JO. LAURENTII
B E R T I
F L O R E N T I N I

FRATRIS EREMITÆ AUGUSTINIANI

O P U S
DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

Nunc primum ſeptem voluminibus comprehenſum, & præter uberrimum, generalemque rerum indicem ad calcem appoſitum,

INTEGRA ADVERSARIORUM IN AUCTOREM OPUSCULA, QUÆ HACTENUS PRODIERUNT,

Necnon Apologeticas omnes ejuſdem Diſſertationes complectens.

E D I T I O   N O V I S S I M A

Ab Auctore recognita, Scholiis perpetuis ac novis quibuſdam Diſſertationibus illuſtrata, atque ad uſum quoque Scholæ Ægidianæ accommodata.

T O M U S   S E X T U S

C O N T I N E N S

Anonymi scriptoris Opusculum inscriptum, Jansenismus Redivivus, ejusque Confutationem.



V E N E T I I S,

M D C C L X.

Ex Typographia Remondiniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

INDEX
CAPITUM, ET ARTICULORUM,
Quæ in Janſeniſmo Redivivo continentur.

Janſeniſmi Synopſis hiſtorica. pag. 5

PARS PRIMA.

Janſeniani ſyſtematis expoſitio. 7

ARTICULUS I.

Famoſum Janſenii principium, de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum ſuperioritate invincibilibus. ibid.

ARTICULUS II.

De prima Janſenii Propoſitione. 9

ARTICULUS III.

De ſecunda Propoſitione Janſenii. 12

ARTICULUS IV.

De tertia Propoſitione Janſenii. 13

ARTICULUS V.

De quarta Janſenii Propoſitione. 14

ARTICULUS VI.

De quinta Propoſitione Janſenii. 16

ARTICULUS VII.

Quod quinque Janſenii Propoſitiones neceſſario fluant a famoſo ejuſdem Novatoris principio. 19

PARS ALTERA.

Fratres Bellelli & Berti Janſeniſmi convincuntur. 21

ARTICULUS I.

F. Bellelli renovat Janſenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & relative invincibilibus principium. ibid.

ARTICULUS II.

De ſignificatione horum verborum, homo poteſt, homo non poteſt, 22
§. I. *Gratia gradibus minor cupiditate quam admittis F. Bellelli veram non confert poteſtatem operandi bonum.* 23
§. II. *F. Bellelli docet voluntatem reſiſtere non poſſe gratiæ quæ gradibus cupiditatem ſuperat.* 24

ARTICULUS III.

De legitimo ſenſu hujus vocabuli neceſſe eſt. 26
§. I. *Scholaſticæ Theologorum Orthodoxorum diſtinctiones ſyſtemati Bellelliano nullatenus congruunt aut aptari poſſunt.* 27
§. II. *De aliis diſtinctionibus a F. Bellelli uſurpatis.* 28

ARTICULUS IV.

De notitia & eſſentia liberi arbitrii a F. Bellelli tradita: 29

ARTICULUS V.

Ubi demonstratur quam perfecta sit Bellelliniæ doctrinæ cum Janseniana consensio. 33

ARTICULUS VI.

Frater Berti famosum docet Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis pro gradium superioritate invincibilibus. 34

ARTICULUS VII.

F. Berti ab errore primæ Propositionis Jansenianæ non recedit. 37

ARTICULUS VIII.

F. Berti ab errore secundæ Propositionis Jansenianæ non recedit. 38

ARTICULUS IX.

F. Berti ab errore tertiæ Propositionis Jansenianæ non recedit. 41

ARTICULUS X.

F. Berti ab errore quartæ Propositionis Jansenianæ non recedit. 43

ARTICULUS XI.

F. Berti ab errore quintæ Propositionis Jansenianæ non recedit. 44

ARTICULUS XII.

Totius Operis summaria collectio. 48

JANSENISMUS REDIVIVUS

In Scriptis PP. FF. BELLELLI & BERTI, *Ordinis Eremitarum S. Augustini*,

Ut clarior habeatur Jansenismi notitia, prius subjicienda videtur eorum quæ præcipue in Jansenii causa gesta sunt brevis enarratio.

Cornelius Jansenius Yprensis Episcopus Librum in defensionem Bajani systematis edidit, cui hunc præfixit titulum; *Augustinus, seu Doctrina S. Augustini de humanæ naturæ sanitate, ægritudine, medicina*, &c. ubi primum prodiit in lucem infaustus hic Liber, damnari meruit ab Urbano VIII. tamquam continens & renovans articulos, opiniones & sententias reprobatas atque damnatas in Constitutionibus S. Pii V. & Gregorii XIII. adversus errores Baji latis, quas Constitutiones confirmat & renovat idem Summus Pontifex. Ipsius Bulla, quæ incipit, *In eminenti*, data fuit pridie Nonas Martii, Ann. 1641.

I.

Cum per hanc Supremæ Sedis definitionem nulla cuique sigillatim inureretur censura, hinc quidam factiosi ac novitatum peramantes studiosi occasionem avide arripuerunt, tum privatim, tum in Scholis publicis, ac præsertim in Parisiensi Universitate, nonnullos propagandi errores, quos Jansenius uberius exposuerat, & qui e Bajano systemate tamquam novi surculi emicabant. Adversus has novitates insurrexerunt plures Facultatis Theologicæ Parisiensis Doctores; & excrescentibus in dies dissidiis atque rixis, eo tandem malum devenerat, ut nisi fuisset prompto ac efficaci remedio sanatum, imminens tunc aderat periculum ne perversa Doctrina, quæ ut pestis grassabatur, summo deinde Religionis detrimento prævaluisset.

II.

His commoti Gallicani Episcopi numero 85. ut hæ sedarentur commotiones ac tumultus, & ne audacior inde error evaderet, nihil satius ac convenientius fore judicaverunt, quam si tota hæc controversia ad Summum Pontificem deferretur ab ipso dirimenda. Quare datis ad Innocentium X. Litteris, ineunte anno 1651. obtestati sunt, ut has præsertim propositiones expenderet, *de quibus*, ut ajebant, *disceptatio periculosior ac contentio ardentior est*; & ut perspicuam ac certam de unaquaque sententiam ferret.

Innocentius X. acceptis his Litteris die 12. Aprilis 1651. hac eadem die ad examen delatarum propositionum Congregationem instituit, quæ constabat quinque Cardinalibus ac tredecim Consultoribus. Selecti illi Cardinales per duos & amplius annos, triginta sex celebrarunt Congregationes, seu Sessiones, quibus decem ultimis interfuit Summus Pontifex, qui tandem die ultima Maji anni 1653. re maturo examine discussa, expensa, ponderata, Constitutionem emisit, qua quinque Propositiones sequentes variis censuræ notis ab Innocentio X. perstringuntur, videlicet:

Prima sic habet. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus, & conantibus secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

Hanc temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Secunda. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Hanc hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Tertia. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

Hanc hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Quarta. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

Hanc falsam & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Quinta. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Hanc falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu *ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit*, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

III.

Præfatam Innocentii X. Constitutionem omnes ubique reverenter atque obedienter susceperunt, nec ullus unquam inventus est qui huic palam ausus fuerit contradicere. Discipuli tamen Jansenii, quamvis quinque propositiones Decreto illo proscriptas damnare se profiterentur, eas rejiciebant alio plane sensu, quam qui a Jansenio traditur atque explicatus fuerat, ad quem propositiones illas nullatenus pertinere constantissime asserebant, sicque Decreti Apostolici majestatem ad fictas controversias dirimendas moliebantur turpiter dejicere.

Huic inani Novatorum effugio occurrere volens Alexander VII. aliam Constitutionem edendam censuit decimo septimo Kalendas Octobris 1656. qua post confirmatam prædecessoris sui definitionem declarat ac definit quinque illas propositiones ex Libro Cornelii Jansenii Episcopi Yprensis, cui titulus est, *Augustinus*, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio intento damnatas fuisse.

Notatu dignum videtur illius Bullæ proœmium, quod sic habet. *Cum autem, sicut accepimus*, inquit Alexander VII. *nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque propositiones, vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed fictas & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse asserere magno cum Christi fidelium scandalo non reformident: Nos qui omnia quæ hac in re gesta sunt, sufficienter & attente perspeximus, utpote qui ejusdem Innocentii Prædecessoris nostri jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalatus munere fungeremur, omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate eadem causa discussa est, ea profecto diligentia, qua major desiderari non potest*, &c.

IV.

Etsi Discipuli Jansenii Constitutioni Innocentii X. simulate dumtaxat obtemperarent, eandem tamen, etiam simulatam, obedientiam Bullæ Alexandri VII. præstare renuerunt. Contenderunt enim & pertinaciter asseruerunt illam Constitutionem, qua parte definierat

quin-

Declaratio DD. de Lavane & Girard. ira. dita Conveniarum Episcopo, die 24. Septembris 1663.

quinque propositiones esse ex Jansenii Libro excerptas, & sensu ab eodem Auctore intento damnatas, nihil aliud definiisse quam quæstionem facti, atque definitionibus ejusmodi obsequioso silentio satisfieri, scilicet negare eas oppugnando, neque eis resistendo. *Quod spectat*, inquiunt in Scripto quodam ab ais tunc temporis tradito, *ad decisiones facti, quæ continentur in Constitutione Alexandri VII. quibus definitum est quinque propositiones ex Jansenii libro excerptas esse, & in sensu ab eodem Auctore intento damnatas, declaramus nos eas definitiones omni cultu, obsequio, & observantia, quam exigit a Fidelibus Ecclesia in similibus causis, & in ejusmodi naturæ rebus prosequi, & semper esse prosequuturos; arbitrati ad privatos Theologos nullatenus pertinere in Sanctæ Sedis decisiones insurgere, eas oppugnare, vel eis resistere.*

Errabant sane hi Novatores, quasi Ecclesia, ut fidei depositum custodiat inconcussum atque immaculatum, non possit adigare Fideles ad damnandum simul cum erroribus librum in quo hi asseruntur, vel ad damnandos errores ipsos in sensu intento ab Auctore ejusdem libri. Si hæc non posset Ecclesia, deessent illi media necessaria ad servandam in sua integritate Catholicam Fidem, ideoque ne adversus eam prævalere possint Inferi portæ, requiritur, ut possit reprobare atque damnare, non solum propositiones *in abstracto*, quæ sunt oppositæ Fidei, sed etiam propositiones in tali & tali sensu acceptas ac proinde in sensu ab Auctore intento. Et vero Ecclesia, pro summa sua qua pollet auctoritate, ad hoc eos adegit, ut scilicet adversus quinque propositiones ex Cornelii Jansenii Libro excerptas definitioni suæ subscriberent, ac dictas propositiones ex interiori mentis assensu rejicerent ac damnarent.

V.

Ad hunc finem Alexander VII. Bullam edidit 15. Kalendas Martii anno 1665. in qua continetur illa Fidei formula, ad quam subscribendam tenerentur omnes, & quæ sic habet.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Martii 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum me subjicio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen, Augustinus, *excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit sincero animo rejicio ac damno; & ita juro; sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.*

Hanc Formulam mandat in eadem Constitutione Summus Pontifex subscribi ab omnibus Archiepiscopis & Episcopis, necnon aliis quibuscumque Ecclesiastici Ordinis, tam Regularibus quam Sæcularibus, etiam Monialibus, Doctoribus & Licentiatis, aliisque Collegiorum Rectoribus atque Magistris.

Pontificiæ auctoritati accessit Regia, & Ludovici XIV. Edicto sancitum est, Mense Aprili ejusdem anni, ut in toto Gallicano Imperio illa subscribendæ dictæ Formulæ disciplina rite servaretur, & accurate executioni mandaretur.

VI.

Mirum quot cavillationes, quot diverticula quæsierint Jansenii Sectatores, ut eas Leges adversus ipsos latas eluderent, sibi, aut saltem aliis, persuadere volentes interiores mentis obsequium atque juramentum ab Alexandro VII. præscriptum attingere solummodo quæstionem juris, scilicet an hæreticæ sint quinque Propositiones in se consideratæ, non autem quæstionem, quam falso vocabant quæstionem facti, nempe an Jansenius eas docuerit, damnatæque sint in sensu Jansenii. Sed nihil hoc perfugio futilius: ad hunc enim finem tantummodo exarata fuit atque præscripta hæc formula, ut cogerentur Novatores damnare quinque propositiones in sensu a Jansenio intento. Qua ergo fronte audebant asserere subscribi posse licite huic formulæ ab iis qui falso contendebant eas propositiones in Jansenio non reperiri, illasque non esse damnatas in sensu Jansenii, nec cessabant tueri eas in sensu a Jansenio intento?

Nonnulli tamen, licet paucissimi, Formulario nullatenus posse subscribi prædicabant; reputabant enim se non posse Jansenii damnationi subscribere, quin simul & doctrinam quam Augustini esse falso existimabant proscriberent. Plures autem alii, ne beneficiis jam obtentis spoliarentur, vel ne ad ea obtinenda omnis eis aditus præcluderetur, subscribebant, & mente licet dissentiente asserebant dictæ formulæ licite posse subscribi. Verum inter eos alii pure & simpliciter subscribebant, fallaciter, ut jam dictum est, contendentes juramentum dumtaxat exigi erga quæstionem juris, non autem erga quæstionem facti. Alii autem paulo sincerius putabant neminem posse, tuta conscientia, Alexandri VII. Formulæ subscribere sine aliqua distinctione aut limitatione, profitentes se damnare quidem quinque propositiones in sensu verborum obvio, id est, in eo quem postea ad arbitrium fingebant. Quoad vero quæstionem facti, circa illud, obsequiosum se semper observaturos silentium pollicebantur.

Supervacaneum foret hic examussim enarrare quidquid a Jansenii Discipulis ad eludendas Summorum Pontificum Constitutiones actum aut scriptum est. Somniabant autem, non solum licitam esse in Formularii subscriptione prædictam juris & facti distinctionem, sed etiam hanc distinctionem necessario subintelligi, dum dictæ Formulæ pure & simpliciter subscriberent.

VII.

Adversus hos omnes insurrexit Clemens XI. Bulla data 17. Kalendas Augusti, anni 1705. quæ incipit his verbis, *Vineam Domini Sabaoth*, & quæ reverenter suscepta est ab universa Ecclesia. In ea Summus Pontifex, post renovatas atque confirmatas Innocentii X. & Alexandri VII. Constitutiones, decernit ac declarat, *Obedientiæ quæ dictis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Jansenianı libri sensum, quem illarum verba præseferunt, ab omnibus Christi Fidelibus, ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici ac damnari debere, nec alia mente, animo, aut credulitate supradictæ formulæ subscribi licite posse.*

Hac Constitutione præclusa sunt omnia Sectatorum Jansenii effugia, quibus doctrinam hæreticam in quinque Jansenii propositionibus damnatam cum subscriptione Formularii conciliare tentabant.

VIII.

Verum non potuerunt hæc tela Jansenianam hæresim omnino perimere. Yprensis Episcopi Sectatores aliam excogitaverunt viam qua errores suos impune, si fieri posset, disseminarent. Prodiere nonnulli, qui perfectam & omnimodam Constitutionibus Apostolicis obedientiam profitentes, systema tamen Jansenianum hæresesque in quinque propositionibus damnatas non deseruerunt, imo sub velamine vocabulorum specie tenus Catholicorum eas satis aperte docuerunt. Inter eos eminent PP. FF. Bellelli & Berti Eremitæ Augustiniani, quos in altera dissertatione nostra Bajanismi convictos, in hac nunc Jansenismi suscipimus convincendos. Ut autem propositum nostrum assequamur, necesse est ut eundem ordinem in hoc Opusculo nobis præscribamus, quem in altera jam secuti sumus. Itaque antequam Scripta FF. Bellelli & Berti perpendamus, exponemus primum in quo consistat Jansenianum systema; & ideo sit.

PARS PRIMA JANSENIANI SYSTEMATIS EXPOSITIO.

JANSENIUS non solum renovavit errores Baji, de quibus actum est in altero Opusculo nostro, sed novos etiam adjecit, qui tamen nihil aliud sunt, quam consectaria quædam ex Bajano systemate fusius explanato manantia. Hi novi errores, quos complectitur Jansenianum systema, continentur in quinque propositionibus quas ab Innocentio X. damnatas fuisse modo diximus.

Post præfatam Innocentii X. Constitutionem nemo quidem apparuit, qui aliquam ex damnatis propositionibus palam & expresse auderet propugnare. Sed quia inter Jansenii Discipulos plurimi extitere qui Magistri doctrinam sub aliis terminis atque sub nova forma renovare tentarunt, ideo necesse est accuratius inquirere, quæ sit doctrina illa, quam in quinque propositionibus reprobavit Summus Pontifex, seu in quo sensu damnatæ sint hæ propositiones.

Ut autem germanum & legitimum illarum sensum securius & plenius assequamur, necesse erit hic subjicere atque exponere seorsum, quod confinxit Jansenius, principium, a quo illæ tanquam rivuli a fonte necessario fluunt. Exponemus itaque primo palmare illud Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus.

2. Ostendemus doctrinam quinque propositionum Jansenii necessario emanare ex præfato ejusdem Novatoris principio. Et quia Novatores, ut eluderent Bullarum Pontificiarum auctoritatem varios tribuere conati sunt sensus singulis quinque Jansenii propositionibus, ideo his effugiis præcludendis ac refellendis nonnullos etiam impendemus articulos.

ARTICULUS I.

FAMOSUM JANSENII PRINCIPIUM, De duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus.

ITA per peccatum primi hominis sauciatam fuisse humanam voluntatem contendit Jansenius, ut vim omnem amiserit flectendi se ad malum vel ad bonum, ac se in quam vellet partem proprio determinandi. Contendit præterea, eandem voluntatem ut agat, & agere possit, indigere delectatione quadam prævia & indeliberata, qua absente voluntas est impotens, ea vero præsente fit potens, sive ad bonum, sive ad malum; ideoque nisi præcedat delectatio qua moveatur homo ad agendum, homo non agit, nec agere ullo modo potest.

I.

Ad hujus delectationis necessitatem totum Jansenianæ doctrinæ systema revocari potest. *Nemo*, inquit Jansenius, *animo amplectitur aliquid quod eum non delectat, & nisi delectet .... voluntas moveri nullo pacto potest*: unde ulterius concludit post Adami lapsum, nullum posse perpetrari peccatum, nisi voluntas prævia delectatione ad illud provocetur ac pertrahatur: quod probare nititur ex diversis quæ congerit Augustini locis, quibus tamen evidenter abutitur. *Ex istis testimoniis tam dense sparsis in Augustino*, inquit, *manifestissimum puta, nullum peccatum fieri ab hominibus, quin voluntas, quantvis per se ipsam ad peccandum prompta sit, quadam delectatione prius titillante & pruriente provocetur, ut ita quodam quasi Diaboli adjutorio, ut ita loquar, impulsa ad ruinam, protrahatur.*

Jansen. lib. 4. de grat. Chr. Salvat. cap. 7. & lib. 5. cap. 6.

Ibid. cap. 3.

Nec etiam ad bonum docet posse ferri voluntatem sine prævia impellente delectatione & complacentia. *Non aliter*, inquit, *posse moveri voluntatem ad bonum*, (sentit Augustinus) *nisi quia delectatur bono, quia dulcescit, quia arridet & placet, qua delectatione & complacentia si destituitur, velle nullo pacto potest*. Utrumque etiam docet, scilicet voluntatem humanam, nec malum facere, nec bonum operari posse, nisi præeat & titillet quædam delectatio. *Cælestis illa suavitas*, inquit, *mollit viam, ut voluntas ex carnalium rerum visco emergere possit, & se ipsam in justitiam diligendam figere ...... Ex quo fit, ut si illa desit, voluntas veluti torpens ac mortua nihil omnino boni amplecti possit: quemadmodum etiam e contrario nihil in carnalibus diligendis prosequi potest, nisi quod eam antea delectaverit.*

Jansen. ibid. lib. 5. cap. 3.

Jansen. ibid. lib. 4. cap. 7.

II.

Præviæ hujus delectationis necessitatem ad bene agendum repetit, non ex natura præcise voluntatis, sed ex ipsius infirmitate, quam per peccatum contraxit. Hoc demonstrare conatur lib. 4. de grat. Chr. Salvat. cap. 7. cujus hic titulus est: *Delectationis necessitas oritur ex infirmitate voluntatis, qua fit ut nihil boni amplecti possit, nisi delectet.* Hoc habetur etiam ex capitis noni titulo, qui sic exprimitur: *Necessitas delectationis cælestis ad bene volendum & operandum, non ex natura voluntatis, sed ex ejus pœna proficiscitur*; & consequenter eodem cap. 9. fatetur primævi parentis peccatum absque ulla prævia delectatione fuisse commissum.

III.

Duplicem itaque distinguit delectationem; unam cœlestem, quæ ad bonum; alteram terrenam, quæ ad malum movet & trahit; docetque eam delectationem ex qua bonum operamur, nihil aliud esse quam Christi gratiam. *Cum igitur*, inquit, *hæc ita sint, quæ de ista cælesti delectatione, secundum Augustini mentem, disseruimus .... profecto certissime & invictissime, secundum eundem Augustinum, concludere posse videor, ipsam esse verissimum illud adjutorium, quod Christus attulit, ac quo ipse in nobis operatur velle & perficere.* Et cap. 1. ejusdem lib. 4. sic habet. *Videbit enim perspicue* (Lector.....) *gratiam istam Christi Salvatoris medicinalem, quam efficacem Schola vocat, non aliud esse quam cælestem quandam atque ineffabilem suavitatem, seu spiritalem delectationem, qua voluntas prævenitur & flectitur ad volendum faciendumque quidquid velle & facere constituerit.* Hanc ut statuat doctrinam prima decem capita lib. 4. de grat. Chr. Salvat. reponit ac quasi consecrat, in quibus de ea gratia, quam delectationem cœlestem nuncupat, fuse disserit, nomenque terrenæ delectationis cupiditati tribuit.

Jansen. lib. 4. de grat. Chr. Salvat. cap. 8.

Ibid. cap. 1.

IV.

Duplex ergo illa delectatio, gratiæ scilicet aut concupiscentiæ in præsenti statu naturæ lapsæ, juxta Jansenium, voluntatem hominis ad agendum movet, eamque ad bonum aut ad malum inflectit ac determinat. Sed cum utraque delectatio rationis advertentiam & voluntatis consensum anteverrat, Jansenius fateatur necesse est, quod utraque sit actus indeliberatus: & revera id ingenue asserit, idque etiam ex professo probandum suscipit cap. 11. lib. 4. de grat. Chr. Salvat. *Delectatio ista*, inquit, *quam ad omnia opera bona S. Augustinus exercenda postulat, non est aliud quam actus quidam indeliberatus cælitus immissus in voluntatem ...... Dicimus igitur delectationem istam seu suavitatem in Augustino celebrem esse, partim primum illum & indeliberatum affectum animæ, qui actualis complacentia est, partim etiam & crebro secundum, qui desiderium indeliberatum dicitur...... Hæc delectatio qua ad consentiendum faciendumque aliquid sollicitamur, reperitur, juxta Augustinum, non tantum ad opera bona, sed etiam ad mala ...... est vel ipse primus concupiscentiæ motus, quo bono terreno quasi coaptatur animus, vel desiderium indeliberatum, quo urgetur ad malum.* Ita Jansenius.

V.

Hæ delectationes indeliberatæ in systemate Janseniano dicuntur etiam invincibiles, in hoc scilicet sensu, quod cum sibi invicem adversentur, ea quæ actu gradibus est inferior semper alteri cedet, imo necesse sit debiliorem semper cedere illi quæ actu prædominatur.

Quod sit in homine, dum vivit, cupiditatem inter & gratiam pugna quasi continua, experitur quisque etiam invitus; idque affirmat ipse Jansenius: *Creberrime*, inquit, *docet Augustinus, quamdiu in hac vita mortali vivimus, esse in homine luctam quandam duarum delectationum, noxiæ & beneficæ, terrenæ atque cælestis, quarum utralibet vicerit, animum secum consentientem trahit.* Interiorem tamen hanc pugnam non experiemur in Cœlis, cum cupiditas futura sit tunc penitus extincta, neque etiam, juxta Jansenium, eam patitur homo in terris, antequam gratiam accipiet: sed post acceptam gratiam bene aut male agit homo, prout

Jansen. lib. 4. de gr. Ch. Salvat. cap. 6.

una

una delectatio alteri præponderat, & sic consensum abripit. Jansen. ibid. cap. 9. *Quemadmodum*, inquit, *hic ante gratiam istius cœlestis delectationis non poterat quidquam agere boni, dominante ei sola delectatione creaturæ, ita post eam absorptam extinctamque nihil potest agere mali, dominante ei sola delectatione Creatoris. Inter quæ duo extrema, quamdiu in hac vita post acceptam gratiam militat Deo, alternante creaturæ & Creatoris delectatione, nunc recte, nunc perperam facit, prout Cœli aut terræ delectatio consensum ejus abripuerit*.

VI.

In conflictu duarum delectationum, illa quæ prævalet, secum semper voluntatis assensum trahit. Hanc doctrinam pluribus in locis statuit Jansenius, ac præsertim lib. 1. de grat. Chr. Salvat. cap. ultimo, ubi sic habet. *Quibus inter se colluctantibus, ille superat qui ardentior potentiorque fuerit*; & lib. 4. cap. 10. *Illam quippe suavitatem, quæ superaverit, voluntas consentiendo sequitur*. Et lib. 8. cap. 2. de cœlesti delectatione differens; *tunc enim est victrix*, inquit, *quando alteram superat*.

VII.

Si autem duæ delectationes oppositæ inter se viribus æqualibus contrantentur, tunc in medio hærebit voluntas, nec operabitur, vel bene, vel male, sed suspensa dumtaxat remanebit. *Cum nulla sit*, inquit Jansen. ibid. lib. 4. cap. 10. Jansenius, *gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creatarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur: sin autem ista superaverit, sine dubio bene voluntas operabitur*.

VIII.

Illa autem delectatio, quæ actu gradibus superior est, ita movet ac ad unum determinat, ut voluntas ei nullatenus possit suum denegare consensum. Id passim variisque modis asserit Jansenius in Scriptis suis. Nunc docet quod delectationum inter se oppositarum colluctatio sedari nullo pacto possit, nisi una alteri prævaleat. Jansen. ibid. lib. 4. cap. 9. *Ille conflictus delectationum*, inquit, *sopiri non potest, nisi altera alteram delectando superaverit*. Nunc contendit quod nisi superior sit cœlestis delectatio, tunc concupiscentiæ illecebris evicti victrici terrenæ delectationi necessario cedere debeamus. Jansen. ibid. cap. 6. *Fieri non potest*, ait, *quin propter voluntatis infirmitate vincamur*. Affirmat præterea voluntatem moveri non posse, quin præeat aliqua delectatio, atque ad agendum impellat, neque posse voluntatem delectationi ad malum moventi resistere, nisi adsit altera delectatio major ac ardentior quæ ad bonum inclinet ac determinet. Jansen. ibid. lib. 7. cap. 3. *Quemadmodum enim*, inquit, *voluntas sine præeunte delectatione velle, vel consentire nequit; ita nec pravam delectationem sine aliqua majore delectatione ac meliore compescere*. Asserit etiam quod in conflictu duarum delectationum, unquam fiat, imo nec fieri possit, ut major a minori vincatur; additque voluntatem ab eo volendo quod eam suavius afficit abstinere non posse, atque ita, sive in bono prosequendo, sive in malo perpetrando majorem scilicet requiri delectationem ad aliam oppositam debellandam. Jansen. ibid. l. 4. cap. 7. *In conflictu*, ait, *duarum delectationum non aliud omnino amplecti, nec ad aliud amandum sequendumve moveri* (potest voluntas) *nisi quod vehementius delectaverit ..... Voluntas sine delectatione velle aut moveri, ut Augustinus loquitur, nullo pacto potest; quod sane respectu cujuslibet operationis locum habet: unde etiam in peccatis eadem necessitas delectationis ad volendum, ac majoris delectationis ad superandam oppositam delectationem reperitur*.

Perpendens deinde necessitatem delectationis cœlestis ad opus bonum, docet tantam esse, ut absque illa, nec ad bonum tendere possit voluntas, nec a duobus quæ nobis arrident, illud quod minus arridet eligere. Jansen. ibid. cap. 9. *Nec inter duo quæ delectant*, inquit, *aliud eligere, nisi quod delectando superaverit*.

IX.

Ex hactenus dictis sequitur quod in statu naturæ lapsæ delectatio sit hoc unicum pondus quo, juxta Jansenium, voluntas necessario ad agendum applicatur. Hujus doctrinæ quasi basis ac fundamentum est quidam Augustini locus, quem Novator iste male intelligit ac prave interpretatur. Augustinus enim Commentario suo in Epistolam Pauli ad Galatas de iis agens in quibus regnat justitia, qui libera voluntatis electione ac determinatione virtutem vitiis anteponunt, & quos virtus consequenter magis delectat quam vitium, de iis, inquam, asserit Sanctus Doctor, quod, dum eis inest virtutis amor, talis amor impediat ne tentationi cedant, ac naturæ pravitate vincantur, quia scilicet tunc magis delectat virtus quam vitium, & hæc delectatio causa est cur non peccato consentiamus: nam, juxta Augustinum, quædam in nobis est necessitas ut id amplectamur quod nos blandius ac suavius afficit: *quod enim*, inquit, *amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*. Delectatio ergo, de qua loquitur Augustinus, oritur ex amore virtutis, & ex eo quod virtutem vitio libere præponamus: delectatio igitur illa in voluntate nata ex libera voluntatis determinatione procedit, & dum in corde viget, impedit ne in tentationem proruat. Perperam ergo contendit Jansenius Augustinum per id *quod amplius nos delectat*, intelligere delectationem præviam, indeliberatam & invincibilem, qua ad aliquid volendum necessario impellamur; & sensum esse quod nequeamus aliud velle nisi quando delectatio prævia, quæ ad volendum nos determinat, aut sola est in voluntate, aut major est delectatione opposita. Hoc sane ex citato Augustini loco erui non potest: quod ut clarius pateat, juvat hic integrum Augustini locum perpendere.

X.

Augustinus occasione accepta ex fructibus quos in animabus justis producit Spiritus Sanctus, & quos sic recenset Apostolus ad Galatas c. 5. *Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas*; asserit has virtutes in iis reperiri, in quibus non reperitur peccatum, in iisque regnare, si hæ virtutes eos tantum delectent, quantum necesse est ne in tentationem cadant & peccato consentiant. *Regnant ergo*, inquit, *spiritales isti fructus in homine, in quo peccata non regnant. Regnant autem ista bona, si tantum delectant, ut ipsa teneant animum in tentationibus, ne in peccati consensionem ruat*, nam, ut addit, *quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*.

Verum per illam delectationem majorem, secundum quam necessario operamur, non intelligit Augustinus præviam aliquam & indeliberatam complacentiam in objecto proposito, sed deliberatum hujusce objecti amorem, qui determinat nos ad operandum modo quo par est, ut objectum sic amatum prosequi valeamus. Quod confirmari potest ex ipsomet Augustini contextu. Si quidem ut probet hujus interpretationis veritatem, adducit in exemplum hominem qui ad aspectum fœminæ forma speciosæ movetur ad turpia, qui tamen ab obscœnis abstinet, & caste vivit, si illum species castitatis plus delectet quam forma fœminæ quam vidit. *Ut v. g. occurrit*, inquit, *forma speciosa fœmina, & movet ad delectationem fornicationis: sed si plus delectat pulchritudo illa intima, & sincera species castitatis, per gratiam quæ est in fide Christi, secundum hanc vivimus, & secundum hanc operamur, ut non regnante in nobis peccato ad obediendum desideriis ejus, sed regnante justitia per charitatem cum magna delectatione faciamus quidquid in eo Deo placere cognoscimus*.

Perspicuum est quod hic agat Augustinus de amore deliberato castitatis, secundum quem actiones nostras dirigimus ac ordinamus; de amore etiam secundum quem tentationibus resistimus, & castitatem vitio opposito præponimus.

Quod autem ita accipi debeat Augustinus, manifestius adhuc erui potest ex alio Augustini loco depromptu ex libro 22. ejusdem Auctoris contra Faustum cap 28. ubi Sanctus Doctor asserit Angelos & Adamum peccasse, quia illos aliquid illicitum delectavit: illud vero illicitum quod Angelos & Adamum delectavit, non potest sane intelligi de delectatione prævia indeliberata & invincibili erga malum, nulla quippe, nec in homine innocente, nec in Angelis admitti potest ejusmodi delectatio, quam ex infirmitate voluntatis per peccatum contracta ortam esse contendit ipsemet Jansenius; ergo debet intelligi de delectatione deliberata, qua Adamus & Angeli rei illicitæ adhæserunt.

Hoc autem posito, eodem modo eodemque sensu accipi debet Augustinus loco supra laudato: nam cum ibi agatur de amore castitatis, evidens est quod non loquatur Augustinus de delectatione indeliberata, quæ nostram prævenit voluntatem, & quæ prout gradibus cupiditatem superat, consensum abripit. Loquitur e contra de delectatione qua operamur id omne quod Deo gratum atque acceptum esse putamus: *Ut cum magna delectatione faciamus*, inquit, *quidquid in eo Deo placere cognoscimus*. Agit ergo de delectatione quæ non adimit voluntati facultatem agendi vel non agendi pro arbitrio, nec potestatem faciendi aut non faciendi quidquid Deo placere cognoscimus.

Probari adhuc ulterius potest Augustinum hic non agere de delectatione indeliberata quam admittit Jansenius, cum loquatur de delectatione quam gratia producit, & quæ est ipsius effectus. *Si plus delectet*, inquit, *pulchritudo castitatis per gratiam*: delectatio autem indeliberata, quam admittit Jansenius, non est effectus gratiæ, sed juxta illum, est ipsamet gratia. Ex quibus eviden-

den-

deniqne colligitur Augustinum loco citato nullatenus favere principio duarum delectationum, quas Jansenius vult esse prævias, indeliberatas, atque pro superioritate graduum invincibiles.

XI.

Hunc tamen Augustini locum, scilicet, *quod enim nos amplius delectat, secundum id operemur necesse est*, in Scriptis suis millies obtrudit Jansenius, dignumque esse contendit qui aureis exaretur litteris. *Unus est locus*, inquit, *hac de re clarissimus & præclarissimus, qui aureis meretur scribi characteribus*: & revera prædictis verbis in sensu Jansenii explicatis, totum hujus Novatoris systema nititur: nam si necesse sit ut e duabus delectationibus indeliberatis (gratia nimirum & cupiditate) voluntas semper illi obsequatur quæ actu alteram gradibus superat, inde fieri etiam necesse erit, ut voluntas, neque gratiæ, neque cupiditati resistere unquam valeat, cum una aut altera ardentior ac superior est. Voluntas enim sub imperio gratiæ relative victricis non poterit cupiditati obtemperare; & absque superiore & dominante indeliberata delectatione cælesti penes ipsam non erit potestas bonum faciendi, imo nec illud inchoandi, aut etiam ullum fidei initium habendi. Hoc perspicue sequitur ex Jansenii systemate, quod eruit ex supra laudato Augustini textu, *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Sed quam falso ac immerito id obtendat Jansenius, patebit adhuc ex invicto atque peremptorio quorumdam Theologorum argumento.

XII.

Audiamus igitur hos Theologos sic contra Jansenium disserentes. Textus Augustini, inquiunt, ex ipsius Commentario in Epistolam ad Galatas desumptus, in sensu Jansenii intellectus, directe impugnat, non solum Pelagianam hæresim, sed etiam Semipelagianam quoad initium fidei. Hoc in confesso est apud omnes, etiam apud Jansenii Discipulos; & id satis patet ex his quæ diximus. Cum autem scriberet Augustinus suum in Epistolam ad Galatas Commentarium, tunc, ipso fatente Jansenio, in Semipelagianorum errore versabatur, & eo in errore permansit usque ad suum Episcopatum, quod non negat Jansenius, & quod ipsemet Augustinus testatur libro de Prædestinat. sanct. cap. 3. Antequam tamen ad Episcopatum eveheretur suum conscripsit Commentarium, ut omnes eruditi fatentur: atque hac de re ut omne tollatur dubium, consuli possunt Scripta D. de Tillemont, D. Dupin, novaque Patrum Benedictinorum editio. Jansenius ergo S. Doctoris textui adulterinum sensum, suoque errori faventem, quem ipsi tribuit, tribuere non potest; atque inde jure ac merito concluditur quod ruente duarum delectationum Janseniano fundamento, totum ipsius systema prorui necesse sit.

XIII.

Nec unquam sane Augustino venit in mentem quod ex delectatione indeliberata oriatur invincibilis agendi necessitas; imo expresse docet voluntatem esse ab omni prorsus vera ac proprie dicta necessitate immunem, posseque pro nutu consentire vel dissentire, si velit. *Agit Deus*, inquit Sanctus Doctor, *ut velimus, & ut credamus, sive extrinsecus per Evangelicas exhortationes; sive intrinsecus ubi non habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est ..... Consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Et in libro de Civitate Dei, supponit idem Doctor, e duobus hominibus æqualiter animo & corpore affectis, & eadem tentatione vexatis unum peccare, alterum in bono perseverare; atque hujus discriminis nullam aliam apparere causam reponit, nisi quia unus voluit, alter vero noluit tentationi assentire. Ergo non putavit Augustinus voluntatem in præsenti naturæ lapsæ statu per gratiæ delectationem majorem ad bonum, vel per concupiscentiæ delectationem ad malum necessitari. Si enim id ita opinatus esset, quo pacto duos illos homines æqualiter animo & corpore affectos supponere potuisset, & simul respondere nullam aliam apparere causam, cur unus cesserit, alter vero restiterit tentationi, nisi quia unus voluit, alter noluit consentire? Ergo contendit S. Doctor penes voluntatem esse ponere vel non ponere consensum: neque putat liberum ipsius arbitrium ad bene aut male vivendum ineluctabili necessitate trahi. *Et nos quidem*, inquit, *sub fato stellarum nullius hominis genesim ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo bene, vel male vivitur, propter justum judicium Dei ab omni necessitatis vinculo vindicemus.* Et lib. de duabus anim. c. 12. summe iniquos ac insanos haberi vult eos qui peccati redarguunt

Aug. lib. de Spir. & lit. cap. 34.

Aug. de Civit. Dei lib. 12. cap. 6.

Aug. lib. 2. contra Faust. cap. 5.

quemquam, quia quod in sua potestate non erat non fecit. *Peccati reum teneri quemquam*, ait, *quia non fecit quod facere non potuit, summæ iniquitatis est & insaniæ.*

Aug. lib. de duabus anima. cap. 12.

Mitto innumera fere alia, quæ hic congeri possent in eandem rem Augustini testimonia. Hæc quæ retulimus sufficiant ad demonstrandum Sanctum Doctorem nunquam admisisse præviam aliquam & indeliberatam delectationem, quæ fatali quadam, sed ineluctabili necessitate nos ad bonum, aut ad malum inducat ac determinet: contrarium enim sexcentis locis decidit ac statuit. Nec doctrinam Jansenii nunc refellendam suscipimus; sed ipsius systeme hic breviter delineando, mens nostra tantum fuit paucis ostendere perniciosum illud systema, in doctrina Augustini fundatum, juxta Jansenium, esse Sancti Augustini doctrinæ ex diametro oppositum.

XIV.

Ex his quæ hactenus retulimus constat Jansenium admisisse principium duplicis delectationis indeliberatæ, ac pro graduum superioritate invincibilis: una, quæ cælestis nuncupatur, ad bonum; altera vero, quæ terrena dicitur, ad malum movet ac rapit: utraque etiam victrix & superior dici potest; victrix, quia voluntatis consensum certo ac necessario obtinet: superior, quia illum obtinet propter majores quas habet vires: nam illa e duabus delectationibus necessario prævalet, quæ majores habet vires: *Major enim delectatio*, inquit, *nunquam sane delectatione minore superabitur*. Et cap. 9. addit, quod si vigeat carnalis delectatio nullatenus fieri possit, ut virtutem ac honestatem amplectamur. *Vigente enim*, ait, *delectatione carnali, impossibile est ut virtutis & honestatis consideratio prævaleat.* Unde una delectatio est semper relativa ad vires delectationis oppositæ, & illa quæ tunc majores habet vires, victrix ac superior est; adeo ut voluntas nunquam possit suum denegare consensum illi e duabus quæ actu prædominatur. Itaque sub imperio gratiæ, semper bene ac invincibiliter & necessario bene; e contra vero sub cupiditatis imperio, semper male ac insuperabiliter & necessario male operabitur voluntas.

Jansen. de grat. Chr. Salvat. lib. 4. cap. 6. Jansen. ibid cap. 9.

Hic habemus famosum totius Janseniani systematis toties decantati paucis contractum ac delineatum principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, in quod grande Jansenii volumen, cui titulus est, *Augustinus*, resolvitur; & ex quo quasi ex radice fluunt alii fere omnes ejusdem Auctoris errores, & præsertim quinque ab Innocentio X. damnatæ propositiones, quas necessario fluere ex Janseniano principio de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, ex sequentibus patebit articulis.

ARTICULUS II.

De prima Jansenii propositione.

CUM Jansenius, ut jam vidimus, doceat voluntatem humanam necessario cedere illi e duabus delectationibus, sive gratiæ, sive concupiscentiæ, quæ actu alteram gradibus superat, necesse est ut fateatur hominem qui gratia gradibus superiori caret, cupiditatem oppositam vincere non posse; neque etiam posse adimplere præcepta, eumque vera ea adimplendi impotentia laborare: unde merito infertur eadem præcepta iis omnibus qui illa transgrediuntur esse impossibilia: ea quoque impossibilia esse hominibus, non tantum Infidelibus, vel excæcatis & obduratis, sed Fidelibus etiam, & Justis qui mandata illa non observant. At cum inter Justos qui præcepta non adimplent, quidam reperiantur qui volunt, ac ea adimplere conantur, ex præmisso duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium principio evidenter sequitur esse præcepta quædam, quæ etiam Justis volentibus & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia; ipsis quoque deesse gratiam qua possibilia fiant. Hæc propositio inter Jansenianas numero prima ab Innocentio X. tamquam hæretica proscripta fuit. Illa autem propositio, quæ totidem verbis expresse reperitur apud Jansenium, lib. 3. de grat. Chr. Salv. cap. 13. sic se habet. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia qua possibilia fiant.*

I.

Ut autem doctrina Jansenii in hac propositione contenta penitius evolvatur, & plenius intelligatur, quædam hujus Novatoris videntur subjicienda hic testimonia, & ea quæ illam propositionem antecedunt, & illa quæ eam subsequuntur.

Postquam docuit hominem absque gratia efficaci &

victrici, absque gratia gradibus præponderante cupiditati non posse adimplere præcepta, hanc sibi solvendam profert difficultatem. *Primum omnium*, inquit, *tamquam inexpugnabile munimentum afferunt, quod Deus jubeat homines credere, pœnitere, legem naturalem Decalogi, cæterasque sub æterna perditionis pœna servare. Deus autem non jubet impossibilia: ergo dat omnibus sufficiens auxilium ad ea facienda quæ jubet. Deinde peccant homines, etiam Infideles, quando fidei & pœnitentiæ præcepta legesque naturales violant: ergo sufficiens auxilium habent ad vitanda illa peccata; nemo enim peccat in eo quod vitare non potest. In his difficultatibus ex ratione petitis pæne fundantur omnia cætera, quæ de consilio, hortatione, suasione ad faciendum præceptum afferuntur, ut omnibus gratiam sufficientem adesse persuadeant: & ipsæ istæ tres difficultates ab eodem fonte profluunt, ex impotentia scilicet præcepta faciendi.*

Jansen. l. 3. de grat. Chr Salvat. cap. 13.

Huic objectioni solvendæ plures affert responsiones, quæ tamen perfecte conciliantur cum errore quem docuerat de impossibilitate præceptorum in iis qui carent gratia prædominante cupiditati, ac proinde in iis omnibus qui præcepta transgrediuntur.

II.

Jansen. ibid.

Prima autem responsio Jansenii sic habet. *Respondetur igitur primo*, inquit, *illam sententiam quæ dicitur Deum non jubere id quod homini est impossibile, nunquam sic intellexisse Augustinum, ut Deus non possit homini præcipere id quod propriis viribus suis implere non potest, sed solum quod ita impossibile est, ut neque propriis, neque alienis viribus, si illas in auxilium advocaverit, possit implere.*

Hic verum dicit Yprensis Episcopus. Deus quædam præcipit nobis, quæ propriis viribus implere non possumus, & quæ duntaxat possumus cum adjutorio gratiæ. Si hæc gratia nobis conceditur, tunc præceptum nobis fit possibile: & e contra, si desit gratia, nec illam in auxilium possimus advocare, præceptum nobis est impossibile, & illud implere non possumus.

Ex hac prima responsione petet Jansenium confiteri mandata Dei esse ad observandum possibilia cum auxilio gratiæ. Quia autem, juxta illum, possibilia non sunt ei cujus cupiditas gradibus superat gratiam, & ille tamen mandatum transgrediens a peccato non excusatur, ideo hæc responsio difficultatem non solvit, imo ex ea hanc eandem ipsemet infert consequentiam, nimirum esse quædam præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentes quas habent vires impossibilia. *Ex hac indubitata doctrina*, inquit, *quædam non parvi momenti ad hanc rem spectantia inferuntur & clarescunt. Primum quidem esse quædam homini præcepta secundum statum & vires in quibus constitutus est impossibilia ..... Secundum, non adesse semper gratiam qua possumus, hoc est, qua illa eadem præcepta implere sufficiamus ..... Tertium, hanc impotentiam reperiri, non solum in excæcatis, & obduratis, & infidelibus, sed etiam Fideles & justi, qui & fidem Christi & charitatem justitiæ susceperunt ...... Quartum, hanc impossibilitatem fidelibus accidere, non tantum quando nolunt præcepta facere, sed etiam quando volunt.* His omnibus fuse ac tædiose expositis, Jansenius sic denique concludit. *Hæc igitur omnia plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in Sancti Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse præcepta quædam, quæ hominibus, non tantum Infidelibus, excæcatis, obduratis, sed Fidelibus quoque & Justis volentibus, conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam qua fiant possibilia.*

Jansen. ibid.

Quæ vero subsequuntur laudata verba hujus loci, ex quo desumpta est prima Jansenii propositio ab Innocentio X. proscripta, eandem exprimunt doctrinam. Sic sane suam sententiam confirmare præsumit, addens ibidem Jansenius. *Hoc enim*, inquit, *Sancti Petri exemplo, aliisque multis quotidie manifestum esse, qui tentantur ultra quam possint sustinere.*

III.

Ne quis autem existimet gratiam, saltem orationis, semper adesse justis urgente præcepto, *Quintum*, inquit, *ex eodem principio consectaneum est plurimis non dari istam faciendi præcepti possibilitatem, quæ precibus implorari solet.* Hanc autem ejusmodi doctrinæ rationem reddi alio in loco, ubi ait, *nec aliquis opponat isti veritati, orari saltem posse ut ista delectatio, quæ sufficiat implendæ legi, divinitus tribuatur. Nam etiam ad orandum quam maxime delectatio necessaria est, quæ non magis quam cætera, nostræ potestatis non est, sed a Deo per gratiam donari debet ...... Ita dicimus, non solum Judæis, sed & Christianis, non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad id faciendum quod jubetur frequenter subtrahi, atque ita subtrahi ut nec pro tali gratia adipiscenda deprecandi similis sufficiens gratia habeatur ..... Et hæc sufficiens gratia ...... non est alia, nec, ut videtur, sine errore alia dici potest, quam illa quæ voluntatem facit facere, & in ea operatur reipsa velle & operari.*

Jansen. ibid.

Jansen. lib. 3. de grat. Chr Sal. cap. 3.

In hoc ultimo loco, Jansenium non discordem sibi, sed in omnibus sibi constantem reperias. Asserit enim, non solum ad operandum, sed etiam ad orandum requiri delectationem, & talem delectationem, quæ gradibus superet delectationem oppositam, ita ut absque ea, victrici scilicet delectatione, homo, neque operari, neque orare possit. Hanc quoque delectationem ad orandum, sicut & cæteras quibus ad operandum indigemus, non esse in potestate voluntatis contendit. *Nam etiam ad orandum*, inquit, *quammaxime delectatio necessaria est, quæ non magis quam cætera nostræ potestatis non est.* Hæc omnia cum hujus Novatoris principiis perfecte ac intimo nexu cohærent.

Verum redit semper eadem difficultas, nec illam se adhuc solvisse putat Jansenius. *Sed hic fortassis*, inquit, *pro peccatoribus respondebis, hoc ipsum adjutorium, quo præceptum eis fit possibile, deesse multis, ipsamque gratiam orationis denegari, qua faciendi præcepti vires quibus carent postulentur a Deo. Ergo manet eis præceptum impossibile. & consequenter non peccant in eo non faciendo, quod facere non possunt. Utrumvis eis redditur impossibile.*

Jansen. lib. 3. de grat. Chr Sal. vat. cap. 14.

IV.

Quid ad hæc Jansenius? Concedit-ne possibilia esse præcepta illis qui ea transgrediuntur, saltem aliquibus? Nequaquam. Si enim illud concederet, sibi ipsi suisque principiis manifeste contradiceret. Respondet igitur Deum hominibus, quia peccatores sunt, absque injustitia gratiam denegare. Ait itaque, *non esse iniquitatem apud Deum qui gratiam negat, culpam enim peccantium ita meruisse, ut æquissima ista severitate puniatur.*

Jansen. ibid.

Notandum hic agi de gratia denegata, non solum obcæcatis & obduratis, sed etiam iis qui prima vice mandatum aliquod transgrediuntur. Unde sequitur Deum gratiam suam denegare, etiam Justis, non tam ratione peccatorum præcedentium, quam ratione peccati originalis, quamvis jam dimissi. Nonne impia est ejusmodi doctrina? Sed mentem suam clarius adhuc aperiet, dum post propositas quasdam alias responsiones ad ultimam perveniet.

V.

Quam perplexo & intricato sit animo Jansenius in hac enodanda difficultate evidenter commonstrant tot tamque diversæ solutiones ad quas confugere cogitur, quarum tamen nulla ab Orthodoxo Theologo potest comprobari. Quia autem hæc de impossibilitate præceptorum doctrina pias aures non potest non offendere, idem in tertia quam affert difficultatis propositæ solutione varios excogitat sensus, variasque significationes hujus verbi, *posse*, ut dicere tandem videatur præcepta esse in aliquo sensu hominibus possibilia. *Observandum est in primis*, inquit, *in rebus ad vitam bonam seu pietatem spectantibus multipliciter hominem dici posse aliquid*, (quasi hoc verbum, *posse*, æquivoce laboret in rebus ad pietatem spectantibus, non autem in aliis: sed ne diutius his ineptiis coarguendis immoremur, Jansenium audire pergamus.) *Primo, remotissime*, ait, *per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem ad bonum & malum ..... Secundo, paulo propinquius dicimus posse bene vivere, omnibusque tentationibus resistere, & peccata cavere per fidem, quamvis dilectione Dei, & actuali Dei adjutorio, internisque viribus voluntatis ..... careamus ..... Tertio, dicimus multo plenius propinquiusque per charitatem, per quam homo justificatur .... Quarto itaque completissime dicimus posse, quando Sancti Spiritus inspiratione sic voluntas præparatur, ut non unde possis, sed etiam velis. Tali gratia non solum posse, sed etiam ipsum agere adjuvatur: dat enim non solum posse si velis, sed etiam velle quod potes. Hoc posse nunquam habetur, nisi quando reipsa quoque agitur, & est proprius effectus, non fidei, aut charitatis, seu bonæ voluntatis habitualis, sed illius gratiæ actualis, quam Christus attulit hominibus infirmis per crucem suam.*

Jansen. ibid. cap. 15.

Verum, quis non videat illam potentiam præceptum implendi, quam docet Jansenius inesse justo qui peccat, non impedire quin veram habeat ac realem impotentiam præceptum servandi; nam cum triplici illa potentia desunt illi justo, juxta Jansenium, vires quibus vincere possit oppositam superiorem concupiscentiam; & deficiente victrici gratia, quæ cupiditatem gradibus superet, non magis putat voluntatem posse bene velle & operari, quam cæcum videre, vel surdum audire, vel tibiis fractum recte incedere. *Tam est impossibile*, inquit, *voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis ei & lux, & species, & scipiones, & omnia cætera sanitatis adjumenta*

Jansen. lib. 1. de gr. Ch. Sal. vat. cap. 2.

suppo-

suppetant. Non censet ergo Jansenius quod per triplicem illam potentiam, quæ per flexibilem liberi arbitrii facultatem ad bonum & malum habetur, vel etiam per fidem, aut denique per charitatem sanctificantem, vere possit Justus præceptum adimplere sine illo postremo adjutorio quod datur per actualem gratiam cupiditate fortiorem.

Quapropter quæstioni propositæ nondum abunde satisfactum fuisse existimat Novator iste; sic enim pergit eodem jam citato cap. 15. *Sed quomodo*, inquies, *non sunt excusati, sive Fideles, sive Infideles, qui illo postremo sufficienti adjutorio carent, quandoquidem sine illo præceptum absolute implere non possint: nam reliqui tres possibilitatis modi imperfecti sunt, quibus præsentibus, si postremus, qui per actualem gratiam datur, non affuerit, non magis hic & nunc & absolute fieri posse præceptum dici potest, quam si sine alis volari posse diceretur. Quomodo igitur non excusat tanta implendi præcepti impotentia?*

VI.

Eidem difficultati novam quidem responsionem adhibet; quam tamen non plurimi facere videtur, cum eam præsertim, non tanquam sui ipsius, sed tanquam quorumdam Theologorum referat. *Respondent aliqui*, inquit, *vere peccare eos, qui adjutorio sufficientis gratiæ carent, quia eorum impotentia non est antecedens, sed concomitans, hoc est, non est causa cur homo non impleat præceptum efficiendo involuntarium, sed per accidens conjuncta est, non attingens actum voluntatis. Non enim ideo peccant, quia non possunt abstinere a peccato, quamvis revera non possint; sed idcirco peccant, quia non volunt, neque vellent abstinere, etiamsi possent.* [Jansen. ibid.]

Igitur juxta illos Theologos, ii qui transgrediuntur præcepta, quamvis ea implere non possint, peccant, quia illa vellent transgredi, etiamsi ea implere possent. Sed quo nixi fundamento id asserunt prædicti Theologi? Qua luce illustrati vaticinantur impotentem peccatorem, qui a peccato abstinere non potest, peccaturum tamen, etiamsi peccatum illud vitare posset? Numquid præterea supponi potest Deum plectere pœna æterna peccatorem, propter peccatum quod iste vitare non potuit, quia prævidet eum, etiamsi potuisset non peccare, nihilominus fuisse peccaturum? Indigna profecto foret Deo summe misericordi & summe justo hæc agendi ratio.

Quam absurda & ridicula sit hæc responsio intellexit Jansenius. Hanc ipsi non arrisisse videtur. *Si hoc alicui sufficiat*, inquit post allata supradicta verba, *nihil superest præterea satagendum. Plenius tamen fortassis alio modo quæstioni satisfieri potest.* Videndum itaque an quinta hujus Novatoris responsio futura sit cæteris solidior.

VII.

[Jansen. ibid.] *Respondetur*, inquit, *duplicem esse præcepti faciendi impotentiam. Una est ex defectu alicujus, quod non potest quantumlibet magna voluntate, hoc est, quantumlibet fortiter volendo suppleri. Talis est impotentia illius qui caret Breviario ad horas quas ignorat recitandas ..... De tali impotentia verissimum est quod Deus non jubet impossibilia; nam hoc ipso quod talis oritur impossibilitas, vel præceptum extinguitur, vel certe ad illud implendum is cui præcipitur non amplius obligatus est ..... Altera impotentia est quæ ex defectu ipsius voluntatis seu volitionis oritur, quæ si adesset quanta adesse debet, præceptum facillime impleretur ..... Hæc impotentia non faciendi nullo modo excusat eum qui non implet quod præcipitur; posset enim implere, si vellet.*

Profecto orthodoxe sentiret ac loqueretur Yprensis Antistes, si per hæc ultima verba, *posset implere, si vellet*, nihil aliud intelligeret quam quod ea verba significant: nam ex usu communi apud Theologos recepto, per illa verba, intelligitur quod homo potest implere præceptum, & quod potest velle illud implere: sed longe aliter sentit Jansenius. Ait enim in loco jam supra citato, *Liberum arbitrium contraxisse quandam bene volendi ægritudinem, propter quam ei medicus sit necessarius, cujus medicinali gratia & adjutorio nisi vires pristinæ restaurentur, tam esse impossibile voluntati ut bene velit, & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis ei & lux, & species, & omnia cætera sanitatis adjumenta suppetant.* [Jansen. l. 2. de grat. Chr. Salvat. cap. 1.]

Hoc unum hic observatum velim, quod e nostra nunquam elabatur memoria, Jansenium scilicet gratiæ medicinalis nomine nihil aliud intelligere quam gratiam gradibus superiorem cupiditate.

Vult igitur Novator iste impotentiam implendi præceptum a peccato non excusare, quia homo posset præceptum illud implere, si vellet; non quod possit actu velle illud implere, sed quia si vellet illud implere, quod tamen non potest actu velle, illud posset tunc implere, & illud revera impleret. Potest implere, si velit, sed non potest illud velle. In terminis ergo ludit Jansenius asserendo hominem posse præceptum implere, si velit; cum homo, juxta hunc Novatorem, non possit velle illud implere.

Evanescunt itaque omnes allatæ a Jansenio responsiones, quod ipsemet adeo agnoscit, ut necesse putet sextam adhuc adhibere solutionem propositæ difficultatis, quæ post allatas supra recensitas quinque responsiones in suo robore integra persistit.

VIII.

Sed adhuc opponet, inquit, *Augustinum dicere in Libro de correptione & gratia, si autem hoc adjutorium Angelo vel homini, quamprimum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent, adjutorium quippe defuisset sine quo manere non possent.* Hunc Augustini locum refert Jansenius, & ex eo hanc sibi ipsi opponit consequentiam. *Ergo*, pergit Novator iste, *impotentia volendi, etiam quæ voluntate superaretur, abstergit culpam volentis, & hominem reddit excusabilem, nempe quia tollit ab illa volitione libertatem.* [Jansen. lib. 3. de grat. Ch. Salvat. cap. 15.]

Ecce tandem Jansenii sincera responsio post tot tentatas frivolas atque vanas solutiones. *Respondetur*, inquit, *verissimum esse quod in Augustini casu impotentia voluntatis reddat hominem excusabilem, & culpam auferat .... quia talis actus profectus fuisset ex institutione Dei; atque ita necessario fuisset bonus .... Quod si vero talis defectus adjutorii homini vel Angelo, non ex naturæ institutione, sed ex aliqua culpa contingeret, profecto tunc Augustinus actum inde secuturum, non solum liberum, sed & culpabilem esse posse fateretur ..... non ..... quasi postquam homines peccaverunt, ablato sufficienti auxilio, vel peccata non sint libera, vel quæ non sunt libera possint esse peccata; hoc enim impossibile est ..... sed per peccatum a recta naturæ institutione discessum est, juxta quam impossibile erat, ut actus ad quem vitandum deerat adjutorium peccatum diceretur, cum esset potius actus bonus tanquam naturæ optime constitutæ necessarius. Hinc itaque ne quis miraretur quomodo posset esse actus malus, quem obduratus & excæcatus, & gratia sufficiente destitutus perpetrat, semper eo recurrit, quod ille defectus gratiæ sit pœna peccati.* [Jansen. ibid.]

Mentem suam dilucidius aperire non potuisset Jansenius. Impossibilia sunt præcepta omnibus illis qui gratia gradibus superiore cupiditati destituti sunt, & etsi peccata vitare non possint, peccant tamen, quia illa qua laborant impotentia est pœna primi peccati ab Adamo commissi, nempe peccati originalis in posteros transmissi; quod repetit adhuc post pauca. *Agnoscant*, inquit, *atque fateantur* (Scholastici) *posse Deum idipsum homini post peccatum æterna sua lege jubere, quod ante peccatum jusserat, quamvis ei jam propria culpa factum sit impossibile, nec teneri ipsi conferre magnum illud redemptionis adjutorium, quod hominem nolentem velle facit & facere, quamvis propter contractam voluntatis ægritudinem nullum aliud jam sufficiens sit, nec peccatorem jam sine culpa peccaturum, quamvis sine magno illo adjutorio peccatum jam vitare propria & culpabili volendi infirmitate non possit.* [Jansen. ibid. cap. 17.]

IX.

Ex hactenus dictis in articulo colligi facile potest 1. Præcepta Dei non esse justis qui ea transgrediuntur, absolute impossibilia, juxta Jansenium: possunt quippe ea præcepta adimplere cum gratia quam quidem non habent, nec possunt in sui adjutorium advocare; sed quam recipere possent, si Deus eam ipsis benigne largiri vellet, vel etiam cum auxilio gratiæ parvæ quam habent, si cupiditas, quæ actu gradibus superior est, debilior evaderet. 2. Quod eadem præcepta dici possint illis qui ea transgrediuntur in multiplici sensu possibilia, tum remotissime ratione liberi arbitrii quod capacitatem habet rapiendi gratiam, tum paulo propinquius per fidem, quæ disponit ad gratiam recipiendam, tum multo propinquius pleniusque per charitatem sanctificantem tamquam propinquiorem pleniorenque dispositionem.

Licet Jansenius hos omnes possibilitatis modos admiserit, & præcepta Dei, sensibus jam assignatis, eis qui illa transgrediuntur possibilia agnoverit, merito tamen damnatus est. Ab errore ergo Jansenii non recederet, qui doceret præcepta Dei non esse impossibilia, quia possunt adimpleri cum auxilio gratiæ si adesset, eaque foret cupiditate gradibus superior; vel quia ratione liberi arbitrii homo habet capacitatem recipiendi gratiam, quæ capacitas per fidem, & charitatem sanctificantem magis apta atque idonea fit ad gratiam actualem recipiendam.

Nec etiam a Jansenio recedunt ii qui gratias gradibus cupiditate inferiores simul cum illo Novatore admittentes, docent per eas adhuc magis perfici capacitatem liberi arbitrii, nec tamen deferunt

ferunt principium duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium; & consequenter contendunt cum iis gratiis hominem non posse cupiditatis illecebras superare. Quis enim non videt gratiam illam gradibus inferiorem sufficientes non conferre vires, ut actualis frænari possit concupiscentia, & consequenter præceptum adimpleri?

ARTICULUS III.

De secunda propositione Jansenii.

SEcunda Jansenii propositio hæc est: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

I.

Istius Jansenianæ propositionis sensus non est, interiorem gratiam eum semper habere effectum ad quem excitat voluntatem. *Nec vero moveat quemquam*, inquit ipsemet Jansenius, *quod constet multos Divinitus mente collustrari, imo vero & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasione & inclinatione dissentiunt, ut propterea falsum putet gratiam in eo cui datur semper operari effectum ad quem datur. Considerandum enim est multiplices esse divinæ gratiæ effectus, quemadmodum & voluntatis. Est enim velle perfectum quod Augustinus posse vocat: est & imperfectum quod velleitatem appellare solet..... Hæc igitur gratia, quamvis nullo modo sufficiat ut homo Dei mandatum operetur. .... ad hoc tamen facit aliquid ut..... liberas quasdam non voluntates, sed velleitates vel complacentias excitet .... Non enim quævis gratia ad quosvis effectus inferendos sufficit..... sic enim videmus plurimos, qui nedum ab immunditiis carnis se continere possunt, vehementer tamen optare continentiam.*

Jansen. lib. 2. de gr. Ch. Sal. cap. 27.

Cum itaque hæc propositio damnata sit in sensu Jansenii, damnata profecto non est in eo sensu quod interior gratia eum semper habeat effectum ad quem excitat voluntatem: certum quippe est in systemate Jansenii, gratiam non victricem ex sese movere ac inclinare voluntatem ad bonum illud cujus executionem nunquam obtinet, quando gradibus superior est concupiscentiæ delectatio. Summus ergo Pontifex Jansenii doctrinam proscribendo non definiit dari quasdam interiores gratias quæ non enim assequuntur effectum ad quem voluntatem excitant.

II.

Nec similiter damnavit Summus Pontifex Theologos asserentes interiorem gratiam semper producere aliquem effectum in voluntate. Certissimum est enim Deum, quando per gratiam suam mentem illuminat, vel accendit voluntatem, producere semper in mente quandam illustrationem, & in voluntate piam quandam motionem, saltem indeliberatam. Illuminationem enim activam ex parte Dei necessario sequitur in intellectu hominis illuminatio passiva, & motionem activam sequitur in voluntate passiva motio, saltem indeliberata; quam illuminationem & motionem passivam contendunt nonnulli esse effectum gratiæ. Rectius tamen plures alii Theologi docent hanc illuminationem mentis & motionem voluntatis, quatenus in homine recipitur, esse potius ipsammet gratiam, quam effectum gratiæ. Quidquid autem sit de hac in Scholis agitata controversia, nonnulli Theologi docent quod aliquis actus voluntatis, etiam deliberatus, semper sequatur piam illam ex parte Dei motionem, iique ab errore in secunda Jansenii propositione damnato immunes sunt, modo fateantur interiorem gratiam, etsi semper in voluntate aliquem producat effectum, non tamen semper producere omnem illum effectum, cujus producendi veram confert potentiam: ad hoc enim ut dici possit quod interiori gratiæ aliquando resistitur, satis est quod renisu voluntatis gratia aliquando privetur eo effectu quem producere potuisset, & ad quem producendum conferebat veram potentiam: non autem necesse est quod aliquando nullum omnino producat effectum, etiam deliberatum.

Itaque etsi gratia semper producat aliquem effectum, si tamen renisu voluntatis totum illum non producat effectum, cujus producendi veram voluntati confert potentiam, tunc vere & proprie ei resistitur, & consequenter immunes sunt ab errore secundæ propositionis Theologi illi qui docent gratiam semper operari aliquem effectum, etiam deliberatum.

III.

Contra vero dici non potest quod voluntas, quæ supponitur a Jansenio necessario obsequi delectationi gradibus superiori, sive gratiæ, sive cupiditati, aliquando interiori gratiæ resistat, eo quod aliquando non operetur bonum opus ad quod operandum excitatur. Etsi enim voluntas aliquando omittat illum actum ad quem excitatur a gratia, dici non potest quod interiori gratiæ resistat, præsertim si omissio illa non sit libera, sed omnino necessaria, ut necessaria est in systemate Jansenii. Resistere enim gratiæ est impedire ne gratia operetur; quomodo autem dici potest voluntatem impedire ne gratia operetur illud, quod ab ipsa gratia actu produci non potest?

Itaque ut dici queat quod voluntas gratiæ resistit, duo requiruntur. Primo quod gratia privetur eo effectu ad quem ipsa excitat voluntatem. 2. Quod gratia det voluntati potentiam operandi illum effectum; si enim voluntas non potest operari effectum ad quem excitatur a gratia, nulla est, vel esse potest ex ejus parte resistentia.

IV.

Instant tamen Jansenii Discipuli, & ratione luctæ quam in nobismet ipsis fere continuo experimur gratiam inter & cupiditatem ajunt quod licet semper sit victrix illa quæ gradibus superat alteram, hæc tamen lucta supponit necessario aliquam in hac lucta resistentiam, tam ex parte cupiditatis, quam ex parte gratiæ. Cum autem voluntas semper obsequatur illi e duabus delectationibus quæ gradibus superior est, addunt voluntatem, non quidem solam, sed simul cum cupiditate resistere gratiæ debiliori, resistentia etiam proprie dicta; atque resistentia illa vera & proprie dicta impediri ne gratia obtineat effectum, quem obtinuisset si minor esset cupiditas quæ obsistit gratiæ.

Sic eludere conantur Novatores Summorum Pontificum Constitutiones, contenduntque ideo sæpe resisti interiori gratiæ, non solum quatenus gratia privatur eo effectu ad quem excitat voluntatem, sed etiam quatenus privatur eo effectu quem producere potuisset, si minor esset cupiditas quæ actu major est.

Verum futile admodum est hoc effugium; nam cum Innocentius X. definiit gratiæ interiori aliquando resisti, non definiit adversus Jansenium illud quod Jansenius ipse admittebat. Porro Novator ille fatetur pluribus locis, concupiscentiam carnis semper luctari cum spiritu, & eandem concupiscentiam gratiæ ad bonum invincibiliter rapienti semper resistere, licet absque fructu & absque victoria. Legant Adversarii c. 4. & 5. libri 4. de grat. Chr. Salv. ubi luctam illam & conflictum gratiæ & concupiscentiæ describit Jansenius. Si quid sane ipsis inest integræ fidei, fatebuntur Jansenium nunquam negasse, quia gratiæ resistatur eo sensu quod concupiscentia semper oppugnet gratiam, eique reluctetur; atque eo sensu juxta Jansenium, gratiæ etiam quantumcumque victrici & efficaci semper resistitur. Neque etiam negavit unquam quin gratia, ut initio hujus articuli annotavimus, eo sæpe frustretur effectu ad quem excitat voluntatem. Fatetur quoque eandem gratiam eum sæpe non habere effectum, quem revera in aliis circumstantiis produxisset, si nimirum gradibus debilior esset cupiditas, quæ actu robustior & ardentior est: in eo enim positum est præcipuum ipsius systematis caput. Unde sic argumentari licet.

Quinque propositiones de quibus agitur damnatæ sunt in sensu Jansenii; atqui tantum abest ut Jansenius docuerit gratiam nunquam privari eo effectu ad quem inclinat voluntatem, vel nunquam privari eo effectu quem producere potuisset, ac etiam produxisset, si gradibus inferior esset cupiditas quæ actu superior est, ut e contra contrariam doctrinam conceptis verbis asseruerit: ergo damnata non est secunda propositio in eo sensu quod gratia nunquam privetur eo effectu, ad quem inclinat voluntatem, vel quod nunquam privetur eo effectu, quem revera produxisset, si minorem habuisset debellandam cupiditatem.

V.

Præterea, sensus hujus propositionis, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, non est quod cupiditas nunquam resistat gratiæ, sed quod homo nunquam ei resistat, hoc est, nunquam eam privet eo effectu quem potuisset producere, atque etiam produxisset, si voluntas gratiæ consentire voluisset.

Neque etiam sensus hujus propositionis, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, esse potest quod gratia non eo interdum privatur effectu, quem in alio subjecto minus resistente assequeretur: nam, juxta Jansenium, eadem quippe gratia in uno victrix est, & in altero non victrix, pro majori vel minori concupiscentiæ resistentia. Neque habent Adversarii quod inde possint inferre hominem gratiæ interiori sæpe resistere, in eo sensu quod eam privet ille effectu quem revera produxisset, si minus restitisset cupiditas:

nam

nam eo in casu homo non censetur, nec ullatenus dici potest gratiæ resistere, cum cupiditas sit ab ipso prorsus independens, nec possit facere ut major aut minor, debilior aut robustior efficiatur, sed teneatur semper illi obsequi quotiescumque gratiæ delectationa gradibus superior ast: atqui res ita ast in eorum systemata. Frustra ergo vellent Adversarii homini resistentiam tribuere, quæ soli cupiditati tribuenda videtur. Vere tamen homo diceretur resistere, si omissio actus ad quam excitat gratia proveniret ex ipsius voluntatis dissensu, quia tunc esset in potestate voluntatis, quod vellet vel nollet gratiæ consentire; quod sane a Janseniano systemate est omnino alienum.

VI.

Verum ut Orthodoxi Theologi sese extricent a labyrintho fallaciarum & cavillationum quibus Janseniani Summorum Pontificum Bullas alodere conantur, ab iis exigunt ut confiteantur, quod potestes quæ per gratiam confertur non sit actu ligata per cupiditatem majorem, seu quod sit potestas expedita: item quod potestas illa sit relativa ad gradus cupiditatis, ita ut homo secundum præsentes quas habet vires possit operari bonum illud ad quod gratia excitat voluntatem, seu ita ut revera possit gratiæ consentire in circumstantiis cupiditatis fortioris.

VII.

Quidquid autem sit de Catholicorum agendi ratione, ut grassantem Jansenianam hæresim coerceant, certum est atque indubitatum non ejurari errorem in secunda propositione damnatum ab iis, qui confitentur interiori gratiæ aliquando resisti, in eo sensu quod homo aliquando eum non producat effectum ad quem gratia excitat voluntatem, vel quod eum effectum non producat quem per gratiam, si debilior adesset cupiditas, revera produxisset. Si enim hæc confitendo essent insontes, insons quoque foret ipsemet Jansenius, & innoxiæ forent quinque propositiones in sensu Jansenii, quamvis in eo sensu damnatæ sint a Summis Pontificibus.

VIII.

Verum inter Jansenianos plures reperias, qui temperatis aut mutatis quibusdam Jansenii asperioribus verbis ab errore in secunda propositione damnato videntur recedere, etsi ab eo revera non discedant. Alii enim docent non solum sæpe resisti interiori gratiæ, sed admittunt præterea gratias sufficientes, quæ dant veram bonum operandi potentiam. Alii etiam addunt illam potentiam esse completam, proximam, imo expeditam atque relativam. Sed hæc sunt mera verba ad errorem potius involvendum, quam excludendum accommodata. Quandiu enim doctrinam duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium profitebuntur; quandiu vim & efficaciam gratiæ pariter cum Jansenio exponent per delectationem relative victricem; quandiu de communi principio cum Jansenio consentient, certum est eos in rei sinceritate non posse prædicta verba intelligere sensu ab erroribus Jansenianis disjuncto: admissa enim, gratiæ scilicet vel concupiscentiæ, delectatione victrici, cui voluntas necessario obsequatur, interiori gratiæ nunquam illa resistit: nam vel gratia superior est cupiditate, vel non: si superior est, voluntas illi necessario obsequitur: si autem non est superior, voluntas quidem non operatur illud bonum ad quod inclinabatur a gratia, illud tamen non impedit, nec impedire potest, cum in illis circumstantiis nihil aliud possit quam obsequi cupiditati, quæ supponitur esse gratia gradibus superior, ac proinde non resistit interiori gratiæ.

ARTICULUS IV.

De tertia propositione Jansenii.

NUnquam negavit Jansenius hominem viatorem pœna aut mercede dignum esse, prout bene aut male operatur. Nec quoque negavit ad merendum & demerendum libertatem requiri. Hæc enim duo aperte confitetur innumeris in locis, quos recensere supervacaneum foret, cum ab ejus discipulis id ita esse non abnuatur. Quapropter ut conciliet suum systema de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus, cum libero hominis arbitrio, fateri cogitur in hoc præsenti naturæ lapsæ statu hominem viatorem mereri atque demereri, etsi necessitetur ad obsequendum delectationi illi, sive gratiæ, sive cupiditatis, quæ actu gradibus superior est altera; quem errorem exprimit tertia ejus propositio. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

Hæc propositio paucis verbis complectitur totam doctrinam quam Jansenius latius exponit in tribus integris libris de grat. Chr. Salvat. scilicet 6. 7. & 8.

I.

Notandum est autem hunc Novatorem duplicem tantum distinguere necessitatem, unam coactionis, & alteram simplicem seu voluntariam. Hanc duplicem necessitatem annuntiat titulus ipse capitis 6. libri 6. de grat. Chr. Salvat. qui sic habet: *Duplex necessitas Augustino, coactionis & simplex seu voluntaria. Illa, non hæc repugnat libertati.* Deinde exponens Jansenius quæ sit illa necessitas, quam vocat necessitatem coactionis, & illa quam nuncupat necessitatem simplicem seu voluntariam, sic habet: *Duplex autem in doctrina ejus* (S. Augustini) *necessitas reperitur: una quæ operatur effectum suum, etsi nolis, seu quantumcumque renitaris: altera qua simpliciter necesse est aliquid fieri sine renisu voluntatis. Prima illa necessitas, qua fit aliquid, etsi nolis, semper apud Augustinum opponitur voluntati. Impossibile est enim ut quod fit voluntate nostra, fiat nobis etiam nolentibus; & e contrario ut id quod fit necessitate, seu nobis nolentibus, fiat nostra voluntate.*

Jansen. lib. 6. de grat. Chr. Sal. cap. 6.

Sub hac autem necessitate coactionis complectitur Jansenius, non solum eos omnes actus qui fiunt voluntate actu resistente, sed etiam illos qui fiunt absque actuali renisu voluntatis, si voluntas illos impedire non possit, licet impedire vellet; ideoque, juxta illum, omnes naturales impetus qui non possunt volendo impediri, necessarii sunt illa coactionis necessitate. *Hæc ergo necessitas*, inquit, *valde generalis est, & sub ea naturales omnes impetus comprehendit, qui non possunt volendo impediri.*

II.

Hac distinctione supposita asserit necessitatem coactionis repugnare libertati, non autem necessitatem simplicem seu voluntariam. *Doctrina igitur Augustini est*, inquit, *necessitatem illam primam, prout etiam naturam sic explicatam complectitur,* (*nec aliud est respectu voluntatis, quasi quædam vis, aut violentia, aut coactio, qua operatur id quod potest, etiam nolente voluntate*) *capitaliter repugnare libertati, eamque funditus perimere, non autem illam necessitatem quæ est simul voluntaria, qua scilicet simpliciter necesse est aliquid fieri, non repugnante, sed immutabiliter volente voluntate.*

Jansen. ibid.

Eandem doctrinam in infinitis propemodum locis reperit Jansenius. *Hactenus declaravimus*, inquit, *generalem libertatis rationem, a qua dictum est liberum arbitrium commune bonis & malis, in eo situm esse quod immune sit a necessitate coactionis.* Et alibi, *nulla necessitas*, ait, *libertati voluntatis formidanda est, nisi coactionis, seu illa quæ operatur effectum, etsi nolumus, hoc est, invita & renitente voluntate.* Plura ejusdem Novatoris testimonia retexere supervacaneum foret ac tædiosum: ex allatis enim evidenter colligitur, quod, juxta Jansenium, voluntas, quæ necessario consentit delectationi prædominanti, nec potest ei suum denegare consensum, consentit tamen libere, quia non cogitur, hoc est, quia non renititur, quia non dissentit. Quoniam autem implicat contradictionem quod voluntas consentiat simul & dissentiat, ideo, juxta illum, implicat quod voluntas consentiat delectationi prædominanti, etiamsi necessario consentiat, & tamen non sit libera.

Jansen. l. 7 de grat. Chr. Salvat. cap. 3.
Jansen. lib. 8 de gr. Ch. Sal. cap. 14.

III.

Prævidit quidem Jansenius quod hic inauditus exponendæ libertatis ad merendum & demerendum requisitæ modus Christianorum animos merito commovaret. *Mira videbitur*, inquit, *scholasticis hæc doctrina*: ideoque illam verbis omnino Catholicis obtegere conatur. *Illi sunt*, inquit, de hominibus viatoribus loquens, *qui possunt præcepta facere, & non facere, servare vel transgredi.*

Jansen. lib. 6. de grat. Ch. Sal. uni cap. 9.

Et quemlibet actum voluntatis deliberatæ, etiam necessarium, docet esse in potestate & dominio voluntatis, capite sequenti, cujus est hic titulus. *Actus voluntatis deliberatæ necessarius est in potestate & dominio voluntatis.* Et eodem capite cum hanc sibi de actu voluntatis necessario proposuisset objectionem. *Accedit*, inquit, *quod in hujusmodi actu potius agi quam agere videamur. Hoc autem repugnare libertati arbitrii extra controversiam est*; sic respondet. *Respondemus se ipsum agere & movere dominium quoddam super actum indicat, ut pro arbitrio sese moveat vel compescat; alioquin enim, quantumvis internum sui motus principium habeat, agi & moveri potius quam se ipsum movere dicitur. Hoc autem omnino postulat ut super actum suum reflectere possit, non solum appetendo, sed etiam judicando.* Nam

Jansen. ibid. cap. 34.
Jansen. ibid. cap. 35 ibid.

do. Nam sive potestas appetitiva super se ipsam sola reflecteretur, sive sola cognitiva, semper eodem modo istud agens, sicut bruta, moveretur & refraenaretur. Haec ergo potestas reflectendi sese super actum suum propter immaterialitatem qua nulli materiae alligata est, objectique vastitatem rationi & voluntati creaturae rationalis propria est. Ea ratione habet ut possit de fine & mediis judicare, ea conferre, utrorumque proportionem expendere, & per hoc ipsum de proprio suo judicio judicare, num recte judicaverit. Ex voluntate habet, ut possit, non solum appetendo movere, sed etiam super motum suum se reflectendo velle movere. Et in hoc proprie sita est potestas movendi se. Et quia in omni rationali motu semper adest expresse vel tacite hujusmodi super se reflexio, semper etiam in omni rationali motu seu consensu suo movet se ac dominatur sui. Hoc est igitur proprie quod Bruta, pueros, & insensata deficit. Hunc locum, etsi nimio prolixiorem, referre necesse visum fuit, ut facilius Lector perspiciat quo sensu Jansenius doceat actus voluntatis necessarios, a quibus abstinere non possumus, esse tamen in potestate nostra, nos illorum esse dominos, nosque eos exercendo agere ac movere nosmetipsos.

IV.

Agnoscit etiam in voluntate, etsi necessitetur ad agendum, indifferentiam, quam Theologi appellant indifferentiam contradictionis, nempe potestatem agendi
Ibid. & non agendi ad libitum voluntatis. *Omnis*, inquit, *voluntatis deliberatae motus essentialiter quoque talem indifferentiam contradictionis quodam sensu secum trahit. Nec enim aliud est indifferentia libertatis, quam tantopere Scholastici admirantur, quam potestas agendi & non agendi ad libitum voluntatis, seu cum voluerit. Quod si voluntas forte vel agere vel cessare nolit, & firmiter nolit, & immutabiliter nolit, vel e contrario agere velit, & firmiter velit, & immutabiliter velit, quodnam hic fingi potest detrimentum libertatis?*

Addit quoque voluntatem, etsi necessario agat, se
Jansen. ibid cap. 37. ipsam tamen determinare ad agendum. *Voluntas*, inquit, *semper & essentialiter servat proprium suum operandi modum a natura distinctum, qui est agere, non agi, movere ac determinare se ipsam; agere per modum libertatis. sive contingenter agat, sive necessario.*

Et capite 38. ita concludit. *Cum voluntas quantumcumque aliquid immutabiliter necessarioque velit, semper sibi ipsi & actui suo dominando velit, semper se ipsam agat & moveat, nunquam ab alio agatur & moveatur, semper per modum eligentis alteram partem velit: quae ab omni agente naturali remotissima sunt, nihil omnino de necessitate actus voluntarii curaverunt* (veteres), *sed non obstante immutabili necessitate omnem omnino rationalem voluntatem (hoc est voluntatis motum) & liberam & electivam objecti sui posuerunt, sola exclusa violentia coactionisque necessitate.*

V.

Ex his omnibus locis, & pluribus aliis, quos brevitatis causa silentio praeterimus, sequitur quod, quando Jansenius voces illas usurpat, nimirum quod voluntas possit ad libitum agere & non agere; quod habeat actum in sua potestate, quod sit domina actionum suarum. quod habeat quodam sensu indifferentiam contradictionis; quod se ipsam moveat & determinet ad agendum; quod semper per modum eligentis alteram partem velit, &c. sequitur, inquam, quod istae voces non significent voluntatem ita velle aliquid, ut possit ab illo volendo abstinere, sed juxta illum, sequitur tantum quod voluntas velit cum advertentia & reflexione, licet ab eo volendo nullatenus possit abstinere. Sola ergo coactio, quae rationis advertentiam & reflexionem excludit, repugnat libertati: necessitas vero simplex & voluntaria cum ea vere subsistit.

Hinc tamen intelligitur quomodo actu dominante gratiae delectatione ad bonum vere libera sit, juxta Jansenium, & libere operetur, quamvis nec delectationem praeviam removere possit, nec illa posita abstinere ab eo ad quod impellitur. Ratio est quia voluntas vere agit, & vere vult cum advertentia & reflexione, & retinet semper flexibilitatem illam, qua fit ut dum vult bonum, possit malum velle, quatenus illud actu vellet, si terrena delectatio esset revera actu, ut potuit esse, superior.

VI.

Hinc etiam intelligitur quo sensu asserat voluntatem posse dissentire, si velit; non quod revera polleat dissentiendi potentia, sed eo sensu quod si vellet dissentire, quod tamen velle non potest, revera dissentiret.
Jansen. lib. 8. de gr. Chr. salvat. cap. 35. *Itaque*, inquit, *sicut Scholastici quando audiunt Synodum Tridentinam dicentem, voluntatem posse dissentire, si velit, & Augustinum, hominem Deo vocanti posse consentire, si velit, putant & recte putant significari humani arbitrii libertatem: sic etiam intelligunt, eadem prorsus ratione, libertatem indicari, si diceretur voluntas posse velle, si velit; posse non velle, si nolit: nam quid est posse consentire, nisi velle? Quid est dissentire, nisi non velle? Si ergo phrases istae infallibiliter demonstrant humani libertatem arbitrii, profecto liberum erit arbitrium, etiamsi immutabiliter velit, aut immutabiliter nolit.*

Si valeret haec Jansenii interpretatio, Tridentina Synodus nihil aliud adversus haereticos definiisset, quam quod voluntas possit velle dissentire, si velit dissentire. Quid fingi potest absurdius?

Nulli unquam dubium fuit quod voluntas possit velle, quando volt, seu quod, ut ajunt Philosophi, ab actu ad potentiam valeat consequentia. Hoc non negabant Lutherani nec Calvinistae: hoc igitur non definiit adversus illos Tridentina Synodus.

Haec autem adulterina interpretatio in haec Concilii verba, *posse dissentire, si velit*, a Jansenio ridicule conficta, Janseniano systemati mirifice congruit. Nam si voluntas e duabus delectationibus necessario illi consentiat, quae gradibus alteram superat, profecto intelligi non potest quomodo possit velle ei dissentire.

VII.

Ex his evidenter colligitur Novatores ab errore tertiae propositionis Jansenianae non recedere, etsi cum Jansenio fateantur voluntatem posse ad libitum agere & non agere, habere actum in sua potestate, actionum suarum esse Dominam, habere quodam sensu indifferentiam contradictionis, se ipsam movere & determinare ad agendum, semper agere per modum eligentis; non recedunt, inquam, ab errore tertiae propositionis, dum haec duo simul docent, scilicet voluntatem, & liberam esse libertate ad merendum vel demerendum requisita, & non posse dissentire illi delectationi, quae gradibus alteram superat: si enim non possit dissentire delectationi gradibus praeponderanti, libera non est libertate a necessitate: quod si libera non est libertate a necessitate, fatendum est vel voluntatem nihil mereri aut demereri in hac vita (quod sane non fatebuntur Janseniani) vel non requiri libertatem a necessitate ad merendum & demerendum in statu naturae lapsae; quae doctrina eadem est cum tertia propositione Jansenii.

ARTICULUS V.

De quarta Jansenii propositione.

DOcet Jansenius Semipelagianos admisisse gratiam interiorem ad singulos actus, atque etiam ad initium fidei necessariam; & in eo praecipue eos errasse contendit, quod praeterea repudiata gratia illa efficaci & victrici, qua datur invincibiliter velle & operari, aliam agnoscerent ita libero arbitrio subditam, ut ei posset humana voluntas resistere & obtemperare. Sic autem habet quarta propositio. *Semipelagiani admittebant praevenientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant haeretici quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.* Quam propositionem Innocentius X. ut falsam & haereticam damnat. *Falsam*, inquit, *& haereticam declaramus, & uti talem damnamus.*

I.

Haec propositio, quae inter Jansenianas quarta est, duas continet partes, quarum prima affirmat *Semipelagianos admisisse praevenientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei.* Secunda autem pars asserit eos *in hoc fuisse haereticos, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.*

Haec quarta Jansenii propositio duplici censura, ut jam diximus, notata fuit, ut falsa scilicet simul & haeretica, ita ut, juxta communem Theologorum sententiam, falsitatis nota priorem supradictae propositionis partem afficiat, & nota haereseos posteriorem. Itaque falsitatis arguunt illi Theologi eos omnes qui dixerint Semipelagianos usquam admisisse praevenientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei. Qui autem asseruerint quod Semipelagiani in eo fuerint haeretici, quod vellent illam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare, eos omnes haereticos esse declarant.

II.

Nonnulli tamen alii, licet numero paucissimi, priorem hujus propositionis partem nulla inuri censura volunt; cum in ea dumtaxat agi de mera quaestione facti asserant. Quapropter solam ejusdem propositionis posteriorem partem, illaesa priori, falsitatis simul & haereseos sordibus maculari contendunt.

Verum hanc assertionem tamquam temerariam rejiciunt alii Theologi, eamque impugnant, praecipue

ex

iis eo quod S. Pontifex, addendo notæ hæreseos notam falsitatis, quæ in censura aliarum propositionum omissa est, satis aperte innuit hanc notam duntaxat additam fuisse, ut caderet in primum propositionis membrum, in quo asseritur Semipelagianos admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei.

Præterea, inquiunt iidem Theologi, quæstio hæc, an scilicet Semipelagiani necessitatem gratiæ ad singulos actus, etiam ad initium fidei, admiserint, ita ad factum pertinet, ut in quarta Jansenii propositione ad jus etiam pertinere videatur. Nam si Jansenianus quis contendat quod talis gratiæ necessitas revere a Semipelagianis admissa fuerit, sequi videtur eos in hoc esse hæreticos quod admiserint talem gratiam, cui posset voluntas resistere vel obtemperare: quæ est hæresis proscripta in secunda parte quartæ Jansenii propositionis.

Quidam autem alii ultro fatentur priorem quartæ propositionis partem tamquam falsam merito fuisse damnatam, ex eo præcipue quod vellet Jansenius omnes omnino Semipelagianos gratiæ interioris ad initium fidei necessitatem admisisse, cum aliqui revera, juxta illos, extiterint qui talem non admisere gratiam. Unde se ab omni censura immunes existimant, eo quod asserant, non omnes, sed plures duntaxat Semipelagianos admisisse necessitatem prævenientis gratiæ interioris, etiam ad initium fidei, hoc nixi fundamento, quod cum propositio Jansenii sit indefinita, ac proinde universaliter intelligenda, ab errore illius Novatoris in prima parte quartæ propositionis damnato sufficienter recedat, dum de pluribus duntaxat Semipelagianis asserunt illud, quod de omnibus asserit Jansenius.

Alii hanc opinionem sibilandam ac explodendam arbitrantur: nam quarta propositio in sensu Jansenii damnata est, qui similiter Semipelagianos duas in classes dividit, quarum una admittebat necessitatem prævenientis gratiæ interioris, etiam ad initium fidei; altera non admittebat. Id ergo unum voluit Jansenius, quod scilicet plures Semipelagiani hanc gratiæ necessitatem admiserint; ac proinde istius Novatoris quarta propositio intelligi debet de universalitate solum morali, non autem de universalitate metaphysica. *Jansen. lib. 7 de Hæresi Pelag. cap. 2.*

III.

Quidquid autem sit de his quæstionibus quæ ad fidem directe non pertinent, certum est atque indubitatum hæresim damnatam in quarta Jansenii propositione hanc esse, quod divina gratia talis sit, cui humana voluntas resistere vel obtemperare non possit.

Quod autem hæc sit Jansenii doctrina, satis ex supradictis perspicuum est. Nam si voluntas eo semper necessario & immutabiliter rapiatur, quo eam trahit major voluptas; si fieri nequeat ut delectatio debilior vincat robustiorem: si e duabus delectationibus teneatur ineluctabiliter obsequi illi quæ alteri prævalet: si nulla alia gratia sit efficax & victrix, quam quæ gradibus cupiditatem superat, nulla alia inefficax quam quæ gradibus est cupiditate inferior, hinc sequitur quod humana voluntas gratiæ gradibus superiori resistere non possit, nec gratiæ gradibus inferiori obtemperare. Hunc errorem proscripsit Summus Pontifex in quarta Jansenii propositione; & hunc proscribendo simul definiit voluntatem humanam posse divinæ gratiæ resistere, vel obtemperare: posse quidem resistere illi gratiæ, quæ suum sortitur effectum, posse etiam obtemperare illi quæ suo caret effectu: uno verbo, nullam esse gratiam, sive efficax supponatur, sive inefficax, cui non possit humana voluntas resistere, vel obtemperare.

IV.

Ut tamen Jansenii discipuli invidiosum istud doctrinæ suæ cum damnata Magistri doctrina consortium declinent, post editam Innocentii X. Constitutionem, quartam Jansenii propositionem, sicut & cæteras, damnare se simulant. Fatentur quidem humanam voluntatem divinæ gratiæ posse resistere vel obtemperare; sed in quo sensu? In sensu scilicet qui doctrinæ Jansenii nullatenus adversatur: in sensu quem Novator ille non respuit, quem adhibuit atque confinxit.

Jansenius itaque, ut asperitate doctrinæ suæ nemo offenderetur, quasdam commentus est æquivocationes, quas adoptarent ipsius discipuli, ut earum subsidio errores suos obnubilarent. Ultro enim concedunt humanam voluntatem posse divinæ gratiæ resistere, si velit; posse similiter illi obtemperare, si velit; posse etiam præcepta adimplere, si velit; & ut brevi præcidamus, nihil esse in ordine gratiæ ac in via salutis quod non possit humana voluntas, si velit.

Qui Jansenianorum mysteria ignorat, his verbis in speciem Catholicis in transennam induci facile potest. Verum illorum fraudem supra deteximus, cum ostendimus impossibile esse, in systemate Jansenii, ut voluntas velit v. g. obtemperare gratiæ in circumstantiis ardentioris ac robustioris concupiscentiæ, & illi resistere, si concupiscentia sit debilior. Igitur voluntas potest resistere gratiæ, si velit; potest illi obtemperare, si velit: potest præcepta adimplere, si velit: hæc sunt mera verba ad illudendum unice excogitata, cum in circumstantiis in quibus reperitur voluntas, ut superius dictum est, nullo pacto valle possit. *Vide supra art. 1. n. 7. & art. 4. n. 6.*

V.

Si tamen tritum illud effugium Catholicis omnibus absurdum ac futile admodum videatur, alia suggeret Jansenius, quorum ope doctrinam suam cum Tridentini doctrina accommodare tentabit. Definit enim Tridentinum quod liberum hominis arbitrium divinæ possit gratiæ dissentire, si velit; addit etiam simpliciter & absque ulla restrictione quod eandem gratiam homo possit abjicere. Jansenius itaque, ne a Tridentino non videatur recedere, plures excogitavit modos, quibus homo dici potest gratiæ gradibus inferiori obtemperare, & gratiæ illi quæ cupiditati prædominatur resistere; contendit enim loco supra citato, *in rebus ad vitam bonam seu pietatem spectantibus, multipliciter hominem dici posse aliquid*, scilicet vel *remotissime per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem ad bonum & malum*, vel etiam *paulo propinquius*, pergit idem Novator, *dicimur posse bene vivere per fidem*, vel *multo plenius propinquiusque per charitatem*. Si ergo liberi arbitrii flexibilis facultas ad bonum sufficiat, ut quis dicatur posse operari bonum, multo magis posse dicetur ille cui insuper gratia actualis, licet gradibus inferior, concessa est, de qua & de prima velleitate quam ipsamet gratia operetur, asserit Jansenius quod sint majoris gratiæ provocativæ. *Vide supra art. 2. n. 5.*

VI.

Si autem in systemate Janseniano homo actuali gratia, licet debiliori, instructus possit adimplere mandata, ac consequenter obtemperare gratiæ, dici poterit similiter hominem gratia efficaci & victrici præditum posse illi gratiæ resistere, quia scilicet liberum habet arbitrium ad malum, sicut & ad bonum flexibile, & quia præterea, juxta Jansenium, cupiditate nunquam caret, quæ est potestas perfectissima peccandi. *In nobis*, inquit, *non solum ipsa potentia voluntatis quæ de se ad malum flexibilis est, sed etiam pondus ad peccandum remanet, quod est peccandi potestas perfectissima; quæ sane non solum adest inestque voluntati, quando gratiæ delectatione caret, sed etiam quando interna ejus suavitate efficaciter trahitur. Propter quam sane liberum arbitrium, qualicumque gratia ad agendum rapiatur, rectissime dici potest posse peccare.* *Jansen. l. 8. de grat. Chr. Salvat. cap. 20.*

Hæc vera essent, si cupiditas, quæ in nobis remanet tanquam pondus ad peccandum, posset vincere superiorem gratiæ delectationem oppositam a peccato retrahentem, & ad bonum invincibiliter determinantem; sed cum, juxta Jansenium, cupiditas illa, quæ supponitur gradibus inferior delectatione gratiæ, illam superare nullatenus possit, profecto potentia peccandi quæ per cupiditatem in illa circumstantia datur, est potentia ita per gratiam victricem ligata, ut non possit actu voluntatem trahere ad peccatum, ac proinde non est vera & proprie dicta peccandi potentia. Igitur vere dici nequit quod in tali circumstantia humana voluntas possit divinæ resistere gratiæ. His itaque effugiis Jansenius anathemati Tridentino nullatenus se potest subducere.

VII.

Ut errores suos obtendat, larva se induit Thomistica, & ut quandam cum Thomistis habere videatur consensionem, eandem, quam illi adhibent, sensus compositi & sensus divisi distinctionem & ipse adhibet. *Dicimus igitur*, inquit, *liberum arbitrium quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione præventum atque determinatum ad faciendum bonum, non tamen posse bonum, non tantum non facere, sed etiam malum: verum est enim istud, non equidem in sensu composito, ut dici solet, sed in sensu diviso.* Deinde hanc distinctionem exponit, sicut & eam exponere solent Thomistæ, nempe homo gratiæ efficaci non potest resistere in sensu composito, quia hæc duo simul componi non possunt, scilicet gratia efficax & actualis resistentia; resistere tamen potest in sensu diviso, quia gratia efficax & potentia dissentiendi simul possunt consistere. *Nimirum*, ait Jansenius, *quia eodem tempore quo voluntatis arbitrium sub gratiæ delectatione efficaciter eam movente positum est, imo quo etiam actum voluntatis bonum facit, est in eadem voluntate potestas illud non faciendi, imo peccandi, non quod cessatio ab actu quem* *Jansen. ibid.*

tunc

tunc elicit, aut actuale peccatum cum gratia delectantis influxu consistere possit (quod sensus compositus postularet) sed quia cessandi & peccandi potestas cum eadem gratia in eodem voluntatis arbitrio conjungi potest.

VIII.

Consentit quidem, & verbis & re, Jansenius cum Thomistis in eo quod asserit simul componi non posse hæc duo, scilicet efficacem gratiam, & actualem voluntatis resistentiam; nec in hoc arguitur ab Orthodoxis Doctoribus.

Cum illis etiam consentit, verbis duntaxat non re, in eo quod ait simul consistere gratiam efficacem & potentiam resistendi; nam potentia resistendi quam admittunt Thomistæ, sicut & cæteri Orthodoxi Theologi, est vera & proprie dicta potentia. Illa autem potentia quam admittit Jansenius, non est vera & propriæ dicta potentia; ac proinde consensio hæc, quam inter se & Thomistas inesse putat Jansenius, verbis tantum perfici potest, re autem ab illis plurimum dissidet; quapropter dum ait hominem gratiæ efficaci posse resistere in sensu diviso, illud asserere nequit, nisi supradictarum subsidio æquivocationum, quæ cum famosu duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium principio perfecte cohærent. Verum de hac sensus compositi & sensus divisi distinctione aliquid iterum in hujus Operis parte sequenti dicendi erit locus.

ARTICULUS VI.

De quinta propositione Jansenii.

CHristum Redemptorem esse Prædestinatorum, iisque gratias efficaces meruisse, quibus vitam assequantur æternam, & pro illorum salute passum ac mortuum esse, omnes consentiunt. Quod autem latius non pateat Redemptoris nomen, sed ad solos electos limitari debeat, quodque pro salute duntaxat Prædestinatorum Christus mortuus sit, post Calvinum docuit Jansenius, tamquam Semipelagianos traducens eos qui dixerint quod Christus pro omnibus omnino hominibus mortuus sit, aut sanguinem fuderit. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Hæc propositio inter Jansenianas numero quinta duplicem exhibet faciem: eam etiam sub duplici respectu consideravit Summus Pontifex. Quatenus enim tamquam Semipelagianam redarguit communem sententiam Orthodoxorum, quæ affirmat Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, eam declarat falsam, temerariam, scandalosam: quatenus vero eum exhibet sensum qui a Jansenio intenditur, ut Christus pro salute solorum Prædestinatorum mortuus sit, hæretica pronuntiatur a Summo Pontifice, *intellectam*, scilicet, *eo sensu ut Christus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem & hæreticam.* In hunc igitur posteriorem sensum cedit censura hæreseos, qua propositio notata fuit: quapropter eam in ultimo illo sensu hic accipimus, & de ea ut hæretica tantum quæstio erit.

I.

Verum hanc quintam propositionem proscribere non potuit Innocentius X. quin simul tamquam inconcussum fidei dogma definierit Christum mortuum esse, non pro Prædestinatorum duntaxat, sed etiam pro nonnullorum, saltem reproborum, salute.

Quamvis autem Summus Pontifex Constitutione sua aliam non definierit quæstionem, utrum scilicet Christus pro omnibus omnino hominibus sit mortuus, docent tamen communiter Theologi de fide esse Christum pro salute omnium Fidelium, qui per baptismum gratiam justificationis acceperunt, mortuum esse, imo plurimi censent quod certum sit certitudine fidei Christum mortuum esse pro omnibus omnino hominibus, nullo excepto, pro reprobis etiam Infidelibus qui nihil nuquam audierunt de Christo; pro parvulis quoque in utero materno morientibus; nihilque deesse huic assertioni, ut sit expresse de fide, præter expressam & publicam Ecclesiæ definitionem.

Docuerunt quidem nonnulli Theologi, numero paucissimi, Christum pro salute parvulorum in utero materno morientium non esse mortuum; sed ab aliis hæc eorum sententia rejicitur & firmioribus atque validioribus momentis convellitur.

II.

Jansenius qui hoc in se sumpsisse videtur, ut Catholicos in omnibus impugnet, Orthodoxam in hac quoque parte avertit fidem, & beneficium mortis Christi ad solos Prædestinatos restringit. *Sicut ergo* (Augustinus) *non voluit*, inquit Jansenius, *voluntatem Dei ad salutem omnium omnino hominum extendi, sed illorum duntaxat qui ex omni gente & lingua, ex omni hominum genere prædestinati sunt, ita nec voluit effectus istius voluntatis, hoc est, mortem, sanguinem, redemptionem, propitiationem, orationem Christi ad homines omnes dilatari, sed ad solos illos qui prædestinati sunt, quatenus pro æterna & totali eorum salute offeruntur.* Jansen. lib. 3. de grat. Ch. Salvat. cap. 14.

III.

Hæc ita clara sunt ut nullo indigeant commentario: nec potuit Jansenius disertius significare Christum non velle salutem omnium, sed pro salute duntaxat Prædestinatorum mortem suam obtulisse, suumque fudisse sanguinem. Hunc etiam errorem aliis verbis adstruit eodem capite, cum Divi Augustini principiis adversari contendit, Christum esse pro alicujus reprobi salute mortuum. *Nullo modo*, inquit, *principiis ejus* (Augustini) *consentaneum est, ut Christus Dominus, vel pro Infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur.* Jansen. ibid.

IV.

Quam injuriosa sit Augustino doctrina hæc quæ ipsi calumniose imputatur; quam ipsi Christo contumeliosa; quam denique divinæ bonitati derogans, nemo non videt. Hujusce tamen doctrinæ impietatem eo extulit Jansenius, ut velit Christum, non solum pro reprobis non mortuum, sed nequidem pro ipsorum magis quam pro Diaboli æterna salute suum orasse Patrem etiam asserat. *Ex quo factum est*, inquit, *ut juxta sanctissimum Doctorem, non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro Diaboli deprecatus fuerit.* Jansen. ibid.

Unde ortum suum habeat exitialis hic error, patet ex serie totius Jansenianæ doctrinæ: nam si nulla alia sit operandi gratia quam delectatio victrix: si hoc ipso quod cupiditati gradibus superior est, non potest ei resisti: si ad operandum ita necessaria sit illa delectatio, ut absque illa voluntas velle non possit, nec agere: si hoc ipso quod datur & prævalet, semper, necessario, ac invincibiliter suum habeat effectum; hinc sequitur Dei mandata illis omnibus qui illa transgrediuntur esse impossibilia, & impossibilem esse in justitia perseverantiam iis omnibus qui ab ea deficiunt. Si autem iis omnibus qui non perseverant impossibilis sit perseverantia; hinc Christus ipsis æternam salutem non voluit reddere possibilem: hinc voluit Christus mortem suam, sanguinem, redemptionem, propitiationem dilatari ad salutem solorum Prædestinatorum: hinc igitur oritur error in quinta Jansenii propositione damnatus.

V.

Hujus tamen erroris duritiem emollire ac temperare conantur, Jansenio duce, nonnulli illius Discipuli. Ultro enim fatentur Christum, non solum pro salute Prædestinatorum mortuum esse; sed etiam ipsum mortuum volunt pro temporalibus illis gratiæ donis, quibus aliqui reprobi hac in vita exornantur. Ita, juxta illos, Christus mortuus est ad obtinendas gratias iis qui non perseverant, ad obtinendam fidem iis qui e tenebris infidelitatis ad divinæ fidei lumen transeunt: ad obtinendam justificationem iis qui ad tempus duntaxat justificantur; & sic tandem hujusce cavillationis subsidio se ab omni erroris labe puros, & ab omni censura immunes existimant.

Turpiter quidam allucinantur, si hoc effugio a Jansenii doctrina alienos se putent. Neque enim diffitetur Jansenius Christum mortuum esse ad obtinenda reprobis quædam divinæ gratiæ munera: hæc duo diserte docet Jansenius, & Christum mortuum esse pro salute duntaxat Prædestinatorum, & simul mortuum esse ut reprobi consequantur, non quidem æternam salutem, sed fidem licet charitate destitutam, sed charitatem licet sine perseverantia, & quosdam alios mortis & sanguinis Christi temporales effectus. *Quibusdam hominibus*, inquit, *dare prædestinavit fidem, charitatem, & in ea perseverantiam usque in finem .... aliis charitatem sine perseverantia, aliis fidem sine charitate. Pro primi generis hominibus tamquam veris ovibus suis, vero populo suo tamquam absolute salvando, semetipsum dedit & tradidit .... non pro cæteris qui a fide & charitate deficientes in iniquitate moriuntur. Pro his enim in tantum mortuus est ..... in quantum temporalibus quibusdam divinæ gratiæ effectibus exornandi sunt .... Eatenus igitur, & non aliter pro illis Christus mortuus est, & sanguinem fudit, & propitiatio peccatorum fuit, & rogavit Patrem suum, ut videlicet illos temporales effectus propitiationis, hoc est, mortis & san-* Jansen. lib. 3. de grat. Chr. Sal. cap. 20.

& sanguinis & orationis consequantur. Unde sic argumentari licet. Quamvis Jansenius docuerit Christum mortuum esse, non solum pro æterna salute Prædestinatorum, sed etiam pro temporalibus quibusdam gratiæ divinæ muneribus quibus nonnulli exornantur reprobi, damnata est tamen ejus doctrina tanquam hæretica; ergo ab hæresi Jenseniana non recedunt ii, qui quamvis negent Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum, nihil aliud præterea volunt, quem quod Christus mortuus sit ed nonnullas etiam grarias temporales reprobis promerendas: ergo cum eandem quam Jansenius doctrinam tueantur, eadem merentur censura notari.

VI.

Et vero sensus hujus propositionis, *Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus est*, ex mente Jansenii nullus alius esse potest, quam quod Christus pro nullius reprobi æterna salute mortuus sit, non autem quod pro nulla reprobis gratia temporali obtinenda sit mortuus, quidquid reclament Adversarii falso contendentes, ideo damnatam esse propositionem, quia mortis Christi beneficium ad electorum salutem restringendo, excludit gratias temporales reprobis collatas, ita ut adverbium *dumtaxat*, ad voces, *pro salute*, referant; non autem ad vocem *Prædestinatorum*, ut referri debet: sed fraudulenter omnino, nam, ut diximus, docet Jansenius Christum, non pro electorum salute dumtaxat esse mortuum, sed etiam pro aliquo temporali beneficio ipsis reprobis promerendo. Ergo Summus Pontifex quintam propositionem damnando in sensu Jansenii definit, prædestinatos non esse solos, pro quorum salute Christus mortuus est: definit eum mortuum esse etiam pro salute reproborum, saltem nonnullorum: definit eum, non solum mortuum esse pro gratiis quibusdam temporalibus, sed etiam pro salute reprobis, saltem nonnullis, obtinenda.

VII.

Hanc Innocentii X. definitionem, quæ ipsos plurimum gravat, ut eludant Janseniani, dolosa alia utuntur distinctione. Volunt quidem Christum non pro solis prædestinatis, sed pro omnibus omnino hominibus fuisse mortuum, in quantum scilicet omnibus omnino redimendis pretium ejus sanguinis fuit sufficiens. Unde, juxta illos, Christus pro omnibus etiam reprobis mortuus est sufficienter, id est, quantum præcise ad sufficientiam pretii: pro electis vero mortuus est efficienter, id est, quantum ad applicationem mediorum quibus salvari possunt, & quibus revera salvantur.

Quod autem Christus pro solis prædestinatis mortuus sit efficienter, in eo sensu quod ipsis solis obtinuit gratias efficaces & victrices quibus certo suam assequantur salutem, certum est atque indubitatum. Indubitatum est quoque quod redimendis omnibus omnino hominibus pretium Sanguinis Christi fuit abunde sufficiens. Verum ad hoc ut dici possit Christum pro omnibus esse mortuum, non satis est quod pretium mortis ejus sit sufficiens omnibus redimendis; sed requiritur insuper quod Christus mortem subierit ea intentione, ut mors omnibus prosit: nam Christum mortuum esse pro omnibus in sensu proprio est, illum esse mortuum eo animo, ea voluntate seu intentione, ut pretium sanguinis sui pro omnium salute Deo Patri obtulerit, eisque gratias ad salutem vere sufficientes obtinuerit. Nam, ajunt Theologi Orthodoxi, quantumvis sufficiens, imo superabundans fuerit valor & meritum passionum Christi omnibus redimendis, non potest tamen dici pro iis mortuum fuisse, eosque redemisse, nisi eo animo, eaque intentione sanguinem fuderit, ut virtus ac meritum sui sanguinis ipsis ad salutem prodesset; sicuti dici non posset de eo qui paratam apud se servaret pecuniæ summam redimendis captivis sufficientem, quod captivos liberaverit, nequidem sufficienter, si deesset animus ac voluntas illam pecuniæ summam in captivorum redemptionem insumendi.

Hoc intellexit & fassus est ipsemet Jansenius: nam licet discipulis suis in hoc effugio confingendo atque producendo præiverit Magister, ejus tamen inanitatem non diffitetur. *Respondeo igitur*, inquit, *quando Christus ab Apostolo dicitur redemptionem semetipsum dedisse pro omnibus, in cruce videlicet pro omnibus moriendo, ab aliquibus intelligi, quod se dederit redemptionem, id est, pro omnibus omnino sufficienter, quia sufficiens pretium obtulit, non tamen pro omnibus efficienter, quia non omnibus applicatur ista redemptio.* (Jansen. lib. 3. de grat. Chr. sal. vat. cap. 21.)

En Jansenianum effugium: illud autem deinde reprobat Jansenius. *Sed quia ..... ipsa phrasis*, ait, *qua quis dicitur se pro aliquo redemptionem dare, præ se ferre videtur redemptionem ex redimentis animo in usum ac liberationem captivorum offerri ac dirigi, qua oblatio ac directio Christi inanis esse non potest; & quia alioquin etiam pro Dæmonibus se dedisse redemptionem dici posset, quibus redimendis sine dubio pretium sanguinis ejus est sufficiens..... hinc genuinius veriusque respondetur Christum dici se dedisse redemptionem pro omnibus, &c.* Deinde hanc vocem, *pro omnibus*, ipse ad solos prædestinatos restringit; & paucis interjectis, *Omnibus vero illis*, inquit, *pro quibus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint & faciant id quod ab eis volendum & faciendum esse decrevit* (Deus.)

Cum autem per illud auxilium sufficiens, quod Christus donat iis omnibus pro quibus sanguinem fudit, nihil aliud intelligat Jansenius, quam delectationem illam cælestem, superiorem & victricem, quæ sola potest ad salutem perducere: hinc sequitur quod Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, cum prædestinati soli sint quibus conferatur auxilium illud, quod, in mente Jansenii, est solum sufficiens, & per quod infallibiliter, invincibiliter, & necessario, salvantur.

Huic itaque effugio contra ipsius Jansenii mentem pertinaciter adhærentes Janseniani, ostendunt quidem se a Magistro aliquatenus discedere quantum ad verba, nimirum quia volunt quod propter pretii sufficientiam dici possit Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum. Jansenius e contra jure merito contendit insuper requiri, quod Christus sanguinem suum obtulerit ex intentione, ut omnibus prosit. Non ergo ab errore in quinta Jansenii propositione damnato recedunt, etsi fateantur pretium sanguinis Christi sufficiens esse ad redimendos omnes omnino homines, si simul cum Jansenio censeant Christum sanguinem suum obtulisse, ut ad salutem solis prodesset prædestinatis. In eo enim sensu, in sensu scilicet Jansenii, damnatæ sunt quinque Jansenii propositiones.

VIII.

Cum itaque in supra memoratis effugiis nihil adhuc præsidii in desperatæ causæ suæ patrocinium relictum sibi esse sentiant Janseniani, ad alia effugiunt non quidem minus contemnenda. Christum itaque volunt pro omnibus omnino hominibus mortuum, in eo scilicet sensu quod non solum Christi sanguis sit sufficiens omnibus redimendis, sed in eo etiam quod Christus pro omnibus etiam mortuus sit quoad communitatem causæ, scilicet propter causam totius generis humani susceptam, & propter assumptam naturam omnibus communem: addunt quoque quod Christus medio quædam & auxilia generalia toti generi humano proposuerit atque contulerit, quibus quisque posset ad salutem perduci, si gratia vere sufficienti (qua tamen carent) essent instructi. Auxilia vero illa a nonnullis Theologis recensentur. Creatio hominis ad Beatitudinem, lex naturæ omnibus mentibus indita, Evangelii prædicatio & ad eam propagandam Apostolorum in universum orbem missio, Sacramenta per Christum instituta, &c.

Volunt ergo Christum pro omnibus omnino hominibus dici posse mortuum, ex eo quod omnibus proponat ac conferat auxilia illa generalia superius assignata.

Verum & in hoc quoque sensu fatetur Jansenius pro omnibus omnino hominibus mortuum esse Christum, nam post laudata quædam D. Prosperi testimonia, in quibus S. Doctor, agens de omnium hominum redemptione, universalitatem redemptionis exponit quantum ad causam totius generis humani susceptam, & quantum ad assumptam communem omnibus naturam; Jansenius, inquam, huic Sancti Doctoris doctrinæ non contradicit, imo ipsi reverenter subscribit, & contendit dumtaxat ex ea non sequi præparatum fuisse omnibus auxilium sufficiens ad salutem. *Solutio ista*, inquit Jansenius, *facilis est, ex qua nullo modo sequitur sufficiens adjutorium omnibus ex tali redemptione omnium esse præparatum.* (Jansen. lib. 3. de grat. Chr. sal. cap. 22.)

Quoniam autem in sensu Jansenii damnata est quinta propositio, manifestum est eam non fuisse damnatam in eo sensu quem reprobat ipsemet Jansenius, nempe Christum morte sua non promeruisse hominibus illa auxilia omnibus generatim proposita atque oblata; sed damnata est in sensu istius Novatoris, scilicet quod Christus solis prædestinatis promeruerit & obtinuerit gratias ad salutem sufficientes.

Hic autem obiter notatum velim, quod non arguitur Jansenius eo quod admiserit illa supradicta generalia auxilia; hæc enim post Sanctum Prosperum admittunt omnes Catholici; sed in eo reprehenditur quod redemptionis fructum ad illa auxilia restringat erga omnes & singulos reprobos, quam restrictionem repudiat S. Prosper cum omnibus Orthodoxis.

Magister tamen discipulis paulo sincerior fatetur meliori fide ex his generalibus auxiliis, quibus nulli reprobo salus redditur possibilis, inferri serio non posse, Christum pro illorum salute fuisse mortuum; nam ad hoc ut

dici possit Christum pro reproborum salute esse mortuum, merito requirit quod redemptio ex redimentis animo in illorum salutem fuerit oblata, ac proinde quod illis præparaverit Christus gratias ad salutem vere sufficientes. *Ipsa phrasis*, inquit loco supra laudato, *qua quis dicitur se pro aliquo redemptionem dedisse, pra se ferre videtur redemptionem ex redimentis animo in usum ac liberationem captivorum offerri ac dirigi*; & quia supradicta auxilia generalia non sunt internæ gratiæ, quæ solæ sunt ad salutem vere sufficientes, docet consequenter pro illis solis mortuum dici posse Christum, quibus concessit internas gratias, easque ad salutem vere sufficientes, hoc est in suo systemate, gratias efficaces atque victrices.

IX.

Ex his omnibus resumere liceat Jansenium docere quod ut hominum redemptio non censeatur inanis, dicere non sufficiat Christum pro omnibus mortuum quantum præcise ad sufficientiam pretii; alioquin dici posset Christum etiam pro Dæmonibus se dedisse redemptionem, quibus redimendis sine dubio pretium ejus Sanguinis fuit sufficiens. Præterea quod ad hoc ne vera dici possit Christum semetipsum dedisse redemptionem pro omnibus non satis sit quod pro omnibus mortuus sit quoad communitatem causæ, scilicet propter causam generis humani susceptam, vel propter assumptam naturam humanam omnibus communem, vel etiam quod virtute passionis suæ obtinuerit supradicta remedia generalia toti humano generi concessa; nam post allata Divi Prosperi testimonia in quibus agitur de his generalibus remediis, hæc duo asserit Jansenius, & quod inde nullo modo sequatur *sufficiens adjutorium omnibus ex tali redemptione omnium esse præparatum*; & quod dici non possit Christum semetipsum dedisse redemptionem pro illis quibus tale deest adjutorium sufficiens. Perperam ergo vellent Janseniani hoc novo effugio suam ab omni labe purgare doctrinam, cum hoc idem effugium Magister ipse jure merito sibilet & explodat, ac inane putet, ut dici possit Christum pro omnibus omnino hominibus serio ac reipsa mortuum.

Ut itaque dici possit Christum pro omnibus omnino hominibus fuisse mortuum requiritur, fatente ipsomet Jansenio, quod virtute meritorum Christi omnibus illis reddatur salus possibilis, & inde inferunt Theologi, quod omnibus, etiam reprobis, Christus obtinuerit gratias, quibus revera omnes salvari possunt. Aliis quidem collatæ sunt reipsa illæ gratiæ, aliis oblatæ vel saltem præparatæ, quarum tamen affectus a causis liberis fuit impeditus. Efficienter ergo pro omnibus reprobis mortuum esse Christum asserunt communiter Theologi in eo sensu, quod ejus mortis virtute & meritis omnibus, etiam reprobis, collatæ, oblatæ, aut saltem præparatæ sunt gratiæ vere sufficientes. Qui autem asserere audent Christum nullas alias reprobis gratias, præter auxilia illa communia toti humano generi collata, obtinuisse, ii profecto hæresim quintæ propositionis renovant, atque anathema in illius assertores pronuntiatum incurrunt.

X.

Ut itaque ejuretur hæresis quintæ propositionis non sufficit Christum pro omnibus fateri mortuum quantum præcise ad pretii sufficientiam, vel quantum ad exhibita omnibus remedia illa generalia toti humano generi concessa; sed requiritur insuper ut Christum quisque fateatur mortuum quantum ad intentionem illud pretium offerentis, & quantum ad applicationem illius pretii per media quæ redimendis reprobis vere sufficiant, ita ut Deus virtute meritorum Christi aliis quam prædestinatis conferat auxilia vere sufficientia quibus salus possit obtineri.

X I.

Quia autem sacræ Litteræ, non solum affirmant Christum semetipsum dedisse redemptionem pro omnibus, eumque pro omnibus mortuum esse, sed etiam Deum velle salvos fieri omnes homines, hunc ultimum textum exponere tentat Jansenius congruenter suo systemati, præcipue duplicem in Deo distinguendo voluntatem, antecedentem scilicet & consequentem. Sed dum docet Deum velle antecedenti voluntate omnium salutem, hanc antecedentem voluntatem aliter intelligit Jansenius ac intelligunt Orthodoxi Theologi, qui duplicem quoque in Deo distinguunt hac in parte voluntatem, antecedentem scilicet & consequentem.

Voluntas Dei consequens, ajunt satis communiter Theologi, ea est quæ fertur in objectum, quale est in seipso suis omnibus vestitum circumstantiis; & in hoc sensu quamvis Deus destinaverit hominem ad beatitudinem æternam, eique conferat auxilia gratiæ, quibus potuisset salutem sempiternam adipisci, nihilominus quia peccavit & in peccato moritur, Deus eum considerando talem qualis revera est in hora mortis, vult in æternam damnare. Voluntas antecedens ea est quæ fertur in objectum, non quidem quale est in se ipso, sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis. In eo sensu, inquiunt, Deus considerando homines, etiam supposito Adami peccato, abstrahendo tamen an divinæ gratiæ consentiant, nec ne, vult voluntate antecedenti eorum salutem, quamvis eam non velit voluntate consequenti erga illos quos prævidet peccaturos, & in suo peccatu morituros.

Jansenius e contra, quamvis contendat quod, supposito Adami peccato, Deus non amplius velit æternam salutem eorum qui non sunt prædestinati; docet tamen quod antecedenter ad primum peccatum omnes, nemine excepto, voluerit salvari, eisque media necessaria subministrare, quibus æternam salutem potuissent adipisci. *Sanctus Damascenus*, inquit, *docet ..... duplicem esse in Deo voluntatem, antecedentem, quam & primariam dicit, & consequentem..... significat Damascenus voluntatem quam Deus ex se concepit, quando hominum genus instituit, quaque omnia peccata antecessit hominum, fuisse bonitatis, ut homo gratiæ, salutis, felicitatisque particeps fieret..... Talis antecedens voluntas, quamdiu res sine necessariis circumstantiis considerantur, aliquid ad causandam gratiam sufficientem ubique media necessaria procurandæ salutis facit, utpote ex qua gratia primorum hominum sufficiens fluxit.* (Jansen. lib. 3. de grat. Christi. cap. 20. — margin note, partly illegible)

Jansenius autem non solum vult Deum virtute voluntatis illius antecedentis primo homini contulisse media necessaria procurandæ salutis, sed etiam paratum esse eandem gratiam conferre homini lapso, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiat. *Non ..... ullo modo*, inquit, *sufficit prima gratia quam ante peccatum Deus homini conferebat, & etiamnum omnibus conferre paratus est, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiret.* Qua tamen, juxta eundem Novatorem, homo lapsus, etiamsi gratia Adami sufficiente instructus esset, nullo modo posset bonum facere, gratia efficaci & victrici indiget ad agendum. Sic enim pergit eodem in loco. *Sed alia redemptionis gratia lapsis viribus propria impartienda est, qua nisi ipsum bonum velle reddat & facere, propter inhærentem mali semel suscepti voluntatem, peccator amissum bonum velle non potest.*

Inde contendit Jansenius ex voluntate Dei antecedente nullam homini lapso conferri gratiam. *Postquam peccata*, ait, *jam ab hominibus inducta considerantur, antecedens voluntas in sola præcisione mentis, adeoque nuda quadam velleitate nihil omnino gratiæ causante consistere potest: quod eo manifestius patet, quia talem antecedentem voluntatem etiam erga damnatas Creaturas, sive hominum, sive Angelorum Deus habet.* (Jansen. ibidem cap. 20. — margin note, partly illegible)

Ex supra relatis Jansenii testimoniis deducitur evidenter, quod cum Novatore illo admittere hanc voluntatem antecedentem perinde sit ac non admittere. Nam voluntas illa est voluntas antecedens Adami lapsum, & qua Deus vult salutem hominis præcise spectati quatenus homo est: sed posito semel Adami peccato voluntas illa erga reprobos est nuda quædam velleitas, quæ Deum non determinat ad danda ulla sufficientia auxilia, per quæ salus ipsis fiat possibilis. *Voluntas antecedens*, inquit Jansenius loco citato, *in sola præcisione mentis, adeoque nuda quadam velleitate nihil omnino gratiæ causante consistere potest*: velleitas præterea ita tenuis & infirma est, ut, juxta Jansenium, Deus non magis velit salutem hominum, quam Dæmonum. *Quod eo manifestissime patet, quia talem antecedentem voluntatem etiam erga damnatas creaturas, sive hominum, sive Angelorum, habet.*

X I I.

Hoc tamen in laudem Jansenii dictum sit, quod nimirum tota ipsius doctrinæ series perfecte cohæreat; nec ea quæ docet circa voluntatem Dei antecedentem omnes salvandi homines adversantur iis quæ docuit circa Christi mortem pro salute dumtaxat prædestinatorum: nam juxta hunc Novatorem Deus condendo primum hominem illum destinavit, imo non potuit non destinare, ad beatitudinem æternam in Cælis consequendam, contulitque illi gratias sufficientes aliaque media necessaria ad vitandum peccatum, atque ad sempiternam mercedem promerendam, quæ si denegasset, in eum peccata hominum redundassent. Quod si primus homo in accepta justitia perseverasset, Deus illi & posteris ejus easdem gratias eademque media contulisset. Sed post Adami peccatum, quod ad omnes posteros ejus pertransiit, voluntas hominum bonum nullatenus agere potest cum gratia sufficienti, quam Adamo largitus fuerat Deus, quamque largiri adhuc paratus est, si voluntatem ejus usui sufficientem reperirat. Sed quia cum hac gratia Adami tam est impossibile voluntati hominis lapsi ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recta gradiatur, quantumvis eis & lux, & species, & omnia cetera sanitatis adjumenta suppetant, ideo homini lapso necessarium est aliquod aliud adjutorium in ope-

operandi modo valde diversum. Illud autem adjutorium infirmis hominibus necessarium, quod ita discrepat ab adjutorio hominis sani, *ut si alterum alterius loco adhibeatur, vel nihil omnino conferat, vel pro adjumento perniciem ferat*, nihil aliud est quam delectatio quædam indeliberata & prævia, quæ voluntatem determinat ad agendum, scilicet vel ad operandum malum, & est concupiscentia, quam peccatum induxit in genus humanum, vel ad operandum bonum, & est divina gratia quam Christus nobis promeruit.

Jansen. lib. 2. de grat. Chr. Sal. cap. 2.

Illæ autem duæ delectationes invicem colluctantur, eaque semper & insuperabiliter vincit quæ gradibus alteram superat, ita ut delectatio gradibus inferior nunquam vincere possit eam quæ gradibus est superior altera.

Inde sequitur quod ille solus possit agere bonum, vel perseverare in bono, vel salutem æternam adipisci, qui gratiam habet gradibus superiorem cupiditate: sequitur quoque quod salus æterna sit impossibilis illi qui gratiam habet cupiditate inferiorem, vel qui gratia gradibus superiore caret; ac proinde quod Christus non voluerit illi salutem reddere possibilem; & quia ut possit dici Christum pro salute illius fuisse mortuum, necesse est, fatente Jansenio, quod Christus voluerit illi obtinere auxilia sufficientia ad salutem, ideo, juxta Novatorem illum, dici debet Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse: quia scilicet iis solis prædestinatis concedi vult gratiam vere sufficientem, seu delectationem illam cælestem superiorem ac victricem, qua possit æterna salus obtineri, & in qua Jansenius virtutem, sufficientiam & efficaciam gratiæ reponit.

XIII.

Nonnulli tamen inter Jansenii discipulos, ut damnatam Magistri hæresim, quam conceptis verbis propugnare non audent, aliquatenus saltem defendant, asserere non verentur, Christum pro aliis quam pro prædestinatis mortuum, in eo scilicet sensu, quod virtute voluntatis antecedentis, etiam reprobis conferantur gratiæ parvæ cupiditate minores, quas tamen sufficientes appellant, licet sint revera insufficientes.

Eas autem sufficientes vocari posse contendunt, tum quia ex natura sua ordinantur ad effectum producendum, tum quia effectum illum reipsa producerent in circumstantia minoris cupiditatis, hoc est, si concupiscentia, quæ actu gradibus est superior, evaderet debilior.

Verum quod gratiæ parvæ & inefficaces ex natura sua ordinentur ad effectum producendum, quodque illum reipsa producerent, si cupiditas quæ prædominatur fieret gradibus inferior, nunquam negavit Jansenius, imo patet ex dictis has Jansenistarum assertiones Jansenianо systemati perfecte congruere. Iis ergo & similibus cavillationibus hæresim Jansenii in quinta propositione damnatam non effugiunt.

Earumdem etiam cavillationum subsidio dici posse existimant, asseruntque Deum antecedenti voluntate velle reproborum illorum salutem, quibus confert gratias illas parvas & inefficaces, quia si abstrahatur a circumstantia cupiditatis gradibus superioris, salus æterna est illis possibilis, ac in eo sensu dici potest, juxta illos, quod Deus voluntate antecedenti, scilicet antecedenter ad illam circumstantiam concupiscentiæ gradibus superioris, velit illorum reproborum salutem.

Verum hæc voluntatis antecedentis expositio omnino consentanea est Janseniano duarum delectationum indeliberatarum atque pro graduum superioritate invincibilium principio, illamque proinde libenter admitteret Jansenius. Non ergo damnatam in sensu Jansenii quintam propositionem ejurant illi, qui hanc solam pro reproborum salute antecedentem Dei voluntatem admittunt.

XIV.

Admittunt quoque alii Jansenii sectatores in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes, non tantum abstractione facta lapsus primi hominis, sed etiam eo supposito, eo quod, ajunt, tali antecedenti voluntate Deus vult *quidquid in se bonum est & rectum*. Porro salus omnium hominum in se præcise considerata est aliquid bonum & rectum, ergo dici potest de Deo quod antecedenti voluntate velit omnium hominum salutem, etsi ipsis salutem non reddat possibilem, nec eis conferat, offerat, vel præparet auxilia ad salutem sufficientia.

Verum quam hic Apostolicæ sententiæ sensus sit longissime accersitus & a vero alienus nemo non videt. Præterea Jansenius hanc antecedentem Dei voluntatem in hoc sensu acceptam nunquam negavit, nec negare potuit. Quis enim dubitavit unquam Deum velle, voluntate saltem sterili & otiosa, quidquid in se bonum est & rectum, si illud non velit voluntate vera & activa? Non ergo Summus Pontifex adversus hunc Novatorem definiendo Christum pro nonnullorum saltem reproborum salute mortuum esse, definit Christum voluntate sterili & otiosa illorum voluisse salutem, sed potius, ut jam sæpius dictum est ac demonstratum, Christum virtute meritorum passionis suæ nonnullis saltem reprobis obtinuisse media ad salutem vere sufficientia.

XV.

Opponit Jansenius Sanctum Augustinum duas hujus Apostolici textus, *Deus omnes homines vult salvos fieri*, afferre expositiones, quibus illum textum restringere videtur ad solos electos. Prima est quod Deus velit omnes homines salvos fieri, accommodata distributione, quatenus scilicet vult salutem eorum omnium qui revera salvantur. Secunda est quod hoc verbum, *omnes*, intelligatur, non de singulis generum, hoc est, de omnibus omnino singularibus hominibus, sed de generibus singulorum, hoc est, de omni genere hominum, de Judæis & Gentibus, servis & liberis, Principibus & privatis, doctis & indoctis, adultis & parvulis, viris ac mulieribus &c. Tertiam adhuc hujus textus affert expositionem, ut Deus dicatur omnes homines velle salvos fieri, quia facit ut Sancti homines salutem omnium hominum velint & optent, & orando desiderent.

Verum ex variis his expositionibus inferre non licet quod, juxta Augustinum, Deus solos electos velit fieri salvos: nam Sanctus Doctor pluribus in locis expresse docet Deum velle omnium omnino hominum salutem. *A pœnis*, inquit, *sempiternis Deus misericors volens homines liberare, si sibi ipsi non sint inimici, & non resistant misericordiæ Creatoris sui, misit unigenitum filium suum..... ut quemadmodum per unum hominem..... mors intravit in genus humanum..... sic per unum hominem, qui etiam Deus est, deletis omnibus peccatis credentes in eum omnes in æternam vitam ingrederentur*. Et alibi: *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes justissime judicentur. Quod cum sit, Infideles quidem contra Dei voluntatem faciunt, cum ejus Evangelio non credunt, nec ideo tamen eam vincunt. Verum seipsos fraudant magno & summo bono, malisque pœnalibus implicant experturi in suppliciis potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt*.

Aug. lib. de Catechiz. rud. c. 52.

Aug. de Spir. & litt. cap. 33.

Præterea de morte Christi differens idem S. Doctor, sic habet: *Unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Conclusio hæc Apostoli invicta est, ac per hoc quia & pro parvulis mortuus est, profecto etiam parvuli mortui sunt*. Et alio in loco. *Clamat Apostolus: ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est, & vos reclamatis, non sunt mortui parvuli: clamate & quod sequitur, ergo non pro ipsis mortuus est*. Consulatur, si placet, idem S. Doctor in Psalm. 95. sub finem, in Psalm. 102. L. 2. de simbol. ad Catechum. c. 8. lib. 20. de civit. Dei cap. 6. l. 6. contra Jul. cap. 4. serm. 112. de temp. cap. 3. in cap. 3. Epist. ad Galat. & alia innumera ejusdem Sancti Doctoris testimonia.

Aug. lib. 1. oper. imperf. contra Jul. cap. 64.

Quando igitur S. Augustinus textum Apostoli, *Deus omnes homines vult salvos fieri*, exponit de solis electis, loquitur de voluntate Dei absoluta & efficaci, adversus Pelagianos & Semipelagianos, qui speciale Dei decretum absolutum & efficax pro salute electorum rejiciebant. Augustinus vero e contra docet ita velle Deum voluntate antecedente & generali omnes salvos fieri, & omnibus media ad salutem sufficientia largiri, ut tamen speciali voluntate & consequente feratur erga salutem electorum, eisque conferat specialia gratiæ auxilia; hæc enim duo perfecte conciliantur, nec una expositio excludit alteram; *Deus voluntate absoluta & efficaci vult salvare solos electos; & Deus antecedenter ad prævisa reproborum demerita vult omnes salvare, eisque media ad salutem sufficientia suppeditare*: voluntas enim absoluta & consequens salvandi electos, non excludit voluntatem conditionatam & antecedentem salvandi reprobos.

Quod autem spectat tertiam expositionem, illa neque excludit, neque includit voluntatem generalem salvandi reprobos, potestque cum cæteris admitti, modo auxilia sufficientia ad salutem reprobis non denegentur.

Licet autem innoxie possit pro subjecta materia adoptari quælibet textus Apostoli expositio, certum tamen videtur illius propositionis verum & proprium sensum esse quod Deus voluntate antecedenti velit omnes omnino homines salvos fieri, quodque virtute voluntatis illius antecedentis illis omnibus & singulis concesserit, obtulerit, aut saltem præparaverit auxilia sufficientia ad salutem. Perperam ergo in erroris sui tutelam Augustinum advocat Jansenius.

ARTICULUS VII.

Quod quinque Jansenii propositiones necessario fluant a famoso ejusdem Novatoris principio.

Quanquam ex superioribus articulis satis superque constet quinque Jansenii propositiones necessario fluere ex famoso illius Novatoris principio de duabus delecta-

lectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus, nihilominus permagni interesse videtur has omnes propositiones simul congestas, & earumdem cum prædicto principio connexionem hic legentium oculis subjicere, ut uno quasi intuitu pateat eos qui famosum illud amplectuntur principium eo ipso adoptare errores in singulis propositionibus contentos.

I.

Si enim humana voluntas ad bonum aut ad malum sina prævia cælesti aut terrena impellente delectatione moveri non possit, ut contendit Jansenius, ita ut quæ actu delectatio gradibus superior est alteri prævaleat & necessario voluntatem ad unum rapiat, quin suum denegare possit consensum, hinc sequitur quod ii soli in quibus viget delectatio illa cælestis superior possint vitare peccatum, & quod mandatorum observatio iis omnibus qui ea transgrediuntur sit impossibilis secundum præsentes quas habent vires. Nam in eo casu quamdiu delectatio concupiscentiæ superior est, necesse est ut homo trangrediatur præceptum. Sed quia homo viator, tum justus, tum peccator, dum gratia gradibus inferiori tantum instructus est, quamvis adimplere mandata non possit, quasdam tamen cum gratia parva efformat velleitates, aut quosdam adhibet conatus, licet imperfectos, hinc fit quod *aliqua Dei præcepta*, etiam *hominibus justis*, etiam *volentibus & conantibus secundum præsentes quas habent vires sint impossibilia*, & quod eis *quoque desit gratia qua possibilia fiant*, nempe gratia quæ gradibus sit cupiditate superior; & hæc est prima Jansenii propositio.

II.

Sequitur 2. ex eodem duplicis delectationis principio, quod *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, quæ est secunda Jansenii propositio. Et vero vel interior illa gratia gradibus superior est cupiditate, vel non. Si cupiditatem gradibus superet, profecto illi non resistitur nec resisti potest, quia, juxta Jansenium, impossibile est ut minor delectatio vincat majorem: si autem gratia illa cupiditatem non superet, voluntas quidem non operabitur bonum illud, ad quod ex se & ex propria natura absolute tendit & ordinatur, & quod propter oppositam majorem concupiscentiam non potest assequi; sed tamen ei gratiæ non resistit voluntas: nam proprie & stricte loquendo, resistere gratiæ est eam privare eo effectu quem habere potest in circumstantiis in quibus datur, atqui in suppositis circumstantiis voluntas nullo modo potest obtinere illum effectum ad quem excitatur a gratia, propter scilicet obicem ardentioris concupiscentiæ: ergo gratiæ illi in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

III.

Sequitur 3. quod admissa semel Jansenii doctrina supra exposita dici non possit gratiam interiorem ad singulos actus necessariam talem esse cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare. Nam hoc ipso quod voluntas eo semper & necessario trahitur quo eam rapit delectatio major, hinc perspicuum est quod gratia gradibus superior insuperabiliter & invincibiliter ad unum moveat, nec possit voluntas ea in statu tali motioni non consentire; & e contra si gratia sit gradibus inferior non possit voluntas gratiæ motioni obtemperare, & hæc est hæresis damnata in quarta Jansenii propositiona.

IV.

Sequitur 4. ex eodem systemate duplicis delectationis, cujus quæ gradibus inferior est alteri gradibus superiori necessario cedere debet, sequitur, inquam, quod nulla sit gratia vere sufficiens, quæ simul efficax non sit; ergo Christus nulli reprobo dat gratiam ad salutem vere sufficientem, sed gratia illa confertur solis prædestinatis pro quorum salute Christus mortuus est & sanguinem fudit. *Omnibus vero illis*, inquit Jansenius, *pro quibus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint & faciant id quod ab eis volendum & faciendum esse decreverit.* Auxilium illud sufficiens quod Christus donat iis pro quibus sanguinem fudit nihil aliud est, in mente Jansenii, quam gratia gradibus superior, cum qua salus invincibiliter obtinetur, & sine qua salus ne ullo quidem pacto obtineri potest. Ergo cum illud auxilium sufficiens denegetur reprobis, ut evidens est, (nam alioquin salvarentur de facto), & conferatur tantum prædestinatis; inde sequitur quod Christus reproborum non velit salutem, sed quod pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit aut sanguinem fuderit; qui est error in quinta Jansenii propositione damnatus.

V.

Sequitur 5. ex eodem duplicis delectationis principio, cujus quæ gradibus est superior necessario voluntatem ad assensum rapiat, quin ullatenus possit ab eo abstinere, sequitur quod hujusmodi necessitas, in qua reperitur homo semper obsequendi delectationi gradibus superiori, libertati illi noceat quæ dicitur libertas a necessitate, ac proinde quod Jansenius, ne neget liberum hominis arbitrium, asserere cogatur libertatem a necessitate non requiri ad liberum hominis arbitrium; ac præterea cum Jansenius doceat hominem in statu naturæ lapsæ pœnam vel mercedem mereri, prout mala vel bona egerit, hinc denique sequitur quod *ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiratur libertas a necessitate, sed sufficiat libertas a coactione*; & hæc est tertia propositio in Jansenio proscripta.

VI.

Ex his quæ paucis hic contexuimus potest facile intelligi quam perniciosum sit principium istud duplicis delectationis præviæ & indeliberatæ, ac pro graduum superioritate invincibilis, cum ea semel admissa necesse sit totum hujus Novatoris systema, & famosas quinque propositiones quæ ex eo necessario fluunt & derivant, admittere.

VII.

Hanc principii Jansenii connexionem cum quinque propositionibus ab Innocentio X. damnatis non minus agnoscunt Thomistæ omnes, quam cæterarum Scholarum Theologi. Frater Ignatius Hyacintus Amat de Graveson, a Sacra S. Dominici familia, in opere quodam quod nomine Scholæ Thomisticæ protulit in lucem, quod varias continet ad amicum Epistolas, quodque Benedicto XIII. Pontifici Maximo nuncupavit, probandum suscepit *doctrinam Jansenii & Jansenistarum qui internam gratiæ efficaciam constituunt in cælesti indeliberata delectatione relative victrici, & superiori concupiscentiæ terrena delectatione, subindeque necessitanti, jure optimo fuisse ab Ecclesia proscriptam*. Et exposito Jansenii principio de duplici delectatione relative victrici eodem modo quo illud exponunt cæteri Doctores Orthodoxi, & quo nos illud exposuimus, sic habet. *Hac itaque præmissa observatione, nunc probandum suscipio capitalem hunc Jansenii errorem de gratia efficacis delectatione relative, seu per gradus, victrice ac superiore concupiscentia terrena delectatione fuisse jure optimo ab Ecclesia proscriptum, tanquam virulentum principium, ex quo fluunt quinque damnatæ Jansenii propositiones.* Recenset deinde singulas Jansenii propositiones, & individuam atque necessariam quæ inter illas est, & præfatum Jansenii principium, connexionem manifeste demonstrat.

Graveson tom. 1. Epist. 6. pag. 111.

JANSENISMUS REDIVIVUS

In Scriptis PP. FF. BELLELLI & BERTI,
Ordinis Eremitarum S. Augustini.

PARS ALTERA.

FF. BELLELLI ET BERTI Jansenismi convincuntur.

UT Jansenismi convincantur FF. Bellelli & Berti, id unum sufficiat argumentum, quod nimirum palmare Jansenii principium de duabus delectationibus prævijs ac indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus admiserint. Admisso semel exitioso hoc principio, admittantur necesse est famosæ quinque Jansenii propositiones, quæ cum illo necessariam, & individuam habent connexionem. Si ergo convincantur hi duo socii Jansenii principium adoptasse, eo ipso convincentur doctrinam admittere in quinque propositionibus damnatam: nam retento, ut jam diximus, Jansenii errorum capite, retinentur sane & integri servantur errores omnes, qui nexu indissolubili cum eo connectuntur.

Cæterum cum Jansenismum in Scriptis FF. Bellelli & Berti redivivum asserimus, asserere mens nostra non est, quod aperte & nullo servato moderamina errores Jansenianos renovaverint. Nullus enim est hodie, ut alibi observavimus, qui detecta fronte, iisdemque terminis, eos tueri ac propugnare audeat: sed hoc unum significatum volumus, quod licet sub aliis verbis, eundem tamen exprimant sensum, quem Innocentius X. in Jansenio proscripsit. Nec, ut omnis amoveatur Jansenismi suspicio, satis esse potest Jansenianam doctrinam damnare quantum scilicet ad verborum corticem, si sensus in ea damnatus non simul rejiciatur. Socios autem illos, de quibus hic loquimur, sensum in Jansenio proscriptum, non modo non rejicere, sed in omnibus puram hujus Novatoris doctrinam sectari manifestum erit cuique eorum scripta attente legenti.

Attamen eos videas Jansenianos errores impugnare, & eorum damnationi summo plausu acquiescere. Nec mirum; nihil sane non moliuntur ad suos obnubilandos errores, ut Catholici videantur, & sic securius delitescant; sed frustra: admoto enim lumine dissipantur tenebræ, & eorum fraudes deteguntur. Patebit equidem eorum in Jansenianas pravitates affectus, tum ex eorum doctrina, tum ex eo quod adhibeant ambiguitates fere omnes, fallacias ac artes quas Jansenius ipsiusque Discipuli ad eludendas Summorum Pontificum Constitutiones adhibuere, tum ex eo quod novas atque inauditas ipsi excogitent cavillationes, ut sensum in Jansenio damnatum variis flexibus salvum ac incolumem servent.

Itaque FF. Bellelli & Berti in primo Opusculo nostro Bajanismi convictos, nunc in hac altera secundi Opusculi nostri parte Jansenismi convincendos aggredimur: nec minori sane studio, nec levioribus momentis Jansenismum in eorum Scriptis redivivum ostendere conabimur, quam Bajanismum in iisdem Scriptis redivivum jam ostendimus.

Quapropter Bellellinam primo, Bettinianam deinde hac in re doctrinam perpendemus, & quam utraque habet cum Janseniana congruentiam paucis detegemus. Sit itaque

ARTICULUS PRIMUS.

F. Bellelli renovat Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & relative invincibilibus principium.

DOcuit Jansenius, ut jam vidimus, voluntatem humanam ita per peccatum fuisse depressam, ut vim illam amiserit se pro nutu determinandi, quæ inerat homini innocenti; atque ita necessario indigere aliquo principio a se distincto, per quod ad agendum determinetur. Observavimus principium illud nihil aliud esse quam delectationem quamdam indeliberatam, cælestem aut terrenam, quæ, si cælestis sit & gradibus superior, invincibiliter ad bonum; si vero terrena & viribus præpolleat, ineluctabiliter ad malum flectit ac determinat.

I.

Hoc autem principium, quod initio hujus Operis fusius exposuimus, admittit & docet F. Bellelli, Vult enim dilectionem Dei, si non præponderet affectui cupiditatis, non posse pravum illum affectum vincere, neque eum e corde dispellere; sicuti si in trutina duo appendantur pondera inæqualia, necesse omnino est eam lancis partem deprimi ac inclinari, in qua majus est pondus: neque unquam fit aut fieri potest, ut levius graviori resistat. Ita nec possibile est ut dilectio Dei, si non præponderet, vincat cupiditatem, eamque e corde dispellat; nam illa debet necessario prævelere, quæ alteri majoritate & gravitate antecellit. *Respondemus*, inquit, *dilectionem inchoatam esse inchoatam justificationem: non esse remissivam peccati, quia cum adhuc imperfecta sit, affectui cupiditatis non præponderat; & si non præponderet, quomodo illum vincere potest, atque e corde dispellere? Amores siquidem ab Augustino ponderibus comparantur.* Amor meus, *inquit*, pondus meum, eo feror quocumque feror. *Porro nullum pondus oppositum pondus elevat, & in contrariam partem retorquet, nisi eidem gravitate & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio superat cupiditatem, nisi eidem perfectione præstet.*

Bellelli de statu grat. ration. lib. 1. c. 13.

II.

Contendit præterea cum Jansenio motus illos, tum gratiæ, tum concupiscentiæ, quorum qui superior est necessario vincit minorem, esse indeliberatos: uterque enim, Jansenius scilicet & F. Bellelli, quantum ad motus gratiæ, fatentur eos in voluntatem cælitus immissos esse indeliberatos. Sic habet Jansenius. *Delectatio ista, quam ad omnia opera bona Sanctus Augustinus exercenda postulat, non est aliud quam actus quidam indeliberatus cælitus immissus in voluntatem*, F. autem Bellelli de gratiæ motibus sic loquitur. *Illud autem imprimis statuendum est nomine gratiæ auxiliatricis pias inspirationes excitationesque Augustinum intellexisse, indeliberatos videlicet motus intellectus & voluntatis a Deo immissos. Fiant autem hi a Deo in nobis, fiuntque a nobis ipsis, sed non libere agentibus.* Et postea. *Harum motionum altera Deus mentem illuminat: altera vero voluntatem accendit. Quæ ad intellectum pertinet sancta cogitatio, quæ vero ad voluntatem sancta delectatio nuncupatur.*

Jansen. lib. 4. de grat. Chr. Salvat. cap 11.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 1 cap. 1.

Quantum vero ad concupiscentiæ motus, eos esse indeliberatos docet Jansenius. *Hac delectatio*, inquit, *qua ad consentiendum faciendumque aliquid sollicitamur, reperitur, juxta Augustinum, non tantum ad opera bona, sed etiam ad mala ..... Est vel ipse primus concupiscentiæ motus, quo bono terreno quasi captatur animus, vel desiderium indeliberatum, quo urgetur ad malum.* Docet quoque F. Bellelli, non solum concupiscentiam prævenire voluntates nostras per indeliberatas suas delectationes, sed etiam his indeliberatis delectationibus effici, ut si deficiat victrix delectatio gratiæ arbitrium succumbat & in consensum ruat. *Quoniam*, inquit, *præveniente concupiscentia per delectationes suas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrici delectatione gratiæ, arbitrium succumbit & in consensum ruit, illam consuevit Augustinus appellare peccandi necessitatem.*

Jansen. lib. 4. de grat. Chr. Sal. cap. 11.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 28.

III.

Describit insuper modum agendi harum indeliberatarum delectationum: nam non semper eadem delectatio voluntati dominatur; sed nunc cupiditas suas instillet in cor hominis delectationes, quæ ad malum illiciunt

ciunt

ciunt ac trahunt: nunc gratia suas sanctas inspirat delectationes, quæ a malo retrahunt ut bonum amplectantur: motus tamen illi, tum gratiæ, tum cupiditatis, primum indeliberati motus subinde producunt deliberatos; nec voluntas primo pulsu per concupiscentiam agitata tentationi cedit, si adsit gratia, sed pugnat illa, & si fortior sit, vincit, facitque invincibiliter ut resistamus: sin vero gratia, quæ interdum parva & invalida est, tunc debilior sit, voluntas eo in casu ut cedat fortiori cupiditatis delectationi necesse omnino est. *Instillat quippe*, ait, *carnalis cupiditas in cor hominis suas delectationes illicientes trahentesque ad malum, sicuti suas quoque gratia sanctas delectationes inspirat retrahentes a malo. Tali autem ordine fiunt, ut ex indeliberatis & primis, sive in malo, sive in bono, deliberatæ denique sobolescant. Ne tamen arbitrium primo pulsu per concupiscentiam agitatum ad pravas flectatur illecebras gratia pugnat, & si fortior est, vincit, facitque invincibiliter ut libera facultas adjuta suo nutu concupiscentiæ delectationibus resistat, bonoque superno magis delectanti consentiat. Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione superatur. Hinc qui motus in mente hominis omnem deliberationem antevertit simplex delectatio dicitur: qui vero ad illum sequitur dicitur consensus.*

Bellel. ibid. cap. 25.

I V.

Ex isto harum delectationum agendi modo evidenter sequitur quod jam dictum est, delectationes illas esse in præsenti statu unicum pondus, quo voluntas ad agendum applicatur ac determinatur; superiorem nempe a minori nonquam vinci posse, ita ut voluntas, sive ad bonum sive ad malum, inclinetur invincibiliter, prout fortior ac gradibus intensior est cælestis aut terrena delectatio.

Sequitur præterea delectationes illas esse indeliberatas, ita tamen ut ex illis actus deliberati sobolescant: quod idem contendit quoque Jansenius. Libro enim 4. de grat. Chr. Salvat. cap. 11. tradit post Augustinum, ut somniat, ex actibus indeliberatis actus oriri deliberatos. *Ut sane merito S. Augustinus*, inquit, *actus illos indeliberatos amoris ac desiderii, quibus anima suaviter in Deum deliberato actu diligendum suscitatur, incitatur, trahitur, rapitur, nomen dulcedinis, suavitatis ac delectationis designaverit.* Unde patet quam perfecte hucusque inter se cohæreant Bellellina ac Janseniana doctrina.

V.

Nec silentio præterit F. Bellelli celebre illud toties decantatum S. Augustini effatum, quod totius Janseniani ædificii basis est ac fundamentum: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Quamvis hic S. Doctoris textus de deliberata debeat intelligi delectatione, ut jam alibi demonstravimus, eodem tamen textu & eodem quo Jansenius modo abutitur F. Bellelli. *Efficacitas gratiæ*, inquit, *in eo sita est quod sancta delectatio & illuminatio tantum accendatur, & tantum crescat, ut vincat ..... Etenim, ut etiam docet* (Augustinus) *in exposit. Epist. ad Galatas n. 49. Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.*

Vide supra part. 2. art. 1. n. 9. & seq. Bellelli de modo repar. tom. 2. l. 5. cap. 4.

V I.

Efficacitatem igitur gratiæ repetit F. Bellelli ex sancta delectatione & illuminatione, quæ ut suum sortiatur effectum, tantum debet accendi, & tantum crescere ut vincat, delectationem scilicet oppositam. Sed si delectatio opposita major in his circumstantiis ac ardentior sit, tunc prævalenti concupiscentiæ & magis nos delectanti tenemur obsequi; *quod enim magis nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Quæ ex illo textu mendose colligitur Jansenius, eadem & infert F. Bellelli: unde in Bellelliano perinde ac in Janseniano systemate tota res in eo vertitur, quod absque prævia & impellente delectatione non potest voluntas agere; neque ad bonum flecti, neque ad malum queat ullatenus inclinari, quin prævaleat, aut gratiæ aut concupiscentiæ delectatio: ex quo ulterius sequitur quod non voluntas delectationibus, ut contendunt Catholici, sed delectationes voluntati dominentur, ita ut in illarum conflictu, illa necessario voluntatis consensum obtineat, quæ viribus & gradibus alteri præponderat.

V I I.

Ex hoc autem duplicis delectationis indeliberatæ & pro graduum superioritate invincibilis principio, quod simul cum Jansenio admisit F. Bellelli, fluxu necessario fluunt, tamquam rivuli a fonte, ut in priori hujus Operis parte demonstravimus, famosæ quinque ejusdem Jansenii propositiones. Indeque quisque potest facile intelligere, quam perniciosum sit illud Jansenii principium a F. Bellelli pariter adoptatum; cum eo semel admisso necesse sit totum ejus systema & quinque illas famosas propositiones admittere.

V I I I.

Quamvis F. Bellelli idem Jansenii principium admittendo, consequenter quinque propositiones ex eo subsequentes, tamquam ramos e trunco pullulantes, admiserit, a doctrina tamen Jansenii, quoad gratiæ distributionem, aliquatenus videri vult recedere. Docet quidem omnibus & singulis hominibus, urgente lege, non deesse gratiam sufficientem, aut saltem si desit gratia proxime sufficiens ad operandum, non deesse gratiam ad orandum. Sed mera verba dat F. Bellelli, & in speciem Catholica, ut securius, si possit, nos decipiat: nam illa quam admittit gratia omnibus communis, & quam vocat gratiam sufficientem, dici non potest vere sufficiens; cum non conferat veram agendi potentiam; imo relinquat voluntatem in vera impotentia operandi bonum, si tunc adsit concupiscentiæ delectatio relative superior. Non minus enim in systemate Fratris Bellelli voluntas necessitatur ad malum sub imperio cupiditatis, quam in systemate Jansenii ad illud necessitetur, quamdiu cupiditas superat gratiam, nam deficiente gratia gradibus majore, sive semper adsit gratia parva & invalida, ut docet F. Bellelli, sive semper non adsit, ut putat Jansenius, voluntas in utroque casu æque impotens est ad operandum bonum, necessitaturque ad malum. Et quia pari causa ad bonum necessitatur voluntas, quamdiu gratiæ relative victricis imperioso dominatui subjacet, funditus evellitur in systemate Fratris Bellelli, sicut in systemate Jansenii, ac omnino evanescit liberum hominis arbitrium.

Liberum tamen illud arbitrium cum gratia & cupiditate per gradus victrici conciliari posse abusive contendit Theologus noster, hominemque vult cum gratia gradibus inferiore posse bene agere, nec ad malum necessitari, eodemque modo cum cupiditate debiliori posse male agere, nec ad bonum necessitate adstringi, ac proinde voluntatem humanam sub utriusque delectationis imperio esse plane liberam. Sed quia id falso præsumit, nixus præsertim variis æquivocationibus, variisque effugiis, quæ adhibere solent in simili causa Jansenii discipuli, ideo has tollere æquivocationes, ejusque effugia ipsi præcludere tribus distinctis articulis operæ pretium esse putavimus; unde clarius elucescet & accensum ipsius ac acre in Jansenianas pravitates studium.

ARTICULUS II.

De significatione horum verborum, homo potest, homo non potest.

HÆc verba, *homo potest*, *homo non potest*, ita clara sunt, ut ambiguitati nullatenus videantur obnoxia: nec prima saltem fronte apparet quænam in iis latere possit æquivocatio; fato tamen nescio quo contingit ut cuncta perturbare, & omnia tenebris involvere soleant hæretici. De hoc etiam conqueritur ipse Jansenius. *Mos solemnis*, inquit, *omnium hæreticorum, ut falsis vera misceant, miscendoque perturbent omnia, quo venenum quasi melle circumlitum ab incautis cum securitate hauriatur.* Quam merito posset Jansenius istud sibi suisque discipulis exprobrare? Sed ad rem nostram redeamus.

Jansen. lib. 8. cap. 20.

I.

Contendunt Jansenii asseclæ, quod homo cum gratia, quæ gradibus inferior est cupiditate, in uno sensu possit operari bonum, & in altero non possit: & similiter cum gratia, quæ gradibus superat cupiditatem, in uno sensu possit peccare, & in altero non possit. Mirum profecto effugium subtiliter & argute excogitatum, ut quisque facile possit idem affirmare & negare prout libuerit, vel prout postulaverit occasio.

Si igitur Jansenistis fidem adhibeamus, quod absit, homo cum gratia quæ gradibus est inferior cupiditate, potest & non potest operari bonum; cum gratia quæ gradibus est superior cupiditate, potest & non potest peccare. Non potest quidem operari bonum cum gratia debiliore, neque peccare cum fortiori gratia, ut est evidens; nam in conflictu duarum delectationum, gratiæ scilicet & cupiditatis, illa quæ gradibus est inferior vincere non potest alteram, & quæ gradibus superior est non potest ab altera superari. Hoc enim doctrinæ Jansenii plane congruit. *Conflictus ille delectationum*, inquit Episcopus Yprensis, *superari non potest, nisi altera alteram delectando superaverit; & eo totum animæ pondus vergat. Quod enim amplius delectat, secundum id operemur necesse est: vigente enim delectatione carnali impossibile est ut virtutis ac honestatis consideratio*

Jansen. l. 4. de grat. Ch. Salvat. cap. 9.

fideratio prævaleat. Et cap. 6. *Major enim delectatio nunquam sane delectatione minori superabitur*.

Magistrum ita sentientem unanimi consensu sequuntur Discipuli. Inter eos ne unum sane, nequidem Fratrem Bellelli, reperies, qui huic doctrinæ summo plausu non acquiescat. Censent ergo omnes unanimiter hominem gratia superiore relative victrici instructum non posse male operari; sin autem tali gratia destituatur, & gradibus prævaleat concupiscentia, tunc ut bene possit operari impossibile ducunt.

Quo igitur sensu conclamare possunt quod homo cum gratia, quæ gradibus est inferior cupiditate, possit bonum operari, & quod cum gratia, quæ gradibus superat cupiditatem, possit peccare? In eo sane totius rei cardo vertitur, & in eo situm est totius systematis arcanum ac mysterium. Hunc nodum non posse facile solvi putavit F. Bellelli: attamen quod homo sub gratiæ superioris imperio constitutus possit male operari, & quod sub concupiscentiæ dominatu possit non peccare, necessario fatendum est, ne dogmatibus ab Ecclesiæ definitis videatur aperte & directe contradicere: His in angustiis ad trita Jansenistarum effugia, jamque nimio crebius ab iis usurpata confugit F. Bellelli, eorumque vestigiis insistens, quamvis illorum argumenta refellere simulet, fatetur duplicem posse pati sensum hæc verba, *potest*, *& non potest*; ideoque in aliquo sensu dici posse asserit, quod homo cum gratia, quæ inferior est cupiditate, possit non peccare, & quod cum gratia, quæ superior est, possit non operari bonum.

II.

Antequam tamen hujus æquivocationis falleciam detegere aggrediamur, alteram cudire ne pigeat F. Bellelli cavillationem, quam cæteris præire voluit, & quam Lectoris sui oculis præposuit, ea fortasse spe ut nebulosam quandam ipsis caliginem offunderet.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 1.

Tametsi, inquit, *gratia quibusdam per se efficax desit, quæ dicitur actionis seu applicationis virtutis ad opus, nulli tamen, urgente lege, deest gratia parva & excitans, quæ est gratia vere sufficiens. Orandi enim adjutoria, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare potest, gratia profecto virtutis, possibilitatis & potestatis præditus est*.

In Bellelliono igitur systemate, dum lex urget, nemo privatur orandi adjutorio: inde tamen non sequitur quod urgentem legem homo possit adimplere: nam cum nulla fieri possit actio, nisi ex prævia & indeliberata delectatione, non minus illa gradibus superior requiritur ad orandum, quam ad operandum. Si ergo quando orare oportet, contingat esse in homine delectationem terrenam cælesti superiorem, & ab orando retrahentem, eo ipso oratio ipsi impossibilis evadit; ergo non poterit orare, neque oratione impetrare gratiam actionis, nec consequenter poterit legem adimplere. Perperam ergo addit F. Bellelli quod nulli desit adjutorium seu gratia orandi, cum per gratiam orandi intelligat gratiam illam, quæ quidem ad orationem excitat, sed quæ, cum gradibus inferior sit, cupiditatem oppositam vincere non potest: nec ex illa gratia parva & excitante quam admittit magis colligere potest orandi potentiam quam potentiam operandi. *Nulli deest*, inquit, *urgente lege*, *gratia parva & excitans*: sed cum tali gratia parva, in concursu cupiditatis oppositæ gradibus superioris, homo non potest bonum operari; ergo neque in eodem casu hominem orare posse fateatur necesse est.

III.

Post præfatam Fratris Bellelli responsionem, per quam sane alio transfertur, sed non solvitur difficultas, varios qui his verbis, *homo potest*, *homo non potest*, sensus affingi possunt, exponere aggreditur. Verum quia Augustinus gratiæ œconomiam explicans utitur aliquando visivæ potentiæ exemplo, tamquam ad quæstionem præsentem elucidandam idoneo; ut hoc idem exemplum ad rem suam illustrandam adduceret, post tantum virum, Augustinum scilicet, F. Bellelli summo honori ac gloriæ sibi adfuturum putavit. Sed quamvis in eo adducendo non erraverit, erravit profecto, cum illud ad suum systema accommodare tentavit; quod confidimus nos brevi demonstraturos: sed antea pauca dicenda sunt de illo potentiæ visivæ exemplo, quibus enucleatis facilior patebit aditus ad ea quæ de gratiæ œconomia dicturi sumus.

IV.

Bellel. ibid.

Juxta Fratrem Bellelli, *sunt oculi necessarii ad videndum, est necessarium lumen, necessaria est insuper oculorum apertio. Oculi necessarii sunt ut potentia, seu visiva virtus: lumen est adjutorium virtutis: Apertio vero oculorum tamquam conditio quæ potentiam illuminatam ad videndi actionem applicat*.

Huic Theologo libenter assentimur; ea enim quæ ad videndum assignat, nimirum oculi, lumen, & oculorum apertio, sunt quidem ad videndum necessaria; sed hinc non sequitur, quod iis in verbis, *homo potest videre*, *homo non potest videre*, aliqua lateat æquivocatio. Nam quando de homine oculos habente dicitur quod non possit videre absque lumine & absque oculorum apertione, propositio hæc per se patet, quia scilicet homo lumine destitutus, aut clausis oculis, nullatenus videre potest. Vera quoque est alia propositio, qua simpliciter asseritur quod homo sanos habens oculos videre potest, quia tunc non affirmatur quod absque lumine & oculorum apertione videre possit; sed usu communi subintelligitur hæc conditio, modo adsint cætera ad videndum necessaria. Veræ itaque sunt duæ istæ propositiones. *Homo oculos habens videre potest; & homo oculos habens videre non potest absque lumine & absque oculorum apertione*; quia scilicet cum asseritur de homine oculos habente, quod sine lumine & oculorum apertione videre non potest, propositio excludit conditiones ita ad videndum necessarias, ut sine illis impossibile semper futurum sit homini ut videat, & ideo vera est propositio quæ negat hominem tunc posse. Quando vero dicitur simpliciter quod homo oculos habens potest videre, juxta communem usum semper hæc conditio subauditur, modo adsint cætera ad videndum necessaria, nempe lumen atque oculorum apertio: & vera quoque est propositio affirmant hominem tunc posse.

Cæterum conditiones, quas potentiæ visivæ necessarias diximus ad videndum, aliæ sunt sub hominis potestate, aliæ vero ex ipsius nutu nullatenus dependent. Sic v. g. apertio oculorum, si sani sint, pendet ex libero hominis arbitrio: potest enim homo, prout libuerit, oculos aperire vel non aperire: si vero sint gravati, clausæque palpebræ ob aliquam infirmitatem, tunc sane oculorum apertio a libera hominis voluntate est prorsus independens.

V.

His ita suppositis illustrari potest gratiæ œconomia exemplo oculorum: hanc enim comparationem exemplo etiam adducit ipsemet Augustinus. *Sicut enim*, inquit S. Doctor, *oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere, sic homo etiam perfectissime justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere*. Hic Augustinus comparationem instituit hominem justificatum inter & oculum corporis plenissime sanum, & gratiam actualem qua indiget homo ad quodlibet opus bonum salutare inter & candorem lucis: unde colligit quod, sicut non potest oculus plenissime sanus absque lucis candore cernere, ita non possit homo, etiam perfectissime justificatus, salutariter operari, nisi gratia divina adjuvetur.

Aug. lib. de nat. & grat. c. 26.

Longius progreditur F. Bellelli, & eadem comparatione utendo præter istas duas conditiones ad videndum necessarias, quas assignat Augustinus, tertiam requirit Theologus noster, cui comparat gratiam per se efficacem. *Sicut ergo*, ait, *numeravimus tria necessaria ad videndum, oculos, lumen, oculorumque apertionem; sic tria necessaria ad pie vivendum numeranda sunt, libera potestas, adjutorium sufficiens potestatis, adjutoriumque efficax applicativum potestatis ad actionem*. Esto quidem necessarius sit tertiæ illius conditionis usus, necessaria sit nempe gratia per se efficax applicativa potestatis ad actionem: in hoc enim libenter assentientur Thomistæ omnes; sed ab illis & ab omnibus Orthodoxis discrepet, 1. in eo quod adjutorium sufficiens potestatis, seu gratia illa parva cupiditate minor, quam admittit & quam vocat sufficientem, sit vere insufficiens, & non conferat veram potestatem agendi bonum, 2. in eo quod doceat gratiæ illi quæ cupiditate major est resisti non posse. Hæc duo duobus sequentibus paragraphis, ea qua fieri poterit brevitate, perpendemus.

§. I.

Gratia gradibus minor cupiditate quam admittit F. Bellelli veram non confert potestatem operandi bonum.

I.

Error iste, quem prænuntiat paragraphi istius titulus, satis dilucide statuitur a Fratre Bellelli, dum præter gratiam per se efficacem alias esse asserit Jesu-Christi gratias, sed parvas & invalidas. *Ultra eam*, inquit, (gratiam scilicet efficacem) *asserendæ etiam sunt Jesu-Christi gratiæ parvæ & invalidæ, quibus humana obstinatio resistit*. Eas quoque gratias parvas & invalidas appellat loco supra laudato: si invalidæ, ergo cum illis operari bonum homo nullatenus potest; ergo gratiæ illæ non veram conferunt agendi potentiam ad opus bonum exercendum.

Bellelli de modo repar. tom. 2. in Propos. 14. Quesnel. n. 45. Vide supra art. 1. n. 3.

II.

II.

Praetarea vult F. Bellelli quod homo gratia illa parva & invalida instructus non magis possit agere bonumque operari, quam ille, cui ob infirmitatem aliquam clausæ sunt oculorum genæ, possit videre. Adhibet enim hanc similitudinem, quam ad rem suam explicandam aptissimam putat. *Itaque*, inquit, *ob aliquam infirmitatem clausa sint oculorum genæ: tunc homo oculorum plane integer sufficientique lumine præditus videre non potest..... Est autem oculorum hæc similitudo ad rem nostram explicandam aptissima*: atqui ille, cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ non habet veram videndi potentiam; ergo neque veram habet potentiam bonum operandi ille in quo reperitur gratia cupiditate inferior.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 1.

Verum quidem est quod fateatur iste Theologus illum, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, in alio sensu & in alio respectu posse videre, quia non est cæcus, & quia non est in tenebris, sed in lumine. Sed quamvis nec cæcus, nec in tenebris sit, non magis videre potest, durante ac tenaciter perseverante eadem infirmitate quæ clausos invincibiliter detinet oculos, quam possit homo surdus audire, vel tibiis fractus recte gradiri; quibus exemplis utitur Jansenius: fatebitur autem F. Bellelli cum Jansenio, quod homo surdus audire non possit, nec tibiis fractus ambulare, ergo neque etiam eum, cui ineluctabilis necessitas oculos obstruit, posse ullatenus videre fateatur necesse est. Nunc vero cum potentia bonum operandi, quam dat gratia parva, similis sit potentiæ videndi, quam habet ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, hinc sequitur quod cum homo, qui ex infirmitate clausos habet oculos, nullatenus possit videre; ita nec cum gratia parva eo tempore, quo ardentiori concupiscentia premitur, posse bonum operari fateatur quoque necesse est.

III.

Hic tamen hæret in bivio F. Bellelli, nec audet asserere, illum, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, veram habere videndi potentiam; sed ait solummodo eum generali videndi impotentia non laborare. *Quis autem*, inquit, *eum sic dicat generali videndi impotentia laborare?* Et sibi semper constans hanc doctrinam suam ibidem confirmat, dum œconomiam gratiæ suscipit exponendam. *Quemadmodum*, inquit, *ex defectu solius aperitionis oculorum nulla jure generalis & indefinita ad videndum impotentia colligitur, nec vere dicitur, homo clausis oculis indefinite videre non potest; ita ex solius adjutorii per se efficacis defectu generalis impotentia ad pie operandum infertur perperam.* Verum quidem est quod si illa oculorum aperitio ita esset in hominis potestate, ut vere posset oculos aperire vel non aperire, tunc ex defectu solius aperitionis oculorum, ex illo, inquam, defectu voluntario ac plane libero male colligeretur generalis & indefinita ad videndum impotentia; sed quia defectus ille aperitionis oculorum supponitur oriri ex aliqua ineluctabili infirmitate, quæ actu sanari non potest, & quæ clausos invincibiliter detinet oculos, ex isto defectu omni quidem jure colligitur vera ad videndum impotentia. Cum ergo F. Bellelli comparet hominem gratia efficaci destitutum illi, cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, profecto in eo agnosci non potest vera pie operandi potentia.

Bellel. ibid.

Bellel. ibid.

IV.

Nihil igitur novi admittit F. Bellelli, quod jam non admiserit Magister ejus Jansenius. Docuit enim Yprensis Antistes ante Fratrem Bellelli, quod homo, cui deest gratia per se efficax, & consequenter cui adest solummodo gratia gradibus inferior cupiditate, non possit bene operari: additque sine delectatione superiori, *tam esse impossibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur*: quæ comparationes eo unica tendunt ut absente gratia gradibus superiori excludatur a quocumque vera bene operandi potentia. Huic doctrinæ suffragatur F. Bellelli, dum contendit, ut jam vidimus, hominem sine gratia per se efficaci non magis posse pie operari, quam videre possit ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ: nec inter utriusque doctrinam ullum aliud discrimen assignari posse videtur, nisi quod F. Bellelli verba diversa adhibeat, licet eundem retineat sensum.

Jansen. lib. 2. de grat. Chr. Sal. cap. 1.

V.

Cæterum quamvis Jansenius asserat hominem, cui deest gratia per se efficax, non posse bonum operari, docet tamen eum in aliquo sensu, & sub vario respectu illud posse, distinguendo scilicet; ut jam vidimus in priori hujus Operis parte, diversum potentiæ genus, variosque ejusdem potentiæ gradus: non ergo ab eo dissentit F. Bellelli, dum fatetur hominem gratia per se efficaci destitutum non laborare generali, indefinita & omnimoda pie operandi impotentia, sed eum in aliquo sensu posse bonum operari.

Vide supra art. 2. n. 5. pag. 10.

VI.

Prætarea nullam aliam videtur F. Bellelli admisisse gratiam, quæ veram conferat operandi potentiam, præter illam quæ per se efficax est, quasi illa sola sit quæ infirmitati per peccatum contractæ mederi possit. *Gratia efficax Salvatoris*, inquit, *a nobis..... statuitur dumtaxat ut infirmitati per peccatum relictæ succurrat; scilicet ex Ada peccato concupiscentia nata est, quæ nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum compellit, urgetque, & ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub Dæmonis potestate devincit. Hujusmodi malo in animarum perniciem grassanti ut occurreret ac mederetur clementissimus Deus per merita unigeniti Filii sui..... talem gratiam nobis concessit, quæ efficacissima nos virtute contra rebellem concupiscentiam armaret, ut ista trahente voluntates de bono ad malum, illa fortius easdem indeclinabiliter & insuperabiliter de malo ad bonum duceret.* In hoc sane loco plane reviviscit Jansenii principium. Docet enim Jansenius, ac pro principio tradit, ut jam vidimus, quod post Adæ peccatum ita per concupiscentiam ad malum impellamur, ut nisi accedat gratiæ fortior, voluntas hominis per peccatum molium depressa a peccato nullatenus possit abstinere. Hoc idem docet F. Bellelli, dum loco superius citato ait, concupiscentiam, quæ nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum impellit urgetque, ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub Dæmonis potestate devincire; nec clementissimum Deum huic malo occurrere ac mederi, nisi talem gratiam concedendo, quæ efficacissima nos virtute contra rebellem concupiscentiam armat, ut dum ista trahit voluntates de bono ad malum, illa fortius easdem indeclinabiliter & insuperabiliter de malo ad bonum ducat. Quid expressius, quid tandem doctrinæ Jansenii conformius proferri potest? Hic tamen obiter advertamus quod a naturæ lapsæ statu videatur excludere, & reipsa excludat quamcumque gratiam præter illam quæ est a se ipsa efficax. *Gratia efficax Salvatoris*, inquit loco jam citato, *a nobis statuitur duntaxat ut infirmitati per peccatum relictæ succurrat.*

Bellelli de statu creat. ration. lib. 2. cap. 3.

VII.

Neque reponas Fratrem Bellelli admisisse gratias sufficientes. *Tria*, inquit, *necessaria ad pie vivendum numeranda sunt, libera potestas, adjutorium sufficiens potestatis, adjutoriumque efficax applicativum potestatis ad actionem.* Ergo, inquies, vere agnoscit gratiam sufficientem, qua voluntas vere adjuvetur ut possit.

Respondetur enim salvum adhuc & integrum, sub his verbis in speciem Catholicis, perseverare posse errorem Jansenianum: nam dum cohærenter ad sua principia infert F. Bellelli gratiam parvam esse invalidam, eamque cupiditati actu gradibus superiori semper necessario cedere: dum docet hominem gratia efficaci destitutum non magis posse bene operari, quam ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, possit videre: dum denique asserit solam gratiam per se efficacem mederi posse infirmitati per peccatum contractæ, profecto adjutorium illud sufficiens potestatis evanescit omnino, nec alio prorsus consilio videtur illud a Fratre Bellelli fuisse admissum, quam ut imperitis fucum faceret, & ut, si posset, Jansenii censuram declinaret.

VIII.

Constat ergo ex hactenus dictis hominem non posse in Bellelliano systemate bonum operari, nisi per gratiam per se efficacem, ac viribus superiorem, & proinde gratiam gradibus inferiorem cupiditate veram non conferre pie agendi potentiam. Videamus nunc utrum in eodem systemate possit voluntas resistere gratiæ quæ gradibus cupiditatem superat.

§. II.

F. Bellelli docet voluntatem resistere non posse gratiæ quæ gradibus cupiditatem superat.

I.

Docet Concilium Tridentinum session. 6. cap. 5. quod tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem homo potest inspirationem illam abjicere; & Can. 4. definit liberum hominis arbitrium

trium a Deo motum & excitatum posse dissentira, si velit: unde concludicur adversus Lutherum & Calvinum, quorum doctrina illo Canone proscribitur, hominem posse cuicumque gratiæ dissentire, non solum sufficienti, sed etiam efficaci: unde atiam ulterius colligi porast doctrinam Fratris Bellelli & Jansenii, quæ eadem est, licet aliquando verbis differant, Tridentino adversari. Vult enim Theologus ille, ut videre est loco superius citato, quod Deus infirmitati per peccatum relictæ non aliter succurrat, quam per gratiam quæ efficacissima virtute sua voluntates nostras indeclinabiliter & insuperabiliter de malo ad bonum ducit, & ut gratiam suam *irresistibilem*, ut loquuntur Theologi, statuat, contendit verba jam laudata Concilii Tridentini non de gratia in genere, sed de sola gratia sufficienti intelligenda asse, atque ita sprato Tridentino decreto, hominis arbitrium gratiæ efficaci non posse rasistere impudenter asserit. *Dicimus*, inquit, *id a Tridentina Synodo definitum fuisse, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum vocationi interiori sufficienti, qua dat posse, valeat resistere, si velit, quam quidem gratiam, si vult abjicere, etiam potest, imo & interdum abjicit.* Et paulo post. *Arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti profecto sanxit* (Concilium Tridentinum) *Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili atque insuperabili, quæ dat velle & perficere arbitrium minime posse resistere scripsit.* Indicet F. Bellelli quo loco scripsit Augustinus, efficacem gratiam talem esse, cui arbitrium minime possit resistere. Id esse insigniter falsum, si esset his locus, probarent innumera fere Augustini testimonia. Nec ignoramus hanc esse Novatorum consuetudinem, ut sibi Augustinum vindicent, quamvis Sanctus Doctor illis aperte contradicat. Non minus falsum quoque est a Tridentina Synodo fuisse tantum definitum liberum arbitrium posse resistere soli gratiæ sufficienti. Loco enim citato proscripsit Tridentina Synodus gratiam necessitantem Calvini, quæ haudubie efficax erat, cum ad agendum necessitaret. Hanc tamen doctrinam procul repellit ac damnat ex eo quod admitteret gratiam, cui liberum hominis arbitrium non poterat dissentira; ergo non sanxit tantum liberum arbitrium posse resistere soli gratiæ sufficienti; sed præscindendo a gratia, sive efficaci, sive sufficienti, definit quod gratiam, quæ datur, quæcumque illa sit, hanc possit homo abjicera; & quod liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum, sive moveatur & excitatur per gratiam efficacem, sive per pure sufficientem, possit illi dissentire, si velit. Qua ergo fronte potuit F. Bellelli asserere gratiam sufficientem, ea mente Tridentini & Augustini, solam esse cui possit liberum arbitrium resistera?

Bellel. de modo separ. tom. 1. lib. 1. cap. 16.

II.

Ut tamen a proposito non discedat, & ut incautos decipiat, post citata superius verba sic pergit. *Thomistica tamen distinctio sensus compositi & sensus divisi hujuscemodi difficultatibus complanandis aptissima pro manibus est semper habenda.*

Verum quam abusive hac Thomistarum distinctione utantur F. Bellelli & alii Janseniani priusquam demonstremus, quid per sensum compositum & per sensum divisum intelligant Thomistæ, exponere non parvi interest.

Franciscus Sylvius S. Theologiæ Doctor & Professor, atque Universitatis Duacenæ Vicecancellarius, inter celeberrimos Thomistas jure merito annumerendus, sic exponit hanc sensus compositi & divisi distinctionem. *Sensus compositus*, inquit, *est quo duæ formæ per utrumque extremum significatæ simul componuntur in eodem subjecto. Divisus vero quando non simul componuntur in eodem, sed cum una forma intelligitur esse potentia ad alteram.*

Sylvius in 1. 2. quæst. 10. art. 4.

Hæc autem definitio, pluribus forsan captu difficilis, per varia quæ addit exempla clarescit, ac omnino dilucidatur; *& propterea*, ait, *sicut hujus propositionis, ambulans potest quiescere, sensus compositus est, fieri potest quod ambulans simul ambulet & quiescat: divisus vero non hic, fieri potest quod ambulans relicta ambulatione quiescat, sed iste: ambulans, etiam tunc, cum est ambulans, potest quiescere, hoc est, facultatem habet ad quiescendum; ita istius assertionis, voluntas a Deo mota potest non agere, sensus compositus est, fieri posse quod voluntas a Deo moveatur ad agendum, & tamen non agat: divisus autem, voluntas tunc, cum a Deo movetur ad agendum, habet potentiam seu facultatem ad non agendum. Et sicut prior propositio falsa est in sensu composito, sed vera in diviso, ita etiam posterior.* Hanc sensus compositi & sensus divisi distinctionem fusiori stylo dilucidat Alvarez, de auxil. disput. 94.

III.

Et consequenter ajunt Thomistæ hominem gratiæ non posse resistere in sensu composito; posse tamen in sensu diviso. Non potest resistere in sensu composito, quia hæc duo simul componi non possunt; *gratia efficax, & actualis resistentia*: potest tamen resistere in sensu diviso, quia simul esse possunt, *gratia efficax & potentia resistendi*, agnoscuntque veram resistendi potentiam remanere cum qualibet motione gratiæ per se efficacis, quia Deus ratione omnipotentiæ suæ movet efficaciter causas secundas, non solum ad agendum, sed etiam ad agendum convenienter naturæ earum, videlicet ita movet efficaciter causas liberas, ut libere se determinent ad agendum, motionique divinæ revera possint consentire, vel non consentira. Sic ratiocinatur Sylvius. *Neque his obstat*, inquit, *quod Deus voluntatem moveat efficaciter; ita enim efficaciter movet unamquamque causam, ut eam movendo, non solum faciat eam agere, sed etiam faciat eam agere convenienter suæ naturæ. Cum ergo motus humanæ naturæ seu voluntati conveniens sit, quod libere agat, Deus eam sic efficaciter movet, ut faciat eam libere agere.* Deinde refert idem Auctor in confirmationem suæ sententiæ quædam D. Thomæ testimonia, 1. 2. q. 10. art. 4. ad 1. & 1. par. q. 19. art. 8. & q. 22. art. 4.

Sylvius ibid.

Et non solum Thomistæ, sed etiam Theologi omnes Orthodoxi diffiteri non possunt quin gratia efficax ex omnipotentissima Dei voluntate habeat, ut voluntatem, libere quidem, sed invicte & infallibiliter moveat ad bonum, ac proinde confiteri debent quod voluntas humana, etsi non possit rasistere efficaci gratiæ in sensu composito, ita ut simul esse possint gratia efficax & resistentia, potest tamen resistere in sensu diviso, quia stat cum gratia efficaci vera potentia dissentiendi.

IV.

Hanc adhibere distinctionem, sensus scilicet compositi & divisi, nullo pacto potest F. Bellelli, & alienum jus usurparet, si eam suo systemati accommodare vellet: nam gratia illa efficax quam admittit, seu delectatio cupiditate opposita gradibus superior, potentiam simul & actum confert, nec sine illa, non tantum actio non fit, sed nec fieri potest; unde sub imperio gratiæ ab opere bono exercendo abstinere nullatenus potest voluntas. Cum enim tunc delectatio boni magis delectet quam delectatio mali, juxta principia a F. Bellelli admissa, secundum hanc delectationem majorem operari necesse est. Quando igitur dicit hominem resistere posse gratiæ efficaci in sensu diviso, id est, esse in homine, & gratiam efficacem, & simul potentiam illi gratiæ resistendi, jocatur profecto; nam nullam veram agnoscit potentiam, sed loquitur tantum de potentia illa chimerica, quam comperat potentiæ videndi, quæ in eo est cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, & quam veram esse impotentiam supra demonstravimus. Nunquam ergo serio dicere potuit, quod homo gratiæ efficaci resistere possit in sensu diviso.

V.

Hac eadem usitata in Scholis Thomisticis distinctione sensus compositi & divisi ante Fratrem Bellelli abusus fuerat Jansenius, nec illo effugio Romanæ censuræ se subducere potuit; nec pariter eadem via illam declinabit F. Bellelli. *Dicimus igitur*, inquit Jansenius, *liberum arbitrium quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione præventum atque determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen posse bonum, non tantum non facere, sed etiam malum. Verum est enim istud, non quidem in sensu composito, ut vulgo dici solet, sed in sensu diviso.* Damnatus est tamen Jansenius, quia vera non est ea, quam in homine gratia efficaci prævento agnoscit, potentia operandi malum: damnari ergo æque meretur F. Bellelli, qui nec veram admittit potentiam peccandi in eo, cui collata est gratia gradibus superior cupiditate, cum non aliter illum posse peccare velit, quam possit videre is, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ.

Jansen. lib. 8. de grat. Ch. Salvat. cap. 20.

VI.

Quia tamen F. Bellelli in erroris sui patrocinium auctoritatem S. Augustini advocare non erubuit; *Augustinus vero*, inquit, *non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit*: ideo necesse est ostendere quantum discrepet doctrina Theologi nostri ab ea quam Sanctus Doctor adversus hæreticos validissime propugnavit. Ut autem propositum finem assequamur, tria nobis probanda incumbunt, 1. Esse quandam impotentiam conditionalem & consequentem, quæ non est vera & proprie dicta impotentia. 2. De hac impotentia improprie dicta locutum fuisse S. Augustinum. 3. De ea tamen non intelligi posse illa quæ a Fratre Bellelli proferuntur.

Bellel. ibid.

D Du-

Duplex itaque distingui potest impotentia, una absoluta & antecedens, altera conditionata seu consequens. Impotentia absoluta & antecedens ea est quæ talis est absolute, nulla scilicet præsupposita conditione, oriturque ex causa vere necessitante. Sic impotentia peccandi in Beatis est absoluta & antecedens. quia nulla præsupposita conditione necessitantur ad amandum Deum, & consequenter ad non peccandum. Impotentia autem conditionata seu consequens ea est quæ oritur, non ex causa necessitante, sed ex præsupposita existentia alicujus effectus a libera causa libere procedentis. Hæc distinctio, ut planius intelligatur, nonnullis est illustranda exemplis.

Dicitur v. g. de homine sedente, quod si sedet, ambulare non possit; quia etsi revera possit, prout libuerit, sedere vel non sedere, ambulare vel non ambulare, præsupposita tamen existentia sessionis vere dicitur quod homo sedens, quamdiu sedet, ambulare non potest. Ille autem ambulandi impotentia non est vera & propria dicta impotentia, quia revera homo sedens poterat pro arbitrio suo sedere vel non sedere, ambulare vel non ambulare: unde eo in casu illa sessio fluit ex exercitio libertatis, & in aliquo sensu libertatem perficit, nam ideo sedet homo ille quia sedere voluit, cum potuisset non sedere, si non sedere voluisset.

Similiter posito quod Deus præviderit Antichristum libere peccaturum, vere dicitur quod Antichristus non poterit non peccare, & impotentia ille erit solummodo conditionata & consequens, quia hæc impotentia supponit præscientiam Dei, quæ nullam imponit causis liberis necessitatem, & ipsa quoque Dei præscientia supponit futuram existentiam peccati a causa libera libere committendi.

Eodem fere modo de voluntate Dei absolute ratiocinari possumus, ac de ejus præscientia, & dicere quod si Deus voluntate absoluta velle supponatur Petrum usque ad finem in justitia perseveraturum, Petrus non poterit non perseverare, quia Deus, cum sit omnipotens, in thesauris sapientiæ & omnipotentiæ suæ habet infinite media, quibus potest Petrum reddere perseverantem, ita ut certo, libere tamen, sit perseveraturus. Hæc autem impotentia est solummodo conditionata & consequens, quia supponit in Deo voluntatem absolutam perseverentiæ Petri, quæ voluntas certo operatura est liberam Petri in justitia perseverantiam.

Cum autem gratia efficax sit medium illud quo Deus facit ut perseverantes simus, sitque effectus voluntatis absolutæ Dei, quia scilicet Deus vult absolute Electorum suorum perseverantiam, dicitur quoque quod ille, cui concessa est gratia efficax ad operandum bonum, non potest illud non operari. Illa tamen impotentia non est antecedens & absoluta, sed solummodo conditionata & consequens, quia supponit gratiam esse efficacem, & quia ea existente & auxiliante libere bonum sumus operaturi. Illa autem impotentia non est vera & proprie dicta impotentia. Sicut enim in eo qui libere sedet non est vera impotentia ambulandi, ita nec in Antichristo, cujus Deus prævidit peccatum futurum, vera est impotentia non peccandi, nec in Prædestinatis, quorum Deus voluit voluntate absoluta perseverantiam in justitia, vera est impotentia ab ea deficiendi; nec tandem in eo, cui collata est gratia efficax ad operandum bonum, vera est impotentia illud non operandi.

Cum itaque dicatur de gratia efficaci, qua Deus facit ut in ejus præceptis ambulemus, (sive illa sit per se efficax sive non, nam ab agitandis opinionibus Theologicis consulto abstinemus) cum itaque, inquam, de gratia efficaci dicitur quod est invincibilis, insuperabilis, indeclinabilis, quod vinci non potest, quod illi non potest resisti, hæc omnia intelligi debent de impotentia consequenti & conditionata, quæ non est vere impotentia, supponit enim existentiam futuram actus liberi, nec aliter vera est propositio affirmans talem impotentiam, quam præsupposita futura existentia actus liberi.

VII.

Quod de illa impotentia consequenti & conditionata, quæ non est vere & proprie dicta impotentia, locutus sit Augustinus in locis a F. Bellelli laudatis & excerptis ex lib. de corrept. & grat. c. 12. & 14. manifestum est; nam ibi S. Doctor ex instituto disputat de dono perseverantiæ hominis lapsi, docetque donum illud, quo Deus absoluta voluntate vult electorum suorum æternam salutem, iisque consequenter præbet gratias efficaces ad perseverandum, non posse effectu suo frustrari. *Subventum est igitur*, inquit Augustinus, *infirmitati voluntatis humanæ, ut* S. Aug. de corrept. & grat. cap. 12. *divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur.* Et cap. 14. *Non est itaque dubitandum voluntati Dei, qui in cælo & in terra omnia quæcumque voluit fecit, & qui etiam illa quæ futura sunt facit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse quod vult; quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus quod vult, cum vult, facit.* Ibid. cap. 14. Porro impotentia illa, qua fit ut non possint non perseverare illi, quos Deus absolute vult perseveraturos, quibusque consequenter præbet gratias efficaces ad perseverandum, evidenter supponit liberam fore in electis divinæ gratiæ adjutorio cooperationem, ac proinde impotentia illa, de qua Augustinus, est impotentia consequens & conditionata, non autem antecedens & absoluta.

VIII.

Quando autem F. Bellelli ait gratiam illam, quæ gradibus superat cupiditatem, esse victricem, indeclinabilem, insuperabilem, eique arbitrium minime posse resistere, illud affirmat independenter ab omni alia suppositione: non enim supponit illud quod supponunt Augustinus & alii Catholici, occultam videlicet Dei in cordibus hominum, absque ulla libertatis læsione, operationem, sed e contra gratiæ tribuit esse irresistibilem, indeclinabilem & insuperabilem, ea tantummodo ratione, quia gradibus superior est cupiditate: ait enim, ut jam adnotavimus, quod *si fortior est*, (gratia) *vincit, facitque invincibiliter ut libera facultas adjuta suo nutu concupiscentiæ delectationibus resistat.* Bellelli de mente repar. tom. 1. lib. 4. cap. 15. Illa ergo impotentia resistendi gratiæ efficaci, quam admittit iste Theologus, est impotentia absolute & antecedens, ac proinde vere atque proprie dicta impotentia.

ARTICULUS III.

De legitimo sensu hujus vocabuli,
Necesse est.

I.

QUemadmodum F. Bellelli asserit voluntatem resistere non posse, sive gratiæ, sive cupiditati, secundum quod una alteram gradibus superat, ita quoque contendit necesse esse ut voluntas consentiat illi e duabus delectationibus indeliberatis, quæ est gradibus superior altera. Utrumque docet Theologus ille, scilicet voluntatem resistere non posse illi delectationi indeliberatæ quæ gradibus superior est altera, & necesse esse ut voluntas illi consentiat: pugnantia enim loqueretur, si unum assereret, & alterum negaret; cum idem omnino significent hæ propositiones; *homo non potest non agere*, & *necesse est ut homo agat*.

Insuper quemadmodum F. Bellelli ad eludendas Ecclesiæ definitiones contendit illas voces, *potest*, *non potest*, esse ambiguas atque æquivocas, ut dictum est supra in articulo præcedenti, similiter etiam ut aliquatenus imminuat horrorem quem auribus Christianis incutere valet hæc doctrina, de gratia scilicet & cupiditate voluntatem humanam alternatim necessitantibus, varias, easque plurimas affert Scholasticas distinctiones, quarum, si non firmitate, saltem numero obruantur incauti Lectores.

II.

Gratia per se efficax, inquit, *non absolutam & amplam necessitatem arbitrio imponit, sed diminutam admodum restrictamque: non enim est illius necessitas antecedens, sed illationis & consequens: non est necessitas actus primi, sed actus secundi: non est necessitas essentialis, sed accidentalis: non est necessitas sensus divisi, sed sensus compositi: non est necessitas cuilibet indiscriminatim obtemperandi, sed per se efficaci tantum.* Bellelli de mente repar. tom. 1. lib. 2. cap. 10.

Et alio in loco, post allatum Sancti Augustini hoc effatum, *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*. (quod alibi diximus & ostendimus nullatenus favere Jansenio, & consequenter nec Bellelliano systemati) hæc addit Theologus noster. Bellel. ibid. lib. 3. cap. 6. *Quoniam scilicet facta suppositione, quod virtus, tametsi indifferens, operi ac actioni applicetur, agat tunc operaturque necesse est necessitate tamen consequenti & illationis. Quis enim deneget? Non est igitur hæc necessitas activæ virtutis, seu liberæ potestatis, non est actus primi, non est antecedens, sed est necessitas consequens, necessitas suppositionis, necessitas applicationis, necessitas actus secundi, quæ etiam a S. Thoma 1. 2. q. 112. art. 3. necessitas infallibilitatis & certitudinis, hoc est, certæ & infallibilis illationis nuncupatur, juxta doctrinam S. P. Augustini, quam tradit de Sanctorum* præde-

prædestinatione, qua certissime liberantur quicumque liberantur. Hujusmodi vero consequens necessitas applicationisque determinatio, quæ dici consuevit sensus compositi, non divisi, tametsi suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servat illæsam.

III.

Harum Scholasticarum distinctionum quædam sunt apud Theologos Orthodoxos, & præsertim apud Thomistas, valde usitatæ; aliæ vero a Fratru Bellelli videntur excogitatæ, ut super hac jam satis intricata quæstione densiores adhuc tenebras magis ac magis offundat. Quantum autem inania sint ac inepta Theologi istius diverticula, nunc nobis probandum incumbit: quod ut assequamur in duobus sequentibus paragraphis demonstrabimus 1. Scholasticas Theologorum Orthodoxorum distinctiones nullatenus congruere aut aptari posse systemati Belleliano. 2. Novis quas ipse F. Bellelli excogitasse videtur distinctionibus illum nullatenus a systemate Janseniano recedere, imo illius systematis se assertorem atque protectorem profiteri.

§. I.

Scholastica Theologorum Orthodoxorum distinctiones systemati Belleliano nullatenus congruunt aut aptari possunt.

IN locis, quæ ex libro Fratris Bellelli excerpimus atque modo citavimus, quasdam ipse refert distinctiones apud Theologos Orthodoxos, & præsertim apud Thomistas, valde usitatas. Necessitas, inquiunt, quam importat gratia efficax est necessitas hypothetica, seu necessitas ex suppositione, non autem necessitas absoluta: necessitas consequens, non antecedens: necessitas sensus compositi, non divisi: necessitas illationis, infallibilitatis, certitudinis, seu consequentiæ, non autem necessitas consequentis. Hæc Orthodoxe loquuntur Theologi: Hæc & loquitur F. Bellelli, quæ tamen apud ipsum verum ac Catholicum sensum ferre non possunt. Quod ut ostendamus, singulos hos eloquendi modos percurrere non pigebit.

I.

1. Necessitas ex suppositione, seu necessitas hypothetica illa est quæ supponit effectum libere futurem. Manifestum est autem quod hæc necessitas non lædat liberum hominis arbitrium, cum e contra illud supponat. Sic v. g. præscientia, qua Deus prævidit Antichristum libere peccaturum, non impedit quin Antichristus sit libere peccaturus, quamvis supposita divina præscientia necesse sit Antichristum peccare, necesse, inquam, necessitate ex suppositione, necessitate hypothetica, non absoluta. Similiter supposito Dei decreto, quo absoluta voluntate voluit Petri perseverantiam, necesse est Petrum perseverare, etsi libere sit perseveraturus: & hæc certissima sunt, non solum in systemate Congruistarum, ut satis per se patet, sed etiam in systemate Thomistarum; *Necessitas futuri consensus*, inquit Alvarez, *quæ desumitur ex antecedente decreto voluntatis divinæ, non est necessitas absoluta, sed conditionalis, & secundum quid, ut supra dictum est; unde actus nostri liberi arbitrii, qui necessario sequuntur ex hujusmodi suppositione, non sunt simpliciter necessarii, sed liberi.*

Alvarez de au. xil. disp. 22. n. 40.

Hujus sententiæ suæ istam affert rationem idem Alvarez, nempe quia *solus Deus propter suam infinitatem & omnipotentiam, quia est auctor voluntatis creatæ, potest illam immutare conformiter ad suam naturam, & movere efficaciter atque applicare ad producendum actum in particulari, non solum secundum substantiam, sed etiam secundum modum libertatis.*

Alvarez ib n. 39.

His consentanea scribit S. Thomas, quod *cum voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur, quod fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant quo Deus ea fieri vult.* *Vult autem*, addit, *quædam fieri Deus necessario, quædam contingenter.* Idque confirmari potest ex his quæ docet idem Sanctus Doctor ibid. ad 2. & quæst. 22. art. 4. & quæst. 83. art. 1. ad 3. ac rursum 1. 2. quæst. 10. art. 4.

S. Thomas 1. part. q. 19 art. 8.

Ex quibus inferunt Thomistæ quod Deus præmovendo & prædeterminando humanas voluntates secundum modum naturæ illarum congruentem, ita illas præmoveat ac prædeterminet, ut tamen libere se ipsas determinent ad agendum, & ita agant ut possint agere, vel non agere, atque quod necessitas illa, quæ oritur ex præmotione, & prædeterminatione Dei, sicut & illa, quæ oritur ex præscientia ipsius, supponat effectum libere futurum, sitque proinde solum necessitas ex suppositione, necessitas hypothetica, non autem necessitas absoluta.

II.

Necessitatem autem hypotheticam in sensu Thomistico sic intellectam revera non admittit F. Bellelli, licet illam admittere simulet. Repetit enim efficaciam gratiæ, non ex omnipotenti & absoluta Dei voluntate qua Deus ipse, absque ulla liberi arbitrii læsione, ita præmovet & prædeterminat actiones hominum, ut vere possint semper agere vel non agere; sed illam efficaciam repetit ex superioritate graduum ipsiusmet delectationis cælestis, quæ graduum superioritas secum non involvit liberam effectus futuritionem, quam involvit præmotio aut prædeterminatio divina; sed secum importat actum antecedenter ac necessario futurem, & simul negationem potentiæ veræ & proprie dictæ ad actum oppositum. Illa ergo necessitas quæ oritur ex graduum superioritate in delectatione cælesti non est necessitas ullatenus hypothetica, sed vera & absoluta necessitas.

III.

2. Addit F. Bellelli necessitatem illam non esse antecedentem, sed consequentem; qua distinctione utuntur etiam Theologi Orthodoxi, sed in sensu longe diverso. Ajunt Catholici quod necessitas illa quæ oritur ex decreto Dei absoluto, quo ipse vult v. g. Petri perseverantiam in operibus bonis, est solum consequens, non quod consequatur Petri perseverantiam, sed quia consequitur decretum divinum, quo statuitur Petri perseverantia libere futura. Necessitas autem antecedens illa est quæ non supponit Dei decretum absolutum de futuritione actus alicujus liberi. Et sic hæc distinctio in necessitatem antecedentem & consequentem coincidit cum prima quæ est in necessitatem hypotheticam & absolutam. *Necessitas ex suppositione voluntatis divinæ*, inquit Alvarez, *non est necessitas antecedens, sed potius consequens causam rei. Licet enim antecedat causam secundam, quæ est voluntas creata, non tamen antecedit causam primam simpliciter, scilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum quam causa secunda, & attingit a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.*

Alvarez de aux. disp. 92. n. 42.

IV.

Porro necessitas quam admittit F. Bellelli, cum non supponat futurum usum liberi arbitrii, v. g. perseverantiam Petri libere futuram, imo supponit & consequitur solummodo Dei decretum de concedenda gratia quæ gradibus superet cupiditatem, ac proinde quæ pro graduum superioritate sit invincibilis, hæc necessitas, inquam, est necessitas in sensu Theologorum Orthodoxorum antecedens, ideoque vere & proprie dicta necessitas.

Quid ergo intelligit Theologus iste nomine necessitatis antecedentis & consequentis? *Necessitas antecedens ea est*, inquit, *quæ in essentia ipsa humanæ voluntatis collocatur: consequens vero quæ post inflicta per peccatum vulnera in accidentali forma eidem accedente statuitur.* Itaque juxta F. Bellelli, quamvis voluntas non possit dissentire, neque gratiæ, neque cupiditati, secundum quod alterutra gradibus superat alteram, ac necesse sit ut voluntas consentiat majori & fortiori delectationi, necessitas tamen illa obsequendi gratiæ dici debet solummodo consequens. Quare? Quia etsi antecedat voluntatis consensum, subsequitur tamen, tum peccatum primi parentis, tum divinæ gratiæ adjutorium. Sic enim ipsemet mentem suam aperit immediate post verba modo allata. *Quo quidem sensu*, ait, *bene sibi invicem congruunt ut gratiæ per se efficacis accidentalis necessitas consensum, quem efficit, antecedat, simulque consequens necessitas dicatur, hoc est, consequenter per peccatum, & per victricis gratiæ adjutorium inducta.* Ergone necessitas obsequendi delectationi gradibus superiori erit minus vera necessitas, quia orta est ex Adami peccato? Nec in ipso Jansenio reperies ulla verba, quibus clarius atque expressius significaverit necessitatem illam, qua in statu naturæ lapsæ adstringitur humana voluntas obsequendi gratiæ vel cupiditati, secundum quod una gradibus superat alteram, illam, inquam, necessitatem a peccato non excusare peccatores, quia scilicet primum peccatum fuit ab Adamo libere commissum.

Bellel. de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 59.

Congruenter huic doctrinæ gratiam Adamo concessam,

cessam, quam vocat gratiam Conditoris, distinguit a gratia Redemptoris; [Bellelli de statu Creat. ration. lib. 3. cap. 19.] quia *gratia Conditoris*, inquit, *datur ex lege providentiæ, qua tenetur sufficientia adjutoria Creaturæ suæ tribuere, ut possit, quæ debet, divina præcepta servare, alioquin justam posset de peccato proferre excusationem, & dicere per Deum abest*. Ex quo discrimine inter gratiam Conditoris & gratiam Redemptoris allato colligare licet Deum ex lege Providentiæ non teneri homini in statu naturæ lapsæ sufficientia adjutoria tribuere, ut possit, quæ debet, divina præcepta servare, nec si desint, hominem posse ullam de peccato proferre excusationem. Verum etsi indigans sit gratia divina, eaque possit illi juste denegari, si tamen illi denegaretur gratia, qua possit divina servare mandata, a Deo justo nulla pro illorum transgressiona pœna possei plecti. Jansenius tamen contendit homines in statu naturæ lapsæ nullam obtendere posse excusationem, si transgrediantur mandata, etsi ea sint illis impossibilia. Idemque docet F. Bellelli. [Bell. ibid.] Postquam enim asserуit *Deum condidisse hominem cum sufficientissimo gratiæ adjutorio ut sua posset servare mandata*, addit quod *si eidem*, (post Adami peccatum) *gratia denegetur, nullo pacto se potest excusare*.

Sed ut ad rem redeamus, manifestum est quod F. Bellelli hæc vocabula, *necessitas antecedens*, & *necessitas consequens*, non solum aliter intelligat quam Theologi Orthodoxi, sed etiam quod ais tribuat sensum hæresi Jansanianæ perfecte consentaneum.

V.

3. Quod spectat distinctionem sensus compositi & sensus divisi, de ea jam egimus in articulo præcedenti; & quia idem significant hæ duæ propositiones: *Homo non potest dissentire gratia gradibus superiori: Homo necesse est ut consentiat gratia gradibus superiori*; ideo cum in articulo præcedenti demonstraverimus veram esse, juxta F. Bellelli, in homine gratia superiore instructo dissentiendi impotentiam, probatum remanet, etiam in illo esse veram necessitatem consentiendi.

Præterea distinctionem illam sensus compositi & divisi nullatenus favare Fratri Bellelli evidenter patet ax eo quod nullatenus illi faveat distinctio, sive necessitatis antecedentis & consequentis, sive necessitatis essentialis & accidentalis, de qua mox dicemus, & tres illas distinctiones idem significare asserat idem Theologus. [Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 30.] *Quia accidentalis necessitas*, inquit, *ab essentiali pertinente ad voluntatis naturam, quæ oritur ex objecto, contradistinguitur, vocaturque a nobis necessitas consequens, ideo optimo jure consensum ex libertate & gratia ortum necessitate* consequenti non antecedenti *necessarium asserimus*. Et infra. *Liber enim est*, ait (scilicet consensus) *essentialiter & absolute; determinatus vero dumtaxat accidentali & consequenti voluntate, quæ ipsissima distinctio est sensus compositi & sensus divisi*.

Non perpendimus hic quid in se contineat vitii hæc P. Bellelli doctrina, de ea enim agetur inferius; sufficiat autem observare eum in eodem usurpare sensu has voces, necessitas consequens, accidentalis, & in sensu diviso, sicut & istas, necessitas antecedens essentialis, & in sensu composito, ideoque satis ast unam impugnare, ut aliæ quoque censeantur impugnatæ.

VI.

Verum etsi supponeremus Fratrem Bellelli intelligere hanc distinctionem sensus compositi, & sensus divisi, sicuti hanc intelligunt Thomistæ, non ideo erroris notam a se amoveret, quamdiu in voluntate veram potentiam dissentiendi delectationi prædominanti non agnoscet. Assentietur quidam Alvarezio asserenti quod [Alvarez de auxil. disp. 90. n. 3.] *quando S. Thomas vel ejus discipuli dicunt liberum hominis arbitrium motum a Deo auxilio efficaci non posse in sensu composito dissentire aut non operari, nihil aliud significatur quam motionem illam efficacem & actualem dissensum non posse simul poni in eodem arbitrio*. Assentietur quoque eidem Theologo & cæteris Thomistis docentibus liberum arbitrium posse auxilio efficaci dissentire in sensu diviso, quia cum illo auxilio stat potentia dissentiendi, etsi cum eo componi non possit actualis dissensus; iis, inquam, assentietur F. Bellelli, fatebiturque liberum arbitrium gratiæ efficaci in sensu diviso posse dissentire, (quod & fatetur ipsemet Jansenius, ut dictum est in articulo præcedenti) modo ipsi liceat adjicere potentiam illam dissentiendi non aliam essa quam eam qua præditus est homo, cui *ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ*. [Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 1.] Hanc enim Theologus noster affert comparationem. Nec aliter opinari potast, cum asserat tamquam systematis sui ac Janseniani præcipuum caput, voluntatem humanam non posse repellere delectationem prædominantem, sive charitas illa sit, sive cupiditas.

VII.

4. Necessitas illationis & infallibilitatis, quam cum Theologis Orthodoxis admittit F. Bellelli, quamque alii vocant necessitatem consequentiæ, eadem est omnino cum illa, quam nuncupant necessitatem in sensu composito, de qua modo diximus quod non lædat libertatem. Cum enim dicitur quod voluntas non possit resistere in sensu composito gratiæ efficaci, hoc unum significatur, scilicet quod hæc duo simul componi non possunt, nempe gratia efficax ex una parte, & actualis dissensus ex altera. Similiter cum inquiunt Theologi necesse esse necessitate illationis, seu consequentiæ ut voluntas consentiat gratiæ efficaci, hoc unum intelligi volunt quod legitima sit & certa hæc consequentia. Homo gratia efficaci est instructus; ergo huic gratiæ consensum præbebit. Verum addunt Orthodoxi, illud non essa necesse necessitate consequentis, quia homo libere, non necessario consensum præstat gratiæ cuilibet, quantumvis illa efficax supponatur; quod non asserit F. Bellelli in locis jam superius allatis. Sed etsi fateretur consensum, quem voluntas præbet gratiæ efficaci, non esse necessarium necessitate consequentis, illud dicere non posset, nisi in sensu Janseniano, cum, ut sæpius observavimus, contendat cum Jansenio voluntatem dissentire non posse, & necesse essa ut consentiat delectationi, quæ actu gradibus superat alteram, ac proinde gratiæ, si sit gradibus superior cupiditate.

VIII.

Ex his colligere ast has omnes distinctiones eundem habere sensum, quam ipsis tribuunt Theologi Orthodoxi: necessitas hypothetica seu ex suppositione, & necessitas absoluta: necessitas consequens, & necessitas antecedens: necessitas in sensu composito, & necessitas in sensu diviso: necessitas consequentiæ & illationis, quam etiam vocant necessitatem certitudinis atque infallibilitatis, & necessitas consequentis. Consuli potest, si lubet, Alvarez, qui has omnes affert & exponit distinctiones disp. 25. de auxil. divinæ grat. Licet quoque colligere, his omnibus loquendi modis Orthodoxos nihil aliud velle intelligi, quam quod, licet supposito gratiæ efficacis influxu, necessa sit ut voluntas consentiat. Hoc autem fateri non potest F. Bellelli, qui renovat systema Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus, ac consequenter docet voluntatem non posse dissentire delectationi illi quæ gradibus alteram superat, sive gratia sit, sive cupiditas, imo necesse est ut illi consentiat.

Superest nunc inquirendum quid sibi velit F. Bellelli quibusdam aliis distinctionibus, quas a Theologis Orthodoxis non videtur essa mutuatus.

§. II.

De aliis distinctionibus a Fratre Bellelli usurpatis.

JUxta Fratrem Bellelli, gratia efficax non amplam necessitatem arbitrio imponit, sed diminutam restrictamque: hæc necessitas non est necessitas cuilibet indiscriminatim obtemperandi, sed per se efficaci tantum: non est necessitas actus primi, activæ virtutis seu liberæ potestatis, sed est necessitas actus secundi, necessitas applicationis: non est necessitas essentialis, sed accidentalis. Verum his omnibus distinctionibus errorem gratiæ revere necessitantis non ajurat F. Bellelli: singulas percurramus.

I.

1. Quid sibi velit F. Bellelli, dum necessitatem, quam gratia efficax imponit, contendit essa non amplam sed diminutam seu restrictam, non facile quidem captu est: sed quicumque sit ille sensus, quem sub his verbis obtegendum censuit, certissimum est illam necessitatem, cum sit vera & proprie dicta necessitas, liberum destruere arbitrium: non enim hypothetica & improprie dicta censeri potest illa necessitas quæ oritur ex graduum superioritate, ita ut necessa sit voluntatem consentire illi delectationi indeliberatæ, sive gratiæ, sive cupiditatis, quæ actu fortior ast altera, eamque gradibus superat.

II.

II.

2. Hæc necessitas, inquit F. Bellelli, non est necessitas cuilibet indiscriminatim obtemperandi, sed per se efficaci tantum. Verum cum error de quo arguitur F. Bellelli sit quod voluntas necessitatur ad obtemperandum gratiæ gradibus superiori, quam vult esse ideo per se efficacem, quia gradibus superat cupiditatem, tantum abest ut hac responsione errorem suum abluat, ut e contra illum de novo confirmet. Juxta illum, necessitatur quidem voluntas ad consentiendum gratiæ gradibus superiori, sed non æque necessitatur ad obsequendum alteri cuilibet rei, v. g. variis stellarum constellationibus. Innoxiusne erit F. Bellelli, Jansenianam hæresim pertinaciter asserendo, modo alia antiquorum Hæreticorum non amplectatur deliria?

III.

3. F. Bellelli hanc necessitatem ait non esse necessitatem actus primi, necessitatem activæ virtutis seu liberæ potestatis, sed necessitatem solum actus secundi, necessitatem applicationis. Hæ elocutiones Theologo nostro peculiares unica videntur adinventæ ad offundendam lectorum oculis caliginem. Verum quidem est quod juxta Thomistas, gratia sa ipsa efficax se teneat ex parte actus secundi, non autem ex parte actus primi: quod activa virtus, seu libera potentia per gratiam sufficientem sit completa, proxima & expedita, quodque gratia per se efficax solummodo potentiam illam per gratiam sufficientem jam vere completam applicet ad actu agendum, efficiendo scilicet, ut voluntas nullo novo ex parte actus primi roborata subsidio ab actu primo exeat libere in actum secundum. (Videri potest Epistola prima F. Ignatii Hyacinthi de Graveson Dominicani in tom. Epistolarum pag. 13. & seq.) Sed nec Thomistæ, nec ullus unquam Theologus Orthodoxus, ut liberum hominis arbitrium salvum servet & incolume his usi sunt eloquendi rationibus, quod necessitas voluntatis obsequendi efficaci gratiæ sit necessitas actus secundi, non autem actus primi, imo cum expresse doceant omnes voluntatem non necessitari ad actum secundum, seu actum secundum non ex aliqua necessitate proficisci, sed ex mera & integra libertate prodire, manifeste sequitur quod omnino rejiciant tamquam hæreticas has hactenus inauditas propositiones. Necessitas obsequendi gratiæ efficaci est necessitas actus secundi, est necessitas applicationis.

IV.

Asserit denique F. Bellelli hanc necessitatem esse necessitatem accidentalem, non essentialem. Sed ex hoc ultimo effugio, non magis quam ex cæteris aliis, nihil ad sui causam præsidii eruere potest. Quamvis enim necessitas in qua reperitur voluntas obsequendi gratiæ gradibus superiori non pertineat ad essentiam voluntatis, quamvis illa necessitas sit ei accidentalis & adventitia, si sit vera & proprie dicta necessitas, sicuti ex antedictis constat illam esse talem, certum est hac necessitate perimi liberum hominis arbitrium. Verum de hoc fusius adhuc acturi sumus articulo sequenti, in quo notionem & essentiam liberi arbitrii a F. Bellelli traditam expendemus.

ARTICULUS IV.

De notitia & essentia liberi arbitrii a F. Bellelli tradita.

Quid sentiat F. Bellelli de notitia & essentia liberi arbitrii aperire aggreditur in priori opere suo, quod est *de statu creaturæ rationalis ante peccatum*, occasione dissertationis quam instituit de Deo præmovente & prædeterminante causas secundas ad agendum.

I.

Bellelli de statu Creat. ration. lib. 2. cap. 24. Docet autem 1. Deum, non solum concurrere immediata ad omnes effectus causarum secundarum, sed etiam eas præmovere, duplicemque distinguit præmotionem unam cujus virtus est indifferens & versatilis quam simpliciter præmotionem nuncupat: alteram cujus virtus non est indifferens & versatilis, sed determinata ad aliquem effectum in particulari, & dicitur prædeterminatio.

Bellel. ibid. cap. 24. 2. Duplicis generis causas creatas distinguit cum omnibus Theologis atque Philosophis. Aliæ enim sunt necessariæ: aliæ liberæ. Liberas definit eas quæ positis omnibus ad agendum requisitis possunt pro libitu agere & non agere: necessarias vero, quæ positis omnibus ad motum requisitis determinato instinctu operantur aut moventur; nonnullaque exempla adducit lapidis descendentis, exurentis ignis, lucentis solis, &c. Qua distinctione præsupposita contendit in liberis causis generalem Dei Providentiam esse versatilem & indifferentem, non prædeterminativam: in necessariis e contra una simul præmotionem esse & prædeterminationem. *Creatura necessario operantis*, inquit, *essentialis dependentia & supremum Dei dominium simul exposcunt ostenduntque ita a Deo generali motore eamdem moveri, ut ad actus singulos prædeterminetur.* (Bellel. ibid.) De causis autem liberis aliter ratiocinatur: ait enim in *liberis & suo motu operantibus divinam Dei præmotionem in actu primo ad opus quodlibet prærequisita versatilem & indifferentem esse statuendam*; atque omnino repugnare, *si una eademque facultas simul essentialiter indifferens, & essentialiter ad unum determinata ex parte actus primi liberi constituatur*: additque, *rationales & liberas voluntates, dum sunt in via, ita expeditas ad volendum nolendumve a rerum omnium conditore formatas, ut hæc essentia, hæc earumdem liberi arbitrii quidditas conceptus, idea & definitio censenda sit potestas indifferens ad actum & oppositum ejus.* (Bellel. ibid. cap. 25.)

Hinc evidenter sequitur prædeterminatione physica Thomistarum omnino perimi libertatem, quod & ipse expressis verbis affirmat. *Porro physica prædeterminatio*, inquit, *sive qualitas sit, sive quæcumque alia virtus, essentialiter est ad unum determinata, non enim fingi, nisi absurdissime, potest prædeterminatio indifferens. Igitur*, pergit idem Theologus, *essentia creatæ libertatis ex capite dependentiæ essentialis physicam prædeterminationem excludit, tanquam in ipsius interitum citato cursu properantem.* (Bellel. ibid.)

II.

Hanc adversus prædeterminationis physicæ assertores illatam calumniam haud difficulter repellunt Thomistæ. Asserunt enim Deum, utpote omnipotentem, prædeterminare creaturas liberas congruenter naturæ illarum, ita ut scilicet se ipsas simul determinent libera ad agendum. Verum quoniam opiniones in Scholis in utramque partem disputatas, nec tueri, nec impugnare intendimus, ideo ad redarguenda ea, quæ in Scriptis Fratris Bellelli fidei adversantur, jure merito properamus.

III.

Porro ex ejus principiis modo expositis recte colligitur liberum hominis arbitrium conciliari non posse cum motione gratiæ per se efficacis, qualis ab illo admittitur. Docet enim ex una parte, ut jam vidimus, quod prædeterminatio physica Thomistarum libertatem evertat; & ex altera contendit gratiam efficacem physice prædeterminare voluntatem, unde consequi videtur, quod gratia per se efficax in ejus doctrina evertat libertatem.

Quamvis enim censeat causas liberas, ut salva sit earum libertas, non prædeterminari physice ad agendum, sed tantum præmoveri præmotione versatili & indifferenti, adjicit tamen, quod Deus interdum, nulla essentia id exigente, sed ex mero placito, creaturas rationales ad aliquod opus physica prædeterminet, & consequenter asserit gratiam efficacem in statu naturæ lapsæ physice prædeterminare voluntatem. Quomodo ergo concipi potest quod gratia per se efficax physice prædeterminet voluntatem, nullumque libertati damnum inferat, si prædeterminatio physica Thomistarum libertatem interimat? (Bellel. ibid. cap. 25.)

IV.

Verum non desunt illi effugia, quibus suam sententiam ab hac hæreseos nota liberare contendat; duplicem enim distinguit prædeterminationem, alteram quam exigunt Thomistæ propter creaturæ dependentiam & supremum Dei in causas secundas dominium; & de hac asserit, ut jam dictum est, quod libertatem perimat: alteram autem, cujus necessitas ad bonum operandum colligitur ex infirmitate per peccatum relicta, & istam contendit nullum libertati damnum inferre. *Hanc libertatem indifferentiæ*, inquit, *omnino subvertit prædeterminatio physica generalis motoris descendens necessaria ex capite supremi dominii & dependentiæ essentialis ..... E contra vero gratia efficax Salvatoris ex capite dependentiæ essentialis necessaria a nobis nulla pacto statuitur, sed dumtaxat ut infirmitati per peccatum relicta succurrat.* (Bellel. ibid.)

Sed gratia efficax, qualis asseritur a Fratre Bellelli, non minus dici potest eversiva libertatis in operibus

bonis,

bonis, quam prædeterminatio physica in cæteris omnibus humanis actionibus. Libertas enim causarum secundarum, juxta Theologum nostrum, in eo consistit, ut jam diximus, quod voluntas, positis omnibus ad agendum requisitis, possit pro libito agere & non agere. Porro voluntas physice prædeterminata ad aliquod bonum opus per gratiam efficacem, non minus est impotens ad dissentiendum, quam cum prædeterminata supponitur a Deo ad aliquem actum ordinis pure naturalis. Ergo si prædeterminatio physica generalis motoris subvertit libertatem, ut contendit F. Bellelli, illam quoque subvertet gratia efficax, qualis ab illo admittitur, physice scilicet prædeterminans voluntatem.

V.

Reponit Theologus noster illud intercedere discrimen inter prædeterminationem quæ exigitur propter dependentiam creaturæ, & illam cujus necessitas oritur ex infirmitate per peccatum relicta, quod illa sit voluntati essentialis, ista vero ipsi accidentalis & adventitia.

Verum vana est & futilis admodum hæc cavillatio. Cum enim admittat F. Bellelli in voluntate veram & proprie dictam necessitatem assentiendi delectationi illi, quæ certa gradibus superat alteram, non minus dici potest illa necessitas vera & proprie dicta necessitas, licet supponatur accidentaria & adventitia, quam si esset voluntati essentialis, nec concipitur voluntas sub necessitate accidentali ad actum operandum, a quo nullatenus potest abstinere, magis libera ac expedita, quam sub necessitate essentiali; utraque enim adversatur libero arbitrio, cui necessario competit, juxta definitionem causæ liberæ ab ipso traditam, ut positis omnibus ad agendum requisitis possit pro libito agere & non agere; ergo prædeterminatio physica, quæ descendit ex capite supremi dominii & dependentiæ essentialis, si subvertat omnino libertatem indifferentiæ, ut contendit F. Bellelli, nec minus eandem libertatem subvertet prædeterminatio illa quæ datur, nulla essentia exigente, sed ex mero Dei placito; cum utraque eosdem præstet effectus, id est, ad unum necessario prædeterminet; ergo in ipsius systemate salva esse non poterit humana libertas.

VI.

De notione & essentia libertatis fusius differit F. Bellelli in posteriori opere suo, quod inscriptum est, *de modo reparationis humanæ naturæ post lapsum*: & quamvis, tum in isto, tum in priori, damnare se simulet tertiam Jansenii propositionem his conceptam verbis: *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*; nihilominus doctrinam in hac propositione damnatam renovat. Plures enim recensens conditiones ad libertatem indifferentiæ requisitas, de sola immunitate a violentia & coactione loquitur: de immunitate autem a simplici necessitate, ne ullum quidem verbum.

Quinque igitur requisita esse docet ad constituendam indifferentiæ libertatem. 1. *In actu primo potestatis, Deus*, inquit, *concursum generalem paratum exhibet, ut in actionem seu actum secundum volendi aut nolendi queat exire*. (Libera facultas.) Prima hæc conditio nullam exhibet peculiarem difficultatem, quia, licet aliter sentiat Schola Thomistica, huic suffragantur alii Theologi.

2. Requirit Theologus noster *objecti boni malive notitiam, quoniam in incognitum*, inquit, *voluntas ferri non potest*. De hac quoque conditione nullum potest esse dubium.

3. Exigit *ut objectum quod percipitur sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali haud appareat*. Unde sequitur Beatos non esse liberos ad amandum vel non amandum Deum, quia illum intuitive vident sub pura ratione boni, nec esse liberos ad peccandum vel non peccandum, quia peccatum apprehendunt sub pura ratione mali. Hæc tertia conditio admittitur quoque a Theologis.

4. Exigit quoque, *ut voluntas a coactione & violentia immunis sit*. Notandum inprimis, quod hic F. Bellelli de immunitate a simplici necessitate altum habeat silentium. Verum de hoc paulo inferius.

5. Exigit demum quod attinet ad salutis opera, *ut sufficienti gratia, seu virtute, per quam eadem agere possit, fulciatur*.

De hac ultima conditione conveniunt omnes Theologi Orthodoxi: verum arguitur ab illis F. Bellelli, eo quod pro quarta conditione solum requirat immunitatem a coactione & violentia, cum debuisset etiam exigere immunitatem a necessitate. Definiit enim Summus Pontifex Innocentius X. adversus tertiam Jansenii propositionem, quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non sufficiat libertas a coactione, sed requiratur insuper libertas a necessitate.

VII.

Dicet forsitan F. Bellelli, se pro tertia conditione exegisse, quod objectum quod percipitur non appareat sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali, ac proinde quod voluntas libera sit a quadam necessitate, scilicet ab illa necessitate quæ oritur ex parte objecti.

Verum quid Fratri Bellelli ad salvandum liberum hominis arbitrium prodest fateri voluntatem in statu naturæ lapsæ esse immunem ab illa necessitate, quæ oritur ex objecto, si simul asserat eam ex alio capite necessitari ad obtemperandum delectationi prædominanti, sive gratiæ, sive cupiditati? Voluntas enim necessitari potest ad aliquid agendum, non solum ex objecto, scilicet quando objectum quod percipitur apparet voluntati sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali, sed etiam ex alio capite necessitari potest, nimirum quotiescunque objectum, quamvis non proponatur sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali, ita tamen voluntati proponitur ut illa non possit dissentire. Sic in systemate Janseniano & Bellelliano voluntas dissentire non potest delectationi illi, quæ gradibus alteram superat, atque ideoquamvis objectum quod proponitur non appareat illi sub pura ratione boni, vel pura ratione mali, necessitatur tamen ad consentiendum.

Non ergo effugere potest F. Bellelli anathema ab Innocentio X. pronuntiatum in eos qui cum Jansenio asserere non verentur, quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiratur libertas a necessitate, sed sufficiat libertas a coactione. Etsi enim fateatur iste Theologus requiri libertatem ab ea necessitate quæ oritur ex objecto, non tamen fatetur æque requiri libertatem ab ea necessitate, quæ ex alio capite oriri potest. Porro Summus Pontifex damnando tertiam Jansenii propositionem, definiit ad merendum & demerendum requiri, non solum libertatem ab illa necessitate quæ oritur ex objecto, sed etiam libertatem a quacumque necessitate, modo vera sit & propria dicta necessitas; propositio enim Jansenii est universalis, nec restringitur ad illam necessitatem quæ oritur ex objecto, sed loquitur de quacumque vera & proprie dicta necessitate. Ergo ut profiteamur dogma a Summo Pontifice definitum, confiteri debemus quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiratur libertas a quacumque vera & propria dicta necessitate, sive necessitas illa ex objecto, sive ex alio capite oriatur: hoc tamen non confitetur F. Bellelli, imo contrarium asserit, dum ad libertatem indifferentiæ requirit solum ut voluntas sit immunis a coactione & violentia, aut saltem ab illa necessitate quæ oritur ex objecto.

VIII.

Ex his patet Fratrem Bellelli docuisse voluntatem humanam sub motione gratiæ efficacis liberam esse libertate ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requisita hoc ipso quod immunis est a coactione & violentia, aut hoc ipso quod non rapitur ab objecto ipsi sub ratione puri boni, aut sub pura ratione mali proposito. Id sane libertatis genus nunquam rejecit Jansenius; requirit enim simul cum Fratre Bellelli omnem a coactione immunitatem, ita ut voluntas invita ac coacta nunquam agat. Contendit tantum libertatem hujus status conciliari posse cum simplici necessitate, seu cum voluntatis ad unum determinatione, quæ a virtute delectationis superioris ineluctabiliter prævenientis, & invincibiliter determinantis proficiscatur. Sed idem cum Jansenio contendit F. Bellelli, ut satis supra probatum est, ergo a Jansenio non recedit F. Bellelli, & eum ab errore tertiæ propositionis excusatum habere nemo potest.

IX.

Miras tamen mora suo solito adhibet artes, ut errorem suum sub velamine verborum in speciem Catholicorum obtegat. *Adjutorium autem se ipso efficax*, inquit, *cujus ope lapsum hominem ad singulos actus pios indigere libro superiori probavimus, non ad potestatem, seu virtutem actus primi, sed ad secundum, seu opus ipsum pertinet. Est namque applicatio potestatis ad actionem, qua Deus ipse humanum arbitrium adjutorio possibilitatis instructum ac roboratum ut possit, ad effectum piæ operationis conjungit*. Bellel. ibid. cap. 6.

Orthodoxa plane est hæc gratiæ per se efficacis cum liber-

libertate indifferentiæ conciliatio. Si gratia efficax revera dicatur pertinere, ut ajunt Thomistæ, non ad potestatem, seu virtutem actus primi, sed ad actum secundum, seu ad opus ipsum, Sed sibi ipsi contradicit F. Bellelli, dum ex una parte gratiam gradibus inferiorem vocat parvam & invalidam, comparatque hominem illa gratia instructum homini illi, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, ac proinde qui videre non potest: & ex altera parte contendit gratiam gradibus superiorem pertinere ad actum secundum, non ad actum primum: illud enim pertinere dicitur duntaxat ad actum secundum, sine quo voluntas vere potest agere: unde cum in systemate Bellelliano voluntas vere non possit agere cum gratia gradibus inferiori, idque solummodo possit cum gratia prædominante, evidenter sequitur quod, juxta Theologum illum, gratia gradibus superior conferat potentiam agendi, atque ideo non solum pertineat ad actum secundum, sed etiam ad actum primum.

X.

Quæret fortasse aliquis, quid ergo sibi velle possit F. Bellelli, dum gratiam gradibus superiorem, seu gratiam per se efficacem ait pertinere ad actum secundum, non ad primum, hoc est, gratiam per se efficacem supponere in voluntate, non conferre potentiam operandi? Respondeo nihil aliud velle Theologum illum, quam quod liberum arbitrium, cum sit essentialiter *potestas indifferens ad actum & oppositum* (Vide supra n. 5.) *ejus*, non amittat hanc suam essentiam, quamvis voluntas a delectatione gradibus superiori ita determinetur ad agendum, ut non possit non agere, quia hæc necessitas obsequendi prædominanti delectationi non impedit quominus voluntas ex natura sua semper ad utrumque flexibilis ad oppositum actum revera flecteretur, si adesset actu prædominans opposita delectatio.

X I.

Quod autem hæc sit sententia Fratris Bellelli patet, tum ex locis jam allatis, tum ex variis solutionibus quibus adversariorum objecta diluere tentat.

(Bellel. ibid lib. 4. cap. 59.) Ad 1. respondet quod *non qualibet determinatio antecedens libertatis indifferentiæ in mysterio prædestinationis eversiva est, si dicatur quod determinatio est accidentalis in adjutorio, & indifferentia essentialis in arbitrio.* Et postea. *Tametsi utraque pium actum antecedat, indifferentia, & efficacis per se gratiæ determinatio, componi optime poterunt, quia una est essentialis arbitrio secundum se spectato, seu, ut dici solet, in sensu diviso: alia vero accidentalis est, utque dici solet, pertinet ad sensum compositum.*

Itaque juxta Fratrem Bellelli, gratia per se efficax non est libertatis indifferentiæ eversiva, quia necessitas quam imponit voluntati non destruit essentiam liberi arbitrii secundum se spectati. Sed necessitas illa obsequendi delectationi gradibus superiori, etsi sit solum accidentalis, est tamen, ut jam diximus, vera & proprie dicta necessitas, ideoque, quidquid in contrarium garriat F. Bellelli, libertatis indifferentiæ eversiva.

Notandum hic obiter quam longe diversa sit Fratris Bellelli expositio sensus compositi & sensus divisi, (Vide supra art. 2. § 5 n. 5. & art. 3. § 3 n. 5.) ab ea quam communiter tradunt Thomistæ, ac proinde quam falso hanc Thomisticam distinctionem in sui patrocinium advocare tentaverit.

Ad 2. ait quod sicut *in eundem consensum* (ad gratiam per se efficacem) *antecedentia principia duo concurrunt, quorum alterum indifferens est, alterum necessarium, ita ex iis sequens consensus relate ad essentialem arbitrii indifferentiam, appellatur essentialiter liber. relate vero ad accidentalem determinationem gratiæ, accidentaliter necessarius dicitur.*

Hic F. Bellelli conceptis verbis fatetur consensum voluntatis relate ad gratiam per se efficacem esse necessarium, & duntaxat liberum appellari, quia liberum arbitrium, quamvis actu necessitetur ad agendum, est tamen ex natura sua indifferens ad actum & ad oppositum ejus.

Et infra. *Quia accidentalis necessitas*, inquit, *ab essentiali pertinente ad voluntatis naturam, quæ oritur ex objecto, contradistinguitur, vocaturque a nobis necessitas consequens, ideo optimo jure consensum ex libertate & gratia ortum necessitate consequenti, non antecedenti necessarium asserimus.*

Theologus noster in prima sua responsione ut errorem suum contegeret distinctionem sensus compositi & divisi superius exposuerat aliter quam exponunt communiter Thomistæ. Similiter distinctionis necessitatis in consequentem & antecedentem sensum tradit hic ab expositione communi Thomistarum omnino diversum.

Ad 3. respondet sicut ad primum, distinguendo impedimentum accidentale ab essentiali. Sed sicut necessitas accidentalis non minus obicit libertati, ut jam diximus, quam necessitas quæ supponitur essentialis, ita & impedimentum accidentale tam libertatis est eversivum, quam impedimentum essentiale. *Respondemus*, inquit, *gratiam per se efficacem impedimentum esse duntaxat accidentale dissensus; illum enim non omnino impossibilem, sed tantum accidentaliter reddit.*

Ut quartam objectionem solvat, ad distinctionem confugit actus primi & actus secundi: & similiter ut quintam diluat, ad distinctionem sensus compositi & sensus divisi. Verum jam annotavimus has distinctiones a Fratre Bellelli usurpari in sensu qui cum erroribus Jansenii facile sociari potest, estque longe diversus ab eo quem illis tribuunt communiter Orthodoxi Theologi.

In responsione ad 6. contendit gratiam per se efficacem non adimere actus primi indifferentiam, quia facultas libertatis indifferentiæ substantialiter non immutatur, id est, gratiam per se efficacem, quamvis voluntatem necessitet ad agendum, non tamen illi auferre illam facultatem, quæ liberum arbitrium dicitur, sed ejus exercitium duntaxat impedire. Idem redit semper effugium, quamvis terminis paulo diversis enuntiatum. *Ad 6.* inquit, *dicimus libertatem indifferentiæ se se quidem determinandi habere aut esse potestatem. Sed ob infirmitatem sibi a peccato relictam in præsenti rerum statu indigere ut gratia sanante determinetur non eo tamen sensu quod substantialiter ejusmet immutetur facultas; sed quod indifferens de se virtus bonæ piæque actioni, vigore supradictæ gratiæ conjungatur. Quæ quidem applicatio actus primi indifferentiam non adimit.*

Ad 7. respondet necessitatem quam imponit gratia per se efficax non esse antecedentem, quia in essentia ipsa humanæ voluntatis non collocatur, sed esse consequentem, seu accidentalem, quia inducta est consequenter per peccatum & per victricis gratiæ adjutorium. Verum necessitas obsequendi delectationi gradibus superiori, ut jam sæpius dictum est, non est minus vere & proprie dicta necessitas, eo quod inducta sit per peccatum & per victricis gratiæ adjutorium, quam illa quæ competeret voluntati ratione essentiæ suæ, ac proinde manifestum est quod, juxta Fratrem Bellelli, voluntas vere & proprie necessitetur ad assentiendum gratiæ per se efficaci: conceptis enim verbis asserit quod *necessitas antecedens ea sit quæ in essentia ipsa humanæ voluntatis collocatur: consequens vero quæ post inflicta per peccatum vulnera in accidentali forma eidem accedente statuitur. Quo quidem sensu*, pergit idem Theologus, *bene sibi invicem congruunt, ut gratiæ per se efficacis accidentalis necessitas consensum quem efficit antecedat; simulque consequens necessitas dicatur, hoc est, consequenter per peccatum & per victricis gratiæ adjutorium inducta.*

In responsione ad 8. hoc solum discrimen adducit inter hominem vinculis, compedibus, catena ligatum, aut in carcere inclusum, & hominem gratia per se efficaci instructum, quod in primo casu homo sit coactus, non vero in altero; sicque innuit sufficere libertatem a coactione ad merendum & demerendum. *Dispar ratio est*, inquit, *de vinculis & gratia per se efficaci: vincula enim, compedes, catenæ, carceres, idque genus multa nolentes etiam immobiles esse cogunt, qui tametsi velint ambulare, non possunt. Coactionem ergo invitis inferunt quæ prorsus liberam potestatem evertit..... Contra vero gratia victrix volentem adjuvat, non trahit nolentem, quinimo ex nolente volentem facit.*

In responsione ad 9. libertatem indifferentiæ redigere videtur ad immunitatem ab illa necessitate quæ oritur ex objecto, de qua alibi diximus. Ad decimum autem respondendo innuit Concilium Tridentinum definiendo liberum arbitrium posse dissentire, si velit, illud definisse de gratia sufficienti, non autem de gratia per se efficaci; sed de hoc etiam alibi diximus. (Vide supra art. 2. § 2. n. 2.)

Ex his patet Fratrem Bellelli semper & ubique sibi constare in asserenda vera & proprie dicta necessitate quam tribuit voluntati obsequendi gratiæ gradibus superiori, cujus efficaciam consistere ait in graduum superioritate. Ut autem clarius innotescat quam addictus sit ille Theologus toti systemati Janseniano, paucis resumenda sunt ea quæ jam ex ejus scriptis retulimus, adjiciendaque nova quædam ejusdem Theologi testimonia.

ARTICULUS V.

Ubi demonstratur quam perfecta sit Bellelliana doctrinæ cum Janseniana consensio.

SI conferantur ea quæ diximus de systemate Janseniano, tam de duabus delectationibus indeliberatis & pro superioritate graduum invincibilibus, quam de quinque propositionibus ab Innocentio X. damnatis, si ea, inquam, conferantur cum doctrina Fratris Bellelli, quam modo exposuimus, perspicere facile quis poterit, quam studiose Jansenianam sectetur doctrinam, & quam plane Jansenio consentiat.

Verum hunc Theologum Jansenio in omnibus suffragantem enucleatius demonstrabunt ea quæ mox de utriusque doctrina adhuc dicturi sumus.

I.

Docuerat Jansenius omnes homines, quamdiu carent gratia gradibus superiori, (quæ sola, juxta illum, vincere potest concupiscentiam, & est ipsa invincibilis) sub dominatu concupiscentiæ versari, & ad peccatum necessitari. *Periit*, inquit, *non solum libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi a peccato*. Titulus est capitis 9. lib. 3. de statu naturæ lapsæ. *Loco libertatis abstinendi a peccato, inducta est peccandi necessitas*. Titulus est capitis 11. ejusdem libri. Ut autem significet ab hac necessitate non liberari voluntatem nisi per gratiam cupiditatem superiorem. *Ista liberatio voluntatis*, ait, *tunc fit quando infusa per Spiritum Sanctum cælestium rerum ipsiusque justitiæ delectatione, voluntas quæ dominante rerum creatarum cupiditati subjacebat, ab illa pestifero & suavi vinculo eruitur, & per alterius generis amorem concupiscentia superior constituitur*. Eandem doctrinam in pluribus supra relatis, & in aliis quoque prope innumeris locis tradit idem Novator. (Jansen. lib. 3. de stat. nat. lapsæ cap. 7.)

Hæc docuit quoque F. Bellelli in Opere, cui titulus est, *de statu Creaturæ rationalis ante peccatum*, quod typis mandatum est Lucernæ anno 1711. *Gratia efficax Salvatoris*, inquit, *a nobis statuitur dumtaxat ut infirmitati per peccatum relictæ succurrat, scilicet ex Ada peccato concupiscentia nota est, quæ nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum compellit, urgetque, & ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub Dæmonis potestate devincit*. (Bellelli de stata Creat. ration. lib. 2. cap. 33.) Profecto Jansenius ipse nihil unquam expressius atque durius dixit de necessitate, qua obstringuntur, juxta illum, omnes homines, quamdiu destituti sunt auxilio gratiæ gradibus prædominantis. *Hujusmodi malo*, pergit idem F. Bellelli, *in animarum perniciem grassanti, ut occurreret ac mederetur Clementissimus Deus per merita Unigeniti Filii sui talem gratiam nobis concessit, quæ efficacissima nos virtute contra rebellem concupiscentiam armaret, ut ista trahente voluntates nostras de bono ad malum, illa fortius easdem indeclinabiliter & insuperabiliter de malo ad bonum duceret*.

Hic aperte significat Theologus noster, non solum luctam cupiditatis & gratiæ, quam in nobis ipsis experimur, sed etiam exitum illius luctæ, in qua necesse est ut vincat illa quæ gradibus superat alteram, ait enim concupiscentiam ineluctabili pondere sub Dæmonis potestate devincire voluntates nostras, gratiam vero, quando est per se efficax, quando gradibus est superior cupiditate, fortius easdem de malo ad bonum indeclinabiliter & insuperabiliter ducere.

In hac autem lucta, concupiscentiæ scilicet & gratiæ, illam quæ gradibus superat alteram, semper esse victricem, imo vinci non posse ab ea quæ non præponderat, expresse quoque alio in loco docet, dum ait, *dilectionem inchoatam ..... non esse remissivam peccati, quia cum adhuc imperfecta sit, affectui cupiditatis non adhuc præponderat, & si non præponderat*, pergit idem Theologus, *quomodo illam vincere potest, atque a corde dispellere? Amores si quidem ponderibus comparantur .... Porro nullum pondus oppositum pondus elevat & in contrariam partem retorquet, nisi eidem gravitate & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio superat cupiditatem, nisi eidem perfectione præstet*. (Bellel. ibid. lib. 2. cap. 29.) Ne autem quis suspicari possit Theologum istum in hac duorum ponderum pugna loqui de dilectione deliberata, ac proinde argui non posse de Jansenismo, ipse est suimet interpres, dum per eam dilectionem seu charitatem, quam contendit luctari cum concupiscentia, ipsam intelligit gratiam: antea enim ex professo docuerat, *gratiam prævenientem omnia bona opera nostra non esse nisi charitatem actualem*. (Bellel. ibid. in titulo cap. 24.)

II.

In hoc eodem opere de statu Creat. ration. ante peccat. nullam aliam admittit gratiam præter efficacem. Postquam enim duplex distinxit adjutorium, scilicet adjutorium *sine quo non*, quod dat tantum posse, non autem agere, vel velle, quodque asserit Adamo innocenti fuisse concessum, & adjutorium *quo*, quod non solum dat posse, sed etiam velle & agere, quodque docet conferri nunc hominibus lapsis, ideoque adjutorium *sine quo non* vocat adjutorium Conditoris, & adjutorium *quo* nuncupat adjutorium Redemptoris; postquam, inquam, hanc præmisit distinctionem adjutorii, *sine quo non*, & adjutorii *quo*, contendit adjutorium *sine quo non*, quod dat tantum posse, non magis prodesse homini in statu naturæ lapsæ constituto ad bene agendum, quam prodest scipio ad ambulandum homini fractis cruribus vel compeditis. Alias quoque in eundem scopum affert comparationes cibi necessarii ad vivendum, navis ad transfretandum, lucis ad videndum. *Adjutorium illud*, inquit, *simile est omnino quantum rei præsentis interest vel cibo ad vivendum, vel navi ad transeundum, vel scipioni ad ambulandum, aut luci ad videndum. At vero prorsus inepte infirmo homini, languenti & prope jam moribundo idem cibus apponeretur qui sano conceditur. Quid enim utilitatis atque levaminis ab eodem pane percipere posset infirmus, si palata non sano, non levamen, sed pœna est, qui sano est suavis? & quo adjutoria lux erit oculis ægris, quibus odiosa est, quæ sanis est amabilis? Ita nec similiter proderit scipio fractis cruribus vel compeditis, nisi vel tibia potentiori medicina consolidentur, aut vincula dissolvantur. Nec proderit navis infirmo nautæ quem languor assiduus peregrinum alienigenæ compellit in littore, ut portus, quos exoptat, sinus appellere nequeat*. (Bellelli de stat. Creat. ration. lib. 2. cap. 10.)

Manifestum est eo tendere omnes has comparationes, ut suadeat F. Bellelli adjutorium quod dat tantum posse, non autem velle & agere, nihil prodesse homini in statu naturæ lapsæ constituto, ac proinde in eo statu admitti debere solum auxilium *quo*, quod non tantum tribuit posse, sed etiam velle & agere.

III.

Verum quoniam ei objici posset, quod si hæc ita essent, præcepta forent impossibilia omnibus qui carent gratia efficaci, omnibus illis qui ea transgrediuntur, huic objectioni occurrere conatur, asserendo quod homo in statu innocentiæ ante peccatum posset quidem de peccato proferre excusationem, si deessent illi sufficientia adjutoria, quibus posset præcepta servare, non autem possit eandem excusationem causari homo in statu naturæ lapsæ. *Gratia Conditoris*, inquit, *datur ex lege providentiæ, qua tenetur sufficientia adjutoria Creaturæ suæ tribuere ut possit, quæ debet, divina præcepta servare, alioquin justam posset de peccato proferre excusationem, & dicere, per Deum abest*. (Bellelli de stat. Creat. ration. lib. 3. cap. 14.) Deinde de gratia Redemptoris addit. *Tertium hinc etiam discrimen exoritur, quod scilicet possit gratia Redemptoris juste denegari, nec possint homines justam ullam excusationem proferre*. Quod gratia Redemptoris potuisset hominibus denegari, quodque illa deficiente nullatenus potuissent de illius recusatione conqueri, fide certissimum est; sed non minus certum est quod impotentia servandi mandata divina, etiam in statu naturæ lapsæ, excusat a peccato transgressores; quod tamen hic negat F. Bellelli.

IV.

Ex his patet hunc Theologum adoptasse in priori illo Opere, quod est de statu Creaturæ rationalis ante peccatum, Famosum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, pro graduum superioritate invincibilibus, & ex hoc principio consequenter velle quod omnia Dei mandata iis qui ea transgrediuntur, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia, iis etiam qui imperfecte volunt & conantur ea adimplere: quod desit quoque illis gratia qua possibilia fiant, gratia scilicet gradibus superior cupiditate. Hæc autem est prima propositio Jansenii, quæ ex principio duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium evidenter deducitur.

V.

Videtur tamen quod F. Bellelli in posteriori Opere suo Typis mandato anno 1737. *de modo reparationis humanæ naturæ post lapsum*, voluerit compescere de renovato

novato

novato-Jansenismo querelas, quas adversus illum excitarat prioris operis editio, quodque, ut propositum suum assequeretur, doctrinam suam nimis dure, nimisque dilucide in priori enuntiatam, aliquatenus in posteriori temperare atque emollire tentaverit. Verum tantum abest ut erroneum systema suum retractaverit, ut contra illud denuo confirmaverit.

Fatetur quidem Deum nemini denegare, urgente præcepto, gratias quas vocat sufficientes; sed cum, juxta illum, gratiæ illæ sint gradibus inferiores cupiditate, profecto cupiditatem vincere non possunt; ideoque vocat illas parvas & invalidas, contenditque non magis cum eis posse hominem operari bonum, quam possit videre ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Quantum vero ad reliquos Jansenii errores, scilicet quantum ad principium duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, quantum etiam ad alia illius principii consectaria, ea renovat ac confirmat de novo F. Bellelli in opere posteriori.

VI.

Jansenius contendit arbitrium hominis in hac vita alternatim subjacere dominatui, tum cupiditatis, tum gratiæ, secundum quod una alteram superat. Hanc cupiditatis & gratiæ luctam agnoscit F. Bellelli, dum ait in loco jam alibi laudato, quod *instillat carnalis cupiditas in cor hominis suas delectationes illicientes trahentesque ad malum, sicuti suas quoque gratia sanctas delectationes inspirat retrahentes a malo*. Et in hac pugna debiliorem vult semper vinci a fortiore, *ne arbitrium primo pulsu*, ait, *per concupiscentiam agitatum ad pravas flectatur illecebras, gratia pugnat; & si fortior est, vincit*. Deinde. *Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione superatur*. Imo asserit fortiorem non posse superari a debiliori; ait enim eodem in loco de gratia, quod si fortior sit cupiditate, non solum vincit, sed etiam facit invincibiliter ut resistat libera facultas. Denique applicando utrique illi delectationi S. Augustini effatum, *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*, docet voluntatem necessario sequi e duabus illis delectationibus eam quæ gradibus superat alteram, nec ei posse resistere.

Bellelli de modo operat. tom. 2. lib. 4. cap. 37. pag. 143.

Cum autem has duas delectationes pro graduum superioritate invincibiles affirmet quoque pluribus in locis superius jam citatis esse indeliberatas, sequitur evidenter Fratrem Bellelli docuisse voluntatem obsequi semper, nec resistere posse delectationi illi, sive cupiditatis, sive gratiæ, quæ actu gradibus superat alteram. Et hoc est ipsummet Jansenianum principium ex quo fluunt, ut jam pluries diximus, quinque famosæ propositiones ab Innocentio X. damnatæ.

Quod autem F. Bellelli harum quinque propositionum doctrinam adoptaverit, manifestius adhuc patebit, si quid ipse circa singulas docuerit sigillatim perpendamus.

VII.

Propositio prima Jansenii sic habet. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia*, &c. nempe juxta Jansenium, impossibilia sunt præcepta omnibus his qui carent gratia gradibus superiori, iis etiam qui habent gratiam cupiditate inferiorem, & consequenter omnibus illis qui præcepta transgrediuntur. Illud autem quoque docet F. Bellelli, non solum quando asserit necesse esse ut gratiam gradibus inferiorem vincat cupiditas, sed etiam dum comparat hominem gratia gradibus superiori destitutum et cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, sicuti & illum comparavit Jansenius homini cæco, vel surdo, vel tibiis fracto, asserendo *tam esse impossibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur*.

In prima Jansenii propositione post citata verba, hæc posteriora sequuntur. *Deest quoque illis gratia qua possibilia fiant*: Nonne idem docet F. Bellelli, dum gratias gradibus inferiores vocat parvas & invalidas? Si gratia gradibus inferior est parva & invalida, ergo cupiditatem superare non valet: ergo omnibus illis, qui destituti sunt gratia gradibus superiore, & gratiam habent duntaxat gradibus inferiorem, deest gratia qua possibilia fiant præcepta.

VIII.

Secunda propositio. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*. Quamvis F. Bellelli pluribus in locis expresse asserat sæpe resisti gratiæ interiori, hoc solum vult intelligi, quod gratia sæpe privatur illo effectu ad quem excitat voluntatem, & hoc libenter admittit Jansenius: non autem intelligit, nec intelligere potest in suo systemate Theologus noster, resistentiam proprie dictam, scilicet quod gratia sæpe privetur a voluntate illo effectu, cujus producendi potentiam confert. Etenim vel gratia gradibus superior est cupiditate, vel non. Si gradibus superior est, non solum dat potentiam producendi effectum, sed eum semper & necessario producit; ac proinde nunquam illi resistitur. Quod si gratia non sit gradibus superior, non quidem producit effectum ad quem voluntatem excitat, sed cum non conferat potentiam illum operandi, (est enim in systemate Fratris Bellelli invalida, nec aliter homo cum ea potest operari, quam possit videre ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ) dici non potest quod voluntas illi gratiæ resistat. Ergo juxta Theologum nostrum, in statu naturæ lapsæ nunquam interiori gratiæ resistitur, sive illa sit gradibus superior cupiditate, sive non.

Præterea sensus damnatus in secunda ista propositione est sensus Jansenii. Porro Jansenius confitetur interiorem gratiam sæpe privari illo effectu ad quem excitat voluntatem. *Nec vero moveat quemquam*, ait, *quod constet multos divinitus mente collustrari, imo vero & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasione & inclinatione dissentiunt*. Non ergo sufficit ad evadendam secundæ propositionis censuram, confiteri cum Jansenio gratiam sæpe privari illo effectu ad quem excitat voluntatem. Sensus autem Jansenii, ac consequenter sensus damnatus, est quod voluntas semper operetur illum effectum, cujus operandi potestatem illi confert gratia interior. Atqui F. Bellelli docet in eo sensu secundam propositionem Jansenii. Contendit enim gratias cupiditate inferiores, utpote invalidas, non conferre potentiam operandi, ac proinde illis proprie non resisti; nec etiam resisti, imo nec resisti posse gratiis cupiditate superioribus. Ergo amplectitur doctrinam in secunda propositione Jansenii damnatam, nempe quod interior gratia nunquam privetur illo effectu, ad quem operandum potentiam confert, ac proinde quod illi nunquam resistitur.

Jansen. lib. 2. de grat. Chr. Sal. cap. 27.

IX.

Tertia propositio. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*. Cum F. Bellelli, & ipse etiam Jansenius, confiteantur ex una parte hominem in hac vita mereri piis operibus, atque demereri præcepta transgrediendo, & ex altera necessitari ad obsequendum in omnibus operibus suis delectationi gradibus superiori, fateri quoque coguntur necessitatem illam, in qua versatur, consentiendi præponderanti, sive gratiæ, sive cupiditati, posse consistere cum libertate ad merendum & demerendum requisita; ac proinde ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione. Respondet F. Bellelli, non requiri libertatem a necessitate accidentali & adventitia, quam vocat necessitatem consequentem, necessitatem illationis, suppositionis, applicationis, infallibilitatis, actus secundi, sensus compositi &c. Sed requiri libertatem a necessitate essentiali & antecedenti, a necessitate quæ oritur ex objecto &c. Verum quocumque vocabulo insigniatur hæc necessitas obtemperandi delectationi gradibus superiori, non minus certum est illam esse, ut jam superius adnotavimus, veram & proprie dictam necessitatem. Et quia Summus Pontifex definiit ad merendum requiri libertatem a quacumque vera & proprie dicta necessitate, evidenter colligitur Fratrem Bellelli, dum asserit ad merendum & demerendum non requiri libertatem ab illa necessitate, quam vocat accidentalem, renovare hæresim in tertia Jansenii propositione damnatam.

Deinde illam necessitatem vocat accidentalem, quia *post inflicta per peccatum vulnera in accidentali forma eidem* (voluntati) *accedente statuitur*. Porro Jansenius ipse non aliam agnoscit necessitatem obsequendi delectationi gradibus superiori, quam quæ inducta est per peccatum; aberat enim talis necessitas, juxta Jansenium, a statu Adami innocentis; non ergo per aliam quam per peccati viam induci potuit: Sed quia asserit Jansenius immunitatem ab hac necessitate non requiri ad merendum & demerendum, damnatus est ab Innocen-

tio X. Ergo non minus dignus est censura F. Bellelli, qui eandem cum Jansenio doctrinam in tertia propositione damnatam non veritus est amplecti atque pertinaciter tueri.

X.

Quarta propositio. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

In prima hujus Operis parte adnotavimus hanc quartam Jansenii propositionem duas continere partes, unam: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei*; quam Innocentius X. falsam declarat: falsam autem esse non ausus est diffiteri F. Bellelli.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 2. cap. 4.

Falsa est, inquit, *prima pars, quoniam Semipelagiani ad salutis initium omnis gratiæ prævenientis per Christum Redemptorem, tam sufficientis, quam efficacis necessitatem negaverunt.* Verum quod confitetur de gratia Redemptoris, hoc negat de gratia Conditoris. Docet enim Semipelagianos admisisse, etiam ad initium fidei, necessitatem gratiæ Conditoris, quamvis non admiserint necessitatem gratiæ Redemptoris.

Bellelli ibid.

An autem prævenientis, ait, *supernique adjutorii necessitatem ad salutis fideique initium exegerint, affirmandum duximus de adjutorio sine quo Conditoris: negandum vero contra Jansenium de adjutorio, sive sufficienti, sive efficaci Redemptoris, lib. 2. de Creat. tation. ante peccat. cap. 20.*

Hujus tamen effugii Bellelliani ineptia patet ex eo quod quarta Jansenii propositio gratiam, de qua agitur, non restringit ad gratiam Redemptoris: asserit enim, etiam ad initium fidei necessitatem præventientis gratiæ interioris, (sive illa dicatur Redemptoris gratia, sive Conditoris) admisisse Semipelagianos. Contradicis ergo F. Bellelli definitioni Summi Pontificis, dum ait, Semipelagianos admisisse necessitatem gratiæ Conditoris, quamvis velit non admisisse necessitatem gratiæ Redemptoris.

Altera pars quartæ propositionis hæc est. *Et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.* Innocentius X. damnando hanc propositionem definiit voluntatem posse gratiæ resistere: F. autem Bellelli contendit, ut jam vidimus, posse quidem resisti gratiæ sufficienti, non autem gratiæ efficaci. Sed cum

Vide supra art. 2. §. 2.

propositio Jansenii loquatur de gratia interiori præveniente in genere, sive illa sit efficax, sive solummodo sufficiens, manifestum est quod hanc definitionem impugnat Theologus iste dum asserit gratiæ efficaci non posse resisti; & non solum hanc hæresim docet, verum etiam illius reum asserere Augustinum non est veritus.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 2. cap. 16.

Augustinus, inquit, *non sufficienti gratia, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, qua dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit.*

Verum quidem est quod ad eludendam censuram Pontificiam F. Bellelli adhibeat Thomisticam sensus compositi & sensus divisi distinctionem; sed eam aliter exponit atque veri Thomistæ, modo scilicet, sicuti supra jam diximus, perfecte cohærente cum systemate Jansenianо.

Vide supra art. 2. § 1. n. 2. 3 & 4.

Præterea gratia efficax, juxta Fratrem Bellelli, ea est quæ gradibus superat cupiditatem; atqui juxta eundem resisti non potest gratiæ gradibus superiori, ergo nec gratiæ efficaci.

X I.

Quinta propositio. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.* Hanc propositionem declarat Summus Pontifex falsam, temerariam & scandalosam: *& intellectam eo sensu, ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem & hæreticam.*

F. Bellelli Semipelagianismi non incusavit eos qui dixerint Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse; verum ex principiis quæ docuit ac tueri conatus est, manifeste sequitur Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse: quæ est hæresis in quinta propositione Jansenii damnata: nam Christus mortuus est pro salute illorum dumtaxat, quibus solis voluit salutem reddere possibilem; atqui in systemate Belleliano Christus solis prædestinatis voluit reddere salutem possibilem: illi enim soli qui salvantur habuerunt gratiam ad adipiscendam salutem gradibus superiorem concupiscentia, sicut & illi soli, qui justificantur, receperunt gratiam prædominantem cupiditati ad justificationem consequendam: aliis autem vel ad salutem, vel ad justificationem obtinendam non dedit nec præparavit, nisi gratias gradibus inferiores concupiscentia, ac proinde gratias, quibus bonum agere non potuerunt.

Hanc tamen quintam Jansenii propositionem conceptis verbis damnat, vel potius damnare simulat, pluribus in locis, F. Bellelli. Verumtamen revera nihil confitetur quod cum hæresi damnata conciliari non possit. Confitetur enim solummodo de reprobis, primo quod Deus voluerit eos esse in via salutis. 2. Quod voluerit illos sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare. Porro quoniam illa possibilitatis gratia est in illius systemate gratia gradibus inferior cupiditate, cum qua homo non magis potest operari bonum, quam ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, possit videre, profecto etsi sint in via salutis, id est, etsi Deus noluerit eos statim post lapsum in æternam damnationem detrudere, sicut egit erga Dæmones, non minus illis quam Dæmonibus salus æterna est impossibilis, ac proinde revera & serio dici non potest Christum pro salute illorum esse mortuum.

Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 4. cap. 6.

Etenim, inquit F. Bellelli, *antecedenti Deum voluntate hominem, quem innocentem rectumque condidit, inquantum hominem, salvum fieri velle satis diserte scripsit* (Augustinus ....) *At vero post culpam, tametsi cunctis hominibus, nemine prorsus excepto, per Filium suum crucifixum redemptionem præparaverit, voluitque illos esse in via salutis; consequente nihilominus voluntate quosdam misericorditer liberat, quosdam vero justo judicio plectit ..... antecedenti quippe Conditoris voluntate, collatis sufficientibus auxiliis, voluit prius ostendere quid posset liberum arbitrium. Antecedenti quoque Redemptoris voluntate omnes homines post lapsum, secus ac Dæmones, in via salutis voluit retinere.*

Eadem iisdem fere verbis repetit F. Bellelli tom. 2. in prop. 30. Quesnellii. *In Christo*, inquit, *duplex voluntas salutis hominum asserenda videtur cum Patris voluntate conformis: altera scilicet inefficax & antecedens, qua voluit, sicuti Pater, lapsos homines, non ad terminum usque damnationis ruere, sed in via æternæ salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare: altera vero efficax*, &c.

Non ergo aliter, juxta Fratrem Bellelli, voluit Christus reproborum salutem, quam iis præparando & conferendo gratias gradibus inferiores cupiditate, quibus proinde salutem consequi non potuerunt; & quamvis illas vocet sufficientes, revera tamen insufficientes sunt, ac proinde dici non potest in systemate Belleliano, Christum mortuum esse pro salute illorum qui prædestinati non sunt. Renovat ergo hæresim in quinta Jansenii propositione damnatam.

X I I.

Ex his quæ diximus intelligi facile potest quam parum sincera fide in Jansenium ipsiusque propositiones interdum invehatur F. Bellelli, cum ipsemet hujus Novatoris in omnibus sectetur doctrinam; quamque vafro ac tortuoso animo errores Jansenii aliquando proscribere simulet, cum ipse omnes illius errores amplectatur ac doceat. Non unam quidem aut alteram Jansenianæ doctrinæ sequitur partem, sed totum ipsius admittit systema: nec satis est nonnulla Jansenii duriora verba mutasse, si idem plane sensus aliis paulo mitioribus integer retineatur. Frustra ergo omnem Jansenismi suspicionem, aut potius legitimam incusationem amoliri vellet, dum tota Jansenii doctrina in ejus Scriptis reviviscit.

Nec minus redivivam in Scriptis Fratris Berti eam reperire est. Non sane ita facile F. Berti socium suum F. Bellelli deserit, licet eum in aliquibus emendasse pertendat. Ambo enim sacro religionis vinculo consociati, conjunctiores adhuc evasere pestifera illa quæ inter utrumque semper extitit errorum societate. Janseniani ambo, utroque fere modo Jansenianas agunt partes. Hoc enim dumtaxat inter utrumque assignari potest discrimen, quod F. Berti insidiosius, ac idcirco eo periculosius, suos involvat errores: non ideo tamen in Scriptis ejus minus reviviscit Janseniana doctrina; quod nunc ea qua fieri poterit brevitate sequentibus articulis demonstrabimus: quare sit

ARTICULUS VI.

Frater Berti famosum docet Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis pro graduum superioritate invincibilibus.

F. Berti novitatum studiosus defensor, non minori quam F. Bellelli studio, Jansenianum systema defendit: famosum admittit ac toties decantatum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, ac pro graduum superioritate invincibilibus. Admisso tandem capitali totius Janseniani systematis fundamen-

dimento, necesse est ut pariter admittantur quinque propositiones quæ ex illo tanquam e nativo principio necessario fluxu dimanant. Et licet variis flexibus videatur aliquando duriorem horrendi hujus principii doctrinam aliquatenus emollire, in rei veritate ab erroneo illius sensu non recedit. Id ut omnibus manifestum fiat, audiamus eum docentem.

I.

Primo quod in conflictu duarum delectationum, quas admittit, anceps & pendula debeat esse voluntas, donec a robustiore in unam partem deprimatur. *Cum trahatur*, inquit, *animus delectatione sancta & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius quam in alteram; sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat*. (Ber. tom. 5. lib. 14. c. 11. pag. 203.) Atque ita consequenter agnoscit delectationem, quæ fortior est, semper debiliorem oppositam superare. *Nullus enim*, pergit ibidem, *nisi a fortiori vincitur ac superatur*.

II.

Docet 2. delectationum vim ac robur ex graduum superioritate oriri, ita ut una sit altera eo fortior, quo pluribus gradibus eam superat; nec ipsi placet, quod nolint Thomistæ in gratiis gradualitatem agnoscere: quapropter se in hoc ab ipsis dissentiri asserit. Deinde totam gratiæ efficaciam in graduum numero reposuit cum Jansenio, ita ut efficax aut inefficax sit eadem gratia prout concupiscentia, quæ adversus eam pugnat, pluribus aut paucioribus constat gradibus. (Ibid. cap. 8. pag. 149.) *Nos*, inquit, *eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus excæcatis atque obduratis, v. g. in Tyriis Sidoniisque foret efficax, & ad pœnitentiam traheret, in aliis majori cæcitate & obduratione affectis inefficacem esse contendimus*. Et inferius. (Ibid. prop. 5.) *Delectatio*, inquit, *non eadem est in omnibus, sed modo efficax, modo inefficax, & habet charitas & gratia gradus suos*. (Ibid.) Item. *Constat*, inquit, *gratiam gradualitatem habere, nec semper esse effectricem ob reluctantem concupiscentiam*.

In æquali tamen gratiæ & concupiscentiæ gradu, gratiæ concupiscentiam prævalere contendit propter eam quam subjungit rationem; (Ibid. lib. 14. cap 21. pag. 203.) *quia*, inquit, *homo etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum quam ad bonum inclinationem*. In hoc sane non contradicit Jansenio, nec ab illo recedit: nam licet velit Jansenius quod voluntas in æquali gratiæ & concupiscentiæ gradu, & cum æquali virtute suspensa maneat, in casu tamen assignato, cum major illa ad malum inclinatio, quam in homine lapso supponit F. Berti, concupiscentiæ pondus augeat, mirum non est quod tunc gratiæ prævaleat concupiscentia, cum sit robustior. Illa enim ex ejus principiis debet vincere, quæ alteram gradibus superat. *In æquali gradu*, ait, *concupiscentia & gratia, gratia concupiscentiæ, non concupiscentia gratiæ succumbet, quia homo, etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum quam ad bonum inclinationem*.

III.

Docet 3. cum Jansenio indeliberatas esse gratiæ & cupiditatis delectationes. Quoad cupiditatis motus, hos autem rationis usum antevertere nimium gravi experientia omnibus compertum est. Quoad vero gratiæ delectationem docet speciatim eam esse indeliberatam; tum quia Deus illam excitat in corde hominum, tum quia delectatio illa voluntatis humanæ prævenit motum. De gratia enim efficaci affirmat, (Bert. tom. 5. l. 14. cap 33. pag. 3.) *illam esse sanctam delectationem indeliberatam a Deo excitatam in corde hominum*. Et alibi exponens quid sit gratia efficax, *Gratia efficax*, inquit, *est victrix delectatio, sive charitas quæ superat contrariam cupiditatem*. (Berti tom. 3. l. 14. cap 8. prop. 2.) Deinde. *Hæc itaque delectatio & charitas prævenit motum voluntatis, & est deliberata duntaxat, cum voluntas huic prævenienti delectationi libere obtemperat, & prosequitur opus, ad quod trahit faciendo ut delectet, quod antea non delectabat*. (Ibid. pag. 152.)

(Ibid.) Et quia nonnulli Theologi docuerunt, *hujusmodi delectationem esse actum deliberatum, affirmantes in eodem puncto, quo gratia inclinat, movetque suaviter voluntatem delectatam victrice gratia actum amoris elicere, ita ut sit ipse plenissime in liberi arbitrii potestate*. Hanc sententiam, quæ innoxia esse potest, si ultra præscriptos fines non procedatur, cum sua conciliare tentat, sed trito prorsus & inani conatu. (Ibid.) *Possumus*, inquit, *hæc ad concordiam revocare. Etenim si gratia accipiatur ex parte Dei, quatenus est ipsa misericordia movens & charitatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjuncta est .... Si consideretur ex parte nostra, est ipsa dilectio simul a Deo inspiratione & voluntate nostra promanans; a voluntate tamen ut a Deo intime præsente præmota*.

Berti Theol. Tom. VI.

Ea porro omnia ad fraudem & fucum faciendum a F. Berti prolata sunt, & quo sensu sint intelligenda, patet ex ejus circa naturam delectationis quam admittit principio. Plures enim causæ discriminis inter supradictorum Theologorum sententiam, & ea quæ docet F. Berti assignari possent. Hic unam duntaxat brevitatis gratia indicabo; scilicet in systemate illorum Theologorum delectatio quam admittunt, & quæ alteram gradibus superat, victrix quidem est; sed eddunt delectationem illam totam esse deliberatam, ita ut illius superioritas, id est, major intensio gradualis oriatur ab ipsa voluntate: plurimum ergo differt hæc sententia a doctrina Fratris Berti, qui conceptis terminis delectationem illam indeliberatam esse docet, & qui totam ipsius efficaciam in graduum superioritate a voluntate nullatenus emanante reponit. Quo igitur animi candore cum supradictis Theologis societatem inire, & ea, quæ catholice docent, cum Janseniano systemate ad concordiam revocare tentabit? Sed hæc satis perspicua sunt; ad alia veniamus.

IV.

Docet denique F. Berti cum Jansenio, hanc delectationem, tum gratiæ tum cupiditatis, esse pro graduum superioritate invincibilem. Asserit enim ex gratiæ efficaci effectum sequi infallibiliter: addit præterea nos necessario amplecti quod magis delectat; atque per istam gratiam, quæ non tantum dat posse, sed etiam velle, ita subventum esse infirmitati voluntatis humanæ, ut indeclinabiliter operemur. *Sequitur*, inquit, *ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat*. (Bert. tom 5. lib. 14. c. 8. pag. 156.) Et alibi, effatum Augustini applicans efficaci gratiæ; *Augustinus*, inquit, *docet nos necessario sequi quod magis delectat*. Et postea: (Bert. ibid. cap. 11. pag. 201.) *hujus gratiæ proprium est*, ait, *tribuere, non tantum posse, sed etiam velle, atque subvenire infirmitati voluntatis humanæ, ut indeclinabiliter operetur*.

V.

Non redarguitur F. Berti ex eo quod contendat gratiam efficacem suum habere effectum infallibiliter; hoc quoque docent Catholici; sed juxta Orthodoxos, necessitas illa effectus necessario futuri sub motione gratiæ efficacis est tota consequens, & non antecedens; est hypothetica, & non absoluta: Cum illa gratia ita voluntas ponit effectum, ut vere possit illum non ponere. Talis enim est, juxta illos, natura illius gratiæ, ut licet obtineat semper ab homine consensum, possit tamen homo illum denegare: sed necessitas illa, cui homo subjacet sub imperio cælestis aut terrenæ delectationis est, in systemate Fratris Berti, antecedens & absoluta; oritur enim ex graduum superioritate; unde infallibilitas effectus necessario futuri talis est, ut veram dissentiendi tollat potentiam. Veram ergo hæc infallibilitas necessitatis proprie dictæ rationem induit: quod antequam ulterius probetur necesse est ea quæ docent Orthodoxi circa efficaciam gratiæ in mentem revocari.

Consentiunt omnes Deum pro omnipotentissima voluntate sua quemcumque posse a Creatura libera obtinere effectum, juxta illud Ezechielis; (Ezechiel. 36.) *Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis*. Docent præterea effectum illum certo & infallibiliter futurum esse tamen a Creatura libere ponendum, ita ut possit dissentire, si velit, juxta doctrinam Concilii Tridentini. (Conc. Trid. sess. 6. can. 4.) Quod autem spectat modum quo gratia illa efficax infallibiliter & invincibiliter suum assequitur effectum, absque tamen ulla prorsus liberi arbitrii læsione, in eo dissident inter se Catholici.

Reponunt Thomistæ efficaciam gratiæ in physica præmotione: docent enim Deum præmovere physice causas liberas ad omnes actiones earum, ideoque efficaciam gratiæ consistere in physica præmotione Dei ad pios actus. Quoniam autem voluntas absoluta Dei, quæ est causa omnipotentissima, attingit, non solum substantiam, sed & modum actus, & effectum operatur quem vult, & eo modo quo vult, inde sequitur quod Creaturas rationales ita præmoveat, ut tamen vere possint agere vel non agere, ac proinde quod illas absque liberi arbitrii læsione præmoveat.

Itaque in illo systemate voluntas humana a Deo præmota ad actum pium, operabitur illum infallibiliter, invincibiliter & necessario, necessitate consequentiæ; nam ex eo quod voluntas sit præmota a Deo, infertur certissime quod operabitur; quia tamen præmotio illa includit futuritionem liberam actus, (dum enim supponitur præmotio, supponitur quoque futuritio libera actus) ideo necessitas operandi, quam importat præmotio

physica, est dumtaxat necessitas consequentiæ & hypothetica, necessitas improprie dicta, non autem necessitas antecedens & absoluta.

Modo sane diverso efficaciam gratiæ exponunt Molinistæ atque Congruistæ. Illi quidem efficacem agnoscunt gratiam, quæ certo & infallibiliter operatur effectum, sed eam infallibilitatem repetunt, non ab eventu præcise, verum a pura & gratuita misericordia Dei, qui, juxta Molinam, uni confert has & illas gratias cum quibus in talibus circumstantiis bene operaturus prævidetur; alteri vero illas, quibus prævidetur abusurus. Volunt insuper Congruistæ quod gratia suam hauriat efficaciam ex eo quod attenta convenientia & attemperatione gratiæ cum hominis ingenio, natura, affectibus, aliisque locorum & temporum circumstantiis, ea gratia homini conferatur eo in statu, in quo Deus per scientiam conditionatorum, quam etiam scientiam mediam vocant, prævidet consensuram.

Quam perfecte in illo systemate concilietur liberum arbitrium cum gratiæ efficacia satis per se patet; & ipsi Thomistæ non diffitentur.

V I.

Nonnulla alia circumferuntur Theologorum systemata; sed ad duo jam supra assignata referri possunt. Vel enim gratiam a se ipsa efficacem admittunt, & tunc ad systema Thomistarum revocantur: vel hanc gratiam a se ipsa efficacem repudiant, & hi inter Molinistas possunt annumerari. De systemata tamen Augustinianorum pauca sunt delibanda.

Augustiniani efficaciam gratiæ repetunt, saltem ut plurimum, ex suavitate & delectatione, qua Deus certo & infallibiliter voluntatem ad bonum determinat.

Dixi, saltem *ut plurimum*; nam Deus habet innumera alia media, quibus voluntatem movere potest, scilicet non solum delectationem inspirando, sed etiam fidem, timorem, spem, odium, &c.

Hæc innoxia propugnari possunt, modo tamen agnoscant Augustiniani certitudinem illam atque infallibilitatem effectus non oriri ex graduum superioritate, quæ, ut volunt Janseniani, a voluntate nullatenus emanat, sed ex eo quod delectatio illa sit in manu Omnipotentis Dei instrumentum efficax, quo Deus voluntates humanas inclinat ad quoscumque actus pios certo & infallibiliter futuros, libere tamen a Creatura eliciendos; sive certitudo illa effectus infallibiliter futuri proficiscatur ex decreto prædeterminante juxta Thomistas, sive ex scientia media juxta Congruistas. In hac opinione ab errore Jansenii procul tamuta versari videntur Augustiniani illi quos celebrat F.
Bert. tom. 5 lib. 14. c. 1 pag. 331. Berti, qui *defendunt hujusmodi delectationem esse actum deliberatum, affirmantes, in eodem puncto, quo gratia inclinat movetque suaviter, voluntatem delectatam victrice gratia actum amoris elicere, ita ut sit iste plenissime in liberi arbitrii potestate.*

Ab his omnibus longe discedit F. Berti, ut ad Jansenium accedat, quocum docet indeliberatam esse gratiæ delectationem, totamque ipsius efficaciam ex sola graduum superioritate repetendam: necessitas enim, quæ oritur ex delectatione deliberata, oritur ex libera voluntatis electione, ac proinde est dumtaxat consequens: necessitas autem quæ oritur ex indeliberata delectatione, cum illa delectatio supponatur ideo certo & infallibiliter victrix, quia gradibus superat cupiditatem, non potest esse, nisi vera, proprie dicta & antecedens necessitas; non enim oritur ex libera voluntatis electione; sed ex delectatione quæ non est in potestate voluntatis, ut eam nempe habeat vel rejiciat.

Nec minori necessitate, juxta F. Berti, ad malum adstringitur voluntas impellente concupiscentia, quam ad bonum sub imperio gratiæ: utraque enim delectatio, tum gratiæ, tum concupiscentiæ, æqualiter vincit, prout una aut altera gradibus superior est, ideoque asserit hominem, absente gratia, desideriis concupiscentiæ non posse non obedire, ac proinde ad pec-
Ber. tom. 5 lib. 18. cap. 5. sub fi-nem. candum necessitari. *Homo lapsus*, inquit, *magis se delectat se ipso, quam summo bono, si non ei sancta delectatio inspiretur; quoniam sine hujus delectationis dono prævalet rationi concupiscentia, cujus desideriis non obedire . . . . . absque gratia Salvatoris non possumus.*

V I I.

Arguet forsan aliquis, quod F. Berti, absente gratia, admittat dumtaxat necessitatem ad malum in genere, quæ vocatur a Theologis necessitas specificationis, & repudiare necessitatem aliam ad hoc vel illud peccatum, quæ necessitas quoad exercitium appella-
Ber. tom. 5. l. 18. cap. 8. prop a. tur. *Liberum*, inquit, *habemus arbitrium ad malum sine gratia, non enim ad hoc vel illud, privatum, nonnum, ac prohibitum opus voluntas est naturaliter determinata; sed omne particulare bonum, sive honestum sit, sive apparens, semper amandum proponitur cum indifferentia judicii.*

Verum in systemate duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, quod admittit F. Berti, voluntas, absente gratia, necessitatur, non solum quoad specificationem, hoc est, ad peccatum aliquod in genere perpetrandum, sed etiam quoad exercitium, scilicet ad illud in particulari peccatum, ad quod concupiscentia, quæ actu dominatur, impellit voluntatem; nec aliter in suo systemate potest opinari, cum concupiscentia voluntatem, non solum impellat ad peccandum in genere, sed etiam ad hoc vel illud peccatum perpetrandum.

V I I I.

Sed esto, præscindamus ab hac necessitate, in qua, juxta systema duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, versatur homo lapsus obsequendi cupiditati illi quæ gradibus superior est, ac proinde perpetrandi omnia in particulari peccata ad quæ cupiditas actu superior illum determinat; etsi Jansenius & F. Berti veram exercitii indifferentiam admitterent, quam tamen non admittunt, numquid vel una specificationis necessitas Christianas aures non offendit? Quis enim patienter audire potest hominem lapsum, absente gratia gradibus superiori, non alia gaudere libertate, præter eam qua necessitatus ad peccandum in genere potest unum præ alio eligere peccatum? Quis non ingemiscat audiendo justum, dum peccat mortaliter, necessario peccare? Quid ipsi proderit hoc vel illud malum posse eligere, si gratia gradibus superiori destitutus damnationem æternam evadere non possit? Scio quidem nos omnes in Adamo peccasse, & Deum potuisse absque ulla injustitia homines jam perditos in perditionis massa relinquere; sed scio Deum infinite bonum, infinite justum, infinite misericordem nolle mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat, vita scilicet æterna. Quo autem pacto converti possim, vitaque vivere æterna, si perpetuo verser in generali necessitate peccandi? Hæc doctrina ideis divinæ bonitatis, divinæ sapientiæ, divinæ justitiæ, divinæ sanctitatis, divinæ misericordiæ penitus adversatur; Crucis Christi beneficium evacuat; fidei Christianæ fundamentum convellit; in socordiam aut in desperationem inducit; ideoque execranda est ac procul rejicienda.

I X.

At reponet aliquis. Numquid F. Berti veras agnoscit gratias sufficientes, quæ dant posse, licet velle non tribuant? *Est ergo*, inquit, *gratia sufficiens in sensu Thomistico ac nostro illa, quæ dat posse, non velle.* Berti tom. 5. lib. 14. cap. 8.

Quis nesciat Fratrem Berti in verbis ludere, ut solent Janseniani? Gratias quidem admittit, sed nomine tenus sufficientes. Quis enim non videat ex ipsius systemate sequi illas nullam veram potentiam, nullam verum *posse* tribuere? Quod demonstrari potest hoc simplici, sed invicto syllogismo.

In systemate Bertiniano gratia sufficiens dicitur illa, quæ gradibus est inferior cupiditate: atqui in systemata Bertiniano gratia, quæ gradibus est inferior cupiditate, non potest vincere cupiditatem superiorem oppositam: ergo in eodem systemata, cum gratia sufficiens non possit vincere cupiditatem, evidenter veram potentiam, seu verum *posse* non tribuit.

Major illius syllogismi propositio indubitata est; docet enim in infinitis propemodum locis F. Berti, gratiam efficacem seu victricem illam esse quæ gradibus superat cupiditatem: gratiam vero inefficacem seu sufficientem illam esse quæ gradibus minor est cupiditate. *Gratia efficax*, inquit in loco jam cita- Berti tom. 5. lib. 14. cap. 8. prop. 1.
to, *est victrix delectatio, sive charitas quæ superat contrariam cupiditatem.* Tunc autem superat quando gradibus est superior. *Delectatio*, inquit, *non eadem est in omnibus, sed modo efficax, modo inefficax, & habet charitas & gratia gradus suos.* Et postea. *Constat gratiam gradualitatem habere, nec semper esse efficacem ob reluctantem concupiscentiam.* Illam autem Berti ibid. pag. 331.
semper esse victricem docet, quæ fortior est & robustior altera. *Cum trahatur*, ait in loco etiam jam citato, *animus delectatione sancta & noxia, si ea æque afficiatur delectatione sancta & noxia numquam se inclinabit in unam potius quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat; nullus enim nisi a fortiori vincitur ac superatur.* Unde Berti ibid. cap. 13. prop. 5.
sequitur evidenter quod gratia inefficax sit illa quæ gradibus minor est cupiditate. Gratiam autem illam, quæ est inefficax, vocat F. Berti sufficientem. Berti tom. 5. lib. 17. cap. 1. pag. 16.
Itaque pro libito, ait, *gratiam quæ apponitur efficaci dicito aut inefficacem, aut sufficientem, mea enim non*
refert,

rufeat, utrum bonum diverit; Constat itaque quod in systemate Bertiniano gratia sufficiens illa dicatur, quæ gradibus inferior est cupiditate.

Superest ergo nobis probandum, quod in systemate Bertiniano gratia quæ gradibus est inferior cupiditate non possit eam vincere. Asserit autem pluribus in locis, quod gratia, quæ gradibus est inferior cupiditate, illius nunquam sit victrix, & quod cupiditas major semper inefficaces reddat gratiæ debilioris conatus. *Nunquam inclinabit se* (animus) inquit in loco modo citato, *in unam potius quam in alteram, donec una fit altera robustior, eamque deprimat; nullus enim nisi a fortiori vincitur ac superatur*. Quamvis autem conceptis verbis non asserat gratias inefficaces non posse superare cupiditatem, illud tamen evidenter colligitur ex ejus principiis; contendit enim ideo ex victrici delectatione sequi infallibiliter effectum, quia animus amplectitur bonum quod magis delectat. Berti ibid. lib. 14. cap. 8. pag. 596. *Sequitur*, inquit, *ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat*: atqui justa Fratrem Berti, animus æque amplectitur malum, si illud magis delectet, ac amplectitur bonum, quando delectatio sancta gradibus superior est: ergo ex delectatione noxia, si sit victrix, sequitur quoque infallibiliter malum. Quod si ex victrice delectatione noxia infallibiliter sequatur malum, illa delectatio noxia, seu cupiditas suo effectu frustrari nequit: ergo est invincibilis in malo, sicut gratia gradibus superior invincibilis est in bono, ergo gratia gradibus minor cupiditate illam vincere non potest: ergo gratis illa verum *posse* non tribuit: ergo F. Berti abusive prorsus & illusorie gratiam illam appellat sufficientem.

X.

Objiciet F. Berti gratiam pure sufficientem Thomisticam etiam infallibiliter frustrari effectu, ad quem excitat voluntatem, ac proinde cupiditatem non posse ab ea vinci.

Respondetur magnum interesse discrimen inter gratiam pure sufficientem Thomisticam, & gratiam parvam Jansenii atque Jansenistarum. Ista defectu virium caret effectu ad quem excitat voluntatem, videlicet quia parva est & invalida, atque gradibus inferior cupiditate; unde manifeste sequitur quod in systemate Janseniano cupiditatem vincere non possit. Gratia vero pure sufficiens Thomistica veram tribuit potentiam operandi bonum, ideoque privatur effectu, non eo quod ipsi desint vires, sed quia voluntas ipsi consentire renuit. Uno verbo resistentia quæ fit gratiæ Thomisticæ sufficienti oritur ea libera voluntate: resistentia autem quæ fit gratiæ Bertinianæ oritur ex cupiditate prædominante. Unde quando dicitur quod gratia pure sufficiens infallibiliter privatur suo effectu, hæc infallibilitas respectu gratiæ sufficientis Thomisticæ est dumtaxat consequens & hypothetica: respectu autem gratiæ Bertinianæ est antecedens & absoluta, ac proinde vera & proprie dicta necessitas. Verum discrimen illud quod in sufficientia utriusque gratiæ occurrit, Thomisticæ scilicet & Bertinianæ, magis adhuc patebit dum perpendentur ea quæ F. Berti profert, ut se alienum fingat ab erronea doctrina, quæ in quinque Jansenii propositionibus continetur.

ARTICULUS VII.

F. Berti ab errore primæ propositionis Jansenianæ non recedit.

CUm Jansenistæ omnes (ipsomet Quesnellio nequidem excepto) profiteantur, ut jam dictum est in hujus Operis initio, se damnare quinque propositiones ab Innocentio X. damnatas, fateantur necesse est Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, esse possibilia, nec deesse illis gratiam qua possibilia fiant. Mirum ergo non est Fratrem Berti damnare cum omnibus Jansenistis primam Jansenii propositionem, & consequenter admittere, saltem ore tenus, gratias quasdam, quæ etsi victrices non sint eo quod concupiscentia sint debiliores, conferant tamen potentiam operandi bonum, reddantque Dei mandata hominibus possibilia.

I.

Ejusmodi gratias admisit quidem F. Berti, imo eas non recusat vocare sufficientes. Verum his vocibus, specie quidem Catholicis, sed in rei veritate fallacibus, nullam agnoscit veram agendi potentiam in homine iis gratiis instructo; quod si fateatur, illis qui mandata Dei transgrediuntur non deesse gratiam qua possibilia fiant, illud confitetur dumtaxat in sensu Jansenii, quod evidenter patebit, præsertim si attendatur ad naturam gratiæ quam admittit, & quam ad Catholicis illudendum sufficientem appellat. Talis enim est gratia sufficiens Bertiniana, ut nullam veram conferat agendi potentiam: quod hoc Syllogismo simpliciter expositum demonstrari potest.

Gratia illa, quam F. Berti sufficientem vocat, confert solum potentiam agendi remotam: atqui potentia remota, qualis admittitur a F. Berti, non est vera potentia: ergo gratia sufficiens Fratris Berti non confert veram agendi potentiam.

Quod enim gratia illa quam F. Berti sufficientem vocat conferat solum potentiam agendi remotam, ipsemet asserit. *Potestas remota*, inquit, *est in eo qui habet voluntatem parvam: proxima in illo qui magnam habet & robustam, cum qua faciente Deo ut faciamus per inspirationem victricis delectationis habetur etiam potestas quæ conjungitur cum actu*. Berti tom. 2. lib. 17. cap. 3. pag. 13.

Hic F. Berti duplicem agnoscit potestatem proximam scilicet, & remotam: proximam autem reperiri docet in eo qui magnam habet & robustam voluntatem, cum qua facit Deus ut faciamus per inspirationem victricis delectationis. Si proxima potestas detur per victricem delectationem profecto non datur per gratiam sufficientem, quæ non est victrix delectatio: quod expressius eodem in loco declarat, dum potestatem dumtaxat remotam in eo esse contendit, qui parvam habet voluntatem, cum qua, quia deest victricis delectationis inspiratio, Deus non facit ut faciamus: ille autem gratia, cum qua Deus non facit ut faciamus, & quæ destituta est victricis delectationis inspiratione, nihil aliud est, justa F. Berti, quam gratia illa quam ipse sufficientem vocat. Illa itaque gratia nihil aliud conferre potest, quam ad summum remotam agendi potentiam. Hoc quidem ex laudato F. Berti testimonio evidenter deducitur.

Jam vero quod potentia illa remota, in sensu Fratris Berti, non sit vera potentia, colligitur quoque ex eodem loco, ubi Theologus iste ait hanc potentiam esse remotam, quando exeri non potest actus propter aliquod impedimentum. *Est autem*, inquit, *potentia remota quotiescumque expedite & immediate exerere actum non potest aliquo remorante impedimento*. Berti ibid. Ex quo loco sic licet argumentari: illa potentia non est vera potentia quæ actum exerere non potest propter aliquod impedimentum, quod ipsa non ponit, & quod semel positum ipsa non potest tollere: atqui talis est illa potentia; nam cum concupiscentia gradibus superior sit, in systemate Fratris Berti, impedimentum illud quo efficitur ne gratia parva actum possit exerere; & cum aliunde illa concupiscentia sit in nobis etiam reluctantibus, neque eam pro libitu possimus exuere, manifeste sequitur potentiam quam confert gratia sufficiens Bertiniana non posse exerere actum remorante concupiscentiali impedimento, quod removere non possumus; ac proinde potentiam remotam, quam confert gratia sufficiens, non esse veram in sensu Fratris Berti ac proprie dictam potentiam.

Nec etiam potentia illa remota potest dici vera potentia, etiamsi contenderet quod voluntas posset per illam actum mediate exerere, quotiescumque illum non potest elicere immediate: nam potentia illa remote, scilicet eo in casu orandi potentia, esset semper ligata per impedimentum concupiscentiæ fortius & ardentius delectantis, & ab orando removentis, cui in illo systemate voluntas nullatenus posset resistere; ergo cum potentia illa remota nullatenus, id est nec mediate nec immediate actum exerere poterit.

Cum ergo potentia illa remota non sit vera potentia, hinc sequitur quod justis, iis etiam qui parvam dumtaxat habent voluntatem, & qui victricis delectationis inspiratione carent, præcepta Dei sint impossibilia, & quod ipsis desit gratia qua vere possibilia fiant; quæ hæresis in prima Jansenii propositione ab Innocentio X. damnata fuit, & quam F. Berti in scriptis suis renovare non erubuit.

II.

Suam sententiam alibi confirmare videtur. Postquam enim docuit gratiam esse efficacem, vel inefficacem, prout gradibus superat, vel non superat cupiditatem, adjicit gratiam inefficacem non esse idoneam ad cupiditatem superandam. *Dissentimus*, inquit, *ab illis*, (scilicet Thomistis) *in eo quod nolunt in eadem gratia gradualitatem admittere ..... At nos eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus excæcatis atque obduratis, v. g. in Tyriis Sidoniisque foret efficax, & ad pœnitentiam traheret, in aliis majori cæ-* Bert. tom. 3. lib. 14. c. 8. pag. 149.

citate

ctitate & obduratione affectis inefficacem esse contendimus ..... atque in eo quod hæc delectatio modo sit victria & valida, modo nondum idonea ad superandam vetustate roboratam cupiditatem arbitramur magis apparere & liberalitatem beneficiorum Dei, &c.

In isto loco distinguit F. Berti gratiam efficacem, quæ est delectatio victrix & valida, ab inefficaci, quæ nondum est idonea ad superandam cupiditatem: sed per gratiam nondum idoneam ad superandam cupiditatem nihil aliud intelligit quam gratiam quæ non dat veram potentiam implendi præceptum, cum præceptum impleri nequeat nisi prius superata cupiditate ab implendo præcepto invincibiliter retrahente; & cum aliunde illa cupiditas superari non possit per gratiam ad illam superandam nondum idoneam: ergo constat gratiam sufficientem, quam admittit F. Berti, esse revera insufficientem. Præterea cum gratiam victricem, prout distinguitur ab inefficaci, validam appellat, nonne innuit F. Berti gratiam inefficacem esse invalidam, ac proinde non valere ad superandam cupiditatem, nec eam ullatenus posse superare?

Ut ut sit, gratiam illam quo libuerit nomine appellet ac insigniat, certum est, ut jam satis demonstratum puto, per eam non conferri veram potentiam; ac consequentes Dei præcepta esse impossibilia iis qui illa transgrediuntur, illisque deesse gratiam qua possibilia fiant. Nec aliter opinari potest in suo systemate, cum, ut articulo superiori dictum est, vim ac efficaciam gratiæ colligat ex delectatione relative victrici, ita ut gratia quæ gradibus cupiditatem superat, invincibiliter ad bonum voluntatis assensum obtineat; & e contra ea absente, aut ea deficiente cupiditas insuperabiliter ad malum rapiat voluntatem. Hic sane modus gratiæ Œconomiam explicandi totus Jansenianus est, & ex eo, quasi ex fonte, quinque scaturiunt Jansenii propositiones.

III.

Conqueretur fortasse F. Berti sibi calumniose imputari, quod non admittat gratiam sufficientem, quæ veram & proprie dictam tribuat potestatem divina
Bert. tom. 3. § 14. cap. 8 pag. 356. adimplendi præcepta. *Defendimus*, inquit, *dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit, ac tandem per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam &c.*

Hæc quidem habet F. Berti in loco citato. Verum continuo & uno contextu addit, *sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax.*

Quod ad ponendum actum necessaria sit gratia efficax Catholice & inculpate asserunt Thomistæ; verumtamen simul confitentur illam potentiam, quam confert gratia sufficiens, esse expeditam, hoc est, ab omni impedimento liberam, & ita validam ut possit actum exercere; & hoc tamen conceptis verbis negat F. Berti. Ludit sane in terminis, ac fallit, cum asserit per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam. Nam quomodo vera & propria dici poterit potestas illa, quæ exercere actum non potest remorante alio impedimento? Quomodo poterit homo bonum operari cum illa, si sit ad operandum invalida? Quomodo cum illa poterit implere præceptum, si non sit idonea ad frænandam cupiditatem a servando mandato retrahentem? Quomodo tandem libera & expedita appellari poterit potestas illa quæ concupiscentiæ gradibus superioris, ac consequenter invincibilis impedimento est acta ligata? Hæc tamen omnia fatetur F. Berti. Sed de hac potestate, quæ per sufficientem gratiam Bertinianam confertur, iterum agemus articulo sequenti.

IV.

Manifestius adhuc suam mentem aperit, dum exponere tentat in quo discrepat doctrina sua a doctrina primæ propositionis Jansenianæ. Hanc enim sibi
Bert. tom. 3. lib. 17. cap. 3. pag. 154. ipsi proponit objectionem. *Validius*, inquit, *poterunt Jansenistæ se defendere Sententiæ nostræ præsidio. Quippe nos propugnamus gratiæ gradualitatem, & contendimus illam non esse efficacem, cui obsistit validior concupiscentia: atqui hæc eadem est doctrina Jansenii, qui non ait absolute præcepta esse justis impossibilia, sed esse impossibilia secundum præsentes quas habent vires, hoc est, comparate ad majores gradus concupiscentiæ. Igitur aut sententia nostra Augustiniana non est, aut Augustiniana est sententia Jansenii.*

Validius revera possunt Jansenistæ se defendere sententiæ Fratris Berti præsidio, cum Jansenii systema admittat & propugnet. Si reipsa putasset mandata Dei esse justis secundum præsentes quas habent vires vere possibilia, id ingenue, id candide, id absque ullo verborum circuitu confessus esset; sed id confitendo suam ipse negasset sententiam. Hanc ergo mandatorum Dei possibilitatem de industria prætermittens, satis superque innuit se hanc possibilitatem non agnoscere. Nec sane mandata Dei possibilia sunt iis qui gratia gradibus superiore carent, in systemate eorum qui cum F. Berti propugnant gratiæ, ut ipse ait, gradualitatem, contenduntque cum illo gratiam illam non esse victricem, cui obsistit validior concupiscentia, nec aliunde admittunt gratiam sufficientem, quæ talem homini conferat potentiam ut actualem possit ac præsentem reprimere cupiditatem. Otiosum esset hic diutius immorari. Audiamus ergo Fratrem Berti varias indicantem discriminis rationes, quibus suam sententiam a Janseniana circa primam propositionem longe discriminari contendit.

Dico sententiam nostram, inquit, *toto cælo distare a sententia Jansenii, primo quia in victrici delectatione non constituimus gratiam sufficientem quæ dat posse, sed gratiam efficacem quæ inspirat magnam & robustam, & facit ut faciamus: gratiam autem illam sufficientem ab operatione sejunctam agnoscimus etiam in voluntate parva & invalida.* Ibid.

Hæc est prior Fratris Berti responsio; sed antequam ad alteram ventamus, observandum istud discrimen Jansenianæ doctrinæ a Bertiniana esse duntaxat in vocibus, non in re. F. Berti gratiam parvam & invalidam, gratiam scilicet gradibus inferiorem cupiditate, vocat sufficientem, de eaque asserit quod det posse, licet in suo systemate gratia illa parva & invalida vincere non possit cupiditatem gradibus superiorem, ac consequenter insufficiens sit. Jansenius autem paulo sincerior de hac eadem gratia asserit, quod non det posse, hancque sufficientem appellare renuit. Non itaque discrepat F. Berti a Jansenio quantum ad substantiam doctrinæ, sed duntaxat quoad modum illam enuntiandi: nec ei sufficit ad amovendam procul a se Jansenismi suspicionem quædam immutare verba, si eos retineat sensus quos Innocentius X. in Jansenio merito proscripsit.

Alterum discrimen quod assignat sententiæ suæ a Janseniana sic ipsemet exponit. *Deinde negamus*, inquit, *cum delectatione victrice non consistere indifferentiam judicii & potentiam ad oppositum; ideoque premente quacumque cupiditate, sive vigente quacumque sancta delectatione, tam bonum quam malum est in nostra potestate.* Sed illud quoque discrimen intercedere Ibid. duntaxat quoad verba, non autem quoad doctrinam commodius demonstrabimus in articulo nono hujus posterioris partis.

V.

Interea indubitatum remanet Fratrem Berti docuisse impossibilia esse mandata Dei in sensu Jansenii, illis omnibus qui ea transgrediuntur, & non aliter quam in sensu ejusdem Auctoris esse possibilia. Impossibilia esse docuit scilicet in eo sensu; quod illi qui ea transgrediuntur, vel nullam habent gratiam, vel ad summum gratiam gradibus inferiorem cupiditate, gratiam parvam & invalidam, atque ideo non idoneam ad superandam cupiditatem, gratiam quæ dat potentiam solummodo remotam operandi bonum, nempe potentiam, quæ remorante concupiscentiæ impedimento actum exercere non potest; ac consequenter dum asserit gratiam illam conferre potentiam veram & proprie dictam, eamque sufficientem vocat, intelligendus est, non quasi cum illa gratia possit homo, secundum præsentes quas habet vires, observare mandata, sed duntaxat quia posset ea exequi, si cupiditas evaderet debilior ac minor gratia. Renovat ergo F. Berti primam Jansenii propositionem. Augustinianam ergo non esse ejus sententiam, ut ipse jactantius prædicat, sed eam esse totam Jansenianam ingenue confitetur.

ARTICULUS VIII.

F. Berti ab errore secundæ propositionis Jansenianæ non recedit.

I.

Errorem in secunda Jansenii propositione damnatum non ejurant, qui in eo sensu fatentur interiori gratiæ aliquando, imo sæpe resisti, quod gratis

sæpe

sæpe careat effectu ad quem inclinat voluntatem. Hoc enim, ut jam diximus in prima hujus Operis parte, fatetur ipsemet Jansenius; nec adversus eum definiit Summus Pontifex Innocentius X. veritatem quam iste Novator expresse affirmit. Jansenius siquidem contendit interiori gratiæ nunquam resisti, in illo sensu quod voluntas perpetuo obsequatur gratiæ vel cupiditati, secundum quod una gradibus superat alteram: Nihil autem resistentiæ magis adversatur, quam perpetua obedientia. Vel enim gratia cupiditatem gradibus superat, vel non: si gratia gradibus superat cupiditatem, evidentissimum est tunc voluntatem illi non resistere: si autem cupiditatem non superat, victrix quidem est cupiditas, fraudaturque gratia eo effectu ad quem inclinabat voluntatem; sed nulla tunc est ea parte voluntatis resistentia, imo continua obedientia. Ad hoc autem ut vere & proprie dici possit aliquando resisti gratiæ, satis non est quod gratia aliquando careat effectu ad quem inclinat voluntatem, sed insuper requiritur quod effectus ille fuerit in potestate voluntatis, & quod voluntas motioni gratiæ ad illum effectum excitantis abnuerit obedire. Quomodo enim dici potest voluntatem resistere gratiæ, si voluntas effectum ad quem inclinat gratia non impediat, imo non possit impedire? Et quomodo dici potest voluntatem aliquando impedire effectum illum qui semper haberi supponitur?

Deinde ut vere resistaret gratiæ, necesse est quod gratia careat aliquo effectu, cujus producendi habet potentiam. Hæc propositio certa est, atque evidens: atqui gratia, quæ est gradibus minor cupiditate, non habet potentiam producendi effectum ad quem inclinat voluntatem: ergo ei nunquam resistitur.

II.

Neque dicas gratiam illam continere in se & absolute vim activam ad omnem bonum effectum ad quem ea natura sua & ea Dei voluntate tendit & ordinatur. Sed contra. Licet vis illa activa quæ gratiæ inesse supponitur, si absoluta dumtaxat & in se spectetur, capax sit vincendi concupiscentiam & bonum opus operandi, tamen hic & nunc & comparate ad præsentes circumstantias illum effectum producendi capax non est, cum concurrat cum ardentiori concupiscentia quam superare non potest. Quare sub illo respectu & in circumstantiis gratiæ gradibus superioris vis illa activa gratiæ impotens & debilior est, atque ad effectum producendum insufficientes tantum confert vires. Perperam ergo vellent Jansenianì effectum in iis circumstantiis posse produci a gratia, cum habeat tantum vires ad effectum producendum nullatenus idoneas, & vincendæ oppositæ concupiscentiæ omnino insufficientes.

III.

Hanc tamen Jansenii doctrinam amplexus est F. Berti, dum, ut dictum est in articulo præcedenti, nullam aliam gratiam sufficientem agnoscit, præter eam quæ gradibus est inferior cupiditate, ac proinde quæ effectu suo frustratur, non resistentia voluntatis, sed validiore atque potentiore cupiditate. Testimoniis in articulo superiori allatis liceat nonnulla alia ad-
Berti jicere. *Est ergo gratia sufficiens*, inquit, *in sensu*
tom. 3. *Thomistico ac nostro illa quæ dat posse, non velle;*
lib. 4. *aut si dat velle, istud adeo est invalidum atque im-*
cap. 8. pag. 148. *perfectum, ut desideria carnis contraria concupiscentis non vincat, nisi superveniente flagrantissima & potentissima charitate*. Theologus ille gratiam sufficientem definiendo illam quæ dat posse, non velle, Thomistas, imo & Theologos omnes consentientes habet; sed dum adjicit gratiam hanc, si det velle, illud esse adeo invalidum & imperfectum, ut concupiscentiam non vincat, nisi superveniente flagrantissima & potentissima charitate, profecto satis aperte innuit, gratiam illam semper vinci a cupiditate fortiori, nisi superveniat charitas cupiditate potentior.

Verum clarius adhuc mentem suam aperit, dum cupiditatem inter & charitatem secum invicem pugnantes gradualitatem agnoscit, eamque delectationem semper victricem esse contendit quæ gradibus alteram superat, ac proinde gratiam, quæ in uno est dumtaxat sufficiens ratione validioris concupiscentiæ actu prædominantis, esse efficacem in altero qui
Ibid. minorem habet cupiditatem. *Sequitur*, inquit, *gratiam quæ in uno est sufficiens, in altero cujus vetus & carnis voluntas, cum nova & spirituali non adeo confligat, ut discordando dissipet animam, esse efficacem ..... Et demum constat omnem Dei gratiam, quantumvis minimam; esse in se ad opera salutaria sufficientem, ut alibi diximus, id est, non efficere actus salutares propter obicem carnalis & robustioris delectationis, cum tamen tribuat voluntati posse eam superare, si velit. Ut autem velit, requiritur in hoc statu sancta delectatio victrix, quæ a nullo duro corde respuitur, & hanc nos dicimus gratiam esse efficacem.*

F. Berti hic agnoscit omnem Dei gratiam quantumvis minimam esse in se ad opera salutaria sufficientem; nec tamen id fatendo a Jansenio dissidet. Nam eandem gratiam eodem sensu sufficientem admittet etiam Jansenius. Et vero numquid ille agnoscit in gratia sua parva vim in se activam ad pium actum ad quem excitat voluntatem? Nonne contendit gratiam illam parvam esse de se aptam & idoneam ad cupiditatem generatim reprimendam, & ad omne bonum opus exercendum? Nec ejus error in eo præcise positus est, quod non agnoscat gratiam a victrice distinctam, quæ de se posset bene operari: sed in eo errat quod velit illam gratiam esse in se tantum aptam ad bonum opus, & non relative ad præsentes subjecti circumstantias. Ergo F. Berti, admittendo gratiam in se tantum sufficientem, non recedit a Jansenio: nam licet illa gratia sit in se sufficiens, non potest tamen actus salutares efficere propter rationem quam assignat F. Berti, *propter scilicet obicem carnalis & robustioris delectationis*.

Verum quidem est quod F. Berti fateatur illam gratiam quantumvis minimam tribuere voluntati posse eam carnalem & robustiorem delectationem superare, si velit: sed cum, juxta illum, non possit velle illam superare sine delectatione gratiæ gradibus superiore, quam non habet, nec advocare potest, profecto Jansenismum non ejurat F. Berti.

IV.

Ut tamen ad Jansenium propius accedat, assignat deinde discrimen quod est inter suam & Thomisticam sententiam. *Dissentimus*, inquit, *ab illis, non* Ibid. pag. 149.
solum in explicanda gratiæ natura, verum etiam quod nolint in eadem gratia gradualitatem admittere. Et post pauca, *Nos eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus excæcatis atque obduratis, ex. gr. in Tyriis Sidoniisque foret efficax, & ad pœnitentiam traheret, in aliis majori cæcitate & obduratione affectis inefficacem esse contendimus; quoniam si Deus talem delectationem inspirat, qua perversa cupiditas superatur, id præstat beneplacito ac proposito voluntatis suæ ..... Atque in eo quod hæc delectatio modo sit victrix & valida, modo nondum idonea ad superandam vetustate roboratam cupiditatem, arbitramur magis apparere & liberalitatem beneficiorum Dei, &c.*

Hunc locum, cujus fragmenta quædam occasione data jam alibi protulimus, integrum hic referre necesse duximus, ut uno intuitu Lector percipiat doctrinam Fratris Berti a doctrina Thomistarum esse diversam, ut ipse fatetur, & doctrinæ Jansenii omnino congruam. Nam juxta hunc Theologum, eadem numero gratia modo est efficax, modo inefficax: in aliquibus est efficax, in iis scilicet quibus Deus inspirat delectationem sanctam cupiditate fortiorem: in aliis autem majori cæcitate & obduratione affectis est inefficax, quoniam delectatio quam Deus ipsis inspirat non est gradibus superior cupiditate, ideoque eam superare non potest. Aliter non potuisset loqui Jansenius.

In conflictu autem illarum duarum delectationum nullum aliud voluntatis officium constanter agnoscit F. Berti, nisi perpetuam obedientiam, quam præstat voluntas illi quæ actu gradibus alteram superat. Nulla est ergo ex parte voluntatis resistentia. In systemate ergo Fratris Berti, sicut in systemate Jansenii, *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*.

Itaque cum F. Berti asserit interiori gratiæ sæpe resisti, nihil aliud vult, nec vella potest, quam quod dixerat ipsemet Jansenius, *multos divinitus col-* Jansen.
lustrari, imo vero & in ipsa voluntate motibus divinæ de grat.
gratiæ percelli, qui tamen ab interna ejus suasione & Christ.
inclinatione dissentiunt. Salvat. lib. 2. cap. 27.

V.

In eo autem magis elucere videtur mala fides F. Berti, quod dum discrimina, quæ sunt inter suam & Jansenii doctrinam, aggreditur assignare, non solum silentio prætereat ea quibus secernitur Orthodoxa doctrina a Janseniana; sed præterea tribuat Jansenio errores quos ipse non docuit, & ad illa recurrat effugia apud Janse-

nii

nil discipulos usitatissima, ut errores suos obtegant, & sub velamine verborum in speciem Catholicorum quieti delitescant.

F. igitur Berti insistens vestigiis eorum qui Jansenium exterius erubescunt, licet illi sint intus & corde addictissimi, duobus in locis probare simulat se a Janseniano secundæ propositionis errore longe distare. Primo quidem lib. 14. cap. 8. ubi postquam gratiam actualem divisit in efficacem & sufficientem, & utriusque notionem dedit systemati Janseniano plane consentaneam, probandum suscipit doctrinam suam discrepare a Janseniana. *Hæc doctrina*, inquit, *nihil habet affinitatis cum hæresi Janseniana*: quod ut suadeat, Berti tom. 1. pag. 155. *discrepamus*, inquit, *circa gratiam inefficacem. Primo enim fatemur qualemcumque gratiam in hoc statu, sive parvam, sive magnam, esse gratiam Christi*. Hoc est primum discrimen quod profert Theologus noster Jansenianam inter & suam doctrinam. Sed si Jansenius nunquam negavit parvam gratiam esse gratiam Christi, profecto discrimen illud nullum est. Porro Jansenius non Vide supra 1. part. art. 3. n. 1. pag. 44. negat, imo expresse docet in loco jam alibi laudato, parvam gratiam in hoc statu esse gratiam Christi. Contendit quidem gratiam illam, quæ Ademo concessa fuit in statu innocentiæ, non fuisse gratiam Christi, eo quod illa gratia debet solum posse, & relinquebatur in libero hominis arbitrio, ut pro libito cum ea ageret, vel non ageret: sed simul agnoscit gratiam hujus status, tam parvam, quam magnam, esse Christi gratiam, quia utraque, juxta illum, efficax est: parva voluntatis imperfectæ, seu velleitatis: magna autem voluntatis plenæ atque perfectæ. Quare illa gratia semper obtinet effectum suum, plenum quidem ac perfectum, si superior sit: imperfectum autem, si fuerit inferior: unde sub illo respectu nunquam illi resistitur.

VI.

Fatendum est tamen hanc parvam gratiam a Jansenio non dici sufficientem, utpote quæ in circumstantiis ardentioris cupiditatis non confert potentiam illud bonum operandi ad quod excitat voluntatem; sed neque vere sufficiens est parva gratia quam admittit F. Berti, utpote quæ in iis circumstantiis, in quibus confertur, vincere non potest cupiditatem gradibus actu superiorem: unde ex hac in verbis diversitate, quæ Jansenium inter & Fratrem Berti perspicitur, inferri dumtaxat potest Yprensem Episcopum fuisse Fratre Berti sinceriorem, quamvis in doctrinæ substantia nullatenus discordent.

VII.

Deinde Theologus iste secundum affert discrimen, quo doctrinam suam a Janseniana differre contendit. Berti tom. 1. ibid. *Defendimus*, inquit, *dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit*. Sed & Jansenius fatetur quoque multos in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasione & inclinatione dissentiunt; & ideo dumtaxat damnatus fuit, ut jam dictum est, quod velit gratias illas, a quarum suasione dissentimus, non conferre potentiam operandi bonum illud ad quod excitant voluntatem. Itaque ut judicemus an F. Berti docuerit hanc per gratias parvas conferri potentiam, ipsemet est consulendus: Ibid. *ac tandem* (defendimus) ait, *per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam*. Orthodoxa plane foret hæc ultima propositio, si nihil adderet F. Berti quod eam inficiat; si autem prosequitur; *sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax*; si potestas illa, quæ nobis per gratiam sufficientem datur, non est valida & expedita, quomodo dici potest vera & proprie dicta potestas? Jansenius ipse libenter confitetur per gratiam parvam & inefficacem conferri potentiam majori cupiditate ligatam, potentiam invalidam. Non ergo a Jansenio differt F. Berti.

Verum quidem est quod juxta Thomistas necessaria est ad ponendum actum gratia efficax; sed simul asserunt potestatem: quam per gratiam inefficacem conferunt, non esse ratione cupiditatis gradibus superioris invalidam & ligatam; & e contrario docent illam esse validam & expeditam, ita ut ad ponendum actum nihil ei desit ex parte potentiæ.

VIII.

Eodem in capite Jansenismi notam a se removere iterum tentat, proponendo fictitia quædam discrimina, quæ inter Jansenianam doctrinam atque suam reperiri contendit. Berti ibid. pag. 159. & 160. *Discrepat autem hæc sententia*, inquit, *multiplici titulo a pravo dogmate Janseniano; ac primo quoniam gratia sufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, & pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum ordinatur, ad illum excitet, ad illum etiam, nisi reluctaret perversa voluntas, foret efficax, non etiam divina liberalitate eo fine confertur, ut in parva ac invalida voluntate humanum arbitrium torpescat, sed ut nitatur ad opus, studeatque orando robustiorem gratiam a Deo impetrare.*

Verum hac verborum circuitione F. Berti nullatenus contradicit hæresi secundæ propositionis, nihilque profert quod cum ea bene conciliari non possit: nihil affert de gratia parva quæ gradibus inferior est cupiditate, quam quod Jansenius ipse asserit. Vult enim Jansenius, gratiam illam producere imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem ac pium voluntatis motum: vult illam, etiamsi ad actum perfectum non trahat, ex se ad illum ordinari, ad illum excitare, ad illum etiam, nisi repugnaret perversa voluntas fortiori cupiditate impedita, fore efficacem. Vide supra 1. part. art. 3. Hæc omnia perfecte congruunt Janseniano systemati, nec unquam asseruit Jansenius gratiam parvam eo fine conferri a Deo, ut in parva ac invalida voluntate humanum arbitrium torpescat.

Ait quidem Jansenius gratiam semper producere eum effectum ob quem datur; nec aliter loqui potest F. Berti, cum juxta illum, sicuti & juxta Jansenium, gratia semper operetur id quod operari potest, nimirum gratia, si major sit cupiditate, producit voluntatem plenam, si autem minor sit, producit tantum voluntatem imperfectam. Deus autem dici non potest conferre gratiam ob illum effectum, quem Creaturæ suæ novit esse impossibilem. In hoc ergo consentiunt Jansenius & F. Berti.

IX.

Nec felicius purget se F. Berti, dum post expositam suam sententiam, exponendam suscipit Jansenianam doctrinam. Berti ibid. *Jansenius e contra*, inquit, *parvam quidem & invalidam voluntatem a Deo inspirari fatetur; sed quam necesse sit permanere infirmam atque torpentem, nisi subministretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili necessitate, adeo ut quibus hæc deest, gratia inefficax conferatur, non ut possint converti, sed ut Deo vocanti vetusta cupiditate quam refrænare non valeant, & fatali quadam necessitate repugnantes, evadant iniquiores.*

Numquid ita dure locutus est Jansenius? imo contrarium expresse asserit. Docet enim quod gratiæ illæ parvæ, sive inefficaces, disponant ad victricem, Deumque provocent per actus imperfectos quos ex voluntate eliciunt, quales sunt velleitates, conatus, vota, aliique pii motus, ad conferendas novas & uberiores gratias. *Videmus*, inquit, *plurimos qui nec dum ab immunditiis carnis se abstinere possunt, vehementer tamen optare continentiam, cujusmodi vota divinæ gratiæ sunt munera, & majoris gratiæ provocativa, quamvis nullo modo veræ perfectæque continentiæ comparanda sint*. Jansen. lib. 2. de grat. Chr. Salvat. cap. 17. Nec hic satis mirari possumus Fratrem Berti, qui ut a doctrina Jansenii aliquatenus recedere videatur, illi Novatori falso tribuit elocutiones ab ejus mente prorsus alienas.

X.

Verum tamen est quod confiteatur gratiam sufficientem conferre potentiam operandi bonum, sed hæc potentia in suo systemate, quidquid simulate repugnet iste Theologus, non est vera potentia, cum a cupiditate potentiore impediatur ne exeat in actum. *In pia illa affectione*, inquit, *quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari, tribuitur operis, non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non expedita, ut reapse prodeat in actum, quod, ut diximus, non gratiæ defectus est, sed voluntatis humanæ obicem ipsi gratiæ opponentis.* Berti ibid. pag. 160.

Si potestas operis non est expedita, ergo ligata est cupiditate robustiore: ergo non est vera potestas. Cum autem addit, quod si non prodeat in actum, *non gratiæ defectus est*, id ita intelligendum est in suo systemate, quia minima gratia, ut ipse asserit, potest operari quodlibet bonum, & revera operaretur, si non obstaret cupiditas gradibus superior. Quod autem sit Ber. tom. 3. lib. 14. cap. 8. pag. 158. potius defectus *voluntatis humanæ obicem ipsi gratiæ opponentis*, intelligi quoque debet in suo systemate de voluntate obicem opponente per cupiditatem gradibus superiorem; & sic patet quod solummodo differat F. Berti a Jansenio in modo loquendi, non in substantia doctrinæ.

XI.

XI.

Quamvis autem F. Berti in secundo loco, ubi ex professo probare nititur se multum ab errore Jansenii circa secundam propositionem discrepare, magis orthodoxa videatur loqui, nihil tamen fatemur quod in Jansenianum sensum non possit recidere, & de facto in hunc pravum sensum non recidat; Jansenianos se impugnare simulat, & iis tamen, quantum fieri potest, favere studiose insistit. Jansenianos itaque sic objicientes inducit. *Si in hoc statu*, inquit, *admittenda sit gratia sufficiens, & talis cui voluntas resistat, id foret quoniam hæc gratia dat posse: at hoc falsum est, quandoquidem ut voluntas possit exire in actum necessaria est gratia ab intrinseco efficax: Ergo gratia sufficiens ab efficaci distincta in hoc infirmitatis statu non datur.*

(Berti tom. 3. lib. 17. cap. 3. pag. 338.)

Prima ratio Jansenistarum, inquit, *convellitur distinguendo minorem. Gratia sufficiens non dat posse conjunctum cum actu, & proxime completum & expeditum, concedo: non dat posse ab actu sejunctum & incompletum, nego.*

(Ibid. pag. 340.)

Quod gratia pure sufficiens, quæcumque illa sit, non det posse conjunctum cum actu, certissimum est atque indubitatum, si enim daret posse conjunctum cum actu esset efficax, non pure sufficiens. Quod autem det posse ab actu sejunctum, docent Theologi Orthodoxi; sed quia illud fatentur Jansenii discipuli in sensu longe dispari, ideo distingui debet sensus Theologorum Orthodoxorum a sensu Jansenistarum.

Jansenistæ congruenter systemati Magistri sui fatentur gratiam, quam vocant sufficientem, dare posse, quia voluntas posset ei consentire, & revera consentiret si cupiditas major non obstaret, adessetque cupiditas debilior. Theologi autem Orthodoxi ut hunc peregrinum sensum amoveant, asserunt & a Novatoribus asseri postulant, hanc potentiam esse expeditam, liberam scilicet ab impedimento concupiscentiæ gradibus majoris actualiter voluntatem ad consensum trahentis, & ita completam ut nihil ex parte potentiæ desit ut in actum erumpat. F. autem Berti, addendo gratiam sufficientem non dare *posse proxime completum & expeditum*, pravum suum in Jansenianos affectum statim significat.

Ut autem Thomistas sibi conciliet, sic prosequitur. *Addendum*, inquit, *unum est, ne Thomistæ, qui docent per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime & complete potentem producere effectum, verborum meorum sensum respuant, me cum Norisio & Theologis probatissimis ibidem enumeratis appellare potentiam proxime expeditam illam, quæ ut ponat actum, gratiam uberiorem non postulat.* Thomistæ quidem ad actu operandum, præter gratiam sufficientem, postulant gratiam efficacem; sed simul contendunt adversus Jansenistas, ut jam pluries dictum est, gratiam sufficientem conferre veram potentiam operandi, quod tamen revera non concedunt Jansenistæ, cum juxta illos, gratia sufficiens impediatur a fortiori concupiscentia ne prorumpat in actum, ac proinde non conferat potentiam expeditam, liberam scilicet ab omni impedimento.

(Ibid.)

Et vero quamvis F. Berti gratiam parvam, gratiam gradibus inferiorem cupiditate aliquando sufficientem vocet, hanc tamen denominationem illi *vere & proprie* competere non audet asserere, mavultque eam appellare inefficacem, quam sufficientem. *De quæstione grammaticali*, inquit, *id est, an gratia sufficiens Thomistica sensu sit vere & proprie sufficiens, non opus est definita sententiam dicere. Ego sane mallem appellare* inefficacem, *eo quod non inspiret voluntatem illam robustam, quæ inspiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in consuetudine sermonis vocabulum istud, quam sufficientis quod tamen in sensu Thomistico probo maxime.* Et post pauca. *Itaque pro libito gratiam, quæ opponitur efficaci, aut inefficacem, aut sufficientem, mea enim non refert utrum horum dixeris, dummodo fatearis contra Jansenium interiorem aliquam gratiam, cui etiam in statu naturæ lapsæ resistitur.*

(Berti tom. 3. lib. 17. cap. 8. pag. 342.)

(Berti ibid. pag. 342.)

Si F. Berti gratiam suam parvam cupiditate inferiorem existimaret veram conferre operandi potentiam, cur ægre ferret illam vocari sufficientem? cur mallet illam appellare inefficacem? Et sic parvæ gratiæ nomen inefficacis potius quam sufficientis tribuendo, numquid suspicionem movet, num velit ad Jansenium propius semper accedere? Nam Jansenius gratias sufficientes repudiat, & gratias inefficaces admittit: docet enim esse quandam gratiam *ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi*. Merito sane suspicari possumus, velle Fratrem Berti gratiam parvam appellare inefficacem, quia eam certe admittit in eodem sensu quo Jansenius, id est, *ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi*. Sic loquendo abunda manifestat suam pro errore Jansenii propensionem.

(Jans. lib. 4. de grat. Chr. Sal. cap. 10. in fine.)

XIII.

Constat ergo ex dictis, tam in isto, quam in superiori articulo Fratrem Berti nullam aliam agnoscere gratiam inefficacem, præter eam quæ gradibus inferior est cupiditate, ac proinde quæ nunquam cupiditatem vincat, quæ nunquam caret effectu cujus producendi habet potentiam, cuique consequenter nunquam resistitur. Quod si fateatur interiori gratiæ aliquando resisti, illud fatari non potest nisi in sensu Jansenii, nimirum quia gratia sæpe caret effectu ad quem inclinat voluntatem, vel quia caret effectu, quem operari quidem non potest secundum præsentes quas habet vires, sed quem operari posset si minori afficeretur cupiditate.

ARTICULUS IX.

F. Berti ab errore tertiæ propositionis Jansenianæ non recedit.

I.

QUid sentiat F. Berti circa tertiam propositionem Jansenii ipsemet satis aperte declarat, dum exponere aggreditur, *quo pacto divinis prædefinitionibus libertas cohæreat humana*. Nam postquam pro libro recensuit varias quasdam Theologorum opiniones, ipse suam statuit, in qua necessitatem illam, quæ ex objecto oritur, tamquam solam libertati adversantem repudiat. Quando autem, juxta illum, objectum ita voluntati proponitur, ut non appareat, nec possit apprehendi, nisi sub specie boni, vel sub specie mali, ut Deus v. g. qui per lumen gloriæ facie ad faciem visus est objectum per se evidenter & omnimode bonum, nec ullo modo potest, nisi sub boni specie apprehendi, tunc in tale bonum tendit voluntas eadem necessitate, qua fertur in bonum in communi, in quo nequit apprehendi ratio mali. Hæc autem necessitas, qua in objectum rapimur, sola est quam F. Berti respuit tamquam libertati nocivam. *At*, pergit, *si hoc particulare bonum non proponatur ut omnimode bonum, neque evidenter & tale apprehendatur, uti in hac vita, fides, charitas, martyrium, quæ ita voluntati proponuntur, ut ea possit fugere & nolle, cum possit intellectus apprehendere & proponere aliquam speciem mali in mundi contemptu, in sui abnegatione, in mortis supplicio, tunc quidem remanet in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum.*

(Berti tom. 1. lib. 4. cap. 31.)

(Berti ibid. pag. 17?)

Inde inferre licet voluntatem in hac vita semper esse liberam, licet delectatione gradibus superiori ad agendum necessitetur. Ratio est quia cum in præsenti rerum statu nullum voluntati proponatur objectum particulare in quo non apprehendi possit, & aliqua boni, & aliqua mali species, & cum aliunde nullam aliam necessitatem agnoscat F. Berti præter eam quæ ex objecto proficiscitur, hinc fit quod voluntas futura sit semper libera, etiam sub invincibili & ineluctabili operandi necessitate.

II.

Eandem libertatem eodem sensu intellectam voluntati competere docuerat F. Bellelli. Ad hoc enim ut voluntas libera sit, requirit dumtaxat quod sit immunis ab illa necessitate quæ ex objecto oritur, de hac necessitate quæ provenit ex superiori delectatione ad unum invincibiliter determinante parum sollicitus. Sed si voluntas delectatione relative victrici ad agendum necessitetur, & nihilominus dicatur libera, ut volunt FF. Bellelli & Berti, consequens erit quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiratur libertas a vera & proprie dicta necessitate. Hæc illatio manifeste & necessario ex eorum sequitur principiis: ex quo fit ut hi duo socii ab errore in tertia Jansenii propositione damnato non recedant.

III.

Plaudit tamen sibi F. Berti, quasi doctrina sua ab hæresi in Jansenio damnata discreparet; & eo quod iste velit Beatos in amando Deo esse liberos, ipse vero e contra in eo diligendo non esse liberos doceat, confidentius gloriatur. *Ex quibus*, inquit, *infertur prima contra Jansenium, Beatos, cum Deum videant intuitive, non esse in amore beatifico liberos, cum ad amandum Deum clare visum sint naturaliter determinati.* Sed esto, quod in hoc a Jansenio dissentiat F. Berti; Quid ad rem? Cum hac fane discrepantia integer adhuc subsistit error in tertia propositione damnatus: nam tertia propositio præsentem statum attingit, & loquitur tantum de libertate in sta-

tu naturæ lapsæ ad merendum & demerendum necessaria; nec in ea de futura aut existente in cœlis libertate agitur. Utrum ergo Beati in amore beatifico liberi sint, necne, quæstio est rei præsenti omnino extranea.

Præterea tertia Jansenii propositio, sicut & cæteræ, in obvio atque in proprio verborum sensu damnata est. Ergo Innocentius X. hanc damnando propositionem definiit quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiratur libertas a quacumque vera & proprie dicta necessitate. Porro dura necessitas, cui in Janseniano systemate subjacet homo sub imperio delectationis relative victricis constitutus, non minus vera & realis dici debeat necessitas, quam quæ ex parte objecti oritur, inde sequitur quod ii qui ad merendum & demerendum solam dumtaxat requirunt a necessitate quæ ex objecto profluit immunitatem, & non ab ea necessitate quæ ex prædominante delectatione procedit, jam vibrato a Summo Pontifice anathemati se subducere non possunt.

IV.

Forsan clamitabit F. Berti se fulmineo Anathemati nullatenus subjacere, cum, non solum tertiam Jansenii propositionem proscribat, verum etiam conceptis verbis asserat ad merendum & demerendum in voluntate requiri veram libertatem, veram indifferentiam, & veram potentiam ad oppositum. *Si hoc particulare bonum*, inquit, *non proponatur ut omnimode bonum, neque evidenter & tale apprehendatur, uti in hac vita fides, charitas, martyrium, quæ ita voluntati proponuntur ut ea possit fugere & nolle, cum possit intellectus apprehendere & proponere aliquam speciem mali in mundi contemptu, in sui abnegatione, in mortis supplicio, tunc quidem remanet in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vere potentia ad oppositum.*

Berti tom. 1. lib. 4. cap. 15. pag. 279.

Eandem doctrinam alibi tradit Theologus iste, dum probare simulat libertatem indifferentiæ, & reluctandi potestatem requiri in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum. *Hæc potestas*, inquit, *remanet, cum nulla propositio boni creati atque apparentis, nec etiam summi boni cogniti tantum abstractive aufert indifferentiam judicii.*

Berti tom. 5. lib 25. cap. 2. pag. 279.

Verum per hæc verba, quæ prima fronte videntur Orthodoxa, ab errore Jansenii non recedit F. Berti, si objectum non proponatur ut indifferenter eligibile, sed ut necessario prosequendum, vel fugiendum: atqui res ita est in Systemate Bertiniano; nam delectatio gradibus superior, sive gratiæ, sive cupiditatis, necessario & invincibiliter ad unum determinat, & figit animum in objecti fuga vel prosecutione; nec potest tunc voluntas superioris delectationis quasi vinculo ligata in quodcumque aliud ferri objectum ab intellectu propositum: ergo falsum est quod tunc remaneat in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum, nisi velit F. Berti libertatem ad merendum & demerendum stare posse cum vera & proprie dicta necessitate; quæ est doctrina quam revera adoptet, quamvis eam negare fingat, & quam Ecclesia in Jansenio proscripsit.

V.

Nec aliquid falsi Fratri Berti impositum nemo putet, cum eum adoptasse Jansenii doctrinam jam satis constet. Id enim invicte demonstrant omnia ac quæ ex ipso relata sunt. Idem etiam manifestant nova quæ adhibet diverticula, ut probare conetur doctrinam suam a Janseniana toto cœlo distare. Ope scilicet novæ cavillationis, ut a Jansenio dissentire videatur, huic Novatori ipsiusque discipulis doctrinam tribuit ipsis incognitam, aut quam non norunt, nisi ad contrariam stabiliendam. *Janseniani*, inquit, *qui ad merendum necessariam putant solam libertatem lubentiæ, etiam in motibus indeliberatis, & in parva illa delectatione, quam Deus operatur in nobis sine nobis, meritum tenentur agnoscere.*

Berti tom. 3. lib. 14. cap. 8. pag. 161.

Quam calumniose in Jansenianos, ac præsertim in Jansenium, hæc dicta sint, patebit ex nunc dicendis. Quantum autem absit ut Jansenius meritum in motibus indeliberatis, & in iis quæ Deus in nobis sine nobis operatur, ipse satis indicat lib. 6. de grat. Chr. Salvat. cap. 35. ubi nullatenus agit de motibus indeliberatis, sed e contra præmonet quæstionem dumtaxat esse de volitione deliberata, de qua sola tractat, & quæ deliberata esse debet, juxta illum, ut libera sit. *Voluntas*, inquit, *hoc est, volitio deliberata, de qua sola tractamus, se ipsa libera est, & contradictionem implicat, non esse liberam, quia fit cum volumus, non fit cum nolumus non alia volitione, sed seipsa.* Et alibi ad libertatem requirit quod vigente rationis consideratione fiat actio. *Ipsa*, inquit, *libertas amitti non potest, quamdiu vigente rationis consideratione vel bene, vel male tantum, vel utrumque facere potest.* Exigit quoque ad hoc ut actus voluntatis sit liber, quod fiat advertente intellectu, & consentiente voluntate. Vide quæ dicta sunt supra parte 1. art. 4.

Jansen. lib. 6. de grat. Chr. Salvat. cap. 21.

Jansen. ibid. cap. 38.

VI.

F. tamen Berti commentorum usu exercitatus aliud excogitavit, ut suam a Janseniana doctrinam secernat. Contendit enim, sed falso, quod Janseniani velint liberum arbitrium esse quasi mortuam bilancem. *Janseniani*, inquit, *in hoc turpissime errant, quod liberum arbitrium, quasi mortua esset bilanx, non vis seu activa facultas, positum inter cupiditatis & gratiæ æqualia pondera, opinentur nihil operari, ita ut necessario agat quod amplius delectat, uti statera a graviori pondere necessitate dejicitur ..... Hæc profecto sententia hæretica est: non enim liberum arbitrium est indifferens ad instar stateræ: non enim est potentia passiva, sed activa; neque post Adæ lapsum periit, & est titulus sine re; sed vivit adhuc, agit, & dum trahitur, sive concupiscentia, sive sancta delectatione, habet indifferentiam potentiæ a nobis superiori Regula expositam.*

Berti tom. 1. lib. 4. cap. 19. pag. 316.

Profecto in systemate in quo voluntas illi e duabus delectationibus, quæ actu altera gradibus superior est, tenetur obsequi, nulla alia concipitur ad esse indifferentia potentiæ, præter eam quæ consistit in naturali flexibilitate liberi arbitrii ad bonum & ad malum, vel in mera potentia absoluta & abstracta, & nullatenus relativa & expedita ad actum oppositum.

Præterea ideo, juxta Fratrem Berti, liberum arbitrium dum trahitur, sive concupiscentia, sive sancta delectatione, habet indifferentiam potentiæ, quam superiori regula exposuit, quia scilicet non necessitatur ab objecto. Sed si ex una parte necessitas, cui humana voluntas subjacet sub motione delectationis relative victricis, non minus vera ac realis dici debeat necessitas, ut jam supra plusquam satis probatum est, quam illa quæ oritur ex objecto, atque si ex alia voluntas a prævia & indeliberata delectatione necessitatur, evanescit profecto illa indifferentia potentiæ, nec apud liberum arbitrium remanere ulletenus dici potest.

Quod autem in systemate Bertiniano voluntas necessitetur a prævia delectatione indeliberata, quidquid in contrarium garriat iste Theologus, jam alibi demonstratum est.

VII.

Calumnietur etiam Jansenium Frater Berti, dum confidenter affirmat hunc Novatorem asserere omnem motum concupiscentiæ & prava desideria, etiam necessaria, esse peccata. *Ad Jansenium verum quod attinet*, inquit, *& ipse tenetur asserere cum Bajo, omnem motum concupiscentiæ & prava desideria, etiam necessaria, esse peccata: quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur sufficere ad meritum vel demeritum.* Hanc calumniam refellit ipsemet Jansenius, dum conceptis verbis asserit de indeliberatis concupiscentiæ motibus quod non sunt liberi. *Quos*, inquit, *non esse liberos constat.* Et de passionibus seu pravis desideriis indeliberatis loquens: *Hinc igitur fit*, inquit, *ut in primis passiones, seu id quod patimur, minime soleant nobis esse libera, quia minime in potestate, dum plerumque nolentibus fiunt.* Et cap. 5. *Hoc interim*, ait, *admonitum Lectorem velim, nos cum voluntatem dicimus, non hoc isto nomine intelligere, quod illis motibus indeliberatis subjacet, quibus subito concupiscimus, irascimur, trepidamus, antequam ratio vigilet ..... Tunc enim velle aut nolle dicimur, non cum illis motibus percellimur, sed cum illis assentimus, vel dissentimus.*

Berti tom. 5. lib. 18. cap. 2. pag. 174.

Jansen. de grat. Chr. Sal. lib. 6. cap. 36.

Jansen. ibid. cap. 4.

Jansen. ibid. cap. 5. in fine.

Ex hactenus dictis colligi potest Fratrem Berti a doctrina in tertia Jansenii propositione damnata non recedere. Quod autem ipse Jansenio adscribat errores quos nunquam docuit, id ita insidiose factum fuisse liquet, ut ab hoc Novatore, saltem aliquatenus, dissentire videatur. Sed si verbis aliquando inter se discrepent, re quidem plane concordant.

VIII.

Antequam ad quartam Jansenii propositionem procedamus

cadimus, notandum occurrit Fretrem Bellelli deseri a socio suo Fratre Berti. Si quidem docuerat F. Bellelli libertatem a necessitate accidentali non requiri ad meritum & demeritum, sed requiri dumtaxat libertatem a necessitate essentiali; nam post expositam ejusmodi Fratris Bellelli conciliandæ gratiæ cum libero arbitrio rationem, ita prosequitur F. Berti: (Berti tom. I lib. 4. cap. 13. pag. 178.) *Doctrinam*, inquit, *nuper traditam*, *quod Theologorum illorum pace dixerim*, *non re a Janseniano errore discrepare arbitramur*. Ergo non immerito doctrinam Jansenii in Scriptis Fratris Bellelli reviviscere contendimus, cum ipsius Socius F. Berti eandem doctrinam a Janseniano errore non discrepare arbitretur.

ARTICULUS X.

F. Berti ab errore quartæ propositionis Jansenianæ non recedit.

FRater Berti eodem semper insistit pede, nec eum a se ipso unquam desciscentem reperias. Dum enim quartæ Jansenii propositionis hæresim impugnare simulat, totum virulentæ illius propositionis venenum haurit.

I.

Fatetur quidem errorem non esse, sed e contra a Tridentino expresse definitum, liberum scilicet arbitrium gratiæ moventi ac excitanti posse dissentire. (Berti tom. 5. lib. 17. cap. 3. pag. 106.) *Hæretica est*, inquit, de hac quarta loquens propositione, *si reluctandi gratiæ agnoscere potestatem sit dogma fidei*, *non error Massiliensium*. *At demonstratum est Semipelagianos illam interiorem gratiam non admisisse*: *posse vero liberum arbitrium dissentire gratiæ excitanti ac moventi non error est*, *sed definitio fidei expressa can. 4. sess. 6. a Synodo Tridentina*.

Egregie quidem hæc dicta sunt; sed licet hæc omnia fateatur F. Berti, a Jansenio tamen non dissentit. Nunquid & ipsemet Jansenius, ne adversari videatur definitioni Tridentinæ, confitetur liberum arbitrium gratiæ excitanti ac moventi posse dissentire? Sed in quo sensu? In eo nimirum sensu quod dissentire possit potentia absoluta, potentia abstracta, & nullatenus ad præsentes subjecti dispositiones relativa; aut si quid aliud desideretur, potentia quæ in actum exiret, nisi obsisteret fortior opposita cupiditas: nec has voces, *posse dissentire*, in alio sensu intelligere possunt Jansenius & F. Berti, quamdiu docebunt voluntatem humanam necessitari ad obtemperandum delectationi illi quæ gradibus alteram superat, & ad illi invincibiliter consentiendum.

Quamvis ergo F. Berti fateatur non errorem esse liberum arbitrium posse dissentire gratiæ excitanti ac moventi, sed definitionem fidei expressam can. 4. sess. 6. e Synodo Tridentina, non idcirco Catholice sentit, si principium Jansenianum admittens, non possit in Janseniano suo systemate verba Concilii aliter interpretari, ac ea Jansenius interpretatur, & uterque Concilii verbis eundam sensum tribuat.

Clarius tamen alibi mentem suam aperit, & se idem cum Jansenio sentire circa gratiæ irresistibilitatem satis manifestat. Tomo enim 3. lib. 14. cap. 11. pag. 195. aggrediens argumenta quæ pugnant adversus gratiam per se efficacem expedire, nullam aliam agnoscit necessitatem libertati noxiam, præter eam quæ oritur ex objecto voluntatem necessitante: censet ergo necessitatem illam quæ profluit, juxta Jansenium & ipsius discipulos, ex delectatione gradibus superiori, & quam F. Berti admittit, non esse libertati oppositam; ac proinde liberum arbitrium sub imperio gratiæ nullam habere veram indifferentiæ potestatem, ut agnoscat necesse est, quidquid ad illudendum Catholicis reclamet.

II.

Subsequens itaque sibi objicit argumentum. *Requiritur ad essentiam libertatis potestas indifferens, qua positis omnibus requisitis ad agendum agere vel non agere valeat: Data autem gratia ex intrinsecis suis efficaci non remanet hæc potestas indifferens, quoniam hæc gratia dat ipsum velle, ipsum agere, ipsum indeclinabiliter operari, atque determinatio actus tollit indifferentiam. Igitur gratia ab intrinseco efficax libertatem evertit.*

Huic objectioni respondent quidem cum Fratre Berti Theologi Orthodoxi, concedendo majorem propositionem, & negando minorem. Hic F. Berti Theologos Orthodoxos idem secum habet sentientes; sed ratio negatæ minoris propositionis longe diversa est. Ideo enim Orthodoxi negant per gratiam ex intrinseco efficacem auferri potestatem indifferentem, quia

Berti Theol. Tom. VI.

connexio gratiæ per se efficacis cum voluntatis consensu, seu necessitas consensus, quæ provenit ex gratia per se efficaci, est necessitas dumtaxat consequens, quæ sequitur ex ipsa libera voluntatis determinatione, seu ex usu & exercitio libertatis, eam, juxta illos, nulla sit gratia efficax, sive illa sit ab intrinseco efficax, sive non, quæ non supponat, ut alibi diximus, voluntatis consensum libere futurum: at vero necessitas quæ oritur ex delectatione prævia, indeliberata, & pro graduum superioritate invincibili, est antecedens, cum non profluat ex consensu voluntatis seipsam pro arbitrio determinantis, imo potius voluntatem ad unum invincibiliter & insuperabiliter determinat, quin ullatenus possit voluntas seipsam ab assensu cohibere: necesse enim est ut id sequatur quod eam magis delectat. Hanc igitur Orthodoxorum rationem, quæ Janseniano systemati penitus adversatur, adoptare suamque facere non posset F. Berti, nisi plurium ineptiarum aut æquivocationum subsidio. Ut itaque objectioni propositæ satisfiat, aliam adhibet solutionem Janseniano systemati accommodatiorem, & quæ sane cum eo perfecte conciliari potest. Docet enim necessitatem quam infert gratia per se efficax non oriri ex objecto; indeque concludit eam non tollere potestatem indifferentem, quasi nulla alia dari posset necessitas vera & proprie dicta, quæ tollat potestatem indifferentiæ, præter illam quæ oritur ex objecto. Certum est tamen quod, ut jam invicte demonstratum est, illa necessitas quæ in systemate Janseniano oritur ex delectatione indeliberata & pro graduum superioritate invincibili, sit vera & proprie dicta necessitas, ac proinde quod tollat voluntatis indifferentiam, cum ad unum necessario & invincibiliter determinet,

III.

Audiamus nunc eum argumento proposito respondentem.

Ad primum argumentum, inquit, *admitta traditam* (Ibid. pag. 197.) *liberi arbitrii definitionem*; *& nego quod sub gratia efficaci non remaneat potestas ad oppositum*, *quando operatur in nobis velle & facit ut faciamus*; Huic solutioni libenter subscribunt Thomistæ. Sed ultra progrediamur. Sic autem pergit. *Id enim præstat per supernam illuminationem & inspirationem sanctæ dilectionis*, *at non talem quæ nobis verum sub omni ratione veri*, *& bonum sub omni ratione boni proponat*, *rapiatque in se mentem & animum illa necessitate qua in verum bonumque in communi protendimus*.

Difficile quidem captu est, & hoc Bertinianæ intelligentiæ reservatum videtur, ut capiat quomodo sub necessitate, quam inducit delectatio gradibus superior, remaneat potestas ad oppositum. Nam hic solummodo excludit necessitatem illam quæ provenit ex objecto, qualis ea esset quæ procederet ex Deo clare viso & intuitive cognito, aut quæ oriretur ex innata illa propensione, qua in verum bonumque in communi mens & voluntas necessario rapiuntur. De alia autem necessitate quam infert inspiratio sanctæ dilectionis, id est in sensu Bertiniano, delectatio relative victrix, altum habet silentium; unde satis aperte innuit eam non nocere libertati, & cum ea subsistere posse indifferentiæ potestatem. Sed aperiat F. Berti quomodo in systemate, in quo fieri nunquam potest ut voluntas velit dissentire motioni delectationis superioris, possit tamen eadem voluntas esse indifferent, & quo tandem pacto potestas ad oppositum cum necessaria ad unam determinatione stare possit, ipse explicet.

IV.

At, inquiet aliquis, ex scriptis F. Berti habetur, quod admittat in homine gratia efficaci & victrici instructo potestatem indifferentiæ, qua voluntas vere possit illi gratiæ dissentire. Hoc quidem F. Berti; sed fictam & illusoriam indifferentiæ potestatem in ejus systemate quis non agnoscat? Per potestatem illam quis nesciat eum intelligere cum Jansenio voluntatis ad bonum & malum flexibilitatem, in qua Janseniani totam reponunt libertatis indifferentiam? Aut eam constituunt in potentia illa absoluta, quam voluntati inesse volunt, actum eliciendi oppositum ei ad quem necessario determinatur, & quem revera eliceret, si delectationis superioris vires infringerentur. In eo sensu Jansenius, ut supra diximus, agnoscit eamdem voluntatis indifferentiam, imo asserit cum Thomistis, voluntatem posse gratiæ efficaci & victrici dissentire in sensu diviso, quamvis illud non possit in sensu composito; sed abusive prorsus & illusorie illud contendit, ut supra demonstravimus.

Ut igitur excludatur erroneus quartæ propositionis sensus satis non est confiteri, quod cum gratia efficaci stet potestas indifferentiæ & potestas dissentiendi, sed præterea requiritur quod indifferentia illa & potestas sub motione gratiæ efficacis sit activa, vera & proprie dicta, ita ut voluntas illi possit pro arbitrio resistere vel obtemperare; quod sane a systemate Janseniano, perinde ac a Bertiniano, plane alienum est: nam in illorum systemate delectatio relative victrix inducit agendi necessitatem; & licet illa necessitas ex objecto non oriatur, non minus est vera ac proprie dicta necessitas, cum voluntas delectationi quæ prævalet necessario obsequatur, quin possit ullatenus a tali obsequio abstinere.

V.

Nec juvat Fratrem Berti quod admittat indifferentiam judicii, nam eo redeunt omnes ejus responsiones. *Possumus*, inquit, *non assentire*, (auxilio efficaci) *cum talis excitatio non sit luminis gloriæ, & charitatis consummatæ, sed illuminationis & dilectionis, quæ consistit cum indifferentia judicii.* Verum quidem est quod Thomistæ ex indifferentia judicii libertatem arbitrii consequi communiter asserant; verumtamen judicium illud voluntatis imperio subesse volunt, ideoque objectum ab intellectu proponi, non ut necessario prosequendum vel fugiendum, sed ut eligibile pro arbitrio voluntatis. Videri potest Sylvius in 1. p. q. 83. art. 2. & 4. & præsertim concl. 2. Quod in systemate Bertiniano dici non potest, cum contendat F. Berti cum Jansenio, voluntatem semper & necessario obsequi delectationi prædominanti. Perperam ergo in systemate duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, quod systema a F. Berti admittitur, perperam, inquam, constitueretur libertas in indifferentia judicii.

Ibid. pag. 198.

Præterea juxta F. Berti, possumus non assentiri cuilibet excitationi gratiæ, modo illa excitatio non sit luminis gloriæ & charitatis consummatæ: sed si illa excitatio talis sit ut invincibiliter, insuperabiliter, indeclinabiliter ac necessario suum semper obtineat effectum, quin possit voluntas ab illo effectu ponendo ullatenus abstinere, sicut colligitur ex systemate Bertiniano, profecto illa potentia dissentiendi, quam admittit F. Berti, fictitia ac chimerica est: ergo dum confitetur divinam gratiam esse talem, cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare, illud duntaxat confitetur in sensu Jansenii: ergo anathema pronuntiatum in quartam propositionem effugere non potest.

ARTICULUS XI.

F. Berti ab errore quintæ propositionis Jansenii non recedit.

IN primis quatuor propositionibus Jansenium a recto fidei tramite declinantem secutus est F. Berti; eundem sane in quinta propositione a fide Catholica deficientem non deserit. Fatetur quidem Deum velle voluntate antecedenti ut omnes homines, nemine prorsus excepto, salvi fiant, Christumque, non pro prædestinatis tantum, sed pro omnibus omnino hominibus mortuum esse dicit. Hæc quidem Catholica sunt, sed Catholice dicta non sunt, ut verbis Augustini utar Julianum increpantis, *quia non intentione Catholici peccatoris dicta sunt.*

Aug. lib. 2 de nupt. & concup. cap. 4.

I.

Deus igitur vult, juxta Fratrem Berti, salutem omnium, & Christus pro omnibus sanguinem fudisse asseritur; sed in sensu plane Janseniano illud asserit F. Berti: unde sequitur quod hæresim quintæ propositionis in sensu Jansenii damnatæ non rejiciat. Id ut demonstretur, in memoriam necesse est revocare ea omnia, quæ in priori hujus operis parte diximus circa quintam propositionem.

Diximus autem quod ad ejurandam hæresim in quinta propositione contentam satis non sit confiteri Deum antecedenti voluntate velle omnes homines salvos fieri, in eo sensu quod virtute illius voluntatis antecedentis Deus reprobis præparaverit externa duntaxat quædam media generalia toti humano generi proposita, v. g. prædicationem Evangelii, Sacramentorum institutionem &c. Sed quod insuper requiratur ut admittantur interiores gratiæ ad salutem vere sufficientes, nonnullis saltem reprobis concessæ. Porro F. Berti, dum exponendum suscipit quid sit illa Dei voluntas antecedens erga hominum salutem, & quousque protendatur, eam restringit ad illa media generalia, quæ in priori hujus operis parte paulo fusius exposuimus. *Attendendus est*, inquit, *ordo a Deo impositus, in quo omnes homines, tam justi quam impii, donec vivunt, in via, qua ad salutem pervenire possunt, collocantur: omnes jus habent accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam quam hæc efficiunt: omnibus prædicatum est Evangelium, exhibita misericordia, præparata divinorum beneficiorum munera: pro omnibus Christus abunde cumulateque satisfecit & pretium redemptionis exhibuit..... Hujus ordinis impositio est objectum voluntatis antecedentis..... Deinde attendendum est hujus impositi ordinis complementum & executio, qua hominum plurimi perducuntur ad salutis terminum, accipiunt donum perseverantiæ, percipiuntque reapse fructum Passionis Christi..... atque secundum hanc postremam rationem, non pro universis, sed pro multis suum fudisse sanguinem & rogasse Christum Catechismus ipse declarat. Igitur voluntatem antecedentem illam dicimus quæ spectat ad ordinis impositionem; & consequentem eam quæ executionem respicit hujus ordinis.*

Berti tom. 2. lib. 5. cap. 1. pag. 186.

II.

Hic forsitan hærebit Lector perplexus, num his novis atque inusitatis verborum involucris significet F. Berti Deum virtute hujus voluntatis antecedentis providisse omnibus & singulis hominibus media quædam, quibus pervenire potuissent ad æternam salutem; an autem Theologus iste cum Jansenianis admiserit duntaxat media illa exteriora omnibus universim hominibus communia, quibus, ut jam pluries diximus, salus æterna absque internis gratiis, iisque vere sufficientibus, non redditur reprobis possibilis. Verum mens ejus non videbitur ambigua ei qui totam ipsius doctrinæ seriem attente perpendet. Quod autem censeat salutem æternam virtute hujus voluntatis antecedentis non reddi reprobis possibilem, sic demonstrari potest.

Virtute voluntatis antecedentis salus æterna reprobis non redditur possibilis, si hæc antecedens voluntas nulla media necessario complectatur quibus possibilis reddatur reprobis æterna salus: atqui, juxta Fratrem Berti, voluntas Dei antecedens erga reproborum salutem nulla media necessario complectitur, quibus salus æterna illis reddatur possibilis; nam juxta Theologum nostrum Deus voluntate antecedenti vult salvari omnes omnino homines, nemine prorsus excepto, ac consequenter parvulos in utero matrum vita functos; atqui idem Theologus docet Deum parvulis in utero matrum vita functis non providisse media quibus illis æterna salus reddatur possibilis, & tamen contendit quod Deus voluntate antecedenti velit illorum salutem; ergo juxta illum, voluntas Dei antecedens erga salutem hominum nulla necessario complectitur media, quibus æterna salus reddatur possibilis: ergo ex eo quod F. Berti asserat Deum voluntate antecedenti velle omnes homines, nemine excepto, salvari, non sequitur quod Deus illis providerit media ad salutem sufficientia; ergo hoc asserendo non ejurat hæresim in quinta propositione damnatam.

Ad perficiendam itaque hanc demonstrationem hoc unum nobis probandum superest, nempe quod, juxta Fratrem Berti, Deus parvulis in utero matris vita functis non providerit media, quibus æterna salus redderetur illis possibilis. Hoc autem expresse docet. Asserit quidem cum omnibus Theologis, nullam his puerulis internam gratiam conferri; contendit quoque pro iis paratam esse & institutam medicinam peccati: quod autem Deus talem medicinam ipsis applicari velit, hoc diserte negat. *Puerulis*, inquit, *vita functis in utero matrum denegari adjutorium sufficiens inde evincitur, quod cum nondum sint capaces perceptionis & voluntatis, nulla gratia locum habet, nisi exterior, hoc est, ministratio Baptismatis: atqui hujusmodi pueris baptisma non ministratur; ergo nulla his gratia actualis confertur.*

Berti tom. 3. lib. 19. cap. 8. pag. 148.

Huic suæ assertioni ait responderi communiter a Theologis, quod etsi puerulis illis nulla conferatur interior gratia, hæc tamen fuit illis præparata, quatenus Deus illis providerat media ad salutem assequendam necessaria, quorum applicationem impedierunt causæ secundæ. *Tam plano argumento*, ait uno contextu, *responderi solet, Deum velle iis infantibus applicari Sacramentum regenerationis, non quidem voluntate consequente, sed antecedente, qua profecto vult illorum salutem. Cur autem non applicetur reapse, non voluntas Dei est, sed vel culpa parentum, vel series causarum secundarum immaturam mortem inferentium.* Ita quidem loquuntur Theologi Orthodoxi, qui volunt Christum revera mortuum esse pro salute puerulorum in matrum utero vita functorum, adduntque non teneri Deum generalem Provisorem ad perturbandum ordinem causarum secundarum: sed hanc Theologorum expositionem rejicit F. Berti. *At nihil mo-*

Ibid.

ves

Ibid. *tertio*, inquit, *ista responsio. Primo quia ad voluntatem antecedentem spectat Sacramenti Institutio & remedii applicatio; ideoque concedendum est tantummodo pro iis parvulis medicinam peccati paratam & institutam; quod extra omnem controversiam positum est.*

Profecto hic manifeste docet F. Berti Deum instituisse quidem pro parvulis in utero materno decedentibus, sicut pro cæteris omnibus, Sacramentum Baptismi, non tamen voluisse illis istud applicari; ac proinde illis non reddidisse salutem possibilem. Ergo ex eo quod asserat iste Theologus Deum velle voluntate antecedenti omnes homines, nemine excepto, salvos fieri, non potest inferri quod aliis quam prædestinatis salutem possibilem reddiderit.

III.

Ex dictis patet magnum intercedere discrimen inter Fratris Berti & Theologorum Orthodoxorum doctrinam. Theologi enim Orthodoxi, qui docent Christum pro salute omnium omnino hominum, etiam parvulorum in materno utero defunctorum, esse mortuum, asserunt consequenter Deum omnibus illis contulisse, obtulisse, vel saltem præparasse media, quibus salus æterna reddita fuerat illis possibilis. Vasquez vero, qui censuit iis infantibus non fuisse præparata media, quibus illis possibilis redderetur æterna salus, opinatur quoque pro illis mortuum non esse Christum. Sed F. Berti contendit simul, & Christum pro illorum salute mortuum esse, & Deum nolle ut ipsis applicentur media, quibus salus æterna ipsis reddatur possibilis. Nonne hæc duo contradictoria sunt?

IV.

Ex his quis non inferat Fratrem Berti idem fateri Deum voluntate antecedenti velle omnes homines salvos fieri, etiam infantes qui in utero materno moriuntur, atque pro salute eorum omnium mortuum fuisse Christum, ut quintam Jansenii propositionem, quam sincere non damnat, damnare videatur?

Patet præterea, quod, etsi F. Berti a Jansenio verbis aliquatenus recedat, ab illo tamen quantum ad substantiam doctrinæ nullatenus discrepet. Docet quidem Jansenius, quod Deus, etsi voluerit antecedenter ad Adami peccatum omnes salvare homines, præsupposito tamen primævi parentis peccato non amplius velit, voluntate etiam antecedenti, salvare ullos reprobos, utpote quibus nullam gratiam sufficientem confert, qua salutem æternam possint adipisci. F. autem Berti, quamvis cum Jansenio nullam in reprobis agnoscat vere sufficientem gratiam, asserit tamen quod Deus, etiam præsupposito primi hominis peccato, velit eos salvare, quia per mortem suam ad delenda omnia peccata abunde sufficientem Christus pro eis satisfecit, pro eis Sacramenta instituit, eis prædicari jussit Evangelium &c.

Hanc pretii sufficientiam admittit cum F. Berti Jansenius; sed iste paulo sincerior ut jam dictum est supra, vult non ideo dici posse quod Christus pro salute reproborum mortuus sit. F. Berti e contra vult illud posse dici. Discrimen ergo illud non in re, sed in verbis dumtaxat reperitur.

V.

Nec est quod quis pro Fratre Berti reponat plures Theologos docere de voluntate antecedenti, quod respiciat remedia communia omnibus hominibus proposita, Passionem Christi, institutionem Sacramentorum, prædicationem Evangelii &c. Nam Theologum nostrum non arguimus eo quod asseruerit hæc remedia omnibus proposita pertinere ad voluntatem Dei antecedentem, sed eo quod nullum alium effectum agnoscat hujus voluntatis, quo homines non prædestinati possint operari salutem, præsertim dum agitur de exponenda atque refellenda quinta Jansenii propositione. *Mortuus est itaque Salvator noster*, inquit eo in loco, ubi refellendam suscipit quintam propositionem Jansenii, *pro omnibus voluntate antecedenti, cujus effectus est institutio cujusdam ordinis complectentis causam & remedia, quibus possent peccata quæque remitti* . . . . . Et quibusdam interjectis; *ad generalem illam*, ait, *voluntatem, secundum quam Christus pro omnibus est crucifixus, fas est quod passio præcesserit, ut causa quædam universalis; sive instituerit remedia, quibus, si applicentur, deleri potest qualecumque peccatum*. Ea autem remedia virtute voluntatis antecedentis non applicari contendit, ac proinde etsi asserat F. Berti Deum velle voluntate antecedenti omnes homines, nemine prorsus excepto, salvari, non ideo vult iis omnibus conferri, offerri, aut saltem præparari gratias interiores ad salutem vere sufficientes.

Berti tom. 3. lib. 17. cap. 6. pag. 134.

Ibid. pag. 135.

Et quidem F. Berti in suo systemate duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, nullas admittere potest interiores gratias, quibus salus æterna reprobis reddatur possibilis; nam illæ gratiæ, vel sunt cupiditate superiores, vel non: si cupiditate superiores sunt, pertinent ad prædestinatos, cum suum habeant invincibiliter effectum: si non superiores, cupiditatem vincere non possunt, nec proinde salutem reddere possibilem.

Itaque dum in loco supra laudato F. Berti ait, *quod omnes homines, tam justi quam impii, donec vivunt, in via, qua ad salutem pervenire possunt, collocantur*, nihil aliud intendit quam omnes homines, donec vivunt, posse gratiam recipere; sed eam non recipiant illi qui ad salutem non perveniunt, nec eam sibi advocare possunt. Constituuntur in via qua ad salutem pervenire possunt: sed quid ipsis prodest, si hanc salutis viam ingredi non possint, nec in ea ambulare?

Addit quod *omnes jus habent accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam quam hæc efficiunt*: sed quid juvat illud prætensum jus, si illo non possunt uti absque gratia, qua carent?

Omnibus, inquit, *prædicatum est Evangelium*; sed prædicatio Evangelii, si non adsit interior gratia, eaque, juxta Fratrem Berti, gradibus superior, salutem non reddit possibilem.

Omnibus, ait, *est exhibita misericordia*: sed si hæc misericordia auxiliorum exteriorum exhibitionem non excedat, certe per eam salus æterna non redditur possibilis.

Omnibus quoque sunt *præparata divinorum beneficiorum munera*, porgit F. Berti, & hic latet æquivocatio, quæ paucis enucleanda est, si per hanc præparationem divinorum beneficiorum significare vellet, quod iis quibus non sunt collata, vel oblata auxilia gratiæ, præparata tamen fuere ex parte Dei, ita ut eorum exhibitio impedita sit a causis secundis libere agentibus, sane Orthodoxe sentiret Theologus noster: verum hanc expositionem loco supra citato ipsemet rejicit. Nihil aliud ergo his præparatis divinorum beneficiorum muneribus intelligere potuit, quam illa auxilia generalia pro omnibus universim instituta, & omnibus proposita, absque tamen ullis interioris gratiis ad salutem vere sufficientibus.

Denique asserit Deum voluntate antecedenti velle salutem omnium omnino hominum, in eo sensu quod *pro omnibus Christus abunde cumulateque satisfecit, & pretium redemptionis exhibuit*. Sed hanc esse Jansenii & Jansenistarum expositionem vidimus in priori hujus operis parte.

Itaque F. Berti hoc exquisito atque fucato verborum apparatu nihil aliud significat quam Christum pro omnibus mortuum esse, 1. quantum ad sufficientiam pretii. 2. quantum ad communitatem causæ, scilicet quantum ad causam generis humani susceptam, assumptamque naturam humanam omnibus communem, & alia generalia salutis media toti humano generi proposita atque concessa. Sed hanc antecedentem voluntatem nullas complecti contendit interiores gratias ad salutem vere sufficientes, ac proinde nullas gratias ad salutem vere sufficientes fuisse ulli singulari reprobo præparatas,

VI.

Mentem suam clarius adhuc manifestat dum alio in loco probare aggreditur hanc voluntatem salvandi omnes esse in Deo veram, propriam atque sinceram. *Voluntas antecedens*, inquit, *dicitur comparative ad institutionem mediorum qui us omnes salvari possunt:* Berti
hoc autem est aliquod vere bonum, quod est objectum tom. 1.
voluntatis sinceræ & propriæ: ergo est in Deo sincera & propria voluntas illa antecedens salvandi omnes. lib. 1. cap. 1. pag. 389. & 390.
Notandum quod hic F. Berti admittat, non collationem mediorum, quibus reprobi salvari potuissent, sed dumtaxat eorumdem mediorum institutionem.

Porro in cujus mentem venire potest, si sola excipiatur Bertiniana mens, satis esse, ut Deus dicatur velle salutem omnium, quod media instituerit, quibus etiam reprobi salvari possint, si ipsis reprobis ea nunquam auxilia conferantur? Præterea per hanc institutionem mediorum non intelligit Theologus noster, ut patet ex supradictis, auxilia ad salutem vere sufficientia alicui ex reprobis concessa, sed solummodo illa auxilia generalia quæ toti humano generi universim proponuntur.

Dein-

Deinde ita prosequitur. *Vere Deus omnes ad agnitionem veritatis invitat: omnibus, si velint, Ecclesiæ sacramenta dispensat: pro omnibus redemptionem dedit Unigenitum suum.* Hæc quoque auxiliorum generalium toti humano generi universe concessorum limites non excedunt: non excedunt quoque ea quæ deinde ait de voluntate Dei antecedente, quod *impletur in aliquo ordine, & semper effectum proprium & immediatum consequitur, primum scilicet, qui est ordinare Creaturam in suum finem, eamque in via constituere salutis.* Addit deinde; *Jansenius vero*, ait, *voluntatem hanc generalem a statu naturæ lapsæ prorsus ablegat.* Jansenius certe voluntatem hanc generalem a statu naturæ lapsæ nunquam ablegavit: nunquam negavit, nec negare potuit Evangelii prædicationem, Sacramentorum institutionem, aliaque generalia salutis media fuisse toti humano generi universe concessa. Tribuit ergo F. Berti errorem Jansenio, quem rejicit Novator iste, ut impune tueri possit, & a censura immunem reddere, si posset, hæresim in quinta propositione damnatam.

VII.

Verum F. Berti, dum adversariorum objectiones diluere tentat, non aliam tradit voluntatis antecedentis notionem, quam quæ supra tradita est, & quam more suo restringit ad externa illa & generalia auxilia universe proposita. In responsione enim ad object. 5. exponens hunc Apostoli textum, *Deus omnes homines vult salvos fieri*, sic eam voluntatem interpretatur. *Postrema expositio est*, inquit, *Deum contulisse humano generi in universum auxilia quamplurima externa, quibus suam pro omnium salute curam ac sollicitudinem significavit, nimirum legem omnium menti inscriptam, exemplum ac redemptionem Christi, prædicationem Apostolorum, orationes Ecclesiæ, sanctorum virorum merita ac labores:* Mitto tres alias quas profert Theologus ille expositiones, quia pertinent ad voluntatem, non antecedentem, sed consequentem.

Ibid. pag. 192.

Et in responsione ad object. 4. *Respicit* (Deus) *voluntate antecedente*, inquit, *rationalem Creaturam universim, eamque visceribus misericordiæ & charitatis complectitur: consequenti vero hæc vel illa individua &c.*

Ibid. pag. 195.

Et in responsione ad 5. object. ait etiam, *Deum singulis hominibus quantumvis scelestissimis communia saltem media præbere.*

Ibid. pag. 306.

VIII.

Hanc voluntatis antecedentis expositionem tradidit F. Berti tomo primo, libri quinti cap. 1. ubi hanc quæstionem agitat; scilicet, *An divinum beneplacitum erga singulorum hominum salutem versetur.* In tertio autem tomo dum exponendas atque refellendas aggreditur quinque Jansenii propositiones, eandem iisdemque fere terminis tradit illius voluntatis antecedentis expositionem. Nam post laudata quædam divi Thomæ testimonia *Ex qua præclara D. Thomæ doctrina*, inquit, *tria consectaria inferuntur; Primum est, quod ad generalem illam voluntatem, secundum quam Christus pro omnibus est crucifixus, sat est quod Christi passio præcesserit, ut causa quædam universalis, sive instituerit remedia, quibus, si applicentur, deleri potest qualecumque peccatum: non est autem necesse ut applicentur reapse, ideoque ex morte Christi pro omnibus non consequitur aut gratiam, aut fidem, aut charitatem a singulis hominibus actu participari.*

Berti tom. 3. lib. 17 cap 1. pag. 146. & seq. Ibid. pag. 353.

Si ex morte Christi pro omnibus non consequitur gratiam a singulis hominibus actu participari, ergo ex ea non consequitur reprobis collatas fuisse gratias ad salutem sufficientes, quas tamen admittere necesse est, ut dici possit Christum pro salute nonnullorum saltem reproborum esse mortuum, ac consequenter ut ejuretur quinta Jansenii propositio.

IX.

Alterum (consectarium) pergit F. Berti, *est quod ut aliquis dicatur redemptus debet esse in eo statu in quo aut possit conjungi cum Christo, ut sunt infideles & increduli; aut conjungatur reapse, ut sunt fideles & recti.* Legi debet forsan justi.

Hæc secunda Fratris Berti observatio ad præsentem non pertinet quæstionem, & ab eo dumtaxat in medium adducitur, ut dæmones & damnatos a redemptione Christi excludat.

X.

Tertium quod consequitur est, pergit idem Theologus, *voluntate sequente, cujus effectus est applicatio fructuum passionis Christi, non omnes fuisse redemptos æqualiter, quia non omnibus indiscriminatim eodem modo passio Christi applicatur, sed aliquibus gratia sufficiens, aliquibus gratia efficax, aliquibus etiam donum finalis perseverantiæ.*

Hic aperte significat F. Berti gratiæ sufficientis largitionem pertinere, non ad voluntatem antecedentem; sed ad voluntatem consequentem; unde sic argumentari licet. Largitio gratiæ sufficientis, juxta Fratrem Berti, non pertinet ad voluntatem antecedentem, ergo ex voluntate antecedenti, quam in Deo admittit, salvandi omnes homines, nullatenus inferri potest quod Deus ulli reprobo contulerit gratias ad salutem sufficientes; ergo F. Berti admittendo hanc antecedentem voluntatem salvandi omnes homines non ejurat hæresim in quinta propositione damnatam, nec profitetur dogma ab Innocentio X. in censura quintæ propositionis Jansenianæ definitum.

XI.

Sed esto, objiciet fortasse aliquis, quod F. Berti locis supra laudatis non ejuret hæresim quintæ propositionis: esto quod non profiteatur dogma a Summo Pontifice in censura quintæ propositionis definitum, inde tamen colligere non licet quod amplexus sit ipsam hæresim damnatam.

Respondetur, ex iis locis præcise nos illum non arguere quasi ibi expresse propugnaverit hæresim quintæ propositionis, sed eam esse reprehensione dignum contendimus, imo de hæresi damnata valde suspectum, eo quod silentio prætereat, & quintæ propositionis legitimum, qui damnatus est, sensum, & dogma, quod vi censuræ propositionis hujusmodi definitum fuit a Summo Pontifice, in iis præsertim circumstantiis, in quibus exponere aggreditur propositiones Jansenii a Summo Pontifice damnatas; tunc enim *error cui non resistitur approbatur, & veritas cum non defensatur, opprimitur.* Et id in præsenti materia ita fit verum, ut hæresis, sicuti jam pluries dictum fuit, & nunquam satis repeti potest, ut, inquam, hæresis, quæ in quinta propositione damnata est, fluxu necessario fluat ex principio duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, cui principio F. Berti adhæret mordicus.

XII.

Cum tamen F. Berti alibi hanc eandem moveat quæstionem, dum de gratiæ sufficientis distributione agit, videndum an ibi clare doceat reprobis, saltem nonnullis, dari gratias ad salutem sufficientes.

Agens igitur de gratiæ distributione dissertationem suam septem perficit assertionibus, quarum nulla admittit, in aliquibus saltem reprobis, gratias ad salutem vere sufficientes: quod ut ostendamus singulas hic subjiciemus Theologi illius assertiones.

Prop. 1. *Deus pro omnibus ac singulis remedia salutis instituit, paravitque, exhibuit. & quantum est ex se nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem.* Berti tom. 3. pag. 440.

Hic affirmare prima fronte videtur F. Berti, non solum aliquibus reprobis, sed omnibus omnino hominibus dari gratias ad salutem vere sufficientes. Verum aliter res se habet. Nam hanc suam assertionem accipit in eo dumtaxat sensu, in quo docuit Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum, & Deum velle omnes homines salvos fieri, voluntate scilicet antecedenti, quæ nullas exhibet, juxta illum, gratias sufficientes, sed auxilia dumtaxat exteriora & generalia toti humano generi universim concessa. Sic enim hanc primam probat assertionem, *Quoniam Deus*, inquit, *vult omnes homines salvos fieri, & pro omnium salute tradidit Unigenitum filium suum. Igitur, quantum in se est, Deus optimus ac beneficentissimus omnes complectitur, omnibus miseretur, omnibus opitulatur.* Si ex eo quod Deus omnes homines salvos fieri velit, voluntate scilicet antecedente in sensu Fratris Berti intellecta, id est, voluntate quæ complectitur media dumtaxat exteriora, non autem gratias internas, easque ad salutem sufficientes, si, inquam, ex ea voluntate salvandi omnes sequatur Deum pro omnibus ac singulis remedia salutis instituisse, paravisse, exhibuisse &c. profecto hæc remedia salutis extra limites auxiliorum exteriorum toti humano generi communium non egredientur. Igitur F. Berti per hæc salutis remedia, quæ pro omnibus & singulis asserit esse instituta, parata, exhibita, nihil aliud intelligit quam remedia illa communia omnibus generatim hominibus, seu toti generi humano proposita atque concessa, nullatenus autem gratias internas, easque ad salutem vere sufficientes.

Prop.

Ibid. pag. 441. Prop. 2. Fratris Berti. *Non est de fide quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum ac propatum omnes reapse recipiant.*

Verissima est hæc assertio; nam quod non omnes reapse recipiant auxilium gratiæ certissimum est, saltem de infantibus absque baptismo ante usum rationis morientibus. Quod autem auxilium illud gratiæ recipiant omnes adulti, ut pervenire possint ad fidem, non est definitum, imo contrarium docent satis communiter Theologi de iis quos vocant negative Infideles. Quidquid autem sit de his Theologicis quæstionibus, evidentissimum est, quod ex secunda Fratris Berti propositione non possit inferri nonnullis saltem reprobis dari auxilia ad salutem sufficientia.

Ibid. pag. 442. Prop. 3. *Non est necessaria ad imputationem peccati præsens & actualis divinæ gratiæ inspiratio.*

Nec ex ista propositione sequitur etiam reprobis, saltem nonnullis, concedi gratias ad salutem vere sufficientes. Quis e contra non videat Fratrem Berti hanc assertionem aliis ideo intexere, ut aures Christianæ Bertiniano systemati non assuefactæ illius doctrinam de gratiæ sufficientis denegatione minus ægre ferant, & benignius suscipiant. Et non solum contendit actualem gratiam ad imputationem peccati non requiri, sed addit hominem etsi necessitetur ad peccandum in genere, atque ideo peccatum vitare non possit, libere tamen agere & peccare, modo non necessitetur ad illud peccatum in speciali, sed possit inter duo peccata unum eligere præ alio. *Sufficit*, inquit, *ad merendum vel demerendum libertas indifferentia quoad exercitium, non requiritur quoad specificationem, sive satis est, si adsit libera potestas agendi vel non agendi quod opere ipso exercetur. At hæc libera potestas reperitur in iis etiam qui sufficienti gratia sunt destituti ..... Igitur demereri possunt & revera peccant. Minorem propositionem sequentibus momentis demonstro. Sit primum. Liberum habemus arbitrium ad malum sine gratia, non enim ad hoc vel ad illud privatum, noxium, ac prohibitum opus voluntas est naturaliter determinata*, &c. (Berti ibid. pag. 441.)

Prop. 4. *Cuilibet fideli, nisi libere ponat obicem, adest gratia orationis, qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata: hac tamen gratia destituitur est Infidelis.*

Hac assertione videtur F. Berti confiteri gratias sufficientes cuilibet fideli, ac consequenter pluribus reprobis concedi; sed si ejus doctrinam penitius perpendamus, evidenter patebit eum revera non admittere gratias sufficientes cuilibet fideli concessas.

Advertenda est enim hæc clausula, *nisi libere ponat obicem*; nam hic obex vel est in potestate voluntatis, ita ut possit illum ponere vel non ponere: vel non est in potestate voluntatis. Si obex ille sit in potestate voluntatis, si voluntas hominis illius fidelis possit illum ad libitum ponere & non ponere, profecto F. Berti asserendo quod cuilibet fideli adsit gratia orationis, nisi libere obicem ponat, admitteret in quolibet fideli gratias ad salutem vere sufficientes. Sed hæc non dicit Theologus noster; imo principiis ejus directe adversantur; nam obex ille quem homo ponit recipiendæ gratiæ orationis est peccatum: sic ergo intelligi debet hæc clausula, *nisi homo peccando illa gratia orationis se-se reddat indignum*. Porro cum in systemate Bertiniano absque gratia a peccato non possimus abstinere, sensus illius assertionis est, nec alius esse potest, nisi quod cuilibet fideli, si gratiam habeat qua vitet peccatum, non desit gratia orationis. *Non possumus*, inquit, *aut peccatum vitare, aut tentationem aliquam sine gratia vincere undequaque, id est, æquo moderamine, ita ut motus sensuum compescantur, & frænetur appetitus rebellis*. (Berti tom. 2. lib. 16. cap. 3.) Si sine gratiæ adjutorio non possumus vitare peccatum, nec quoque absque illo possumus gratiæ orationis obicem non ponere. Igitur F. Berti asserendo quod cuilibet fideli adsit gratia orationis, nisi libere ponat obicem, nihil aliud dicit, nisi quod cuilibet fideli adsit gratia orationis, si præcesserit gratia qua abstinuerit a peccato. Cum autem hæc gratia qua abstinemur a peccato non magis sit in potestate voluntatis, quam gratia orationis, ex ista Bertiniana assertione nihil aliud sequitur, nisi quod gratia orationis, quam cuilibet fideli liberaliter tribuere videtur, illi dumtaxat adsit, cui antecedenter concessa est gratia vitandi peccatum. Nonne fallax & illusoria est omnino ejusmodi assertio?

Ibid. pag. 446. Prop. 5. *Nullus absque gratia per se efficaci habet potentiam orandi conjunctam cum actu.*

Certum est quidem, in sententia illorum qui censent gratiam esse per se efficacem, neminem habere potentiam conjunctam cum actu sine gratia per se efficaci: sed ut F. Berti mentem suam aperiret circa gratias ad salutem sufficientes nonnullis saltem reprobis concessas, de iis aliquid subjicere debuisset. Illius ergo iis in circumstantiis silentium grandem de fide ipsius nobis injicit suspicionem.

Verum quod absque gratia efficaci homo orandi non habeat potentiam, etiam ab actu sejunctam, aperte innuit, dum paulo post ait, quod *sine adjutorio quæ, sive gratia per se efficaci, non possumus præsumptionem vitare, & carnem reprimere concupiscentem adversus spiritum*. Et deinde contendit quod absque gratia efficaci orare non possumus potentia ab omni impedimento expedita. *Si præterea*, inquit, *orare possumus absque gratia efficaci, potentia ab omni impedimento expedita, non absurdum erit asserere, quod unum distinguit ab alio oratio sua.* (Ibid. pag. 447.)

Prop. 6. *Est probabilior sententia, auxilia, quæ omnibus divina munificentia paravit, quibusdam aliquando deesse ob impedimenta quæ objicit humanum demeritum.* (Ibid. pag. 448.)

Ibi asserit F. Berti quibusdam deesse auxilia divinæ gratiæ: ex hac igitur assertione concludi non potest nonnullis saltem reprobis dari gratias ad salutem vere sufficientes. Sola superest expedienda assertio septima, ut videamus utrum tandem admittat in nonnullis saltem reprobis gratias ad salutem vere sufficientes.

Prop. 7. *Quisquis non adjuvatur a Deo per gratiæ subministrationem, queri debet de prava sua voluntate, non de Deo ipso beneficentissimo gratiarum suarum largitore.* (Ibid. pag. 455.)

Hic quidem docet F. Berti quod si Deus deneget gratiam suam, de illo perperam & injuste quereretur homo. An autem aliquibus saltem reprobis concedatur gratia, qua illis salus reddatur possibilis, a sententia sua dicenda artificiose abstinet, ne forte sibi ipsi aperte contradicat.

XIII.

Nec magis Orthodoxe sentit, dum objectiones refert ac refutare conatur. Varia quidem sibi ipsi objicit sacræ scripturæ testimonia, quibus dicitur Deus omnes hortari ut ad eum convertantur: stare ad ostium & pulsare: nolle aliquos perire: pro omnibus filium suum tradidisse: illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum: neminem se abscondere a calore ejus. Præterea: *Quid est*, inquit Dominus Isaiæ quinto, *quod debui ultra facere vineæ meæ*: (Berti ibid. pag. 456.) Et ipsemet Christus Matt. 23. *Quoties volui congregare Filios tuos*. His autem omnibus testimoniis ita respondet. *Generalis responsio est principio*, inquit, *Deum, quantum in se est, gratiam singulis paravisse, illam exhibere universis, conferre etiam volentibus & petentibus, & reluctationem, tenebras, cæcitatem pendere ab humanæ voluntatis arbitrio*.

Verum hæ gratiæ singulis præparatæ & exhibitæ nihil aliud sunt, juxta illum, ut jam demonstratum est, præter gratias illas exteriores toti generi humano communes: addit tamen Deum gratiam suam conferre volentibus & petentibus; sed si eam nec velle, nec petere possint reprobi absque subsidio interioris gratiæ, quam non habent, nec sibi advocare possunt, profecto salus non redditur illis possibilis. Asserit denique F. Berti reluctationem, tenebras, cæcitatem pendere ab humanæ voluntatis arbitrio. Sed in quo sensu? Confitetur ne hominem gratia victrici destitutum posse non reluctari, aut tenebras & cæcitatem a se depellere? Neqaquam. Fatetur quidem hæc hominem posse, sed in eo dumtaxat sensu; *Quoniam Deus potest*, inquit, *illum gratia prævenire*. (Ibid. pag. 459.) Sed si Deus, qui potest gratia sua hominem prævenire, illum non præveniat, salus æterna ei non redditur possibilis. Ergo his verbis non asserit F. Berti salutem æternam reprobis reddi possibilem.

Docet insuper Theologus iste, Deum gratiæ suæ auxilia *subministrare nullum ponentibus impedimentum*; (Ibid. pag. 465.) sed immediate post hæc verba addit, *quamquam istud* (scilicet impedimentum) *non ponere aut removere munus sit gratiæ, quæ aliquibus denegatur*. His ergo verbis nullam asserit reprobis gratiam, qua reddatur illis possibilis salus æterna.

Et post pauca, *Respectu bonorum operum*, inquit, *fentio carentem auxilio sufficienti non habere potentiam proximam, peccare tamen illorum occasione, quoniam ejus impotentia est libere volita; nam ideo non potest, quia per pravam erga malum voluntatem ponit potentiæ proximæ impedimentum*. (Ibid. pag. 466. & 467.) In memoriam revocare debemus hoc impedimentum quod peccator ponit per peccatum, non libere poni, quidquid in contrarium dicere videatur F. Berti; nam licet in illius systemate possit abstinere ab hoc vel illo peccato in particulari, abstinere tamen non potest a peccato aliquo in genere perpetrando.

XIV.

XIV.

Ex dictis in hoc articulo inferre licet F. Berti, in tribus quos discutiendos suscepimus articulis, nullam in reprobis admisisse gratiam, quæ ad salutem vere sufficiat, sive in libri quinti cap. 1. ubi inquirit an divinum beneplacitum erga singulorum hominum salutem versetur, in libri 17. cap. 3. ubi probare aggredimur damnatam esse merito quintam Jansenii propositionem, sive denique in libri 18. cap. 8. ubi agit de variis Theologorum placitis circa sufficientia auxilia pro omnibus instituta. Constans est ubique Theologi illius doctrina, nullasque admittit in reprobis gratias vere sufficientes, quibus salutem æternam obtinere possint.

ARTICULUS XII.

Totius Operis summaria collectio.

FF. Bellelli & Berti Jansenismi convincendos suscepimus: propositum nostrum jam assecutos existimamus, si, ut arbitramur, demonstravetimus eos adoptasse primo famosum illud ac toties decantatum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus: ex quo principio tanquam rivuli a fonte fluunt ab Innocentio X. damnatæ in Jansenio quinque propositiones. Secundo si jam etiam demonstratum fuerit hos Theologos amplexos fuisse doctrinam in his quinque propositionibus damnatam.

I.

Quod autem attinet ad principium duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium, illud a F. Bellelli fuisse assumptum ex his quæ dicta sunt satis superque eruitur. *Instillat* [Vide supra art. 2. n. 3.] *quippe*, ait loco supra citato, *carnalis cupiditas in cor hominis suas delectationes illicientes trahentesque ad malum, sicut suas quoque gratia sanctas delectationes inspirat retrahentes a malo ..... Ne tamen arbitrium primo pulsu per concupiscentiam agitatum ad pravas flectatur illecebras, gratia pugnat, & si fortior est vincit, facitque invincibiliter ut libera facultas adjuta suo nutu concupiscentiæ delectationibus resistat, bonoque superno magis delectanti consentiat. Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione superatur.*

Hinc clarissime exponitur lucta cupiditatis & gratiæ, quarum ea quæ fortior est alteram vincit. Illos autem motus, tum cupiditatis, tum gratiæ, conceptis [Vide supra ibid. n. 2.] verbis asserit esse indeliberatos. Quod autem invincibilis sit illa e duabus delectationibus quæ gradibus superat alteram asserit in loco modo laudato; nam de gratiæ delectatione sic habet, *facitque invincibiliter*, inquit, *ut libera facultas concupiscentiæ delectationibus resistat*. De delectatione autem cupiditatis docet quod vinci non possit a delectatione gratiæ, si ista non præponderet cupiditatis affectui. *Et si non præponderet*, inquit, *quomodo illam vincere potest?*

Et quidem quod invincibilem velit esse delectationem illam quæ gradibus superat alteram, patet ex eo quod illud de duabus delectationibus principium firmare nitatur hac S. Augustini sententia male in- [Vide supra ibid. n. 5.] tellecta: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*, ac proinde contendat voluntatem necessario obsequi delectationi, quæ gradibus actu superat alteram.

[Vide supra n. 3.] Præterea illa gratia vincere non potest concupiscentiam, quæ ad illam vincendam viribus non pollet sufficientibus; atqui talis est illa gratia relative ad concupiscentiam ardentiorem ac robustiorem; nec tunc illi gratiæ aliud nomen imponit F. Bellelli, quam gratia parva, quam gratia invalida, quia scilicet eam non putat habere vires sufficientes ad debellandam oppositam concupiscentiam, & homo illa dumtaxat gratia instructus non magis potest frænare concupiscentiam, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Nemo sane, si sinceræ sit fidei, inficiari potest hominem illum his in circumstantiis positum vera laborare videndi impotentia; ergo eadem omnino concupiscentiæ vires infringendi impotentia laborat ille, cui inest tantum gratia gradibus inferior. Nam, ut superius dictum fuit, a F. Bellelli hæc instituitur comparatio, qua vult hominem gratia parva instructum posse concupiscentiæ resistere eodem prorsus modo quo homo, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, potest videre. Consectaria enim, quæ ex hac similitudine subsequuntur, jam superius deduximus.

Insuper *gratia efficax Salvatoris*, nempe gratia cupiditate superior, *statuitur* a Fratre Bellelli, ut *infirmitati per peccatum relictæ succurrat, nempe concupiscentiæ, quæ ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsi relictas sub Dæmonis potestate devincit*. [Vide supra art. 2. §. 1.] Igitur quamdiu voluntas gratia gradibus superiore destituta est, ineluctabili concupiscentiæ pondere devincta subjacet; ac proinde quamdiu concupiscentia gradibus superat gratiam, voluntas illi non potest resistere.

II.

Admisso itaque a Fratre Bellelli pernicioso duarum Jansenianarum delectationum principio, doctrinam quoque in quinque propositionibus damnatam ut admittat necesse est; & quia gratias gradibus cupiditate inferiores vult esse invalidas, & cum eis hominem non magis posse operari bonum & mandata servare, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, ideo diffiteri non potest homini gratia efficaci destituto mandata Dei esse impossibilia, ac proinde illa esse impossibilia omnibus qui ea transgrediuntur, etiam volentibus & conantibus secundum præsentes quas habent vires, deesse quoque illis gratiam qua possibilia fiant. Hæc est prima Jansenii propositio.

III.

Diffiteri quoque non potest interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resisti; non gratiæ cupiditate fortiori, ut patet, non gratiæ cupiditate debiliori, quia effectus, ad quem inclinat gratia, non impeditur a voluntate, sed dumtaxat a cupiditate gradibus superiori. Hæc est secunda propositio.

IV.

Nec diffiteri potest ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione, nisi contendat simul hominem viatorem non esse liberum, nec mereri aliquid aut demereri, quod tamen certissime non admittet. Fatetur quidem hominem in hac vita liberum esse a necessitate quæ oritur ex objecto, qualis necessitas reperitur in Beatis, non vult tamen, nec velle potest illum quoque esse liberum ab illa necessitate quæ oritur ex delectatione, sive gratiæ sive cupiditatis quæ actu præponderat alteri; imo conceptis verbis asserit necessitatem illam, quia est accidentalis & adventitia, non officere libertati, quasi necessitas illa, etiamsi inducta sit per peccatum Adami, ut falso contendit, minus sit vera & proprie dicta necessitas, quam ea quæ oriretur ex primæva institutione. Vide dicta superius art. 4. hujus posterioris operis. Docet ergo quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiratur libertas a necessitate vera & proprie dicta; ac proinde tuetur doctrinam in tertia Jansenii propositione damnatam.

V.

Docet etiam doctrinam in quarta damnatam propositione; doctrina enim damnata in quarta propositione est, quod voluntas humana non possit divinæ gratiæ resistere vel obtemperare, sive illa sit gradibus inferior cupiditate, sive superior. F. autem Bellelli conceptis verbis asserit voluntatem humanam non posse resistere gratiæ gradibus superiori. *Augustinus*, inquit, *non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, & insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit.* [Bellelli [illegible] lib. 2. cap. 16.] Et decretum Concilii Tridentini, quo definitur hominem abjicere posse divinam Spiritus Sancti inspirationem, interpretatur de gratia pure sufficienti, quasi Sancta illa Synodus solum definierit quod homo abjicere possit gratiam illam quam revera abjicit. Quid fingi potest ineptius? Vide quæ dicta sunt supra art. 2. §. 2.

VI.

Constat denique ab errore quintæ propositionis non recessisse Fratrem Bellelli, cum ex doctrina sua ratum certumque sit Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse. Nam Christus pro iis dumtaxat mortuus est, quibus salutem reddidit possibilem: atqui salus in systemate Fratris Bellelli, solis dumtaxat prædestinatis possibilis est, cum soli gaudeant beneficio gratiarum illarum gradibus superiorum, quibus & adversam possunt frænare concupiscentiam, & æternam sibi comparare salutem, ergo Christus pro solis dumtaxat prædestinatis mortuus est. Quod si eo pro-

prædestinatis mortuus est. Quod si eo progrediatur interdum, ut agnoscat aliquam esse in Deo antecedentem pro salute omnium hominum voluntatem, salvus tamen ac integer damnatus subsistit error, cum virtute antecedentia hujus voluntatis non conferantur reprobis gratiæ illæ gradibus superiores, quibus solis suam possent operari salutem. Si tandem fateatur, urgente lege, Deum illos juvare sufficienti possibilitatis gratia, profecto perinde est ac si non juvarentur, cum nihil ipsis adveniat ad salutem subsidii. Nam per hanc sufficientem possibilitatis gratiam nihil aliud intelligit, quam gratias cupiditate gradibus inferiores, quam gratias illas, ut ipse vocat, parvas & invalidas, quibus qui instructus est non magis potest suam operari salutem, quam videre possit illa, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ; ac proinde gratias quæ non dant veram præcepta adimplendi potentiam, gratias, quibus in rei sinceritate æterna salus, nec est, nec esse potest possibilis, & quibus tandem nullus reprobus salvari potest. Et hæ sunt hæreses, quas cum Jansenio docuit F. Bellalli.

Eandem quam F. Bellalli doctrinam secutus est F. Berti: nec mirum, inter hos duos socios commune semper extitit opinionum consortium. Iste quoque, ut jam vidimus, famosum amplexus est Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis atque pro graduum superioritate invincibilibus. Docuit enim in lucta duarum delectationum, gratiæ scilicet & cupiditatis, illam esse victricem quæ gradibus superat alteram. *Cum trahatur animus*, inquit, *delectatione sancta & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una fit altera robustior, eamque deprimat*. Et consequenter contendit eandem numero gratiam esse modo victricem, modo inefficacem, prout concupiscentia cum qua luctatur debilior est vel fortior. *Nos*, inquit, *eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus abcæcatis atque obduratis, v. g. in Tyriis Sidoniisque foret efficax, & ad pœnitentiam traheret, in aliis majori cæcitate & obduratione affectis inefficacem contendimus*. Quod ut clarius exponat, addit, *gratiam gradualitatem habere*.

Berti tom. 3. lib. 14. c. 11. pag. 203.

Berti ibid.

Quod autem motus cupiditatis sint indeliberati propria & infausta unusquisque experientia fateri cogitur. De gratia efficaci vero speciatim docet, *illam esse sanctam delectationem indeliberatam a Deo excitatam in corde hominem*, eamque *prævenire motum voluntatis* asserit.

Berti t. 1. l. 4. c. 23. pag. 3. Berti t. 3. l. 14. c. 8. pr. 2.

Has denique delectationes vult esse invincibiles: adoptat enim hoc Augustini effatum in sensu Jansenii intellectum: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Augustinus*, inquit, *docet nos necessario sequi quod magis delectat*, illudque effatum applicat gratiæ gradibus superiori. *Sequitur*, inquit, *ex hac victrici delectatione infallibilitas effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat*. Invincibiles sunt ergo, juxta F. Berti, hæ duæ delectationes, delectatio scilicet gratiæ, quando illa fortior est cupiditate, & delectatio cupiditatis, dum illa gratiam gradibus superat.

Berti ibid. cap. 11. pag. 202.

Berti ibid. cap. 8. pag. 156.

Unde per gratiam gradibus debiliorem non aliam agendi potentiam conferri pertendit, quam potentiam remotam. *Potentia remota*, inquit, *est in eo qui habet voluntatem parvam*. Remotam autem potentiam appellat illam, quæ remorante aliquo impedimento exerere non potest actum. *Est autem potentia remota*, ait, *quotiescumque expedite & immediate exerere actum non potest aliquo remorante impedimento*.

Berti ibid. lib. 17. c. 3.

Berti ibid.

Docet quoque hanc gratiam gradibus debiliorem, quæ sola nobis superest, dum ardentiori concupiscentia premimur, non esse idoneam ad superandam cupiditatem: Fatetur quidem per eam dari nobis potestatem divina implendi mandata, sed tamen non ita validam & expeditam, ut ea impleri possint absque robustioris gratiæ, qua caremus, subsidio. Quapropter gratia hæc debilior capax tantum est voluntatem in nobis parvam & invalidam excitandi & producendi: unde mavult eam inefficacem potius quam sufficientem appellari.

Berti ibid. lib. 24. c. 8. pag. 149.

Ex his quæ admittit F. Berti, & quæ non respuit Jansenius, sequuntur famosæ quinque propositiones, quas pariter cum Jansenio admittat F. Berti necesse est. Nam si gratia debilior oppositam non possit vincere cupiditatem, ergo Dei præcepta impossibilia sunt iis omnibus qui gratia gradibus superiori carent. ergo & iis omnibus qui ea transgrediuntur: ergo *aliqua Dei præcepta hominibus*, etiam *justis*, etiam *volentibus & conantibus* virtute gratiæ cupiditate debilioris, *secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia qua possibilia fiant*. Et hæc est prima Jansenii propositio.

Ex iis sequitur etiam quod voluntas nunquam resistat interiori gratiæ; non quidem gratiæ gradibus superiori resistit, utpote cui, juxta illum, voluntas resistere non potest: non gratiæ gradibus inferiori, quia quod tunc non habeatur effectus ad quem voluntatem excitat, id nullatenus potest imputari voluntati, sed concupiscentiæ quæ, cum sit gradibus superior, impedit effectum gratiæ; ergo *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*; quæ est secunda Jansenii propositio.

Quod autem renovet etiam tertiam propositionem his conceptam terminis, *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*, patet ex eo quod ad merendum & demerendum non requirat libertatem a quacumque vera & proprie dicta necessitate, sed duntaxat ab illa necessitate quæ oritur ex objecto, quæque reperitur in Beatis Deum intuitiva videntibus, non autem requirit fidissimus ille Jansenii Assecla libertatem ab illa necessitate, quæ oritur, tum ex gratia, tum ex cupiditate pro graduum superioritate invincibilibus. Vide dicta supra art. 9.

Si in duarum delectationum, cupiditatis & gratiæ, conflictu, illa quæ gradibus inferior est, non possit superiorem oppositam vincere; ergo voluntas non potest obtemperare gratiæ gradibus inferiori; si autem illa quæ gradibus superior est non possit vinci, ergo illi resisti non potest, ac proinde *talis est gratia, cui non possit humana voluntas resistere vel obtemperare*, quæ est hæresis quartæ propositionis. Vide supra art. 10.

Quintam denique Jansenii propositionem proscribens Innocentius X. definiit simul Christum pro nonnullorum saltem reproborum salute mortuum esse aut sanguinem fudisse. Ex ea definitione necessario sequitur, quod Deus illis conferat gratiæ auxilia, quibus sibi possint æternam comparare salutem. Hæc autem auxilia restringit F. Berti ad generalia illa, eaque exteriora, media toti humano generi, aut proposita, aut oblata, aut concessa, quibus sane possibilis non redditur æterna salus. Vide dicta supra art. 11.

Quod autem sensum in quinque propositionibus damnatum, scilicet sensum Jansenii, tueri velit quasi esset ab omni errore immunis, patet ex eo quod dum unamquamque singillatim propositionem expendit atque insectari simulat, unicuique sensum tribuat, quem non habent, nec habere possunt, & hac via errores Jansenii censuræ Pontificiæ subtrahere tentat. Quid disertius fingi potest, ut Jansenii doctrinam suam esse ostendat?

Non ergo immerito Jansenismum in Scriptis FF. Bellelli & Berti asserimus redivivum.

APPENDIX I.

AD TRACTATUS DE BAJANISMO ET JANSENISMO REDIVIVIS.

An purget se F. Bellelli de Bajanismo & Jansenismo in suo posteriori Tomo centum & unam Quesnellii Propositiones in Bulla UNIGENITUS *damnatas refellens ac confutans.*

QUAMPLURIMI, etiam non inferioris notæ, Theologi varia Novatorum effugia, variaque sophismata non sat habentes perspecta, vix suspicari possunt Fratrem Bellelli ea familia Augustiniana Doctorem Theologum, errores a summis Pontificibus in Bajo ac Jansenio damnatos renovasse, præsertim dum attendunt hunc Theologum in Operibus a se editis debitam omnibus Apostolicis Constitutionibus adversus Baji, Jansenii, atque Quesnellii prava dogmata latis obedientiam aperte profiteri, ac etiam unum integrum volumen impendere, ut Quesnellii Propositiones centum & unam, in Constitutione a felicis memoriæ Clemente XI., quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, promulgata, proscriptas atque Anathemate confixas sigillatim refellat atque confutet.

Verum toti Bajano & Jenseniano systemati hunc Theologum adhærere nemini dubium esse potest, qui horum Novatorum prava dogmata perfecte edoctus Fratris Bellelli Libros, debita cum attentione ac diligentia, perlegere atque expendere voluerit.

Nonne tamen, dicet forsan aliquis in gratiam Fratris Bellelli, nonne Constitutionis *Unigenitus* vindicando æquitatem censendus est priores retractasse errores? Nequaquam. Nam tantum abest ut in hoc posteriori tomo retractet pristinos errores, ut e contrario eos implicite saltem confirmet atque renovet, cum nihil ibi dicat ad refellendas Quesnellii Propositiones, quod etiam non admittatur a Jansenistis æquivocationum apud ipsos usitatissimarum subsidio.

Si enim constet Fratrem Bellelli ad vindicandam Bullæ *Unigenitus* æquitatem nihil afferre quod lætis complexibus non recipiatur a Jansenistis, ac proinde omnem ab isto Theologo illius Bullæ adversus Hæreticos latæ vim enervari atque frangi; profecto non solum a Bajanismo & Jansenismo absolvi non potent, verum etiam illius hæresis reum se esse demonstrabit.

Porro Theologus iste, dum damnatas Quesnellii Propositiones refellere aggreditur, vel earum legitimum & genuinum assignat sensum, & tunc eas non sincere damnat, sed ficte, quod ut assequatur, æquivocationes & effugia, quibus Novatores abuti solent, ipse adhibet: vel eis extraneum atque a mente Quesnellii omnino alienum tribuit sensum, ut sic errores Baji & Jansenii a Quesnellio renovatos Pontificiæ Censuræ subducere tentet.

Duo itaque nobis probanda incumbunt, nempe 1. A Fratre Bellelli ficte tantum & non sincere damnari eas Propositiones, Bajanas aut Jansenianas, quarum legitimum ac genuinum assignat sensum. 2. Cæteras in extraneum & a mente Quesnellii prorsus alienum detorqueri sensum, ut sic sartus tectus reddatur sensus a Quesnellio intentus. Si autem hæc duo præstiterimus, sane Frater Bellelli, ut tollat a se Bajanismi & Jansenismi notam, hac sua Propositionum in Quesnellio damnatarum confutatione nullatenus juvari poterit.

Advertendum est tamen inter damnatas Quesnellii Propositiones reperiri nonnullas, quæ in rigoroso ac proprio verborum sensu Calvinianos & Lutheranos potius quam Bajanos aut Jansenianos renovant errores. Quia autem Quesnellius Calvinianum vel Lutheranum earum propositionum sensum se reprobare profitetur; ideo in his Propositionibus alium sensum, licet forsan occultiorem, indagare necesse est, nempe sensum Bajano & Jenseniano systemati consentaneum. Hunc occultiorem sensum, eo quod indagare omiserit, eumque silentio prætererit F. Bellelli, non videtur reprehendendus: verum quia Bajanos & Jansenianos errores in aliis propositionibus clare & aperte enuntiatos nullibi rejicit ac refellit, profecto in hac Quesnellianarum Thesium confutatione Bajanismi & Jansenismi suspicionem a se nullatenus censendus est removere.

Ut autem propositum assequamur scopum, omnes & singulas Quesnellii Propositiones quæ ad Bajanismum, vel ad Jansenismum aliquatenus pertinent, referemus, eo ipso ordine quo in Constitutione Clementis XI. proscriptæ sunt, atque a Fratre Bellelli etiam confutatæ. Majoris autem claritatis gratia eas juxta materiæ diversitatem in certos ac distinctos paragraphos dispartiemur. Sit itaque

§. I.

De Gratia Sufficienti.

Error Quesnellii, sicut & cæterorum Jansenistarum, est nullam aliam dari gratiam præter efficacem, non quod omnis gratia eum semper producat effectum ad quem excitat voluntatem, sed in eo sensu quod gratia eum semper producat effectum, cujus producendi confert potentiam; & ideo duo distinguuntur ab eis genera gratiarum. Aliæ quæ sunt gradibus superiores cupiditate, ideoque efficaces simul & victrices: Aliæ quæ non sunt cupiditate superiores, atque hæ quidem, etsi non producant effectum ad quem excitant voluntatem, aliquem tamen effectum producunt juxta eos, illum scilicet quem ob resistentiam cupiditatis gradibus superioris producere duntaxat possunt. Has vocant gratias excitantes, parvas, debiles, invalidas.

Adversus hunc errorem Catholici docent dari gratias quibuscum voluntas vere potest operari bonum, etsi illud non operetur, & has sufficientes vocant. Novatores autem, qui videri volunt Catholici, gratias admittere profitentur quas ore tenus sufficientes vocant. Nam vere sufficiens dici non potest gratia illa, quæ cum gradibus sit inferior cupiditate, cupiditatem vincere non potest. Contendunt autem cum Jansenio voluntatem semper obsequi, imo resistere non posse delectationi illi indeliberatæ (sive gratia sit sive cupiditas) quæ gradibus alteram superat; ac proinde Jansenistæ, qui Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus amplectuntur; gratias vere sufficientes nec admittunt, nec admittere possunt. Porro Frater Bellelli hoc exitiosum amplexus est principium. Vide Jansen. rediv. Part. 2. Art. 1. Docuit quoque gratiam gradibus inferiorem cupiditate veram reipsa non conferre potestatem operandi bonum; ideoque hanc vocat parvam & invalidam, & cum ea hominem non magis posse operari bonum, quam videre possit ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Vide ibid. Art. 2. §. 1.

His præsuppositis, superest investigandum, in quo sensu Frater Bellelli refellat Quesnellii Propositiones, quæ huic Catholico Dogmati adversantur, nimirum Propos. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. & 21.

Has jure merito refellit Propositiones Frater Bellelli, quia gratiam omnem sufficientem excludunt, sed cum gratias vere sufficientes ipse non admittat, easque sufficientes vocare non possit, nisi subsidio æquivocationum a Jansenistis confictarum, ex his colligere est hunc Theologum, etsi genuinum ac legitimum istarum Propositionum assignet sensum, illas tamen non sincere, sed ficte rejicere.

§. II.

De Gratia Efficaci.

Humanam voluntatem dissentire posse interiori Gratiæ, sive sufficienti, sive efficaci, Dogma est definitum a Concilio Tridentino. Huic definitioni refragatur Jansenius, refragatur & Quesnellius. *Gratia*, inquit iste Prop. 10. *est operatio manus omnipotentis Dei quam nihil impedire potest aut retardare.*

Concilii autem Tridentini definitionem eludere tentant Jansenii Sectatores variis cavillationibus & effugiis. Verum Frater Bellelli multo audacior dicere non est veritus Concilium duntaxat definiisse, posse resisti Gratiæ sufficienti. Quam falsa sit hæc expositio, probatum est Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2.

Huic Concilii Tridentini adulterinæ expositioni adhæret denuo Frater Bellelli, dum Quesnellii Propositionem 10. refellere aggreditur; illud enim solummodo in ea reprehendit, quod Gratiæ sufficienti resisti non posse asserat. *Rejicitur*, inquit, *hæc Propositio, quæ falsa est, quia gratiam indefinite nihil impedire & retardare posse enunciat. Distinguenda est duplex gratia, sufficiens & efficax; illa impediri & retardari potest, & retardatur interdum, absente scilicet efficaci, ab humana voluntate dissentiente: hæc autem in sensu composito impediri & retardari non potest.* Quod gratia efficax impediri & retardari non possit in sensu composito, sicuti sensum compositum interpretantur communiter Thomistæ, certissimum est: nec etenim dubitari potest hæc duo simul componi non posse, gratiam scilicet efficacem, & voluntatis resistentiam. At illi resisti posse in sensu diviso tanquam Catholicum Dogma asserunt Thomistæ omnes, asserit & Jansenius quibusdam cavillationibus fretus, sed his hic confutandis non est locus, cum Frater Bellelli Quesnellii Propositionem 10. solummodo rejiciat, eo quod gratiæ sufficienti resisti non posse enunciet; quod sane a mente Quesnellii est prorsus alienum. *On m'impute*, ait ipse in querela & prætensa reclamatione quam edidit adversus Constitutionem *Unigenitus* a Clemente XI. latam n. 2. *On m'impute de ne pas admettre des graces inefficaces aux quelles on résiste effectivement, & que par la résistance de la volonté, n'ont pas tout l'effet qu'elles devroient avoir. Je n'ay jamais refusé d'admettre ces sortes de graces, & je les ai effectivement admises, &c.*

Itaque Frater Bellelli huic Propositioni 10. sensum fingit extraneum & a mente Quesnellii alienum, ut suam de gratia irresistibili sententiam Censuræ in Bulla *Unigenitus* latæ subtrahat.

Quamvis autem conficeretur gratiæ efficaci resisti posse in sensu diviso, quod & confitentur Jansenius, cæterique ejus Sectatores, profecto nisi simul retractarat Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, principium, dubitari non potest quin ita loqueretur in sensu Jansenii erroribus plane consentaneo.

Huic Propositioni 10. adjungere licet Prop. 19. 22. 23. 24. & 25. Istarum autem duplex distingui potest sensus, uterque damnandus atque damnatus.

Unus est ille quem exhibent Propositiones in se spectatæ sine ullo respectu ad systema Auctoris: Alter autem quem habent relative ad Auctoris systema in aliis Propositionibus clarius enunciatum. Propositio 19. in se spectata, v. g. quæ asserit Dei gratiam nihil aliud esse quam ejus omnipotentem voluntatem, sensum habet falsum & revera damnandum, cum Dei gratia sit omnipotentis voluntatis effectus, non ipsa omnipotens voluntas. In Propositionibus autem 22. 23. 24. & 25. operatio gratiæ comparatur Incarnationis Mysterio, creaturarum e nihilo productioni, & corporum sanationi a Christo divina virtute exhibitæ, quasi mere passive se habeat liberum arbitrium dum ad agendum adjuvatur, sicut passive se habuit humanitas Christi in actu unionis hypostaticæ, sicut passive se habuerunt Creaturæ in actu creationis, & homines a Christo divina virtute sanati in ipso actu sanationis. Sensus autem istarum Propositionum relative ad Quesnellii systema est voluntates humanas non magis resistere posse operationi gratiæ, quam resistere potuit humanitas Christi unioni hypostaticæ, quam resistere potuerunt Creaturæ omnes earum productioni e nihilo, vel homines miraculose sanati a Christo illius divinæ operationi.

Cum uterque sensus sit revera damnandus, uterque etiam merito profertur ad vindicandam Censuræ æquitatem, imo alteruter separatim adduci potest, & innoxie adducitur; sed culpandus est valde F. Bellelli, ut dictum est supra, eo quod nullibi redarguat novum Quesnellii Dogma de gratia irresistibili, nequidem dum pravum exponere sensum aggreditur illarum Propositionum quæ gratiam irresistibilem expressis verbis asserunt. Illius Theologi affectatum in talibus circumstantiis silentium nullatenus potest excusari.

§. III.

De Morte Christi pro omnibus Hominibus.

Inter Quesnellianas Propositiones 12. 30. 31. 32. & 33. aliæ voluntatem Dei atque Christi mortem pro salute hominum restringunt ad solos prædestinatos, aliæ hanc hæresim satis aperte innuunt, & in eo sensu eas intelligit ac interpretatur F. Bellelli, docetque Christum voluisse lapsos homines, non ad terminum usque damnationis tueri, sed in via æternæ salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare. Bene quidem, si illa sufficiens possibilitatis gratia esset vere sufficiens. Sed cum F. Bellelli nullam aliam possibilitatis gratiam admittat præter eam quæ gradibus est cupiditate inferior, quam parvam & invalidam vocat, & cum qua homo non magis potest operari, quam possit videre ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, profecto insufficiens est illa gratia, nec sufficiens aliter dici potest, quam illarum subsidio æquivocationum quæ sunt apud Jansenistas usitatissimæ. Vide Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. & ejusdem articuli §. 1. & Art. 5. n. 11.

Igitur F. Bellelli istarum Propositionum, scilicet Prop. 12. 30. 31. 32. & 33. legitimum quidem exhibet sensum, sed Dogma harum Censura Propositionum definitum fraudulenter, non autem sincero animo, admittit.

§. IV.

De Fide prima gratia.

Quesnellius docet nullas dari gratias, nisi per fidem. Prop. 26. Fidem esse primam gratiam & fontem omnium aliarum. Prop. 27. Primam gratiam quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. Prop. 28. & extra Ecclesiam nullam concedi gratiam. Prop. 29.

Quamvis hæ propositiones in rigore & proprio verborum sensu acceptæ significent infidelibus, antequam fidem recipiant, Hæreticis & Schismaticis, antequam ad Ecclesiam redeant, & peccatoribus, antequam eis remittantur peccata, nullam concedi gratiam; atque in eo sensu damnandæ sint, & damnatæ fuerint; nihilominus quoniam Quesnellius easdem Propositiones in eo sensu acceptas damnat; (agnoscit enim * quasdam gratias quibus Infideles & Hæretici ad fidem, Schismatici & Peccatores ad Pœnitentiam disponuntur) alter sensus in his Propositionibus systemati Quesnelliano congruentior est investigandus.

Notandum est autem damnatam non esse in his Propositionibus sententiam Theologorum illorum, qui docent nullam aliam dari gratiam supernaturalem, ante eas quibus Infideles disponuntur vel excitantur ad fidem; aliud est enim asserere primam gratiam esse fidem, & aliud primam gratiam esse illam qua Infideles disponuntur vel excitantur ad fidem, cui possunt resistere, & cui sæpe resistunt. At in systemate Quesnellii, qui nullas admittit gratias nisi efficaces, ac proinde contendit gratias quibus Infideles excitantur ad fidem semper operari aliquod initium fidei, aliquam fidem inchoatam, dicitur consequenter fidem, saltem inchoatam, esse primam gratiam, nullamque dari gratiam ante fidem illam, saltem inchoatam: dicitur quoque nullam dari peccatoribus gratiam, præter illas quibus inchoatur remissio peccatorum. Porro hunc posteriorem sensum qui relative ad systema Auctoris genuinus videtur ac legitimus, damnatum esse in Bulla *Unigenitus*, nullus inficiari potest Theologus, si Catholice sentiat.

Quamvis autem F. Bellelli Quesnellianam Doctrinam refellere simulet, huic tamen omnino favet atque adhærescit, dum asserit fidem inchoatam esse primam gratiam. *Verum itaque est*, inquit, * *fidem inchoatam esse primam gratiam*. Si fides inchoata sit prima gratia, ergo nullæ dantur gratiæ ante fidem inchoatam; ergo nullæ dantur gratiæ quibus resistat Infidelis excitatus ad fidem amplectendam. Gratia etenim qua ad fidem excitatur Infidelis, & quam rejicit, nullatenus dici potest fides inchoata. Ergo F. Bellelli, asserendo fidem inchoatam esse primam gratiam, nullas alias admittit, quibus Infideles ad fidem excitati suum renuant præstare consensum,

* Vide querelam & reclamationem. Quesnel. n. 5.

* Bellelli. Tom. 2. in Prop. 28 Quesnel. §. 2.

§. V.

De Gratia primi Hominis.

Propositio Quesnellii 34. sic habet, *Gratia Adami non producebat nisi merita humana*; & duplici ex capite damnatam in Bajo & Jansenio Doctrinam renovat. 1. quidem merita primi hominis humana vocat Jansenius Lib. 2. de grat. Christ. Salv. Cap. 6. & e meritis hominis lapsi secernit, quia gratia Adami talis erat quod posset illi resistere vel obtemperare; gratia autem in statu naturæ lapsæ meritis Christi concessa talis est juxta Jansenium, ut illi resisti non possit, quod est hæreticum.

Itaque juxta hunc Novatorem, quia Adamus resistere poterat gratiæ in statu innocentiæ, merita illius ad ipsum pertinebant potius quam ad gratiam; & quia in statu naturæ lapsæ homo non potest resistere illi gratiæ quæ gradibus concupiscentiam superat, illius merita ad gratiam potius pertinent, quam ad hominem lapsum.

2. Merita primi hominis etiam humana dicuntur in systemate Baji & Jansenii, in eo sensu quod producebantur a gratia quæ debita erat naturæ sanæ & integræ, quæ doctrina damnata est in sequenti Propositione Quesnellii 35. de qua mox agetur.

Hanc Propositionem 34. aliter exponit F. Bellelli. *Quia gratia simul hominisque libertas*, inquit *, *Adami merita producebant, irrefragabili argumento conficitur, minime quidem mere humana, sed una simul humana merita, Deique dona fuisse.* ** Hunc autem sensum rejicit ipse Quesnellius, negatque se unquam dixisse Adami merita fuisse mere humana.

* Bellelli Tom. 2. in Prop. 34. Quesn. §. 4.

** Quesnel. Exposit. plus ample. §. 8. de la Grace d' Adam.

Fatendum est quidem hunc sensum Propositioni Quesnellianæ in rigore posse adscribi, sed quoniam F. Bellelli nullam aliam Propositionis 34. affert expositionem, & illos non assignat pravos sensus, quos congruenter Bajano & Janseniano systemati habet eadem Propositio, profecto silentio suo Theologus iste favet errori damnato, imo expresse docet sensum in ea Propositione damnatum, ut mox patebit.

Propositio Quesnellii 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ.*

Hanc Doctrinam amplexum fuisse F. Bellelli, demonstratum est in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. * *Non potuit Deus*, inquit, *Creaturam condere quæ semper perversa esset, nec nisi perversa esse potuit sine gratiæ adjutorio*. Unde colligitur evidenter Creaturam rationalem in Belleliano systemate sine gratiæ adjutorio non potuisse condi. Docet etiam F. Bellelli, Deum non potuisse Creaturam rationalem non destinare ad visionem sui ipsius intuitivam, vel illi denegare media ad illam consequendam necessaria, ac consequenter impossibilem esse illum statum quem Theologi vocant statum puræ naturæ; quod ut suadere tentet, tertiam partem & amplius Libri *de Creat. Ration. ante Peccatum*, adhibet expressis verbis docens illum statum esse impossibilem, atque Baji Propositiones in extraneos ac confictos detorquet sensus, ut sic Censuræ suam subtrahat doctrinam. Vide dicta in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2. 3. & 4.

* F. Bellelli de Statu Creat. Ration. Lib. 1. Cap. 7.

Istius status impossibilitatem defendendam atque probandam iterum suscipit in Opere suo posteriori. Tom. I. Lib. 4. Cap. 17. 18. 19. & 20. Sed cum ibi priores errores de impossibilitate status naturæ puræ non retractet, mirum non est eum denuo confugere ad varias æquivocationes variaque effugia, quibus Anathemati in Bajanas Propositiones lato se subducere tentet. Vide Bajan. Rediv. Ibidem, §. 6.

Quando autem æquitatem Censuræ in Quesnellii Propositiones latæ exponere aggreditur, damnandum quidem Propositioni 35. affingit sensum, sed a mente Quesnellii prorsus alienum. *Gratiam Adami*, inquit, *illis verbis exprimit* (Quesnellius) *quibus significari* * *a Philosophis solent congenitæ naturæ proprietates* .... *Si igitur Adami gratia nomine sequelæ Creationis exponitur, jam tamquam creatæ naturæ proprietas ex intimis ejusdem nascens admittitur. Addit insuper Propositio quod gratia Adami erat debita naturæ sanæ & integræ. Non igitur supernaturalem gratiam naturæ indebitam confitetur, sed solam gratiam naturalem, seu gratiam creationis, quæ primum hominem e nihilo traxit. Naturæ nimirum creatæ sui ipsius proprietates naturali lege debentur.*

* Bellelli de Modo repara. Tom. 2. §. 1. in Prop. 35.

Contendit ergo F. Bellelli quod Quesnellius voluerit gratiam Adami fuisse ingenitam naturæ creatæ proprietatem ex intimis ejus nascentem; sed quis, nisi desipiat, potest hunc Propositioni damnatæ, & Quesnellio ejus Auctori absurdum atque ridiculum tribuere sensum? Quis, si sit rationis compos, asserere potest gratiam Adami fuisse proprietatem naturæ ex ejus intimis nascentem, ab eaque inseparabilem? Hoc itaque non docuit Quesnellius, nec hoc in Quesnellio damnavit summus Pontifex.

** *C' est faussement*, inquit Quesnellius, *qu' on m' accuse de n' avoir admis dans Adam qu' une grace naturelle inséparable de sa nature, & que ses mérites n' eussent pour principe, qu' une grace de l' ordre naturel.*

** Plainte de Quesnel. §. 8.

Itaque evidenter patet F. Bellelli idem sentire de gratia Adami quod sentit Quesnellius, nec aliter Censuram Pontificiam declinare, quam falsum Propositionibus damnatis tribuendo sensum.

Orthodoxe tamen loquitur in §. sequenti dum exponit quo pacto debitum Providentiæ Dei veræ gratiæ non obsit, quod expositum quoque videre est in Bajan. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 6. n. 9. Supposita enim Dei ordinatione, qua creaturam rationalem ad intuitivam sui ipsius Visionem destinavit, illi consequenter debentur auxilia omnia ad suum finem consequendum necessaria: verissima est hæc Propositio; sed in hoc differt F. Bellelli ab Orthodoxis, quod isti sentiant hanc ordinationem ad visionem Dei intuitivam esse mere gratuitam, ac proinde gratuita quoque esse subsidia, quæ vi illius ordinationis creaturæ rationali conferuntur. F. Bellelli e contra alibi docuit * hanc ordinationem non esse mere gratuitam, sed creaturæ rationali a Deo non potuisse absque injustitia denegari, nec hanc doctrinam isto in loco nunc retractat. Etsi ergo gratiæ non obsit debitum Providentiæ quale admittitur a Theologis Orthodoxis, ei tamen obest debitum illud in sensu F. Bellelli intellectum.

* Vide Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2.

In Propositionibus 36. & 37. Quesnellius insistit eidem illi discrimini quod intercedere contendit inter gratiam Adami & gratiam hominis lapsi, & in eo sensu videtur asserere quod gratia Adami fuerit illi proportionata, quod unusquisque eam in sua propria persona recepisset. Et quod gratia Christiana sit omnipotens & digna Filio Dei, quodque ea non recipiatur nisi in persona Jesu-Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

Istæ tamen Propositiones in rigoroso verborum sensu alios etiam sensus offerunt Lutheranos plane ac Calvinianos: asserere enim videntur errorem de justitia Christi extrinsece solum nobis imputata, cum tamen ex Concilio Tridentino ea in nobis recipiatur, in cor nostrum diffundatur, atque nobis inhæreat. Hos autem sensus libenter damnat F. Bellelli, modo Jansenianum & Quesnellianum systema servetur indemne.

§. VI.

De Peccandi necessitate.

Peccatorem non esse liberum, nisi ad malum sine gratia Liberatoris, docet Quesnellius Prop. 38. Liberum Arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valere docuerat Bajus Prop. 28.

Has Propositiones non sic esse intelligendas, quod absque gratia sanctificante, vel quod absque gratia efficaci peccator non sit liber nisi ad malum, vide dicta in Bajan. rediv. Part. 1. Art. 4. & Part. 2. Art. 5. Nam de adjutorio gratiæ actualis in genere agunt, sive illa sit efficax, sive sufficiens, ac proinde restringi non possunt vel ad gratiam habitualem, vel ad gratiam efficacem.

Nec etiam esse intelligendas in eo sensu quod appetitus innatus beatitudinis qui in nobis inest, vel motus indeliberati qui exurgunt in nobis sint peccata, vide dicta ibid.

Nec quoque esse intelligendas in eo sensu quod voluerint Bajus & Quesnellius omnia opera absque adjutorio gratiæ esse mala, non solum defectu debitæ ordinationis in Deum charitate amatum, sed etiam ex officio, vel ex fine proximo. Quod enim omnia opera humana sint peccata, vel ex officio, vel ex fine proximo nullus unquam docuit, nec docere serio potuit. Quis enim auderet asserere largitionem eleemosynæ cuidam mendico ex motivo commiserationis pure naturalis esse peccatum, vel ex objecto in quantum subvenitur miseriæ illius mendici, vel ratione finis proximi qui est commiseratio pure naturalis? Contendunt duntaxat, duce Bajo & Jansenio, Quesnellistæ eam esse peccatum, quia non refertur ad Deum charitate amatum. Vide dicta ibid. Part. 2. Art. 5. n. 6. Docent enim Bajus, Jansenius, atque Quesnellius absque gratiæ adjutorio nihil fieri posse ab homine quod non sit peccatum, eo quod absque gratiæ adjutorio nemo possit agere ex motivo charitatis, & peccata sint ea omnia quæ non fiunt ex motivo charitatis; & hic est sensus in Prop. 28. Baji, & in Prop. 38. Quesnellii damnatus.

Frater tamen Bellelli Propositioni Baji 28. & Quesnellii 38. supradictos fictitios & a mente Baji, Jan-

senii

senil, atque Quesnellii prorsus alienos tribuit sensus; ut autem legitimum & genuinum harum Propositionum sensum merito damnandum atque damnatum a Censura liberet; de eo nullam habet mentionem, dum exponendas atque refellendas suscipit Quesnellii Propositiones, eumque silentio valde culpabili consulto præteriit.

Eundem errorem enunciant Prop. 39. 40. 41. & 42. sed tantum abest ut sensum Quesnellii rejiciat F. Bellelli, doceatque eas omnes actiones quæ fiunt ex alio fine quam ex charitatis motivo, non esse peccata, ut e contrario expresse asserat dici posse quod quidquid bene amatur, hoc est, quidquid amatur inculpabiliter, charitate ametur, saltem virtuali. * *Potest etiam*, inquit, *Augustini dictum* (scilicet quidquid bene amat, Charitate amat) *sic accipi ut quidquid bene amatur, Charitate ametur, saltem virtuali qua præcessit, quæque moraliter in subsequentibus bonis durat operibus*. Quod autem hoc vocabulum *bene* accipiat hic non pro meritorio, sed pro innoxio patet ex contextu sermonis istius Theologi.

* Bellelli in Prop. 40. Quesn. § 3.

Quoniam autem istæ quatuor Propositiones in sensu rigoroso acceptæ, exhibere possunt sensum etiam revera damnandum, quem Quesnellius ipse rejicit, ut patet ex istius Novatoris querela, ** adversus Bullam *Unigenitus*, hos pravos sensus studiose scrutatur & exponit Frater Bellelli, sed sensum Quesnelliano systemati consentaneum de industria dissimulat silentio.

** Plain. & Protest. n. 6.

Prop. 43. inter eas numerari quoque potest, in quibus Quesnellius nonnullos amplecti videtur Calvini errores, qui tamen a Janseniano systemate discrepant, & ita plus forsitan asseruit quam asserere voluit. *Primus effectus gratiæ Baptismalis*, inquit, *est facere ut moriamur peccato, adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi*. In ea enim Propositione datur intelligi concupiscentiam per baptismum omnino extingui, & justitiam in eo collatam esse inamissibilem, quem errorem adversus Calvinum proscripsit Tridentina Synodus. Ut autem hæc Propositio Quesnelliano accommodetur systemati dicendum foret gratiam baptismalem tamdiu hunc habere effectum, quamdiu ea in homine perseverat & operatur per gratiam actualem, utpote cui juxta Jansenium non resistitur, nec resisti potest: sed nimium distorta est hæc expositio, nec culpari potest F. Bellelli quod de ea siluerit. Certum est tamen quod hanc Propositionem exponens F. Bellelli, systema Jansenianum non magis impugnat quam dum cæteras exponere & refellere aggreditur.

§. VII.

De Propositione 44. Quesnellii.

Quesnellii Prop. 44. sic habet:

Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur: Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert, & propter hoc ipsum fit malus.

Huic Quesnellianæ Propositioni simillima est Baji Prop. 38. *Omnis amor Creaturæ rationalis*, inquit Bajus, *aut vitiosa est cupiditas qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur*.

Sensum in his duabus Propositionibus damnatum esse, quod omnis actio quæ non fit ex motivo charitatis sit peccatum, vide Bajan. rediv. Part. 2. Art. 3. §. 1.

Hunc tamen Propositionibus damnatis sensum F. Bellelli non assignat, sed illis extraneos & a mente Baji atque Quesnellii prorsus alienos tribuit sensus, Vide dicta ibid. Part. 2. Art. 1. usque ad n. 14. Imo Doctrinam in his Propositionibus damnatam ipse amplexus est. Vide ibid. n. 1. 2. 3. & 4.

Et quia Quesnellii Propositiones a Propositione 44. usque ad Propositionem 59. eundem errorem exhibent, ac renovant, F. Bellelli singulis fictitios quoque atque contortos tribuere sensus non veretur, nempe falso contendit eas intelligi debere, non in eo sensu, quod omnia opera & omnes volitiones, quæ non fiunt ex motivo charitatis, sint peccata, sed in eo sensu quod omnes actiones extra charitatem sanctificantem, omnes actiones peccatorum in statu peccati existentium sunt peccata. Hoc nunquam docuere Bajus, Jansenius & Quesnellius. Vide dicta in Bajan. rediv. Part. 1. Art. 3. §. 1.

Sed quoniam nonnullæ ex his Propositionibus deflecti nullatenus possunt & detorqueri in sensum charitatis habitualis & sanctificantis, contendit F. Bellelli summum Pontificem, has proscribendo Propositiones, definiisse duntaxat dari quædam opera, quæ, licet peccaminosa sint defectu debitæ ordinationis ad ultimum finem, nempe Deum charitate amatum, sunt tamen bona tam ex objecto, quam ex fine proximo; atque proinde errasse Quesnellium in eo quod voluerit nullas dari actiones quæ ratione objecti & finis proximi sint a peccato immunes. Verum absurda est & inepta omnino hæc expositio Quesnellianarum Propositionum; nunquam enim docuit nullas dari actiones, quæ ratione objecti & finis proximi sint a peccato immunes. Et vero sit in exemplum eleemosyna mendico oblata ex motivo commiserationis pure naturali. Quis unquam asseruit hanc actionem ratione objecti & finis proximi esse peccatum? Nec ergo voluit Quesnellius ejusmodi actiones esse peccata ex objecto vel fine proximo. Nec definire voluit Summus Pontifex eas esse a peccato immunes. Sed contendit Quesnellius (& in hoc sensu fuit damnatus) eas actiones, quæ bonæ sunt ex objecto & fine proximo, esse tamen peccaminosas defectu debitæ ordinationis in finem ultimum, si non referantur in Deum charitate amatum. Hunc autem errorem silentio præterit F. Bellelli, ne & ipse eadem Censura irretitus deprehendatur.

§. VIII.

De timore pœnarum æternarum.

Homines peccare, dum pœnas æternas timent, vel et illo timoris motivo operantur, & a peccato abstinent, nisi hi actus ulterius referantur in Deum charitate amatum, docuit post Jansenium Quesnellius, huncque errorem exhibent ac renovant damnatæ in Bulla *Unigenitus*, Propositiones 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. & 67.

Licet F. Bellelli, Quesnellianas Propositiones confutando, revera hunc errorem refellere simulet, illum tamen revera non rejicit. Docet enim conceptis verbis, * *quod timor qui justificationem præcedit, tamquam Spiritus Sancti donum, non esse queat sine aliqua actuali dilectione & charitate, quæ omnia in debitum finem dirigat*. Et alibi: ** *Supernaturalis gehennæ timor*, ait, *ab inchoata & virtuali saltem amore justitiæ, ut Augustinus loquitur, subolescit*: Vide dicta Bajan. rediv. Part. 2. Art. 6. a n. 1. usque ad num. 8. pag. 272.

* Bellelli de Statu Creat. Ration. Lib. 1. Cap. 14.
** Bellelli de Modo Repar. Tom. 1. Lib. 3. Cap. 8.

Quo igitur modo, qua ratione Propositiones Quesnellianas refellere tentat? Primo dum Quesnellius in damnata Propositione pravum Dogma, non solum nude, sed durioribus etiam verbis enuntiat, tunc F. Bellelli culpat quidem ea quæ nimis dure dicta sunt, sed in quo situs sit error Quesnelli non exponit. Sic in Propositione 60. arguit Quesnellium quod asserat pœnitentiam, quam animat solus supplicii timor, eo magis ducere ad desperationem, quo magis est violenta. An vero solus supplicii timor, deliberatus scilicet, si sit ab omni amore Dei sejunctus, sit peccatum, illud ibi neque affirmat, neque negat F. Bellelli. Asserit quidem attritionem ex consideratione turpitudinis peccati vel ex gehennæ metu conceptam, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, esse donum Dei, & Spiritus Sancti moventis impulsum, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Verum & hoc asserunt post Concilium Quesnellistæ omnes. Clarius autem mentem suam aperit F. Bellelli, dum refellere aggreditur Quesnellii Propositiones quæ sequuntur.

Timor non nisi manum cohibet, ait Quesnellius Prop. 61. *& cor tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur*. Hujus assertionis, *timor non nisi manum cohibet*, falsitatem probare contendit F. Bellelli, eo quod peccata, non solum externa, sed etiam interna prohibeantur a Deo. Verum Quesnellius non negat actus etiam internos a Deo prohiberi, nec ullus unquam incusavit eum aut suspicatus est, quasi docuerit prava desideria lege divina non prohiberi. Nihil ergo prodest isti Theologo ad confutandam Quesnellii assertionem dicere & ad nauseam usque repetere officium timoris esse interni mali fugam incutere, fugam indicere; gehennæ terrore, æternæque pœnæ horriditate Deum præscribere utrumque vitandum malum, externum scilicet & internum; timorem æternæ pœnæ admonere nos utrumque fugiendum &c. Non enim negat Quesnellius prohiberi a Deo, pœnas æternas minitando, peccata interna, sed negat solummodo harum timore pœnarum peccata interna cohiberi; hæc autem duo valde diversa sunt.

Huic tamen effugio non multum confidit F. Bellelli: Nam paulo post ut sententiam Quesnellii a Censura liberet, aliam viam aggreditur, atque Propositioni 61. in Bulla *Unigenitus* proscriptæ, sensum affingit a men-

mente istius Novatoris prorsus alienum; & quia hic error Quesnellii jam fuerat a Synodo Tridentina in Luthero damnatus, illius Synodi definitionem etiam eludere conatur, & ipsimet Luthero fallaciter adscribit doctrinam, quam rejicit ille Heresiarcha. *Aliud est*, inquit F. Bellelli, [* Bellelli in Prop. 61. §. 1.] * *gehennæ timorem, quantum est ex se se, fugam interni mali non incutere, aliud vero quod suo timens vitio timorem effectu vacuum reddat, intimo ad peccatum retento affectu solam manum cohibeat. Primum falsum est, quia timor gehennæ, quantum sua interest, suo nempe inspecto officio, & substantia, id omne fugiendum dictat quod gehennæ pœnam meretur. Secundum interdum accidit; at tunc non vitium timoris est, sed timentis. Primum vero asserebat Lutherus .... Jure ergo merito tamquam de his erroribus suspecta damnata est Quesnelliana Thesis. Dum enim ait, timor non nisi manum cohibet, Lutheranis erroribus arcte nexu cohæret.*

Quod gehennæ timor, *quantum est ex se se, quantum sua interest, suo inspecto officio & substantia*, fugam incutiat mali, etiam interni, nunquam negavit Quesnellius, nec etiam Lutherus. Timorem quoque in se consideratum esse utilem ac bonum fatetur ipsemet Jansenius, asseritque cum F. Bellelli, timentis esse culpam, non timoris, si quis in pœna fugienda velut in termino hæreat. Vide Bajan. rediv. Part. 1. Art. 5. n. 8. & 9. Et quidem nullus, si sit sanæ mentis, negare potest timorem in se consideratum esse bonum. Huic evidentissimæ veritati nemo potest assensum abnuere. Disceptatur autem catholicos inter atque Novatores solummodo an actus timoris, vel qui a timore procedunt, ut sint immunes a peccato, debeant habere pro ulteriori motivo Deum charitate amatum. Asserunt Quesnellistæ, negant Orthodoxi. Igitur F. Bellelli his cavillationibus a doctrina Novatorum nullatenus recedit, imo ut erroris notam a Quesnellio removeat, doctrinam illi falso adscribit, quam Quesnellistæ omnes & ipse Jansenius repudiant.

Mentem suam clarius adhuc aperit F. Bellelli in sequenti paragrapho, dum fatetur timorem cohibere quidem actus internos, sed hanc addit clausulam, *etiamsi charitate perfecta careat*, ex qua efficitur, & concludere licet, timorem, si a charitate saltem imperfecta sejunctus sit, actus externos duntaxat cohibere juxta F. Bellelli, non autem internos. *Timor*
[* Bellelli in Prop. 61. Quesn. § 2. pag. 516.] *itaque gehennæ*, inquit, * *non cohibet solum manum, sed animum quoque, etiamsi charitate perfecta careat.*

Si enim voluisset timorem gehennæ a charitate etiam imperfecta sejunctum cohibere posse actus internos, profecto de charitate generatim sumpta, sive perfecta illa sit, sive imperfecta, in assertione sua meminisset, non autem de sola charitate perfecta. Dixisset itaque quod timor gehennæ, tametsi charitate careat, cohibere possit animum: his autem verbis, *tametsi charitate perfecta careat*, aperte innuit timorem gehennæ a charitate imperfecta sejunctum solam cohibere manum, vide Bajan. rediv. Part. 1. Art. 5. n. 1. 2. 3. 7. 8. & 9. & Part. 2. Art. 6. a n. 1. usque ad 8.

Fatentur tamen aliquando Novatores timorem gehennæ, non solum cohibere manum, in eo sensu quod voluntas timore perculsa impedit actum externum; hoc autem, cum absque actu interiori voluntatis fieri non possit, (homo enim in eo casu abstinet ab opere exteriori voluntate imperante) sane fieri non potest, quin voluntas actum internum eliciat, quo imperat ne fiat actus exterior. Sed quia actus ille voluntatis, juxta illos, non est immunis a peccato, si non referatur in Deum charitate amatum, ideo ille actus, etsi ratione objecti & finis proximi sit innoxius, innoxius tamen non est, defectu debitæ ordinationis in finem ultimum, & in eo sensu timor gehennæ, si sit a charitate saltem imperfecta sejunctus, non cohibet nisi manum, quia scilicet non impedit quin actus ille defectu ordinationis in finem ultimum sit peccaminosus & his est Quesnellii error quem nullibi refellit Frater Bellelli, imo eum amplectitur, atque totis viribus propugnare conatur.

Quantum ad alteram Propositionis 61. partem, scilicet quod *cor tamdiu peccato addicatur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur*, illa hunc habet sensum,
[* Bellelli ibid. §. 3.] ipsomet F. Bellelli fatente, * illas omnes actiones, in quibus cor ab amore justitiæ non ducitur, esse peccaminosas. Hoc supposito evidenter patet hujus assertionis Quesnellianæ istum esse sensum non quod homo tamdiu peccet, quamdiu est in reatu peccati mortalis, sed quod tamdiu peccet, quamdiu non agit ex amore justitiæ. Hic est obvius Propositionis sensus, & perfecte congruit cum sistemate Novatorum. Verum ut hanc doctrinam, quæ est, non solum Quesnellii, sed etiam ipsius F. Bellelli doctrina, censuræ Pontificiæ subtrahat iste Theologus, posteriorem falso & fallaciter tribuit sensum Quesnellianæ Propositioni, nempe omnes actiones peccatoris, quamdiu in statu peccati mortalis remanet, esse peccata. Ita enim interpretatur Quesnellii assertionem F. Bellelli, * *ut si cor non ducatur ab amore charitatis regnante* [* Bellelli ibid.]
perfectoque, necesse sit ut peccato sit addictum, quia necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque ejus actiones corrumpat; *qui sensus*, pergit idem Theologus, *cum omnia opera ad justificationem prævia tamquam peccata condemnet, hereticus est.*

Nec etiam hunc Quesnellii errorem de insufficientia timoris ad vitandum peccatum, deficiente charitate saltem imperfecta, arguit F. Bellelli, dum sequentes Propositiones quæ sunt de timore pœnarum confutandas suscipit.

Ait Quesnellius Prop. 62. quod qui a malo non abstinet nisi timore pœnæ, illud committat in corde suo, & jam sit reus coram Deo. Ad hoc quid reponit F. Bellelli? hoc esse vitium timentis, inquit, non timoris. Verum Quesnellius non asserit vitium esse timoris, si quis solo timore a peccato abstineat, imo conceptis verbis docet hoc esse timentis vitium. *Illud* (scilicet peccatum) *committit*, inquit, *in corde suo, & jam reus est coram Deo.*

Addit F. Bellelli Pelagium docuisse *solo naturali timore posse legem servari gratia Salvatoris abjecta*; sed de hoc errore Pelagii nihil in Propositione Quesnellii. Dum ait Quesnellius quod ille qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud in corde suo committat, & jam sit reus coram Deo, hanc non adjicit clausulam, si existimet se naturæ viribus a peccato abstinere posse. Igitur quidquid sit de veritate aut falsitate istius postremæ assertionis Bellellianæ, certum est Propositioni Quesnellianæ a F. Bellelli tribui sensum prorsus extraneum, ut eam anathemati in Bulla *Unigenitus* lato subducat.

In Propositionibus sequentibus gehennæ timorem spectantibus, nimirum Prop. 63. 64. 65. 66. & 67. Quesnellius doctrinam suam verbis enuntiat durioribus, quibus præter mentem suam innui videntur prava quædam dogmata, quæ in aliis operibus suis ipse rejicere profitetur, nullamque habent cum systemate Janseniano connexionem. Hanc avidissime F. Bellelli occasionem arripit refellendi supradictas Propositiones, quasi nullum aliud habeant virium, præter hos sensus ab ipso Quesnellio reprobatos, ut sic a systemate Quesnelliano & Janseniano omnis labes removeatur.

Prop. 63. *Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.*

Refellit hanc Propositionem F. Bellelli assignando varia discrimina Judæum inter & Christianum ex solo timore operantem. Judæi, inquit, fidem non habent; non sunt Ecclesiæ membra; adventum Messiæ expectant; non solum ad moralia, sed ad cæremonialia & judicialia quoque præcepta obligabantur: hæc autem baptizatis non competere, illis etiam qui ex solo timore legem adimplent, nemini dubium esse potest.

Verum quis suspicari potest Quesnellium voluisse, quod baptizatus legem non adimplens, aut adimplens ex solo timore, fidem non habeat, adventum Messiæ expectet futurum & ad cæremonialia & judicialia legis veteris præcepta obligetur? Hic ergo non est sensus Quesnellianæ propositionis; meritoque reponet Novator ipse se hanc comparationem non adhibuisse * [* Plur. a Poeni. §. 12. pag. 361.]
quasi Judæo per omnia similis sit baptizatus legem ex solo timore adimplens, sed duntaxat quia ei similis est secundum quemdam modum.

In quo igitur juxta Quesnellium similis est Judæo baptizatus legem non adimplens, aut adimplens ex solo timore? In eo quod Judæis peculiare erat legem non adimplere, aut adimplere ex solo timore, & Christianis non liceat ex solo timore operari. Propositio autem Quesnellii sic intellecta duos exhibet errores; unum quod Christianus ex solo timore operans semper peccet; alterum quod Judæi ex solo timore, paucissimis exceptis, legem adimplebant, ac proinde peccabant.

Dixi, paucissimis exceptis, quia Quesnellius, post Jansenium, fatetur Judæos quosdam, qui gratiæ novo Testamento propriæ fuerunt participes, ex motivo charitatis legem adimplevisse.

Utrumque hunc errorem dissimulat F. Bellelli. Nullibi enim reprehendit Quesnellium quod docuerit 1. peccare semper illum qui ex solo timore gehennæ a peccato abstinet, 2. omnes Judæos, paucissimis exceptis, qui legem servabant, ex solo timore eam servasse: asserit enim duntaxat iste Theologus quod fuerint in lege veteri sanctissimi homines qui legem ex charitate impleverunt, sed & hoc confitetur Quesnellius, atque toti hujus Propositionis 63. confutationi libenter subscriberet.

Itaque F. Bellelli Quesnellium refellere simulans illius erroribus silentio suo plurimum favet.

Prop.

Prop. 64. *Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur, sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem vitando.*

Hanc Propositionem sic interpretetur F. Bellelli, quasi velit Quesnellius Judæos ante Christi adventum sub maledicto legis Mosaicæ existentes, *nemine prorsus excepto, ejusdem legis prævaricatores fuisse, nullumque parendo legi fecisse bonum opus.* Hanc in eo sensu damnare non recusat Quesnellius, Hanc & damnat ipse Jansenius.

Specieliter autem advertenda est hæc quam adjicit F. Bellelli clausula (*nemine prorsus excepto*) de industria, ut patet, ne Jansenii simul atque Quesnellii damnet errorem.

Arguit deinde Quesnellium quasi *perinde* peccare asserat homines, sive faciendo, sive evitando malum; sive transgrediendo legem, sive obediendo legi: hoc tamen non dicit Quesnellius. Asserit enim dumtaxat de eo qui ex solo timore operatur, non vero universim de illis omnibus qui ex timore operantur, quod peccent; nec asserit quod *perinde* peccent, & ii qui malum faciunt, & ii qui illud non nisi ob timorem vitant.

Reprehendit quoque Quesnellium F. Bellelli quasi hanc contradictoriam Propositionem asseruerit, quod *malum evitare sit malum facere.* Sed quis non videt hunc Theologum Propositionibus damnatis absurdos affingendo sensus nihil aliud velle quam sensum Quesnellii a censura reddere immunem?

Prop. 65. *Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui sunt absque eo quod ullum Deo dederint Filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.*

Hæc Quesnellii Propositio in proprio verborum sensu accepta significat in lege veteri nulla fuisse sacramenta, quibus, saltem ex opere operantis, remitterentur, tum peccatum originale, tum peccata actualia, quibusque conferretur gratia sanctificans. & in eo sensu damnanda est, & damnatur a Quesnellio.*

Si autem sic intelligatur, ut lex per se ipsam nullos dederit Deo Filios, sed solum per merita Christi venturi, vera erit in eo sensu; sed hic non est germanus & genuinus Propositionis sensus, nam hoc vocabolum, *per se ipsam*, nec aliud æquivalens in ea reperitur quod hunc queat determinare sensum.

Quid ergo voluit Quesnellius qui Janseniano systemati perfecte & continuo adhæret? Quod timor pœnarum, etiam æternarum, quam incutiebant Moyses, Prophetæ, Sacerdotes & Doctores Legis, ad vitandum peccatum erat insufficiens, deficiente charitatis motivo, atque ita in mancipiorum, non in filiorum numero annumerari debebant. Hic est error Jansenistarum, de quo silet F. Bellelli.

Prop. 66. *Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem sicut bestiæ, sed per fidem & per amorem sicut filii.*

Prop. 67. *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*

In his duabus Propositionibus Quesnellius errorem suum verbis apertis efferere non ausus, sententiam suam verbis dubiis obtegere tentat, quibus præter mentem suam, peregrinos errores efferare atque amplecti videtur. De iis solis erroribus quos rejicit Quesnellius, illum arguit F. Bellelli, quasi in his Propositionibus nihil aliud esset reprehensione dignum. Istos pravos sensus quos arguit & confutat F. Bellelli singulatim perpendere longum esset nimis ac supervacaneum, eo magis, quo cuilibet F. Bellelli confutationem etiam rapidissime legenti satis superque innotescat istius Theologi fallacia.

Illud autem memoria semper est retinendum, quod F. Bellelli Quesnellium non arguat eo quod pro fine ulteriori requirat charitatem saltem imperfectam, ad hoc ut actiones ex timore procedentes sint a peccato immunes, qui est error in Quesnellio, & in aliis Novatoribus damnatus, sed eo quod requirat charitatem perfectam, quum tamen non requirit. Verum hanc Quesnellio perperam tribuit doctrinam ab ipso reprobatam, ut sic innoxiam suadeat esse illam quam revera tuetur Quesnellius, quamque complectitur etiam P. Bellelli. *Proscribenda est*, inquit,* *cum S. Romana Sede Quesnelliana Thesis, quæ non etiam agnoscens ad Deum veniendi viam, nisi per fidem filiorum charitate perfectam indefinite omnem servilem timorem, illum etiam qui sincere contra voluntatem peccandi pugnat, quique supernaturalis & donum Dei est e medio tollit.*

§. IX.

De Propositionibus 68. 69. & 70.

Prop. 68. *Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide & precibus.*

Hæc quoque Propositio est de numero earum, in quibus Quesnellius ultra systematis sui metam progreditur, & plus significat quam significari vult, ideoque in rigoroso & proprio verborum sensu damnari potest absque eo quod damnetur illius doctrina. Excludere enim videtur necessitatem sacramentorum, atque bonorum operum. In eo sensu eam jure merito damnat F. Bellelli.

Sed quia hunc sensum rejicit ac damnat ipse Quesnellius, alter est investigandus qui Janseniano systemati sit consentaneus. Cum itaque Jansenistæ censeant gratiæ divinæ nec unquam resisti, nec resisti posse, fateantur necesse est supervacaneos esse omnes conatus nostros, quibus e nobis aliquid conferatur ad opera bona, sed nihil aliud nobis incumbere, quam ut gratiæ divinæ operationem desidiose expectemus, unde colligitur ad salutem a nobis requiri duntaxat fidem & orationem qua gratiam impetramus.

Quamvis autem F. Bellelli reprehensione non sit dignus, si hunc sensum, utpote distortum, ac a proprio verborum sensu valde remotum Propositioni Quesnellianæ assignare omiserit; attamen quia hunc errorem in nonnullis aliis Propositionibus clare enunciatum nullibi rejecit, profecto his & similibus damnatarum Propositionum confutationibus de Bajanismo aut Jensenismo nullatenus se potest purgare.

Prop. 69. *Fides, usus, augmentum & præmium fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei.*

Merito rejicit hanc Propositionem F. Bellelli, quia *vocula illa*, puræ liberalitatis, *exclusivum*, eit, *sensum exhibent, videlicet quod fides, usus, & fidei augmentum, ita donum sint puræ liberalitatis Dei, ut non sint etiam merita nostra; & quod præmium fidei ita nobis e Deo donatur* pure liberaliter, *ut non sit merces & corona justitiæ merito retributa.*

Hæc doctrina ex pravo gratiæ irresistibilis dogmate evidenter sequitur: nam si homo divinæ gratiæ non potest resistere, nihil de suo confert in opere salutis præter cooperationem inevitabilem & necessariam, ac proinde totum erit effectus gratiæ irresistibilis, ac donum puræ liberalitatis Dei. Contra vero si homo divinæ gratiæ possit resistere vel obtemperare, opera bona ita erunt dona Dei, ut sint etiam merita nostra, & vita æterna ita erit Dei donum, ut sit quoque merces meriti.

Jansenistæ tamen, ut definitioni Tridentinæ non videantur adversari, fateri coguntur in bonis operibus nostris meritum, & in vita æterna meriti mercedem. Idem quoque fatetur ipsemet Quesnellius.** *Il est faux*, inquit, *que je combatte la vérité du mérite des bonnes œuvres de l'homme juste. Au contraire, j'ai établi par tout le mérite, & je dis avec le Concile de Trente, Anathême à quiconque dira que les bonnes œuvres de l'homme justifié sont tellement des dons de Dieu, qu'elles ne sont pas aussi les mérites de l'homme justifié, ou que dans les bonnes œuvres que l'homme justifié fait par la grace de Dieu & par les mérites de J. C. dont il est un membre vivant, il ne mérite pas véritablement l'augmentation de la grace, la vie éternelle (s'il meurt en état de grace) l'acquisition de cette vie éternelle & même l'augmentation de la gloire.*

Itaque F. Bellelli agnoscendo bonorum operum meritum a doctrina Quesnellii non recedit: ut autem ab ea recederet, confiteri deberat sincera fide voluntatem humanam divinæ gratiæ posse resistere; quod tamen non confitetur. Vide supra §. 2. & Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2. & Art. 5. n. 10.

Prop. 70. *Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

Ut hanc Propositionem Quesnelliano & Belleliano systemati omnino consentaneam a Censura liberet F. Bellelli, huic distortos & absurdos conatur affingere sensus, atque tantum abest ut his fallacibus interpretationibus ab errore Baji se ostendat immunem, ut e contra illius se reum invicte demonstret. Hos autem extraneos & in gratiam Quesnellii confictos sensus supervacaneum foret hic exhibere, cum alibi jam fuerint discussi atque explanati. Vide Bajan. rediv. Part. 2. Art. 1. §. 5.

Propositiones Quesnellii quæ supersunt ad quæstiones de Dei gratia quæ in Scholis agitantur directe non pertinent, ideoque ab iis recensendis atque examinandis consulto abstinemus.

* Plainte & Protestation n. 13. & Expose plus ample. n. 13.

* Bellel. li in Prop. 44. Quesn. §. 3.

** Plainte & Protest. n. 7.

EPILO-

EPILOGUS.

Patet itaque evidenter Fratrem Bellelli, dum Quesnellii Propositiones (quæ sunt numero 70. materiam gratiæ divinæ spectantes) refellere & confutare simulat, a doctrinu illius Novatoris nullatenus recedere: nam vel genuinum ac germanum tribuit sensum his Propositionibus quæ Bajanos ac Jansenianus renovant errores, & tunc dogma adversus eos errores in Bulla *Unigenitus* definitum non confitetur nisi ficte & simulate, earum scilicet æquivocationum & cavillationum subsidio quas adhibere solent Jansenii Sectatores: vel iis extraneum, & e mente Quesnellii alienum sensum affingit, ut doctrinam erroneam, quam ipsemet amplectitur ac tuetur, a Censura reddat immunem.

Refellit Quesnellii Propositiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. & 21. eo quod iste Novator nullas admittat gratias sufficientes, nec alias agnoscat præter efficaces. In hoc autem jure merito reprehenditur Quesnellius; sed cum F. Bellelli nullas quoque admittat gratias vere sufficientes, sed eas duntaxat quas admittunt omnes Jansenistæ, nempe gratias gradibus inferiores cupiditate, gratias parvas ac invalidas, cum quibus homo non magis potest bonum operari, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ; profecto illæ sunt vere insufficientes, nec aliter sufficientes dici possunt, quam æquivocationum in Jansenianis Scholis frequentissimarum subsidio. Vide supra §. 1.

Refellit quoque F. Bellelli Quesnellii Propositiones 12. 30. 31. 32. & 33. eo quod in iis asserat vel innuat Christum pro solorum prædestinatorum salute mortuum esse. Bene quidem; additque contra hunc errorem insurgens Theologus noster, Christum voluisse sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare reprobos. Sed cum illa, quam admittit, possibilitatis gratia, sit vere insufficiens, ut modo observatum est, eo in sensu libenter confitebuntur Jansenistæ Christum etiam pro reproborum salute esse mortuum. Vide supra §. 3.

Hæ sunt Quesnellii Propositiones quas in germano ac legitimo earem sensu damnare simulat, ac ravere non damnat F. Bellelli.

Aliæ sunt quas in sensu duntaxat distorto & commentitio damnat idem Theologus, ut doctrinam suam, quæ est ipsiusmet Quesnellii doctrina, Pontificio Anathemati subducat. Summus Pontifex v. g. damnando decimam Quesnellii Propositionem definit, divinæ gratiæ posse resisti. Ita idem definierat Concilium Tridentinum & Innocentius X. in Bulla adversus quinque famosas Jansenii Propositiones lata: contendit F. Bellelli, ut has eludere tentet definitiones, illas, quamvis de gratia generatim sumpta loquantur, intelligi debere de sola gratia sufficienti, & consequenter confitetur resisti posse gratiæ sufficienti, non efficaci. Vide supra §. 2.

Definiit Summus Pontifex damnando Quesnellii Prop. 35. gratiam Adami non esse sequelam creationis, nec fuisse debitam naturæ sanæ & integræ. Contendit F. Bellelli cum Bajo eam fuisse debitam jure providentiæ, ita ut eam absque injustitia Deus non potuisset denegare, debitam tamen non fuisse tamquam congenitæ naturæ proprietatam ex intimis ejus nascentem. Quam sit distortus hic Propositionis 35. sensus vide supra §. 5.

Extraneum quoque ac a mente Quesnellii alienum sensum tribuit Propositioni 70. in qua asserit Novator iste, quod & docet F. Bellelli, Deum nunquam affligere innocentes, & afflictiones semper servire, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valere docuit Bajus Prop. 28. Peccatorem non esse liberum, nisi ad malum sine gratia Liberatoris docet Quesnellius Prop. 38. Illas autem Propositiones esse intelligendes de gratia actuali evidenter patet. Eas tamen, ut in germano ac legitimo earum sensu innoxie sustineri posse suadeat, inteiligi debere contendit de gratia sanctificante. Vide supra §. 6.

Quesnellii Prop. 44. in eo sensu damnata est, quod omnes actiones nostræ, quæ non fiunt ex motivo charitatis saltem imperfectæ, fiant ea motivo cupiditatis. F. Bellelli autem, qui Quesnellii doctrinam hanc amplectitur, falso contendit eam intelligi debere de charitate habituali, in eo sensu quod actiones peccatoris in peccato mortali illiusque reatu existentis sint peccaminosæ. Idemque dicendum de Propositionibus 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. & 59. Vide supra §. 7.

Circa timorem autem gehennæ error Quesnellii ac Jansenistarum in eo situs est, quod velint peccare illum qui timore pœnæ a peccato abstinet, nisi actum suum ulterius referat ad Deum charitate amatum. Hunc errorem docet Quesnellius, præsertim Prop. 61. & 62. hunc tamen non refellit F. Bellelli. Vide supra §. 8.

Aliæ denique sunt Propositiones, quas damnat F. Bellelli in earum rigoroso & obvio sensu, quem prima fronte exhibent sed quia in illo sensu eas rejicit Quesnellius, & alterum habent sensum systemati Quesnelliano perfecte congruentem, de quo omnino silet F. Bellelli, ideo quamvis eas in sensu obvio ac rigoroso confutet, intactam tamen relinquit Quesnellii doctrinam. Ejusmodi sunt Propositiones 19. 22. 23. 24. & 25. Vide supra §. 2. ac Prop. 68. & 69. Vide supra §. 9. Item Prop. 26. 27. 28. & 29. Vide supra §. 4. Item Prop. 34. 36. & 37. Vide supra §. 5. Item Prop. 39. 40. 41. 42. & 43. Vide supra §. 6. Item Prop. 60. 63. 64. 65. 66. & 67. Vide supra §. 8.

Ex dictis in hanc quæstionem quædam colligere liceat consectaria. Primum. F. Bellelli ea quæ Bajanis & Jansenianis erroribus nimis faventia prius asseruerat non modo non retractat, verum etiam se se iis addictissimum denuo commonstrat, dum in refellendis omnibus & singulis Quesnellii Propositionibus nihil asserit, quod non fateantur Jansenistæ omnes. Fidei enim dogmata damnatis Propositionibus contradictoria, si quæ admittat F. Bellelli, non admittit nisi illarum æquivocationum subsidio quas & ipsi Jansenistæ adhibere consueverunt & in posterum audacius adhibebunt. Nonnullas alias Propositiones F. Bellelli exemplo freti ad extraneos atque fictitios detorquebunt sensus, quorum ope, pristinis erroribus nullatenus depositis, damnatarum Propositionum censuræ libenter subscribent. Cæteras denique Propositiones, quæ in rigoroso sensu acceptæ ad Bajanum vel Jansenianum systema non pertinent, Fratre Bellelli duce, rejicient, modo Quesnellii occultior sensus a censura incolumis relinquatur. Atque ita Bellellinæ Quesnellianarum Propositionum confutationi libenter adhærebunt Jansenistæ omnes.

Secundum Corollarium. Quoniam Jansenistæ, non immutata priori sententia, Constitutioni *Unigenitus* subscribere non detrectabunt, modo eis liceat Propositionibus damnatis Bellellianos affingere sensus, evidenter sequitur F. Bellelli variis ambagibus atque diverticulis in libro suo studiose collectis suppeditare omnibus Jansenistis viam qua Constitutionibus Apostolicis ficte atque simulate se subjicere queant, ac in Ecclesia Catholica errores suos retinere & disseminare possint impune. Quod quam sit perniciosum nemo non videt.

Tertium Corollarium. Si Bullas S. Pii V. adversus Baji prophanas novitates, Innocentii X. adversus quinque Jansenii Propositiones, & Clementis XI. adversus Quesnellii errores, liceat interpretari, sicuti eas interpretatur F. Bellelli, & sicuti Bullas S. Pii V. & Innocentii XI. hactenus interpretati sunt Novatores, ingenue fatendum erit Bajanismum, Jansenismum, & Quesnellismum mera esse phantasmata, Ecclesiam e duobus ferme sæculis adversus umbratilem larvam acerrime dimicasse, atque Summos Pontifices contra hos errores insurgendo, eosque diris anathematibus feriendo, turpiter fuisse deceptos; ab iis autem ineptis & impiis consecutionibus quis, nisi Catholicam abjecerit fidem, non abhorrebit?

Quartum Corollarium. Cum præceptum, quo tenentur Ecclesiæ Præpositi Catholicam fidem servare omnino illibatam, eos adstringat, non solum ad hoc ut Ecclesiæ definitionibus exterior reddatur obedientia, verum etiam ut in eis definitionibus proscripti errores denuo non defendantur in Ecclesia, in eaque non reviviscant, atque ut stabilita in iis catholica dogmata ubique inconcussa permaneant, profecto si Fratris Bellelli opera Bajanos & Jansenianos renovent errores, ad ea proscribenda indubie obligantur Ecclesiæ Præsules: in iis etenim circumstantiis, præsertim postquam Bajanismi & Jansenismi suspectos hos esse libros per totam Galliam atque Italiam fama percrebuit, in iis, inquam, circumstantiis [*] *Error cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum non defensatur, opprimitur.*

[*] Dist. 83. Cap. Error.

APPEN-

APPENDIX ALTERA.

AN

JANSENIANUM

De duabus delectationibus principium tueri liceat illi, qui hæreticas ejus consecutiones, nempe quinque ab Innoc. X. damnatas Propositiones se rejicere profitetur.

RATIO dubitandi videtur esse, quod Summus Pontifex non damnaverit Jansenianum de duabus delectationibus principium, sicuti damnavit quinque famosas Jensenii Propositiones; ideoque, etsi Theologi quamplurimi contendent has V. Propositiones e Jenseniano principio, tamquam rivulos e fonte, necessario fluere; alii nihilominus existimant defendi posse innoxie Jansenianum principium, donec de illo Sedes Apostolica suum protulerit judicium, modo consequentias, quæ ex eo eruuntur, non admittant; atque in confirmationem hujus suæ assertionis adducunt Thomistas, qui sententiam suam de prædeterminatione physica innoxie propugnant, etsi nonnulli alii Theologi contendant ea prædeterminatione perimi liberum hominis arbitrium: innoxie, inquam, imo & laudabiliter suam sententiam tuentur, quia consecutiones, quæ ab Adversariis eruuntur, confidenter pernegant; atque prædeterminatione physica liberum hominis arbitrium nullatenus perimi validis ac firmis momentis adstruunt.

I.

PRIUSQUAM huic difficultati fiet satis, atque quam absurda sit & inepta hæc paritas demonstretur, præmittendum est 1. quod quando ex aliquo fidei dogmate, mediante altera præmissa, deducitur aliqua conclusio, vel illa præmissa est etiam immediate revelata, vel est duntaxat naturaliter evidens & certa, vel est dubia & incerta. Si sit immediate revelata, tunc conclusio illa, cum e duabus præmissis quæ sunt de fide eruatur, est quoque de fide, si tamen materialiter spectetur, inquiunt fere communiter Theologi, quia confuse saltem & obscure continetur in præmissis; sed si formaliter spectetur, quatenus ea certa præmissarum & terminorum connexione eruitur, censetur tantum revelata mediate.

Si autem altera præmissa sit solummodo naturaliter evidens & certa, tunc conclusio quæ eruitur censeri debet revelata tantum mediate; & propositio, quæ huic conclusioni est contradictoria, licet non sit hæretica, erronea tamen dici debet.

Quod si altera præmissa non sit naturaliter certa & evidens, sed dubia solum & incerta, tunc consequentia, quæ ex illa deducitur, etsi major propositio sit de fide, erit etiam dubia & incerta; ac proinde innoxie negari poterit a Theologo, & impugnari. Conclusio enim, ajunt Philosophi, semper sequitur deteriorem partem; ideoque, si alterutra præmissarum dubia sit & incerta, illa non potest esse nisi dubia & incerta.

II.

PRÆMITTENDUM est 2. Nonnullas esse propositiones, quæ, etsi prima fronte videantur mediate duntaxat revelatæ, eo quod per legitimam consequentiam deducantur ex aliquo fidei dogmate; censentur tamen immediate revelatæ, si sint meræ expositiones propositionum immediate revelatarum. Tales sunt propositiones, quæ, licet in Scripturis non legantur expressis verbis, eundem tamen omnino sensum terminis æquivalentibus enunciant. V. g. hæc propositio, *Christus est consubstantialis Patri*, mera est expositio horum Christi verborum: *Ego, & Pater unum sumus*. Tales sunt etiam propositiones particulares, quæ in universalibus revelatis includuntur. V. g. Ista propositio particularis: *Christus mortuus est pro reprobis*, continetur in hac propositione universali immediate revelata, *Christus mortuus est pro omnibus*. Tales sunt quoque propositiones, quæ exhibent alicujus rei definitionem, sive adæquatam, sive inadæquatam. Definitio enim alicujus termini est mera ipsius expositio. Hæc Propositio v. g. *Christus est animal rationale*, utpote enuncians accuratam & adæquatam hominis definitionem, censetur immediate revelata in ista: *Christus est homo*; & in ea etiam censetur immediate revelata hæc Propositio: *Christus est rationalis*, quæ exhibet hominis definitionem inadæquatam.

Quamvis itaque hæ propositiones possint per legitimam consequentiam deduci ex veritatibus immediate revelatis, rite etenim confici potest iste syllogismus: homo est animal rationale; Christus est homo; ergo Christus est animal rationale, vel Christus est rationalis. Quia tamen hæ conclusiones ex præmissis deducuntur per meram, & simplicem expositionem, non autem per veram, & proprie dictam illationem, ideo fatentur communiter Theologi eas censeri revelatas immediate.

Veruntamen idem non est judicium de conclusionibus illis, quæ e præmissis distinguuntur saltem virtualiter, sicuti proprietates distinguuntur ab essentia alicujus rei. Ejusmodi enim conclusiones dicuntur revelatæ duntaxat mediate, quia per veram, & syllogisticam illationem reipsa eruuntur e dogmate immediate revelato, in eoque continentur solummodo tamquam conclusiones in principio; adduciturque in exemplum a Theologis vulgo iste syllogismus: *Homo est risibilis, atqui Christus est homo, ergo Christus est risibilis*. Hæc conclusio, *Christus est risibilis*, exhibet hominis proprietatem, non essentiam; & risibilitas includitur in hoc termino, *Homo*, non tamquam illius essentia, sed tanquam proprietas, ideoque hæc propositio, *Christus est risibilis*, censetur revelata solum mediate.

III.

PRÆMITTENDUM est 3. Propositionem aliquam non revelatam, ex qua simul cum altera præmissa immediate revelata eruitur quædam conclusio, dici posse certam dupliciter, scilicet vel quoad se, vel quoad nos. Si sit certa duntaxat quoad se, potest innoxie non admitti, imo refelli ab eo, qui invincibiliter ignorat eam esse certam. Si autem noverit quis eam esse certam, profecto non potest conclusionem, quæ ex ea evidenter deducitur, non admittere, quin erroneæ doctrinæ se addictum esse demonstret.

IV.

ET quoniam confundi non debent nonnullæ Theologicæ opiniones cum Janseniano principio, præmittendum est 4. illud principium in eo consistere quod contendat Jansenius voluntatem humanam semper determinari ad agendum delectatione quadam prævia & indeliberata, vel cælesti nempe gratia, vel terrena, quæ est cupiditas; ita ut in conflictu duarum illarum delectationum voluntas semper obsequatur, imo non possit non obsequi, non possit dissentire delectationi illi, quæ fortior est altera, seu quæ gradibus alteram superat; ideoque illud a Theologis dici consuevit principium duarum delectationum indeliberatarum, & graduum superioritate invincibilium.

Quando autem illud principium impugnant Theologi tanquam nota censoria dignum, non ideo negant voluntatem humanam, saltem ut plurimum, moveri ad agendum delectatione, tum terrena, tum cælesti.

Nec etiam negant Theologi voluntatem, dum

unum eligit præ alio, illud semper eligere quod ipsi magis placet, quod ipsi magis arridet, & in eo sensu quod eam magis delectat, sicque verissimum est illud S. Augustini: *Quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est*. Si enim illud effatum intelligatur de delectatione deliberata, de ea scilicet delectatione, quæ præviam habet liberam voluntatis electionem, hæc profecto delectatio nihil omnino habet commune cum Janseniano principio de duabus delectationibus indeliberatis.

Nec quoque aliquid cum Janseniano principio commune habet doctrina Theologorum illorum, qui efficaciam gratiæ reponunt in delectatione victrici, modo eam victricem agnoscant, non ex gradnum superioritate, sed ex absoluta voluntate Dei, qui novit ac decrevit ita movere voluntatem humanam, ut certo & infallibiliter, licet liberrime, delectationi consentiat. Illa autem certitudo & infallibilitas, juxta illos, non innititur, ut volunt Congruistæ, scientiæ conditionatorum, quam scientiam mediam vocant; sed repetitur ex omnipotentia Divina, & ex ipsa ratione ac virtute ipsi gratiæ intrinseca. Unde efficaciam gratiæ cum libero hominis arbitrio conciliant eodem modo, quo Thomistæ cum eo conciliant prædeterminationem physicam: afferunt quippe cum Thomistis necessitatem, quam impertit delectatio, esse dontaxat hypotheticam & consequentem, eo quod necessitas illa futuri consensus desumatur ex decreto absoluto voluntatis divinæ voluntatem creatam prædeterminantis conformiter ad suam naturam (sive physica sit illa prædeterminatio, sive moralis) ac proinde supponat futuritionem consensus liberi cum illo decreto infallibiliter connexi. Hanc autem delectationem appellant absolute victricem, ut eam a delectatione Janseniana secernant, quæ est relative victrix, relative scilicet ad minores gradus concupiscentiæ actualiter titillantis.

Contra vero Jansenistæ, qui efficaciam gratiæ repetunt ex graduum superioritate, & docent consequenter gratias illas esse efficaces, quæ gradibus superant cupiditatem; inefficaces autem, quæ non superant, contendunt delectatione gradibus superiori voluntatem infallibiliter & invincibiliter determinari ad operandum absque ullo respectu ad futuram ipsius voluntatis determinationem; ac proinde per illam imponi necessitatem, non solum hypotheticam, sed absolutam; non solum consequentem, sed antecedentem.

Altero quoque ex capite differt sententia Theologorum illorum a systemate Janseniano. Jansenius enim congruenter ad suum duarum delectationum principium contendit voluntatem infallibiliter & invincibiliter determinari ad malum per cupiditatem gradibus superiorem, sicut determinatur ad bonum per gratiam efficacem. Quod quam impium sit, nemo non videt. Hoc autem impium dogma detestantur omnes Orthodoxi Theologi.

His præmissis inquirendum superest quam connexionem habeat cum quinque damnatis Jansenii Propositionibus ejusdem Novatoris de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus principium. Quod ut assequamur, perpendendæ atque ponderandæ sunt separatim singulæ Jansenii propositiones; earumque germanus & genuinus sensus est investigandus.

V.

PRIMA Jansenii Propositio sic habet: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia. Deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

Dogma, in censura hujus Propositionis definitum, est quod possibilia sunt omnia Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, sive perfecte velint & conentur, sive imperfecte, ac proinde non solum iis qui ea adimplent, sed etiam iis qui ea transgrediuntur. Illud quoque generaliter & expressius docet Concilium Tridentinum, dum declarat Dei præcepta homini justificato non esse ad observandum impossibilia. Si possibilia sunt homini justificato, possibilia sunt, non solum justis illis, qui ea adimplent, sed etiam illis, qui ea transgrediuntur.

Porro ex Janseniano de duabus delectationibus principio manifeste sequitur propositio huic veritati definitæ contradictoria; nempe Dei præcepta esse impossibilia omnibus iis, qui ea transgrediuntur; nam in eo consistit Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium, quod velit Jansenius voluntatem humanam non posse suum denegare consensum illi delectationi indeliberatæ, sive gratia sit, sive cupiditas, quæ gradibus alteram superat. In illo autem principio tanquam meræ illius expositiones continentur duæ propositiones, quæ sequuntur. Prima: Dei præcepta impossibilia sunt omnibus iis qui gratia gradibus superiori carent; eundem enim sensum habet atque ista, quæ expressius in Janseniano continetur principio: Gratia, si non sit gradibus superior cupiditate, illam vincere non potest. Secunda propositio quæ in Janseniano principio continetur tanquam mera illius expositio est ista: Omnes illi qui præcepta transgrediuntur gratia gradibus superiori carent, quæ idem omnino, diversis licet terminis, significat ac propositio sequens. Omnes illi, qui gratiam habent gradibus superiorem cupiditate, præceptum adimplent.

Ex his autem duabus propositionibus confici potest sequens syllogismus: Juxta Jansenianum principium Dei præcepta impossibilia sunt iis omnibus qui gratia gradibus superiori carent; Atqui ex eodem principio constat quod omnes illi, qui præcepta transgrediuntur, gratia gradibus superiori carent; Ergo juxta Jansenianum principium, præcepta sunt impossibilia omnibus illis qui ea transgrediuntur, etiam justis secundum præsentes quas habent vires imperfecte volentibus & conantibus, quæ est hæresis damnata in prima Jansenii propositione. Ergo ex Janseniano principio manifeste eruitur prima illius Novatoris Propositio.

Adde quod cum definitum sit, tum in Concilio Tridentino, tum in Bulla Innocentii X. adversus quinque Jansenii Propositiones, nullum Dei præceptum, saltem hominibus justis, esse impossibile; cui definitioni Jansenianum de duabus delectationibus principium est directe contradictorium; evidenter patet illud principium esse dogmati ab Ecclesia definito contradictorium, ac proinde hæreticum.

Neque dici potest primam Jansenii Propositionem intelligi debere de Justis perfecte volentibus & conantibus ac Dei præcepta observantibus. Hic enim sensus a doctrina Janseniana est omnino alienus: constanter enim docet iste Novator Dei præcepta iis, qui gratia victrici, gratia gradibus superiori sunt instructi, non esse ad observandum impossibilia. Intelligi ergo debet Propositio, sicuti eam modo exposuimus, de Justis imperfecte volentibus, & conantibus.

Præterea definiit Concilium Tridentinum Dei præcepta esse possibilia omnibus sine ulla exceptione Justis, ergo iis etiam qui ea adimplere, licet imperfecte, volunt atque conantur.

VI.

SECUNDA Jansenii Propositio: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ista Propositio in Janseniano principio continetur tanquam mera illius expositio.

Hæc enim Propositio: Voluntas semper obsequitur, vel gratiæ vel cupiditati, prout alterutra gradibus alteram superat, Jansenianum in terminis æquivalentibus exhibet principium. Nam si gratia sit gradibus superior cupiditate, voluntas illi non resistit, ut per se patet. Si autem cupiditas præponderet, tunc gratiæ resistit cupiditas, non voluntas. Unicum enim in systemate Jansenîano voluntatis munus est perpetuum obsequium delectationi gradibus superiori impendere: nulla ex illius parte reperiri potest resistentia; voluntas in illo systemate nunquam resistit gratiæ. Porro synonimæ sunt hæ duæ propositiones: *Voluntas nunquam resistit interiori gratiæ; & interiori gratiæ nunquam resistitur.*

Præterea resistere gratiæ nihil aliud est quam illam frustrare suo effectu, seu impedire quin effectum suum producat, vel etiam illam frustrari eo effectu, quem producere potest, ac proinde iste est sensus secundæ propositionis Jansenianæ: Interior gratia in statu naturæ lapsæ nunquam frustratur suo effectu, nunquam frustratur illo effectu, quem producere potest. Voluntas nunquam impedit quin gratia eum semper producat effectum, quem producere potest. Gratia eum semper habet effectum quem habere potest.

Hæretica est ergo hæc propositio: Gratia eum semper habet effectum quem producere potest: ideoque, si contineatur in Janseniano principio tanquam mera expositio illius, hæreticum quoque erit principium Jansenianum. Porro illa continetur in Janseniano principio tanquam mera illius expositio. Nam gratia, vel est gradibus superior cupiditate, vel non, Si sit superior, voluntas illi semper obsequitur, ac proinde gratia gradibus superior effectum suum semper producit, illum semper effectum habet quem producere potest. Si autem gra-

gratia non sit cupiditete superior, illum quidem effectum, ad quem ipsa voluntatem excitat, non producit; sed quia illum non potest producere, (gratia enim gradibus inferior cupiditatem in illo systemate vincere non potest), evidenter patet quod juxta principium Jansenianum gretie gradibus inferior cupiditate effectum illum prodncere non potest, quem non producit; ac proinde sive gretia sit cupiditete superior, sive non, eum semper habet effectum quem habere potest: & hæc est propositio quam diximus contineri in secunda Jansenii propositione, tamquam meram illius expositionem.

VII.

TERTIA Propositio Jansenii: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

Hæc quidem propositio non continetur in Janseniano principio, tanquem mera illius expositio; sed ex illo tamen eruitur per legitimam, licet syllogisticam, illationem. Quod sic demonstrari potest sequenti syllogismo: Homo in statu naturæ lapsæ sub dominatu delectationis gradibus superioris, sive gretie sit, sive cupiditas, illa libertate non est præditus, quæ dicitur libertas a necessitate. Hæc major propositio eundem sensum exhibet atque ista, quæ Jansenianum principium verbis expressioribus enuntiat; Homo non potest non obsequi delectationi gradibus superiori: Atqui homo in statu naturæ lapsæ meretur vel præmium vel pœnam, prout vel bene vel male operatur: Ergo ad merendum, & demerendum in statu naturæ lepsæ non requiritur libertas a necessitate.

Major hujus syllogismi propositio est ipsummet Jansenianum principium, diversis quidem verbis, sed æquivalentibus, eundemque sensum referentibus, enunciatam. Minor eutem est de fide, & tamquam de fide admittitur e Jansenistis. Argumentum omnibus Dialecticæ regulis est omnino consentaneum. Consequentia ergo non potest non esse legitima; ac proinde tertia Jansenii propositio evidenter eruitur ex Janseniano duarum delectationum principio.

VIII.

HÆRESIS damnata in IV. Jansenii propositione hæc est: *Humana voluntas non potest interiori gratiæ resistere, vel obtemperare.* Porro cum juxta principium Jansenianum humana voluntas non possit resistere gretiæ, quæ gradibus superior est eupiditate, nec obtemperara illi, quæ gradibus cupiditatem non superat; evidenter patet principiam illud eundem cum hæresi damnata in IV. propositione exhibere sensum.

IX.

DENIQUE Hæresis damnate in V. Jensenii propositione est quod Christus pro salute duntaxat Prædestinetorum mortuus sit; quod Christus nullis aliis voluerit æternam salutem reddare possibilem; quod cæteris non contulerit, obtulerit, vel saltem præparaverit gretias sufficientes ad æternam salutem; quod æterna salus sit iis, qui non salvantur, impossibilis. Porro ille propositio: Salus æterna est impossibilis iis qui non salvantur, continetur in ista: Præcepta sunt impossibilia iis qui ea transgrediuntur, sicut propositio particularis, seu minus universalis continetur in universaliori propositione; et proinde, si impossibilia sunt præcepta iis omnibus qui ea transgrediuntur, impossibilis quoque erit æterne salus iis qui non salvantur; atque ita ex principio Janseniano evidenter sequtur, tamquam mera illius expositiu, hærasis damnata in quinta Propositione Jansenii. Cum ergu Summus Pontifex proscribendo quintam Jansenii propositionem, definierit salutem æternam non esse impossibilem iis omnibus qui damnantur, definiit quoque consequenter Dei præcepta non esse impossibilia iis omnibus qui ee transgrediuntur.

X.

UT autem totam hanc doctrinam paucis complectamur verbis, sic possumus retiocinari. Summus Pontifex, damnando primam Jansenii propositionem, definiit Dei præcepta non esse impossibilia omnibus illis qui ea transgrediuntur. Ergo damnavit Jansenianum principium, utpote quod asserit Dei præcepta essa impossibilia omnibus illis qui gratia gradibus superiore carent.

Item Summus Pontifex, damnando quintam Jansenii propositionem, definiit salutem æternam non esse impossibtlem iis omnibus qui non salvanter. Ergo definiit Dei præcepta non esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur. Ergo damnavit Jansenianum principium, utpote quod asserit Dei præcepta esse impossibilie iis omnibus qui ea transgrediuntur.

Item damnando secundam Jansenil propositionem definiit voluntatem, saltem aliquando, resistere gratiæ interiori, voluntatem aliquando privare gratiam effecta suo, impedire aliquando quin effectum illum producat, cujus producendi confert potentiam. Ergo definiit voluntatem non semper obsequi delectationi gradibus superiori, sive cupidireti, sive gratiæ, quod tamen asserit Jansenianum de duabus delectationibus principium.

Item damnando quartam Jansenii propositionem definiit Dei gratiam talem esse, cui possit humana voluntas resistere, vel obiemperare. Ergo damnavit Jansenii principium docentis voluntatem gratiæ gradibus superiori non posse resistere, nec posse obtemperare illi quæ gradibus est inferior cupiditate.

Deaique Summus Pontifex damnando tertiam Jansenii propositionem definiit ad merendum & demerendum requiri in statu naturæ lapsæ libertatam a necessitate, & cum aliunde de fide sit hominem in hac vita mereri præmium, vel pœnam, prout bene vel male uperatur, definita quoqua censeri debet hæc propositio: Homo in hac vita liber est illa libertete, quæ dicitur libertas a necessitate. Hanc tamen libertatem a necessitate axcludit omnino Jansenianum de duabus delectationibus Indeliberetis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium. Quomodo enim libera a necessitate potest dici voluntas quæ unaquam suum delectationi gradibus superiori potest denegare consensum?

XI.

Ex his omnibus patet quantum intersit discrimen Thomistas inter atque Jansenistas. Isti asserendo atque propugnando Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium, si bona fide dicant, non possunt rejicere doctrinam in quinque famosis propositionibus damnatam, cum singulæ contineantur in Janseniano principio tamquam meræ illius expositiones. Quod si forsan necesse sit aliquando dialecticarum argumentationum subsidium arrersere, ab iis in dubium nullateeus vocari poterunt legitimæ consecutiones, quæ adversus eos eruuntur ex duabus præmissis quarum una saltem est de fide, & altera omnino certa.

At de Thomistico systemate non eadem est ratio: nullum enim contre prædeterminationem physicam ab Adversariis profertur argumentum, in quo alterutra saltem præmissa non sit valde dubia, vel etiam eperte falsa; ac proinde consequentia quæ ex ejusmodi præmissis eruitur non potest quoque esse nisi valde dubia, vel etiam aperte falsa.

Et vero post celebres Congregationes dictas *de Auxiliis*, quæ sub Clemente VIII. & Paulo V. habitæ sunt, Summus Pontifex non solum utrique parti permisit propriam defendere ac propugnare sententiam, sed etiam prohiboit alterutram hæraseos, aut alterius censuræ note insimulare, donec aliter a Sancta Sede definiatur. Porro in his Congregetionibus adversus Thomistas impugnabatur præsertim eorum de prædeterminatione physice sententia. Adde quod cum efficaciam gratiæ ex physica prædeterminatione repetant Thomistæ, impugnari non posset prædeterminatio physica quam tuentur, quin simul impugnaretur eorumdem de gratia ab intrinseco, & per se efficaci sententia, quam tamen tanquam laudabilem commendavit Summus Pontifex Benedictus Papa XIII. in sua Bulla quæ incipit: *Pretiosus*.

APPENDIX I.

AD TRACTATUS DE BAJANISMO ET JANSENISMO REDIVIVIS.

An purget se F. Bellelli de Bajanismo & Jansenismo in suo posteriori Tomo centum & unam Quesnellii Propositiones in Bulla UNIGENITUS *damnatas refellens ac confutans.*

QUAMPLURIMI, etiam non inferioris notæ, Theologi varia Novatorum effugia, variaque sophismata non sat habentes perspecta, vix suspicari possunt Fratrem Bellelli ex familia Augustiniana Doctorem Theologum, errores a summis Pontificibus in Bajo ac Jansenio damnatos renovasse, præsertim dum attendunt hunc Theologum in Operibus a se editis debitam omnibus Apostolicis Constitutionibus adversus Baji, Jansenii, atque Quesnellii prava dogmata latis obedientiam aperte profiteri, ac etiam unum integrum volumen impendere, ut Quesnellii Propositiones centum & unam, in Constitutione a felicis memoriæ Clemente XI., quæ incipit, *Unigenitus Dei Filius*, promulgata, proscriptas atque Anathemate confixas sigillatim refellat atque confutet.

Verum toti Bajano & Janseniano systemati hunc Theologum adhærere nemini dubium esse potest, qui horum Novatorum prava dogmata perfecte edoctus Fratris Bellelli libros, debita cum attentione ac diligentia, perlegere atque expendere voluerit.

Nonne tamen, dicet forsan aliquis in gratiam Fratris Bellelli, nonne Constitutionis *Unigenitus* vindicando æquitatem censendus est priores retractasse errores? Nequaquam. Nam tantum abest ut in hoc posteriori tomo retractet pristinos errores, ut e contrario eos implicite saltem confirmet atque renovet, cum nihil ibi dicat ad refellendas Quesnellii Propositiones, quod etiam non admittatur a Jansenistis æquivocationum apud ipsos usitatissimarum subsidio.

Si enim constet Fratrem Bellelli ad vindicandam Bullæ *Unigenitus* æquitatem nihil afferre quod lætis complexibus non recipiatur a Jansenistis, ac proinde omnem ab isto Theologo illius Bullæ adversus Hæreticos latæ vim enervari atque frangi; profecto non solum a Bajanismo & Jansenismo absolvi non poterit, verum etiam illius hæresis reum se esse demonstrabit.

Porro Theologus iste, dum damnatas Quesnellii Propositiones refellere aggreditur, vel earum legitimum & genuinum assignat sensum, & tunc eas non sincere damnat, sed ficte, quod ut assequatur, æquivocationes & effugia, quibus Novatores abuti solent, ipse adhibet: vel eis extraneum atque a mente Quesnellii omnino alienum tribuit sensum, ut sic errores Baji & Jansenii a Quesnellio renovatos Pontificiæ Censuræ subducere tentet.

Duo itaque nobis probanda incumbunt, nempe 1. A Fratre Bellelli ficte tantum & non sincere damnari eas Propositiones, Bajanas aut Jansenianas, quarum legitimum ac genuinum assignat sensum. 2. Cæteras in extraneum & a mente Quesnellii prorsus alienum detorqueri sensum, ut sic sartus tectus reddatur sensus a Quesnellio intentus. Si autem hæc duo præstiterimus, sane Frater Bellelli, ut tollat a se Bajanismi & Jansenismi notam, hac sua Propositionum in Quesnellio damnatarum confutatione nullatenus juvari poterit.

Advertendum est tamen inter damnatas Quesnellii Propositiones reperiri nonnullas, quæ in rigoroso ac proprio verborum sensu Calvinianos & Lutheranos potius quam Bajanos aut Jansenianos renovant errores. Quia autem Quesnellius Calvinianum vel Lutheranum earum propositionum sensum se reprobare profitetur; ideo in his Propositionibus alium sensum, licet forsan occultiorem, indagare necesse est, nempe sensum Bajano & Janseniano systemati consentaneum. Hunc occultiorem sensum, eo quod indagare omiserit, eumque silentio præterierit F. Bellelli, non videtur reprehendendus: verum quia Bajanos & Jansenianos errores in aliis propositionibus clare & aperte enuntiatos nullibi rejicit ac refellit, profecto in hac Quesnellianarum Thesium confutatione Bajanismi & Jansenismi suspicionem a se nullatenus censendus est removere.

Ut autem propositum assequamur scopum, omnes & singulas Quesnellii Propositiones quæ ad Bajanismum, vel ad Jansenismum aliquatenus pertineat, referemus, eo ipso ordine quo in Constitutione Clementis XI. proscriptæ sunt, atque a Fratre Bellelli etiam confutatæ. Majoris autem claritatis gratia eas juxta materiæ diversitatem in certos ac distinctos paragraphos dispartiemur. Sit itaque

§. I.

De Gratia Sufficienti.

Error Quesnellii, sicut & cæterorum Jansenistarum, est nullam aliam dari gratiam præter efficacem, non quod omnis gratia eum semper producat effectum ad quem excitat voluntatem, sed in eo sensu quod gratia eum semper producat effectum, cujus producendi confert potentiam; & ideo duo distinguuntur ab eis genera gratiarum. Aliæ quæ sunt gradibus superiores cupiditate, ideoque efficaces simul & victrices: Aliæ quæ non sunt cupiditate superiores, atque hæ quidem, etsi non producant effectum ad quem excitant voluntatem, aliquem tamen effectum producunt juxta eos, illum scilicet quem ob resistentiam cupiditatis gradibus superioris producere duntaxat possunt. Has vocant gratias excitantes, parvas, debiles, invalidas.

Adversus hunc errorem Catholici docent dari gratias quibuscum voluntas vere potest operari bonum, etsi illud non operetur, & has sufficientes vocant. Novatores autem, qui videri volunt Catholici, gratias admittere profitentur quas ore tenus sufficientes vocant. Nam vere sufficiens dici non potest gratia illa, quæ cum gradibus sit inferior cupiditate, cupiditatem vincere non potest. Contendunt autem cum Jansenio voluntatem semper obsequi, imo resistere non posse delectationi illi indeliberatæ (sive gratia sit sive cupiditas) quæ gradibus alteram superat; ac proinde Jansenistæ, qui Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus amplectuntur; gratias vere sufficientes nec admittunt, nec admittere possunt. Porro Frater Bellelli hoc exitiosum amplexus est principium. Vide Jansen. rediv. Part. 2. Art. 1. Docuit quoque gratiam gradibus inferiorem cupiditate veram reipsa non conferre potestatem operandi bonum; ideoque hanc vocat parvam & invalidam, & cum ea hominem non magis posse operari bonum, quam videre possit ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Vide ibid. Art. 2. §. 1.

His præsuppositis, superest investigandum, in quo sensu Frater Bellelli refellat Quesnellii Propositiones, quæ huic Catholico Dogmati adversantur, nimirum Propos. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. & 21.

Has jure merito refellit Propositiones Frater Bellelli, quia gratiam omnem sufficientem excludunt, sed cum gratias vere sufficientes ipse non admittat, easque sufficientes vocare non possit, nisi subsidio æquivocationum a Jansenistis confictarum, ex his colligere est hunc Theologum, etsi genuinum ac legitimum istarum Propositionum assignet sensum, illas tamen non sincere, sed ficte rejicere.

§. II.

§. II.

De Gratia Efficaci.

Humanam voluntatem dissentire posse interiori Gratiæ, sive sufficienti, sive efficaci, Dogma est definitum a Concilio Tridentino. Huic definitioni refragatur Jansenius, refragatur & Quesnellius. *Gratia*, inquit iste Prop. 10. *est operatio manus omnipotentis Dei quam nihil impedire potest aut retardare*.

Concilii autem Tridentini definitionem eludere tentant Jansenii Sectatores variis cavillationibus & effugiis. Verum Frater Bellelli multo audacior dicere non est veritus Concilium duntaxat definiisse, posse resisti Gratiæ sufficienti. Quam falsa sit hæc expositio, probatum est Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2.

Huic Concilii Tridentini adulterinæ expositioni adhæret denuo Frater Bellelli, dum Quesnellii Propositionem 10. refellere aggreditur; illud enim solummodo in ea reprehendit, quod Gratiæ sufficienti resisti non posse asserat. *Rejicitur*, inquit, *hæc Propositio, quæ falsa est, quia gratiam indefinite nihil impedire & retardare posse enunciat. Distinguenda est duplex gratia, sufficiens & efficax; illa impediri & retardari potest, & retardatur interdum, absente scilicet efficaci, ab humana voluntate dissentiente: hæc autem in sensu composito impediri & retardari non potest*. Quod gratia efficax impediri & retardari non possit in sensu composito, sicuti sensum compositum interpretantur communiter Thomistæ certissimum est, nec etenim dubitari potest hæc duo simul componi non posse, gratiam scilicet efficacem, & voluntatis resistentiam. At illi resisti posse in sensu diviso tanquam Catholicum Dogma asserunt Thomistæ omnes, asserit & Jansenius quibusdam cavillationibus fretus, sed his hic confutandis non est locus, cum Frater Bellelli Quesnellii Propositionem 10. solummodo rejiciat, eo quod gratiæ sufficienti resisti non posse enunciet; quod sane a mente Quesnellii est prorsus alienum. *On m'impute*, ait ipse in querela & prætensa reclamatione quam edidit adversus Constitutionem *Unigenitus* a Clemente XI. latam n. 2. *On m'impute de ne pas admettre des graces inefficaces aux quelles on résiste effectivement, & qui par la résistance de la volonté, n'ont pas tout l'effet qu'elles devroient avoir. Je n'ay jamais refusé d'admettre ces sortes de graces, & je les ai effectivement admises, &c.*

Itaque Frater Bellelli huic Propositioni 10. sensum fingit extraneum & a mente Quesnellii alienum, ut suam de gratia irresistibili sententiam Censuræ in Bulla *Unigenitus* latæ subtrahat.

Quamvis autem confiteretur gratiæ efficaci resisti posse in sensu diviso, quod & confitetur Jansenius, cæterique ejus Sectatores, profecto nisi simul retractaret Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, principium, dubitari non potest quin ita loqueretur in sensu Jansenii erroribus plane consentaneo.

Huic Propositioni 10. adjungere licet Prop. 19. 22. 23. 24. & 25. Istarum autem duplex distingui potest sensus, uterque damnandus atque damnatus.

Unus est ille quem exhibent Propositiones in se spectatæ sine ullo respectu ad systema Auctoris: Alter autem quem habent relative ad Auctoris systema in aliis Propositionibus clarius enunciatum. Propositio 19. in se spectata, v. g. quæ asserit Dei gratiam nihil aliud esse quam ejus omnipotentem voluntatem, sensum habet falsum & revera damnandum, cum Dei gratia sit omnipotentis voluntatis effectus, non ipsa omnipotens voluntas. In Propositionibus autem 22, 23. 24. & 25. operatio gratiæ comparatur Incarnationis Mysterio, creaturarum e nihilo productioni, & corporum sanationi a Christo divina virtute exhibitæ, quasi mere passive se habeat liberum arbitrium dum ad agendum adjuvatur, sicut passive se habuit humanitas Christi in actu unionis hypostaticæ, sicut passive se habuerunt Creaturæ in actu creationis, & homines a Christo divina virtute sanati in ipso actu sanationis. Sensus autem istarum Propositionum relative ad Quesnellii systema est voluntates humanas non magis resistere posse operationi gratiæ, quam resistere potuit humanitas Christi unioni hypostaticæ, quam resistere potuerunt Creaturæ omnes earum productioni e nihilo, vel homines miraculose sanati a Christo illius divinæ operationi.

Cum uterque sensus sit revera damnandus, uterque etiam merito profertur ad vindicandam Censuræ æquitatem, imo alteruter separatim adduci potest, & immerito adducitur; sed culpandus est valde F. Bellelli, ut dictum est supra, eo quod nullibi redarguat novum Quesnellii Dogma de gratia irresistibili, nequidem dum pravum exponere sensum aggreditur illarum Propositionum quæ gratiam irresistibilem expressis verbis asserunt. Illius Theologi affectatum in talibus circumstantiis silentium nullatenus potest excusari.

§. III.

De Morte Christi pro omnibus Hominibus.

Inter Quesnellianas Propositiones 12. 30. 31. 32. & 33. aliæ voluntatem Dei atque Christi mortem pro salute hominum restringunt ad solos prædestinatos, aliæ hanc hæresim satis aperte innuunt, & in eo sensu eas intelligit ac interpretatur F. Bellelli, docetque Christum voluisse lapsos homines, non ad terminum usque damnationis ruere, sed in via æternæ salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare. Bene quidem, si illa sufficiens possibilitatis gratia esset vere sufficiens. Sed cum F. Bellelli nullam aliam possibilitatis gratiam admittat præter eam quæ gradibus est cupiditate inferior, quam parvam & invalidam vocat, & cum qua homo non magis potest operari, quam possit videre ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, profecto insufficiens est illa gratia, nec sufficiens aliter dici potest, quam illarum subsidio æquivocationum quæ sunt apud Jansenistas usitatissimæ. Vide Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. & ejusdem articuli §. 1. & Art. 5. n. 11.

Igitur F. Bellelli istarum Propositionum, scilicet Prop. 12. 30. 31. 32. & 33. legitimum quidem exhibet sensum, sed Dogma harum Censura Propositionum definitum fraudulenter, non autem sincero animo, admittit.

§. IV.

De Fide prima gratia.

Quesnellius docet nullas dari gratias, nisi per fidem. Prop. 26. Fidem esse primam gratiam & fontem omnium aliarum. Prop. 27. Primam gratiam quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. Prop. 28. & extra Ecclesiam nullam concedi gratiam. Prop. 29.

Quamvis hæ propositiones in rigore & proprio verborum sensu acceptæ significent infidelibus, antequam fidem recipiant, Hæreticis & Schismaticis, antequam ad Ecclesiam redeant, & peccatoribus, antequam eis remittantur peccata, nullam concedi gratiam; atque in eo sensu damnandæ sint, & damnatæ fuerint; nihilominus quoniam Quesnellius easdem Propositiones in eo sensu acceptas damnat; (agnoscit enim * quasdam gratias quibus Infideles & Hæretici ad fidem, Schismatici & Peccatores ad Pœnitentiam disponuntur) alter sensus in his Propositionibus systemati Quesnelliano congruentior est investigandus. * Vide querelam & reclamationem. Quesnel. n. 5.

Notandum est autem damnatam non esse in his Propositionibus sententiam Theologorum illorum, qui docent nullam aliam dari gratiam supernaturalem, ante eas quibus Infideles disponuntur vel excitantur ad fidem; aliud est enim asserere primam gratiam esse fidem, & aliud primam gratiam esse illam qua Infideles disponuntur vel excitantur ad fidem, cui possunt resistere, & cui sæpe resistunt. At in systemate Quesnellii, qui nullas admittit gratias nisi efficaces, ac proinde contendit gratias quibus Infideles excitantur ad fidem semper operari aliquod initium fidei, aliquam fidem inchoatam, dicitur consequenter fidem, saltem inchoatam, esse primam gratiam, nullamque dari gratiam ante fidem illam, saltem inchoatam: dicitur quoque nullam dari peccatoribus gratiam, præter illas quibus inchoatur remissio peccatorum. Porro hunc posteriorem sensum qui relative ad systema Auctoris genuinus videtur ac legitimus, damnatum esse in Bulla *Unigenitus*, nullus inficiari potest Theologus, si Catholice sentiat.

Quamvis autem F. Bellelli Quesnellianam Doctrinam refellere simulet, huic tamen omnino favet atque adhærescit, dum asserit fidem inchoatam esse primam gratiam. *Verum itaque est*, inquit, * *fidem inchoatam esse primam gratiam*. Si fides inchoata sit prima gratia, ergo nullæ dantur gratiæ ante fidem inchoatam; ergo nullæ dantur gratiæ quibus resistat Infidelis excitatus ad fidem amplectendam. Gratia etenim qua ad fidem excitatur Infidelis, & quam rejicit, nullatenus dici potest fides inchoata. Ergo F. Bellelli, asserendo fidem inchoatam esse primam gratiam, nullas alias admittit, quibus Infideles ad fidem excitati suum renuant præstare consensum. * Bellelli, Tom. 2. in Prop. 28. Quesnel. §. 2.

§. V.

De Gratia primi Hominis.

Propositio Quesnellii 34. sic habet, *Gratia Adami non producebat nisi merita humana*; & duplici ex capite damnatam in Bajo & Jansenio Doctrinam renovat. 1. quidem merita primi hominis humana vocat Jansenius Lib. 2. de grat. Christ. Salv. Cap. 6. & a meritis hominis lapsi secernit, quia gratia Adami talis erat quod posset illi resistere vel obtemperare; gratia autem in statu naturæ lapsæ meritis Christi concessa talis est juxta Jansenium, ut illi resisti non possit, quod est hæreticum.

Itaque juxta hunc Novatorem, quia Adamus resistere poterat gratiæ in statu innocentiæ, merita illius ad ipsum pertinebant potius quam ad gratiam; & quia in statu naturæ lapsæ homo non potest resistere illi gratiæ quæ gradibus concupiscentiam superat, illius merita ad gratiam potius pertinent, quam ad hominem lapsum.

2. Merita primi hominis etiam humana dicuntur in systemate Baji & Jansenii, in eo sensu quod producebantur a gratia quæ debita erat naturæ sanæ & integræ, quæ doctrina damnata est in sequenti Propositione Quesnellii 35. de qua mox agetur.

Hanc Propositionem 34. aliter exponit F. Bellelli. *Quia gratia simul hominisque libertas*, inquit *, *Adami merita producebant, irrefragabili argumento conficitur, minime quidem mere humana, sed una simul humana merita, Deique dona fuisse.* ** Hunc autem sensum rejicit ipse Quesnellius, negatque se unquam dixisse Adami merita fuisse mere humana.

[* Bellelli Tom. 2. in Prop. 34. Quesn. §. 4.]

[** Quesnel. Explic. plus ample. §. 8. de la Grace d' Adam.]

Fatendum est quidem hunc sensum Propositioni Quesnellianæ in rigore posse adscribi, sed quoniam F. Bellelli nullam aliam Propositionis 34. affert expositionem, & illos non assignat pravos sensus, quos congruenter Bajano & Jansenjano systemate habet eadem Propositio, profecto silentio suo Theologus iste favet errori damnato, imo expresse docet sensum in ea Propositione damnatum, ut mox patebit.

Propositio Quesnellii 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ.*

Hanc Doctrinam amplexum fuisse F. Bellelli, demonstratum est in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. * *Non potuit Deus*, inquit, *Creaturam condere quæ semper perversa esset, nec nisi perversa esse potuit sine gratiæ adjutorio*. Unde colligitur evidenter Creaturam rationalem in Bellelliano systemate sine gratiæ adjutorio non potuisse condi. Docet etiam F. Bellelli, Deum non potuisse Creaturam rationalem non destinare ad visionem sui ipsius intuitivam, vel illi denegare media ad illam consequendam necessaria, ac consequenter impossibilem esse illum statum quem Theologi vocant statum puræ naturæ; quod ut suadere tentet, tertiam partem & amplius Libri *de Creat. Ration. ante Peccatum*, adhibet expressis verbis docens illum statum esse impossibilem, atque Baji Propositiones in extraneos ac confictos detorquet sensus, ut sic Censuræ suam subtrahat doctrinam. Vide dicta in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2. 3. & 4.

[* F. Bellelli de Statu Creat. Ration. Lib. 5 Cap. 7.]

Istius status impossibilitatem defendendam atque probandam iterum suscipit in Opere suo posteriori. Tom. I. Lib. 4. Cap. 17. 18. 19. & 20. Sed cum ibi priores errores de impossibilitate status naturæ puræ non retractet, mirum non est eum denuo confugere ad varias æquivocationes variaque effugia, quibus Anathemati in Bajanas Propositiones lato se subducere tentet. Vide Bajan. Rediv. Ibidem, §. 6.

Quando autem æquitatem Censuræ in Quesnellii Propositiones latæ exponere aggreditur, damnandum quidem Propositioni 35. affingit sensum, sed a mente Quesnellii prorsus alienum. *Gratiam Adami*, inquit, *illis verbis exprimit* (Quesnellius) *quibus significari* * *a Philosophis solent congenitæ naturæ proprietates* .... *Si igitur Adami gratia nomine sequelæ Creationis exponitur, jam tamquam creatæ naturæ proprietas ex intimis ejusdem nascens admittitur. Addit insuper Propositio quod gratia Adami erat debita naturæ sanæ & integræ. Non igitur supernaturalem gratiam naturæ indebitam confitetur, sed solam gratiam naturalem, seu gratiam creationis, quæ primum hominem e nihilo traxit. Naturæ nimirum creatæ sui ipsius proprietates naturali lege debentur.*

[* Bellelli de Modo operato Tom. 2 §. 1. in Prop. 35.]

Contendit ergo F. Bellelli quod Quesnellius voluerit gratiam Adami fuisse ingenitam naturæ creatæ proprietatem ex intimis ejus nascentem; sed quis, nisi desipiat, potest hunc Propositioni damnatæ, & Quesnellio ejus Auctori absurdum atque ridiculum tribuere sensum? Quis, si sit rationis compos, asserere potest gratiam Adami fuisse proprietatem naturæ ex ejus intimis nascentem, ab eaque inseparabilem? Hoc itaque non docuit Quesnellius, nec hoc in Quesnellio damnavit summus Pontifex.

** *C' est faussement*, inquit Quesnellius, *qu' on m' accuse de n' avoir admis dans Adam qu' une grace naturelle inséparable de sa nature, & que ses mérites n' eussent pour principe, qu' une grace de l' ordre naturel.*

[** Plainte de Quesnel. §. 8.]

Itaque evidenter patet F. Bellelli idem sentire de gratia Adami quod sentit Quesnellius, nec aliter Censuram Pontificiam declinare, quam falsum Propositionibus damnatis tribuendo sensum.

Orthodoxe tamen loquitur in §. sequenti dum exponit quo pacto debitum Providentiæ Dei veræ gratiæ non obsit, quod expositum quoque videre est in Bajan. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 6. n. 9. Supposita enim Dei ordinatione, qua creaturam rationalem ad intuitivam sui ipsius Visionem destinavit, illi consequenter debentur auxilia omnia ad suum finem consequendum necessaria: verissima est hæc Propositio; sed in hoc differt F. Bellelli ab Orthodoxis, quod illi sentiant hanc ordinationem ad visionem Dei intuitivam esse mere gratuitam, ac proinde gratuita quoque esse subsidia, quæ vi illius ordinationis creaturæ rationali conferuntur. F. Bellelli e contra alibi docuit * hanc ordinationem non esse mere gratuitam, sed creaturæ rationali a Deo non potuisse absque injustitia denegari, nec hanc doctrinam illo in loco nunc retractat. Etsi ergo gratiæ non obsit debitum Providentiæ quale admittitur a Theologis Orthodoxis, ei tamen obest debitum illud in sensu F. Bellelli intellectum.

[* Vide Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. §. 1.]

In Propositionibus 36. & 37. Quesnellius insistit eidem illi discrimini quod intercedere contendit inter gratiam Adami & gratiam hominis lapsi, & in eo sensu videtur asserere quod gratia Adami fuerit illi proportionata, quod unusquisque eam in sua propria persona recepisset. Et quod gratia Christiana sit omnipotens & digna Filio Dei, quodque ea non recipiatur nisi in persona Jesu-Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

Istæ tamen Propositiones in rigoroso verborum sensu alios etiam sensus offerunt Lutheranos plane ac Calvinianos: asserere enim videntur errorem de justitia Christi extrinsece solum nobis imputata, cum tamen ex Concilio Tridentino ea in nobis recipiatur, in cor nostrum diffundatur, atque nobis inhæreat. Hos autem sensus libenter damnat F. Bellelli, modo Jansenianum & Quesnellianum systema servetur indemne.

§. VI.

De Peccandi necessitate.

Peccatorem non esse liberum, nisi ad malum sine gratia Liberatoris, docet Quesnellius Prop. 38. Liberum Arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valere docuerat Bajus Prop. 28.

Has Propositiones non sic esse intelligendas, quod absque gratia sanctificante, vel quod absque gratia efficaci peccator non sit liber nisi ad malum, vide dicta in Bajan. rediv. Part. 1. Art. 4. & Part. 2. Art. 5. Nam de adjutorio gratiæ actualis in genere agunt, sive illa sit efficax, sive sufficiens, ac proinde restringi non possunt vel ad gratiam habitualem, vel ad gratiam efficacem.

Nec etiam esse intelligendas in eo sensu quod appetitus innatus beatitudinis qui in nobis inest, vel motus indeliberati qui exurgunt in nobis sint peccata, vide dicta ibid.

Nec quoque esse intelligendas in eo sensu quod voluerint Bajus & Quesnellius omnia opera absque adjutorio gratiæ esse mala, non solum defectu debitæ ordinationis in Deum charitate amatum, sed etiam ex officio, vel ex fine proximo. Quod enim omnia opera humana sint peccata, vel ex officio, vel ex fine proximo nullus unquam docuit, nec docere serio potuit. Quis enim auderet asserere largitionem eleemosynæ cuidam mendico ex motivo commiserationis pure naturalis esse peccatum, vel ex objecto in quantum subvenitur miseriæ illius mendici, vel ratione finis proximi qui est commiseratio pure naturalis? Contendunt duntaxat, duce Bajo & Jansenio, Quesnellistæ eam esse peccatum, quia non refertur ad Deum charitate amatum. Vide dicta ibid. Part. 2. Art. 5. n. 6. Docent enim Bajus, Jansenius, atque Quesnellius absque gratiæ adjutorio nihil fieri posse ab homine quod non sit peccatum, eo quod absque gratiæ adjutorio nemo possit agere ex motivo charitatis, & peccata sint ea omnia quæ non fiunt ex motivo charitatis; & hic est sensus in Prop. 28. Baji, & in Prop. 38. Quesnellii damnatus.

Frater tamen Bellelli Propositioni Baji 28. & Quesnellii 38. supradictos fictitios & a mente Baji, Jan-

Jansenii

senil, atque Quesnellii prorsus alienos tribuit sensus; ut autem legitimum & genuinum harum Propositionum sensum merito damnandum atque damnatum a Censura liberet; de eo nullam habet mentionem, dum exponendas atque refellendas suscipit Quesnellii Propositiones, eumque silentio valde culpabili consulto præterit.

Eundem errorem enunciant Prop. 39. 40. 41. & 42. sed tantum abest ut sensum Quesnellii rejiciat F. Bellelli, doceatque eas omnes actiones quæ fiunt ex alio fine quam ex charitatis motivo, non esse peccata, ut e contrario expresse asserat dici posse quod quidquid bene amatur, hoc est, quidquid amatur inculpabiliter, charitate ametur, saltem virtuali. * *Potest etiam*, inquit, *Augustini dictum* (scilicet quidquid bene amat, Charitate amat) *sic accipi ut quidquid bene amatur, Charitate ametur, saltem virtuali quæ præcessit, quæque moraliter in subsequentibus bonis durat operibus*. Quod autem hoc vocabulum *bene* accipiat hic non pro meritorio, sed pro innoxio patet ex contextu sermonis illius Theologi.

* Bellelli in Prop. 40. Quesnel. §. 2.

Quoniam autem istæ quatuor Propositiones in sensu rigoroso acceptæ, exhibere possunt sensum etiam revera damnandum, quem Quesnellius ipse rejicit, ut patet ex istius Novatoris querela, ** adversus Bullam *Unigenitus*, hos pravos sensus studiose scrutatur & exponit Frater Bellelli, sed sensum Quesnelliano systemati consentaneum de industria dissimulat silentio.

** Plainte & Protest. n. 6.

Prop. 43. inter eas numerari quoque potest, in quibus Quesnellius nonnullos amplecti videtur Calvini errores, qui tamen a Janseniano systemate discrepant, & ita plus forsitan asseruit quam asserere voluit. *Primus effectus gratiæ Baptismalis*, inquit, *est facere ut moriamur peccato, adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi*. In ea enim Propositione datur intelligi concupiscentiam per baptismum omnino extingui, & justitiam in eo collatam esse inamissibilem, quem errorem adversus Calvinum proscripsit Tridentina Synodus. Ut autem hæc Propositio Quesnelliano accommodetur systemati dicendum foret gratiam baptismalem tamdiu hunc habere effectum, quamdiu ea in homine perseverat & operatur per gratiam actualam, utpote cui juxta Jansenium non resistitur, nec resisti potest: sed nimium distorta est hæc expositio, nec culpari potest F. Bellelli quod de ea siluerit. Certum est tamen quod hanc Propositionem exponens F. Bellelli, systema Jansenianum non magis impugnat quam dum cæteras exponere & refellere aggreditur.

§. VII.

De Propositione 44. Quesnellii.

Quesnellii Prop. 44. sic habet:

Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert, & propter hoc ipsum fit malus.

Huic Quesnellianæ Propositioni simillima est Baji Prop. 38. *Omnis amor Creaturæ rationalis*, inquit Bajus, *aut vitiosa est cupiditas qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.*

Sensum in his duabus Propositionibus damnatum esse, quod omnis actio quæ non fit ex motivo charitatis fit peccatum, vide Bajan. rediv. Part. 1. Art. 3. §. 1.

Hunc tamen Propositionibus damnatis sensum F. Bellelli non assignat, sed illis extraneos & a mente Baji atque Quesnellii prorsus alienos tribuit sensus. Vide dicta ibid. Part. 2. Art. 1. usque ad n. 14. Imo Doctrinam in his Propositionibus damnatam ipse amplexus est. Vide ibid. n. 1. 2. 3. & 4.

Et quia Quesnellii Propositiones a Propositione 44. usque ad Propositionem 59. eundem errorem exhibent, ac renovant, F. Bellelli singulis fictitios quoque atque contortos tribuere sensus non veretur, nempe falso contendit eas intelligi debere, non in eo sensu, quod omnia opera & omnes volitiones, quæ non fiunt ex motivo charitatis, sint peccata, sed in eo sensu quod omnes actiones extra charitatem sanctificantem, omnes actiones peccatorum in statu peccati existentium sunt peccata. Hoc nunquam docuere Bajus, Jansenius & Quesnellius. Vide dicta in Bajan. rediv. Part. 1. Art. 3. §. 1.

Sed quoniam nonnullæ ex his Propositionibus deflecti nullatenus possunt & detorqueri in sensum charitatis habitualis & sanctificantis, contendit F. Bellelli summum Pontificem, has proscribendo Propositiones, definiisse duntaxat dari quædam opera, quæ, licet peccaminosa sint defectu debitæ ordinationis ad ultimum finem, nempe Deum charitate amatum, sunt tamen bona tam ex objecto, quam ex fine proximo; atque proinde errasse Quesnellium in eo quod voluerit nullas dari actiones quæ ratione objecti & finis proximi sint a peccato immunes. Verum absurda est & inepta omnino hæc expositio Quesnellianarum Propositionum; nunquam enim docuit nullas dari actiones, quæ ratione objecti & finis proximi sint a peccato immunes. Et vero sit in exemplum eleemosyna mendico oblata ex motivo commiserationis pure naturali. Quis unquam asseruit hanc actionem ratione objecti & finis proximi esse peccatum? Nec ergo voluit Quesnellius ejusmodi actiones esse peccata ex objecto vel fine proximo. Nec definire voluit Summus Pontifex eas esse a peccato immunes. Sed contendit Quesnellius (& in hoc sensu fuit damnatus) eas actiones, quæ bonæ sunt ex objecto & fine proximo, esse tamen peccaminosas defectu debitæ ordinationis in finem ultimum, si non referantur in Deum charitate amatum. Hunc autem errorem silentio præterit F. Bellelli, ne & ipse eadem Censura irretitus deprehendatur.

§. VIII.

De timore pœnarum æternarum.

Homines peccare, dum pœnas æternas timent, vel ex illo timoris motivo operantur, & a peccato abstinent, nisi hi actus ulterius referantur in Deum charitate amatum, docuit post Jansenium Quesnellius, hunceque errorem exhibent ac renovant damnatæ in Bulla *Unigenitus*, Propositiones 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. & 67.

Licet F. Bellelli, Quesnellianas Propositiones confutando, revera hunc errorem refellere simulet, illum tamen revera non rejicit. Docet enim conceptis verbis, * *quod timor qui justificationem præcedit, tamquam Spiritus Sancti donum, non esse queat sine aliqua actuali dilectione & charitate, quæ omnia in debitum finem dirigat*. Et alibi: ** *Supernaturalis gehennæ timor, ait, ab inchoato & virtuali saltem amore justitiæ, ut Augustinus loquitur, sobolescit*: Vide dicta Bajan. rediv. Part. 2. Art. 6. a n. 1. usque ad num. 8. pag. 272.

* Bellelli de Statu Creat. Ration. Lib. 1. Cap. 24.

** Bellelli de Modo Repar. Tom. 1. Lib. 5. Cap. 8.

Quo igitur modo, qua ratione Propositiones Quesnellianas refellere tentat? Primo dum Quesnellius in damnata Propositione pravum Dogma, non solum nude, sed durioribus etiam verbis enuntiat, tunc F. Bellelli culpat quidem ea quæ nimis dure dicta sunt, sed in quo situs sit error Quesnelli non exponit. Sic in Propositione 60. arguit Quesnellium quod asserat pœnitentiam, quam animat solus supplicii timor, eo magis ducere ad desperationem, quo magis est violenta. An vero solus supplicii timor, deliberatus scilicet, si sit ab omni amore Dei sejunctus, sit peccatum, illud ibi neque affirmat, neque negat F. Bellelli. Asserit quidem attritionem ex consideratione turpitudinis peccati vel ex gehennæ metu conceptam, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, esse donum Dei, & Spiritus Sancti moventis impulsum, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Verum & hoc asserunt post Concilium Quesnellistæ omnes. Clarius autem mentem suam aperit F. Bellelli, dum refellere aggreditur Quesnellii Propositiones quæ sequuntur.

Timor non nisi manum cohibet, ait Quesnellius Prop. 61. *& cor tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur*. Hujus assertionis, *timor non nisi manum cohibet*, falsitatem probare contendit F. Bellelli, eo quod peccata, non solum externa, sed etiam interna prohibeantur a Deo. Verum Quesnellius non negat actus etiam internos a Deo prohiberi, nec ullus unquam incusavit eum aut suspicatus est, quasi docuerit pravæ desideria lege divina non prohiberi. Nihil ergo prodest illi Theologo ad confutandam Quesnellii assertionem dicere & ad nauseam usque repetere officium timoris esse interni mali fugam incutere, fugam indicere; gehennæ terrore, æternæque pœnæ horriditate Deum præscribere utrumque vitandum malum, externum scilicet & internum; timorem æternæ pœnæ admonere nos utrumque fugiendum &c. Non enim negat Quesnellius prohiberi a Deo, pœnas æternas minitando, peccata interna, sed negat solummodo harum timore pœnarum peccata interna cohiberi; hæc autem duo valde diversa sunt.

Huic tamen effugio non multum confidit F. Bellelli: Nam paulo post ut sententiam Quesnellii a Censura liberet, aliam viam aggreditur, atque Propositioni 61. in Bulla *Unigenitus* proscriptæ, sensum affingit a men-

mente istius Novatoris prorsus alienum; & quia hic error Quesnellii jam fuerat e Synodo Tridentina in Luthero damnatus, illius Synodi definitionem etiam eludere conatur, & ipsimet Luthero fallaciter adscribit doctrinam, quam rejicit ille Heresiarcha. *Aliud est*, inquit F. Bellelli, * *gehennæ timorem, quantum est ex se se, fugam interni mali non incutere, aliud vero quod sue timens vitio timorem effectu vacuum reddat, intimo ad peccatum retento affectu solam manum cohibeat. Primum falsum est, quia timor gehennæ, quantum sua interest, suo nempe inspecto officio, & substantia, id omne fugiendum dictat quod gehennæ pœnam meretur. Secundum interdum accidit; at tunc non vitium timoris est, sed timentis. Primum vero asserebat Lutherus .... Jure ergo merito tamquam de his erroribus suspecta damnata est Quesnelliana Thesis. Dum enim ait, timor non nisi manum cohibet, Lutheranis erroribus arcto nexu cohæret.*

* Bellelli in Prop. 61. §. 1.

Quod gehennæ timor, *quantum est ex se se, quantum sua interest, suo inspecto officio & substantia*, fugam incutiat mali, etiam interni, nunquam negavit Quesnellius, nec etiam Lutherus. Timorem quoque in se consideratum esse utilem ac bonum fatetur ipsemet Jansenius, asseritque cum F. Bellelli, timentis esse culpam, non timoris, si quis in pœna fugienda velut in termino hæreat. Vide Bajan. rediv. Pert. 1. Art. 5. n. 8. & 9. Et quidem nullus, si sit sanæ mentis, negare potest timorem in se consideratum esse bonum. Huic evidentissimæ veritati nemo potest assensum ebnuere. Disceptatur autem catholicos inter atque Novatores solummodo an actus timoris, vel qui a timore procedunt, ut sint immunes a peccato, debeant habere pro alteriori motivo Deum charitate amatum. Asserunt Quesnellistæ, negant Orthodoxi. Igitur F. Bellelli his cavillationibus a doctrina Novatorum nullatenus recedit, imo ut erroris notam e Quesnellio removeat, doctrinam illi falso adscribit, quam Quesnellistæ omnes & ipse Jansenius repudiant.

Mentem suam clarius adhuc aperit F. Bellelli in sequenti paragrapho, dum fatetur timorem cohibere quidem actus internos, sed hanc addit clausulam, *etiamsi charitate perfecta careat*, ex quo efficitur, & concludere licet, timorem, si a charitate saltem imperfecte sejunctus sit, actus externos duntaxat cohibere juxta F. Bellelli, non autem internos. *Timor itaque gehennæ*, inquit, * *non cohibet solam manum, sed animam quoque, etiamsi charitate perfecta careat.*

* Bellelli in Prop. 61. Quesn. §. 2. pag. 216.

Si enim voluisset timorem gehennæ a charitate etiam imperfecta sejunctum cohibere posse actus internos, profecto de charitate generatim sumpta, sive perfecta ille sit, sive imperfecte, in assertione sue meminisset, non autem de sola charitate perfecta. Dixisset itaque quod timor gehennæ, tametsi charitate careat, cohibere possit animum: his autem verbis, *tametsi charitate perfecta careat*, aperte innuit timorem gehennæ e charitate imperfecta sejunctum solam cohibere manum, vide Bajan. rediv. Pert. 1. Art. 5. n. 1. 2. 3. 7. 8. & 9. & Part. 2. Art. 6. a n. 1. usque ad 8.

Ferentur tamen aliquando Novatores timorem gehennæ, non solum cohibere manum, in eo sensu quod voluntas timore perculsa impedit actum externum; hoc autem, cum absque actu interiori voluntatis fieri non possit, (homo enim in eo casu abstinet ab opere exteriori voluntate imperante) fieri non potest, quin voluntas actum internum eliciat, quo imperat ne fiat actus exterior. Sed quia actus ille voluntatis, juxta illos, non est immunis a peccato, si non referatur in Deum charitate amatum, ideo ille actus, etsi ratione objecti & finis proximi sit innoxius, innoxius tamen non est, defectu debitæ ordinationis in finem ultimum, & in eo sensu timor gehennæ, si sit e charitate saltem imperfecta sejunctus, non cohibet nisi manum, quia scilicet non impedit quin actus ille defectu ordinationis in finem ultimum sit peccaminosus & hic est Quesnellii error quem nullibi refellit Frater Bellelli, imo eum amplectitur, atque totis viribus propugnare conatur.

Quantum ad alteram Propositionis 61. partem, scilicet quod *cor tamdiu peccato addicatur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur*, illa hanc habet sensum, ipsomet F. Bellelli ferente, * illas omnes actiones, in quibus cor ab amore justitiæ non ducitur, esse peccaminosas. Hoc supposito evidenter patet hujus assertionis Quesnellianæ istum esse sensum non quod homo tamdiu peccet, quamdiu est in reatu peccati mortalis, sed quod tamdiu peccet, quamdiu non agit ex amore justitiæ. Hic est obvius Propositionis sensus, & perfecte congruit cum systemate Novatorum. Verum ut hanc doctrinam, quæ est, non solam Quesnellii, sed etiam ipsius F. Bellelli doctrina, censuræ Pontificiæ subtrahat iste Theologus, posteriorem falso & fallaciter tribuit sensum Quesnellianæ Propositioni, nempe omnes actiones peccatoris, quamdiu in

* Bellelli ibid. § 1.

statu peccati mortalis remanet, esse peccata. Ita enim interpretatur Quesnellii assertionem F. Bellelli, * *ut si cor non ducatur ab amore charitatis regnante perfectoque, necesse sit ut peccato sit addictum, quia necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque ejus actiones corrumpat; qui sensus*, pergit idem Theologus, *cum omnia opera ad justificationem prævia tamquam peccata condemnet, hereticus est.*

* Bellelli ibid.

Nec etiam hunc Quesnellii errorem de insufficientia timoris ad vitandum peccatum, deficiente charitate saltem imperfecta, eruit F. Bellelli, dum sequentes Propositiones quæ sunt de timore pœnarum confutandas suscipit.

Ait Quesnellius Prop. 62. quod qui a malo non abstinet nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam sit reus coram Deo. Ad hoc quid reponit F. Bellelli? hoc esse vitium timentis, inquit, non timoris. Verum Quesnellius non asserit vitium esse timoris, si quis solo timore a peccato abstineat, imo conceptis verbis docet hoc esse timentis vitium. *Illud* (scilicet peccatum) *committit*, inquit, *in corde suo, & jam reus est coram Deo.*

Addit F. Bellelli Pelagium docuisse *solo naturali timore posse legem servari gratia Salvatoris abjecta*; sed de hoc errore Pelagii nihil in Propositione Quesnellii. Dum ait Quesnellius quod ille qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud in corde suo committat, & jam sit reus coram Deo, hanc non adjicit clausulam, si existimet se naturæ viribus a peccato abstinere posse. Igitur quidquid sit de veritate aut falsitate istius postremæ assertionis Bellellianæ, certum est Propositioni Quesnellianæ a F. Bellelli tribui sensum prorsus extraneum, ut eam anathemati in Bulla *Unigenitus* lato subducat.

In Propositionibus sequentibus gehennæ timorem spectantibus, nimirum Prop. 63. 64. 65. 66. & 67. Quesnellius doctrinam suam verbis enuntiat durioribus, quibus præter mentem suam innui videntur prava quædam dogmata, quæ in aliis operibus suis ipse rejicere profitetur, nullamque habent cum systemate Janseniano connexionem. Hanc avidissime F. Bellelli occasionem arripit refellendi supradictas Propositiones, quasi nullum aliud habeant vitium, præter hos sensus ab ipso Quesnellio reprobatos, ut sic a systemate Quesnelliano & Janseniano omnis labes removeatur.

Prop. 63. *Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.*

Refellit hanc Propositionem F. Bellelli assignando varia discrimina Judæum inter & Christianum ex solo timore operantem. Judæi, inquit, fidem non habent; non sunt Ecclesiæ membra; adventum Messiæ expectant; non solum ad moralia, sed ad cæremonialia & judicialia quoque præcepta obligabantur: hæc autem baptizatis non competere, illis etiam qui ex solo timore legem adimplent, nemini dubium esse potest.

Verum quis suspicari potest Quesnellium voluisse, quod baptizatus legem non adimplens, aut adimplens ex solo timore, fidem non habeat, adventum Messiæ expectet futurum & ad cæremonialia & judicialia legis veteris præcepta obligetur? Hic ergo non est sensus Quesnellianæ propositionis; meritoque reponet Novator ipse se hanc comparationem non adhibuisse * quasi Judæo per omnia similis sit baptizatus legem ex solo timore adimplens, sed duntaxat quia ei similis est secundum quemdam modum.

* [illegible]

In quo igitur juxta Quesnellium similis est Judæo baptizatus legem non adimplens, aut adimplens ex solo timore? In eo quod Judæis peculiare erat legem non adimplere, aut adimplere ex solo timore, & Christianis non liceat ex solo timore operari. Propositio autem Quesnellii sic intellecta duos exhibet errores; unum quod Christianus ex solo timore operans semper peccet; alterum quod Judæi ex solo timore, paucissimis exceptis, legem adimplebant, ac proinde peccabant.

Dixi, paucissimis exceptis, quia Quesnellius, post Jansenium, fatetur Judæos quosdam, qui gratiæ novo Testamento propriæ fuerunt participes, ex motivo charitatis legem adimplevisse.

Utrumque hunc errorem dissimulat F. Bellelli. Nullibi enim reprehendit Quesnellium quod docuerit 1. peccare semper illum qui ex solo timore gehennæ a peccato abstinet, 2. omnes Judæos, paucissimis exceptis, qui legem servabant, ex solo timore eam servasse: asserit enim duntaxat iste Theologus quod fuerint in lege veteri sanctissimi homines qui legem ex charitate impleverunt, sed & hoc confitetur Quesnellius, atque toti hujus Propositionis 63. confutationi libenter subscriberet.

Itaque F. Bellelli Quesnellium refellere simulans illius erroribus silentio suo plurimum favet.

Prop.

Prop. 64. *Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur, sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem vitando.*

Hanc Propositionem sic interpretatur F. Bellelli, quasi velit Quesnellius Judæos ante Christi adventum sub maledicto legis Mosaicæ existentes, *nemine prorsus excepto, ejusdem legis prævaricatores fuisse, nullumque parendo legi fecisse bonum opus*. Hanc in eo sensu damnare non recusat Quesnellius. Hanc & damnat ipse Jansenius.

Specialiter autem advertenda est hæc quam adjicit F. Bellelli clausula (*nemine prorsus excepto*) de industria, ut patet, ne Jansenii simul atque Quesnellii damnet errorem.

Arguit deinde Quesnellium quasi *perinde* peccare asserat homines, sive faciendo, sive evitando malum; sive transgrediendo legem, sive obediendo legi: hoc tamen non dicit Quesnellius. Asserit enim dumtaxat de eo qui ex solo timore operatur, non vero universim de illis omnibus qui ex timore operantur, quod peccent; nec asserit quod *perinde* peccent, & ii qui malum faciunt, & ii qui illud non nisi ob timorem vitant.

Reprehendit quoque Quesnellium F. Bellelli quasi hanc contradictoriam Propositionem asseruerit, quod *malum evitare sit malum facere*. Sed quis non videt hunc Theologum Propositionibus damnatis absurdos affingendo sensus nihil aliud velle quam sensum Quesnellii a censura reddere immunem?

Prop. 65. *Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui sunt absque eo quod ullum Deo dederint Filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.*

Hæc Quesnellii Propositio in proprio verborum sensu accepta significat in lege veteri nulla fuisse sacramenta, quibus, saltem ex opere operantis, remitterentur, tum peccatum originale, tum peccata actualia, quibusque conferretur gratia sanctificans. & in eo sensu damnanda est, & damnatur a Quesnellio. *

* Plainte & Protestation n. 13. & Exposit. plus ample. n. 13.

Si autem sic intelligatur, ut lex per se ipsam nullos dederit Deo Filios, sed solum per merita Christi venturi, vera erit in eo sensu; sed hic non est germanus & genuinus Propositionis sensus, nam hoc vocabulum, *per se ipsam*, nec aliud æquivalens in ea reperitur quod hunc queat determinare sensum.

Quid ergo voluit Quesnellius qui Jansenismo systemati perfecte & continuo adhæret? Quod timor pœnarum, etiam æternarum, quem incutiebant Moyses, Prophetæ, Sacerdotes & Doctores Legis, ad vitandum peccatum erat insufficiens, deficiente charitatis motivo, atque ita in mancipiorum, non in filiorum numero annumerari debebant. Hic est error Jansenistarum, de quo silet F. Bellelli.

Prop. 66. *Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem sicut bestiæ, sed per fidem & per amorem sicut filii.*

Prop. 67. *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*

In his duabus Propositionibus Quesnellius errorem suum verbis apertis asserere non ausus, sententiam suam verbis durioribus obtegere tentat, quibus præter mentem suam, peregrinos errores asserere atque amplecti videtur. De iis solis erroribus quos rejicit Quesnellius, illum arguit F. Bellelli, quasi in his Propositionibus nihil aliud esset reprehensione dignum. Istos pravos sensus quos arguit & confutat F. Bellelli singulatim perpendere longum esset nimis ac supervacaneum, eo magis, quod cuilibet F. Bellelli confutationem etiam rapidissime legenti satis superque innotescat istius Theologi fallacia.

Illud autem memoria semper est retinendum, quod F. Bellelli Quesnellium non arguat eo quod pro fine ulteriori requirat charitatem saltem imperfectam, ad hoc ut actiones ex timore procedentes sint a peccato immunes, qui est error in Quesnellio, & in aliis Novatoribus damnatus, sed eo quod requirat charitatem perfectam, quum tamen non requirit. Verum hanc Quesnellio perperam tribuit doctrinam ab ipso reprobatam, ut sic innoxiam suadeat esse illam quam revera tuetur Quesnellius, quamque amplectitur etiam F. Bellelli. *Proscribenda est*, inquit, * *cum S. Romana Sede Quesnelliana Thesis, qua non etiam agnoscens ad Deum veniendi viam, nisi per fidem filiorum charitate perfectam indefinite omnem servilem timorem, illum etiam qui sincere contra voluntatem peccandi pugnat, quique supernaturalis & donum Dei est a medio tollit.*

* Bellelli in Prop. 64. Quæst. § 3.

§. IX.

De Propositionibus 68. 69. & 70.

Prop. 68. *Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide & precibus.*

Hæc quoque Propositio est de numero earum, in quibus Quesnellius ultra systematis sui metam progreditur, & plus significat quam significari vult, ideoque in rigoroso & proprio verborum sensu damnari potest absque eo quod damnetur illius doctrina. Excludere enim videtur necessitatem sacramentorum, atque bonorum operum. In eo sensu eam jure merito damnat F. Bellelli.

Sed quia hunc sensum rejicit ac damnat ipse Quesnellius, alter est investigandus qui Janseniano systemati sit consentaneus. Cum itaque Jansenistæ censeant gratiæ divinæ nec unquam resisti, nec resisti posse, fateantur necesse est supervacaneos esse omnes conatus nostros, quibus a nobis aliquid conferatur ad opera bona, sed nihil aliud nobis incumbere, quam ut gratiæ divinæ operationem desidiose expectemus, unde colligitur ad salutem a nobis requiri duntaxat fidem & orationem qua gratiam impetremus.

Quamvis autem F. Bellelli reprehensione non sit dignus, si hunc sensum, utpote distortum, ac a proprio verborum sensu valde remotum Propositioni Quesnellianæ assignare omiserit; attamen quia hunc errorem in nonnullis aliis Propositionibus clare enuncistum nullibi rejecit, profecto his & similibus damnatarum Propositionum confutationibus de Bajanismo aut Jansenismo nullatenus se potest purgare.

Prop. 69. *Fides, usus, augmentum & præmium fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei.*

Merito rejicit hanc Propositionem F. Bellelli, quia *vocula illa, puræ liberalitatis, exclusivum*, ait, *sensum exhibent, videlicet quod fides, usus, & fidei augmentum, ita donum sint puræ liberalitatis Dei, ut non sint etiam merita nostra; & quod præmium fidei ita nobis a Deo donatur* pure liberaliter, *ut non sit merces & corona justitiæ merito retributa*.

Hæc doctrina ex pravo gratiæ irresistibilis dogmate evidenter sequitur: nam si homo divinæ gratiæ non potest resistere, nihil de suo confert in opere salutis præter cooperationem inevitabilem & necessariam, ac proinde totum erit effectus gratiæ irresistibilis, ac donum puræ liberalitatis Dei. Contra vero si homo divinæ gratiæ possit resistere vel obtemperare, opera bona ita erunt dona Dei, ut sint etiam merita nostra, & vita æterna ita erit Dei donum, ut sit quoque merces meriti.

Jansenistæ tamen, ut definitioni Tridentinæ non videantur adversari, fateri coguntur in bonis operibus nostris meritum, & in vita æterna meriti mercedem. Idem quoque fatetur ipsemet Quesnellius. ** *Il est faux*, inquit, *que je combatte la vérité du mérite des bonnes œuvres de l'homme juste. Au contraire, j'ai établi par tout le mérite, & je dis avec le Concile de Trente, Anathême à quiconque dira que les bonnes œuvres de l'homme justifié sont tellement des dons de Dieu, qu'elles ne sont pas aussi les mérites de l'homme justifié, ou que dans les bonnes œuvres que l'homme justifié fait par la grace de Dieu & par les mérites de J. C. dont il est un membre vivant, il ne mérite pas véritablement l'augmentation de la grace, la vie éternelle (s'il meurt en état de grace) l'acquisition de cette vie éternelle & même l'augmentation de la gloire.*

** Plainte & Protest. n. 7.

Itaque F. Bellelli agnoscendo bonorum operum meritum a doctrina Quesnellii non recedit: ut autem ab ea recederat, confiteri deberet sincera fide voluntatem humanam divinæ gratiæ posse resistere; quod tamen non confitetur. Vide supra §. 2. & Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2. & Art. 5. n. 10.

Prop. 70. *Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

Ut hanc Propositionem Quesnelliano & Bellelliano systemati omnino consentaneam a Censura liberet F. Bellelli, huic distortos & absurdos conatur affingere sensus, atque tantum abest ut his fallacibus interpretationibus ab errore Baji se ostendat immunem, ut e contra illius se reum invicte demonstret. Hos autem extraneos & in gratiam Quesnellii confictos sensus supervacaneum foret hic exhibere, cum alibi jam fuerint discussi atque explanati. Vide Bajan. rediv. Part. 2. Art. 1. §. 5.

Propositiones Quesnellii quæ supersunt ad quæstiones de Dei gratia quæ in Scholis agitantur directe non pertinent, ideoque ab iis recensendis atque examinandis consulto abstinemus.

EPILO-

EPILOGUS.

Patet itaque evidenter Fratrem Bellelli, dum Quesnellii Propositiones (quæ sunt numero 70. materiam gratiæ divinæ spectantes) refellere & confutare simulat, a doctrina illius Novatoris nullatenus recedere: nam vel genuinum ac germanum tribuit sensum his Propositionibus quæ Bajanos ac Jansenianos renovant errores, & tunc dogma adversus eos errores in Bulla *Unigenitus* definitum non confitetur nisi ficte & simulate, earum scilicet æquivocationum & cavillationum subsidio quas adhibere solent Jansenii Sectatores: vel iis extraneum, & a mente Quesnellii alienum sensum affingit, ut doctrinam erroneam, quam ipsemet amplectitur ac tuetur, a Censura reddat immunem.

Refellit Quesnellii Propositiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. & 21. eo quod iste Novator nullas admittat gratias sufficientes, nec alias agnoscat præter efficaces. In hoc autem jure merito reprehenditur Quesnellius; sed cum F. Bellelli nullas quoque admittat gratias vere sufficientes, sed eas duntaxat quas admittunt omnes Jansenistæ, nempe gratias gradibus inferiores cupiditate, gratias parvas ac invalidas, cum quibus homo non magis potest bonum operari, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ; profecto illæ sunt vere insufficientes, nec aliter sufficientes dici possunt, quam æquivocationum in Jansenianis Scholis frequentissimarum subsidio. Vide supra §. 1.

Refellit quoque F. Bellelli Quesnellii Propositiones 12. 30. 31. 32. & 33. eo quod in iis asserat vel innuat Christum pro solorum prædestinatorum salute mortuum esse. Bene quidem; additque contra hunc errorem insurgens Theologus noster, Christum voluisse sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare reprobos. Sed cum illa, quam admittit, possibilitatis gratia, sit vere insufficiens, ut modo observatum est, eo in sensu libenter confitebuntur Jansenistæ Christum etiam pro reproborum salute esse mortuum. Vide supra §. 3.

Hæ sunt Quesnellii Propositiones quas in germano ac legitimo earum sensu damnare simulat, ac revera non damnat F. Bellelli.

Aliæ sunt quas in sensu duntaxat distorto & commentitio damnat idem Theologus, ut doctrinam suam, quæ est ipsiusmet Quesnellii doctrina, Pontificio Anathemati subducat. Summus Pontifex v. g. damnando decimam Quesnellii Propositionem definiit, divinæ gratiæ posse resisti. Ita idem definierat Concilium Tridentinum & Innocentius X. in Bulla adversus quinque famosas Jansenii Propositiones lata: contendit F. Bellelli, ut has eludere tentet definitiones, illas, quamvis de gratia generatim sumpta loquantur, intelligi debere de sola gratia sufficienti, & consequenter confitetur resisti posse gratiæ sufficienti, non efficaci. Vide supra §. 2.

Definiit Summus Pontifex damnando Quesnellii Prop. 35. gratiam Adami non esse sequelam creationis, nec fuisse debitam naturæ sanæ & integræ. Contendit F. Bellelli cum Bajo eam fuisse debitam jure providentiæ, ita ut eam absque injustitia Deus non potuisset denegare, debitam tamen non fuisse tamquam congenitæ naturæ proprietatem ex intimis ejus nascentem. Quam sit distortus hic Propositionis 35. sensus vide supra §. 5.

Extraneum quoque ac a mente Quesnellii alienum sensum tribuit Propositioni 70. in qua asserit Novator iste, quod & docet F. Bellelli, Deum nunquam affligere innocentes, & afflictiones semper servire, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valere docuit Bajus Prop. 28. Peccatorem non esse liberum, nisi ad malum sine gratia Liberatoris docet Quesnellius Prop. 38. Illas autem Propositiones esse intelligendas de gratia actuali evidenter patet. Eas tamen, ut in germano ac legitimo earum sensu innoxie sustineri posse suadeat, intelligi debere contendit de gratia sanctificante. Vide supra §. 6.

Quesnellii Prop. 44. in eo sensu damnata est, quod omnes actiones nostræ, quæ non fiunt ex motivo charitatis saltem imperfectæ, fiant ex motivo cupiditatis. F. Bellelli autem, qui Quesnellii doctrinam hanc amplectitur, falso contendit eam intelligi debere de charitate habituali, in eo sensu quod actiones peccatoris in peccato mortali illiusque reatu existentis sint peccaminosæ. Idemque dicendum de Propositionibus 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. & 59. Vide supra §. 7.

Circa timorem autem gehennæ error Quesnellii ac Jansenistarum in eo situs est, quod velint peccare illum qui timore pœnæ a peccato abstinet, nisi actum suum ulterius referat ad Deum charitate amatum. Hunc errorem docet Quesnellius, præsertim Prop. 61. & 62. hunc tamen non refellit F. Bellelli. Vide supra §. 8.

Aliæ denique sunt Propositiones, quas damnat F. Bellelli in earum rigoroso & obvio sensu, quem prima fronte exhibent: sed quia in illo sensu eas rejicit Quesnellius, & alterum habent sensum systemati Quesnelliano perfecte congruentem, de quo omnino silet F. Bellelli, ideo quamvis eas in sensu obvio ac rigoroso confutet, intactam tamen relinquit Quesnellii doctrinam. Ejusmodi sunt Propositiones 19. 22. 23. 24. & 25. Vide supra §. 2. ac Prop. 68. & 69. Vide supra §. 9. Item Prop. 26. 27. 28. & 29. Vide supra §. 4. Item Prop. 34. 36. & 37. Vide supra §. 5. Item Prop. 39. 40. 41. 42. & 43. Vide supra §. 6. Item Prop. 60. 63. 64. 65. 66. & 67. Vide supra §. 8.

Ex dictis in hanc quæstionem quædam colligere liceat consectaria. Primum. F. Bellelli ea quæ Bajanis & Jansenianis erroribus nimis faventia prius asseruerat non modo non retractat, verum etiam se iis addictissimum denuo commonstrat, dum in refellendis omnibus & singulis Quesnellii Propositionibus nihil asserit, quod non fateantur Jansenistæ omnes. Fidei enim dogmata damnatis Propositionibus contradictoria, si quæ admittat F. Bellelli, non admittit nisi illarum æquivocationum subsidio quas & ipsi Jansenistæ adhibere consueverunt & in posterum audacius adhibebunt. Nonnullas alias Propositiones F. Bellelli exemplo freti ad extraneos atque fictitios detorquebunt sensus, quorum ope, pristinis erroribus nullatenus depositis, damnatarum Propositionum censuræ libenter subscribent. Cæteras denique Propositiones, quæ in rigoroso sensu acceptæ ad Bajanum vel Jansenianum systema non pertinent, Fratre Bellelli duce, rejicient, modo Quesnellii occultior sensus a censura incolumis relinquatur. Atque ita Bellellinæ Quesnellianarum Propositionum confutationi libenter adhærebunt Jansenistæ omnes.

Secundum Corollarium. Quoniam Jansenistæ, non immutata priori sententia, Constitutioni *Unigenitus* subscribere non detrectabunt, modo eis liceat Propositionibus damnatis Bellellianos affingere sensus, evidenter sequitur F. Bellelli variis ambagibus atque diverticulis in libro suo studiose collectis suppeditare omnibus Jansenistis viam qua Constitutionibus Apostolicis ficte atque simulate se subjicere queant, ac in Ecclesia Catholica errores suos retinere & disseminare possint impune. Quod quam sit perniciosum nemo non videt.

Tertium Corollarium. Si Bullas S. Pii V. adversus Baji prophanas novitates, Innocentii X. adversus quinque Jansenii Propositiones, & Clementis XI. adversus Quesnellii errores, liceat interpretari, sicuti eas interpretatur F. Bellelli, & sicuti Bullas S. Pii V. & Innocentii XI. hactenus interpretati sunt Novatores, ingenue fatendum erit Bajanismum, Jansenismum, & Quesnellismum mera esse phantasmata, Ecclesiam a duobus ferme sæculis adversus umbratilem larvam acerrime dimicasse, atque Summos Pontifices contra hos errores insurgendo, eosque diris anathematibus feriendo, turpiter fuisse deceptos; ab iis autem ineptis & impiis consecutionibus quis, nisi Catholicam abjecerit fidem, non abhorrebit?

Quartum Corollarium. Cum præceptum, quo tenentur Ecclesiæ Præpositi Catholicam fidem servare omnino illibatam, eos adstringat, non solum ad hoc ut Ecclesiæ definitionibus exterior reddatur obedientia, verum etiam ut in eis definitionibus proscripti errores denuo non defendantur in Ecclesia, in eaque non reviviscant, atque ut stabilita in iis catholica dogmata ubique inconcussa permaneant, profecto si Fratris Bellelli opera Bajanos & Jansenianos renovent errores, ad ea proscribenda indubie obligantur Ecclesiæ Præsules: in iis etenim circumstantiis, præsertim postquam Bajanismi & Jansenismi suspectos hos esse libros per totam Galliam atque Italiam fama percrebuit, in iis, inquam, circumstantiis * *Error cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum non defensatur, opprimitur.*

* Dist. 83. Cap. Error.

APPEN-

APPENDIX ALTERA.

AN

JANSENIANUM

De duabus delectationibus principium tueri liceat illi, qui hæreticas ejus consecutiones, nempe quinque ab Innoc. X. damnatas Propositiones se rejicere profitetur.

RATIO dubitandi videtur esse, quod Summus Pontifex non damnaverit Jansenianum de duabus delectationibus principium, sicuti damnavit quinque famosas Jansenii Propositiones; ideoque, etsi Theologi quamplurimi contendant has V. Propositiones e Jansentano principio, tamquam rivulos a fonte, necessario fluere; alii nihilominus existimant defendi posse innoxie Jansenianum principium, donec de illo Sedes Apostolica suum protulerit judicium, modo consequentias, quæ ex eo eruuntur, non admittant; atque in confirmationem hujus suæ assertionis adducunt Thomistas, qui sententiam suam de prædeterminatione physica innoxie propugnant, etsi nonnulli alii Theologi contendant ea prædeterminatione perimi liberum hominis arbitrium: innoxie, inquam, imo & laudabiliter suam sententiam tuentur, quia consecutiones, quæ ab Adversariis eruuntur, confidenter petuegant; atque prædeterminatione physica liberum hominis arbitrium nullatenus perimi validis ac firmis momentis adstruunt.

I.

PRIUSQUAM huic difficultati fiat satis, atque quam absurda sit & inepta hæc paritas demonstretur, præmittendum est 1. quod quando ex aliquo fidei dogmate, mediante altera præmissa, deducitur aliqua conclusio, vel illa præmissa est etiam immediate revelata, vel est duntaxat naturaliter evidens & certa, vel est dubia & incerta. Si sit immediate revelata, tunc conclusio illa, cum a duabus præmissis quæ sunt de fide eruatur, est quoque de fide; si tamen materialiter spectetur, inquiunt satis communiter Theologi, quia confuse saltem & obscure continetur in præmissis; sed si formaliter spectetur, quatenus ex certa præmissarum & terminorum connexione eruitur, censetur tantum revelata mediate.

Si autem altera præmissa sit solummodo naturaliter evidens & certa, tunc conclusio quæ eruitur censeri debet revelata tantum mediate; & propositio, quæ huic conclusioni est contradictoria, licet non sit hæretica, erronea tamen dici debet.

Quod si altera præmissa non sit naturaliter certa & evidens, sed dubia solum & incerta, tunc consequentia, quæ ex illa deducitur, etsi major propositio sit de fide, erit etiam dubia & incerta; ac proinde innoxie negari poterit a Theologo, & impugnari. Conclusio enim, ajunt Philosophi, semper sequitur deteriorem partem; ideoque, si alterutra præmissarum dubia sit & incerta, illa non potest esse nisi dubia & incerta.

II.

PRÆMITTENDUM est 2. Nonnullas esse propositiones, quæ, etsi prima fronte videantur mediate duntaxat revelata, eo quod per legitimam consequentiam deducantur ex aliquo fidei dogmate; censentur tamen immediate revelatæ, si sint meræ expositiones propositionum immediate revelatarum. Tales sunt propositiones, quæ, licet in Scripturis non legantur expressis verbis, eundem tamen omnino sensum terminis æquivalentibus enunciant. V. g. hæc propositio, *Christus est consubstantialis Patri*, mera est expositio horum Christi verborum: *Ego, & Pater unum sumus*. Tales sunt etiam propositiones particulares, quæ in universalibus revelatis includuntur. V. g. Ista propositio particularis: *Christus mortuus est pro reprobis*, continetur in hac propositione

universali immediate revelata, *Christus mortuus est pro omnibus*. Tales sunt quoque propositiones, quæ exhibent alicujus rei definitionem, sive adæquatam, sive inadæquatam. Definitio enim alicujus termini est mera ipsius expositio. Hæc Propositio v. g. *Christus est animal rationale*, utpote enuncians accuratam & adæquatam hominis definitionem, censetur immediate revelata in ista: *Christus est homo*; & in ea etiam censetur immediate revelata hæc Propositio: *Christus est rationalis*, quæ exhibet hominis definitionem inadæquatam.

Quamvis itaque hæ propositiones possint per legitimam consequentiam deduci ex veritatibus immediate revelatis, rite etenim confici potest iste syllogismus: homo est animal rationale; Christus est homo; ergo Christus est animal rationale, vel Christus est rationalis. Quia tamen hæ conclusiones ex præmissis deducuntur per meram, & simplicem expositionem, non autem per veram, & proprie dictam illationem, ideo fatentur communiter Theologi eas censeri revelatas immediate.

Verumtamen idem non est judicium de conclusionibus illis, quæ a præmissis distinguuntur saltem virtualiter, sicuti proprietates distinguuntur ab essentia alicujus rei. Ejusmodi enim conclusiones dicuntur revelatæ duntaxat mediate, quia per veram, & syllogisticam illationem reipsa eruuntur e dogmate immediate revelato, in eoque continentur solummodo tamquam conclusiones in principio; adduciturque in exemplum a Theologis vulgo iste syllogismus: *Homo est risibilis, atqui Christus est homo, ergo Christus est risibilis*. Hæc conclusio, *Christus est risibilis*, exhibet hominis proprietatem, non essentiam; & risibilitas includitur in hoc termino, *Homo*, non tamquam illius essentia, sed tanquam proprietas, ideoque hæc propositio, *Christus est risibilis*, censetur revelata solum mediate.

III.

PRÆMITTENDUM est 3. Propositionem aliquam non revelatam, ex qua simul cum altera præmissa immediate revelata eruitur quædam conclusio, dici posse certam dupliciter, scilicet vel quoad se, vel quoad nos. Si sit certa duntaxat quoad se, potest innoxie non admitti, imo refelli ab eo, qui invincibiliter ignorat eam esse certam. Si autem noverit quis eam esse certam, profecto non potest conclusionem, quæ ex ea evidenter deducitur, non admittere, quin erroneæ doctrinæ se addictum esse demonstret.

IV.

ET quoniam confundi non debent nonnullæ Theologicæ opiniones cum Janseniano principio, præmittendum est 4. illud principium in eo consistere quod contendat Jansenius voluntatem humanam semper determinari ad agendum delectatione quadam prævia & indeliberata, vel cælesti nempe gratia, vel terrena, quæ est cupiditas; ita ut in conflictu duarum illarum delectationum voluntas semper obsequatur, imo non possit non obsequi, non possit dissentire delectationi illi, quæ fortior est altera, seu quæ gradibus alteram superat; ideoque illud a Theologis dici consuevit principium duarum delectationum indeliberatarum, & graduum superioritate invincibilium.

Quando autem illud principium impugnant Theologi tanquam nota censoria dignum, non ideo negant voluntatem humanam, saltem ut plurimum, moveri ad agendum delectatione, tum terrena, tum cælesti.

Nec etiam negant Theologi voluntatem, dum

gratia non sit cupiditate superior, illum quidem effectum, ad quem ipsa voluntatem excitat, non producit; sed quia illum non potest producere, (gratia enim gradibus inferior cupiditatem in illo systemata vincere non potest), evidenter patet quod juxta principium Jansenianum gratia gradibus inferior cupiditate effectum illum producere non potest, quem non producit; ac proinde sive gratia sit cupiditate superior, sive non, eum semper habet effectum quem habere potest: & hæc est propositio quam diximus contineri in secunda Jansenii propositione, tamquam meram illius expositionem.

VII.

TERTIA Propositio Jansenii: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

Hæc quidem propositio non continetur in Jansenianu principio, tamquam mera illius expositio; sed ex illo tamen eruitur per legitimam, licet syllogisticam, illationem. Quod sic demonstrari potest sequenti syllogismo: Homo in statu naturæ lapsæ sub dominatu delectationis gradibus superioris, sive gratia sit, sive cupiditas, illa libertate non est præditus, quæ dicitur libertas a necessitate. Hæc major propositio eundem sensum exhibet atque ista, quæ Jansenianum principium verbis expressioribus enuntiat; Homo non potest non obsequi delectationi gradibus superiori: Atqui homo in statu naturæ lapsæ meretur vel præmium vel pœnam, prout vel bene vel male operatur: Ergo ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas a necessitate.

Major hujus syllogismi propositio est ipsummet Jansenianum principium, diversis quidem verbis, sed æquivalentibus, eundemque sensum referentibus, enunciatum. Minor autem est de fide, & tamquam de fide admittitur a Jansenistis. Argumentum omnibus Dialecticæ regulis est omnino consentaneum. Consequentia ergo non potest non esse legitima; ac proinde tertia Jansenii propositio evidenter eruitur ex Janseniano duarum delectationum principio.

VIII.

HÆRESIS damnata in IV. Jansenii propositione hæc est: *Humana voluntas non potest interiori gratiæ resistere, vel obtemperare.* Porro cum juxta principium Jansenianum humana voluntas non possit resistere gratiæ, quæ gradibus superior est cupiditate, nec obtemperare illi, quæ gradibus cupiditatem non superat; evidenter patet principium illud eundem cum hæresi damnata in IV. propositione exhibere sensum.

IX.

DENIQUE Hæresis damnata in V. Jansenii propositione est quod Christus pro salute duntaxat Prædestinatorum mortuus sit; quod Christus nullis aliis voluerit æternam salutem reddere possibilem; quod cæteris non contulerit, obtulerit, vel saltem præparaverit gratias sufficientes ad æternam salutem; quod æterna salus sit iis, qui non salvantur, impossibilis. Porro illa propositio: Salus æterna est impossibilis iis qui non salvantur, continetur in ista: Præcepta sunt impossibilia iis qui ea transgrediuntur, sicut propositio particularis, seu minus universalis continetur in universaliori propositione; ac proinde, si impossibilia sunt præcepta iis omnibus qui ea transgrediuntur, impossibilis quoque erit æterna salus iis qui non salvantur; atque ita ex principio Janseniano evidenter sequitur, tamquam mera illius expositio, hæresis damnata in quinta Propositione Jansenii. Cum ergo Summus Pontifex proscribendo quintam Jansenii propositionem, definiarit salutem æternam non esse impossibilem iis omnibus qui damnantur, definiit quoque consequenter Dei præcepta non esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur.

X.

UT autem totam hanc doctrinam paucis complectamur verbis, sic possumus ratiocinari. Summus Pontifex, damnando primam Jansenii propositionem, definiit Dei præcepta non esse impossibilia omnibus illis qui ea transgrediuntur. Ergo damnavit Jansenianum principium, utpote quod asserit Dei præcepta esse impossibilia omnibus illis qui gratia gradibus superiore carent.

Item Summus Pontifex, damnando quintam Jansenii propositionem, definiit salutem æternam non esse impossibilem iis omnibus qui non salvantur. Ergo definiit Dei præcepta non esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur. Ergo damnavit Jansenianum principium, utpote quod asserit Dei præcepta esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur.

Item damnando secundam Jansenii propositionem definiit voluntatem, saltem aliquando, resistere gratiæ interiori, voluntatem aliquando privare gratiam effectu suo, impedire aliquando quin effectum illum producat, cujus producendi confert potentiam. Ergo definiit voluntatem non semper obsequi delectationi gradibus superiori, sive cupiditati, sive gratiæ, quod tamen asserit Jansenianum de duabus delectationibus principium.

Item damnando quartam Jansenii propositionem definiit Dei gratiam talem esse, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare. Ergo damnavit Jansenii principium docentis voluntatem gratiæ gradibus superiori non posse resistere, nec posse obtemperare illi quæ gradibus est inferior cupiditate.

Denique Summus Pontifex damnando tertiam Jansenii propositionem definiit ad merendum & demerendum requiri in statu naturæ lapsæ libertatem a necessitate, & cum aliunde de fide sit hominem in hac vita mereri præmium, vel pœnam, prout bene vel male operatur, definita quoque censeri debet hæc propositio: Homo in hac vita liber est illa libertate, quæ dicitur libertas a necessitate. Hanc tamen libertatem a necessitate excludit omnino Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium. Quomodo enim libera e necessitate potest dici voluntas quæ nunquam suum delectationi gradibus superiori potest denegare consensum?

XI.

Ex his omnibus patet quantum intersit discrimen Thomistas inter atque Jansenistas. Isti asserendo atque propugnando Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium, si bona fide dicant, non possunt rejicere doctrinam in quinque famosis propositionibus damnatam, cum singulæ contineantur in Janseniano principio tamquam meræ illius expositiones. Quod si forsan necesse sit aliquando dialecticarum argumentationum subsidium accersere, ab iis in dubium nullatenus vocari poterunt legitimæ consecutiones, quæ adversus eos eruuntur ex duabus præmissis quarum una saltem est de fide, & altera omnino certa.

At de Thomistico systemate non eadem est ratio: nullum enim contra prædeterminationem physicam ab Adversariis profertur argumentum, in quo alterutra saltem præmissa non sit valde dubia, vel etiam aperte falsa; ac proinde consequentia quæ ex ejusmodi præmissis eruitur non potest quoque esse nisi valde dubia, vel etiam aperte falsa.

Et vero post celebres Congregationes dictas *de Auxiliis*, quæ sub Clemente VIII. & Paulo V. habitæ sunt, Summus Pontifex non solum utrique parti permisit propriam defendere ac propugnare sententiam, sed etiam prohibuit alterutram hæreseos, aut alterius censuræ nota insimulare, donec aliter a Sancta Sede definiatur. Porro in his Congregationibus adversus Thomistas impugnabatur præsertim eorum de prædeterminatione physica sententia. Adde quod cum efficaciam gratiæ ex physica prædeterminatione repetant Thomistæ, impugnari non posset prædeterminatio physica quam tuentur, quin simul impugnaretur eorumdem de gratia ab intrinseco, & per se efficaci sententia, quam tamen tanquam laudabilem commendavit Summus Pontifex Benedictus Papa XIII. in sua Bulla quæ incipit: *Pretiosus*.

Qua ergo fronte Novatores pro tuendo suo de duabus delectationibus principio, quod quinqua damnatis Jansenii propositionibus intimo nexu cohæret, causari possunt nonnullorum Theologorum ratiocinationes, quibus sententiam de prædeterminatione physica tamquam libertati nociva impugnare tentarunt? Has enim consecutiones non solum repudiant Thomistæ, sed dubias esse & incertas fatentur ipsimet eorum Adversarii. Jansenistæ autem negare bona fide nequeunt quinque famosas propositiones ab Innocentio X. damnatas erui ex Janseniano principio, vel tamquam meras illius principii expositiones, vel saltem tanquam consecutiones legitimas præmissarum, quas velut certissimas propugnant omnes Orthodoxi, imo quas admittere coguntur, si sint bona fide, ipsimet Jansenistæ.

AUGU-

6.

AUGUSTINIANUM
SYSTEMA
DE GRATIA

Ab iniqua Bajani, & Janseniani erroris insimulatione vindicatum,

SIVE REFUTATIO LIBRORUM,

QVORVM TITVLVS

BAJANISMUS, ET JANSENISMUS REDIVIVI

INSCRIPTIS

PP. FF. BELLELLI, ET BERTI

Ordinis Eremitarum S. Augustini

Eodem, qui secundo loco insimulatur, auctore.

PARS ALTERA,

In qua Jansenianæ hæreseos calumnia contunditur.

PRÆFATIO.

HAud in animum induco meum huic dissertationi, qua illatam mihi, & Fulgentio Bellelli viro doctissimo ac probatissimo Jansenianæ hæreseos calumniam exsufflare & dispellere aggredior, longiorem præmittere præfationem. Nam & quæ in prævia enarratione ad Refutationem *Bajanismi Redivivi* dicta sunt, satis superque ad hanc postremam velitationem lectoris animum præparant, ingeniumque Anonymi famam nostram crudelissime lacerantis ostendunt: & Anonymus ipse in sua *ad Jansenismum Redivivum* præfatiuncula fere nihil attingit, quod peculiarem exigat disquisitionem. Narrat enim duntaxat, Janseniani Operis, inscripti *Augustinus*, infaustam editionem, judicium, ventilationes, latasque in quinque propositiones ab Apo- stolica Sede censuras: quorum nil a me libro decimoseptimo Theologicarum Disciplinarum fuit prætermissum: sed his enarratis, ulterius addita fuit dis- putatio, in qua demonstratur judicium Romanorum Pontificum in dirimen- da facti Janseniani quæstione esse irreformabile; id, quod meam a Jansenia- nis discrepantiam, etiamsi monimenta alia deessent, apertissime comproba- ret. Et quidem Anonymus, quum ea, quæ de Jansenio a tertia ad duodecimam paginam mandavit litteris, a me primum, & absit invidia verbo, diligentius & accuratius fuerint conscripta, fateri debebat me nec Jansenianum esse, nec fraudulentum scriptorem, a se vero frigidissimam eruditionem ostentari in iis, quæ sutoribus, lippis, tonsoribusque sunt nota. Pauca tantummodo illius præfationis verba sunt perstringenda, eaque prope finem ad hunc modum sonantia: *Prodiere*, inquit, *nonnulli*, *qui perfectam & omnimodam Constitutionibus Apostolicis obedientiam profitentes*, *systema tamen Jansenianum*, *hæresesque in quinque propositionibus damnatas non deseruerunt*, *imo sub velamine vocabulorum specie tenus Catholicorum eas satis aperte docuerunt*. *Inter eos eminent PP. FF. Bellelli & Berti Eremitæ Augustiniani*, *quos in altera dissertatione nostra Bajanismi convictos*, *in hac nunc Jansenismi suscipimus convincendos*.

Jan. Red. pag. 11.

II. Duo in his verbis, ni fallor, comprehenduntur; unum est, profiteri nos *omnimodam obedientiam Apostolicis constitutionibus*, ideoque famosas Jansenii propositiones refellere, earum damnationi subscribere, *Formularium* probare, *obsequiosum*, ut vocant, *silentium* reprehendere, pro judicio Apostolicæ Cathedræ, tamquam pro aris focisque, pugnare. Quæ cum ita sint; jam apparet per summam execrandamque calumniam nos Jansenianæ hæresis insimulari; quandoquidem Innocentius XII. Pontifex Max. ut prævia dissert. dictum est, compescuit licentiam eorum, qui Augustini ac Thomæ Discipulos *invidioso Jansenistarum nomine* traducunt, vetans ne quispiam id in aliquem audeat, nisi prius *legitime constiterit* ab illo aliquam ex quinque propositionibus enuntiari. Neque enim ad calumniæ notam a se avertendam, quod ut Anonymus faciat pro eo, quo ipsum prosequimur, studio, etiam atque etiam oramus atque obtestamur, sat est nobis objicere principia & consecutiones Jansenianas, prout facit immensis clamoribus ac dicteriis; siquidem & illud demonstravimus, nefas esse illum hujusmodi accusationibus lacessiri, quem constet ipsas consecutiones rejicere: ut mittam, sensum damnatarum thesium esse *quem verba præseferunt*, nec nos cogendos esse ad scripta auctorum pervolutanda, in quibus complura fortassis verissima erroribus inveniuntur permixta, & quæ non proponit nobis Ecclesia ut legantur, sed ne legantur inhibet atque interdicit. Id vero non ita dictum volo, quasi a me ipsa Janseniana principia defendi versutissimo ac mendacissimo impostori concedam, timeamque cum illo pedem conferre, & litterarium certamen inire; sed ut probe intelligat, nullam in nos vim habituram falsissimam criminationem suam, etiamsi cum Janseniana in principiis sententia nostra conveniret; quando non hæc principia damnata sunt, sed consectaria, quæ Jansenius illinc male deduxit ac derivavit. De qua re rogo nasutissimum accusatorem, ut si nostris his lucubratiunculis fastidiosissime stomachatur, postulet quorumlibet Theologorum judicium: spero enim futurum fore, ut unusquisque illo duntaxat perlecto titulo, *Jansenismus Redivivus*, statim percipiat agi de veteri, putidaque criminatione. Inspecto autem, quod in fronte libri sequitur, nomine meo, ac Fulgentii Bellelli, duorum nempe scriptorum, qui sane, qualiscumque eruditionis ingeniique simus, fidem profitemur Catholi-

tholi-

tholicam, & qui scripta nostra in lucem emisimus cum Superiorum facultate, præviisque doctissimorum censorum approbationibus, vehementer lector mirabitur tam gravem, & acerbam in nos calumniam ex levissimis conjecturis conflari. Quid vero, si perlecta eo titulo insignita dissertatione, in hac pariter, & in singulis fere pagellis ob doctrinam, quam a majoribus nostris accepimus, quam viri celeberrimi ac sapientissimi tradiderunt, quam Norisius tanti nominis scriptor propugnavit, vindicavit & illustravit, cernat lector nos mendacii, fraudis, temeritatis, & damnatarum hæresum accusari? Num dicturus est vitilitigatorem hunc ad scribendum æquitate, & veritatis amore fuisse compulsum, & non potius æmulatione, aut livore? Num doctrinam, prudentiam, & humanitatem illius admirabitur, non vero loquacitatem, ignorantiam, simultatem, & nocendi ac vituperandi maximum & insatiabile desiderium?

III. Alterum, quod in præmissis Anonymi verbis contineri dicebam, est, nos in altera dissertatione Bajanismi fuisse *convictos*, nunc vero esse de Jansenismo *convincendos*. Nullus accusator alterum majori confidentia criminatus est aliquando, nullus omnino. Convictos enim nos Bajanismi jactat, quasi in nos judex sententiam protulerit, & accusationis capita tam perspicue fuerint a se demonstrata, ut necessitate coacti, patrocinio, suffragio, defensione destituti penitus tacuerimus. At fallitur homo confidentissimus, & eo magis decipitur, quod nos convictos existimat subrancidis, ac tritissimis argutiunculis, quas apud nos noverunt adolescentuli, qui nuperrime ad Theologica studia accessere. Mirum autem sibimet persuasisse hominem ratione præditum, talia a se urgeri, ac proponi, quibus nil habeant quod reponant Augustiniani universi, quorum in sola Italia supra sexaginta Gymnasiarchæ, ac Doctores Sacræ Theologiæ omnes, sententiam propugnant nostram; immo talia, quibus Censores Romani, qui scripta nostra probarunt, non ii tantum, quorum approbationes in lucem emisimus, sed alii complures, a quibus, post hujusmodi criminationes vulgatas, eadem scripta nostra a Pontifice Optimo Maximo commissa fuerunt examinanda, atque nullibi spongia indigere sunt adinventa, bardi omnino, ac stupidi censeri debeant. Quantum ad me spectat, jam demonstravi non tantum Bajanismi me non esse convictum, verum etiam ab auctore Anonymo fictitium Bajanismum excogitatum fuisse, plurimosque Orthodoxos, atque eximios Theologos ab eo irrito conatu, summa audacia, ac supina Theologicorum systematum ignoratione, tamquam Bajanistas fuisse traductos: idque affirmandum etiam de iis, qui sibi famam aliorum depressione quærentes, ac titulo aliquo, quo in præsentiarum etiam Theologi illi cohonestantur, qui tamquam fungi nascuntur, distenti ac tumidi eamdem in nos calumniam urgere quammaxime studuerunt. Ceterum unumquemque istorum, ne modestiæ, ac pudoris, quem in eis probi omnes viri desiderant, excedam limites, verbis alloquar Augustini: *Jam responsum est, & adhuc tu vana loqueris: neque enim hoc mirum est; adhuc enim quid responderim nescis; tunc eris impudentior, quando scieris, si vanis relictis vera tenere nolueris*; lib. 2. Op. Imperf. num. 69.

INDEX

I N D E X
DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO I.

CAPUT I.

IN quo de Augustiniana, & de Janseniana circa gratiam doctrina differitur, utriusque demonstratur discrimen, ac pertractatur de sensu damnato in quinque Jansenii propositionibus.

§. I. *Exponitur Augustinianum systema tribus positionibus, quibus constat, examinatis.* 69

§. II. *Vindicantur quæ in superiori systemate ab adversariis redarguuntur.* ibid.

§. III. *Traditur Jansenianæ hæreseos duplex character.* 74

§. IV. *In primam Jansenii propositionem, oppositam Augustinensium æque, ac Thomistarum systemati.* 80

§. V. *De aliis Jansenii propositionibus, & de his opposita Thomistarum & Augustinianorum sententia.* 84

§. VI. *Agitur de postrema Jansenii propositione, a Thomistis, & ab Augustinianis eodem modo rejecta.* 88

§. VII. *Quo sensu delectatio victrix deliberata dicenda sit, & an libertatis admittendum sit æquilibrium.* 91

§. VIII. *In ea quæ de hæresi Janseniana scribit Anonymus, animadversiones, & notæ.* 96

§. IX. *In prænotationes Anonymi ad primam Jansenii propositionem.* 99

§. X. *Ad prænotata Anonymi in secundam Jansenii propositionem.* 104

§. XI. *De Anonymi prænotationibus in tertiam Jansenii propositionem.* 106

§. XII. *Ad Anonymi prænotata in quartam Jansenii propositionem.* 108

§. XIII. *Ad prænotationes Anonymi in quintam Jansenii propositionem.* 109

111

CAPUT II.

Vindicantur libri de Theologicis Disciplinis *ab iniqua Jansenianæ hæreseos calumnia.* 114

§. I. *Denegatur in libris* Theologicarum disciplinarum *delectatio illa gradibus superior, quæ ita sit* invincibilis, & necessitatem *inferens, ut sub illa voluntas a sola* coactione *sit libera.* ibid.

§. II. *Apertissimæ falsitatis convincuntur, qui ajunt negari in Scriptis nostris gratiam* sufficientem *ab efficaci distinctam.* 115

§. III. *Decipitur, & allucinatur quisquis ait nos existimare aliqua præcepta esse justis* impossibilia. ibid.

§. IV. *Propugnari in Scriptis nostris non tantum* sufficientem *gratiam, cui voluntas resistit, sed etiam libertatem* indifferentiæ *persistentem sub gratia* victrici, *fateri cogitur quilibet, quantumvis pervicax, criminator.* 116

§. V. *Nunquam tanto ingrati animi vitio peccavimus, ut negaverimus piissimum* Jesum *esse omnium omnino hominum* Redemptorem. 117

§. VI. *Scrupuli criminatoris evelluntur, atque eradicantur.* 118

§. VII. *Sequitur oppositionum Anonymi refutatio.* 122

§. VIII. *Ad ea, quæ adversum nos producit Anonymus, ut nitatur evincere quod a secunda Jansenii propositione non recesserimus.* 124

§. IX. *Ad ea, quæ Anonymus* IX. & X. *articulo objicit, ut nobis tertiam & quartam Jansenianam positionem adscribat.* 127

§. X. *Refutatur postrema hisimulationis criminatio.* 130

CAPUT III.

Reprimitur illata Fulgentio Bellelli *viro Clarissimo Jansenianì erroris calumnia.* 135

§. I. Fulgentius Bellelli *non statuit efficacitatem gratiæ in delectatione victrici, quæ cum sit gradu superior cupiditate,* antecedenti necessitate *liberum impellat arbitrium, eique tollat agendi, & non agendi potentiam.* 135

§. II. *Perspicue tradidit Augustinianus Theologus sufficientem gratiam distinctam ab efficaci.* 136

§. III. *Imponunt Augustiniano eximio viro, qui ajunt docere illum quod aliqua Dei præcepta, secundum præsentes, quas habent vires, sint justis impossibilia.* ibid.

§. IV. *Aperte sensu plane catholico* P. Bellelli *explicat, propugnatque libertatem a* necessitate, *quæ in hoc statu naturæ lapsæ requiritur ad merendum, & demerendum.* 137
§. V. *Manifeste calumniantur qui asserunt rejici a Fulgentio Bellelli divinam salvandi omnes voluntatem, & communem universorum hominum redemptionem.* ibid.
§. VI. *Diluuntur & exsufflantur Insimulatoris oppositiones.* 138
§ VII. *Sequitur objectorum Anonymi refutatio.* 140
§. VIII. *Recensentur ea, quæ Anonymus* effugia, æquivocationes, & mera verba *appellat, ut inde concludat* Fulgentium Bellelli *esse Jansenii discipulum.* 144
§. IX. *Demonstratur quam inepta sint, ac futilia præmissa objectamenta.* 145
§. X. *Comprimitur postremus adversarii conatus, & consequentium falsitas infertur ex antecedentium confutatione.* 146

DISSERTATIO V.

CAPUT I.

Demonstratur effugere non posse notam calumniatoris, qui Scriptorem catholicum damnati erroris insimulant, quoniam is utitur principiis, unde insimulatoribus videtur inferri error ipse proscriptus; dummodo principia illa non fine pariter damnata, & a quibusdam Catholicis propugnentur; Scriptor autem ille ita principia hæc statuat, ut consecutiones inde ab adversariis deductas, erroresque objectos refutet, & damnet. 155

CAPUT II.

Anonymi consecutiones illegitimas esse convincitur, & prior Appendix *breviter refutatur.* 158

CAPUT III.

Appendix altera Anonymi expenditur, atque discutitur. 164

DISSERTATIO VI.

CAPUT I.

In quo recensentur Bajani errores, atque ex principiis Augustinianæ Theologiæ refutantur. 169
§. I. *Errores Baji circa gratiam Angelorum, ac primi hominis.* ibid.
§. II. *Baji errores, qui comprehenduntur in propositionibus de libero arbitrio lapsorum hominum enuntiatis.* 170
§. III. *Propositiones Bajanæ pertinentes ad libertatem, legisque transgressionem.* 171
§. IV. *Michaelis Baji errores circa merita operum.* ibid.
§. V. *Recensentur errores Baji circa justificationem.* 172
§. VI. *Asserta Baji de peccatis, jure a Romanis Pontificibus proscripta.* 173
§. VII. *Articuli Baji versantes circa virtutem Sacramentorum, & circa solutionem temporalium pœnarum.* 174

CAPUT II.

De quinque Jansenii propositionibus. 175

CAPUT III.

De erroribus, qui continentur in propositionibus Quesnellianis per Constitutionem, Unigenitus, *jure meritoque damnatis.* 177
§. I. *Quesnelli propositiones, in quibus agitur de Gratiæ necessitate, & natura.* ibid.
§. II. *Propositiones Quesnelli spectantes ad Fidem.* 179
§. III. *Sequuntur errores Quesnelli circa Dei voluntatem salvandi omnes, & circa Christi mortem ac redemptionem;* ibid.
§. IV. *Enuntiationes Quesnelli de gratia naturæ integræ.* 180
§. V. *Sex Quesnelli propositiones circa vires liberi arbitrii primo peccato inclinati.* 181
§. VI. *Quesnelli propositiones de caritate, & cupiditate.* 182
§. VII. *Octo Quesnelli propositiones de Timore.* 183
§. VIII. *De reliquis Quesnellianis propositionibus;* 184

DISSERTATIO IV.

IN QUA DISCUTITUR

JANSENISMUS REDIVIVUS,

De Janſenii hæreſi diſputatur, hujus calumnia Auguſtinianis Theologis illata denudatur, arguitur, & revincitur.

Propoſitis ſingillatim capitulis, ſub unoquoque eorum ſenſus noſtri, & fidei, quam ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate defendimus, verba ponemus; ut qui paullulum ſe ad legenda hæc dignaei fuerint occupare, evidenter agnoſcant, impiarum profanarumque opinionum nullum cordibus noſtris inhæſiſſe veſtigium: & blaſphemias, quas perſpexerint noſtra profeſſione damnari, in earumdem repertoribus cenſeant debere puniri.

S. Proſper in Præf. ad object. Vincent.

CAPUT PRIMUM.

In quo de Augustiniana, & de Janseniana circa gratiam doctrina differitur, utriusque demonstratur discrimen, ac pertractatur de sensu damnato in quinque Jansenii propositionibus.

SErvatæ in præcedentibus dissertationibus methodo insistens, principio exponendum propositionum Cornelii Jansenii reprobatum pravumque sensum, & Augustiniani systematis patens, latissimumque a Janseniano dissidium, atque in veritatis patrocinium complura illustrium Theologorum testimonia proferenda esse arbitror; quum omnis criminationis iniquitas facilius collatione testium, quam litigantium conflictatione revincatur. Quoniam vero Anonymus contendit quinque propositionum doctrinam errremque manare ex principio duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium; primo ad trutinam revocabimus num in tradito a nobis systemate aliquid lateat censura dignum, eidemque Janseniano principio cohærens: deinde quomodo ex principio illo proscriptæ propositiones consequantur; postremo autem qua ratione his adversentur Augustiniani, ac Thomistæ, aliique gratiæ seipsa efficacis propugnatores.

§. I.

Exponitur Augustinianum systema tribus positionibus, quibus constat, examinatis.

SYstema igitur, quod nos in libris *de Theologicis disciplinis* propugnavimus, est, *Gratiam esse mentis illustrationem, & inspirationem caritatis, sed magis in delectatione, quam in illuminatione sitam esse. Gratiam efficacem esse victricem delectationem, quæ superat contrariam cupiditatem: Delectationem non esse eamdem in omnibus, sed modo efficacem, modo inefficacem, & habere caritatem & gratiam gradus suos, ex quibus absque ullo præjudicio absolutæ Dei voluntatis mirabilis ejus œconomia una cum vera arbitrii libertate facile potest dignosci.* Hæ sunt theses, quas lib. xiv. Gratiæ naturam, atque energiam explicantes confirmavimus multiplici genere argumentationum: atque in his totum systema, quod calumniose traducitur, continetur; nullam siquidem litem nobis adversarius intentat, vel quod in hoc infirmitatis statu admittamus gratiam *ab intrinseco* efficacem, aut quod hanc gratiam necessariam minime arbitremur in statu naturæ integræ, in quo caro non pugnabat adversus spiritum: quæ sunt alia duo doctrinæ nostræ principia, unum inconcussum, nobisque ac Thomistis omnibus commune; alterum saltem probabile, a plurimis Theologis admissum, & Augustini auctoritate ac permultis argumentis suffultum. Itaque ad tria illa priora capita revocanda est controversia.

To. 3. pag. 140. pag. 149. pag. 151

I. Primo gratiam actualem (de hac enim disserendum est) *in illustratione mentis, & in sancta dilectionis inspiratione* sitam esse, atque in hac præsertim, citato in loco demonstravi pluribus argumentis: quorum nec unum adversarius solvit; ideoque cuncta in suo adhuc pondere perseverant. Neque ea nunc repetere necesse est, cum & ibidem legi possint, ac demonstratum apertissime sit, ipsam actualis gratiæ definitionem, *Inspiratio sanctæ dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus*, depromptam esse ex Augustini libro iv. ad Bonifacium, sive contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 5. num. 11.

II. Demonstravi etiam dissert. 1. hujus Operis cap. 2. §. 6. num. 4. ex Dionysio Petavio de Hæresi Pelagiana, ac Semipelagiana cap. 8. ex Eminentissimo Cardinali de Lauræa Opusc. 3. cap. 15. ex P. Macedo p. 2. Cortinæ, atque ex Stephano Dechamps de Hær. Jans. lib. 3. cap. 16. gratiam, quam Augustinus propugnavit adversus Pelagianos, complecti illa duo, scilicet, *mentis illustrationem, atque inspirationem amoris*. Et ne singula repetamus; prælaudatus Petavius, postquam de priori gratiæ munere accurate pertractavit, affirmat num. 7. etiam Pelagium præter liberum arbitrium illam gratiam tradidisse, quæ non est *sola lex & doctrina Christi extrinsecus sonans*, sed ulterius *doctrina istius applicatio per internam inspirationem & illustrationem*. Addit præter ipsam gratiam, quam Pelagius agnoscebat, aliam desiderasse Augustinum; ideoque *evidens est*, inquit, *non eum putasse sufficere mentis illustrationem, qua quod agendum est cognoscitur: nec eam proprie dictam esse Christi gratiam, de qua cum illis tantopere certabat*. Ait de altero gratiæ genere: *Porro alterum gratiæ genus, quod in motione voluntatis positum est, declarat in illis omnibus locis, quæ paulo ante commemoravimus. Ac passim id esse situm docet in delectatione, ac suavitate dilectionis, quam Deus cordibus nostris inspirat*. Neque hoc Petavius affirmat solum, verumetiam tam expressis, & luculentis Augustini testimoniis demonstrat, ut quisquis nobis objiciat quod auxilium gratiæ potissimum constituamus *in sancta dilectionis inspiratione*, aut temerario ausu in Augustinum insurgat, aut Pelagianæ hæreseos summa ignorantia laboret, aut in votis habeat apertissimam veritatem conculcare, atque per fas, & nefas in crimen catholicorum sententiam adducere.

Pet. to. 3. edit. Parif. pag. 615. & 632.

III. Neminem autem latet communiori Theologorum sententia prævenientis gratiæ auxilium *in actibus indeliberatis intellectus voluntatisque consistere*. Quid est autem indeliberatus actus intellectus, nisi *illustratio mentis*, & præcedens omnem deliberationem sancta cogitatio? quid actus voluntatis, nisi *pius affectus, bona voluntas, delectatio, desiderium, caritas, cupiditas boni*? Sufficiat unum Theologorum proferre e Societate Jesu, qui nuperrime opus inscriptum *Summa Augustiniana* Romæ typis mandavit, Laurentium Alticottium; is enim quæst. 1. Præambula art. 3. ait: „ Dicendum, quod ex Augustino actualis gratia præveniens sita est in utrisque actibus animæ. Huic autem propositioni mox producendæ Sancti Doctoris sententiæ sic suffragantur. I. Lib. 2. de Peccat. merit. & remiss. cap. 18. num. 32. tom. 10. hæc habet: *Deum sanctis suis alicujus operis justi aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel victricem delectationem*. II. Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 19. num. 33. tom. 10. hæc de utraque gratia definit: *Cum ab illo illius adjutorium deprecamur ad faciendam, perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat?* III. Serm. 118. num. 3. tom. 4. hæc iterum disserit de utraque gratia: *Docet Deus suavitatem inspirando dilectionem .... Docet scientiam insinuando cognitionem. Cum itaque alia sint, quæ ideo discimus, ut tantummodo sciamus: alia vero ut etiam faciamus, quando Deus ea docet, sic docet, ut scienda sciamus aperiendo veritatem. Sic docet ut facienda faciamus inspirando suavitatem*. IV. Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 17. num. 26. tom. 10. rursus gratiam utramque ita describit. *Nolunt homines facere quod justum est, sive quia latet an justum sit*,

Altic. tom. 1. pag. 5. & 6. edit. Rom. an. 1744.

sit, sive quia non delectat .... Ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat, gratia Dei est. v. Serm. 8. in Ps. 118. num. 5. tom. 4. hæc tradit de gradibus & incrementis divinæ gratiæ, qui complectuntur & pias animæ cogitationes, & pios animæ affectus: *Servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis. Sed quibus gradibus ad eas perveniatur, ostendit. Prius est enim, ut videatur quam sint utiles & honesta; deinde ut earum desiderium concupiscatur. Postremo, ut proficiente lumine, atque sanitate delectet earum & operatio, quarum sola ratio delectabat.* Ergo S. Augustino actualis gratia præveniens est exercendi operis justi tum scientia, tum delectatio: Adjutorium ad faciendam, perficiendamque justitiam est aperitio veri antea latentis; est delectatio boni antea non delectantis; est inspirata suavitas & delectatio; est insinuata scientia & cognitio; est veritatis aperitio; suavitatis est inspiratio. Gratia Dei est cognitio, per quam innotescit quod latebat, affectus per quem suave fit quod non delectabat. His cælestis gratiæ gradibus ad exercenda justa opera ascenditur. Primus gradus est cognitio de justorum operum honestate & utilitate. Alter justorum operum cupiditas ac desiderium. Tertius eorumdem voluptas ac delectatio; cum autem ex recensitis actibus animæ priores ad intellectum, posteriores ad voluntatem pertineant; concluditur quod ex Sancto Doctore actualis gratia præveniens sita est in utrisque actibus animæ. „ Hactenus Jesuita, qui omnium postremus mentem Augustini interpretatus est, cui tamen, ut diximus, Petavius, Dechamps, aliique plurimi prævere.

IV. Cum nil aliud contineat prior illa nostra propositio, immo & complectatur opinionem ceterorum Theologorum, quorum aliqui gratiam prævenientem constituunt in divina motione, aliqui vero qualitatem esse contendunt; ita enim sonat definitio gratiæ a nobis tradita, *Gratia est actus intellectus & voluntatis, sive mentis illustratio, & inspiratio caritatis; sed magis in delectatione, quam in illuminatione sita est: efficitur autem motione Dei, qua est ipsa Dei voluntas subministrans hanc delectationem & caritatem, & potest sensu non malo caritas appellari*: cumque hujus propositionis momenta sint eadem Augustini testimonia, aliaque illis consimilia, & prævenientis auxilii munem a nobis eisdem omnino verbis explanentur; quis adversus illam propositionem garrit & mussitat, nisi forte qui nunquam Augustinum lectitavit, qui Theologorum scripta nunquam vidit, qui suam & inscitiam, & malevolentiam palam lingua & calamo prodere affectat?

[Lib. 14. cap. vii. tom. 3. pag. 140.]

V. Inconcussa est igitur, aut saltem, quod ad præsens sufficit institutum, ab omni censura immunis tradita a nobis, immo ab Augustino, *actualis gratiæ* definitio; neque aliud adversus hanc opponi potest, nisi præter *caritatem*, & delectationem, dari alia bonorum operum principia, quemadmodum præter *caritatem* dantur virtutes aliæ, ut fides, spes, timor: Augustinum vero illam motionem gratiæ, idest, *sanctæ dilectionis inspirationem*, præsertim commemorasse, quæ usitatior est, & communior, alias minime denegando. At futilis est hæc objectio; cui & in Opere de Theologicis disciplinis, & in præcedentibus dissertationibus non semel respondimus. Neque enim nos in illa universali prævenientis auxilii descriptione *dilectionis* & *caritatis* nomine intelligimus inspirationem *amoris benevoli*, sed *bonam voluntatem*, quæ actus omnes salutares præcedit; id, quod nobis nemo jure negabit, nemo in nobis jure reprehendet: tum quia mentem hanc nostram iisdem verbis explicavimus, ut adversus conviciatorem ostendimus capite secundo 1. dissertationis; tum etiam quia hac quoque in re Augustini sensum & verba secuti sumus: cujus hæ sunt loquendi formulæ: *Quid est dilectio vel caritas, nisi amor boni? Quid est boni cupiditas, nisi caritas? Quid est aliud caritas, quam voluntas? Caritas dicitur voluntas bona.* Vide lib. 8. de Trinit. cap. 10. lib. 2. contra duas Epistol. Pelag. cap. 9. num. 21. lib. de Gratia & lib. arbitrio cap. 17. num. 33. In Psalmum 36. serm. 2. num. 13. &c. Omitto reliqua, ne in re notissima sim verbosissimus, & loquacitatis, qua utitur adversarius, fastidiosissimus imitator. Abunde enim hæc pro vindicanda priori nostra propositione sufficiunt; & si quid habet adversarius quod mussitet, promat, & eructet: illi namque aures vellam iterum, exoletamque memoriam refricabo.

[Tom. VIII. pag. 898. tom. 2. pag. 444. 445. & 735. Tom. 4. pag. 272.]

VI. Quum nil habeat affinitatis cum damnato sensu Jansenii prior nostra propositio, qua prævenientem gratiam descripsimus, eamque locavimus in mentis illustratione, atque in inspiratione sanctæ dilectionis: videndum est modo, num Jansenìana dicenda sit altera, *Gratia efficax est victrix delectatio, sive caritas qua superat contrariam cupiditatem*. De hac dicturi rursus ab adversario nostro petimus, cur argumenta, maxime Augustini textus, quibus eamdem thesim demonstravi, silentio prætereat. Quid enim significant verba illa S. Patris de gratia, qua egent in vitæ hujus certaminibus filii Adæ, libro de Corrept. & gratia cap. XI. num. 31. hæc differentis: *Secunda (gratia) plus potest, qua etiam fit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat?* Quid alia, quæ leguntur de Spiritu & litt. cap. 29. num. 51. *Inspirata gratia suavitate per Spiritum Sanctum facit (Deus) plus delectare quod præcipit, quam delectet quod impedit?* Quid vero quæ leguntur eodem libro cap. 35. num. 63. *Fieret si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantæ rei. Esset autem tanta, si & nihil eorum quæ pertinent ad justitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa superaret?* Quid, ut cetera mittam, significant Augustini verba, quæ leguntur 2. de Peccat. meritis & remiss. cap. 19. num. 32. *Nos autem quantum concessum est, sapiamus & intelligamus, si possumus, Dominum Deum bonum ideo etiam sanctis suis alicujus operis justi aliquando non tribuere vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant non a se ipsis, sed ab illo sibi esse lucem, qua illuminentur tenebræ eorum, & suavitatem, qua det fructum suum terra eorum?* His utique in locis gloriosissimus Gratiæ vindex appellat auxilium efficax *ardorem dilectionis*, & *voluntatem spiritus*, qua voluntas carnis contraria concupiscens vincitur ac superatur: appellat *delectationem animi*, quæ superat quodcumque impedimentum alterius voluptatis aut doloris; appellat quoque expressis terminis *certam scientiam*, ac *delectationem victricem*, adeo, ut in meridie cæcutiat necessum sit quisquis negat præmissam propositionem nostram esse Augustini.

[Tom. x. p. 767.]

[Ibidem. pag. 114.]

[Ibid. pag. ...]

[Ibidem. pag. 32.]

VII. Ut de hac tamen re addamus aliqua, nubemque omnem concretamque adversarii caliginem scindamus, atque exsufflemus; nostram illam de Gratia efficaci constituenda *in victrici delectatione* sententiam probant Theologi cujuscumque sectæ Catholicorum, tametsi non conveniant in ipsa gratia efficaci explicanda. Atque ut primum loquamur de Molinistis, qui ajunt gratiam reddi efficacem duntaxat a consensu, ideoque gratiam seipsa effectricem negant, & indifferentem solam propugnant; ut hi discrimen statuant inter gratiam primi hominis & Angelorum, ac inter gratiam medicinalem, hanc in *delectatione* repugnantes animos demulcente, illam vero in sola mentis *illustratione* constituunt. Audiatur Stephanus Dechamps Bituricensis ita mentem suam exponens, ac scribens lib. 3. de H. Janseniana disp. 3. cap. 16. num. 3. *Age, vastissima Augustini Opera percurre, tractatus omnes, in quibus vel obiter, vel ex professo de illa Angelorum & Adami gratia disputat, diligenter evolve: ne semel quidem nuncupatam ab eo invenies spiritum caritatis, inspirationem caritatis, infusionem caritatis, caritatem per Spiritum Sanctum diffusam, dilectionem, inspirationem dilectionis, amoris divini gratiam, amoris Dei inspirationem, concupiscentiam bonam, cupiditatem boni, bonam voluntatem, suavitatem, delectationem, condelectationem, jucunditatem, voluptatem. Ex tot nominibus, quibus motiones voluntatis S. Doctor exprimere solet, quæque alte ejus animo insederant, ut nullum fere de gratia medicinali verbum faciat, quin plura usurpet, & quasi acervatim congerat: ex tot, inquam, nominibus ne unum quidem vel semel adhibet, cum de gratia Adamo & Angelis ad perseverandum concessa tam multis variisque in locis disserit.* Eadem repetit cap. 19. num. 3. pag. 565. ubi definitionem gratiæ a nobis præcedenti propositione traditam, & ex libro 4. ad Bonifacium cap. 5. petitam affert & ipse, probatque, affirmans Augustinum in hoc statu, præter cælestem illuminationem, requirere *gratiam actualem voluntati impressam, eamque interiori suavitate demulcentem*. Jam vero cum gratia *medicinalis* universim descripta fatente Dechampsio sit *jucunditas, suavitas, delectatio, voluptas, caritas*: quid, obsecro, erit gratia efficax (undecumque hujus efficacia petenda sit) nisi efficax jucunditas, efficax suavitas, efficax delectatio, efficax voluptas, efficax caritas? Ad hæc, si motione voluntatis sita in hac jucunditate & delectatione, quæ voluntatem contraria concupiscentem attrahit ac demulcet, non egebat creatura innocens; manifestum est, nunc motione ista voluntatis, sive inspiratione jucunditatis atque delectationis homines indigere, quoniam in hoc miserarum statu caro concupiscit adversus spiritum. Quare nostra cum Molinistis concertatio nunquam fuit, an gratia efficax sit qualitas, aut motio, aut amoris inspiratio, sed an ab eventu, & voluntatis assensu, an vero ex præmotione, quæ in nobis velle operetur, atque ad actum voluntatem nostram prædeterminet, efficientia prævenientis auxilii sit repetenda. Id si neget Anonymus, ad limina Theologiæ redeat, aut, quemcumque ei libuerit, auctorem legat,

[Dechamps pag. 554.]

[Idem Dechamps pag. 565. ...]

tume-

vimetur, pervolutet, desinantque lacessere patentissimam veritatem.

VIII. Ii etiam, qui ajunt prævenientem gratiam efficacem habere infallibiliter conjunctam actionem *ex præscientia conditionata*, qua Deus prævidet habituram effectum *si detur in talibus circumstantiis*, ut loquitur Franciscus Suarez lib. 3. de Præd. cap. 10. nu. 9. Prolegom. 2. de Grat. cap. 1. num. 7. Vasquesius 1. p. disput. 67. aliique vulgo *Congruistæ* appellati, haud negant efficacem gratiam esse *victricem delectationem*; ac nobiscum tantum decertant de modo, quo efficax dici debet, num scilicet ex illa præscientia conditionata, num ex antecedenti, & absoluta Dei prædefinitione. Vasquesius enim, quem nuper laudavi, de gratia efficaci pertractans 1. p. disput. 88. cap. xi. num. 51. postquam ait vocari illam ab Augustino epist. 107. *secretam & altam vocationem*, ac lib. 1. de Prædest. Sanct. cap. 3. & alibi sæpenumero, *secundum propositum*, subjicit: *Denique lib. 2. de peccatorum meritis, & remissione cap. 19. vocat certam scientiam; quia Deus optime novit effectum habituram, vel quia certa quadam cognitione minime perturbate ostenditur nobis per eam vocationem bonum ipsum. Appellat etiam victricem delectationem, eo quod vincat voluntatem, & ad se libere eam trahat, superatis omnibus difficultatibus. Dixerat enim peccatum accedere, aut ex eo quod ignorantia est in intellectu, hoc est, defectus cognitionis; aut quia bonum cogitatum, quod a peccato retrahere deberet, non delectat.* Eadem prorsus reperies in 1. 2. disput. 186. cap. xi. num. 56. Igitur neque Congruistæ negare audent efficacem gratiam, juxta Augustinum, esse *victricem delectationem*.

Suarez pri. pag. 341 de Grat. tom. 3. pag. 31. Vasquez p. 1 pag. 361.

Vasquez ibidem pag. 103.

Tom. 2. in 1. 2. pag. 174.

IX. Hoc idem, quod Vasquesius ac Suarez, docuit Eminentissimus Bellarminus lib. 1. de Grat. & lib. arbitrio cap. 12. ubi nititur demonstrare quomodo gratia trahat animum, non physice illum prædeterminando, sed invitando atque alliciendo iis demonstratis, quæ congrua sunt ei, qui vocatur ac trahitur. Ibi enim inter cetera ita Bellarminus loquitur: *Idem Augustinus hoc ipsum satis aperte declarat tractat. 26. in Joannem, ubi explicat quomodo Deus trahat homines ad fidem, & faciat eos velle credere, nam quemadmodum Pastor trahit ovem cum demonstrat ei ramum viridem, quo scit illam delectari, & pueros parentes alliciunt ostensis nucibus, quæ ætati illi congruunt: sic etiam Augustini sententia, Deus homines trahit inspiratione interius oblata, qualem scit aptam esse, ut ab eis non respuatur.* Quare cum iis, qui hanc sententiam sequuntur, minime nobis disceptandum est, num gratia efficax sit inspiratio dilectionis, num animus voluptate ac delectatione trahatur, num congrua sit vocatio, quæ voluntatem refragantem contraria delectatione allicit, demulcet ac trahit, id enim, ut audis, fatentur: sed idcirco decertamus, & ab illis divellimur, quoniam præter moralem illam attractionem, seu vocationem & suasionem congruam, arbitramur nos ad gratiæ efficacitatem requiri, ut Deus inspirando *certam suavitatem, & victricem delectationem* physice in nobis operetur velle, ac tam robustam voluntatem efficiat, ut quælibet duritia cordis frangatur. Enimvero moralis illa attractio, quæ sita est in propositione objecti delectabilis, cujusmodi est ostendere ovi ramum viridem, & puero nuces, quamvis inspiratio interna sit, nihil est aliud, quam mentis illustratio, vel gratia, quæ menti aperit quod latebat, non autem inspiratio dilectionis, qua suave fit quod non delectabat; ideoque est gratia intellectus, non voluntatis, & gratia, juxta ea quæ diximus num. 7. naturæ innocentis, non per peccatum corruptæ. Verum quidquid de efficacia gratiæ sentias, nos enim sententiam nostram explicamus, alienam non rodimus; certissimum est victricem delectationem neque a Congruistis posse negari.

Tom. IV. novæ edit. pag. 330.

X. Quid vero *physicæ prædeterminationis* assertores, ac Sancti Thomæ discipuli? Hi non conveniunt quidem, an gratia sit qualitas, an sit indeliberatus motus intellectus & voluntatis, quatenus a Deo *immediate* procedit, & an sit divina motio ipsos indeliberatos actus præcedens; & videtur sententia hæc postrema, quæ in definitione gratiæ a nobis superius vindicata comprehenditur, esse apud Thomistas communior: eamque acerrime propugnant Thomas Lemos tom. IV. Panopliæ tract. 7. & Joannes Gonzales Controversia 1. cap. 4. at in hoc proculdubio conveniunt, quod gratia efficax contrariam concupiscentiam vincat, a nullo duro corde respuatur, atque operetur velle & perficere. Thomistarum aliqui cum Antonino Massoulié diss. 2. de libert. creata q. 6. art. 6. docent divina motione perfici libertatem, eo quod ex S. Augustino, & Sancto Thoma victricem delectationem immittat. *Et quidem* (ait vir ille doctissimus) *frequentissimam esse apud D. Augustinum eam phrasim, gratiam esse victricem delectationem, aut divina gratia delectationem ingenerari in anima, qua voluntas illecta sponte trahentem gratiam sequatur, nemo vel a limine sanctum virum salutavit, qui facile id non animadverterit.* Demonstrat vero scriptor præstantissimus nil esse aliud suavitatem atque delectationem, quam inclinationem ipsam voluntatis ad bonum rationi consentaneum, & conveniens naturæ: addit nihil esse, quod efficacius & suavius voluntatem attrahat, ut præstat delectatio, a qua ita se vinci sinit voluntas, ut vix resistendo vires habeat, & licet possit, nolit tamen non vinci: profert plura Augustini testimonia, iisdem consonantia ac superius præmissa: ostendit ex Doctore Angelico, Opusc. 61. cap. 19. naturam humani cordis cognatam esse actioni dilectionis, unde experimur amore animum pertrahi: ex 1. 2. qu. 24. art. 1. delectatione perfici operationem, ac neminem convenientem vitam agere sine alicujus boni perceptione aut delectatione, atque ex q. 35. Deum naturæ institutorem operationum gratia delectationes posuisse. Producit Poeticum illud etiam ab Augustino laudatum tractatu 26. in Joan. *Trahit sua quemque voluptas*: inquit cum eodem majorem esse voluptatem animi quam corporis, & mentis quam ventris; concludit divina motione non lædi, sed perfici libertatem, *cum ea nihil aliud sit quam quædam immissio, & impressio cælestis cujusdam suavitatis, qua anima perfunditur*, & frequentissimam Augustini de *victrici delectatione* sententiam, & communem loquendi modum cum severioris Theologiæ Thomisticæ principiis ad amussim convenire. Atque hæc, si Thomistarum aliquis nostram de victrici delectatione sententiam vellicabit, eo magis fas nobis erit reponere, quod Antoninum assecutum fuisse *mentem Doctoris Angelici* testantur eruditi Censores Operibus ejus præmissi, inter quos eximii duo Ordinis Prædicatorum Magistri & Socii Raymundus Esra, & Franciscus Blanco. Complures item alii Opus Antonini Massoulié comprobarunt, ex Ordine Minorum, Carmelitarum, Minimorum, Clericorum Regularium, aliorumque, atque illud appellarunt *opus egregium*, menti Sancti Thomæ *perenniter consonum*, referens doctrinam, *quam in Urbe omnium fere Ordinum Theologi, paucis exceptis, tuentur*, nil *quod sapiat novitatem*, sed *sanam doctrinam* ubique continens, felicissime *cavillos omnes & sophismata* dispellens, ac tale, ut *quocunque calamo exarari Sanctus Magister debuisset, non potuisset certe vel majori, vel meliori*. Nec facultate tantum consueta Romanis typis impressum fuit, sed peculiari quoque licentia Eminentissimorum Cardinalium Generalium Inquisitorum, emanata feria 4. die 23. Nov. 1680. in Generali Congregatione S. Officii. Quare interdum testimoniis hujus auctoris, non tamen solius, sed aliorum quoque multorum, objectum crimen retundam. Ergo ad alios.

Lemos Panop. tom. 4. pag. 227. 318. 322. & ibid. p. 2. pag. 129. 135. 156. Gonzales pag. 17. edit. Lugdun.

S. Thomas sui interpr. tom. 1. pag. 348. & seqq.

XI. Antoninus etiam Reginaldus ex eadem Prædicatorum familia, quo nullus uberiori stylo de Gratia efficaci disseruit, in Opere, cui titulus *de Mente Concilii Tridentini* part. 1. cap. 52. scribit: *Porro hanc gratiam tam aperte docuit Augustinus, ut mirum sit, si quis ipsa ejus scripta legerit, & eum illam non asseruisse, sibi suadere, aut dicere valeat. Prolixius foret omnia D. Augustini loca, in quibus hanc gratiam a se assertam, & a Pelagianis eorumque Reliquiis impugnatam describit, ad longum recensere; ad præsens sufficiet ejus notas ex ipso Augustino velut in compendium redigere. Igitur Augustinus his verbis hanc gratiam circumscribit: Quæ est victrix delectatio supra ipsum liberum arbitrium, sic dicta ab effectu, quia ejus vincit duritiam & renisum; qua Deus operatur in homine voluntatem, ipsam volitionem, ipsum velle, occultissima & efficacissima potestate; qua, quando Deus tangit cor, homo præparat cor; qua reluctanti (sive in homine reluctante) prius aditus divinæ vocationis procuratur; qua homines fiunt ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes, quæ est magna & efficacissima vocatio; qua sic adjuvatur homo, ut faciat quod jubetur, qua Deus facit ut faciamus præbendo vires efficacissimas voluntati; qua ut gratia potentiore convertit; quæ sit auxilium quo fit, non sine quo non fit; quo nonnisi perseverantes fiunt qui illud habent; qua gratia voluntas insuperabiliter & indeclinabiliter agitur, ratione cujus Deus magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas, & habet humanorum cordium quo placuerit inclinandorum omnipotentissimam potestatem, qua fit ut sit velle vel nolle in hominis volentis aut nolentis sit potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem; qua fit ut voluntati Dei humanæ voluntates non possint resistere, auxilium quo non sola possibilitas juvatur, sed voluntas & actio; qua non solum dat posse, sed dat velle & agere; quæ operatur ipsum velle; per quam possibilitas cum effectu in sanctis provenit, quæ est doctrina quam omnis qui audit a Patre, non solum potest venire ad Christum, sed venit; ubi & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus est, qua fiunt ex nolentibus*

Reginaldus pagina edit. Antuerpiensis 196. & 197.

lentibus

lentibus volentes, non sicut facit doctor homo, sed intus operatur ipsum velle per investigabiles vias suas; qua a nullo duro corde respuitur, quia ideirco tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur; qua mirabili modo operatur & velle; qua voluntas agitur & agit; qua flectit & inclinat voluntates quas vult, cum vult, & ubi vult; qua est vocatio ita effectrix bonæ voluntatis, ut omnis eam vocatus sequatur. Agnosco verba Augustini accurate ex ejus Operibus in unum collecta; iisque ultro libenterque subscribo. Quis autem his perlectis gratiam efficacem esse victricem delectationem, quæ superat cordis duritiam, & contrariam carnis concupiscentiam, negare poterit?

XII. Thomistarum utique bene multi a nobis eo in capite dissident, quod tam in statu innocentiæ, quam in statu infirmitatis ad recte agendum gratiam *ab extrinseco efficacem* esse necessariam existimant; at non proinde definitionem, de qua disputationem instituo, ulla ratione repudiant. Nam gratiam efficacem collatam fuisse Angelis sanctis, singuli uno ore se demonstrare ajunt ex Augustino lib. XII. de Civit. Dei cap. 5. ubi legimus Angelos, qui steterunt, fuisse *amplius adjutos*, atque amplius hoc adjutorium fuisse * *magnam per Spiritum Sanctum datam abundantiam caritatis Dei*. „ *Quis enim dicat* (ait prælaudatus Reginaldus p. 2. cap. 31.) *magnam illam abundantiam caritatis Dei, quæ fuisset etiam Angelis malis data si stetissent, & quæ consequenter data est illis qui steterunt, esse gratiam ab arbitrii nutu determinabilem? Qui exercitati sunt in scriptis Divi Augustini norunt profecto, nihil in ejus Operibus usitatius esse, quam quod gratiam illam, de qua cum Pelagio contendebat, explicet nomine bonæ voluntatis, caritatis, abundantiæ divini amoris, & aliis similibus terminis.* Et paullo infra: *Hoc auxilium, quod significatur per hanc abundantiam caritatis, non aliud est quam gratia per seipsam efficax.* Censent itaque Thomistæ etiam gratiam efficacem datam sanctis Angelis fuisse inspirationem uberioris caritatis, & vividioris delectationis. Cum vero teneantur iidem Thomistæ fateri gratiam efficacem hujus status differre a gratia efficaci collata sanctis Angelis, & hanc esse illa *potentiorem*, ut de Corrept. & gratia cap. 11. ait Augustinus, discrimen illud inde repetunt, quod illa gratia non subjiciebat rebellantem appetitum rationi, hæc subjicit, ideoque ajunt Augustinum vocasse illam gratiam Adami *leviorem*, quia tunc nulla erat pugna, hanc vero *potentiorem*, quia domat & subjicit renitentem sibi concupiscentiam, ut inquit sequenti cap. 32. idem Reginaldus. Sive ergo creatura innocens indiguerit, sive non indiguerit gratia *ab intrinseco* efficaci. Thomistæ nobis concedunt hanc gratiam esse inspirationem dilectionis, & caritatis victricis: aut si mavis, motionem, & qualitatem, qua illiusmodi dilectio & caritas inspiratur, non enim ullibi contentiose investigavimus, num delectatio victrix sit ipsa *essentia* gratiæ efficacis, vel id quod divina supernaturali motione in nobis producitur: sed utrumque, ut diximus, propositione nostra complexi fuimus; utrumque etiam, si recte rem perpendamus, commonstrant hæc duo Augustini verba, *Inspiratio sanctæ dilectionis*.

* De Corrept. & gratia cap. 30 num. 89.

Reginald. pag. 648.

Pag. 969.

Pag. 971.

XIII. Tenuit, propugnavitque nostram de gratia efficaci sententiam Franciscus Macedo ex Jesuita Minor Sancti Francisci, nunquam de Jansenismo suspectus, sed Jansenianæ hæresis profligator in Opere, cui titulus, *Mens Innocentii divinitus inspirata*, & in aliis Theologicis scriptis, quorum potissimum testimoniis Eminentissimus Norisius, ut constat ex quinque dissertationibus Historiæ Pelagianæ adjectis, depulit omnem Jansenianæ erroris illatam sibi calumniam: Ergo Pater Macedo in *Cortina*, seu in *Oraculis ex D. Augustino editis* pag. 20. hanc thesim 69. proponit: *Efficacia Gratiæ in propria virtute intrinseca ipsius gratiæ victricis sita est, cujus victoria in delectatione & suavitate consistit; opponitur suggestioni & motui concupiscentiæ, & diaboli delectationi ad malum incitantis*. Atque hanc thesim P. Macedo decem & octo S. P. Augustini citatis locis confirmat. Luculentius id commonstrat alio in Opere, quod *Scrinium*, & *Mentem Augustini de duplici adjutorio* appellavit: unde nonnulla promam proximo, qui ad hunc consequetur, paragrapho.

XIV. Prætermittere nolo, etsi dicta abunde sufficiant, quæ docet Eminentissimus Cardinalis Laurentius Brancatus de Laurea in Opusculo 3. de Gratiis actualibus: cujus eximii viri eo magis sententia probanda est, quod certissimis monumentis constat hoc Opusculum edidisse, quum ætate, scientia, hujusque controversiæ, in qua ante annos novem, scilicet anno 1678. Norisianis scriptis adversabatur, plenissima præditus erat cognitione, siquidem tria Opuscula Romæ in lucem emissa sunt anno 1687. Itaque citato Opusculo 3. num. 316. probat vir eximius efficaci gratia infallibiliter fieri bonum opus absque læsione libertatis, quoniam *voluntas prædicta gratia illa faciente facere, seu efficaci, quantum est in se potest eam non sequi, sed maxima delectatione, ac suavitate afficitur a gratia, ubi eaque suaviter trahitur, sed cum sua libertate*. Explicans deinde num. 330. & seqq. quomodo gratia efficax agat *cum suavitate, ac delectatione voluntatis*, id primum evincit congerendo multa Augustini loca, scilicet ex lib. de Peccat. merit. & remiss. cap. 17. Enarrat. in Ps. 118. lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. de Spiritu & lit. cap. 3. & 29. de Corrept. & grat. cap. 2. in Psal. 33. & 84. priorem argumentationem concludens: *Docet*, Augustinus, *quomodo Deus per gratiam suam faciat nos operari bonum, dicens* hom. 29. cap. ult. *inspirando virtutem, dando menti tua eulistem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur*. Deinde sententiam suam, ac nostram probat scriptor clarissimus firmissimis argumentis auctoritate Augustini suffultis: quorum unum num. 338. petit *ex modo operandi connaturali humanæ naturæ, quæ ad opus trahitur delectatione ac suavitate*. Nam primo, inquit, *omnis peccans ideo peccat, quia delectationem, gaudium, & suavitatem percipit & gustat in quovis peccato: & licet res hæc notoria sit, & quilibet purus viator, concupiscentiæ tyrannidi subditus hanc miseriam experiatur; tamen cum sanctus Doctor pluribus in locis probat, incipiens a primis parentibus, qui etiamsi concupiscentiæ miseriam adhuc non contraxissent, nihilominus ex delectatione pomi, & desiderio scientiæ boni & mali peccarunt*: ita in lib. de Gen. contra Manich. *Et de omnibus aliis peccantibus omni peccatorum genere prosequitur probare, quod ideo peccant, quia delectationem ex peccatis percipiunt*; ita in lib. 22. contra Faustum cap. 18. in lib. 2. de Bapt. cap. 10. lib. 83. qq. q. 86. *Et alibi sæpe. Unum locum adducam per extensum*, estque serm. 6. de Verb. Apost. cap. 1. Quidquid est peccatorum in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur nisi ex mala cupiditate, nisi ex illicita delectatione, *&c. Supposita, inquam, hac inclinatione, & facilitate hominis ad peccandum ex mera cupiditate ac delectatione*, ait Sanctus Augustinus: *Sapientissimus, potentissimus, ac benignissimus Deus, ut hominem ad delectationes malas, ac terrenas deditum, ab illis averteret, & ad bona opera virtutum vitiis illis contraria per gratiam induceret, delectationes ac suavitates spirituales, longe majores, ac dulciores, per gratiam voluntati hominis infundit, & sic illecta & inflammata voluntas ad ea opera bona, sive præcepti, sive consilii, sive supererogationis prorumpit*. Producit tum Cardinalis doctissimus ea Augustini loca, quibus doctrina hæc traditur atque explicatur, ex lib. de Contin. cap. 3. ex serm. 6. de Verbis Apost. cap. 9. & ex serm. 17. de Verbis item Apost. cap. 1. illinc inferens num. 339. *Dei sapientiam & misericordiam, ut miseros homines ad mala objecta, malasque circa ea operationes in delectatione concupiscentiæ propensos, ab eis avertat, ac ad objecta & opera eis contraria convertat, atque trahat, ut Salvator dicit, per gratiam majorem & nobiliorem delectationem voluntati inducentem, id facere*, &c. Præterea num. 340. & seq. hæc omnia confirmat aliis ex eodem Augustino productis locis, quibus gratiam, qua avertimur a malo, & facimus bonum, ita circumscribit, ut nos ad opus trahat, *faciens vere cognosci verum bonum, & ingerens delectationem ac suavitatem*: quod revera Augustinus docet lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 17. & 19. aliisque in locis, ex quibus Laurea eamdem infert consecutionem, idest, *Quod Deus per suam gratiam sic operatur cum voluntate humana, ut omnia quæ præcipit, vel consulit alicui, a quo vult ut impleantur, ita reddit clara ut cognoscatur eorum bonitas ac veritas; & delectabilia ac suavia, ut præferantur objectis appositis perniciose delectabilibus, & hisce spretis illa amentur & amplectantur*. Tandem Emin. Cardinalis præcedentes ratiocinationes corroborat illustratque plurium sanctorum exemplis; præsertim Martyrum, quibus, ut Augustinus ait lib. 18. de Civit. Dei cap. 7. *in abundantia gratiæ spiritus illius, qui ubi vult spirat, datum est ut tantum Christum amare possent, ut cum tanto vitæ discrimine negare non possent*. Talis, inquit, fuit Stephanus plenus gratia & fortitudine, de quo canit Ecclesia, *Lapides torrentis illi dulces fuerunt*: talis Laurentius, qui præ dulcedine moriendi pro Christo tyrannum deridens ajebat, *Assatum est jam, versa & manduca*. talis Andreas Apostolus clamans, dum ad crucem raperetur. *O bona crux diu desiderata, sollicite amata, sine intermissione quæsita, & aliquando concupiscenti animo præparata!* tales Marcus & Marcellianus, qui ad stipem alligati, clavisque confixi, *Nunquam* (dicere) *tam jucunde epulati sumus, quam hæc libenter Jesu Christi causa perferimus*. Ex his, aliisque exemplis *luculenter patet*, inquit Laurea, *quod in observantia præceptorum Deus concurrit cum gratia reddente illam dulcem, suavem, delectabilem*, & jucun-

Arch. Angel. Bibliot. ... pag. 131.

Card. Laur. Opusc. pag. 419.

Ibidem a pag. 477. usque ad pag. 483.

eundem etiam in cruciatibus, adjiciens exemplis Sanctorum quotidianum experimentum, quo unusquisque contra concupiscentiam agens *delectatur & gaudet*; quemadmodum Abraham jam senex se, Ismaelem filium suum adolescentulum, & vernaculos domi suæ circumcisioni subjecit, ac deinde ad filium suum Isaac immolandum processit: sanctissimi viri ludibria, verbera, vincula, & carceres experti sunt; atque innumeri sponte sese jejuniis, corporisque afflictationibus dederunt; quod nequaquam fecissent, nisi Deus in iis incommodis perferendis inspirasset *delectationem ac suavitatem*. Absolvit num. 746. dissertationem his verbis: *Sic ergo benignissimus Dominus, & amantissimus parens nobiscum operatur, cum præcepta, vel consilia, vel supererogatoria sunt adimplenda; facit enim veritatem boni apparere, inspirat, & inflammat, ut amplectatur, & delectationem, ac suavitatem in exequendo largitur*. Eritne in posterum, qui sententiam constituentem auxilium efficax in delectatione victrici tamquam Jansenianam vellicet & rolamet? At illam innumeris Augustini testimoniis, quorum aliqua producta sunt, aliqua tantum indicata, insignium Theologorum approbatione, argumentationibus, exemplis, rerumque experientia, veram, certam, inconcussam, firmissimamque hactenus demonstravimus.

XV. Hanc proinde sententiam instituti nostri Theologi unanimi consensione propugnant, quamquam inter nos divisi sumus, & aliqui ex nostratibus Ægidiani, aliqui vero Augustiniani dici amant. Nam Ægidiani, ut apparet ex Friderico Gavardi, qu. 2. de Grat. art. 1. & 2. uti gratiam universim locant *in actibus indeliberatis, quibus cognoscimus, & diligimus Deum, nobis donatis & infusis in cordibus nostris*, ita energiam gratiæ efficacis in hoc constituunt, *ut per ipsam homo velit, & Deum diligat, atque tanto ardore diligat, ut roboretur voluntas ad superandas carnis concupiscentias, quæ ipsum a Dei amore conantur avertere*; ac producunt & ipsi, quæ de adjutorio *Quo*, sive gratia efficaci, cap. 11. de Corrept. & Gratia ait S. Pater: *Qua etiam fit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat*. De iis vero, qui Augustiniani dicuntur, nulla oriri potest dubitatio, ut constabit legenti Opera Norisii, de quo paullo infra, Aurelium Piette p. 3. cap. 2. Clenaets in Opusculo, cui titulus, *Augustinus per seipsum docens*, cap. 11. Philippum Van-Waure in erudito contra Jansenium Opere, quod inscribitur, *Augustinus Europæus perperam dictus*, Nicolaum Girken in Summ. Tract. 1. qu. 2. dub. 6.

Gav. tom. 4. pag. 501. & 503.

To. 3. pag. 133.

XVI. Reliquum est, ut nonnulla dicantur de parte systematis nostri postrema, in qua statuimus sanctam delectationem non esse eamdem in omnibus, sed gradus habere, & modo efficacem, modo inefficacem esse: quod, si nonnihil sapio, ex dictis est apertissimum atque manifestissimum. Nam si gratia universim definita est superna illustratio mentis, & inspiratio sanctæ dilectionis; gratia autem efficax ea est, quæ inspirat certam scientiam, ac delectationem victricem: quoniam de fide est, omnem gratiam non esse reipsa effectricem, nec semper homines gratia præventos tanto ardore diligere, ut voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem; consequens erit, admittendam esse voluntatem spiritus parvam atque robustam, delectationemque majorem atque minorem: quarum robusta ac major concupiscentiam superans sit gratia efficax; parva autem & minor sit gratia inefficax, quam Schola *sufficientem* appellat, vocabulo, ut postea dicetur, non in eadem significatione ab omnibus Catholicis usurpato. Et quanquam doctrina hæc ex præcedentibus consequatur; illam tamen demonstravi ex Augustino lib. de peccat. meritis cap. 5. de Gratia & lib. arbitrio cap. 15. serm. 17. de verbis Apostoli, lib. 6. Confess. cap. 5. aliisque locis perspicuis, quæ necessum non est ut repetantur, necnon ex ipsa notione gratiæ medicinalis, quæ refertur ad hominis peccati vulnere affectæ infirmitatem, atque languorem.

Vide Tom. 1 pag. 153. 156 336. 337. &c.

XVII. Hinc Norisius, cujus paullo supra dixi mentionem a me hoc in loco faciendam esse, describens in *Calumnia sublata* cap. 3. auxilium *sine quo non* dans *posse*, non *agere*, quod idem omnino est, ac auxilium sufficiens Scholasticorum, prout distinguitur ab efficaci, *Jam vero*, inquit, *adjutorio* sine quo non *movetur voluntas ad eliciendos actus debiles, nempe desideria, conatus, orationes minus fervidas pro adimplendis mandatis, in ordine ad quorum executionem adjutorium* sine quo non *est tantum auxilium remotum, impetratorium tamen auxilii* quo, *sive gratiæ efficacis atque victricis, qua sola mandata reapse implentur*: productisque verbis Patris Macedi in Scrinio pagina 65. *Igitur ad hujusmodi actus imperfectos*, * *qui sunt inchoata desideria boni in peccatoribus & justis*, *istud adjutorium sine quo non & exigitur & invenitur*; prosequitur Norisius: *Augustinus lib. de Grat. & libero arbitrio cap. 17. scribit*: Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam. *Illa bona voluntas est ab adjutorio sine quo non, quo desiderium præcepti implendi excitatur, qui tamen motus est invalidus, nisi adjutorio quo roboretur*. Similia Norisius ad Germanitatem vert. XIII. & XIV. prope finem primi Voluminis. Nec poterat Cardinalis amplissimus sententiam nostram, ac suam expressius exponere, quam admittendo gratiam, quæ inspirat desiderium implendi præceptum, & voluntatem bonam, sed parvam, & invalidam, quæ gratia est auxilium ab Augustino appellatum auxilium *sine quo non*, & a Scholasticis auxilium *sufficiens*; & rursus admittendo gratiam, qua motus invalidi roborantur, & inspiratur voluntas, quæ proxime, & absque alia gratia sufficit ad implenda mandata; quam gratiam Augustinus vocat auxilium *quo*, Scholastici autem appellant auxilium *efficax*. Plura sequenti §. Interim perspicuum est ex Augustino & Norisio gratiam modo parvam & invalidam, modo autem robustam & flagrantissimam caritatem inspirare; atque ut ait S. Pater lib. 2. de Peccator. mer. & remiss. cap. 5. num. 6. adjuvare illum tantum, *illum autem non tantum; istum illo, illum isto modo*: ac perspicuum itidem est, systema, quod Anonymus illusorie simul ac pueriliter nunc *Bellarminum*, nunc *Bertinianum* appellitat, Norisianum & Augustinianum esse, nos vero ludificationibus, ineptiisque suis cohonestari plurimum, & Augustiniani systematis propugnatores, ac vindices declarari.

To. 3. pag. 1070.

* qui, sed ita habetur in Scrinio.

XVIII. Et quoniam Cardinalis Norisius paullo supra meminit Patris Macedi; is in *Scrinio*, sive Mente Augustini *de duplici adjutorio* cap. 7. hæc habet: „ Constat esse in nobis parvas quasdam & infirmas voluntates bonas, quæ conatus & impetus quidam ad virtutem sunt: quæ in peccatoribus præsertim vitiis deditis, & inveteratam usu peccandi obstinatis inveniuntur, ac eorum pulsant, excitantque voluntates, sed non movent efficaciter, & tantum actus inchoatos & imperfectos eliciunt, qui velleitates dicuntur. In sanctis vero & justis eosdem sæpe videmus: nam non semper ii perfecte operantur, & easdem velleitates experiuntur. Igitur ad hujusmodi actus imperfectos, qui sunt inchoata desideria boni, in peccatoribus & justis istud adjutorium & exigitur & invenitur, quod illos tantummodo operetur. Deinde cum vel iidem peccatores peccata multiplicant, & justi a recta via primum peccando deficiunt, & quoties postea delinquunt, toties iis hujusmodi gratia adest, quæ cum leviter pulset ac inefficax sit, & similis illi adjutorio gratiæ, proculdubio illa gratia est, quæ adesse debuit ex ea ratione generali, qua dicitur, *In eo quod vitari non potest, peccari non posse*, & cum adesset, victrix non fuit, atque adeo efficax non fuit, quod est ipsum adjutorium *Sine quo non*, non *Quo*: unde deducitur evidenter fuisse gratiam *inefficacem*, idest, ipsum adjutorium *sine quo non*: cujus in hoc statu virtus est imminuta, ratione naturæ vitiatæ & corruptæ, & arbitrii *inclinati*, & *infirmati*, & *attenuati*, secundum doctrinam Concilii Arausicani cap. 8. 13. 26. a nobis superius expositam. Hanc differentiam adjutorii inefficacis ab efficaci ita declaratam ex Augustino accepi. Et quidem ea clara est circa primam partem auxilii efficientis *parvas illas & infirmas*, ut Augustinus loquitur, *voluntates*: nam illas non esse a gratia magna & efficaci, idest adjutorio *Quo*, per se constat, & perspicue tradit lib. 2. de Peccat. meritis & remissione cap. 4. & 5. & ep. clarissima, & lib. de Sp. & lit. cap. 4. expresse, nec minus lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 4. & 15. & lib. de perfectione justitiæ prope finem, & aliis plerisque locis, in quibus docet per motus inchoatos, & imperfectos per Gratiam factos in voluntate non impleri mandata: nam sunt voluntates, & impetus, qui tandem *in mediis conatibus ægri deficiunt*. Qui tamen non deficerent, si augeretur gratia, & per eam auctam & robustam voluntas valida & robusta redderetur; per hanc enim præcepta implerentur „. Hæc, aliaque bene multa Franciscus Macedo, de quo rursus in hujus Operis progressione: illa enim ad id commonstrandum, quod in præsentia disquiritur, faciunt satis superque. Porro si huic Scriptori, aut Norisio nostro audeat quis Jansenianæ hæreseos inferre calumniam, aut asserat nos ab horum systemate vel latum unguem discessisse, proximo paragrapho refutabitur, tametsi refutatus sit hactenus, modo absque livore tribus operibus ante oculos positis, idest, *Quinque Norisianis dissertationibus*, cum separatim, tum nuper in tertio Volumine editis, *Scrinio* P. Macedi, & tertio *De Theologicis disciplinis* tomo, quæ nunc exscripsimus aut laudavimus, a lectore nec penitus rudi, nec

Pag. 65. & seq.

inviden-

invidentia excæcato, nec partium studiis addicto, diligentissima conferantur, Habes, ut opinor, tres illas propositiones initio positas, quæ systema Augustinianum, nostrumque comprehendunt, & quibus inscius & insidiosus Anonymus molem fictitii *Jansenismi Redivivi* superstruit, ab omni erroris insimulatione, & suspicione purgatas.

§. II.

Vindicantur quæ in superiori systemata ab adversariis redarguuntur.

BEne habet, inquis: quod gratia parvam, & robustam voluntatem inspiret, quod si victricem tribuat delectationem sit efficax, quod in illustratione mentis, & inspiratione dilectionis constituenda sit actualis gratiæ natura, Catholicum systema est, atque, si ita illud appellare lubet, Augustinianum: sed tria sunt, quæ Jansenianum redolent dogma, & quinque damnatarum propositionum sunt fons & origo, a quibus novi Janseniani, quos inter eminent duo haud dubie spurii Augustinenses, minime abhorrent. Horum primum est, quod non tantum in delectatione victrici reponunt gratiam efficientem, sed in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, sive in delectatione *relativa*, non absoluta. Alterum, quod negant in delectatione inferioris gradus *potentiam proxime expeditam*, ad hanc requirentes ex parte potentiæ & actus primi robustiorem delectationem, ideoque gratia inefficax, sive adjutorium *sine quo* ab ipsis deprædicatum, non est vera gratia *sufficiens*, neque Molinistico sensu, neque Thomistico; cum gratia sufficiens communi sensu Catholicorum conferat ipsam *potentiam proxime expeditam*. Tertium, quod hinc consequitur, veram gratiam sufficientem e medio tollunt, a cujus etiam nomine fraudulenter & insidiosissime abhorrent, illam potius inefficacem, quam *sufficientem* appellantes. Atque hæ sunt Janseniani erroris notæ, hi characteres. Demonstrarunt id productis compluribus Jansenii textibus cum Stephano Dechamps Antijanseniani permulti, necnon Theologorum præstantissimi, quorum monimenta singula collegit ætate nostra Tournelius. Ego vero, tametsi omnium Antijansenianorum commendo studium, firmissime tamen, & absque ulla hæsitatione pronuntio, tria doctrinæ capita nuperrime commemorata nequaquam erronea esse, nec damnatarum propositionum principia; sed aliquos Jansenii quidem refutandi zelo permotos, sed propriæ sententiæ præjudicio abreptos, quid Catholicum sit, quid erroneum ac damnatum minime distinxisse, atque ex horum lucubrationibus veritate ac falsitate permixtis ansam arripuisse sciolum & incautum Anonymum, & si qui alii sunt, curtæ eruditionis & pinguis minervæ homines, inconcussa Augustini dogmata, quæ velins, nolins, sunt eadem ac nostra, tamquam portenta hæresum calumniandi. Quod ubi de tribus hisce punctis pertractatum erit, vel inviti conviciatores singuli fatebuntur, ac magna illa *Jansenismi Redivivi* machine, quæ adinstar simulacri regis Assyriorum superbissime erecta est, in minutissimum pulverem comminuetur, pudebitque fabricatorem malevolum permiscuisse se bona, ac mala elementa, molemque nulla ligatura compactam luteis erectam cruribus statuisse.

I. Ergo quod gratia efficax sita sit *in delectatione victrici*, quæ gradu robustioris caritatis, & bonæ voluntatis ardore superet carnis concupiscentiam, Orthodoxi, & nulla Janseniani erroris suspicione laborantes, apertissime tradiderunt. Ac primum ii auctores, qui docent auxilium *sine quo non*, sive gratiam sufficientem, prout distinguitur ab efficaci, inspirare *parvam & invalidam voluntatem*, & auxilium *quo*, sive efficax inspirare voluntatem *magnam* atque *robustam*, qua superetur voluntas carnis terrenis voluptatibus inhians, in qua sententia sunt Norisius, & Macedo, prout superius ostendimus, absque ulla ambage, absque ullo verborum involucro locant effectricis gratiæ energiam non in delectatione *absoluta*, sed in delectatione *robustiori*, ac majori, qua contraria concupiscentia substernitur. Hactenus dicta sufficiunt unicuique probo, ingenuoque Theologo: at pervicacis adversarii excutientes oculos provoco ad ea, quæ sequuntur, clariora sole horis meridianis fulgente.

II. Franciscus Macedo, cujus doctrinam, ut diximus, non solum amplectitur, probatque Norisius, verumetiam ea utitur *in Germanitatibus*, *in Calumnia sublata*, & *in Parallelo* ad se vindicandum, & ad repellendam arcendamque insimulationem Bajanismi & Jansenismi, in præcitato *Scrinii* Opere cap. 7. gratiæ

Pater Macedo Scrin. pag. 68. ausiliatricis gradus primum demonstrat ea motibus concupiscentiæ, ad quos frænandos nobis eadem gratia divinitus inspiratur. *Illius enim concupiscentiæ*, inquit, *interdum tam parvi sunt, tamque tenues motus, ut eos voluntas non curet, præsertim si sit hominis justi, & sancti: interdum crescunt & intenduntur, ita ut facessant negotium voluntati, & opus sit cum iis exertis omnibus viribus voluntatis luctari, & aliquando in ea lucta contingat justum hominem deficere, & superari. In his quatuor (tot sunt quippe) eventibus semper est libera voluntas, & tamen diverso modo libera, & in eodem statu libero, diversi tamen sunt gradus libertatis, concupiscentiæ tentantis motibus respondentes. Idem in eodem actu videbis inchoari amorem pulchritudinis, & paulatim intendi, donec inflammetur, ardeatque voluntas, & tandem victa consentiat. An non per gradus ardor ille cupiditatis crevit usque ad flammam, quæ in consensum erumpit, decurso spatio libertatis, infra quod ignis ille concurrit? Ecquis enim ab illis carceribus primi conatus usque ad metas consensus liberi, curriculum esse non videt latum, amplumque libertatis? imo in eo diversos gradus, stationesque, in quibus ipsa libera vis potestasque consistit? Hæc est germana & genuina Augustini mens, de motibus tum libertatis, tum gratiæ, tum concupiscentiæ.* Huic ratiocinio, quod num rectum firmumque sit, idoneumque ad sententiam nostram corroborandam, poterit unusquisque proprio comprobare experimento, addit vir doctus complura testimonia ex Augustini libris petita, quorum aliqua dispescunt motus voluntatis *in imperfectos, & inchoatos*, & *in validos ac perfectos*, respondentes, ut inquit, *aptis & accommodatis gratiæ pulsibus*; aliæ vero demonstrant ejusdem gratiæ minoris, & majoris gradus, sive, ut ait, *intensionis & remissionis accommodate ad voluntatem*. Testimonia prioris generis exscripta sunt ex lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. & 17. serm. 3. de verbis Apostoli, lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 3. lib. de sp. & lit. cap. 34. & habentur pagina *Scrinii* 69. Testimonia autem alterius ordinis, & pag. 70. producta, extant lib. 2. de peccat. merit. & rem. cap. 5. de Grat. & lib. arbit. cap. 15. de corrept. & Grat. cap. 11. quibus recitatis, *Hinc patet* (inquit Pater Macedo) *alias esse vires parvas a parva gratia, alias majores a majori, alias efficaces ab efficaci, alias efficacissimos ab efficacissima*. Idem confirmat exemplo Martyrum: *Ecquis enim neget invictam illam Martyrum constantiam Dei beneficium & gratiam fuisse, qua voluntates eorum vehementius excitatæ, mundum cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus suis vicerunt?* subjicit pag. 71. Profert eo loci & rationem Theologicam, propterea quod si cum gratia *omnino invariata, ac indifferente sine ullo pulsu motuque vehementi*, voluntas intensiorem illum motum exerceret; gratia a voluntate *vires & intensionem* accipere diceretur. Testatur pag. 72. *Augustinum delectationes carnis delectationibus spiritus opponere, & in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare*: nec testatur tantum; probat quoque ex lib. 1. de serm. Domini cap. 12. serm. 6. de verbis Apost. cap. 10. de corrept. & Grat. cap. 8. unde verba producit, decem ac novem aliis locis indigitatis. Quisquis Jansenianum hunc auctorem fuisse putat, magno in errore versatur, siquidem, ut dixi, illius verbis exornavit Norisius vindicationes suas, & quinquies reportavit de accusatoribus victoriam; qui autem hujus auctoris sententiam a nostra vel tantillum discrepare monstrabit, magnus erit nobis Apollo.

III. Nec soli Norisius & Macedo, quibus subscribunt quotquot Augustiniani dicuntur, verum etiam ii, qui inter Nostrates Romani Ægidii sectandæ ac propugnandæ doctrinæ totos sese devoverunt, illud de Gratia systema ab Augustino traditum, Orthodoxum, & inconcussum existimant. Petrus enim Mansio Hispanus, Doctor Salmanticensis in Opere inscripto, *S. Augustinus sui interpres & assertor*, quamquam acerrime impugnet systema Jansenianum, in quo soli delectatio victrix indeliberata, & voluntas in quolibet motu necessitatis vinculo constricta adstruitur nefario & hæretico sensu, de qua re dicturus sum postmodum; docet tamen quæst. v. §. 1. num. 14. juxta Augustinum adjutorium *Quo esse velle illud fortissimum, cui Deus contulit vires efficacissimas ad vincendas omnes difficultates internas, & externas*; quod S. Pater de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. vocat *ardentissimam voluntatem*: ac adjutorium *sine quo non*, ait Mansius esse *amorem, & quoddam velle indeliberatum, quo voluntas inclinatur ad servanda Dei mandata, & aliquando vult libere & deliberate, sed languide & imbecilliter*, subjiciens verba S. Patris eidem adjutorio adtribuentis voluntatem bonam, sed adhuc *parvam & invalidam*. Quæst. autem VIII. §. 4. demonstrat gratiam effectricem, quam repetit esse adjutorium *Quo*, non absolutam esse, sed *respectivam*, *non solum respectu operis, quod juxta majorem, vel minorem difficultatem petit majorem, vel minorem gratiam, sed etiam subjecti*, laudans auctores quosdam idem omnino sentientes, ut Montalvum, Albeldam, Massoulié. Atque id Mansius demon-

Mans. edit. Sal. 1718. pag. 101. pag. 459. & seq.

monstrat argumentationibus plurimis: quarum num. 41. prior illa est, quod *si gratia eadem pro gravi & levi tentatione sufficeret*, eo quod habeat efficaciam absolutam, *non esset necessarium addere gratiam, quantumcunque cresceret tentatio*: ratio altera num. 42. in eo nititur, quod *omnis difficultas operis conducentis ad finem vincenda est per amorem finis*; ideoque *quo major est difficultas operis, eo major debet esse amor finis, quo vincitur*: tertia num. 44. petitur ex principiis SS. Augustini & Thomæ, qui docent duo esse, quæ voluntatem impediunt ne faciat bonum, & ne motio Dei perfectam operationem producat, ignorantiam scilicet, atque cupiditatem: *Sed contraria* (inquit Mansius) *contrariis curantur, & cupiditas noxia amore honesto curanda est; ergo amor & velle honestum voluntatis, si superet cupiditatem, facit nos facere divina mandata*: quarta eodem numero promitur ex S. Thoma, qui 1. 2. q. 17. art. 5. hæc scribit de voluntatis imperio: *Animus quando imperfecte imperat sibi ut velit, hoc contingit ex hoc quod non perfecte imperat. Imperfectum autem imperium contingit, quia ratio ex diversis partibus movetur ad imperandum, vel non imperandum; unde fluctuat inter duo, & non perfecte imperat*: quibus verbis recitatis, *Ergo* (inquit Mansius) *nisi amor boni honesti superet contrarium amorem boni delectabilis, non potest voluntas plane imperare actus subsequentes ad primum velle, sed fluctuabit inter duos amores: ergo ut cum effectu imperet, & faciat, debet ita amare & fortiter velle, ut reipsa sequatur facere. Quo vides nostrum velle habere gradus, & esse respectivum ad subjectum, & ad difficultatem operis faciendi*. Argumentatio quinta depromitur ex ipsa natura gratiæ victricis, quæ nobis confertur, ut superata operum difficultate eadem opera adimpleamus; ex quo sequitur, ut gratia ad faciendum requisita *habeat gradus juxta gradus difficultatis operis faciendi*; id quod demonstratur exemplo, quoniam facilius est dare eleemosynam, quam subire martyrium; *ergo amor Dei sufficiens & efficax ad dandam eleemosynam, non sufficit ad subeundum martyrium*. Producit Mansius argumenta alia bene multa, sed qui hinc Ægidiani scriptoris mentem non percipit, quibusnam, obsecro, instrui poterit, ac permoveri? His cohærent, quæ scribunt Fridericus Gavardi tom. IV. Scholæ Ægidianæ q. 2. de Gratia actuali art. 2. Benignus Sichrovvsky Tract. x. q. 1. art. 3. pag. 14. Augustinus Gibbon Burgensis disput. 21. dub. ult. qui etiam laudat ex nostratibus Aragonium 2. 2. q. 83. Aloysium, & Basilium Legionenses, & alios; commonstratque nu. 13. hujus sententiæ a sententia Congruistarum latissimam discrepantiam.

S. Tho. tom. XI. edit. Ven. pag. 15. 2. ad 1.

Tom. IV. Grav. pag. 191. Gibbon tom. 4. p. 434. & 438.

IV. Non solum ab Instituti nostri Theologis, tum iis, qui Ægidio Romano nomen dedere, tum iis, qui impensius adhærere Augustino, & ab ipso nominari maluerunt, gratia non *absolute*, sed *relative* efficax, prout ex dictis manifestissimum est, defenditur & propugnatur: sed in ipso quoque Thomistarum numero ac multitudine inveniantur bene multi, quibus eadem sententia quammaxime arridet, ac videtur principiis Doctoris Angelici concordissima. Quod enim Deus pro majori, vel minori hominum corruptela, & concupiscentiæ ac tentationum pugna, gratiam nativa sua entitate plus minusve potentem conferat, ita ut quod in uno efficax est, in altero ob vividiorem concupiscentiam sit inefficax, affirmat 1. part. disput. 58. sect. 2. num. 1. Gonzales de Albenda, cujus hæc sunt verba: *Non oportet, quod gratia præveniens intrinsece inhærens, quæ in uno est efficax, sit etiam efficax in alio majori tentatione tentato. Ac proinde non est verum dicere, quod gratia præveniens intrinsece inhærens, quæ aliquando est efficax, debeat esse efficax semper, & in quocunque supposito æqualiter tentato*: & post pauca *D. Augustinus & D. Thomas explicant gratiæ prævenientis efficaciam per contemperamentum & congruentiam ejus cum subjecto, in quo reperitur, ut videlicet eo modo quis vocetur a Deo, ut impedimenta & tentationes temperentur a Spiritu Sancto, juxta modum, quantitatem internam inspirationis, quam novit se dedisse ei, qui vocatur*. Agunt de sententia hujus auctoris Hyacinthus Serry in Historia de Auxiliis lib. IV. cap. 27. & Antoninus Massoulié in *D. Thoma sui interprete* tom. 2. dissert. 3. q. 6. Nec desunt, qui sententiam Gonzalesii sic acceperunt, ut illum Congruistis adnumerarint, immerito tamen, ut dicam proximo num. 8. Certa sententia Albendæ plurimi est facienda, quum scripserit post celeberrimas Congregationes de Auxiliis, in quibus pro sententia Thomistica egregiam navaverat operam, ut Serrius testatur citato in loco.

Serry p. 609. edit. Antuerp. Massoulié pag. 305. edit. Rom.

V. Nec solus Joannes Gonzales adhæsit prælaudatæ sententiæ de Gratia *relative* efficaci, sed illam Thomistarum alii propugnarunt, latente Hyacintho de Graveson de myst. & annis Christi dissert. 16. quo in loco explicata opinione antiquiorum Thomistarum docentium gratiam efficacem distingui *entitate*, ac natura sua a gratia sufficiente, *Secundo*, inquit, *alii Thomistæ, qui volunt gratiam efficacem non distingui entitate, seu ex natura sua a gratia sufficiente, sed tantum penes intensionem graduum efficaciæ, quibus superat gradus malitiæ voluntatis creatæ, eamque convertit, docent, inquam, illi Thomistæ in solius hominis culpa esse quod gratia seipsa efficaci privetur. Idque illustrant hoc clarissimo exemplo: supponunt quippe voluntatem alicujus hominis ex pravis habitibus ac diuturna peccandi consuetudine ad octo, vel decem gradus obstinationis pervenisse; si itaque Deus huic homini male affecto gratiam conferat quæ plures & majores efficaciæ gradus habeat, quam sint gradus obstinationis, & malitiæ in voluntate, tum illa gratia suapte vi, seu victrice delectatione superabit obstinationem voluntatis, & erit reipsa efficax. At si Deus, ita exigentibus illius hominis demeritis, gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciæ superior, major, ac fortior non sit gradibus obstinationis, seu malitiæ voluntatis; tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, sed illam non convertet, nec illius obstinationis gradus superabit, eritque tunc temporis gratia tantum sufficiens & inefficax, non quidem ex defectu sui, cum reipsa, & vi sua converterat voluntatem, si minor esset voluntatis resistentia, sed ex defectu voluntatis, quæ obstinatione sua magis obsistit. Perinde ac si admotum lignum ignis non comburat, id non oritur ex parte ignis, qui agit, & cui non deest vis agendi, sed ex parte ligni, quod humiditate & aqua quum sit oppletum, efficaciæ, & vi ignis magis obsistit, eamque extinguit*. En Gravesonius fatetur sententiam de Gratia efficaci *relative*, & juxta graduum superioritatem, esse aliquorum Thomistarum; ideoque idem auctor ubi in Epistolis *delectationem relative victricem* Jansenianum dogma appellat, intelligendus est de *victrici delectatione* superiori gradu injiciente vinculum voluntati, eamque ad opus trahente absque libertate indifferentiæ, & cum sola immunitate a coactione, ut explicabo sequenti paragrapho. Nunc enim illud tantum pronuntio, *delectationem victricem*, ut supra explicatam, atque a nobis, & a Thomistis illis, de quibus Gravesonius loquitur, defensatam, tantum differre a *delectatione victrici* Janseniana, quantum decretum *efficax absolutum & gratia prædeterminans*, prout a Thomistis defenditur, differt a decreto efficaci & prædeterminatione Calviniana: siquidem nos, ac Thomistæ cum victrici delectatione & prædestinatione libertatem indifferentiæ, quam Calvinus & Jansenius minime agnoscunt, agnoscimus, profitemur, ac propugnamus.

Grav. pag. edit. Rom. 243.

VI. Joannem Gonzales, ac Thomistas, de quibus supra, non recedere a principiis Sancti Thomæ haud obscure commonstrant eadem principia, quibus Petrus Manso gratiam *relative* efficacem studuit comprobare. Vide quæ scripsi tertio numero hujus §. Verum ne a Thomistis, inter quos versamur, discedat statim oratio; Antoninus Massoulié prælaudata quæst. 6. id prolixa dissertatione studet evincere: ac primo articulo affirmat consentire *cum communi Sancti Thomæ discipulorum sententia* eam, quæ constituit divinæ gratiæ efficaciam in quadam congruitate, qua divinæ gratiæ motio superet malitiam, & resistentiam voluntatis: *unde*, inquit, *pro varia dispositione, & variis veluti gradibus malitiæ, cui superandæ consentanea gratia confertur, major in uno esse debeat, quam in alio, ita, ut in uno interdum effectum omnem habeat, quem habere potest, & suæ efficacitati proportionatum actum eliciat, & proprie efficax sit; in altero vero non omnem effectum habeat ex resistentia voluntatis, & tunc efficax quidem sit sua ipsa virtute, effectum tamen ex resistentia, ut dixi, voluntatis non habeat, sed tunc inefficax evadat*. Ad sententiam hanc demonstrandam, principio ait *varios esse posse, & reipsa esse obstinationis & resistentiæ voluntatis gradus; varios item gradus divinæ gratiæ, & motionis, quam ita Deus ex æquissimis suæ providentiæ legibus temperat, ut voluntatem pro libito impellat, vel concutiat solum, vel omnino convertat*: ex quo infert ea ratione efficacem, & sufficientem gratiam distingui, *ut efficax major sit, sufficiens minor, quæ resistentiam voluntatis omnino non vincat*. Deinde contendit hanc efficacis & sufficientis gratiæ rationem cohærere communi Thomisticæ Scholæ sententiæ, eo quod etiam Alvarez inter nobiliores Thomistas non postremus disput. 80. docuerit eamdem gratiam dici efficacem *respectu effectus imperfecti, quem efficit*, inefficacem vero, aut sufficientem *respectu actus ultimi ac perfectioris, ad quem disponit*. Idem confirmat ex diversis motibus, quibus impius ad justificationem disponitur, pulcherrima ex Angelico Præceptore q. 28. de Verit. art. 3. & ex 1. 2. q. 113. art. 7. proferens, quo in loco S. Thomas explicat justificationem exemplo *substantialis formæ*; quæ licet *in instanti*, ac momento, ut inquiunt Philosophi, producatur, prius tamen materia *per alterationem* disponitur, qua *alteratione* dispositiones contrariæ depelluntur; quamvis perfecta conversio aliquando momento fiat, ut contigit

Tom. 2. p. 303. de Aux. Massoul. vide etiam supra § 1. n. 10.

In Paulo, prout idem Sanctus Thomas docet cit. q. art. 10. Præterea Massoulié apposite mentem suam explanat comparatione ignis, qui primo immittit aliquem calorem, ac dispositionem aliquam producit. Deinde necessum est, ut majorem vel minorem calorem efficiat, quo lignum magis, vel minus dispositum est, at juxta subjecti variam dispositionem eadem aut similis actio ignis in uno effectum producit, quem non producit in altero: atque hac comparatione varios gratiæ gradus, & relativam efficacitatem explicat vir doctus pag. 208. & sequenti, quidquid ait Sancti Thomæ testimoniis illustrans. Secundo articulo a pag. 210. usque ad 214. eamdem sententiam corroborat, de efficacia divinæ gratiæ pertractans, eamque locans *in congruitate, & proportione*, ut illius utar verbis, *in eo posita, quod superet resistentiam voluntatis*, Ait Sanctum Thomam in cap. 5. Epist. ad Rom. comparare gratiam medicinæ: verbisque Sancti Thomæ productis, *Est igitur*, inquit, *gratia instar medicinæ, & proportionem quamdam requirit, ut scilicet sua vi superet vim, & effrænis cupiditatis impetum*. Et post pauca: *Ita si fortior sit divinæ gratiæ motio, & ea motione accensa caritas vincat, superetque pravam cupiditatem, tunc motio divinæ gratiæ efficax est: quod si e contra vehementior sit ipsa cupiditas, cassa & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem habeat, non habeat tamen perfectum, ad quem ex divina ordinatione refertur*. Fuse id probat allato discrimine, quod inter caussam *formalem*, & caussam *efficientem* intercedit, quarum illa statim effectum suum habet, & licet minima, contrariam *formam* expellit; altera autem gradatim agit, donec *excessu virtutis activæ possit sibi passum subjicere*: atque ita, inquit, gratia sanctificans, quamvis minima, omnia peccata mortalia omnino repellit, & tam in adulto, quam in parvulo effectum consequitur suum; sed gratia actualis pertinens ad genus gratiæ efficientis exigit contemperationem ordinemque dispositionum, quibus vincat voluntatis resistentiam, quod assequitur tandem, quando est major *eo cupiditatis motu, qui voluntatem hominis pertrahit, aut pertrahere nititur ad malum*. Hoc idem evincit ex diversa tentationum pugna, ad quam superandam divina gratia confertur, hinc inferens *majorem & ampliorem esse debere gratiam in eo, qui majori tentatione urgetur, quam in eo qui leviori pulsatur*. Idem probat ex discrimine & inæqualitate actuum, quos divina motio in nobis efficit. Demonstrat subinde, quam facilius in hac sententia de gratia *relative* efficaci vitentur incommoda, quam in aliis explicandi modis Scholasticorum. Hinc enim apparet gratiam sufficientem, quam Schola Thomistica admittit, esse verissime sufficientem, nam motio E. G. quatuor *si interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat, sed oritur ex prava dispositione voluntatis, quæ ob pravum habitum intensum V. G. ut quinque, ipsius actionis impressioni, & vi, seu efficacia divinæ motionis non subjicitur*; eo prorsus modo, quo si ignis admotum lignum non comburat, id non est adscribendum igni, quasi ei desit sufficiens vis agendi, sed quod lignum humiditate, & aqua plenum vi & efficaciæ ignis obsistat. Illud etiam commodi ex hac sententia proficisci demonstrat, quod rectissime imputatur homini ad culpam quod non agat, & divina præcepta non impleat, quando deest motio efficax; sufficeret enim divina motio, *nisi pravæ cupiditatis laqueo compedita voluntas teneretur; quod si in eo statu pravæ cupiditatis, quæ voluntati dominatur, eamque constringit, præter eam motionem ipsi necessaria sit, & majoris remedii ope egeat, imputet sibi, & magnitudini morbi prava hominis voluntas, quæ seipsam sua sese malitia, & cupiditate constrinxerit*. Alterum etiam commodum ex ea sententia reportatur, quod ea posita optime explicetur, cur in iis, qui convertuntur, Dei misericordia, in iis vero, qui non convertuntur, justum judicium sit agnoscendum; quod enim a Deo aversus *percipiat gratiam, quæ malitiæ vim & magnitudinem superet*, solius divinæ misericordiæ opus est; quod vero *minori motione pulsetur*, divinæ justitiæ est, cum ille abundantiori gratia privari omnino mereatur. Hæc Antoninus 2. articulo. In tertio, qui protenditur usque ad 222. paginam, totus est in demonstrando prædictam sententiam certissime esse Augustini, qui innumeris in locis statuit *efficaciam gratiæ in delectatione victrici, & tum delectationem e Deo immissam efficacem esse, cum superat voluptatem terrenam* & ne putes loqui hunc auctorem de victrici delectatione *absoluta*,
Pag. 222. col. 1. expende superius dicta, necnon quæ sequuntur: *Adeo virtus naturæ rectæ institutæ consentanea est, suasque delicias habet, ut nemo iis se non allici fineret, nisi aliquum pravæ cupiditatis adversa voluptate detineretur. Atque inde illa inter cupiditatem, & virtutem perpetua pugna: nec vinceretur ea cupiditatis voluptas, nisi Deus majorem delectationem immitteret, quæ alterius vires minueret, & cupiditatis resistentiam omnem superaret, Ergo & in eo videtur esse posita gratiæ efficacia, quod sit delectatio victrix, alterius scilicet delectationis, quam sibi subjicit, & cujus resistentiam superat*. Habentur hæc verba citata pagina 222. colum. 1. Postremo & quarto illius quæstionis articulo demonstrat Massoulié sententiam, in qua defenditur gratiæ efficacitas per delectationem gradu superiorem comparate ad pravam adversamque cupiditatem, convenire cum sententia inter Thomistas, quoad modum explicandi, communiorem; propterea quod etiam sententia illa gratiam admittat seipsa efficacem, *quæ sua vi per modum efficientis causæ, ac physice, consensum voluntatis efficiat, ipsumque prioritate naturæ & causalitatis antecedat*; habeatque connexionem cum effectu, non ex scientia media, *qua Deus futurum voluntatis consensum exploret, sed ex sua causalitate & infallibili vi agendi*, quam habet ex absoluto antecedenti divinæ voluntatis decreto, tantam, vel tantam motionem tribuendo, quantam Deus videt necessariam esse ad actum prædefinitum, prout superiori articulo 3. pag. 213. Massoulié demonstraverat accuratius agens de sua a Congruistis discrepantia. Quapropter in quarto articulo pag. 223. & seq. concludit, nullam aliam inter has duas Thomistarum sententias differentiam adinveniri, nisi quod una utriusque gratiæ, sufficientis, & efficacis *propriam notionem separans & distinguens, metaphysica magis, & exacta distinguendi arte utatur*, siquidem etsi sufficiens & efficax gratia interdum *minime entitate distinguantur*, & separentur; dubitari tamen non potest, *quin utriusque munera omnino diversa sint*, quæ diversa munera in uno, eodemque auxilio inveniuntur, quamvis sufficiens ab efficaci non distinguatur, nisi relate ad diversam subjecti dispositionem. De Antonino Massoulié, ejusque sententia legendus auctor Operis inscripti, *Le Disciple Pacifique de Saint Augustin*, editi Paris. an. 1715. Hic auctor cap. ultimo 2. p. a pag. 815. §. *Il y a un' autre maniere* usque ad pag. 821. §. *Je ne puis omettre*, gratiam relative efficacem accuratissime exponit, commendat, laudatque. *Il y a un' autre maniere* (inquit) *que le Pere Massoulié juge tres-propre, & tres-utile pour expliquer cette difficulté qui regarde la concorde de la grace efficace avec le libre-arbitre, c'est de dire avec Gonzalez celebre Thomiste, que l'efficace de la grace est relative & non absolue, & que elle consiste dans une certaine convenance & proportion speciale, & pour me servir de ce terme reçû dans l'école, dans une certaine congruité de la grace, a l'égard del' effet pour le quel elle est donnée, la quelle convenance rend la grace tres-propre à vaincre la malice, & la resistance de la volonté, & à surmonter les obstacles, & les indispositions qui se rencontrent dans un sujet pour le bien. Par exemple, à une volonté qui a six degrez d'obstination dans le mal par une mauvaise habitude, il sera besoin pour la convertir d'une grace plus forte qu' à une volonté qui n'auroit que trois ou quatre degrez de obstination: de sorte, que la même grace qui surmonteroit trois ou quatre degrez d'obstination, parce qu' elle seroit dans un degré tres-propre pour le surmonter, pourroit n'avoir pas la même convenance, ni par consequent le même effet & le même succés, si elle trouvoit six degrez d'opposition, d'obstacle, & de resistance*. Nemo, qui auctorem hunc legerit, Jansenianum illum fuisse suspicabitur. Ex ejus verbis pagina 827. *P. François de Bonne-Esperance Theologien de notre Ordre*, colligo fuisse Carmelitam.

VII. Mirum propterea est, Anonymum *Jansenismi Redivivi* auctorem in altera *Appendice* pag. 5. quam suo loco discutiemus, fateri nullam affinitatem habere cum hæresi Janseniana sententiam, quæ repetit gratiæ efficaciam *a physica prædeterminatione*, necnon sententiam alteram, quæ ponit efficaciam gratiæ *in delectatione victrici, modo victrix dicatur, non ex graduum superioritate, sed ex absoluta voluntate Dei, qui novit, ac decrevit ita movere voluntatem humanam, ut certo & infallibiliter, licet liberrime, delectationi consentiat*. Mira, inquam, res est: nam primo auctor iste ignorat inter Catholicos esse bene multos, etiam ex Thomistis, qui efficaciam gratiæ in delectatione victrici *ex graduum superioritate* constituunt, ut hactenus evidentissime demonstravi; ideoque Catholicis notam *Jansenismi* imperite nimium, vel audacter impingit. Deinde nos *in delectatione superiori* statuimus gratiæ efficacitatem, non ad Jansenii trutinam postea ponderandam, sed ad principia prædeterminationis physicæ, & delectationis absolute victricis; siquidem & nos contendimus delectationem illam superiorem pendere *ex efficaci & absoluta Dei voluntate*, quæ inspirat talem delectationem, quæ certo & infallibiliter, salva tamen indifferentia liberi arbitrii, trahat ad opus, vincendo contrarios motus concupiscentiæ, imo fatemur ipsam gratiam efficacem, & delectationem victricem interdum esse *absolutam*, idoneamque

que

To. 3. pag. 161.

quo ad superandam omnem penitus duritiam cordis, ut constat legenti librum nostrum XIV. cap. 8. ideoque quantum ad gratiæ efficientiam attinet, omnino cum aliis Catholicis convenimus. Præterea difficultas, quæ invenitur in concilianda libertate cum gratia per se efficaci, non est, an libertas indifferentiæ consistere queat cum qualitate physica, cum motione divina, cum delectatione, aut *absoluta*, aut *relative*; sed an consistere possit cum decreto efficaci absoluto & antecedenti, cum præmotione inferente certo & infallibiliter actum prædefinitum ante exploratum voluntatis consensum, cum prædeterminatione ad unum actum trahente liberum arbitrium, prius quam istud sese ad agendum determinet. Hic nodus est; & hæc difficilis quæstio, quomodo gratia conciliari possit cum libertate. Unde in hac quæstione qui gratiam *per se* efficacem dari negant, objiciunt intertum libertatis, & principia tum Calviniana, tum Janseniana, non tantum nobis gratiam effectricem locantibus in delectatione *relative*, verum etiam Thomistis prædeterminationem physicam adstruentibus. Quæ sane quisquis negat, prorsus ignorat, quæ Ballida ceterique Medistæ Prædicatoribus opposuerunt; ignorat *Parallela* inter Calvinum & Bannesium ab adversariis excogitata & objecta; ignorat argumenta, quibus auctor litterarum ad Alexandrum probare nititur Thomistarum & Jansenianorum eadem esse principia, easdemque consecutiones. Falluntur ii quidem omnes; sed turpius fallitur Anonymus ignorans quod in sententia Thomistarum ardunm magis ac difficilius adversariis videtur ad conciliandam cum gratia libertatem; id nempe, quod nobis, ceterisque omnibus præmotiones efficaces absque adminiculo scientiæ mediæ tradentibus, commune est; sed a nobis, ut nostra fert opinio, longe facilius expeditur. Insuper adversarium rogo, atque obtestor, ut mihi dignetur explicare, quomodo stet cum libertate indifferentiæ prædeterminatio physica, & delectatio *absolute* victrix, non stet autem cum eadem libertate delectatio victrix *relative*; seu quod idem omnino est, quare libertatem evertat inspiratio sanctæ dilectionis ad quinque E. G. gradus intensa, sibique subjiciens pravam cupiditatem ad quartum usque gradum accensam; & libertatem minime evertat delectatio victrix *absolute*, omnemque concupiscentiam, quantumvis robustam, supremisque gradibus flagrantem, superans ac subjiciens? Illud etiam peto, cur delectatio *victrix* dicatur, nisi comparate ad concupiscentiam, quam vincit? Enimvero arbitramur, ipsamet vocabula ab Augustino usurpata plurimum valere ad veritatem sententiæ nostræ corroborandam, atque ad revincendam Jansenianæ hæreseos calumniam.

Vide Acta Congreg. de Auxiliis tom. 3. & 6. Lettres de Mr. Mr. l'Abbé de ... disf. 2. cap. 5. & 4. Epist. 8. & 9. ad Alexandrum &c.

VIII. Quid? quod etiam Congruistæ debent gratiam efficacem *relative* tantum adstruere. In horum quippe sententia sufficiens gratia redditur *efficax*, si conferatur in tali congruitate loci, temporis, subjecti; atque sine effectu remanet, si careat ejusmodi congruitate. Efficax est ergo comparate ad subjecti extrinsecas, & intrinsecas dispositiones, non *absolute*. Hinc est, quod Congruistæ Joannem Gonzalez de quo supra num. 4. ad partes trahunt suas, sibique consentire contendunt. Est tamen inter nos, & Congruistas discrimen maximum; quoniam illi putant conferri gratiam congruam, scilicet, hominem vocari in hac opportuna circumstantia, ob præscientiam boni usus arbitrii; quia nempe Deus prævidit quod in tali opportunitate vocatus obtemperabit & præbebit assensum: nos contra affirmamus, non pendere a tali præscientia quod Deus talem gratiam inspiret, sed a voluntate efficaci, qua vult, ac prædefinit ejus, qui vocatur, consensum; & ne voluntas illa absoluta ac divina frustretur effectu, inspirat talem delectationem, quæ superat pugnantem cupiditatem, & ex qua certo, atque infallibiliter, omnino tamen libere, effectus ipse consequitur. Ita docuit Antoninus Massoulié, ita Ægidiani nostri, de quibus 2. num. ita nos lib. XVIII. cap. 8. & 9. Si præscindamus itaque a *scientia media*, quam nec admittimus, nec admittemus unquam; nil in sententia nostra erit, quod adversariis displiceat: ac tantæ denum criminationes in nos, quoniam hesternum commentum *scientiæ mediæ* refellimus, invidioso Jansenismi nomine inveniuntur esse conflatæ. Dixi de Gratia *relative* victrici.

IX. Agam nunc *de potentia proxime expedita*, quod est hujus §. pars altera. Anonymus nunquam nobis objecisset, quod alicubi scripserimus per adjutorium *sine quo non* excitante in nobis parvas & invalidas delectationes, sive per gratiam sufficientem, prout distinguitur ab efficaci, non conferri potentiam proxime expeditam ab omni prorsus impedimento, si animadvertisset id a nobis eo sensu tradi, quatenus necessariam dicimus gratiam *se se* efficacem, ut voluntas exeat in actum; si ad memoriam revocasset rejici a defensoribus gratiæ efficacis æquilibrium illud, in quo voluntas per gratiam sufficientem constituta habeat potestatem *æque expeditam* ad unam partem, & alteram; ac si legisset duntaxat Norisii Opera, *Germanitates* præsertim, & *Calumniam sublatam*. Etenim Norisius in *Calumnia sublata* cap. 1. demonstrat ex Francisco Suarez lib. IV. de Gratia cap. 4. num. 6. auxilium illud, quod est actu receptum, nondum esse proxime sufficiens ad illum actum, ad quem illud auxilium præveniens dicitur esse necessarium, sed tantum sufficiens remote. *Ergo* (inquit) *auxilium illud, quod supponitur actu datum, est proxime sufficiens ad illam priorem dispositionem, & ita ad illam includit omnia auxilia prævenientia actu data, & respectu ulterioris actus est tantum remote sufficiens.* Hanc Suaresii doctrinam confirmat Norisius aliorum Theologorum auctoritate, roboratque Augustini verbis locupletissimis ex lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 15. & 17. & ex libro 3. contra Maximinum cap. 14. concludens, *Transgressorem legis reum esse peccati, tametsi caruerit gratia proxime sufficienti, qua posset exequi mandatum.* Cap. 2. probat Norisius tali auxilio *proxime sufficiente* privari aliquando etiam justos, dum urget observatio alicujus mandati, quod non potest impleri sine gratia; quod rursus demonstrat ex Suaresio lib. IV. de Grat. cap. 18. num. 19. atque ex Basilio Poncio t. p. Relect. de Grat. cap. 17. num. 10. quorum verbis productis, ait: *Auxilium proxime sufficiens ad resistendum gravieri tentationi illud est, quo habito nihil ulterius adjutorii a Deo dandum superest, ut tentatio possit reapse superari.* Demonstrat subinde, justis quoque orandum esse, ne tentationi succumbant, ex sess. 6. Trident. cap. 11. & August. lib. de nat. & grat. cap. 43. hinc syllogismum istum conficiens: *Qui non habet potentiam proximam observandi præcepti, habet privationem auxilii proxime sufficientis: sed justus quandoque urgente præcepto non orans, non habet potentiam proximam observandi præcepti; ergo tunc habet privationem auxilii proxime sufficientis.* Idem ex Patribus Africanis epistola ad S. Innocentium, atque ex aliis Augustini textibus compluribus doctissimus Cardinalis corroborat confirmatque. Cap. 4. ejusdem Opusculi profert verba Suaresii scribentis lib. 4. de auxiliis cap. 18. num. 19. *Dico ergo sensum Augustini esse, Adamum recepisse auxilium proxime sufficiens ad perseverandum si vellet, & ita sufficiens, ut pro sua libertate, & velle & perseverare cum effectu potuisset, quod est verissimum. De hoc ergo eodem auxilio ita proxime sufficiente negat Augustinus dari hominibus lapsis, qui cum effectu non perseverant in pœnam primi peccati, &c.* Additque statim auxilium sufficiens naturæ lapsæ non esse tantum ac quale fuit in Adamo *propter fomitem, & alia impedimenta bene operandi. Non dicit tamen*, inquit, *Augustinus hujusmodi homines in præsenti statu nullum auxilium sufficiens recipere ad perseverandum; nam recipiunt saltem remote sufficiens, in eis tamen propter conditionem hujus status tale est, ut non sit proxime, sed remote sufficiens, & ut nunquam consequatur effectum.* Unde constat illud tantum juxta Suaresium ac Norisium esse auxilium in hoc statu *proxime sufficiens*, quod est efficax, idest, effectum consequitur. Vide & responsionem Norisii *ad Germanitatem* XV. prope finem primi Voluminis. Ex his evidentissimum puto eos, qui nos Janseniani erroris insimulant, propterea quod aliquando affirmaverimus gratiam sufficientem, prout ab efficaci distinguitur, non dare potentiam *proxime completam & expeditam*, quoniam ad ponendum actum requiritur gratia uberior, nempe adjutorium *quo*, adversus Norisium, cujus & verba & sensus exscribere consulto studuerunt, acuisse stylum, atque sub obscuro nomine nostro Cardinalem doctissimum & celeberrimum iterum fuisse aggressos. Et revera cum lib. 18. in quo disputavi contra hæresim Jansenianam, ubique Norisii verba reddiderim, & sæpe etiam laudaverim; Anonymus de Norisio callide tacet, ne cogatur asserere me a tanto viro dissentire: quod apertissimum foret mendacium, quemadmodum in eo quod spectat ad gratiam sufficientem, & ad potentiam proxime expeditam, constat ex nuper dictis.

Tom. 3. pag. 1060. & seq.

Tom. 3. Noris. pag. 1094.

X. Priusquam a Norisio discedam, addendum est, auctorem Prodromi Velitaris cap. 1. hinc adversus Augustinianum scriptorem moliri iniquam criminationem, quod is neget omnem gratiam proxime sufficientem, cum tamen Gratia actualis vulgo in Scholis dividatur in proxime sufficientem & efficacem; quarum illa dicit *plenam & proximam potestatem ab omni actu separatam*, ista vero *plenam potestatem agendi cum actu conjunctam*. Dispunxit Norisius hunc librum brevibus & eruditis notis propria manu additis ad libri marginem: in quibus ait, *Illa partitio non ponitur. Lege Suar. pag. 236. Maceda illam rejicit p. 88. Scrinii. In Cortina pag. 318. & 393. Gratiam datam Adamo dari etiam quandoque in hoc statu ex Augustino affirmo; Illa est modo remote sufficiens, & proxime sufficiens ad orandum. Alii debilem gratiam dicunt, Jesuitæ incongruam, Thomistæ remote sufficientem, quatenus illi*

Prodromus Velit. cap. 1. pag. 4. Cod. August. Biblioth. LL. 4. 14.

ali-

aliquid efficacitatis deest in actu primo, ut sequatur actus secundus. Lege Alvarez disp. 92. num. 2. Si resistit liberum arbitrium, non est victrix gratia, sed victa: omnis autem qua vincitur, debilis dicitur eo ipso quod a valido superatur. Recte petit Ecclesia actum, quia illa sola gratia (quæ dat actum) *plene sufficit. Quid enim prodest*, inquit Augustinus cap. 15. de Grat. & lib. arbitrio, *si quod possumus, nolumus; aut quod volumus, non tamen valemus implere? Vide orat. in Festo S. Norberti 6. Junii. Prudentium pag. 246. Augustinus ait in sententia Pelagianorum tolli orationes, quia illi ponebant possibilitatem completam. Potentia proxima & expedita explicatur in Adam a Bellarmino lib. 5. de Grat. & lib. arb. cap. 27. §. Ut igitur intelligamus.* Hæc Norisius in notis ad pag. 4. & 5. Prodromi: ex quibus apparet juxta Norisium a gratia sufficienti, cui resistitur, non dari *potentiam proxime expeditam*, atque completam: id affirmari etiam a P. Macedo, a Suaresio, ab Alvarez, a Bellarmino, id evinci ex orationibus Ecclesiæ, quibus justi orant, ut bona opera adjuvante Domino valeant exercere: id tandem manifestum fieri Theologica ratione, quoniam posita *possibilitate completa* tollitur oratio, qua divinum petitur adjutorium; & irrisoria foret oratio, qua petimus, ut facere possimus, quod facere jam possumus potentia proxima, completa, expedita. Achilles Gallardus Societatis Jesu in Congregat. de Auxiliis exhibuit Summo Pontifici scriptum in quo cap. 6. demonstrat in sententia Congruistarum solam gratiam *congruam, qua Deus ita contemperat, & accommodat assensum, ut inde sequatur, esse proxime sufficientem*; hinc inferens non habere, juxta Congruistas, *gratiam proxime sufficientem*, quisque non habet *gratiam congruam.* Vide tom. 2. Mss. Congregat. de auxiliis pag. 28. Scriptum illud propria Jesuitæ manu firmatum est. Eant modo, & rubore suffusi fateantur se Norisium, celebresque auctores ab eo laudatos nunquam legisse, neoterici illi, qui inter scita Janseniana recenseot denegare *potentiam proxime completam* ad opus supernaturale, ubi deest auxilium *quo*, sive gratia efficax, ex qua sequitur actus secundus. Profecto si hæc legere non potuerant, quæ nos modo ex Mss. schedis in lucem proferimus, legere tamen poterant, quæ typis edita sunt, superiori numero commemorata, necnon eximios Theologos a Norisio laudatos, nullique rerum Theologicarum studioso prorsus ignotos.

XI. Videndum modo est, an Norisius recte pro sententia nostra Patrem Macedo, Alvarez, & Bellarminum laudaverit; nam de Suaresio id vidimus num. 9. Igitur Patris Macedi in *Scrinio* cap. 8. hæc sunt verba. *Quod autem dicunt quidam, auxilium sufficiens illud esse, quo voluntas ita præparatur, ut sit in potestate proxima & expedita ad operandum, & tamen omnino indifferens maneat posito illo auxilio, cujus domina sit voluntas, quoque pro suo libito utatur, non utaturve: id sane ab Augustini sensu, & recta ratione prorsus abhorret*; & proxima pagina negat cum auxilio sufficienti, ut a plurimis Scholasticorum accipitur, voluntatem *esse omnino indifferentem, & cum æquali & integra citra omnem inclinationem potestate.* Quæ non asserit tantum, verum etiam demonstrat vir ille in Augustini lectione diu multumque versatus. *In Cortina* item pag. 203. hæc de adjutorio *quo* scribit Macedo. *Secunda gratia Adami secundi, & hominis lapsi major erat, & potentior; quia ut donaret posse, sanabat, & erigebat, & roborabat naturam vulneratam, prostratam, infirmam, supplebatque virtute sua, quod rectitudo, sanitas, & integritas faciebant: unde non solum aderat potentiæ prompta, expedita, ac præparata, sed etiam liberabat & præparabat potentiam, & impedimenta removebat; itaque non solum oblata dabat proximum posse, sed etiam inducta faciebat. In quo primum apparet major virtus gratiæ secundæ, quia prima supponebat potentiam expeditam & liberam: secunda impeditam, & servam; prima tantum explicabat in usum potestatem agilem & promptam: secunda ipsammet potestatem suopte pondere tardatam & oppressam expediebat, &c.* & pag. 318. *Dari hodie in nobis pulsus gratiæ omnino similes iis naturæ integræ. nam quos experimur inefficaces gratiæ motus, qui velleitates tantum excitant, eos ego existimo similes primo adjutorio sanæ integræque naturæ; sed eo tamen diversos, quod ii satis omnino erant ad operandum in statu recto, uno & cum iis in eo Angelos, & Adamum, quandiu bonus, operatos: nunc vero urgente mole cupiditatis auxilium illud inefficax nec satis omnino esse ad operandum, supposita infirmitate potentiæ, nec cum eo quemquam operari.* Recte ergo Norisius asseruit etiam Patrem Macedo firmissime docuisse, quod in hoc infirmitatis statu solum adjutorium *quo*, & per se efficax dat *potentiam proximo expeditam & completam*, quæ potentia in statu naturæ integræ aderat cum solo adjutorio *sine quo non*; præmonstravitque nobis discipulorum suorum minimis (hoc enim nomine gloriamur magnopere) Norisius noster, quomodo si in nos, ut in seipsum olim, Jansenianæ labis probrum objiceretur, facili negotio nosmetipsos, ipsummet, & Augustinianæ doctrinæ cultores, adversus veteres, novasque calumniantium machinationes intrepide tueremur.

P. Macedo Scrin. pag. 88. & 89.

Cortin. pag 293.

XII. Eminentissimum quoque Bellarminum laudavit Norisius fideliter, & accurate: nam citato lib. 5. de Grat. & libero arbitrio cap. 27. §. *Ut igitur intelligamus*, docet ille, *liberum arbitrium Adamo ante peccatum duabus in rebus potentius fuisse, quam nostrum; nos enim etsi liberi simus in actu voluntatis, & possimus pro arbitrio velle & non velle, eligere & non eligere, tamen sæpe non sumus liberi in actibus aliarum potentiarum sive in executione voluntatis, & pati cogimur rebellionem partis inferioris, & dicere cum Apostolo, Quod nolo, hoc facio. Adam vero ante lapsum liber erat non solum in actu voluntatis, sed etiam in executione, cum nulla esset in ejus corpore rebellio, & omnia membra illi servirent ad nutum.* Quæ verba aperte demonstrant nos, etiam cum volumus, experiri rebellis carnis, & noxiæ cupiditatis impedimenta, nec habere ad exequendum id, quod volumus, expeditam illam potentiam, ac plenissimam, & in æquilibrio positam libertatem, quam habuit ante peccatum primus homo.

Tom. 10. pag. novæ edit. 141.

XIII. Didacus Alvarez Archiepiscopus Tranensis, cujus meminit Cardinalis Norisius, lib. VIII. *de Auxiliis divinæ gratiæ* disp. 79. docet, quod si loquamur de auxilio sufficiente, quo possumus *complete* operari, *Illud auxilium dicitur complete sufficiens ad aliquam operationem, ultra quod nullum aliud auxilium est absolute necessarium, ut illa operatio actu producatur.* ideoque Alvarez nullam potentiam *completam*, & expeditam in ordine ad actum supernaturalem agnoscit absque gratia efficaci, qua *operatio ipsa producitur.* Id vero debebat Alvarez necessario affirmare, postquam disp. 18. pag. 148. docuerat auxilium efficax tribuere *voluntati ultimum complementum actus primi, ut inquit S. Thomas 3. contra Gentes cap. 66. & q. 3. de potentia art. 7. ad 7.* & disp. 19. pag. 155. idem Alvarez tradiderat sententiam S. Thomæ, ac Thomistarum esse, quod *auxilium Dei, sive motio prævia, qua movet & applicat causas secundas ad operandum, sit in illis aliquid reale distinctum ab earum operationibus, & esse quoddam complementum virtutis activæ, quo actualiter agat.* Ubi ergo talis motio, utique efficax, non reperitur, juxta Alvarez, aliosque Thomistas erit quidem auxilium *sufficiens*, sed non tale, quo detur *virtutis activæ complementum*, sive, ut nos cum Norisio diximus, *potentia proxime completa, atque expedita.* De hac sententia scribit Joannes Gonzalez de Leon, qui anno 1635. & seq. fuit Romani Collegii S. Thomæ Aquinatis Regens, in Controv. de Auxiliis contr. 5. art. 6. *Aliqui doctissimi Thomistæ arbitrantur minus congrue vocari sufficiens illud auxilium, quod contra efficax dividitur, sed appellandum esse auxilium generale in ordine gratiæ, vel communem vocationem, sive auxilium sine quo non potest recte operari, vel cum quo potest operari salutis opera: eo ducti, quia voces istæ sunt antiquiores, & traditæ a Sanctis Patribus, & hæc vox sufficiens aliquas patitur difficultates, & specialiter quia Sanctus Thomas pluribus in locis accipit sufficiens pro efficaci. Alii Thomistæ communiter cum omnibus Scholasticis nostri temporis, & cum aliquibus antiquis, judicant auxilium, quod contra efficax dividitur, recte appellari sufficiens, & nullum ex hoc sequi inconveniens. Quoad rem vero non dividuntur. Archiepiscopus Tranensis, Magister Herrera, & alii asserunt ex eo non esse sufficiens, idest, non reddere potentiam complete actuatam in ratione principii, sed indigere auxilio efficaci, quod in illorum sententia duo facit, & complet potentiam, & illam applicat ad operandum infallibiliter.* Satis, ut opinor, adversarii nostri perceperunt, assertum illud, *Gratia sufficiens, prout distinguitur ab efficaci, non dat potentiam completam & proxime expeditam*, quam imperite vellicarunt tamquam Jansenianam blasphemiam, non tantum indemnem esse, validisque munimentis fulsultam, verumetiam prolatam a clarissimis cujuscumque Scholæ Theologis.

Alvarez pag. 630. edit. Lugdun.

Gonzalez pag. edit. Lugd. 310. [illegible]

XIV. Verba, quæ ex Joanne Gonzalez nuper exscripsi, exsufflant calumniam alteram, qua nobis *Jansenismus* imputatur, quia asserimus probare nos quidem maxime gratiam *sufficientem Thomistico sensu*, sed potius hujusmodi gratiam attenta vi grammaticalis significationis appellandam esse *inefficacem.* Hoc sane affirmavimus libro XVII. cap. 3. Sed laudavimus Medillas omnes, ac Tournelium, Norisium, Cumel, Lauræam, Macedum, Basilium Poncium, & Sacram Facultatem Lovaniensem id asserentes. Debuerat Anonymus hos perlegere; quandoquidem ei & auctores, & loca indigitavimus. Nunc ne impostores, mendacesque videamur; cogimur lectores tædio afficere, ac testimonia illorum auctorum recitare. Pro Medillis

Tom. 3. pag. 34.

fitiunus fufficiat Suarefius, qui lib. 3. de Auxiliis cap. 6. num. 4. hæc fcribit: *De ratione auxilii fufficientis, fi proxime & actu fufficiens fit, eft, ut includat omnia auxilia neceffaria fimpliciter, quæ per modum principii concurrunt ad fupernaturalem actum, quia hoc auxilium eft fufficiens per modum potentiæ, potentia autem ut fit fufficiens, oportet ut habeat omnem virtutem neceffariam ad agendum: & hoc ipfum præfefert nomen fufficientiæ, nam fi aliquod neceffarium principium deeft, fine illo non poteft aliud operari: ergo aliud non erat fufficiens.* Cum itaque fententia noftra, omniumque Thomiftarum, neceffarium fit auxilium efficax quod *per modum principii* concurrit ad fupernaturalem actum; fententia noftra, omniumque Thomiftarum nequit dari gratia *fufficiens*, prout gratia *fufficiens* explicatur a Suarefio, nifi fit gratia efficax.

Suarez Opufcul. pag. 149. edit. Lugdun.

XV. Tournelius, quem fecundo loco nominavi, P. 2. de Gratia q. 7. art. 4. concl. 3. inquit: *Non placet gratia fufficiens, quæ nunquam immediate fuum effectum fortitur defectu gratiæ efficacis phyfice prædeterminantis. Prob. 1. Quia gratia hujufmodi reipfa nec fatis fufficiens ac utilis videtur homini ad obfervandum præceptum. Siquidem ea gratia reipfa infufficiens & parum utilis videtur, quæ non complectitur id omne, quod requiritur ex parte principii, ut actus ponatur, vel faltem impetratur uberius auxilium, quo accedente actus ipfe ponatur; atqui talis eft fufficiens fenfu Thomiftico. Deeft enim illi aliquid ex parte principii, ipfa fcilicet phyfica præmotio: deeft quoque auxilium, quo certo uberiorem gratiam homo impetrare poffit, nempe gratia orationis, quæ non minus indiget auxilio phyfice præmovente, quam quilibet alius actus pietatis; ergo gratia illa vere fufficiens non eft, nec dici poteft.* Dicat nunc, quæfo, obtrectator: Auguftinianus fcriptor mavult auxilium fufficiens appellari potius *inefficax*. Quo fenfu *fufficiens* appellandum eft? *Proxime & complete*, ita, ut nullum aliud auxilium requiratur ad agendum, atque ut *efficax* fit, defideretur duntaxat cooperatio liberi arbitrii, ut inquiunt Medilæ? Hoc auxilium tali fenfu *fufficiens* non datur; neque admitti poteft ab iis, qui gratiam *per fe* efficacem propugnant. Vide Thomam Lemofium lib. 4. Panopliæ Tract. 2. p. 2. cap. 6. & 7. egregie hujufmodi auxilium *fufficiens* impugnantem. Senfu ne Thomiftarum? Admitto auxilium hoc fenfu *fufficiens*, fed affero non ita appellandum juxta ideam notionemque illorum, qui ajunt non effe, nec dici poffe *fufficiens*, quod aliud auxilium petit ad fupernaturalem actum eliciendum, ut ajunt Medilæ omnes, & Congruiftæ, necnon Tournelius, quem nefciunt omnes cujus fententiæ fit homo. His ita fe habentibus, quifnam fani judicii poteft nos redarguere, quod fateamur admittendam effe gratiam *fufficientem Thomiftico fenfu*, & afferamus, quod potius appellanda foret *inefficax*, quam *fufficiens*? Profecto in re Thomiftis, in nomine autem ceteris confentimus; immo ut affirmat Gonzales, de quo num. 13. *aliqui doctiffimi Thomiftæ arbitrantur minus congrue vocari fufficiens illud auxilium, quod contra efficax dividitur*: quod & fatetur prælaudatus Thomas De-Lemos eodem lib. 4. Tract. 3. cap. 2. pag. 38. hifce verbis: *Aliqui ex difcipulis S. Thomæ in ifta materia fatis periti arbitrantur minus congrue auxilium illud, quod dividitur contra efficax, vocari fufficiens.*

Tourn. pag. 510. & 545. edit. Venet.

Thom. De Lemos to. 4. p. 2. tract. 2. pag. 29. & feqq.

XVI. Laudavi in Opere de Theologicis difciplinis etiam Francifcum Cumel, (nam de Cardinali Norifio dictum fatis) qui tom. 3. Variarum difp. d. 4. fect. 1. tametfi admittit gratiam *fufficientem* diftinctam ab efficaci, quemadmodum admittunt Catholici omnes, fcribit tamen: *Qui caret efficacitate auxilii gratiæ Dei, non habet omnino immediatam, & proximiorem virtutem, & potentiam ad operandum, quia hanc præftat efficax Dei gratia; fufficiens vero auxilium præftat quidem vim potentiæ, non quidem omnino proximam cum ultima actualitate, fed minus proximam, & quafi mediatam, vel minus immediatam, & incompletam, feu inadæquatam.* Et fectione fecunda concl. 1. pag. 64. animadvertit fe loqui de Gratia *Theologice*, non *grammaticaliter* fufficiente; quoniam, *Auxilium gratiæ Dei, quod appellatur fufficiens, non vocatur fufficiens ex eo, quafi ipfum folum fit fatis ad actu habendam illam operationem, ad quam ultimo ordinatur, quafi non fit aliquid aliud neceffarium, nifi quod non ponatur impedimentum.* Idem prorfus nos tradidimus Tom. 3. pag. 342. de gratia fufficiente differentes, & fenfum *grammaticalem* diftinguentes a *Theologico*; ubi fcripfimus quæftionem effe *grammaticalem*, an gratia *fufficiens* Thomiftico fenfu fit vere & proprie *fufficiens*, in fenfu Thomiftarum vocabulum *fufficientis* minime nobis probari, at folam gratiam *efficacem* effe *proxime fufficientem*, *fi gratia fufficiens accipiatur, quatenus cum illa poteft poni actus abfque gratia validiori*; juxta hanc rationem dicendam, fi daretur, *fufficientem gratiam*, quam propugnant Moliniftæ: Thomiftarum tamen complures docere per gratiam fufficientem potentiam reddi *completam*; mea denique nihil referre, utrum gratiam, quæ diftinguitur ab efficaci, dixeris aut *inefficacem*, aut *fufficientem*. Vide, cum hæc litteris confignaverim, & miraberis temeritatem eorum, qui me aufi funt Janfenianis adnumerare, quod dixerim gratiam *fufficientem* non tribuere *potentiam proxime completam*; &, fi *grammaticalem* fignificationem attendamus, *inefficacem* potius, quam *fufficientem* effe appellandam.

Cumel tom. 3. pag. 58. & 59.

XVII. Quid nunc adverfarii noftri dicturi funt de Thomiftis, quos Joannes Gonzales, & Thomas de Lemos *doctiffimos*, atque in his controverfiis *fatis peritos* appellant? Quid de Henrico Cardinali Norifio, & de Francifco Cumel, quorum & fententias & verba caute prudenterque ufurpavimus? Quid demum de Laurea, aliifque quos non leguleiorum more fed poft accuratam affiduamque lectionem produximus? Et quidem Cardinalis de Laurea, ut ad hunc pertranfeat differtatio, Opufculo 3. cap. 4. num. 83. inquit: *Adv. quod verbum fufficit, tam apud Grammaticos, quam apud fcriptores prophanos, immo & facros, fignificat verbum impofitum ad oftendendum aliquid idoneum, & aptum ad ponendum effectum aliquem in effe reali, & fignificat idem, ac fatis eft ad faciendum. Ideoque fæpe cum aliis viris doctis miratus fum, cur Theologi moderni gratiam illam divinam, qua homo vocatur, excitatur, illuminatur, & infpiratur ad bonum faciendum, & effectum non obtinet, vocare cœperunt fufficientem, ad diftinctionem efficacis, quæ femper habet annexum effectum, cum fatis non fit ad eum ponendum, ficut efficax, quæ in rigore dici deberet* SUFFICIENS: & cap. 18. pag. 519. ubi de gratia *fufficiente* prolixius pertractat, ait dari quidem hujufmodi gratiam Theologico fenfu *fufficientem*, at non obvio & *grammaticali*; fiquidem hoc vocabulum *fufficiens* grammaticaliter fumptum *fignificat rem aliquam non indigentem aliquo alio in fuo genere ad effectum aliquem producendum.*

Pag. cit. Rom. 157. & 158.

XVIII. Francifcus Macedo, quem proxime laudavi, in *Cortina* ad hunc modum loquitur: *Illud auxilium abfolute, ut in fe, fufficiens eft; cum eo enim voluntas, fi expedita effet, poffet operari: per accidens tamen non eft fatis, quia fuppofito ftatu & impedimentis potentiæ majorem requirit virtutem, & intenfionem ad expediendam, applicandamque voluntatem. Ideo femper malui hujufmodi auxilium* inefficax, *quam* fufficiens *appellare*. In *Scrinio* item cap. 8. hæc fcribit: *Ego femper malui tum in* Cortina, *tum fapienti libro hujufmodi auxilium* inefficax, *quam* fufficiens *appellare*: & rurfus eodem capite: *Adjutorium illud* fine quo non *invenire in ftatu naturæ lapfæ, fed mutatum, deflexumque: atque adeo multo minus, quam tunc, fufficiens; nam tunc fatis effet omnino ex integro ad recte operandum, & perfeverandum nullo alio addito, fed tantum concurfu voluntatis fanæ, & functæ, & integræ. At nunc illud non omnino & ex integro fufficere propter infirmitatem, & vitia, & corruptionem naturæ, nifi per novam virtutem augeatur & crefcat, fine qua eft tantum remote & inchoate fufficiens, non proxime, & perfecte fufficiens. Quæ quidem eft ipfiffima Auguftini, uti nos ex eo difcendo accepimus, doctrina.* Et paucis interjectis: *Sin aliter judicant, & illud tantum auxilium* fufficiens *dicunt, quod Suarius completum & integrum & proximum vocat, uti video recentioris nominis Theologos dicere, Auguftinum certe ejus fententiæ auctorem non habent: cum illud ipfum auxilium efficax fit atque adeo inducens opus, &c.* Itidem Macedo eodem capite: *Auguftinus auxilium fufficiens* Efficax *dicit, cum proxime fufficiens eft, immo non putat fufficiens, quod non habet effectum: & quidem meo judicio recte, nam fi fufficit, & datur ut fufficiat, cur non efficiet id, propter quod datur? quod fi non efficit, profecto non fufficit. Nec folus Auguftinus, fed etiam alii Patres auxilium, quod Scholaftici efficax vocant, fufficiens appellant: uti obfervat Vafquez, & probat ex Profpero, in t. 2. difp. 185. cap. 11. nu. 55.* Hæc Macedo, qui adverfus Janfenium ftrenue certavit, nobilque patronum alium nunc exhibet, cui adverfarii noftri obmutefcentes affurgent, fcilicet, Gabrielem Vafquez fideliffime a fe citatum.

F. Macedo pag. 315.

Scrin. pag. 81. 86. 90. 91.

Vafquez tom. 2. in 1. 2. pag. 274. edit. Lugdun.

XIX. Sacra demum Academia Lovanienfis in *Juftificatione* Cenfuræ fuæ edita anno 1588. num. 177. inquit: *Addimus & hoc, qualecumque fubfidium, quod aliquando fubminiftrari dicitur iis, qui neque credunt, neque convertuntur ad Dominum, non fuiffe fufficiens ad fidem aut converfionem. Quippe gratia ad converfionem fufficiens ipfa convertit, quæ vero non convertit non fufficit. Quod vel ex eo fatis elucet, quia pro quolibet non converfo orandum effe putet Ecclefia, ut convertatur. Ea eft gratia, quam petimus deprecantes, Converte nos Deus falutaris nofter, & averte iram tuam a nobis*. & infra pag. 140. *Docet Auguftinus Chrifti gratiam fufficienter præparantem non illuminare tantum, fuadere, excitare, pulfare, quæ omnia & Pelagius agnofcebat; fed ipfam quoque corrigere infidelitatem, ac donare fidem,*

Juftif. edit. Parifienf. pag. 129. & feq.

dem, *cordisque conversionem*. In hac ergo *Justificatione die* 17. Augusti prædicti anni 1588. probata omnium Sacræ Facultatis Doctorum concordi judicio, ut constat ex pag. 159. apertissime traditur illam tantum gratiam esse *sufficientem*, sive *sufficienter praeparantem*, quæ *convertit*, donatque cordis *conversionem*, gratiam scilicet efficacem. Demonstratum est itaque gratiam *sufficientem*, prout ab *efficaci* distinguitur, etsi illius nomen retinendum sit, reipsa *inefficacem* potius esse, quam *sufficientem*; si tamen gratiæ *sufficientis* nomine eam intelligas, quæ ex parte principii nullum aliud auxilium requirit, ut liberum arbitrium prodeat in actum. Demonstratum est, cum gratia, quæ non sit delectatio victrix, adjutorium *Quo*, & auxilium *efficax*, haberi quidem potentiam, sed non ita *completam*, ut possit ponere actum sine gratia ipsa victrice, sive potentiam ab omni impedimento expeditam, nulloque alio adjutorio indigentem, ut exeat in actum. Demonstratum est, quod tunc delectatio est *victrix*, & auxilium efficax, quando robustiori inspiratione, sanctæ dilectionis vincitur prava cupiditas, & carnis concupiscentia: atque hæc tria asserta clarissimorum Theologorum Augustinensium, Thomistarum, Scotistarum, Medistarumque testimoniis, argumentis, & auctoritatibus tradita, probata, & confirmata fuere, ideoque aut insigniter malevoli, aut omnino imperiti sunt, quicumque ob tres illas assertiones Opera nostra Theologica scatere Jansenianis hæresibus pronuntiarunt. *Unde ergo* (absolvam hoc paradigma, sive hanc nostræ cum doctrina aliorum Catholicorum comparationem, verbis Prosperi Aquitani) *unde ergo hæc diligentia tam severi emersit examinis? Unde in hanc auctoritatem supercilium se tetricæ frontis armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum insidiosus scrutator eventilet, magnumque se aliquid conficere præsumat, si Catholico prædicatori unam erroris affigat? Quasi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latuerit impetatur, ac non illa his morsibus doctrina lanietur, quæ novorum hæreticorum commenta disjecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis elisit?* doctrina scilicet Augustini, quam eamdem esse ac nostram tot, tantique viri superius commemorati fatentur.

S. Prosp. lib. contra Collatorem. 2. in Append. tom. x. Oper. S. Augustini pag. 171.

§. III.

Traditur Janseniana hæreseos duplex character.

IN quo ergo sita est Janseniana hæresis, si ea minime consistit in tribus illis capitibus superius vindicatis? In aliis proculdubio, ac præsertim in his duobus, quod in præsenti infirmitatis humanæ statu Jansenius neque libertatem *indifferentiæ*, neque aliud gratiæ adjutorium, quam *efficax*, sive cum effectu conjunctum, agnoverit: id vero, etsi perspicuum est ex propositionibus in ipso Jansenio damnatis; magis tamen ex his, quæ subjiciam, deprehendi poterit.

I. Revera si Janseniana hæresis minime continetur in iis articulis, qui in antecessum fuerunt discussi; in quo sita erit, nisi in duobus hisce capitibus nuperrime commemoratis, in quorum uno tollitur e medio *libertas*, in altero autem denegatur gratia *sufficiens* ab efficaci distincta? Sane hæc duo asserta, vere hæretica, erronea, atque antea in Calvino damnata, in Jansenianis propositionibus enuntiantur; de illis autem prioribus, seu in iisdem propositionibus, seu in Theologorum censuris, quæ illarum damnationem præcesserunt, nulla fit mentio, nullumque adinvenitur vestigium. Præterea in systemate duarum delectationum, prout traditur a Jansenio, & a nobis descriptum est libro XVII. cap. I. verbis ipsius Jansenii, non solum habetur gratiam esse inspirationem dilectionis, gratia efficaci inspirari delectationem victricem, pugnam esse concupiscentiam inter & gratiam: verum etiam delectationem esse vinculum, quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur & continetur, ut quandiu illo constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem; atque gratiam & opus bonum ita reciprocari, ut quemadmodum ea gratia data infertur effectum mox consecuturum esse, ita vice versa ex defectu operis inferatur gratiam non fuisse collatam. Ex quibus assertionibus quæ priori loco recensentur, & quæ spectant ad gratiæ inspirationem, ad delectationem victricem, atque ad pugnam concupiscentiæ, ab Orthodoxis traduntur, & propugnantur: quæ vero attinent ad libertatis vinculum, & ad denegationem gratiæ sufficientis & inefficacis, ab omnibus Catholicis refelluntur; ideoque in systemate duarum delectationum hæc postrema & Jansenii propria, non priora illa & Orthodoxis communia, damnata & proscripta censeri debent: qui vero hæc postrema & Jansenii propria rejicit & damnat, nequit ob ea, quæ etiam a Catholicis defenduntur, appellari Jansenianus.

Tom. 3. pag. 116.

II. Ut id luculentius pateat, per ipsa Jansenii scripta aliquantulum divagemur, & loca ejus aliquot, quæ ad gratiam & liberum arbitrium attinent, exscribamus. In libro 6. de Gratia, qui est primus de libero arbitrio, cap. 6. ait juxta Augustinum duplicem reperiri necessitatem, *unam quæ operatur effectum suum etsi nolis, seu quantumcumque renitaris, altera, qua simpliciter necesse est aliquid fieri sine renisu voluntatis*; ad quam distinctionem, quæ vera est, sed non adæquata necessitatis partitio, explicandam, quibusdam ex Augustino recitatis verbis, *Doctrina igitur Augustini est*, inquit, *necessitatem illam primam prout etiam naturam sic explicatam complectitur, nec aliud est respectu voluntatis, quam quædam vis aut violentia aut coactio, qua operatur id quod potest etiam nolente voluntate, capitaliter repugnare libertati, eamque funditus perimere, non autem illam necessitatem, quæ est simul voluntaria, qua scilicet simpliciter necesse est aliquid fieri non repugnante, sed immutabiliter volente voluntate*. Hinc infert, *quod sola necessitas coactionis adimat libertatem*; & quod necessitas illa, *qua sine coactione simpliciter aliquid necessarium esse dicitur, libertatem non lædat, sed potius hoc ipse, quod voluntatem affert, statuat*. Proximo cap. 7. pergit idem ostendere duobus exemplis; *primo ex voluntate beatitudinis, quæ in hac vita caret indifferentia contrarietatis, in futura etiam contradictionis; secundo ex voluntate justitiæ, quam habet Deus, quam certissimum est esse ad justitiam omnimodo determinatam, & indifferentia carere contradictionis*. Huc etiam refert doctrinam Scoti scribentis in fine Quodlibeti 16. Deum permanere *libere bonum*, quoniam *propria voluntate* bonus est, non extrinsecus adveniente necessitate, aut aliena & violenta oppressione. Id confirmat 8. cap. ex libertate beatorum hominum & Angelorum, qui *immutabiliter & inseparabiliter amant justitiam*, neque ab amore Dei cessare possunt, & nihilominus sunt in amando liberrimi; unde Jansenius infert, *paradoxum in Augustini doctrina inauditum esse, quod actus aliquis voluntatis propterea liber sit, quia ab illo desistere voluntas, & non agere potest*; & rationem libertatis, quam Augustinus tradit, tantum distare a libertate indifferentiæ, quam propugnant Scholastici, *quantum arcticus polus distans est ab antarctico*. Nono capite eadem adstruere nititur ex libertate Christi Domini, cujus voluntas liberrima fuit, etsi *in contrarium non poterat immutari, nec a detestanda iniquitate cessare*; additque Jansenius hac tantum libertate, quæ solam coactionem excludit, Christum Dominum præcepto Patris obtemperasse, & illud complesse, Augustinum vero toties a Pelagianis de libertate lacessitum, *nullam vel tenuem umbram in tot scriptis suis reliquisse, quod libertas arbitrii in indifferentia collocanda sit*, ac summa facilitate libertatem Christi & beatorum expedire, *sub cujus premente mole tota Scholasticorum multitudo fatigata suspirat*. Ad statuendam hanc solam libertatem, cui nihil repugnet præterquam necessitas coactionis, & violentia, toto eo libro ad paginam usque 731. omnem ingenii sui molem, nisumque Jansenius admovit. Libro autem septimo, qui est secundus de libero arbitrio, præmissam de libertate notionem applicat doctrinæ suæ circa gratiam efficacem, seu victricem delectationem; ac demonstrare nititur, idcirco hanc non officere libertati, quoniam si *voluntatem* inspirat & efficit, etiam facit ut *libere velit*, cum nihil aliud sit libertas, quam voluntas: *Cum enim* (inquit cap. 3.) *hoc sit liberum Augustino, quod est in potestate, seu quod sit cum volumus, necessum est illud ipsum, quod arbitrii volendi nolendique causa fuerit, etiam causam esse libertatis*. Hinc ait fieri *libere* quidquid fit *cum delectatione*, quoniam delectatio voluntatem demulcet, immo delectatione ipsa voluntas fit libera, ideoque *libertati arbitrii solam necessitatem coactionis, seu quæ, etsi nolumus, efficit id quod potest, esse contrariam, omnemque actum voluntarium, seu spontaneum, hoc ipse esse liberum*. Innixus his principiis Jansenius rejicit sententiam Scholasticorum affirmantium libertatem exerceri in electione mediorum; & contra ipse contendit magis elucescere libertatem in appetitione finis, quoniam *cum maxime sit liberum quod minime coactum, seu vi necessitatis exactum est, necesse est motum in finem esse maxime liberum, quia maxima voluntate, minima necessitate provocatum*. Ulterius progreditur, & cap. 14. ejusdem libri affirmat, quod, *si non est alia libertas vera voluntatis, quam agendi & non agendi, seu faciendi, & abstinendi ab eo quod facis, gravissima absurda evitari nequeunt, quibus non solum tota doctrina Sancti Augustini funditus concutitur, sed etiam sensus Christianæ pietatis læditur, & communis offenditur*. Infinitus forem, si omnia hujus generis loca ex Janseniano Opere vellem exscribere. At satis superque hæc pauca demonstrant, Jansenium in delectatione victrici

Jan. edit. Lovanii pag. 618. l. 6. cap. 6. — *Cap. 7. pag. 635.* — *Pag. 637.* — *Cap. 8. pag. 639.* — *Pag. 646.* — *Pag. 647.* — *Cap. 9. eadem pag. 647.* — *Pag. 649.* — *Lib. 7. cap. 3. pag. 736.* — *Cap. 4. pag. 740.* — *Cap. 14. pag. 778.*

ctrici solam *libertatem spontaneitatis ac lubentiæ* agnovisse, libertati *coactionem* solam, non vero *necessitatem* opposuisse, libertatem indifferentiæ tanquam paradoxum, & tanquam Pelagianorum commentum rejecisse; nullam denique ab ipso libertatem admitti sub gratia, sanctam delectationem inspirante, præter libertatem illam, qua voluntas fertur in finem, qua homo appetit beatitudinem, qua Deus permanet bonus, qua beatorum spiritus maxime jucunditate ac voluptate adhærent summo Bono clare viso, qua Christus Patrem diligebat, qua (verbo dicam) volentes agimus, non coacti. Hanc esse hæresim Jansenianam circa libertatem sub gratia dixi ubicunque de hac re institui sermonem, præsertim libro IV. cap. 13. lib. V. cap. 3. lib. 10. cap. 13. libro 12. cap. 10. lib. 14. cap. 8. & 11. lib. 17. cap. 1. & 3. atque alibi passim, atque hoc idem Jansenianum dogma ab Ecclesia jure meritoque damnatum prolixa dissertatione refutavi libro 16. cap. 2. & 3. sive tom. 3. a pag. 265. usque ad pag. 297. ubi prædicta, aliaque omnia Jansenii sophismata rejecta & elisa fuere. Quare in iis, quæ ad libertatem spectant, & perspicue Jansenianam hæresim explicavimus, & valide etiam, pro nostra saltem virili, confutare & oppugnare studuimus: obsecramusque ingenuum lectorem, ut prædicta loca legere non graveter, ac deinde de nostra diligentia, fide, & perpetua a Jansenio discrepantia judicium ferat, simulque propriis oculis intueatur, quænam sit in adversariis nostris æquitas, quænam doctrina, quodnam criterium.

III. Æque manifestum est alterum Jansenianæ hæreseos caput, in eo positum, quod Jansenius negat dari gratiam *sufficientem* distinctam ab ea, quæ est *efficax*, & conjuncta cum actu: imo gratiam illam inutilem, monstruosam, a Semipelagianis confictam, atque Augustino, aliisque Patribus ignotam ausus est appellare. Jansenius etenim lib. 3. de Gratia Christi cap. 1. inquit: *Sufficientem illam gratiam, quam Scholastici multi in Theologiam velut adjutorium Salvatoris intulerunt, ab Augustino destructam funditusque eversam esse, libens fateor*. Et quamvis eo loci videatur loqui duntaxat de Gratia *Molinistice sufficiente*, de ea scilicet, qua posita nihil aliud requiritur ex parte Dei *per modum principii*, ut homo actu velit, & operetur, quam utique gratiam sufficientem nequeunt admittere quotquot ad actu operandum necessarium ulterius putant auxilium efficax; & quamvis affirmet dogmatista se controversiam non agere de illa gratia sufficiente, ut a quibusdam dicitur, præter quam adhuc necessarium est aliud adjutorium, ut homo de facto operetur, qualis est in hoc statu adjutorium *sine quo non*, & gratia sufficiens sensu Thomistico; nihilominus hanc ipsam gratiam in hoc infirmitatis statu penitus e medio tollit. Id primum evidens est ex secunda Janseniana, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ numquam resistitur*, quæ aperte excludit omnem gratiam sufficientem, sensu quoque Thomistico, ut ostendam infra §. v. num. 3. & 4. Deinde excludi a Jansenio quamcumque sufficientem gratiam ab efficaci distinctam demonstrant innumeris Jansenii testimoniis productis Antijanseniani omnes Theologi, quibus adde librum inscriptum *Triumphus Catholicæ Veritatis*, editum Parisiis anno 1651. necnon *Memorias Historico-dogmaticas* tom. 2. ad an. 1653. pag. 303. & seq. ubi narratur, & evincitur gratiam omnem sufficientem, quæ non sit efficax, a Jansenianis derideri & explodi. Et quidem Jansenius lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 2. pertractans de Gratia, quæ distinguitur a Gratia efficaci dante *posse, & simul velle quod possumus*, quæ utique est gratia sufficiens juxta Thomisticam Scholam, (sufficiens enim Molinistice dat etiam velle & operari absque efficacis gratiæ adjutorio) gratiam illam ab efficaci distinctam appellare non veretur *inutilem ac perniciosam*, affirmans non apparere in ejusdem gratiæ collatione *effusam Dei bonitatem, sed summam potius severitatem ejus*. Ad hæc proximo cap. 3. ait gratiam omnem, quæ suo frustratur effectu, in Scholis editam *non sine insigni absurditate*. & ne in re extra controversiam posita conteram tempus, Jansenius lib. 2. cap. 27. negat apertissime dari aliam Christi gratiam, præter efficacem ac potentissimam. *Quicumque (en ejus verba) animadvertit omnia, quæ de adjutorio gratiæ medicinalis ex Augustino diximus, de gratia quadam potentissima, quam efficacem recentiores suo sensu vocant, esse intelligenda, consequenter hoc etiam animadvertere debet, non aliam Christi gratiam medicinalem in scriptis ejus reperiri. Proinde fatendum sibi esse, quod aliam nobis procudendo, novum gratiæ genus Christianis afferat, quod nec Augustinus, nec ullus Latinorum Patrum, qui de Gratiæ adjutorio cum Pelagianis ex professo decertarunt, nec Ecclesia in Conciliis generalibus vel provincialibus ab Apostolica Sede probatis agnovit unquam, nec agnoscere potuit, nisi principia, quibus ipsa per antiquos Patres medicinalem Christi gratiam defendit, funditus evertantur*. Quum itaque hæc sit Jansenianæ hæreseos pars altera, nullam dari Christi gratiam, præter efficacem, e Jansenio longissime distare censendi sunt, qui propugnent gratiam sufficientem ab efficaci distinctam; quemadmodum nos, quidquid obganniat conviciator, lib. 14. 17. 18. aliisque in locis innumeris propugnavimus.

Jans. lib. 3. de Grat. Chr. cap. 1. pag. 249.

V. de Th. disc. l. 14. c. 8. p. 147. 148. 149. 160. 162. l. 17. c. 3. p. 142. 143. l. 18. c. 8. p. 440. 446. 450. 459. &c.

IV. Ad duo præcedentia capita revocandam Jansenianam hæresim clarissimi Theologi docuerunt. Legatur ex Jesuitis Stephanus Dechamps disp. 3. cap. 1. num. 3. & 4. ubi ait: *Hinc constat Jansenianæ doctrinæ capita esse duo. &c.* quorum caput primum productis Jansenii verbis in hoc situm esse concludit, quod Jansenius innocenti tantum creaturæ tribuerit libertatem indifferentiæ, sive, ut inquit Dechamps, *Quod vulgo jactatur, voluntas gratiæ assentiri potest vel dissentiri*. Aliud vero insolentis doctrinæ caput, & quod a communi sensu abhorret magis, & Concilii Tridentini decreta aperte convellit, in eo positum est, quod Jansenius docuerit non esse Christi gratiam, *cui voluntas assentiatur ut velit, & non assentiatur si nolit, sed quæ volendi & assentiendi necessitatem imponat*. Quæ a Stephano Dechamps verissime dicta esse constat ex præcedentibus. Similia docent illi, qui adversus Jansenium scripserunt, ut ex Nostratibus Philippus Ven-Waure in Opere inscripto, *Augustinus Europæus*. pag. 290. 291. 327. ex Prædicatorum familia Antoninus Massoulié tom. 2. pag. 362. col. 2. & pag. 372. col. 1. Cardinalis Gotti tom. 9. pag. 5. aliique permolti.

Steph. Dechamps lib. 1. disput. 3. pag. 17. edit. Paris.

V. Hinc apparet Jansenianam hæresim in iis præsertim, quæ ad gratiam & libertatem attinent, a Calviniana parum, aut nihil differre: quod ego probe, ni fallor, intelligens utramque simul refutandam esse putavi, ut constat ex libro 16. *Theologicarum disciplinarum*; tametsi contra Jansenium rursus stylum exercui. Revera hæresiarcha Calvinus nullam aliam libertatem agnovit, nisi quæ opponitur *coactioni*, ut inquit lib. 1. Institut. cap. 15. lib. 2. adversus Pigh. in Antidoto Concil. Trid. ad can. 5. sess. 6. atque in locis aliis, quæ cum Jansenianis diligenter comparavit Franciscus Annatus. qui tamen Jansenianos appellans qui tribuunt potentiam *proximam* gratiæ efficaci, hanc calumniam Theologis Orthodoxis, inter quos Suaresios, impingit. Vide præcedenti §. num. 9. & seq. Atque hoc est, quod summopere etiam in Adversariis nostris miramur, Catholicorum nempe sententias incaute permiscuisse damnatis, nimiamque suarum partium Theologis fidem adhibentes, in heterodoxos simul & Catholicos tela vibrasse, atque excitatis inter nos dissidiis Novatorum pervicaciæ, quæ firmissimis principiis, non dubiis Scholasticorum placitis frangenda est, scandalum, & ridendi materiam exhibuisse. At revertamur ad Calvinum, qui etiam *sufficientem* gratiam ab efficaci distinctam cum aliis nostrorum temporum hæreticis insectatur, præsertim lib. 6. de libero arbitrio, lib. 2. Instit. cap. 3. num. 13. & aliis in locis, quæ lib. 1. disp. vet. Dechampsius late persequitur. Et tamen in hac quoque Dechampsii dissertatione temperamentum aliquod desideramus; ea nempe sententia, quæ asserit *privari sufficiente gratia eos, qui diuturna peccandi consuetudine obduruerant*, quam Stephanus cap. 6. num. 7. ejusdem dissert. vellicat tanquam a Jansenio traditam, atque a Calvino, & Davide Paræo haustam, cum certissime a Catholicorum plurimis teneatur, non debebat tali charactere depingi. Non enim omnia, quæ hæretici scripserunt, sunt hæretica, cujusmodi hæretica sunt illa duo libertati, & gratiæ, cui resistitur, adversantia; in quibus Jansenistæ & Calviniani consentiunt.

Annat. La Conduite de l'Eglise, Troisiéme partie pag. 75. & seq. Annat. 2. p. pag. 195.

Dechamps pag. 120. & seq.

Dechamps pag. 128.

VI. Sudarunt propterea Janseniani, ut suam a Calvino discrepantiam circa illa duo capita suaderent, prout colligitur ex *Parallele*, *seu comparatione S. Augustini, Jansenii, Calvini*, an. 1651. furtivis typis excuso; quem librum editum arbitror a Liberto Fromondo Leodiensi. In eo autem libro nulla est Jansenianæ & Calvinianæ doctrinæ comparatio, nisi circa gratiam semper efficacem, & libertatem a sola coactione immunem; unde magis, magisque apparet, hæc potissimum duo Jansenianis crucem figere, atque hinc totum fere proscriptum dogma manare.

Ms. Bibl. Aug. Arch. Senet. n. 38. pag. 350.

VII. Circa eadem tempora, anno scilicet 1652. & priusquam ab Innocentio X. quinque Jansenii propositiones damnarentur (contigit enim hæc condemnatio die ultima Maji anno 1653.) prodiit Lutetiæ Parisiorum liber inscriptus „ La doctrine du Livre intitulé, *Cornelii Jansenii Iprensis Augustinus* „ In eo libro quatuor primæ Jansenii propositiones consimilibus propositionibus Calvini æquiparantur, ac determinatus in singulis eadem dogmata, eamdemque doctrinam contineri. Quænam vero est hæc doctrina? Illa

quidem, quæ docet liberum arbitrium adeo captivum esse, ut vel pondere concupiscentiæ, vel divinæ caritatis impulsu, simplici quadam necessitate ad bene, vel male agendum trahatur. „ Ces quatre Propositions des Calvinistes (ita eo in libro legitur) cy dessus sont censurées par la Faculté de Theologie come heretiques; partant les quatre des Jansenistes, qui contiennent manifestement une mesme doctrine, sont pareillement condamnées comme heretiques. La sixieme Proposition de Calvinistes; *que l'homme est comme captif, & qu'il ne peut rien du tout*, est le mesme Proposition que la trois de Jansenistes, *que la liberté & la necessité s'accordent ensemble; mais non pas la contrainte*; d'autant que par le mot de captivité les Calvinistes n'entendent *qu'une necessité simple*: c'est pourquoy ils disent *que l'homme est comme captif*: ce qui fait voir qu'il n'entendent pas une captivité de contrainte, mais une captivité simple, qui est une necessité. Les termes de Jansenius, au tome 3. livre 1. chap. 4. *Captivitas arbitrii in eo sita est, quod voluntas concupiscentiæ terrenæ visco intime penetrata, semper & in omni actu & motibus ejus feratur, & referatur, imperio ejus & ponderi serviens indesinenter, eodem plene modo, quo voluntas beatorum in omnibus omnino motibus servit divinæ caritati*; interpretent l'une, & l'autre des Calvinistes, & la troisiéme des Jansenistes; & comme les quatre propositions, sçavoir est la 6. le 11. 13. & 14. des Calvinistes sont une mesme chose. pareillement les 2. 3. & 4. des Jansenistes sont une mesme chose, & ne sont differentes qu'en termes „. Jensenianæ itaque propositiones ob sensum, quem continent, Calvini libertatem indifferentiæ negantis, & necessitatem arbitrii ad bonum, aut malum perpetrandum invincibili pondere inclinati adstruentis, etiam antequam damnarentur ab Apostolica Sede, rejectæ fuerunt, ac reprobatæ, eumdemque sensum Apostolica Sedes confixit, ut sequenti §. ostendam.

Pag. 32.

VIII. Quoniam ex dictis evidens est, in eo sitam hæresim Jansenianam, quod sub gratia efficaci ac victrici delectatione nullam aliam libertatem adstruat, præter illam, quæ non patitur coactionem, qualis libertas reperitur in voluntate beatorum Deo jucundissima necessitate adhærentium; quod recte ante condemnationem quinque Propositionum Parisienses animadverterant, ego vero hactenus satis superque demonstravi: necessarie consecutione infertur illis per summam calumniam dogma Jansenianum objici & imputari, qui sub quocunque aut concupiscentiæ, aut sanctæ delectationis gradu *libertatem indifferentiæ* propugnant. Id e nobis præstari neque injustus Convicìator negare audet: sed cum omnia fraude ac malitia dici confidentissime afferat; nostrum de libertate systema, & quomodo liberum arbitrium cum gratia conciliare studuimus, benigno lectori audire non pigeat. Egimus de libertate, ejusque essentia pluribus in locis, quæ laudavimus 2. numero hujus paragraphi; sed unum tantummodo nunc expendam: ubique enim eadem constantissime tradita sunt. Vide ergo quæ habentur lib. 111. cap. 10. Primum eo loci de iis, quæ ad arbitrium constituendum concurrunt, ita loquor: *Constituitur ergo libertas voluntate, & ratione, non tamen ex æquo, sed voluntas est ipsa potestas, quæ potest in utramlibet partem inclinari: ratio autem vis intelligendi, qua voluntati objectum proponitur, & sine qua non potest in bonum libera deliberatione propendere. Etenim ut Augustinus ait in VIII. de Trinit. cap. 4. Nemo amare potest incognitum*. Hæc doctrina est S. Thomæ 1. p. q. 83. art. 3. & 4. & 1. 2. q. 1. art. 1. ubi ait: *Est autem homo dominus suorum actuum per rationem & voluntatem; unde liberum arbitrium esse dicitur facultas voluntatis & rationis*; item 2. 2. q. 24. art. 1. ad 3. rursus de malo q. 6. art. 1. necnon q. 24. de veritate art. 5. nec arbitror quempiam ratione præditum reperiri, qui id vertat in dubium.

To. 2. pag. 306. & seq.

To. 2. pag. 377. To. 29. pag. 12. tom. XI p. 2. pag. 56. tom. VIII. pag. 139. 9. ibid. pag. 440.

Hinc infero, absque ratione non dari libertatem, siquidem *ea propensio, qua natura qualibet fertur in bonum absque ductu rationis, non potest opus voluntatis appellari, alioqui prædita forent arbitrio etiam animalia bruta, & creaturæ reliquæ, in quibus philosophi plures appetitum quemdam constituunt sensitivum, aut naturalem*. Atque hæc pariter est doctrina extra controversiam posita, ac tradita a S. Thoma citata quæst. de verit. art. 2. ubi ait: *Secundum quod aliquid se habet ad rationem, sic se habet ad liberum arbitrium. Ratio autem plene & perfecte invenitur solum in homine, unde in eo solum liberum arbitrium plenarie invenitur. Bruta autem habent aliquam similitudinem rationis, &c.* Similia docet S. Thomas 1. p. q. 19. art. 1. & 1. 2. q. 1. art. 2. ad 3. & alibi.

Tom. VIII. pag. 444. ec. 2. pag. 43. 2. tom. XI. pag. 2. 8.

Prosequor ego ita scribens: *Profecto in ratione liberum arbitrium consistere negat* formaliter: *cum non sit in nostra potestate objecta percipere & cogitare; alias peccaret quisquis ante consensum voluntatis, dum mentem subit cogitatio aliqua falsa & perversa, nec ulla daretur ignorantia, quæ a peccato excusaret, quandoquidem esset in potestate hominis ipsamet ignoratio. Quapropter S. P. Augustinus in lib. de Sp. & lit. cap. 34. ait: „ Nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem; sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis est „. Ex quibus satis revincitur error Durandi statuentis in 2. dist. 24. naturam libertatis tam in voluntate, quam in ratione.* Hæc pariter consonant S. Thomæ, qui 1. p. q. 83. art. 4. docet *liberum arbitrium nihil esse aliud, quam voluntatem, ad quam pertinet electio*; & 1. 2. q. 13. art. 1. demonstrat ad voluntatem, judicio quidem intellectus præeunte, *spectare electionem*. Prima etiam parte q. 79. art. 2. ait intellectum creatum esse *potentiam passivam, quoniam comparatur ad intelligibilia, sicut potentia ad actum, &c.* To. 2. pag. 177. 2. tom. XI. pag. 31. 1.

Hæc deinde trado litteris: *Cum itaque ratio motum voluntatis præcedat; in illius judicio radicem, ut inquiunt Scholæ, liberi arbitrii statuunt jure ac merito docti celebresque Theologi*. Inter quos principem tenet locum S. Thomas, cujus 1. p. q. 83. art. 1. hæc sunt verba: *Considerandum est quod quædam agunt absque judicio, sicut lapis movetur deorsum, & similiter omnia cognitione carentia. Quædam autem agunt judicio, sed non libero, sicut animalia bruta. Judicat enim ovis videns lupum eum esse fugiendum naturali judicio, & non libero, quia non ex collatione, sed ex naturali instinctu hoc judicat: & simile est de quolibet judicio brutorum animalium. Sed homo agit judicio, quia per vim cognoscitivam judicat aliquid esse fugiendum, vel prosequendum. Sed judicium istud non est ex naturali instinctu in particulari operabili, sed ex collatione quadam rationis; ideo agit libero arbitrio, potens in diversa ferri. Ratio enim circa contingentia habet viam ad opposita, ut patet in dialecticis syllogismis, & rhetoricis persuasionibus. Particularia autem operabilia sunt quædam contingentia, & ideo circa ea judicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum. Et pro tanto necesse est, quod homo sit liberi arbitrii, ex hoc ipso quod rationalis est*. Et 1. 2. q. 13. art. 1. *Manifestum est, quod ratio quodammodo voluntatem præcedit, & ordinat actum ejus, in quantum scilicet voluntas in suum objectum tendit secundum ordinem rationis*.

To. 2. pag. 162. To. 2. pag. 336. To. II. pag. 31. 2.

Affirmo præterea, judicium illud, quo intellectus fertur in prima principia, cum naturale sit, & circa necessaria, non circa contingentia versetur, ac motum naturalis instinctus, quo voluntas judicio illo rapitur in bonum in communi, necnon in Deum per lumen gloriæ visum ut est in se, non sufficere ad libertatem; sed ad hanc requiri judicium indifferens, cum quo stet in voluntate potestas motum illum cohibendi, sive potestas agendi, vel non agendi; *Et quoniam* (ita prosequor) *ad bonum in communi, & ad Deum in se visum dari nequit indifferentia judicii, cum nulla in his apprehendi possit species mali, etsi voluntas in hujusmodi objecta sponte ac lubenter protendat; non habet veram libertatem, quæ est potestas ad utrumlibet, nulla necessitate impellente; necessario enim amatur, quod a deo apprehenditur, ut alio animus a vero, aut apparenti bono capi non possit. Quæ satis lib. IV. cap. ultim. & lib. X. cap. 13. sunt explicata*. Ne quis autem hæc e mente Doctoris Angelici crederet aliena, mea prolixius explicata sententia, hanc expono & confirmo his verbis depromptis ex 1. parte q. 82. art. 2. *Intellectus naturaliter ex necessitate inhæret primis principiis, & voluntas ultimo fini. Sunt autem quædam intelligibilia, quæ non habent necessariam connexionem ad prima principia; sicut contingentes propositiones, ad quarum remotionem non sequitur remotio principiorum, & talibus non ex necessitate assentit intellectus. Quædam autem propositiones sunt necessariæ, quæ habent connexionem necessariam cum primis principiis; sicut conclusiones demonstrabiles, ad quarum remotionem sequitur remotio primorum principiorum: & his intellectus ex necessitate assentit cognita necessaria connexione conclusionum ad principia per demonstrationis deductionem. Non autem ex necessitate assentit, antequam hujusmodi necessitatem conclusionis per demonstrationem cognoscat. Similiter etiam ex parte voluntatis. Sunt enim quædam particularia bona, quæ non habent necessariam connexionem ad beatitudinem, quia sine his potest aliquis esse beatus, & hujusmodi voluntas non de necessitate inhæret. Sunt autem quædam habentia necessariam connexionem ad beatitudinem, quibus scilicet homo Deo inhæret, in quo solo vera beatitudo consistit. Sed tamen antequam per certitudinem divinæ visionis necessitas hujusmodi connexionis demonstretur, voluntas non ex necessitate Deo inhæret, nec his quæ Dei sunt. Sed voluntas videntis Deum per essentiam de necessitate inhæret Deo, sicut nunc ex necessitate volumus esse beati*. Eadem tradit S. Thomas de malo quæst. 6. sive de electione humana ad 7. ubi hæc leguntur: *Ad 7. dicendum, quod activum non ex necessitate movet, nisi quando superat virtutem passivi. Cum autem voluntas se ha-*

To. 2. pag.

Tom. VIII. sive in Quæst. disp. pag. 140.

beat

beat in potentia respectu boni universalis, nullum bonum superat virtutem voluntatis quasi ex necessitate ipsam movens, nisi id quod est secundum omnem considerationem bonum, & hoc solum est bonum perfectum, quod est beatitudo, quod voluntas non potest non velle, ita scilicet quod velit ejus oppositum, potest tamen non velle actu, quia potest avertere cogitationem beatitudinis in quantum movet intellectum ad suum actum, & quantum ad hoc nec ipsam beatitudinem ex necessitate vult. Sicut etiam aliquis non ex necessitate calefieret, si posset calidum a se repellere cum vellet. His cohærent quæ habentur

Tom. VIII. pag. 617. quæst. 24. de veritate art. 7. ubi demonstrat liberum arbitrium nullo particulari bono necessitari, quoniam in *hoc differt natura rationalis prædita libero arbitrio ab omni alia natura; quod alia natura ordinatur ad aliquod particulare bonum, & actiones ejus sunt determinatæ respectu illius boni; natura vero rationalis ordinatur ad bonum simpliciter. Sicut enim verum absolute objectum est intellectus, ita & bonum absolute voluntatis: & inde est, quod ad ipsum universale bonorum principium voluntas se extendit, ad quod nullus alius appetitus pertingere potest, & propter hoc creatura rationalis non habet determinatas actiones, sed se habet sub quadam indifferentia respectu materialium actionum.* Eadem S. Thomas docet 1. 2. q. 10. art. 2. ubi quæstionem instituens, utrum

Tom. XI. pag. 28. voluntas moveatur de necessitate a suo objecto, *Si proponatur*, inquit, *voluntati aliquod objectum, quod sit universaliter bonum, & secundum omnem considerationem, ex necessitate voluntas in illud tendit, si aliquid velit, non autem poterit velle oppositum. Si autem proponatur sibi aliquod objectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud. Et quia defectus cujuscunque boni habet rationem non boni, ideo illud solum bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle, quod est beatitudo. Alia autem qualibet particularia bona, in quantum deficiunt ab aliquo bono, possunt accipi ut non bona, & secundum hanc considerationem possunt repudiari, vel approbari a voluntate, quæ potest in idem ferri secundum diversas considerationes.* Sequitur immediate, opposita argumenta diluens: *Ad primum ergo dicendum, quod sufficiens motivum alicujus potentiæ, non est nisi objectum, quod totaliter habet rationem motivi; si autem in aliquo deficiat, non ex necessitate movebit, ut dictum est. Ad secundum dicendum, quod intellectus ex necessitate movetur a tali objecto, quod est semper, & ex necessitate verum; non autem ab eo, quod potest esse verum, & falsum, scilicet a contingenti, sicut & de bono dictum est. Ad tertium dicendum, quod finis ultimus ex necessitate movet voluntatem, quia est bonum perfectum; & similiter illa, quæ ordinantur ad hunc finem, sine quibus finis haberi non potest, sicut esse, vivere, & hujusmodi. Alia vero, sine quibus finis haberi potest, non ex necessitate vult, qui vult finem. sicut conclusiones, sine quibus principia possunt esse vera, non ex necessitate credet, qui principia credit.* Perpetuo sibi constat S. Thomas, & proxi-

Ibid. pag. 32. 2. ma q. 13. art. 3. demonstrat *electionem* nullo modo esse circa finem, in quem voluntas naturali fertur instinctu, sed circa ea, quæ sunt ad finem, atque ita de actibus virtutum electionem dari, secus de beatitudine, ad quam *fines proprii virtutum ordinantur, sicut ad ultimum finem.* Videat, obsecro, lector, an a Sancti Thomæ doctrina, vel minimum discrepet regula, quam nos tradidimus lib. 4. cap. 13. conciliandi libertatem cum divinis prædefinitionibus, & cum gratia effectrice. Videat insuper, num eadem regula

De Theolog. disciplin. tom. 3. pag. 103. & pag. 117. recte ne, an male usi fuerimus dirimentes lib. XIV. cap. 11. argumenta eorum, qui ipsam gratiam *per se* efficacem oppugnant. Videat quoque, num delectationi victrici lib. XVII. cap. 1. necessitatem, an potestatem reluctandi alligaverimus, nam quisquis hæc viderit, vehementer admiretur necesse est confidentissimi Anonymi mendacissimam garrulitatem, qua ad ravim usque clamat, nos ex Jansenianis scriptis vaferrime deprompsisse, quæ Janseniano dogmati e diametro sunt adversa, & quæ ex sancti Thomæ aurea doctrina, locisque nuper adductis, seria ponderatione a nobis semel, iterum, tertio, ac rursus fuerunt producta.

Verum ne ab illo decimo capite libri duodecimi recedamus; animadverto ibidem, Jansenium ceterosque novantes *voluntarium & liberum* permiscuisse, & ea, quæ voluntatis sunt, ut finis prosecutio, cum iis, quæ pertinent ad arbitrii libertatem, confudisse: *Ad Novatorum vitanda sophismata* (hæc mea verba sunt) *distinguendum accuratius est inter voluntarium & liberum, sive, ut recentiores quidam loquuntur, inter libertatem voluntatis & libertatem arbitrii: libertas enim voluntatis opponitur coactioni, libertas arbitrii adversatur necessitati, &c.* Id quoque acceperam a S.

S. Thomas tom. VIII. pag. 643. a. Thoma q. 24. de Veritate art. 1. ad 20. ubi inquit: *Habemus respectu ejus* (idest, finis ultimi) *liberam voluntatem, cum necessitas naturalis inclinationis libertati non repugnet secundum Augustinum 5. de Civit. Dei: non autem liberum judicium proprie loquendo, cum non cadat sub electione:* & 1. p. quæst. 82. art. 1. ad 1. ubi ait: *Necessitas naturalis non aufert libertatem voluntatis, &c.* Nos ergo cum S. Thoma non solum liber- *To. X. pag. 271. a.* tatem *voluntatis* oppositam coactioni, sed etiam voluntatem *arbitrii*, ad quam requiruntur liberum judicium & electio, admittimus contra Jansenianos: de quorum allucinatione plura etiam diximus lib. 16. cap. 3. sive Tom. 3. pag. 288. & sequenti. Ex laudata nuper quæstione 82. primæ partis percipitur illud etiam, quod adversarii nostri ægre ferunt, ac se non capere ostendunt, quomodo scilicet sub delectatione victrici semper remaneat *potestas indifferentiæ*, & *libertas a necessitate*, quotiescunque non sit delectatio summi boni, quo clare viso voluntatis appetitus omnino expleatur. Nam ut eo loci scribit S. Thomas art. 2. ad 2. *Movens tunc ex necessitate causat motum in mobili, quando potestas moventis excedit mobile, ita quod tota ejus possibilitas moventi subdatur. Cum autem possibilitas voluntatis sit respectu boni universalis & perfecti, non subjicitur ejus possibilitas tota alicui bono particulari: & ideo non ex necessitate movetur ab illo.* Si- *To. 8. pag. 278. 2. & Tom. VIII. pag. 340.* milia præcitata quæstione 6. de malo, sive de electione humana.

IX. Placuit hæc late prosequi, ut percipiat Anonymus unde hauserim Regulam conciliandi libertatem cum gratia, & cum delectatione, quæ voluntatis capacitatem non explet, & quæ relinquit indifferentiam judicii, veramque libertatem a necessitate, Jansenianis ignotam; quæ non est extrinseca, & in solo objecto sita, ut ille comminiscitur, sed ipsi voluntati inhærens, & rationali creaturæ adeo intima, ut intima est ratio de particulari bono formans judicium indifferens, ipsaque voluntas, quæ particularia bona, ipsumque bonum incommutabile nondum in se inspectum, libera electione prosequitur. Sed Anonymi dicteria singula, nugasque nugacissimas (quamquam id jam factum esse arbitramur) postea sigillatim discutiam. Interim sciat regulam illam conciliandi libertatem cum delectatione victrici, quoad omnia capita, luculentissime demonstrari ab Antonino Massoulié Volumine 1. a pagina 238. usque ad ejusdem voluminis *S. Thomas sui interpres dissert. 1. de libertate creata.* extrema folia: Quem auctorem si lustraverit Anonymus, uti nos fecimus antequam Regulam illam constitueremus, tunc cognoscet nec falsa esse, nec difficilia, nec intelligentiæ nostræ reservata quæ hactenus in hoc argumento dilucidando typis edidimus.

X. Hæc cum ita sint, manifestum puto in hoc Jansenianam hæresim præsertim consistere, quod Jansenius sub vehementiori concupiscentiæ pondere invexerit necessitatem, qua voluntas impellatur ad malum, & sub robustiori & victrici delectatione spiritus necessitatem, qua voluntas inclinetur ad bonum; sive, quod prorsus idem est, libertatem solam voluntatis oppositam coactioni, non vero libertatem arbitrii oppositam necessitati, ex principiis, quæ si probe intellecta & explicata sint, inconcussa sunt, Augustiniana, ac Theologis magni nominis probatissima, non satis accurate libratis, damnatas illas consecutiones inferens, quas inde deduci nos præfixa præcedenti regula negamus & pernegamus. Ita viri docti, & a præjudiciis immunes fatentur nos Jansenianam hæresim affabre delineasse, sollerter ab Augustinianis remotissimam demonstrasse, eamque ex principiis Augustini, quibus Novatores abutuntur, directe & valide oppugnasse: quod ægre ferentes qui soli Antijanseniani videri volunt, & Scholæ nostræ placita, suis antiquiora & meliora, ut olim Calvini, nunc Jansenii fermento infecta iniquissime clamant, immani & cæco furore in nos debacchantur; quando si vere Jansenianos, non Orthodoxos, horumque doctrinam odissent; gratulandum illis foret, quod iidem Janseniani ab universis Catholicis, & in unoquoque horum systemate reluerentur. Ac ne videar hæc nimia jactantia a me dici, tametsi tot ac tanta momenta præmiserim, quæ conviciatores obruunt penitus atque obtundunt, unum addam, privatum utique, sed maximum, & singulare. Dedi operam anno 1739. statim ac lucem priora tria Volumina Theologicarum disciplinarum aspexerunt, ut Parisios ad manus cujusdam Eminentissimi Cardinalis pervenirent. Cujus jussu litteris Lutetiæ datis eodem anno 1739. die 22. Junii, cum ipse podagra laboraret, hæc mihi fuerunt rescripta: „ Quelques Theologiens, qui ont lû votre ouvrage, m' ont dit qu' ils en sont contents. Vous y developpez parfaitement les principes de Saint Augustin, & les soûtenez d' une maniere, qui met ses vrais disciples à l' abry de toute censure. Vous avez raison de faire consister l' erreur de Jansenius dans la grace & la cupidité tour a tour necessitantes, c' est a dire en ce que cet auteur pretend que sous l' impression actuelle de la grace & de la concupiscence,

& tant que dure cette impression, l'homme n'a point de pouvoir pour le parti opposé. Ce qui est detruire absolument la liberté, qui ne consiste pas, comme Jansenius la pretend, dans le simple volontaire, mais dans le pouvoir *ad opposita*. Vous expliqués parfaitement bien ce pouvoir, en disant après Saint Thomas, que la reserve de l'amour du bien en général, tout autre objet, Dieu même connu & aimé de maniere, dont nous sommes capables de le connoître, & de l'aimer sur la terre, ne remplit pas tout la capacité du cœur de l'homme, & qu'ainsi l'homme conserve toujours le pouvoir de s'en détacher même sous l'impression de la grace la plus efficace, dont l'action est bien differente de celle de la vision beatifique, qui remplit de son objeét tout la capacité de l'homme, & ne lui laisse point de pouvoir pour s'en détacher & ne le point aimer. C'est la véritable maniere de faire voir, que la grace la plus efficace n'ôte point l'indifference, qui est necessaire pour meriter, indifference bien differente de celle que Jansenius fait quelquefois semblant d'admettre, mais qu'il rejette en effet, puisqu'il ne reconnoit sous l'impression actuelle de la grace & de la cupidité dominante d'autre pouvoir *ad oppositum*, qu'un pouvoir *de mutabilité*, c'est a dire que comme l'impression actuelle de la grace & de la cupidité dominante n'est point permanente & perpetuelle, comme celle de la vision beatifique, l'homme qui aime Dieu peut ne le point aimer, parce que la grace qui le lui fait aimer, peut cesser; ce qui ne peut arriver dans la vision beatifique, dont l'impression est permanente & perpetuelle. Et voilà pourquoi il convient en quelques endroits que l'homme sous l'impression de la grace conserve un pouvoir *ad opposita*, qu'il n'a point sous l'impression de la vision beatifique. Cette erreur capitale de Jansenius est la source des autres erreurs, qu'on a condamnées dans cet auteur, & dans ses disciples, comme vous le remarqués bien, &c." His consimilia mihi die 29. ejusdem mensis litteris Lutetiæ Parisiorum datis significata fuere, in quibus additur Parisienses quosdam doctores perlectis tribus illis voluminibus, ea quoad omnes partes probasse, Jansenianam hæresim a me adeo perspicue confutatam esse affirmantes, ut nullus futurus sit (in re scilicet Theologica versatus, & a præjudiciis immunis) qui audeat traditam a me sententiam vellicare. Doctorum autem Sorbonæ unus non tantum me innumeris laudibus (quas illi acceptas refero) prosequi dignatus est, verum etiam scripta hæc ad alium Parisiis commorantem, die præcedenti ad epistolam ad me scriptam, significavit: "Je voudrois bien, que la Theologie du Pere Berti peut être repandue dans ce pais ci. Ce seroit un bon moyen d'arreter le progrès du Molinisme qui gagne tous les jours par le discredit ou on a mis nos auteurs Augustiniens en les accusant du Jansenisme. C'est assurement ce qu'on osera dire de l'ouvrage du Pere Berti qui condamne si nettement ces erreurs, &c." Hujusmodi Epistolæ servantur autographæ Romæ in Bibliotheca Angelica ad calcem *Jansenismi Redivivi*, quibusdam adnotationibus nostris dispuncti.

XI. Obiter ex dictis plura sunt colligenda. Primum eos, qui ajunt systema Jansenianum situm esse in adstruenda delectatione per gradus superiori, verum dicere si loquantur de superiori delectatione, cui insit sola libertas voluntatis, & immunitas a coactione: falsum omnino asserere, & complures Catholicos calumniari, si contendant illos qui delectationem per gradus victricem simul propugnant, & cum tali delectatione libertatem arbitrii, & *a necessitate* defendunt, damnato Janseniano dogmati consentire. Secundo eos, qui exscriptis Jansenianis locis propemodum infinitis nisi sunt demonstrare, ut fecit Tournelius, quinque damnatas propositiones inferri ex *systemate* duarum delectationum, inter Catholica, & Janseniana dogmata non distinxisse, atque uno verbo refutari, dicendo nempe, hæresim Jansenianam sitam quidem esse in delectatione superiori *inferente necessitatem*, non autem in delectatione superiori ita alliciente & permulcente animum, ut non solum a coactione, sed etiam a necessitate liberrimus trahatur ad opus. Tertio falsissimum esse, quod Augustiniani omnes statuant efficaciam gratiæ in delectatione *absolute* victrici, non autem in delectatione victrici *relative*, & quod in hac non constituant prædeterminationem physicam aliqui Thomistarum, adeo, ut sint Jansenistæ qui *relativam*, sint Catholici qui *absolutam* delectationem propugnant: quum utrique Catholici dicendi sint, qui sub delectatione, aut absolute, aut relative victrici, agnoscunt libertatem indifferentiæ. Quum hæc sint evidentissime demonstrata, in summum abiis ludicra illa machina, idolumque phantasticum, *Jansenismus Redivivus*.

Non appello absolutam Phantasticum hæresim Jansenianam, sed opus inscriptum, Jansenismus Redivivus.

§. IV.

In primam Jansenii propositionem, oppositam Augustiniensium æque, ac Thomistarum systemati.

AGe modo, quoniam de Scholæ nostræ a Janseniano dogmata in iis, quæ ad principia attinent, discrimine, prolixe & quantum videbatur necessarium esse, disputavimus, quinque damnatarum propositionum sensum investigemus. Prima propositio ita sonat: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus & conantibus, secundum præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant*. Hujus propositionis damnatus sensus est, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis, qui ea præcepta servare volunt, ad ea observanda nituntur, & idcirco esse impossibilia, quia nisi illis divinitus inspiretur gratia victrix, quæ pugnantem concupiscentiam, in justis quoque vigentem, vincat atque substernat, necessum est, ut iidem justi succumbant & transgrediantur præcepta, absque arbitrii in oppositum potestate, in culpam transgressionemque inevitabili lapsu ruentes. Ab hoc autem errore Theologi illi quamlongissime distant, qui docent nulli mortalium hominum in hac peregrinatione certantium impossibilia esse præcepta Dei, tametsi illorum aliqui aut infidelitatis tenebris obvoluti, aut insolita peccandi consuetudine pressi gratia sufficiente sint destituti; ideoque multo magis divina præcepta possibilia esse justis, qui dum volunt & conantur illa adimplere, sunt divina gratia suffulti: immo hæc gratia semper eis adest, quoniam *Deus neminem deserit, nisi prius deseratur*, ut inquit Tridentina Synodus sess. 6. cap. 11. Quem locum non tantum exponendum esse *de justitia habituali*, quæ nunquam justis subtrahitur, nisi Deum peccato mortali deserant, ut scripsere Sylvius, Estius, Alvarez, Ledesma, aliique citati ab auctore Scholæ Thomisticæ vindicatæ, verum etiam *de gratia sufficiente*, demonstravi lib. 17. cap. 3. contra Jansenianos, priorem duntaxat expositionem amplectentes. Verissimum tamen est aliquando hominibus, etiam justis, deesse gratiam *per se efficacem*, quæ sola dat *potentiam* ita completam, & *proxime expeditam*, ut nihil ulterius requiratur ad opus perficiendum. Nam si hæc gratia semper justis adesset, cum illa, cooperante libero hominis arbitrio, sit conjuncta cum actu; a justitia nemo unquam decideret. Quamobrem audacter & imperite insimulantur tamquam assertores primæ Jansenianæ propositionis Theologi illi, qui ajunt justos aliquando carere potentia *completa*, & *proxime* ab omni impedimento expedita, ut loquitur Cardinalis Norisius in *Calumnia sublata* cap. 1. & 2. & cum Norisio sentiunt Theologi præstantissimi, quos commemoravi §. 2. a numero 9. usque ad ultimum.

Noris tom. 3. pag. 1060. & 1065.

I. Hunc esse damnatæ propositionis sensum ex verbis, quibus conflata est, manifeste deducitur. Ubi enim in illa propositione agitur de potentia omnino *completa*, neque adjutorium aliquod ulterius exigente, ut voluntas erumpat in actum? Qua dictione, qua phrasi istiusmodi *potentia* in hæretica illa positione delineatur? At damnatus Jansenii sensus est, ut sæpenumero diximus, *quem verba præseferunt*: neque tantus aliis scriptoribus, quantus sanctissimis Ecclesiæ Patribus, impendendus est honor, ut quidquid dixerint expendatur, atque explicetur. Profecto thesis, ut sonat, hæretica est, Calviniana, anathemate non semel proscripta, impia, temeraria, ac blasphema. Ita Ecclesia definivit, ita sentiunt omnes Catholici, ita nos libro XVII. cap. 3. pag. 328. & docuimus, & demonstravimus. Clemens XI. Pontifex Maximus in Apostolica Constitutione, *Vineam Domini Sabaoth*, num. 25. conqueritur inquietos homines abuti litteris ab Innocentio XII. decessore suo datis die 6. Februarii 1694. & die 24. Novembris 1694. ad Episcopos Belgii, in quibus significavit, pronunciavitque, *quinque propositiones ex libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent ac præseferunt, damnatas esse*; homines autem illos inquietos, & veritati non acquiescentes, constitutiones Apostolicas temperare, & restringere, asserentes id Innocentium pronuntiasse, *non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intenditur, ac ab Innocentio X. & Alexandro VII. damnatus fuit*. Cum hæc Jansenistarum, aut, quicunque fuerint, inquietorum illorum hominum circumventio turbare Ecclesiam, hujusque definitiones implicare & involvere conaretur; idem Sanctissimus Pontifex Clemens XI. §. 25. ad præcidendam occasionem omnem erroris saluberrime decrevit, ut unusquisque non solum ore, sed etiam corde, absque ulla restrictione, nec alia mente, animo, aut credulitate, formulæ ibidem num. 26. insertæ subscriberet, & rejiceret ac

Bullar. nov. Clem. XI. edit. Rom. pag. 48. col. 2.

Ibid. pag. 48. colum. 1.

damneret ut hæreticum, *damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illorum verba præseferunt, ut præfertur*, nullatenus Jansenii doctrinam corde animoque reprobare detrectans. Quo ergo jure Janseniani dicuntur, qui illas propositiones damnant, adesse in Janseniano libro non negant, sensum *quem verba præseferunt* improbant, subscribunt formulæ, nullumque Jansenii patrocinium suscipiunt? Videas nunc quæ de singulis Jansenii propositionibus diximus citato capite 3. & quid de subscribendo *Formulario* subjecimus cap. 6. ejusdem libri XVII. & miraberis Anonymi hæresim Jansenianam Scholæ nostræ objicientis intolerabilem procacitatem. Quæ hactenus dixi de sensu in Jansenii libris damnato, ee probat quoque Antoninus Massoulié tom. 2. diss. IV. q. 3. ubi ait: *Dicendum præterea est sensum illum singularem in Jansenio proscriptum, eum existimandum esse, quem ipsa series verborum, ipsaque verba planissime sensu intellecta exhibent: & frustra eos laborare qui reconditum aliquem sensum ut reperiant, aut aliunde quam ex ipsa propositione eruant, ingenia sua torquent.* Id doctissimus Thomista demonstrat animadversionibus Suaresii in articulos Baii: de qua re plura me scripsisse memini dissert. 1. §. 3. quæ ut memoria repetantur, oro, obtestorque.

S. Thomas sui interpres pag. 156. colum. 1.

II. Ne autem adversarius ad sinistra judicia pronus hæc ita a nobis dici opinetur, quasi Jansenii librum ab errore primæ propositionis immunem esse intimo sensu arbitremur; repetendum ducimus, revera propositionem primam contineri libro 3. de Gratia Christi cap. 13. pagina 326. columna 1. quemadmodum demonstravimus in Opere nostro de Theologicis disciplinis. Si vero hac quoque in re nos subdole gessisse Anonymus, mirabilissimus animi nostri spectator, ausus fuerit asserere; addemus alia, præsertim quod dogmatistes lib. IV. de *Hæresi Pelagiana* cap. 16. reprehendit, refellitque quod ad virgineam Demetriadem scripsit Pelagius. *Nec impossibile aliquid voluit imperare, qui justus est*: quæ verba absolute pronuntiate sunt vera; tametsi Catholica sit sententia, non posse absque gratia, & solius arbitrii viribus divina impleri præcepta. Quare authores *Thesium* Antuerpiensium haud recte inquiunt Jansenianam illam propositionem, de qua est sermo, fuisse proscriptam, quoniam Jansenius *de statu nat. lapsa* cap. 15. affirmavit *non posse sine gratia superari ullam tentationem, nec sine ea ullum præceptum impleri, aut vitari peccatum*. Nam quamvis gratia necessaria dicatur ad singulas tentationes vincendas, & ad implenda præcepta; non inde tamen fit consequens, præcepta esse *impossibilia*, sive dicamus gratiam adesse singulis, ut ajunt Theologorum plures, sive, quod nos verissimum arbitramur, singulis esse paratam, oblatamque, a singulis autem actu, & reipsa non recipi occulto judicio Dei, atque ob impedimentum, quod libere ponitur ab hominum pravitate. At de his plura inferius. Illarum ergo Thesium auctores injurii fuerunt suarum quoque partium scriptoribus: *nullam* quippe *tentationem etiam minimam* vinci posse *sine auxilio gratiæ per Christum*, docuit Franciscus Cardinalis Toletus, * quo nemo melius novit perniciosam Baii doctrinam; ut mittam cæteros, quos præcedenti dissertatione laudavi. Primæ itaque Jansenianæ propositionis sensus est, inductam fuisse peccato Adæ *peccandi necessitatem*, & contra dari gratia Salvatoris *necessitatem bene operandi*; ac proinde eos, qui tali gratia necessario, ac delectatione invincibili nondum attracti non bene operantur, id nullatenus posse, sed in peccatum fatali necessitate dilabi. Blasphemiæ hujus assertionis Jansenium reum esse demonstravi §. 3. compluribus ejus testimoniis productis. Adde, Jansenium, quoniam solam gratiam efficacem, & conjunctam cum actu admisit, ad errorem suum confirmandum inexpiabili temeritate adulterasse ea verba Augustini, *De natura & grat.* cap. 43. *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*, a sacrosancto Tridentino Concilio sess. 6. *de Justificat.* cap. 11. consecrata. Ita enim Jansenius lib. 3. *de Grat. Christi* cap. 13. præclarissimam hanc Augustini, & Synodi Œcumenicæ sententiam interpretatus est: *Et si exaudiat, adjuvat ut possis*, qua interjecta clausula demonstrat etiam justos, quamvis conentur, velint, & Deum orent, attamen *nisi exaudiantur a Deo*, & robustæ voluntatis, seu victricis gratiæ tonnare adaugeantur, carere illo adjutorio, quo divina præcepta possunt impleri. Nostrates ergo justis sufficiens adjutorium, & Christi gratiam adesse profitentes, quamquam bene sapienterque doceant non semper iis adesse adjutorium *quo*, plenissimamque illam potestatem, quam tribuit auxilium efficax; distant toto cælo ab errore Jansenii, atque ii præsertim, quorum vestigia sectati fuimus, illa Janseniana clausula, *Et si exaudiat*, dispuncta, suem, nostramque doctrinam sartam, tectamque demonstraverunt. Lege Opusculum Petri Clenaerts inscriptum *Augustinus per seipsum docens*, cum Thesibus Bernardi Desirant *de divinis auxiliis* §. XIV. num. 13. ejusdem Desirant *Dialogos Pacificos*, Dialog. 12. & Cardinalem Norisium in *Calumnia sublata* cap. 2. Ex illo Janseniano capite, quod omnis gratia sit *efficax*, & detur inter operationem & gratiam *reciprocatio*, Jansenius coactus est denegare gratiam actualem justis, qui non perseverant, sed in peccare labuntur. Quare celeberrimum illud Augustini effatum, *Deus non deserit, nisi deseratur*, sive, *dignos deseri tantum deserit*, quod habetur in libro *de nat. & gratia* cap. 23. num. 25. & confirmatur e Beato Prospero *ad* 11. *objectionem Gallorum*, & ad 7. *Vincentianam*, necnon a Tridentina Synodo citato cap. 11. ita Jansenius interpretatus est, quod nunquam Deus justum deserat *subtractione justitiæ*, sive gratiæ sanctificantis, priusquam ab illis voluntario in crimen lapsu deseratur; quamquam eos deserat non impertiendo auxilium actuale, sine quo, juxta fabricatum a Jansenio nefariumque dogma, necessario peccant, & stare non possunt. *Objici solet* (inquit Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 19.) *quod Deus non deserat, nisi deseratur. Ergo nemini negat auxilium sufficiens, si non ante desertus fuerit. Respondetur sententiam illam haberi in Concilio Tridentino & ex D. Augustino desumptam esse. Tam vero Tridentinum, quam Augustinus perspicue indicant se sic illam intelligere quod Deus neminem deserit ab eo discedendo, ipsa scilicet subtractione justitiæ, nisi homo prius Deum per inobedientiam deserat*: & infra eodem capite col. 367. *Nam si desertionem Dei, quæ fit actualis gratiæ subtractione, spectare voluerimus, nimis enormiter ab Augustini mente discedunt, qui ei istud paradoxum, & quidem postquam per Adami lapsum in statum damnationis & iræ Dei præcipitati sumus, imponere volunt.* Et post pauca: *Nihil enim celebrius in Augustino, quam quosdam a divino adjutorio deseri, etiam justos, ex occulto judicio Dei.* En aperte Jansenius docuit præcepta Dei aliquibus esse impossibilia: docuit impossibilia esse iis, qui gratia per se efficaci sunt destituti, sine qua ait inevitabilem fieri lapsum; & docuit justis subtrahi adjutorium illud gratiæ actualis, quod necessarium est, ut præcepta possint impleri. Quapropter in sensu ipso Jansenii prior illa propositio tanquam impia, hæretica, omnibusque censuris dignissima rejici debet, ac refutari, ac rejicitur, & refutatur a Theologis omnibus, qui negant aliqua Dei præcepta esse impossibilia; qui negant hominem delectatione victrici destitutum vera impellente necessitate in peccatum; qui denique negant justos deseri a Deo subtractione cujuscunque gratiæ actualis, antequam ipsi Deum deserant.

De Th. discipl. tom. 1. pag. 307.

Jan. tom. 1. pag. 318. col. 2.

Th. Jesuit. cap. 2. pag. 63.

* Vide Tolet. in 1. p. disput. 100 cap. 81 n. 774 tom. 2 pag. 314 edit. Lugdun.

Jan. pag. 126. col. 1.

De Grat. thesi. Lovanii 1687. Dialog. Pacific. Bruxellis, pag. 77. Noris. tom. 1 col. 1649.

Jans. tom. 3. pag. 365. col. 1.

III. Si quis dicat, Igitur in eorum sententia, qui ajunt Dei præcepta non posse impleri absque gratia, eruet eadem præcepta impossibilia iis, qui gratia sunt destituti; cujusmodi sunt nonnulli infideles, atque obdurati: & item in sententia eorum, qui ajunt non dari absque delectatione victrici & gratia efficaci potentiam *proximam* & *completam* ad bonum opus agendum, etiam justi tali gratia carentes non habent potentiam *proximam* implendi præcepta: si quis, inquam, id dicat; respondebimus & eos, qui auxilia sufficientia singulis dari negant, & eos, qui ad potentiam *proxime expeditam* exigunt efficax adjutorium, plurimum a damnata Jansenii propositione distare. Libro enim decimo octavo cap. 8. demonstravi in ea sententia, quæ docet nonnullos gratia sufficiente destitui, fatentibus Theophilo Raynaudo & Vasquesio, stetisse Augustinum, Prosperum, Fulgentium, Thomam Aquinatem; sententiam vero illam nemo dubio procul tradidisse Ledesmam, Lemosium, Godoy, Gonetum, Bannesium, Alvarez, Gonzalez, Lovaniensem, & Duacensem Academias, Theologos Ordinis nostri universos, aliosque quamplurimos. Quibus si immerito ac falso sententiam hanc adtribuimus; ostendat Anonymus errorem fraudemque nostram, & loca opposita recitet: si autem, quod certissimum est, fideliter auctores ipsos allegavimus; fateatur Jansenianum nequaquam esse, qui omnibus a fide alienis, & obcæcatis auxilium sufficiens dari negant; aut si tantam habet frontem, nobiscum viros illos omnes Jansenianis adnumeret. Quod si fecerit; respondendum nobis erit, quod Julianæ adversariorum suorum impudentissimo Sanctus Augustinus *Cernis cum quibus tua maledicta sustineam, cernis cum quibus mihi sit causa communis, quam nulla consideratione fœtia pulsare calumniis, & expugnare conaris? Cernis quam tibi perniciosum sit tam horribile crimen objicere talibus; & quam mihi gloriosum quodlibet crimen audire cum talibus? Si cernis, cerne, & tandem tace.* Lib. 1. contra Julianum cap. IV. num. 12.

Tom. 3. de Th. discipl. pag. 439.

To. 10. pag. 304.

IV. Neque enim Theologi, qui nobiscum gratiam sufficientem impiis & infidelibus aliquando denegari senserunt, his aut conversionem, aut aliorum divi-

norum

norum præceptorum adimpletionem dixere *impossibilem*; ac multo minus id affirmaverunt de justis, de quibus præsertim, ac data opera loquitur damnata thesis, & quibus auxilium sufficiens ab efficaci distinctum semper adesse, nos, memorati Theologi, & Catholicorum omnes firmissime profitemur. De justis dicturus postea, præmitto nunc laudatos Thomistas, si ab his petas, quomodo ille salvari possit, qui destitutus est actualis gratiæ auxilio, facillime responsuros, Posse utique, *Quia ut homo dicatur potens salvari, sufficit quod licet non habeat gratiam dantem potentiam, possit tamen illam recipere, & Deus possit illam conferre, quod totum verificatur de homine quandiu est in hac vita, & ideo vere dicitur posse salvari*. Ita cum aliis respondet Joannes Baptista Gonet disput. 5. de Reprobat. art. 6. §. 2. num. 219. Similia habet Lemos in Panoplia lib. 4. p. 2. tract. 3. cap. 16. num. 234. *Ut nihil præcipi dicatur impossibile, satis est ut in Dei virtute ac bonitate sit paratum sufficiens auxilium, quo omnes possent salvari, licet de facto non omnes illud habeant sibi collatum*. Haud secus Alvarez lib. 11. de auxiliis Div. Grat. disput. 112. §. 9. ubi solvens hoc argumentum num. 3. „ Quilibet peccator, quandiu est in vita, potest ad Deum converti. Ergo quilibet peccator, quandiu est in via, habet auxilium sufficiens ad salutem „ inquit: *Ad tertium respondetur, quod sicut dicit S. Thomas q. 6. de Veritate, art. 3. ad* 7. Aliquid potest dici posse dupliciter, uno modo considerando potentiam, quæ in ipso est, sicut dicimus quod lapis potest moveri deorsum: alio modo considerando id, quod ex parte alterius est, ut si diceremus lapidem posse moveri sursum, non per potentiam, quæ in ipso sit, sed per potentiam projicientis. *Proportionaliter nos dicimus in præsenti, quod cum asseritur quemlibet peccatorem, quandiu est in hac vita, posse pro quolibet tempore & momento ad Deum converti & salvari; hoc potest dupliciter intelligi. Primo quod possit converti per potentiam proximam, & physicam, quæ actu sit in illo pro quolibet tempore & momento. Secundo per potentiam, seu auxilium speciale, quod Deus, quantum est ex parte sua, paratus est omnibus dare pro quolibet momento, ut supra explicatum est: & in hoc secundo sensu propositio illa est verissima; non autem in primo, quoniam per solam facultatem naturæ non potest homo potentia proxima ad Deum converti & salvari*. Utuntur communiter eadem responsione Thomistæ alii, asserentes divina præcepta semper servari posse, quoniam impleri possunt cum divino auxilio, quod is, qui non habet, potest habere, & producentes verba S. Thomæ 1. 2. q. 109. art. 4. *Ad 2. dicendum, quod illud, quod possumus cum auxilio divino, non est nobis omnino impossibile, secundum illud Philosophi in 3. Ethicorum: Quæ per amicos possumus, aliqualiter nos possumus*. Vide Sylvium in hunc S. Thomæ articulum, ubi post alia permulta hæc habet: *Sive detur aliqua gratia, quæ tantum est sufficiens & non efficax, sive non detur (qua de re q. 111. disserendi locus est) ea secundum mi veritatem est impertinens ad salvandum quod homo non possit divina mandata servare; partim quia ut ipsa illa servet, ea gratia sola non sufficit, sed oportet quod etiam adsit gratia efficax, quæ a solo Deo pendet, & gratis seu sine merito tribuitur; partim quia juxta communem sententiam gratia sufficiens non semper datur, & tamen homines viatores semper possunt divina mandata servare, ac per consequens etiam tunc, quando non habent gratiam sufficientem: ergo ut observatio mandatorum dicatur esse possibilis, non est necesse venire eo, ut dicatur quod habeant gratiam* * *sufficientem*.

Gonet tom. 1. edit. Patavii. pag. 303. col. 2.

Lemos edit. Lovanii pag. 85. col. 1.

Alvarez pag. 890. edit. Lugd.

Sylvius 2. edit. Antuerpia pag. 831. & 832.

* Legitur eo loci sufficientiam.

V. Adhibere solent Thomistæ responsionem alteram, videlicet, quod, etiamsi homini gratia sufficiente destituto insit hebetudo aliqua & impotentia ad implenda præcepta; nihilominus hæc nequeunt dici impossibilia *absolute, nec ex aliqua causa antecedente ejus malam voluntatem; sed sibi reddi impossibilia per ejus malam voluntatem sive actualem, sive quia in pœna parentis peccavit*; ita enim scribit cap. 20. prælaudati Tractatus tertii num. 284. Thomas De-Lemos; eique assentitur Joannes Gonzales de Gratia sufficienti art. 8. his verbis: *Præcepta enim divina possibilia sunt. At si quis potentiam illa adimplendi culpabiliter a se abstulit, non adimpletio illi imputatur, ut jam clare supra ostendimus ex S. P. Augustino, & D. Thoma*. Nolo hic Tempus insumere hanc responsionem ab adversariorum objectis vindicando: nam & id memorati duo Theologi abunde præstiterunt; & hoc mihi sat est, si concedatur juxta inculpatæ fidei scriptores divina præcepta neque iis *absolute* dicenda esse impossibilia, quibus auxilium sufficiens occulto Dei judicio negatur.

Lemos pag. 92. col. 2.

Gonzalez pag. 361. edit. Lovan.

VI. Affirmavit pariter necessariam non esse sufficientis auxilii actualem collationem, ut præcepta Dei dicantur possibilia, Sacra Lovaniensis Facultas; cujus in Censuræ suæ *Justificatione* cap. 12. hæc sunt verba: *Respondemus primo, ut homo possit converti non requiri ut habeat gratiam sufficientem eo ipso tempore quo posse dicitur, sed satis esse si habere illum & obtinere, quæ sufficiat, possit. Quomodo homo dicitur posse manducare panem etiam cum panem non habet, nec etiam quicquam unde sibi panem comparet: ut etiam dicitur videre posse qui non habet lucem, sed in tetrum carcerem conjectus est; quamvis sine luce visurus sit nunquam. Et attendendum, cum dicitur neminem posse converti sine gratia, illud, sine gratia, vel ad posse, vel ad converti adjungi vel referri, quamvis posterius longe sit usitatius. Siquidem communiter dicimus neminem converti posse sine gratia Dei, eo quod conversio sine gratia nunquam fit, licet gratia quoque absente non desit ipsum posse converti. Quemadmodum nemo potest credere sine fide, etsi credendi facultas eis insit, qui non credunt. Notandum interim illud quoque, potentiam credendi vel convertendi sese, æstimari dupliciter; semel ex ipsa liberi arbitrii utramque in partem flexibili facultate, quomodo est potentia in homine gratia destituto; semel ex præsentibus viribus satis efficacibus ad fidem & conversionem, juxta quem modum quidam dicuntur non posse credere, aut sequi Dominum, sicut dictum est Petro*, Non potes me sequi modo, *& aliis*, Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis? *Et iterum*, Non poterant credere, quia dixit Isaias, Excæca cor populi hujus. *Poterant ergo illi credere per flexibilem quidem liberi arbitrii in bonum facultatem, non poterant autem per eas vires, seu affectus quos habebant in præsentia. Poterant per remotam, ut dici consuevit, potentiam; non poterant per propinquam. Illa de natura surgit, hæc comparit per gratiam; ideoque etiam apud veteres uterque sermo reperitur. Nam & Augustinus fidem in nostra potestate esse docet lib. de Sp. & lit. cap. 30. & tamen Cælestinus Pontifex in Epistola, quam pro Hilario & Prospero scripsit, dicit in prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem & potentiam perdidisse. Rursus Fulgentius docet hominem naturaliter posse credere in eo quod naturam habet credulitatis fideique capacem: & tamen gratia dono credendi virtutem recipere, quam amisit. Est ergo quoddam posse per naturam, omni etiam gratia destitutum propter liberum arbitrium durante hac vita in utramque partem flexibile: & est posse per gratiam, quando jam naturæ libertas quibusdam divinis adminiculis adjuvatur*. Hæc Lovanienses. Similia leguntur in *Censura* Duacensis Academiæ ad Assertionem xv. quæ censuræ Lovaniensi conjuncta est, eique omnino consentit.

Acad. Lovan. Justif. pag. 227. edit. Paris. 1642.

Joann. 12. 39.

Post censuram Lovaniensem in eadem edit. pag. 237.

VII. At revertendum ad justos, de quibus singillatim pertractat prima propositio Jansenii. Quis autem nostrum adeo insipiens, adeo improbus censeri potest, ut affirmare audeat esse aliqua præcepta *impossibilia* justis conantibus & volentibus, secundum vires, quas actu habent; quando singuli fatemur, non aliqua tantum, sed omnia esse possibilia non tantum justis, verum etiam hominibus scelestissimis, qui nec volunt, nec conantur? Quomodo *impossibilia* dicuntur eadem præcepta justis, qui non deseruntur a Deo subtractione actualis gratiæ, quando nobis fatentibus nec *impossibilia* sunt improbis, quando iis actualis gratia subtrahitur? Si dicas autem justis illis volentibus aliquando adesse *parvam voluntatem*, quæ sententia nostra non dat potentiam *proxime expeditam* atque *completam*, donec robustior fiat, & vincat contrariam concupiscentiam; primum respondeo, certissimum esse, quod justis illis aliquando deest gratia efficax, aut, si vis ut ita loquar, gratia congrua, cum interdum cadant; id, quod sub efficaci gratia nunquam evenit. Certissimum quoque est non dari absque gratia efficaci, congrua, & victrici potentiam illam completam, & expeditam, quæ ut liberum arbitrium erumpat in actum, nullum aliud exigit gratiæ adjutorium; quia ut erumpat in actum, ipsi gratia efficax, victrix & congrua est necessaria. Itaque certissimum est, iniquissime insimulari tamquam primæ Jansenianæ propositionis assertores illos, qui ajunt aliquando justis volentibus & conantibus deesse potentiam implendi præcepta, non qualemcunque, sed *proximam, expeditam, completam*, & quæ nullum aliud exigat adjutorium, ut actu eadem præcepta impleantur. Vide §. 2. num. 9. & sequentibus.

VIII. Deinde quisnam in his controversiis adeo hospes ac tyro est, ut ignoret virum doctissimum Cardinalem Norisium hac ipsa de causa ab invidis tamquam Jansenianæ erroris fautorem non semel fuisse traductum, eo quod asseruerit non semper instante præcepto adesse justis sufficientem gratiam, ac potestatem illud implendi? Ab hac autem calumnia quomodo se purget auctor clarissimus, potest unusquisque ex lectione librorum ejus agnoscere. Enimvero *ad Germanitatem XV.* demonstrat se locutum de illo adjutorio, quod habuit Adam, *proxime sufficiente*, & quod in hoc statu propter infirmitatem & corruptionem naturæ (ut inquit P. Macedo ibidem a Norisio in sui defensionem productus) *nisi per novam virtutem augeatur & crescat*, non est sufficiens *proxime & perfecte*,

Noris tom. 1. pag. 1063.

facile,

facile, sed tantum remote, & inchoate. Addit Norisius justum divina gratia excitatum, dum vult servare præceptum, & conatur reapse illud implere, posse per illam gratiam, quam habet, vires majores a Deo petere; quoniam gratia, quæ excitat nos ad volendum bonum, accedente cognitione nostræ infirmitatis a rebelli concupiscentia concussæ, est *proxime sufficiens* ad orandum, nobisque cooperatur ut petamus auxilium *proxime* necessarium ad implendum præceptum, modo tamen ille, qui sentit in se cupiditatem boni divinitus inspiratam, non apponat impedimentum superbiæ, præsumens suis viribus præceptum exequi. Profecto Jansenius lib. 2. de Gratia Christi cap. 27. negat gratiam, qua nobis boni cupiditas inspiratur, sufficere ad orandum, inquiens: *Hæc igitur gratia, quamvis nullo modo sufficiat, ut homo Dei mandata operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat, &c.* Agit Norisius de hac ipsa *potentia proxima*, dissert. v. sive in *Janseniani erroris calumnia sublata*, ubi cap. 1. demonstrat *transgressorem legis reum esse peccati, tametsi negata fuerit ipsi gratia proxime sufficiens, qua posset exequi mandatum*. Atque hanc esse pervulgatam apud Theologos doctrinam ostendit citando Card. Bellarminum lib. 2. de Grat. cap. 7. Suarez lib. 4. de Gratia cap. 2. Pontium p. p. Relectionum de Grat. cap. ult. num. 6. Ruiz disp. 39. de Præd. sect. 2. Amicum disp. 18. de Grat. sect. 3. Salmanticenses tract. 14. disp. 6. dub. 3. num. 96. Joannem a S. Thoma disp. 10. de Reprobatione num. 30. Gonetum disp. 5. de Reprob. art. 6. §. 2. aliosque passim, & ipsosmet Dechampe lib. 3. cap. 11. & Morainem disput. 24. sect. 1. Ubi vero plura dixit, quorum præcipua exscripsimus supra §. 2. prosequitur demonstrare propositione 2. pag. 1065. *tali auxilio proxime sufficiente privari etiam justos, tum cum urget observatio alicujus mandati, quod non potest impleri sine gratia*: ibique tamquam rem notissimam, concludit, *auxilium proxime sufficiens ad resistendum gravi tentationi illud esse, quo habito, nihil ulterius adjutorii a Deo dandum superest, ut tentatio possit reipsa superari. Auxilium vero remotum ad illam tentationem vincendam esse gratiam orationis, qua possumus impetrare a Deo auxilium tantum, quantum necessarium est ad resistendum tentationi*. Justi ergo in sententia Norisii dum volunt servare præcepta, cum ob virium infirmitatem oratione indigeant, ac debeant petere tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata, habent ad hæc implenda *privationem potentiæ proximæ*. Neque dicas, quod juxta Norisium habent justi saltem potentiam proximam ad orandum, cum tamen semper non habeant ad orandum gratiam efficacem. Mens enim Eminentissimi Scriptoris non est, ut quidam interpretari sunt, ad orandum non esse necessariam *gratiam ex intrinsecis suis efficacem*; minime: sententia Norisii est, gratiam illam, quæ non est *proxime sufficiens* ad tentationem vincendam, atque ad implenda præcepta, esse *proxime sufficientem* ad orandum, scilicet ad impetrandam gratiam uberiorem, qua possit tentatio vinci, & præcepta possint impleri: in sententia quippe nostra eadem numero gratia potest esse *efficax* respectu unius actus, & *sufficiens* duntaxat respectu alterius. Verum, ut paullo antea dicebamus, illa gratia, quæ adest justis, hisque dat potentiam *proximam* ad orandum, illis non cooperatur, ideoque non actu orant, quotiescumque apponunt *impedimentum* superbiæ, ut Norisius ajebat ad Germanitatem XV. sive, ut loquit in Calumnia sublata, quando *ex libera suppositione judicii practici erronei obicem ponunt potentiæ proximæ ad orandum*. Ponit autem homo obicem orationi faciendæ, nec est in potentia proxima ad orandum, si judicet *se posse sine ulteriori Dei auxilio mandatum implere*. Hanc sententiam & nos propugnavimus lib. XVIII. cap. 8. & 5. ipsisque, ut perspicuum erit legentibus, Norisianis verbis adhibitis.

Tom. 3. per. toto.

Tom. 3. col. 1087. & seq.

IX. Rursus tamen hoc in loco fateor Thomistarum complures asserere per gratiam sufficientem, quæ justis nunquam subtrahitur, compleri potentiam *in ratione potentiæ*, & per gratiam efficacem, quæ illis aliquando non adest, omnino tamen ad agendum est necessaria, applicari duntaxat potentiam *ad actum efficiendum*. Verum nec inter Thomistas desiderantur, qui doceant cum Didaco Alvarez tribui per auxilium efficax *ultimum complementum actus primi*, ut diximus §. 2. nu. 13. Et quidem si ea potentia dicatur *proxima, & completa*, quæ nullum aliud postulat ex parte Dei adjutorium, ut prodeat in actum, quemadmodum ubique nos declaravimus: omnes ii, qui ad actum exigunt efficax auxilium, tenentur fateri absque tali auxilio non dari potentiam illam *proxime completam*, prout a nobis accipitur. Quare Antoninus Massoulié tom. 2. diss. 4. q. 3. art. 4. postquam tradiderat multiplex discrimen inter sententiam Jansenianam, ac suam (quod utique discrimen omne a nobis quoque traditum fuisse constat) addita postremo loco discrepantia illa, quæ petitur *a potentia completa sub gratia sufficiente*, quam potentiam Thomistæ solent adstruere, *Verum*, inquit, *hanc solutionem ultimo loco refero, quod vix ea uti solitus sim; ac multis quidem de causis*. Hujusmodi causæ sunt, 1. *quia deceptioni opportunior videri potest, eaque abuti soleant diversæ sententiæ auctores, ac si ubicumque auxilium sufficiens esse conceditur, completissimum illud esse debeat, ita, ut cum peccatori v. g. vitiis immerso, & omnis nota, ut Tertullianus loquitur, auxilium aliquod sufficiens ad resurgendum non desit, contendant sufficiens illud debere esse proxime & completissime ad perfectissimam conversionem: quod tamen impossibile plane existimo. 2. quia an sufficiens illud auxilium ultimo potentiam compleat, sitque, vel non sit complementum potentiæ, deceptio esse potest in ea complementi ratione, quam sibi fingere quisque potest. 3. quia admissa ea solutione potentiæ etiam completissimæ, superest difficultas quam urgere solent adversæ sententiæ auctores: nimirum non esse justis divina præcepta possibilia, si ad ea adimplenda requiratur efficax auxilium, &c.*

Ant. Massoul. 3. pag. 304. & seq.

X. Unum insuper addam ponderatione lectoris dignissimum. Anno 1678. mense Februario delatæ fuerunt Supremo S. Officii Tribunali Romæ, tamquam Jansenianæ, propositiones aliquæ Norisii, inter quas num 9. *Rejicienda est sententia illorum, qui dicunt gratiam proxime sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans*. Quid vero de hac propositione censores judicarant? Lego in pluteis Bibliothecæ nostræ autographum MS. hujus generis: „ Il P. Dom. F. D. n. 11. stima che intesa la proposizione conforme le due precedenti (della grazia efficace, la quale certissima cosa è non darsi a tutti quelli, che sono tenuti al precetto) non sia censurabile. Il P. Miroballo foglio M. §. *Undecima propositio*, giudica l'istesso, cioè che la proposizione non merita censura. Perchè nel corpo della proposizione abbastanza è dichiarato, che cosa intenda Noris col nome di grazia prossima sufficiente, cioè quella, che seco porta l'assistenza della grazia adjuvante, ovvero efficace. Ora così spiegata questa grazia *proxime* sufficiente, nega Noris, dice il P. Miroballo, e tutti i Tomisti negano *semper adesse*, quando obbliga la legge; mentre acciò obblighi basta la sola grazia eccitante, come prova molto bene Alvarez lib. 8. de Auxiliis disp. 96. num. 5. E in questo senso non darsi a tutti questa grazia sufficiente tiene espressamente Silvio in p. 2. q. 3. concl. 1. degno d'esser onninamente veduto; come anco Zumel nelle disputazioni Varie in t. 2. disp. 4. concl. 4. Onde basta, che Noris (segue a dire il medesimo Miroballo) conceda l'ajuto sufficiente *Theologice*, cioè quello che faccia che l'uomo possa adempire la legge, acciò che essa non gli sia impossibile da osservarsi; e questo solo abbiamo definito contro la prima proposizione di Giansenio. Che poi tale ajuto sia *proxime* sufficiente, in quanto comprenda anche la grazia adjuvante, ma piuttosto sia sufficiente *remote*, e che non porti l'assistenza di quella grazia, è controversia de' Teologi, che nulla fa per la censura. Così il P. Miroballo. Ma il P. Maestro del Sacro Palazzo foglio c. §. *propositio prima*, dice che potrebbe portare tutta la Teologia per mostrare la verità di questa proposizione. „ Hæc e legitimis monimentis producimus, quæ si a nobis fingi Anonymus judicaret, facillimum nobis foret illum, uti ceterorum, ita hujus calumniæ revincere. Sed quis hac de re poterit hæsitare, quando accusatio illa Norisii ex illius quoque Opusculis comprobatur, accusationis autem falsitas patet ex ejus vindicationibus, ac repetita librorum ejus ventilatione? Adde Norisium post multas Operum suorum discussiones, non tantum immunem evasisse ab omni censoria nota; verum etiam ejusdem libros eximia commendatione fuisse probatos, ipsum vero clarissimum auctorem a Romanis Pontificibus amplioribus honoribus decoratum: quod in doctrinæ laudem itidem cedit, ut illustri exemplo demonstrat p. 1. cap. 1. Theologiæ Moralis Leonardus Vaoroy, necnon P. Niceronius in tertio *Memor*. Volumine, aliique viri præstantissimi. Itaque ex causa *Norisiana* manifestissimum est, eos, qui negant absque auxilio efficaci potentiam *proxime expeditam* ad implenda præcepta, aut inscienter admodum, aut inique Jansenianæ hæreseos insimulari.

MSS. Arch. servati Angelica Bibl. tom. 42. pag. 129. n.

Ibid. pag. 185.

XI. Absolvam denique hunc paragraphum ratiocinatione planissima. Justis aliquando deest gratia adjuvans, cooperans, & efficax, qua actu adimpleant Dei præcepta. Id primum constat experimento. Deinde hoc tenentur concedere omnes illi Theologi, qui negant dari in hoc statu auxilium sufficiens Molinistico sensu, illud nempe, quo absque alio adjutorio liberum arbitrium applicatur ad actum: negant vero tale auxilium sufficiens sensu Molinistico quotquot, ut arbitrium applicetur ad actum, exigunt auxilium efficax,

efficax. Tandem id constat ex Theologica ratione petita ea Ecclesiæ orationibus; nam etiam justi, ut perseverent in accepta justitia, debent Deum orare, ac petere speciale adjutorium, sine quo illos perseverare non posse definit Tridentina Synodus sess. 6. can. 22. Si itaque hoc adjutorium justi petunt, illud non habent: *Nam*, ut inquit Augustinus de nat. & gratia cap. 18. num. 20. *quid stultius, quam orare ut facias, quod in potestate habeas?* ideoque deest aliquando justis auxilium *proxime sufficiens*, quatenus auxilium *proxime sufficiens* est illud, *quo habito nihil ulterioris adjutorii a Deo dandum superest*, ut præcepta possint reapse adimpleri; ut cum Norisio inquiunt Theologi præclarissimi; de quibus §. 2. num. 9. & sequentibus.

Aug. to. x. pag. 855.

§. V.

De aliis Jansenii propositionibus, & de his opposita Thomistarum & Augustinianorum sententia.

DE secunda, tertia, & quarta Jansenii propositionibus non opus foret plura dicere; constat enim ex §. 3. Jansenianam hæresim in eo sitam esse, quod Jansenlani negent auxilium *sufficiens* distinctum ab *efficaci*, & nolint sub auxilio efficaci consistere *libertatem indifferentiæ*. Ex paragrapho autem proxime præcedenti evidentissimum est, non posse tamquam Jansenianos traduci Theologos asserentes non dari in hoc statu gratiam sufficientem, quæ conferat *potentiam proxime expeditam* ad efficiendum opus, quæ gratia non sit efficax; cum tot, tantique Theologi, quot & quales sunt superius recensiti, doceant illud esse auxilium *proxime sufficiens*, sive illud esse auxilium dans potentiam *in ordine ad actum* completam atque expeditam, quo habito nullum aliud necessarium sit, ut liberum arbitrium erumpat in actum; neque in hoc infirmitatis statu auxilium *sine quo non*, seu sufficiens, distinctumque ab auxilio *quo*, seu efficaci, sit eo modo sufficiens, quo erat in Adam; sed *proxime* sufficiens sit, ut repetam Suaresii verba, ad *primam dispositionem*, & respectu *ulterioris actus* sufficiens tantum *remote*. Atque id est apertissime secundam Jansenii propositionem rejicere: nam si in hoc statu datur gratia remote sufficiens, quæ scilicet in nobis producit parvam, remissam, infirmamque voluntatem, cui obsistit concupiscentiæ rebellio, & quæ nondum inspirat voluntatem robustam, validamque, quæ proxime sufficiat ad implenda mandata; consequens est dari in statu naturæ lapsæ interiorem gratiam, cui ab humana voluntate resistitur.

Vide §. 2.

I. Hac ratione affictam sibi Janseniani erroris calumniam repellit illustris Noris ad *Germanitatem* decimamquintam: ubi ostendit suam a Jansenio discrepantiam, propterea quod in Vindiciis pag. novæ edit. 805. adductis Augustini testimoniis demonstraverit nos *gratiæ debili, incongruæ, ac remotæ sufficienti resistere*; cum Jansenius de Gratia Christi * lib. 2. cap. 22. omnem gratiam incongruam rejecerit, scribens, *Nunquam in scriptis suis universis Augustinus illam Christi internam gratiam congruam appellavit, multo minus incongruam, quod aliqui recentiores ausi sunt*. Quibus verbis a Norisio citatis Jansenius hæc alia subjicit: *Cujus rei si quis radicem scire velit, meminisse debet, nullam gratiam actualem ab Augustino pro illa vera Christi gratia agnosci, quam tamquam medicum infirmæ voluntatis attulit, nisi quæ agit & peragit effectum: omnis alia, qualiscunque fuerit, ab ipso ad legem doctrinamque relegatur*. Unde magis apparet negari a Jansenio, quod illa sit gratia Salvatoris, quæ non est efficax, sive, ut ille inquit, *effectum non peragit*. Immo non alia ratione dici *bonam* Jansenius autumat, *nisi quod semper hominem efficiat bonum, & consequenter semper congrua sit, & congrue moveat voluntatem*. Quare juxta Jansenium gratia non congrua, & quæ hominem non efficit bonum, non potest *bona* appellari; ideoque illi plurimum Jansenio adversantur, qui etiam gratiam non congruam, vel sufficientam, quæ effectum non peragit, commendant, utilem prædicant, & Salvatori omnium hominum acceptam referunt. Hoc pacto, ut ajebam, Cardinalis Norisius se una, ac nos simul, qui eadem omnino scripsimus, ubi egimus de Janseniana secunda propositione, a veteribus novisque calumniis invicte, naviterque defendit.

Noris tom. I. column. 1071.

* Citandus erat Jans. lib. 2. cap. 32 sed aberravit Typographi. Novis enim velle laudat pag. 335 ubi hæc habentur Jans. ibidem col. 336.

II. Produxit eo loci Norisius testimonia quædam P. Macedi, qui tom. 2. Collat. 7. diff. 3. sect. 7. pag. 362. probat contra Jansenium dari gratiam inefficacem, cui resistitur, ex quo tradat *Augustinus quasdam gratias parvas & remissas, non efficaces & vehementes, quæ in nobis efficiunt voluntates parvas & infirmas, non validas & robustas, quibus præcepta non implentur, atque adeo cum his operantes in lege Dei deficiunt, nisi ampliori gratia juventur*; & pag. 366. col. 2. *Gratia excitans interdum vincitur, cum parva est, & remissa; interdum vincit, cum est magna & intensa, ut superet resistentiam voluntatis*. Similia nos tom. 3. pag. 336. & 337. ubi hanc doctrinam pluribus Augustini locis confirmavimus. In Norisium itaque, & in P. Macedum, ut alibi monuimus, conviciator insurgit, actitatque causam sæpe iterumque discussam. Qui plura de Norisio, & P. Macedo, horumque sententia scire desiderat, memoria, ac lectione repetat quæ dicta sunt §. secundo hujus dissertationis.

De Theolog. discipl. tom. 3. pag. 339. 340. & 341.

III. Nullatenus vero audiendi sunt novatores, qui reponere solent Jansenium rejecisse solummodo gratiam *sensu Molinistico* sufficientem, non autem sufficientem *sensu Thomistico*; nam præterquamquod luculenter ostendimus hoc commentitium, & inane subterfugium esse §. 3. num. 3. innumera alia produci possunt Jansenii testimonia, quibus mendacium illud redarguatur. Rejecta enim lib. 3. *de Gratia Christi* cap. 1. gratia sufficiente, ut traditur a Molinistis, de illa gratia sufficiente, quæ satis est ut homo dicatur posse, quamvis alia adhuc necessaria sit ut de facto operetur, quam gratiam constat esse sufficientem sensu Thomistico, *Talem sufficientem* (inquit Jansenius) *fortasse non dissimiliter S. Augustinus admitteret, quamvis esse veram illam Christi gratiam, de qua quæstio est, pernegaret*. Ac deterius sequenti capite, *Quid homini misero perniciosius, quam illa* gratia abundare qua nemo unquam, fatentibus etiam Scholasticis, nisi majorem damnationem assecutus est?* His autem verbis Jansenius non solum rejicit, sed etiam inutilem ac perniciosam appellat gratiam sufficientem, & quidem sensu Thomistico. Libro demum 2. cap. 2. *Sufficientia adjutoria*, ait Jansenius, *nulla omnino post lapsum sunt*.

Jans. ibi. cap. in fine. Jans. ibid. col. 337. Ibid. pag. 1019.

IV. Inquies fortassis, At nec Jansenius *parvam voluntatem*, & gratiam parvam, *velleitates* excitantem alibi negat, sed eam aperte adstruit lib. 2. de Gratia cap. 27. aliisque in locis compluribus. Responsionem excipias. Principio quid ad me, si Jansenius sapuit aliquando? Quid etiam, si pugnantia conscripsit? Deinde quid hac objectatione contendit, num Jansenianum esse Norisium, qui profitendo gratiam, qua inspiratur parva ac debilis voluntas, se non esse Jansenianum ostendit? At de viro sapientissimo Romani Censores longe diversum judicium pronuntiarunt; & quem adversarii Jansenianum dixere, Romani Pontifices appellarunt *splendidissimum Ecclesiæ lumen*. Præterea agnovit quidem Jansenius gratiam parvam, sed primo ait non plus illam valere, quam valeat lex & doctrina, scribens in eodem lib. 2. de Gratia Salvatoris cap. 27. *Qui ergo scit Deum super omnia diligendum, spe ac fide colendum, & similia & nondum ita diligit, sperat, & credit ut lex jubet, nondum illa ipsa quidem didicit secundum gratiam, sed tantummodo secundum legem*: & cap. 7 libri decimi, *Quidquid*, inquit, *sufficientis gratiæ.... præter ipsam agendi gratiam* (quæ operatur & perficit effectum suum) *excogitatum est, hoc totum Augustino ad legem pertinet, nec extra limites gratiæ Pelagianæ constitui debet*. Deinde Jansenius existimavit illam gratiam, quæ dat parvam, infirmamque voluntatem, esse gratiam Christi, si comparetur ad ipsam voluntatem parvam, quam tribuit; at negavit esse gratiam Christi, si comparetur ad effectum ad quem inclinat, & ad quem dat potentiam saltem remote sufficientem, ut constat ex præcitato cap. 27. libri 2. ubi post illa verba superius producta, *Qui ergo scit Deum super omnia diligendum, spe ac fide colendum, & similia, & nondum ita diligit, sperat & credit ut lex jubet, nondum illa ipsa quidem didicit secundum gratiam, sed tantummodo secundum legem*, immediate prosequitur: *Quamvis interim aliud quippiam quod prævium esse solet, ut verbi gratia, quod in Deo vel caritate ac fide ipsius sibi quoquo modo placeat, illosque actus quadam velleitate desideret, & similia secundum gratiam potuerit didicisse*. Itaque in sensu Jansenii gratia tenuissimum velle inspirans est gratia Salvatoris comparate tantum ad ipsum velle pertenue; & in ordine ad actum, cujus voluntas illa parva inspiratur, est gratia duntaxat Pelagiana: cumque hæc gratia perficiat id, ad quod datur, nempe illud tenuissimum velle, comparate autem ad actum cujus voluntatem inspirat, & quam non perficit, nullatenus sit gratia Christi; sequitur omnem gratiam Christi juxta Jansenium esse efficacem, & nulli interiori gratiæ resisti. Quapropter paullo post adducta verba inquit Jansenius: *Quisquis jam alia divina gratiæ adjutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deferant si velint, cum quibus tamquam sufficientibus operentur si velint, nihil aliud imprudens facit, nisi ut originalis peccati virus evacuet, illæsas liberi arbitrii vires esse, Christum frustra venisse, & gratis mortuum esse persuadeat*. Vide, si plura cupis, *Augustinum Europæum* nostri Philippi Van-Waure egregie mentem Jansenii explicantis lib. 3. de prop. 2. sect. 3. Vide etiam an pravæ Jansenii doctrinæ opponantur quæ nos scripsimus libro xiv. cap. 8. sive tom. 3. pag. 160. & lib. xvii. cap. 3. eo-

Jans. de Grat. Salvat. lib. 2. cap. 27. column 291. Jans. col. 1035. in fine cap. 7. Jans. ibi. 310. in fine & 311. Ibid. column 312. Philip. Vauuer pag. 173. & seq. Edit. Antuerpiæ.

3. eodem tom. 3. pag. 334. & 340. & miraberis calumniantium imposturas, atque mendacia.

V. Arbitramur utique nos gratiam illam inspirantem infirmas ac debiles voluntates, quæ est suo modo *sufficiens* ad peragendum opus ad quod inclinat, atque ad illud opus foret etiam sufficiens *proxime*, nisi illi obsisteret humana voluntas, esse efficacem respectu earumdem voluntatum debilium & infirmarum; sed nulla ratione promeretur sententia hæc nostra censuram aliquam, notamque erroris Janseniani. In omnium quippe sententia gratia illa, quæ respectu unius actus est tantum *sufficiens*, respectu alterius, & qui sui ipsius immediatus ac proprius est, *efficax* esse debet. Nam in sententia Congruistarum illa gratia, quæ est semper *sufficiens*, dum excitat actus voluntatis atque intellectus, & non est *efficax* & *congrua*, sive quia liberum arbitrium non ei cooperatur, sive quia non datur in tali congruitate, in qua liberum arbitrium cooperaretur; illa, inquam, gratia respectu eorumdem actuum intellectus, & voluntatis, quos excitat, *efficax* est: atque ut diximus cum Suaresio §. 2. num. 9. auxilium quod supponitur actu datum *includit omnia auxilia prævenientia* in ordine ad priorem dispositionem, & respectu ulterioris actus est tantum *remote sufficiens*. Et revera quomodo hi, aliique omnes Theologi demonstrant dari gratiam *sufficientem* distinctam ab efficaci, nisi quia Deus quibusdam inspirat bona desideria, ut converti possint, qui tamen converti nolunt? Nisi quia Deus stat ad ostium & pulsat, nec tamen omnes aperiunt pulsanti? Nisi quia multi vocationem divinam accipiunt, & venire tamen detrectant? Certe hisce argumentis probat dari *sufficientem* gratiam ab efficaci distinctam Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Gratia & lib. arbitrio cap. 11. cui, ut diximus, omnes alii Theologi hac in parte assentiuntur. *Bellar. tom. 4. … edit. Ven. pag. 226. col. 2.* Gratia ergo *sufficiens* vocationem divinam, pulsationem, & inspirata bona desideria operatur, horumque effectuum comparatione efficax est, suorumque actuum operatrix.

VI. Eadem est Thomistarum opinio; nam Alvarez lib. VIII. de Auxiliis dispot. 80. num. 2. hanc propositionem demonstrat, *Omne auxilium sufficiens comparatione unius actus, semper efficax est respectu alterius, ad quem efficiendum decreto absoluto divinæ voluntatis destinatur*, &c. prout scripsi tom. 3. de Theologicis disciplinis pag. 100. ubi tamen errore typographi pro *disput.* 80. impressum legitur, *disp.* 8. Addit eo loci Alvarez: *Didacus Alvarez de Auxiliis, edit. Lugd. pag. 642.* *Hanc sententiam docent communiter recentiores Thomistæ, præsertim M. Medina 1. 2. q. 109. art. 10. circa finem.* Joannes item Gonzales Controv. V. art. 7. thesim illam demonstrat invictis argumentationibus: *Asserendum est resolutorie. Auxilium sufficiens est efficax respectu actus indeliberati intellectus, & voluntatis, & respectu consultationis de amplectendo fine vel objecto, & respectu aliorum actuum imperfectorum; quales sunt consideratio pœnarum inferni, turpitudinis peccati, attritionis, &c.* *Gonzales de Leon edit. Lugd. pag. 200.* Thomas quoque de Lemos libro IV. Panopliæ parte 2. tract. 3. cap. 7. *Th. Lemos lib. 4. pag. 360. col. 2.* *Communis*, inquit, *& vera Thomistarum sententia est, quod omne auxilium sufficiens comparatione unius actus semper est efficax ratione alterius, ad quem efficiendum ex absoluto, & efficaci decreto voluntatis divinæ ordinatur.*

VII. Evidens hinc est latissima Thomistarum a Jansenistis discrepantia. Quamquam enim posteriores Janseniani jactitent se, dum ajunt nunquam interiori gratiæ resisti, & ex gratia consequi necessitate bonum opus, sermonem instituere de gratia duntaxat efficaci, & de necessitate sequenti, non rejecta gratia ad sensum Thomistarum *sufficiente*, nec libertate indifferentiæ *in actu primo*; manifestum est tamen hæc inania esse subterfugia, & Janseniano systemati repugnare. Quum enim in hoc systemate, seclusa delectatione victrici, necessum sit ut voluntas in parvis desideriis & conatibus hæreat; consequenter gratia, quæ non inspirat delectationem victricem renitentis concupiscentiæ, conferre non potest veram recte agendi potestatem; siquidem ubi est necessitas obtemperandi motibus concupiscentiæ, nequit esse libera potestas ad obediendum Deo, nondum conferenti gratiam necessariam ad motus illos concupiscentiæ frænandos. Illa quippe necessitas, & libertas consistere simul nequeunt. Nec inducta a Jansenianis necessitas dici potest *necessitas consequens*; quum enim soli coactioni opponatur, ac sit ejusdem generis ac necessitas illa, qua omnes volunt esse beati, qua Deus seipsum diligit, & qua Sanctorum spiritus in cælis adhærent summo Bono, ut diximus §. 2. num. 2. est necessitas *antecedens*, & quæ libertatem indifferentiæ omnino excludit. Igitur Thomistæ ab hæresi, quæ in præmissis damnatis propositionibus continetur, dupliciter ex capite dissident: primo scilicet, quoniam etsi naviter pugnent pro gratia illa, quæ *a nullo duro corde respuitur*, tradita ab Augustino de Prædest. SS. cap. 8. num. 13. & hujusmodi gratiæ nunquam resisti concedant; præter hanc tamen gratiam efficacem, & cum actu conjunctam, agnoscunt *sufficientem*, quæ ulterius in sententia Thomistarum complurium confert *expeditam completamque potentiam*, & huic gratiæ resisti concedunt, alieni propterea a Jansenio, qui nullam Salvatoris agnovit gratiam, ea excepta, quæ effectum infallibiliter operatur, ut constat ex libro 2. de Grat. Christi cap. 17. & 25. atque ex aliis locis, de quibus num. 1. & 4. necnon §. 3. num. 3. Alio etiam in capite Jansenianis Thomistæ adversantur, quod hi propugnantes necessitatem gratiæ victricis ut voluntas applicetur ad actum, tametsi doceant non posse cum eadem gratia componi dissensum & reluctantiam, quod est idem ac adstruere necessitatem tantummodo *consequentem*, nihilo tamen minus liberum arbitrium *in actu primo* immunem a necessitate fatentur; contre vero Jansenius libertatem indifferentiæ penitus a medio sustulit, ut sæpenumero dictum est.

VIII. Quemadmodum Thomistæ, ita Augustiniani, qui duarum delectationum propugnant systema, distant a Jansenianis erroribus quamlongissime. Non enim parvam, robustamque delectationem in alio sensu defendunt, nisi in quo laudati Thomistæ explicant sufficientis, & efficacis gratiæ energiam. Et quanquam id asserat, demonstretque Antoninus Massoulié inter Thomistas illustris, ut diximus §. 2. num. 6. lubet tamen rursus idem confirmare expedita ac brevi Augustiniani systematis cum Thomistico collatione. Principio itaque Thomistæ docent sufficientem gratiam esse omnino idem, ac excitantem, & nihil esse aliud, *quam vocationem, & tactum, quo Deus cor hominis tangit per illuminationem intellectus, & excitationem voluntatis*, ut inquit prælaudatus Alvarez disp. 74. num. 1. *Alv. pag. 618.* atque nos pariter sufficientem gratiam illam appellamus, quæ excitet *pium animi motum, & bonam voluntatem*, ut diximus lib. 14. cap. 8. Illi inquiunt auxilium sufficiens dici efficax *comparatione actus imperfecti*, quem producit, sufficiens vero comparatione effectus, ad quem excitat, & *ad quem ultimate ordinatur*, ut constat ex præcedenti num. 6. *De Th. disc. to. 3. pag. 148.* atque ex ipso Alvarez disp. 80. num. 2. & nos itidem scripsimus citato cap. 8. *Gratia sufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, ac pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, nisi reluctaret perversa voluntas, foret efficax.* *Alv. pag. 642. De Theolog. discipl. to. 3 pag. 160.* Auxilio sufficienti hoc adscribunt Thomistæ, quod tribuat *posse*; non tamen ut dicatur sufficiens requirunt quod sit ita sufficiens, ut ad operandum non sit necessarium *aliud auxilium tribuens actualiter operari*, ut ait prælaudatus Alvarez disp. 79. n. 4. & 5. ac nos pariter *fatemur per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax*; *Alvarez pag. 619. De Theolog. discipl. pag. 156. 161. 341.* & rursus *in pia illa affectione, quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari, tribuitur operis non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non ita expedita, ut reipsa prodeat in actum*: ideoque *sufficiens est gratia qualibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reapse applicetur*. Habes ergo circa sufficientis gratiæ definitionem, effectum, atque energiam Augustinianos, ac Thomistas omnino consentientes.

IX. Videndum modo, num iisdem principiis innitatur Thomisticum, & Augustinianum systema, quantam ad Gratiam semetipsa efficacem. Profecto hujusmodi gratiæ adversantes nobis æque, ac Thomistis opponere dogma Jansenianum vidimus in præfatione præcedentis voluminis: & eadem ratione, iisdemque monumentis utrosque defendere inconcussa Majorum nostrorum statuta evincit primus hujus dissertationis §. numer. 10. 11. & 12. Postulat ergo ratio necessitudinis, ut quemadmodum simul impetimur, & proscindimur, ita juncto fœdere, collatisque viribus adversantium conatus reprimere studeamus. Me itaque doctissimorum virorum fidei, & clientelæ committens, quid de gratia victrici statuerim, absque ulla ambiguitate proponam. Acceperam a Didaco Alvarez (hunc unum in præsentia laudo, quoniam de Auxiliis accuratissime pertractat, atque in his, quæ modo in controversia posita sunt, habet consentientes Thomistas omnes) acceperam, inquam, a Didaco Alvarez disput. 83. numer. 8. auxilii efficacitatem *non dependere ex complexione naturali subjecti, neque ex aliis accidentibus illius, & auxilia efficacia infallibiliter inducere effectum, ad quem dantur, & hanc certitudinem & infallibilitatem non fundari in præscientia media*: *Alv. pag. 665. & 668.* atque his quamlibentet subscribens lib. 14. cap. 8. affirmavi, *quod Deus adjuvet illum tantum, istum non* *Tom. 3. de Theol. discipl. pag. 161. Alv pag. 683.*

non tantum, non pendere a circumstantiis extrinsecis personæ, loci vel temporis, neque a præscientia boni usus arbitrii, sed a secreta æquitatis ratione, & potestatis divinæ excellentia; & cap. 9. Sententia est Thomistarum, & Augustinensium omnium, gratiam efficacem esse se ipsa, non talem reddi aut cooperatione liberi arbitrii, aut ex circumstantiis congruis, atque certissime & infallibiliter cum effectu conjunctam esse. Omnino itaque in explicanda gratiæ efficacitate, ejusque origine repetenda a Dei voluntate ac potestate, seclusa scientia media, & Congruistarum circumlocutionibus rejectis, cum Schola Thomistica convenimus. Deinde concordissimi quoque sumus in eadem gratia efficaci definienda, & demonstranda. Alvarez enim disput. 82. num. 3. ait illud esse auxilium efficax, quo Deus facit ut faciamus, & operatur ut operemur, non solum suadendo, alliciendo, invitando, aut aliter, etiam interius, moraliter attrahendo, sed etiam vere, & efficaciter faciendo, ut ipsum arbitrium a Deo motum, & excitatum se libere determinet ad operandum, & operetur. Id vero probat ex verbis Ezech. 36. 26. ex Augustino de Prædest. SS. cap. 10. & de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. Atque hæc omnia iisdem fere verbis, & productis iisdem omnino Augustinianis testimoniis tradita & comprobata inveniuntur præcitato capite 9. libri XIV. Theologicarum disciplinarum. Igitur etiam in Gratia efficaci describenda, & in delectu argumentationum, quibus defenditur, conjuncti Thomistis sumus fœdere indissolubili. Postremo, quod attinet ad modum operandi ejusdem gratiæ effectricis, nil in Thomistarum & Augustinensium libris usitatius, nil expressum magis & frequens, quam ex Gratia efficaci consequi effectum infallibiliter, nec posse cum illa componi voluntatis dissensum, ut nihilominus effectum consequi illæsa penitus libertate. Quapropter Alvarez disput. 122. num. 17. inquit: Posita gratia efficaci in libero arbitrio, infallibiliter sequitur, quod ipsum liberum arbitrium pie operetur, ut hæc duo simul sint incompossibilia, quod scilicet gratia efficax ponatur in homine, & homo actu dissentiat: & num. 20. Per gratiam prævenientem prædicto modo efficacem non destruitur libertas arbitrii, nec usus actualis illius impeditur. Ego itidem lib. 14. cap. 11. hæc scripsi: Aliud est posse dissentiri, aliud dissentiri reapse: stat quippe sine actu potentia, & plura possumus facere, quæ non facimus: dum excitamur auxilio efficaci, infallibiliter assentimur: possumus tamen non assentiri: infallibilitas actus excludit negationem actus, minime vero infert negationem potentiæ ad non agendum. Sive ergo de gratia sufficienti, sive de gratia efficaci loquamur, paucis exceptis, quæ ad institutam velitationem nequaquam spectant, eamdem sententiam Thomistæ & Augustiniani propugnant.

De Theolog. discipl. pag. 187.

Alv. pag. 981. & 983.

De Th. discipl. pag. 198.

X. Dixi, paucis exceptis. Haud enim immemor sum eorum, quæ animadverti tom. 3. pag. 149. sentire nempe Thomistas, quod auxilium sufficiens & efficax inter se specie differant, & natura. Verum hæc opinio, licet communior, non est tamen in Thomistarum Scholis unica: neque ad rejiciendam Jansenianam hæresim necessum est gratiam sufficientem statuere ab efficaci, ut inquiunt Scholastici, entitative distinctam; sed satis est, si admittatur aliqua gratia Christi, cui voluntas humana resistat, & si agnoscatur sub gratia efficaci illæsa & immunis a necessitate libertas. Demonstravi enim §. 2. num. 4. & seq. etiam inter Thomistas adinveniri Theologos præstantissimos, qui docent eamdem gratiam, quæ in uno est efficax, in altero esse tantum sufficientem, neque entitate sua efficacem a sufficiente distingui, sed penes intensionem graduum, quibus superat malitiam voluntatis humanæ; atque id ab Antonino Massoulié censeri percommodum ad explicandum, quomodo si non sequatur effectus, minime id oriatur ex divina motione, sed ex prava hominis reluctantia; quæ nisi foret adeo pervicax & effrænis, ultro eidem divinæ motioni subjiceretur, eique voluntas libere obtemperaret. Nulla ergo ratione ad Jansenianam spectat hæresim, quod entitativam illam auxiliorum distinctionem rejicias, vel tradas. Immo si hæc esset Jansenismi tessara; non tantum Massoulié, & huic adhærentes Thomistæ a Gravesonio commendati, verum etiam Medistæ, & Congruistæ omnes non possent notam Janseniani erroris effugere. Quisquis enim sit gratiam esse efficacem ex cooperatione voluntatis humanæ, aut ex loci, ac temporis congruitate, nequit distinctionem illam admittere: sed asserere debet gratiam efficacem non includere rem aliquam, vel motionem, vel qualitatem, vel quidquid illud sit, quam non includit gratia non efficax, ut inquit Suarez lib. 3. de Auxiliis cap. 14. sive, ut inquit auctor nuperrimus, adjutorium sine quo, & quo esse unum, & idem entitative, distinctumque penes adjunctum extrinsecum. Ab hac tamen Congruistarum sententia eos longe recedere, qui negant motioni efficaci antecedere ex parte Dei præscientiam conditionatam, ostendimus §. 2. num. 8.

Vide §. 2. n. 25.

Suarez Opusc. 5 pag. 317. ed. Lugd.

Em. 5. gnat delatio guera in Pratino Tb Mp ... q. 5. a. 438. e 2 pag. 508.

XI. Gratiam quoque gradus habere suos, quamquam id non omnes eadem ratione exponant, & a nobis quidam dissentiant, nobiscum tamen fatentur, eodemque prorsus modo explanant superius recensiti Joannes Gonzales, Antoninus Massoulié, aliique, de quibus §. 2. num. 4. 5. & 6. Qualemcunque autem viam ineant, Augustinenses, ac Thomistæ singuli affirmant cum Augustino lib. 2. de peccat. mer. cap. 5. a Deo illum adjuvari tantum, illum autem non tantum, istum illa, illum ista modo; cum D. Angelico 1. 2. q. 112. art. 2. ad 3. quandoque hominem a Deo moveri ad aliquod bonum, non autem perfectum, quandoque autem statim perfecte moveri, & subito gratiam, sanctificantem, accipere: & 2. 2. q. 34. art. 3. ad 1. Spiritum Sanctum movere mentem hominis plus, vel minus, secundum suam voluntatem. At quid est adjuvare illum tantum? quid est excitare quandoque ad bonum non perfectum, quandoque vero ad perfectum? quid est movere plus, vel minus, nisi in uno per gratiam prævenientem pium duntaxat desiderium, & conceptionem quamdam virtutis, in altero fidem & conversionem, in quibusdam statim flagrantissimam caritatem divina inspiratione producere? Hoc quidem nos, non alio modo, gradus, energiam, & œconomiam gratiæ explicavimus tom. 3. pag. 155. parum in verbis, nihil in re a Thomistarum doctissimis discrepantes.

Aug. tom. 10. pag. 43.

S. Th. tom. 21. pag. 158. Idem tom. 22. pag. 53. 2.

XII. Ulterius si differentia est aliqua in expedienda ea quæstione, quæ omnium est difficillima, quomodo scilicet cum gratia efficaci cohæreat humana libertas: unanimiter tamen Augustiniani ac Thomistæ fatemur dari in statu naturæ lapsæ sub gratia victrici libertatem indifferentiæ, quam denegare præcipuus character est dogmatis Janseniani, ut ostendimus §. 3. num. 2. Quantum vero operis pro ipsa libertate indifferentiæ vindicanda tom. 3. a pag. 265. usque ad pag. 299. atque in aliis locis compluribus contra Jansenianos impenderim, necessum non est in mentem legentium revocare. Certe perniciosum istud hæreseos caput non vitavimus modo, sed præcidimus atque amputavimus. Quod si in conciliandа libertate cum gratia ego usus ubique sum regula, quam præmisi tom. 5. pag. 278. eo loci omnes alias, quæ a Thomistis adhibentur, produxi, explicavi, & ad unum eumdemque sensum redegi. Immo ipsam regulam ab Antonino Massoulié prius traditam, doctrinæ Sancti Thomæ concordem esse, apparet ex præcedenti §. 3. num. 8. Hæc cum ita sint, manifestissimum puto, quomodo Thomistæ, & Augustiniani Theologi eodem prorsus modo adversantur hæresi Jansenianæ, idem de gratia sufficienti, idem de gratia efficaci, idem de libertate indifferentiæ tradentes, paucis illis exceptis, quæ nuper commemoravi, & quæ nullam ingerere possunt Janseniani erroris suspicionem.

Vide de Th. discipl. tom. 2. p. 375. & tom. 3. pag. 197.

XIII. Quod ergo diximus num. 7. de sententia inter Thomistas communiori, distare illam quammaxime a Janseniana, asserendum quoque est de nostra constituente gratiam efficacem in delectatione victrici. Hinc Antonius Boucat, qui Thomistis ubique adhæret, dissert. 3. de Gratia art. 4. sect. 2. ait, Jansenium innixum eisdem Calvini principiis, defendere gratiam per se efficacem, tamquam necessitantem, quoniam repetit ejusdem efficaciam a delectatione cælesti indifferentiam voluntatis activam absorbente: addit ita gratiæ & concupiscentiæ gradus a Jansenio constitui, ut inde consequatur libertatis exitium, quoniam in ejus systemate delectatio superabundans necessario applicat voluntatem ad actum. V. G. si adsint quatuor concupiscentiæ gradus, gratiæ vero tantum duo, delectatio terrena vincit cælestem, & necessario compellit voluntatem ad peccandum; & consequenter demonstrat Augustinianum systema longe distare a Janseniano. 1. quia Jansenius contendit delectationem in gradu superiori concupiscentiæ necessario trahere voluntatem ad bonum: Theologi vero Orthodoxi libere, & electione præsupposita. 2. Jansenius scribit delectationem cælestem in gradu inferiorem delectationi terrenæ istam non posse superare, adeoque in hac hypothesi hominem necessario compelli ad peccandum: ab hac propositione abhorrent alii Theologi, & contendunt quamlibet delectationem cælestem posse vincere oppositam; adjicitque Boucatius discrimina alia; 3. quia Jansenius docet nullam esse gratiam sufficientem: alii autem Theologi gratias sufficientes admittunt. 4. Jansenius autem aliquem eo ipso liberum dicit, quo fit sponte & cum advertentia: alii insuper requirunt, ut procedat elective a potentia. 5. Jansenius ait, impossibile esse posita delectatione superiori elicere actum oppositum: sed contra alii omnem procul faciunt impossibilitatem, & docent voluntatem manere liberam sub dominio tam gratiæ, quam concupiscentiæ. 6. Jansenius reponit totam gratiæ energiam in delectatione cælesti; alii vero

Boucat tom. 1. pag. 88. edit. Ve- thom. gi.

Ibid. pag. 90.

in

in delectatione simul, & maxime *in virtute intrinseca gratiæ*. Denique concludit Boucat: *Theologi, de quibus agitur, damnant quinque propositiones, & contrariae ex professo docent, remanente perfecta gratiæ cum libero arbitrio concordia*. Hæc, licet in plure divisa capita, commonstrant duos illos Janseniani systematis characteres, de quibus egi §. 7. & evincunt procul recedere ab hæresi, quam continent secunda, tertia, & quarta Jansenii propositiones, Augustinianos pariter ac Thomistas, qui sufficientem gratiam, cui resistitur, & gratiam effectricem, quæ libertatem indifferentiæ non aufert, firmiter profitentur, unanimiter tradunt, invicte propugnant.

§. VI.

Agitur de postrema Jansenii propositione, a Thomistis, & ab Augustinianis eodem modo rejecta.

JAm de quinta Jansenii propositione dicturus sum, quam Antijanseniani nonnulli ita exponentes, ut ex Christi morte, quam subiit pro universis hominibus, consequi debeat, quod universis actu conferantur auxilia sufficientia, Catholicorum sententiam cum hæresi Janseniana manifeste confundunt; cum certissimum sit plurimos Catholicorum sentire, per Christi mortem, quemadmodum per voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes, parata quidem esse universis sufficientia divinarum gratiarum auxilia, non tamen universis applicari. Illius itaque propositionis, *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*, damnatus sensus est: Christus non est mortuus pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur; a quo sensu quamlongissime distant, qui docent Christum etiam pro reprobis mortem obiisse, etiam pro eorum salute Patrem orasse, & pretiosi sanguinis sui pretium obtulisse, etiam pro illis instituisse Sacramenta, & peccatorum remedia, omnemque gratiam ad salutem capessendam quomodolibet necessariam promeruisse; tametsi gratiarum applicatio non omnibus adhibeatur, occulto quidem, sed tamen justissimo judicio, quo etiam post redemptionem perfectam communis est universis hominibus natura, non gratia.

I. Jansenii mentem principio manifestant ipsa damnatæ propositionis verba, quæ negant Christum pro omnibus pertulisse mortem, crucisque supplicium; de præparatione autem divinorum auxiliorum nil exprimunt. Accedunt quæ de illa propositione scripsimus tom. 3. pag. 347., Jansenium affirmasse Christum tam pro reprobis mortuum non esse, quam pro dæmonibus, quod sciverit decretum prædestinationis nullius pretii oblatione mutatum iri. *Ex quo factum est* (inquit) *ut non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro diaboli deprecatus fuerit*. Et quamquam eo loci Jansenius scribat Christum, si quid pro reprobis rogavit Patrem, rogasse tantum *pro temporalibus quibusdam justitiæ effectibus*, & pro iisdem obtinendis obtulisse pretium & fudisse sanguinem suum; quorum temporalium effectuum dæmones nequeunt esse participes: nihilominus in ordine *ad æternam liberationem*, nullo pacto juxta Jansenium Christus pro reprobis mortuus est, sicuti nullo pacto mortuus est pro diabolo; ideoque noluit Jansenius pro reprobis instituta fuisse, ac parata remedia, & gratiarum auxilia, quibus queant *æternam liberationem* adipisci, sicuti remedia illa atque auxilia pro diabolo nec instituta fuerunt, nec præparata. Deinde Jansenius rotundis, quadratisque verbis negat sufficientia adjutoria reprobis omnibus fuisse parata. *Hæc igitur Sancti Augustini principia quisquis perceperit* (inquit Jansenius lib. decimo de Grat. Salvatoris cap. 2.) *jam facile videt, non posse statui, quod recentiores plerumque solent, voluntatem quandam generalem, qua Deus velit omnes homines in damnatione primi peccati positos salvos fieri, ex qua voluntate non solum generalia redemptionis remedia, sed etiam sufficientia adjutoria omnibus etiam reprobis* PRÆPARAVERIT. Vides Jansenium auxilia sufficientia omnibus reprobis etiam *præparata* negasse? Idem Jansenius repetit cap. 3. ejusdem libri, ubi ait: *Nam quod Scholastici plerique putent, Deum post hominem lapsum habere adhuc voluntatem salvandi omnes omnino nemine excepto, & ex illa voluntate omnibus etiam reprobis sufficientem non solum redemptionem, sed etiam gratiam præparasse, ab Augustini doctrina prorsus dissentaneum est*. Apertissima demum Jansenii sententia est, pro illis duntaxat Redemptorem nostrum oppetiisse mortem, quibus actu gratia effectrix, seu operationis confertur, & quos in suæ prædestinationis decreto Deus a massa perditionis segregavit. Nam lib. 3. de Gratia Christi capit. 20. ita Jansenius loquitur: *Omnibus illis pro quibus sanguinem fudit, & quate-*

Jan. lib. 3. de Grat. Salv. cap. 20. col. 390.

Jan. de Grat. Salv. col. 1313.

Jan. de Grat. lib. 10. cap. 3. col. 1318.

Jan. col. 368.

nus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint & faciant id, quod ab eis volendum & faciendum esse decrevit.

II. Ex iis evidenter consequitur, quod si ex denegatione, sive non applicatione gratiæ sufficientis fas esset inferre Christum non esse mortuum pro omnibus, aut non esse in Deo voluntatem generalem salvandi omnes; idem inferri deberet ex denegatione, sive non applicatione gratiæ efficacis: eamque omnes Theologi doceant non dari omnibus reprobis gratiam efficacem, & congruam; sequeretur omnes Theologos esse Jansenianos. Enimvero si valeret hæc adversariorum nostrorum argumentatio: *Idcirco Jansenius negavit Christum esse mortuum pro omnibus, quia negavit omnibus applicari auxilia sufficientia. F. Berti negat omnibus applicari auxilia sufficientia. Ergo F. Berti cum Jansenio negat Christum esse mortuum pro omnibus*; valida pariter, imo potiori ratione foret argumentatio ista: *Jansenius idcirco negavit Christum mortuum esse pro omnibus, quia negavit omnibus conferri auxilium illud sufficiens, quo non solum possint, sed etiam velint, & faciant id, quod ab eis volendum & faciendum esse decrevit. Sed omnes Theologi, qui propugnant gratiam per se efficacem, aut congruam, quæ utique non omnibus confertur, negant omnibus applicari auxilium illud sufficiens, quo non solum possint, sed etiam velint, & faciant id, quod ab eis Deus volendum & faciendum esse decrevit. Ergo omnes Theologi, qui propugnant gratiam per se efficacem, aut congruam, negant cum Jansenio Christum mortuum esse pro omnibus*. Dixi postremam hanc argumentationem potiori jure, quam primam, validam futuram fore; quoniam Jansenius ait omnibus, pro quibus Christus sanguinem fudit, dari auxilium sufficiens, non qualecunque, sed ita sufficiens, ut eo adjuti *non solum possint, sed etiam velint, & faciant*; quemadmodum constat ex productis Jansenii verbis, nec non ex altero Janseniani erroris capite, quod omne auxilium sufficiens sit actu efficax, atque in hoc statu nulli interiori gratiæ resistatur. Ergone Janseniani erunt omnes FF. Prædicatores, omnes Augustinienses, omnes Venerabiles Congruistæ? Quinimo Jansenianissimi, si mors Christi pro omnibus sit comprobanda ex actuali participatione illius auxilii, quo homines & volunt & faciunt. Sed absit, ut hinc comprobanda dicatur.

Vide Jan. Red. pag. 258.

III. Quid ergo ex morte Christi pro omnibus, atque ex divina antecedente voluntate salvandi omnes infertur? Quid catholice sentiendum est? quid relinquitur disputationibus Scholasticorum? Dicam, & dicam aliorum verbis, ne propriæ opinionis amore decipiar. Dominicani primum audiantur, deinde Nostrates. Ergo Thomas de Lemos in Panoplia lib. 4. tract. 3. cap. 11. ubi quærit, *quibus detur auxilium sufficiens, quo possint ea facere, quæ pertinent ad salutem*, num. 147. inquit: *Dicendum primo, si sermo fit de auxiliis divinæ gratiæ extrinsecis, indubitatum debet esse, quod Deus omnibus in universum hominibus, nullo dempto, illa tribuat, omnibus illa proponat & offerat, quantum est ex parte sua, licet de facto aliqui ea non recipiant propter altius Dei judicium. Veritas ista efficaciter probatur primo argumentis in appositum; illam enim tradunt Scriptura Sacra, testimonia ibi inducta, multaque Sanctorum Patrum dicta. Et ratio est manifesta; nam Christus Deus pro omnibus quoad sufficientiam mortuus est, pro omnibus Sacramenta instituit, omnibus seipsum præbuit exemplum, Scripturam Sacram, & Legem pro omnibus tulit, omnique creaturæ præcepit Apostolis ut Evangelium prædicarent*. Quantum vero ad auxilia *intrinseca*, num. 148. ait Lemosius data fuisse primo homini; num. 149. inquit dari justificatis, num. 153. *regulariter* auxilia sufficientia dari etiam fidelibus. Cap. 12. num. 163. pag. 68. demonstrat *non omnibus infidelibus tribui de facto supernaturale intrinsecum auxilium sufficiens immediate ad credendum, aut ad immediate eliciendum alios actus eo objecto, & sua substantia supernaturales, ita quod non omnes illud de facto recipiunt, sed multis illud denegatur in pœnam peccatorum, saltem in pœnam peccati originalis*: quod probat duodecimo illo, ac tribus sequentibus capitulis. Decimosexto pag. 81. demonstrat, divinum sufficiens adjutorium juste denegari etiam *fidelibus aliquibus, magnis tamen peccatoribus, utpote excæcatis & obduratis*; & proximo cap. 17. num. 261. pag. 87. solvens postremam objectionem inquit: *Tandem alia duo testimonia etiam similia opponebantur pro auxilio sufficienti omnibus dando. Primum ex Apostolo asserente*, quod pro omnibus mortuus est Christus, *& ex alio consimili*, Qui est Salvator omnium, maxime fidelium. *Ad quæ tamen dicendum, hæc solum probare mortem Christi Domini quoad sufficientiam fuisse pro omnibus hominibus totius mundi; taliter quod in se sufficientiam habeat ad omnes salvandum ob magnitudinem pretii infiniti quod habet; non tamen inde deduci, quod de facto omnibus hominibus applicatum fuerit*

Thomas Lemos tom. 4 tract. 5. pag. 63. col. 1.

remedium supernaturale sufficiens passionis Christi, ut patet de parvulis qui vel in uteris maternis, vel etiam sine baptismo decedunt; quibus certe sufficiens supernaturale aliquod remedium passionis Christi applicatum non est; cum tamen etiam pro ipsis quoad sufficientiam Christus mortuus fuerit sine dubio. Quamvis enim pro omnibus mortuus sit Christus, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt; sed illi duntaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur, sive efficaciter, sive sufficienter: etenim auxilium sufficiens supernaturale etiam communicatur ex merito passionis Christi. Unde sicut omnibus non communicatur meritum passionis Christi, etiam nec omnibus communicatur auxilium supernaturale gratiæ sufficiens. Hæc Lemosius. Sed quoniam hoc in loco parvulorum mentionem fecit; audias, quæso, quæ docet tom. 2. tract. 4. de Reprobatione cap. 21. & 22. Demonstrat cap. 21. *quod parvulis sine baptismo decedentibus nullum sufficiens salutis remedium Deus vult applicare*, & num. 310. proponit sibi adversariorum potissima fundamenta: *Primo, quia Deus voluit dare Christum Redemptorem pro omnibus nulla excepta: ergo omnibus per Christum voluit dare sufficientia remedia ad salutem*; & num. 212. *Quia Deus vult omnes homines salvos fieri: ergo cum in hac voluntate includentur omnes parvuli, omnibus illis vult baptismum conferre, quantum in se est.* Quid ad hæc Lemosius? Resp. ad 1. num. 323. non dissimilem olim fuisse argumentationem Massiliensium, cui respondet S. Prosper ad cap. Gallorum resp. 9. & ad objectiones Vincentianas resp. 1. & Prosperi responsionibus productis, quæ sane non ajunt auxilia sufficientia dari omnibus, sed Christum mortuum esse *propter unam omnium naturam, & unam omnium causam a Domino nostro in veritate susceptam.* & num. 325. ita Thomas de Lemos ait: *Non enim requiritur ad hoc, ut cum omni proprietate Christus dicatur omnium Redemptor quoad sufficientiam* (ut dicitur a Prospero) *quod in omnibus de facto sufficientia remedia applicentur, sed quod in se habeat sufficientem virtutem, & talem pretii magnitudinem, qua possint sufficientissime omnes redimi ac salvari: quod autem aliquibus non applicetur, ad alia pertinet divina judicia.* Et ne dicas etiam Jansenium agnovisse pretii sufficientiam, ac magnitudinem, ita num. 326. Thomas de Lemos prosequitur: *Propter aliam etiam rationem cum proprietate dicitur Christus omnium in universum Redemptor atque Salvator; quia videlicet sufficientia pro omnibus instituit salutis remedia, nulla sive adulta sive parvula excepta. Hæc solutio S. Thomæ est, hoc enim modo explicat supr. quod Christus est omnium in universum Redemptor atque Salvator quoad sufficientiam, & quod omnes sua passione causaliter a peccatis liberaverit, idest, instituendo causam nostræ liberationis, a qua possent quæcunque peccata & quandocunque remitti, vel præterita, vel præsentia, vel futura: sicut si medicus conficiat medicinam, ex qua possent quicunque morbi sanari etiam in futurum, &c.* Addit num. 328. *Est & tertia alia ratio, ob quam optime salvatur, quod omnium in universum sit Christus Redemptor quoad sufficientiam, quia videlicet omnes in statu vitæ hujus possunt per Christum obtinere sufficiens salutis remedium, omnibus enim illud potest Christus dare: unde S. Thomas 3. p. q. 8. art. 3. in corp. & solut. ad 1. docet, quod licet infideles non sunt actu uniti Christo, sunt tamen illi uniti in potentia, quia possunt illi uniri, &c.* De voluntate autem antecedenti affirmat ibidem n. 331. pag. 311. Lemosius. *Hujus voluntatis volentis omnes homines salvos fieri non esse effectum dare de facto auxilia sufficientia, sed hujus voluntatis effectus est dare omnibus naturam ad beatitudinem ordinatam, ut docet S. Thomas q. 23. de verit. art. 2. in fine corp. Similiter effectus illius antecedentis voluntatis est dare omnia naturalia & gratuita quæ generaliter pro omnibus instituta sunt, ut divina præcepta, sancta consilia, divina instituta Sacramenta, quæ æqualiter ex vi illius voluntatis qua Deus vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus ordinata sunt, ut S. Thomas exponit in 1. dist. 46. art. 1. ut supra dictum est.* Eadem insignis Theologus docet Tract. v. de Christi Domini prædest. cap. 28. ubi num. 277. inquit, ut Christus cum omni proprietate dicatur omnium in universum Salvator, satis esse, *quod virtutem sufficientem habeat ad omnes salvandos, & quod pro omnibus, nullo excepto, salutis remedia instituerit; & quod omnibus in universum possit Christus illa salutis sufficientia remedia dare: & quod omnibus talia auxilia sufficientia per Christum sint exposita & parata.* Hæc si unquam Anonymus legerit, quid obsecro, dicturus est, nisi forte, Quæ dixi commenta *Jansaniana*, sunt Thomæ de Lemos assertia? Nonne ego eadem ratione explicavi voluntatem antecedentem salvandi omnes libro v. cap. 1. & mortem Christi pro omnibus libro xvii. cap. 4.? Appello tantummodo lectorum oculos.

Lemos tom. 2. pag. 128. & 310.

Tom. 3. pag. 364. col. 2.

Tom. 2. de Theol. discipl. pag. 364. tom. 3. pag. 353.

IV. Neque existimes hanc esse unius Lemosii sententiam, adeo, ut excusandus sit Anonymus, qui unum tantummodo auctorem non viderit, ceteros tamen omnes pervolutaverit. Vereor enim, ne ullam omnino lustraverit: nam & fere nunquam insignem aliquem Theologum laudat, sed, quasi magnus esset Apollo, solus pronuntiat ex cathedra; & si laudat, ut semel facit, Antoninum Massoulié, & Gabrielem Vasquez, extra ollam dissilit: nam horum primus, ut evidenter demonstravi, sententiam tradidit nostram, alter vero, ut dicam infra, in *Jansenismo Redivivo* pag. 243. falso, calumniose, atque imperite in medium adducitur. Sane quod ait Lemosius, plenissimis calculis approbant reliqui Thomistarum. Nam Joannes Baptista Gonet de Volunt. disp. 111. art. 5. num. 99. ait: *Per voluntatem antecedentem Deum præparare media, seu auxilia, quibus homines sufficienter ordinentur, & promoveantur in vitam æternam*, affirmans ita *communiter* docere Thomistas contra Jansenium, qui asserit voluntatem illam salvandi omnes in statu naturæ lapsæ *omnino sterilem & infructuosam esse*, & per illam non conferri tantum, sed nec *præparari* sufficiens aliquod auxilium ad salutem. Utitur eo loci Gonetus hac comparatione, *Sicut medicus, qui aperit apothecam, omne remediorum genus pro infirmitatibus continentem, & omnibus patentem eam ponit, dicitur velle quantum est ex se omnes sanare, licet talia remedia omnibus non applicet; imo forte aliqua ex illis per accidens alicui vel aliquibus non sint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedenti, qua vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus præparat aliqua media & remedia, seu auxilia ad salutem sufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat nec applicet, imo interdum aliqua ex illis non sint proxime applicabilia, ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus baptismus, quamvis pro illis præparatus, & a Christo institutus, non est proxime applicabilis.* Idem Gonet de Prædestin. disp. v. art. 5. disputationem instituit, *An Deus det omnibus reprobis media ad salutem sufficientia*, & num. 159. ait dare utique omnibus, *si dare sumatur prout significat idem, quod præparare, seu offerre in communi*, quod probat ex voluntate antecedente salvandi omnes, atque ex morte Christi pro omnibus: *at si dare sumatur, prout est correlativum ad recipere, & prout significat ipsam intrinsecam receptionem auxiliorum*, negat Gonet dare omnibus, laudans immensam Theologorum multitudinem idem asserentium, atque id comprobans §. 3. numero 166. exemplo parvulorum, §. 4 num. 177. exemplo infidelium, §. 5. num. 182. exemplo amentium, & §. 6. num. 186. exemplo peccatorum, qui excæcantur & obdurantur. Constantissime autem Theologus iste tradit ac repetit, *per voluntatem Dei antecedentem, & generalem Christi Redemptionem* auxilia ad salutem sufficientia omnibus *esse divinitus oblata, seu præparata*; negatque omnibus indifferenter & promiscue concedi, prout docent Thomistæ alii, paucis exceptis, ac præsertim Bannes, Zumel, Gonzales, Alvarez, Joannes a S. Thoma, Aravius, & Godoy, quos iterum pag. 106. n. 243. honoris causa commemorat. Quo ergo jure ab Anonymo nobis tamquam Jansenianæ hæreseos reflexa objicitur, quod *voluntatem antecedentem* ita propugnaverimus, ut vi illius statutus sit ordo, quo omnibus ad salutem adytus pateat, pro omnibus instituta sint Sacramenta, aliaque peccatorum remedia, omnibus auxilia gratiarum parata sint, ceterum horum donorum applicatio, & actualis distributio, quæ utique non homines universim, sed hæc, illaque individua spectat, ad antecedentem illam voluntatem, atque ad communem Redemptionem non pertineant; quo, inquam, jure id nobis objicitur, quod in Schola Thomistica tam aperte, tam communiter, ac tanta approbatione defenditur?

Vide infra n. Gonet tom. 1. edit. Paris. pag. 413. col. 2.

Gonet tom. 2. pag. 98.

V. Tametsi hoc Goneti testimonium ad mentem Thomistarum exponendam abunde sufficiat; quia tamen calumniantium pertinacia penitus est refellenda, & insignis Anonymi ignorantia testibus locupletissimis seviuci debet; immorabor aliquantulum in pervolutandis auctorum, quos Gonet laudavit, nulli Theologorum ignotis lucubrationibus. Itaque Dominicus Bannes in 1. q. 23. art. 3. concl. 8. *Si utamur* (inquit) *verbo dare, prout est correlativum verbi accipere, Deus non dat omnibus hominibus etiam venientibus ad usum rationis auxilium supernaturale gratiæ præparantis, vel ad credendum, vel ad pœnitentiam agendam.* Concl. 9. *Nihilominus vere dicitur Deus paratus dare omnibus hominibus, quandiu sunt in hac vita, auxilium quo fiant potentes converti, imo & auxilium specialius, quo convertantur si velint*; & in hujus conclusionis probatione ait talem auxiliorum præparationem spectare ad voluntatem *vel antecedentem, vel signi, quatenus Deus medium proposuit toti mundo sufficientissimum ad omnium salutem*; etiamsi *voluntate absoluta vel consequenti Deus ab æterno statuit non dare omnibus supernaturalia auxilia, videlicet eis, qui revera non erunt recepturi.* Voluntate ergo *antecedenti* media ad salutem necessaria sin-

Bannes in 1. p. tom. 1. col. edit. Lugd. 1624. pag. 833. & 834.

tia singulis proponuntur, & auxilia sufficientia omnibus præparantur, quæ tamen media & auxilia non applicantur, aut conferuntur omnibus voluntate Dei *consequente*.

Zumel tom. 1. pag. cit. Salm. tract. 634. vol. 1.

VI. Franciscus Zumel in 1. p. q. 23. ait quidem Deum habuisse voluntatem universalem dandi omnibus hominibus nascituris ex Adam *sufficientia auxilia* ad consequendam salutem, idque certum esse, & negari non posse absque *præjudicio fidei*, & absque *magna Redemptionis Christi injuria*. At voluntas *antecedens* dandi auxilia juxta Zumel solum importat eorumdem auxiliorum præparationem atque oblationem, siquidem statuerat paullo supra pag. 649. conclusionem num. 6. *Deus dat omnibus hominibus supernaturale auxilium sufficiens ad salutem, si dare accipiatur pro eo, quod est offerre auxilium, illudque eis proponere, & invitare*; & sequenti pagina 650. conclusionem num. 7. *Si sermo sit de verbo dare, sive donare; quatenus respicit verbum accipere, seu recipere, sic inquam Deus non tribuit omnibus hominibus, etiam ad usum rationis venientibus, auxilium supernaturale præparans & disponens ad credendum, vel ad agendum pœnitentiam*. Atque id prænotandum esse putavi, ne adversarii nostri tempus terant ex auctoribus, quos producimus, testimonia quædam nobis specietenus opposita colligentes; quamquam & hæc præmonui lib. 18. cap. 8. ubi etiam de Zumel, de Alvarez, & de Joanne Gonzales sermonem institui: quos omnes Anonymus scripta nostra vellicans perlegere tenebatur, ut si male a nobis producti sunt, nos reprehenderet, ac tantorum virorum præsidio privaret: si autem bene, taceret, ne ignorantiæ, cujus modo convincitur, a nobis servato omni æquitatis jure redargueretur.

Tom. 2. pag. cit. Lugduni 396. col. 2.

VII. Joannes a S. Thoma tom. 2. in 1. p. q. 19. disput. v. art. 8. num. 31. explicans quo sensu exponenda sint illa Apostoli verba: *Qui vult omnes homines salvos fieri*, duas affert explicationes. *Prima* (inquit) *quod loquatur Apostolus de voluntate antecedente inefficaci, qua vult omnes salvari voluntate quadam generali & conditionali, videlicet omnibus proponendo salutem, & remedia generalia omnibus sufficientia, sicut qui aperit apothecam, omne remedium pro infirmitatibus continentem, & omnibus patentem eam ponit, qui voluerint illa uti, iste omnes vult sanare, quantum est ex vi exhibitionis medicinæ, licet non velit eam omnibus applicare, &c.* Ex quibus constat Gonetum recte de hujus auctoris mente pronuntiasse, & ex illo exscripsisse medici exemplum, quod prius tradiderat Doctor Angelicus 3. p. q. 49. art. 3. ad 1. ut diximus lib. 17. de Theolog. Discip. cap. 4. Altera Apostolici textus expositio, de qua eo loci Joannes a S. Thoma, est illa Augustini pervulgata & notissima, *de generibus singulorum*, quam ultro, ac libenter amplectimur.

S. Th. tom. 12. pag. 162. 2.
De Theol. Disc. tom. 5. p. 355.

VIII. Non diffiteor aliquos reperiri inter recentiores Thomistas, qui probabilius existimant ex voluntate antecedenti salvandi omnes, atque ex Redemptione Christi omnibus adultis conferri auxilia sufficientia, ut inquiunt Vincentius Ludovicus Cardinalis Gotti q. 2. de volunt. dub. 3. §. 2. num. 7. & Caietanus Benitez de vera Christi gratia disput. 1. dub. 1. num. 3. sed uterque refert Goneti, aliorumque suorum oppositam opinionem, eamque ab errore Jansenii procul distare demonstrat, quoniam Jansenius negavit, *Deum quantum in se est, omnibus remedia ad salutem præparasse, aut offerre*, ut ait in illa disputatione, quæ est de extensione gratiæ sufficientis ad infideles, memoratus Benitez; at ii, qui asserunt ex parte Dei auxilia esse omnibus *preparata & oblata, licet non sint ab omnibus recepta, aperte confitentur Christum pro omnibus mortuum*. Nec nos contendimus neminem Thomistarum a nobis dissidere, quod impossibile prorsus est, quum nec invicem sibi consentiant: sed nobis sat est permultos ad partes nostras accedere, quod nemo unus negabit.

Gotti to. 3. 101 p. edit. Romæ pag. 190. Benit pag. 16 edit. Rom. & num. 17. pag. 17. num. 19. pag. 18.

IX. Priusquam a Thomistis discedamus, prætermittere nolumus virum pietate & doctrina insignem Petrum a Soto traduci a Duchesnio in *Historia Baianismi*, quasi ille Baianum & Jansenianum Systema conceperit ac præformaverit; atque inter cetera redargui, quod asseruerit gratiam non omnibus adultis conferri, ideoque non omnes fuisse a Christo redemptos. Exornans autem Soti vindicias Theologus nostri ævi doctissimus, Joseph Augustinus Orsi cap. 6. art. 3. repellit illatam præstantissimo Confratri calumniam; demonstratque Christum esse propitiationem pro peccatis totius mundi, & Redemptorem hominum universorum, *quod Deus omnibus prorsus hominibus gratiam ob Christi merita præparaverit*, id, quod Sotus cum Ruardo Tappero, & Judoco Ravestenio aperte docuit. Paragrapho autem 3. pag. 297. demonstrat Soti vindex clarissimus, posse etiamnum illæsa fide defendi, *quod non omnes infideles, & qui dicuntur excæcati, & obdurati divinæ gratiæ luce perfundantur*, productis verbis Antonii Massoulié tom. 2. disput. ult. q. 3. art. 2. Honorati

Orsi in Apolog. pag. 291.

Tournely de Grat. Christi q. 8. art. 4. Eminentissimi Meldensium Episcopi in Instructione Pastorali adversus Instit. Theologicas P. Juenin, & plurimorum Galliæ Episcoporum, qui anno 1720. approbarunt *Doctrinæ*, ut vocant, *corpus*, ac temeritatis illos arguerunt, qui *opinionem nostram, quam plures, iique insignes Theologi docent, erroris damnare ausi fuerint*. Hæc Theologus celeberrimus. Ex quibus omnibus constat, ad voluntatem Dei antecedentem, & ad communem omnium hominum Redemptionem spectare *præparationem* divinorum auxiliorum; an vero hæc omnibus conferantur, opinionem esse Scholasticam, ad quam, ut sæpe numero diximus, impertite fidei dogmata revocantur.

X. A Thomistarum sententia alieni nequaquam sunt Theologi Lovanienses, & Duacenses, qui non tantum negant auxilia sufficientia omnibus dari, ut diximus §. iv. num. 6. sed etiam ad assertionem 7. Medistarum, in qua legitur, *Eatenus est Christus omnium redemptor, quatenus per ipsum donantur omnibus sufficientia media*, præmissa responsione S. Prosperi ad 1. objectionem Vincentianam, & ad 9. capit. Gallorum, & citata etiam doctrina S. Thomæ de Verit. q. 29. art. 7. ad 4. necnon 3. p. q. 18. art. 3. inquiunt: *Sufficientia ergo, quam postulat generalis redemptio, in pretio Sanguinis Christi est, non autem in auxilio omnibus collato, ut prætendit objectio. Nam alioquin etiam parvulis, quibus per baptismum succurri non potuit, tale auxilium tribuendum erit: aut certe dicere oportebit, non pro illis Christum se dedisse in redemptionem, & ita non pro omnibus*. Laudant ibidem quæ scribit Theodorus Peltanus Societatis Jesu Theologus in Lovaniensium sententiam conspirans, aliisque afferunt ex Augustino, & Ven. Beda deprompta, quæ universalem redemptionem confirmant, quamvis non inferant communem divinarum gratiarum distributionem. Eadem repetunt Lovanienses in Justificatione cap. 12. pag. 230. & seq. ubi ulterius advertunt illa duo argumenta, quibus aliqui suadere conantur sufficientem gratiam dari omnibus, quia Deus vult omnes homines salvos fieri, & quia Christus est omnium redemptor, esse Fausti ducis Semipelagianæ factionis. Verum cum etiam Jansenius scripserit Christum pro omnibus mortuum esse *quoad sufficientiam & magnitudinem pretii*, & quod S. Prosper, & Theologorum plurimi catholice docuerant, ille ita interpretatus sit, ut pretium illud licet in se sufficientissimum ac maximum, non sit persolutum, exhibitum, oblatumque pro omnibus: id quoque adversus Jansenium asserendum esse monuimus de Theolog. Disciplinis lib. 17. cap. 4. pag. 361. Nec aliter docuerunt in illa Justificatione Theologi præstantissimi scribentes pag. 231. *Si autem ad pretii sufficientiam respicitur, Redemptor est omnium, non quod per Christi pretium detur omnibus sufficiens auxilium, vel ad inchoandam salutem; sed quod pro ratione status vitæ hujus possint omnes per Christum obtinere sufficiens auxilium, & omnes per Christum invocantes Deus ad propriam ipsorum salutem exaudire paratus sit. Atque hoc pacto non sufficit solum pretium, verum etiam omnibus expositum est & paratum, ut per id salutem consequantur: Omnis enim qui invocaverit nomen Domini, salvus erit*. Inquirerem nunc quamlibenter, cur Anonymus expositionem Joannis Lensæi adversus articulos Baji, quæ illi videtur aliquando nobis adversari, frequentissime commendet, urgeatque, ut constat ex præcedentibus dissertationibus; silentio autem prætereat Censuram hanc nobis ubique faventem, editam ab Henrico Gravio, viro Romanis Pontificibus Sixto V. & Gregorio XIV. necnon S. R. E. Cardinalibus amplissimis, in primis vero S. Carolo Borromæo, & Ecclesiasticorum Annalium auctori Cæsari Baronio, aliisque acceptissimo, immo, ut quidam ajunt, conscriptam navante simul operam ipso Lensæo, nullo Magistrorum contradicente a Sacra Facultate confirmatam, Romæ non semel discussam, nullaque nullam censuram: quamlibenter, inquam, id inquirerem, nisi omnibus compertum esset, quam ægre adversarii nostri ipsam Lovaniensem, & Duacensem censuram ferant, & quid adversus illam disseminaverint.

Censl. Lovan. ed. Paris. an. 1641. pag. 30. & 99.

Vide Hist. Cong. de aux. lus. & Serry nova ed. lib. 1. cap. 8. 9. 11. 12. & 13. id append. p. 1609

XI. Ea, quæ prælaudati Thomistæ, & Duacenses, ac Lovanienses Theologi tradiderunt, quantum ad parvulos attinet, non reprobantur a Gabriele Vasquez Societatis Jesu Theologo præstantissimo; qui 1. parte disput. 96. negat ita parvulis omnibus remedia sufficientia præparata fuisse, ut illis, quæcunque humana diligentia adhibeatur, applicari semper valeant, ut sunt illi, qui in uteris matrum suarum præfocantur. Nec tamen ait Vasquez Christum non esse mortuum pro omnibus parvulis; sed num. 10. affert responsionem Prosperi ad object. Vincentianas cap. 1. & ad objecta Gallor. cap. 9. ubi affirmatur, *Christum pro omnibus mortuum esse, quod ad magnitudinem & potentiam pretii, & quod ad unam causam generis humani pertinet*; & infra, *Ceterum*, inquit, *tribus de*

Prosp. to. 10. edit. 1 a dud pag. 465 & 466.

cam-

causis dicere possumus, Christum pro omnibus parvulis mortuum esse, qui tamen pro dæmonibus nullo modo mortuus dicitur: primo, quia communis erat causa parvulorum & omnium hominum, ob quam venerat, & per qua oravit, extra quam dæmones omnino erant. Secundo, quia juste & pie credimus Christum non expresse denegasse illis parvulis meritum suum, & a fructu sua passionis apud Patrem eos exclusisse, sicut dæmones ejecit. Tertio, quia non minus pie affirmare possumus, Christum voluntate simplicis affectus omnibus parvulis, nemine excepto, etiam post peccatum primi parentis, salutem desiderasse, sicut sibi ipsi vitam concupivit; atque ita pro omnibus orasse, ut salutem consequerentur, sicut pro se ut liberaretur de morte, sed cum ea conditione, quam orationi per se facta adjecit; Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat. Hinc obiter nota, quam a vero exorbitet Anonymus, scribens pag. 243. Jansenismi Redivivi: *Vasquez vero, qui censuit iis infantibus non fuisse præparata media, quibus illis possibilis redderetur æterna salus, opinatur quoque pro illis mortuum non esse Christum.* Mentitur splendidissime conviciator, Vasquesio calumniam irrogat, causamque suam miserrime prodit. Mentitur, inquam, & calumniam Vasquesio irrogat: is namque Christum pro illis parvulis mortuum esse fatetur, & quomodo mortuus sit verbis Prosperi, suisque additamentis exponit; & consarcinator iste mendaciorum, *Opinatur*, inquit, *pro illis mortuum non esse Christum*. Prodit vero caussam propriam, si enim juxta Vasquesium Christus mortuus est pro parvulis sine baptismate decedentibus, & tamen his denegantur auxilia sufficientia; profecto horum auxiliorum distributio, & applicatio nequit inferri ex quo Christus sit mortuus pro omnibus. Atque hac in re non fallitur Vasquez, sed veritate cogente veram sententiam amplectitur, quam tradiderunt prælaudati Thomistæ, & Scholarum nostratum universi Doctores. In hoc tamen a Vasquesio recedimus, quod is negat parvulis ante regenerationem sublatis *conferri*, & *parata* esse salutaria remedia; nos, quidquid accusator obganniat, negamus conferri, sed illis ceterisque omnibus *præparata* esse affirmamus: quod si contendat, id quoque sentire Vasquesium, quia etsi neget omnibus parvulis remedia fuisse *provisa* pag. 465. num. 8. sequenti tamen numero inquit: *Cum dicimus, eis non fuisse concessa media sufficientia qua applicari possent, non negamus in Ecclesia esse media, quæ ex se sufficientia sint, & si applicarentur effectum haberent:* si, inquam, hoc adversarius contendat, nil faciet aliud, quam nobis Vasquesium conciliare, & sententiam nostram fulcire validiori præsidio, suamque in Vasquesium calumniam reddere atrociorem.

XII. Ad instituti nostri Theologos accedendum est modo. Illorum vero, qui Ægidiani appellantur, sententiam explicat, & propugnat illius Scholæ illustrator præclarus Fridericus Gavardi. Is quæst. iv. de Volunt. art. 1. num. 9. statuit adversus Jansenium, in Deo etiam post Adæ peccatum esse voluntatem generalem salvandi omnes, & Christum pro omnibus, etiam reprobis, mortem subiisse. Articulo autem 4. quæstionem instituit, an voluntas illa antecedens sit inefficax, an aliquando impleatur; & ait semper illam impleri quoad proprium effectum, qui est *imponere ordinem, ordinare naturam, & tribuere auxilia communia, seu sufficientia*. Articulo 4. inquirit, quo sensu per voluntatem antecedentem omnibus auxilia sufficientia sint instituta, & exhibita, ac præmisso n. 2. quod sermo sit *de institutione & exhibitione omnibus facta, præscindendo ab applicatione facta cuilibet in singulari, eo modo, quo pharmacopola instituit, & præparat remedia in salutem corporis universaliter per omnibus, nihil cogitans de applicatione in particulari huic, vel illi corpori; quamvis enim hic, vel ille infirmus illa despiciat, vel negligat, aut nimis illa suscipiat, aut defectu ministrorum non applicentur; attamen non tollitur, quin a Pharmacopola instituta & præparata sint pro omnibus infirmis universaliter*. hoc itaque documento præmisso, conclusionem illam proponit, & multiplici genere argumentorum demonstrat, *Deum per voluntatem antecedentem instituit, præparavit, & exhibuit omnibus universaliter auxilia sufficientia communia ad salutem*. Atque hanc esse Ægidii Romani germanam sententiam, constat ex locis ibidem a Friderico productis. Quantum vero ad auxiliorum *applicationem* attinet, non tantum in illa quæstione quarta idem auctor affirmat non spectare ipsam applicationem ad voluntatem *antecedentem*; sed ulterius quæst. 6. de reprobat. art. 6. docet auxilia sufficientia denegari parvulis sine baptismo pereuntibus, & aliquando etiam infidelibus, & excæcatis: & num. 7. explicans ea verba Joannis, *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quæ nobis objicere solent adversarii, intelligenda esse pronuntiat, vel *secundum distributionem accommodam, vel de oblatione, & exhibitione ex parte Dei, qui, quantum est ex se, offert, & exhibet omnibus auxilia sufficientia; non tamen omnes illa recipiunt; sicut sol, quantum est ex se, exhibet omnibus suum lumen, non tamen omnes illud recipiunt, quia cæci lumen solis non recipiunt*. Tota ergo Ægidiana Schola, cui Fridericus Gavardi puppis & prora est, præcessit nobis, eamdemque responsionem præmonstravit, quam tradidimus, & verbis Sancti Thomæ illustravimus lib. 18. cap. 8. sive tom. 3. pag. 458. & sequenti. Ab eadem Schola edocti fuimus, objectum, & præcipuum effectum voluntatis antecedentis esse *impositionem ordinis, institutionem Sacramentorum, præparationem, & exhibitionem divinarum gratiarum*, ut scripsimus eodem tom. 3. pag. 355. ac tom. 1. pag. 386. & 390. quæ si legisset Anonymus, nequaquam novam sibi, ignotamque sententiam miratus esset, quum it admiratione rapiantur, qui rem alioqui manifestam ignorant.

Gav. Tom. 2. pag. 110. & 126.

Eodem tom. 2. pag. 415. & 420.

In ed. tom Ægidius Rom. tom 1. fun. Ed. 46. pag. 233 ed. 4. Edit. Ita.

XIII. Eorum, qui Augustiniani appellantur, quorum nos minimi sumus, eadem omnino sententia est. Audiantur Lovanienses aliqui insignes Scholarum nostrarum Magistri. Emmanuel Cabelian Mantissa 3. thesium suarum, postquam adversus Jansenium affirmavit Christum pro omnibus, non vero pro solis prædestinatis pretium sanguinis sui obtulisse, nec a seria voluntate, quam habuit salvandi omnes, excludendos esse parvulos, quorum redemptorem esse disertissime adversus Julianum demonstrat Augustinus lib. 1. Op. imperf. num. 32. & lib. 2. num. 170., quæstionem instituit, quomodo universalis redemptio ad eos etiam parvulos sese extendat, qui in materno utero extincti, aut ratione alia sine regenerationis Sacramento rapiuntur e vita: atque ita quæstionem illam familiari exemplo solvit. *Sit gens integra rebellis* (inquit) *quæque pertinacia sua mereatur internecionem & iram principis. Interim filius unicus se offerat patri suo, se præsto esse protestans sanguinem suum fundere pro venia totius gentis; ita tamen, ut non velit pro omnibus liberationem flagitare pertinaciter, sed tantum pro iis, quibus pretium sanguinis sui Pater secundum misericordiam applicare voluerit, licet tamen serio pro omnibus offerat.* Hinc infert Christum pro omnibus parvulis mortem subiisse, tametsi omnibus parvulis non applicentur auxilia sufficientia. *Quam enim gratiam* (subjicit) *habent parvuli sine baptismo morientes?*

Thes. Lov. an. 1722.

XIV. Antonius Rolliers, *Constanter*, ait, *contra Jansenium asseveravimus semper Deum voluntate sincera, sed antecedente velle salutem omnium in individuo hominum; item Christum vere & proprie mortuum esse, non tantum per generibus singulorum, sed etiam pro singulis generum, ideoque pro omnibus omnino hominibus, etiam pro infantibus, seu in utero matrum morientibus, seu illis, qui currentibus & festinantibus parentibus, Deo nolente conferri baptismum, non baptizantur: Quo sensu hoc verum sit, declaravimus non semel: ne vero SS. DD. lateat opinio nostra, dicimus Deum vere & sincere velle salutem omnium omnino hominum, non minus quam Rex, Gubernator, Consul, aut Judex æquus, qui non privato odio ducitur, aut invidentia, vult incolumem atque tranquillam subditorum omnium vitam, qui etiamsi propter scelera quemquam adjudicare morti nonnunquam teneatur, serio tamen adjudicatum vult vivere, voluntate nempe antecedenti, ex qua profluit, ut cum reluctantia, & quodam animi dolore etiam sceleratissimum occidi curet. Christus similiter serio, & vere pro omnibus mortuus est. 1. Quia sufficientissimum redimendis omnibus pretium sanctissimi sui sanguinis fundens, illud æterno Patri obtulit in hostiam placabilem, qua reconciliaret Patri eos, qui ob peccatum protoparentis nati erant filii iræ, filii vindictæ, relinquens interno paterna dispositioni, ut quos vellet e massa damnationis eriperet. 2. Media præparavit universalissima pro omnibus, V. G. in nova lege sacrosancta septem Sacramenta, quorum efficaciam sanguinis sui pretio emit, quæ si singulis applicarentur debite, & nisi peccata præpedirent, applicarentur certissime, e damnationis & mortis perpetuæ miseriis eximerent suscipientes omnes. 3. Gratias suis meritis præparavit plerisque, maxime adultis, quibus sæpe quandiu vivunt in hac vita præveniuntur: his gratiis nisi resisterent, sufficientissima media reciperent, ut sociarentur ei, qui liberandis omnibus venit. Sunt qui requirunt, ut Christus Salvator dicatur omnium, ut singuli in individuo sufficient per Christi merita consequantur actuale auxilium, quo ad salutem æternam queant evehi: verum quomodo illi parvulorum in uteris parentum suorum morientium cum hac requisita statuere possint Redemptorem, videre hucusque non licuit, maxime si parentum culpa nihil injiciat remora quo minus embriones baptizentur. Si Jesus parvulorum sit Christus sufficienter & vere, sine sufficienti actuali auxilio, quare non & aliorum juxta explicationem a nobis datam? Quidquid sit, opinionem nostram Sanctæ Sedi subjicimus: interim sensa non censurata nostra privati.* Hæc docuit propugna-

In Thes. Lovanii an. 1716.

pugnavitque Lovanii an. 1716. Rollien. Idem omnino tradidit in Elucidatione difficiliorum Theologiæ Quæstionum Aurelius Piette. Idem Philippus Van-Waure in caput v. ad Romanos ad versum 9. *Christus pro nobis mortuus est*. Idem ipsemet auctor in tentatione Jansenismi, seu opere inscripto, *Augustinus Europæus*, lib. sexto sect. 3. §. *Non sic veteres Lovanienses*. Idem Petrus Clenaerts in Opusculo, quod inscripsit, *Augustinus per seipsum docens*, imitatus Archiepiscopum Senonensem D. Octavium de Bellegarde, qui pluribus ex Augustino testimoniis studiose collectis anno 1653. consimile opus vulgavit, præmissa ad Clerum suæ Diœcesis Pastorali Epistola una cum Augustinianæ Doctrinæ laudibus splendidissimis. Quid vero singulos Augustinenses percenseo? Omnes negant, & jure negant ad voluntatem Dei antecedentem, & ad universalem Christi redemptionem requiri, ut auxilia sufficientis gratiæ omnibus & singulis applicentur. Ii vero, qui id contendunt, inconcussum & certissimum fidei dogma perperam, ut alibi admonui, cum scholastica & adiaphora quæstione confundunt: immo (quod debita reverentia dictum volo) dum argumentantur, *Christus pro omnibus mortuus est: ergo omnibus conferuntur auxilia sufficientia*, reddunt Jansenianos pervicaciores, eosque incitant, ut ex adverso ratiocinentur, *Non omnibus auxilia sufficientia conferuntur: ergo non pro omnibus mortuus est Christus*. Negant utique adversarii nostri antecedens, sed illud admittunt Theologi Orthodoxi & Catholici pene innumeri. Cui ergo bono ita sententiam suam opponere Jansenianæ, quasi illa tantummodo vera sit, nec alia ratione possit Jansenismus revinci? Cui bono iis, qui neotericis non consentiunt, Jansenianæ hæresis calumniam impingere, ansamque veris Jansenistis tribuere asserendi sibimet consentire Catholicos bene multos? Segregandum est ergo Scholarum placitum a fidei dogmate. Omnibus applicari gratiarum auxilia, est *placitum scholæ*: Christum pro omnibus sanguinem fudisse, est *dogma fidei*. Quid imperitis sectæ suæ placitum cum fidei dogmate obtrudunt? Augustiniani omnes, & nobilior pars Thomistarum, necnon celeberrimæ Academiæ, atque auctores hactenus recensiti, & quos laudavi tom. 3. pag. 439. & sequenti, propugnant auxilia sufficientia non omnibus applicari: ac permulti, etiam ex adversariis, ut ex recentioribus Honoratus Tournely, fatentur agi de mera Scholæ quæstione, ubi pertractatur an auxilia gratiæ conferantur omnibus, asserentes de solis justis actum fuisse in prima ex quinque Jansenii propositionibus. Vide præcit. tom. 3. pag. 441. Dicendum ergo Christum pro omnibus mortuum sufficientia & oblatione pretii, institutione remedii, & præparatione gratiarum, quemadmodum tradidi libro 17. cap. 4. & disputationibus Scholasticis relinquendum est, an ita pro omnibus sit mortuus, atque ita omnes redemerit, ut actu omnes auxilia gratiæ percipiant.

Piette tom. 1. edit. Lovan. pag. 311. & seq. Van-Waure in Opusc. Divinæ Gratiæ Prædicator Paulus, & in Augustino Europæo pag. 419. Clenaerts edit. Lov. an. 1688. cap. 8. & 9.

XV. Unum ex Augustinianis addam, Norisium nempe, qui ante nos atrocissimam Jansenismi calumniam perpessus est, eamque gloriosissime propulsavit. Is, ut liquet ex Germanitate 18. accusatus fuit, tamquam assertor quintæ propositionis, quoniam, ajebat delator, „ Etsi Norisius non protulit propositionem supradictam, sicut protulit Jansenius; verum tamen proposuit principium, unde illa tamquam conclusio deducitur. Principium autem illud est negare dari sufficiens auxilium omnibus „. Quid vero ad hanc accusationem Norisius in præcitato Opusculo, quod edidit sub nomine Annibalis Ricci? *Hujus accusationis*, inquit, *nervos non uno loco vir doctus infregit*. *Hic*, idest, P. Macedo, *ait in Scrinio cap. ult. pag. 233. Quintum argumentum a redemptione universali petitum non indiget solutione, cum toties animadversum sit a nobis multum interesse inter redemptionem universalem, & gratiam universalem: nam ut Christus sit mortuus pro omnibus, satis est obtulisse mortem suam pro omnibus humana voluntate: quæ si non acceptaretur a Patre, non sequebatur ex ea gratia universalis, quæ ex divina voluntate pendebat. Unde etsi admittatur Christus (quod fatemur) omnium esse Redemptor, non infertur omnibus gratiam conferri, quemadmodum & in Certine sæpe, & in Mente Innocentii & ejus Apologia diximus cum Vasquio 1. p. disp. 96. cap. 3. præter alias, quas ibi adduximus, rationes, quibus ea propositio vera sit, nec tamen involvat consequentiam gratiæ universalis. Quæ repetis lib. 3. de Clavibus in calce cap. 3. Vide quam exacte Macedum Noris imitetur lib. 2. Hist. Pelag. cap. 15. pag. 453. Tertia thesis succedit, Christum non esse mortuum pro omnibus. Si explicetur ita, ut homines reapse futuri sint participes Gratiæ datæ per Christum, non universe vera judicatur; etenim plerique, nec infimi subsellii, parvulos in uteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si vero meritis infinitis sanguinis Christi, vel humanæ ejusdem voluntati omnes salvare cupienti derogare velit, prorsus rejicienda est. Profecto omnia dixit Macedonice; non ovum ovo similius est*. Hæc Norisius. Præter hanc tamen humanam voluntatem Norisius dari omnibus, non tamen semper, auxilia quædam remote sufficientia, sive tenues & debiles gratiæ motus, quibus si non resisterent, ampliori gratia donarentur, docuit eodem loco, & in Vindiciis cap. 3. §. 6. hujusque doctissimi viri sententiæ in hac quoque parte adhæsimus lib. 18. cap. 8. pag. 452. Quamobrem a prima ad ultimam adversariorum nostrorum accusatione manifestissimum est, quod semel & iterum monui, novis istis, immo recoctis calumniis universam Scholam nostram, ac præsertim Norisium, a quo nunquam discessimus, impeti, atque accusatorem nostrum rudem omnino, inscium, & in his controversiis penitus hospitem antiqua in nos convicia jactare.

De Theol. discipl. tom. 3. pag. 352. ad pag. 361.

Noris tom. 1. nova edit. col. 1413.

XIV. Prætermittendus non est Eminentissimus Cardinalis Brancatus de Laurea, qui etsi eam sententiam propugnat, quæ docet omnibus gratiam sufficientem conferri, ita tamen, ut illam *major hominum pars respuat ac rejiciat, ideoque ulterius non adjuventur*, ut inquit Opusc. 3. cap. 19. num. 460. cui sententiæ de gratia omnibus collata, hoc temperamento, & hac exceptione traditæ ego quoque subscribo præcitata pagina 452. & pag. 459. attamen idem vir præstantissimus Opusculo 2. cap. 11. explicans quo sensu Christus etiam pro reprobis mortuus sit, & qua in re illis profuerit, quæcunque a nobis producta fuerunt, luculentissime tradidit. Priori autem thesi num. 165. Catholicam assertionem statuit, *Christus pro omnibus omnino hominibus, tam prædestinatis, quam reprobis passus ac mortuus est*; eamque momentis compluribus confirmavit. Thesis secunda, quam posuit num. 184. hæc est: *Quamvis reprobi per Christi passionem & mortem a jugo ac servitute diaboli in effectu liberati, ac soluti non fuerint in effectu; fuerunt tamen soluti ac liberati sufficienter quantum ad solutionem pretii superabundantis, ac infiniti*. Hujus thesis præter alias hanc probationem num. 187. produxit: *Non alio modo Patres salvant, quod Christus sit Redemptor omnium, tam electorum, quam reproborum, nisi quia passione, ac morte sua meruit media, quibus applicatis homines liberari possint a servitute dæmonis, & qui non adhibent illa, non liberantur. Ergo magnum hoc beneficium attulit etiam reprobis*. In concl. 3. num. 192. demonstrat Christum *nedum pro reprobis post ejus adventum natis ac nascituris usque in finem mundi esse mortuum, eisque beneficium sufficienter attulisse per institutionem mediorum ad salutem; sed etiam pro reprobis, qui a mundi initio usque ad ipsum extiterunt, beneficium eis afferendo per media ad salutem a Deo tunc pro toto humano genere instituta ex prævisione meritorum ac mortis Christi in tempore futura*. Redemptio itaque universi humani generis, ut nos ubique affirmavimus, sita est in pretio sanguinis Christi, in ejus oblatione, in præparatione mediorum, sive institutione gratiarum: non vero in applicatione horum mediorum, neque in actuali participatione gratiarum, iis quoque, qui illam spernunt ac pessumdant, communi.

Card. Laur. Opusc. pag. 306. & 307.

XVII. Circa voluntatem salvandi omnes, certissimum est, prælaudatum Cardinalem de Laurea pluribus argumentis contendere, quod celeberrimum Pauli effatum. *Deus vult omnes homines salvos fieri*, non de singulis omnino hominibus, sed de singulis generum sit exponendum. *Eo quod*, inquit, *in Deo non adest velleitas sicut in nobis; sed omnis ejus volitio si sit absoluta, est efficacissima, & non potest a creatura impediri; ideoque si voluisset absolute omnes & singulos homines salvari, singuli salvarentur*. Ex hac sententia, quam nostratium quoque plures defendunt, posset inferri non eodem pacto ratiocinandum esse de voluntate salvandi omnes, ac de morte Christi pro omnibus. Idem sequeretur ex sententia illorum Theologorum, qui negant voluntatem antecedentem proprie, & *formaliter* in Deo reperiri, cum eadem voluntas a S. Thoma dicatur *velleitas*, ut sit desiderium quoddam inefficax, quale in Deo nequit esse, ut sentiunt Estius, aliique in 1. sententiarum dist. 46. §. 3. Hi enim licet in Deo hujusmodi voluntatem *per tropum* admittant, non tamen negant veram propriamque universorum hominum redemptionem: ideoque diversa, in horum sensu, debet esse ratio utriusque. Ex sententia item Vasquesii, qui 1. p. disp. 96. cap. 3. nu. 10. ait duo illa sacratum scripturarum loca, *Deus non vult perire animam* 2. Reg. 14. & *Deus vult omnes homines salvos fieri*, intelligenda esse solummodo *de adultis*, & nihilominus eo loci demonstrat Christum pro omnibus parvulis mortuum esse, evidenter consequitur alia ratione de voluntate antecedenti, alia autem de universali redemptione disserendum esse. Quare si in animum nostrum caderet, Anonymum accusatorem, ubi de voluntate antecedente, modo suo, scilicet imperitissime, agit, uno tantum verbo refellere, dicendo voluntatem antecedentem non esse in

Idem Laur. Opusc. 1. cap. 20. pag. 378.

Estius tom. 1. Parif. pag. 215.

Vasq. tom. 1. pag. 466. edit. Lugdun. an. 1631.

Deo,

Deo, vere saltem ac proprie, respectu hominum universorum, neque id inter damnata Jansenii asserta comprehendi; absque negotio ullo possemus id præstare, ea tantum commemorando, quæ hoc num. 17. sunt breviter adnotata. Sed quoniam voluntas illa antecedens, & universalis redemptio, si explicentur comparare ad effectum illum, qui est susceptio communis hominum causæ, pretii oblatio, ac solutio, præparatio gratiæ, atque institutio mediorum, quemadmodum a nobis ubique explicata fuere, optime cohærent invicem; idcirco a nobis ita communis & universalis Redemptio defenditur, ut illa antecedens voluntas minime denegetur. Ad utramque vero sufficere, si quantum est ex parte Dei media ad salutem instituta sint ac parata, non autem necessum esse, ut singulis actu applicentur & conferantur, docuerunt Thomas de Lemos, Joannes Baptista Gonet, Dominicus Bannes, Franciscus Zumel, Joannes a Sancto Thoma, Petrus e Soto, Academia Lovaniensis & Duacensis, Norisius, Macedo, Ægidiani, & Augustiniani quamplurimi: quorum testimonio & auctoritate jam tota aerea Jansenismi reviviscentis machina evanuit.

§. VII.

Quo sensu delectatio victrix deliberata dicenda sit, & an libertatis admittendum sit æquilibrium.

At quoniam prolixam disputationem aggressi sumus, nil omnino prætereundum est, in quo rudiores desiderare queant aliquam uberiorem explicationem. Potest ergo aliquis quærere num delectatio victrix, in qua diximus sitam esse gratiæ efficacitatem, *indeliberata*, an *deliberata* dicenda sit. Scripsimus nos
To. 3. pag. 156. lib. 14. cap. 8. Jansenium statuisse delectationem victricem, quæ penitus sejuncta est e deliberatione, & indifferentia liberi arbitrii, scilicet, quæ cum libertate indifferentiæ nequit consistere. Hunc errorem, hanc hæresim nobis adversarius adscribit: quo jure, quum tam prolixa dissertatione libro sextodecimo libertatem indifferentiæ adversus Jansenianos, ceterosque novantes propugnaverimus, quo, inquam, jure? Nempe quia scripsimus delectationem esse indeliberatam, *quatenus inspiratur a Deo*. Ita Anonymus *Jansenismi redivivi* pag. 195. ubi ulterius affirmat me ad Jansenium accedere, *quoniam doceo indeliberatam esse gratiæ delectationem, totamque ipsius efficaciam ex sola graduum superioritate repetendam*. Verum quod spectat ad gratiæ efficaciam satis superque §. 1. & 2. dispunctum est. Nunc de *indeliberata delectatione* pauca subjiciam. Tomo itaque tertio pagina 156. scripsi utique: *Nos dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem, quatenus inspiratur a Deo*; sed immediate subjeci: *At hæc delectatio victrix conjuncta est cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficientur a libero arbitrio hac delectatione excitato*. Addidi neminem mereri per actum indeliberatum, & per inspirationem illam gratiæ victricis, *cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis*, sed ad meritum requiratur *liberi arbitrii deliberatus assensus*. Cur hæc silentio mittit callidus accusator? In iisdem locis, quæ depravat, ac mutilat, constat tradi a me delectationem *indeliberatam*, quatenus est divina inspiratio; *deliberatam* vero, quatenus est velle liberum, seu deliberatus assensus, a Deo per illam inspirationem, & a libero arbitrio ea inspiratione suffulto, cum potestate indifferentiæ, & liberrime elicitus. Ingenui lectoris oculos duntaxat appello.

I. Quod si conviciatoris animum pulset, quomodo actus ille sanctæ dilectionis sit *indeliberatus* quatenus inspiratur a Deo, & tamen fiat cum libero assensu voluntatis humanæ; exponat ille nobis, quomodo juxta communiorem Theologorum sensum Gratia præveniens & excitans consistat in actibus *indeliberatis* intellectus voluntatisque, & inde efficiatur actus *deliberatus*: atque idem nos de inspiratione dilectionis ultro libenterque affirmabimus. Neque enim aliud reponere quispiam poterit, nisi aut gratiam illam in actibus *indeliberatis* constitutam esse causam effectricem actus secundi prodeuntis ab ipsa gratia, atque e facultate & electione liberi arbitrii; aut eumdem actum voluntatis, qui est *indeliberatus* prout divinitus inspiratur, *deliberatum* quoque esse prout elicitur a voluntate adjuta ejusdem inspirationis auxilio. Utramque sententiam nos explicavimus præcitata pag. 156. eam eligentes, quæ docet inspirationi delectationis victricis, qua Deus sine nobis deliberantibus operantibus facit ut velimus, adjunctam esse deliberationem comparate ad assensum, & ad actus, vel opera, quæ consequuntur: in quibus, nisi foret ipsa deliberatio & libertas indifferentiæ, nihil meriti, vel demeriti inveniretur. Quæ cum a nobis tam aperte, ac tam expresse sint dicta; nescimus quomodo fieri potuerit, ut tam splendido mendacio nobis Anonymus putaverit esse accensendum, quod solam inspirationem sanctæ voluntatis, & delectationem *indeliberatam*, vera libertate semota, & inducta antecedenti necessitate, cum Jansenio ausi fuerimus statuminare: nescimus utique, quomodo fieri id potuerit ab homine, qui retrogradum caput non habeat, oculosque irretortos.

II. Verum si inopia, & obscuritas sermonis nostri traxit accusatorem in tam sinistram ac malevolam suspicionem; conabor mentem meam aliorum Theologorum verbis exponere, spectaturus num adeo prodigiose cæcutiat, ut offendat etiam in meridie. Ergo Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 185. c. 9. num. 40. docet *eamdem vocationem & cognitionem sanctam, & primum motum voluntatis subitum dici gratiam operantem & prævenientem, & cooperantem & comitantem; eamdem, inquam, diverso modo consideratam: nam quatenus consensum nostrum antecedit, est operans & præveniens; quatenus vero permanens in nobis efficit nobiscum consensum, est cooperans & comitans. Nam ita consensus noster est a Deo & a nobis, ut Deus non solum immediate physice ad illum concurrat, sed etiam media cogitatione illum in nobis efficere dicatur, eo modo, quo intellectus voluntatem movet & allicit*. Fere eadem nos scripsimus tom. 3. pag. 147. asserentes gratiam, quatenus illustrat mentem & animum excitat, esse prævenientem; quatenus vero mentem excitatam, voluntatemque sancta delectatione affectam adjuvat ut libere velit & operetur, esse gratiam cooperantem & adjuvantem. Videt ne insimulator, in gratia præveniente, sive in sancta inspiratione, quæ consensum nostrum antecedit, actum voluntatis *indeliberatum*; & in eadem gratia, prout est adjuvans & cooperans, scilicet prout nobiscum liberum consensum efficit, voluntatem *deliberatam*, quæ simul illius prævenientis inspirationis, & liberi voluntatis arbitrii effectus est? Videt ne id Anonymus? Quomodo ergo mendacissime proferre potuit, nos solam *indeliberatam* delectationem, & *necessitatem antecedentem*, quæ sine deliberatione voluntatis est, cum Jansenio adstruere? Quomodo potuit prævenientis & adjuvantis gratiæ notionem tam imperite confundere, ut nobis Jansenismum impingeret, quando actum indeliberatum & deliberatum, divinam inspirationem & liberum voluntatis assensum, effectus prævenientis, & cooperantis gratiæ, tam dilucide, ac tam perspicue tradidimus?

Vasq. tom. 2. in 1. 2. pag. edit. Lugdun. 172.

Vide etiam to. 3. pag. 151.

III. Eminentissimus Bellarminus de Grat. & lib. arbitrio lib. 1. cap. 14. ubi inquirit quid sit proprie gratia operans, ait quosdam Theologos asserere, *quod gratia operans non distinguatur a gratia excitante, neque cooperans ab adjuvante; & quia gratia excitans inspirat initium bonæ voluntatis, ad quod non libere concurrimus, gratia adjuvans juvat ad assensum præstandum, & eligendum quod Deus inspiravit, in quo plane liberi sumus: ideo dictum esse volunt auctores hujus sententiæ, Deum in nobis sine nobis efficere ut velimus, nobiscum autem cooperari cum volumus; ubi per illud, cum velimus, intelligunt indeliberatum & imperfectum desiderium; per illud, cum volumus, perfectam & deliberatam electionem*. Ab illa Scholasticorum sententia ego non abhorrui, eamque citata pag. 47. explicavi verbis Augustini de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. ideoque mendaces esse ex hoc etiam capite convincuntur, qui ajunt denegari a nobis deliberatam voluntatis electionem. En tamen loci Bellarminus sententiam illam amplectitur, quæ ait *gratiam operantem illam esse, quæ efficit in homine primum actum deliberatæ voluntatis*; sed ait paullo infra, *Deum secundum quoddam genus causæ esse moventem respectu ipsius velle deliberati, & voluntatem non esse moventem, sed tantum motam; cum tamen secundum aliud causæ genus, ad eumdem actum volendi producendum Deus concurrat ut movens, voluntas autem tum ut mota, tum ut movens*. Vult autem Bellarminus voluntatem motam esse, quatenus solus Deus illam movet suadendo, hortando, consulendo: moventem autem ac motam esse, in quantum Deus simul cum ipsa operatur velle deliberatum. Quare etiam juxta Bellarminum in voluntate, quatenus per inspirationem divinam movetur ac trahitur, nulla relucet electio, nullaque deliberatio; quæ tamen deliberatio & electio reperitur in eadem voluntate, prout divina adspiratione adjuvante libere assentitur, movetque seipsam.

Bellarmin. to. 4. pag. 1021. edit. Venet. 1721. columna

IV. In Congregationibus de Auxiliis anno 1599. propositum fuit dubium istud, *Quid sentiendum sit de hac propositione, Liberum arbitrium habet se passive in ordine ad receptionem auxilii efficacis, & libere. Passive quidem, quatenus recipit illud a Deo; omnis enim recipiens ut sic habet se aliquo modo passive: libere autem, quoniam potest dissentire illi motioni, & operatur libere cum illa*. Fratres autem Prædicatores sententiam suam explicarunt scripto, quod apud nos autographum custoditur, atque ad hunc modum se habet. » Respondetur nulla censura dignam esse præfatam propo-

Traditio in Congregationibus de auxiliis exhibita, tom. 3. pag. 519. MS. Augustiniana Bibliotheca.

propositionem, sed potius esse necessariam in eo sensu, quem ipsamet explicat. Pro cujus majori intelligentia adverto, in auxilio efficaci duo posse considerari, ut est quædam inspiratio præveniens nostram deliberationem, & hoc modo constat liberum arbitrium non se habere libere in aliquo genere causæ efficientis respectu illius inspirationis; non enim deliberat homo, neque deliberare potest, quod inspiretur a Deo. Nihilominus cum hoc stat, quod illa inspiratio sit actio vitalis tam intellectus illuminati, quam voluntatis quæ inspiratur, in qua ipsa inspiratio est quasi primus motus, in quo neque meritum, neque demeritum est, quamvis intellectus & voluntas se habeant active physice duntaxat. Alterum est, quod in auxilio efficaci consideratur, ipsa efficacia, quæ effectualiter ordinatur ad actum credendi, vel ad actum contritionis. Et respectu hujus efficaciæ, & efficacis virtutis liberum arbitrium nostrum neque physice, neque moraliter est causa illius, sed ipsum auxilium habet illam, ut progreditur a Deo. Nihilominus cum hoc stat, quod liberum arbitrium ad effectum illius virtutis efficacis concurrat active, & physice, & moraliter. Active quidem physice, quia credere, diligere, & pœnitere actiones vitales sunt. Moraliter vero, quia ipse homo sic adjutus deliberat sic operari: neque huic deliberationi repugnat, quod infallibiliter deliberet, quatenus Deus vult ipsum, & facit suaviter operari. Unde quod dicitur in ultima parte præfatæ propositionis, *Libere autem, quoniam potest dissentire illi motioni, & operatur libere cum illa*, intelligendum est quantum ad effectum & terminum motionis: nam quantum ad præmotionem inspirantis Dei secundum seipsam, non habemus nos libere, sed potius in genere moris nos habemus passive, quamvis physice duntaxat ipsæ potentiæ se habeant active, quia sunt actiones vitales. At vero quantum ad effectum credendi, & diligendi Deum, libere utitur homo tali auxilio efficaci, tametsi infallibiliter operetur. Neque obstat quod dicitur in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 5. & can. 4. quoniam illic habetur definitio contra asserentes liberum arbitrium mere passive se habere, velut inanime quoddam. Item quod in cap. 5. dicitur, inspirationem illam recipiens, illam abjicere potest, necessario intelligendum est postquam illam recipit, tunc enim potest eam rejicere nolens operari cum illa. Certum est enim repentinas Dei motiones, & inspirationes ante omnem nostram deliberationem in nobis a Deo fieri, juxta doctrinam Concilii Arausicani can. 20. *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo*. Non itaque repugnat, quod liberum arbitrium hominis in ordine ad receptionem auxilii efficacis aliquo modo se habeat passive, & simul etiam libere diversis rationibus, ut explicatum est. Neque enim divinum auxilium quamtumlibet efficax de se, prout progreditur a Deo, exercebit suam efficaciam sine nobis libere consentientibus; sed ille bonus consensus & bonus usus non prævenit efficaciam auxilii, sed potius prævenitur ab illa; neque in illum bonum usum potest reduci differentia, tanquam in primam caussam, quare iste homo convertitur, & alter non convertitur: sed reducenda est ad divinam voluntatem, quæ istum ab altero discernit, donando huic quod alteri non donavit, juxta vulgatissimam doctrinam D. Augustini in Enchiridio cap. 32. & cap. 95. Quæ testimonia legant, ut pateat quantum discedant saltem a doctrina Divi Augustini illi, qui efficaciam auxilii æqualis nullam aliam cognoscunt, quam ab innata libertate procedentem: & etiam alii, qui ponentes æqualitatem auxilii physicam, & in absoluta entitate sua, ajunt esse majus beneficium, quia opportuno tempore datur uni, & non alteri, ut ait Doctor Suarez de Societate in Opusculo, quod novissime prælo mandavit Matriti præsenti anno 1599. de concursu, motione, & auxilio Dei, lib. 3. cap. 20. ubi etiam defendit Molinæ doctrinam §. 4. Nescio an hic liber Romam sit exportatus, in quo plurima docet contraria doctrinæ Divi Augustini, ne amplius interim dicamus. „ Apparet ex hoc scripto, quomodo gratia, sive divina inspiratio, quæ est actus vitalis intellectus & voluntatis, præcedat nostram deliberationem; & quomodo antecedente assensu liberi arbitrii fiat voluntas deliberata, & causa effectrix operum illorum, quibus inest ratio meriti ac libertatis: id, quod nos

Tom. 3 pag. 151. & 152. aperte scripsimus lib. xiv. cap. 8. his verbis: *Hæc delectatio & caritas prævenit motum voluntatis, & est deliberata duntaxat, cum voluntas huic præmoventi dilectioni libere obtemperat*; & post pauca: *Si gratia accipiatur ex parte Dei, quatenus est ipsa misericordia movens, & caritatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjuncta est, & hoc sensu ait Augustinus*, Ut velimus sine nobis operatur. *Si consideretur ex parte nostra, est ipsa dilectio simul a Dei inspiratione, & a voluntate nostra promanans; a voluntate tamen, ut a Deo intime præsente præmota: atque ideo sequitur Augu-*

stinus, Cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum operetur. *Quare, ut supra dictum est, Gratia quæ prævenit caritatem, est caritas Dei, sive ipse Deus nobis spiritum suæ dilectionis inspirans, & gratia præveniens opera libertatis est ipsa bona voluntas, & caritas nobis inspirata. Prima omnem nostram deliberationem antevertit: altera cum ipsa deliberatione conjuncta est, comparate ad opera, quæ consequuntur, libertatis & meriti*. Et ipsa eadem cap. pag. 156. *Nos dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem quatenus inspiratur a Deo. At hæc delectatio victrix conjuncta est cum deliberatione comparata ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato*. Patiatur lector importunitatem meam, si aliquando eadem repeto. Legit hæc Anonymus, nam ex pag. 151. tertii nostrorum Operum voluminis quædam exscripsit pag. 191. *Jansenismi Redivivi*; & tamen eadem pag. 191. asserere audet me cum Jansenio propugnare delectationem *indeliberatam*, & necessitatem illam *antecedentem*, quæ oritur ex eadem delectatione indeliberata; quando eodem loco, eademque pagina quadratis literis scribo, ac repeto delectationem victricem, quæ præcedit opera libertatis, ac meriti conjunctam esse (repetamus ad perpetuam mendacissimi impostoris confusionem) conjunctam esse *cum deliberatione*. Interim illud quoque animadverto, quod fatente Anonymo eadem pag. 191. *Necessitas, quæ oritur ex delectatione deliberata, oritur ex libera voluntatis electione, ac proinde est duntaxat consequens*, nec ullatenus officit libertati. Si ergo a me, ante quælibet opera meriti ac libertatis, statuitur cum delectatione *deliberatio*; proculdubio necessitas, quæ e nostro systemate consequitur, judice ipsomet accusatore, est necessitas duntaxat consequens, non *antecedens*. At ipse adjiciens mendacio mendacium, me ab aliis Augustinensibus discrepare, & necessitatem *antecedentem* inducere clamitat, nescio qua fronte atque temeritate. Sed mittamus Lycurgeum hunc judicem, amussi alba, & Lesbia regula utentem: nam quomodo delectatio, & voluntatis motus *indeliberatus*, aut *deliberatus* dicendus sit, satis superque explicavimus.

V. Restat, ut unum addatur, non posse in nostra sententia, quemadmodum nec in sententia aliorum omnium, qui gratiam per se efficacem propugnant, admitti *æquilibrium* illud libertatis, in quo voluntas constituta habeat potentiam æque expeditam, iisdemque viribus præditam ut se in unam, vel alteram partem declinet: quum æquilibrium illud commentitium omnino sit, & ad libertatem sufficiat, si ita eligat quod illi tamquam convenientius, ac præponderans ab intellectu proponitur, ut aliud tamen eligere queat, quatenus & illud secundum aliam rationem ut magis idoneum, & conveniens proponi potest. Porro æquilibrium illud multiplici ratione oppugnatur. Ac primo liberum arbitrium adjutum gratia sufficiente, quæ non sit efficax, divina præcepta plena libertate transgreditur, at potest eadem implere, nemine Theologorum id diffitente, nunquam tamen implebit, nisi accedat auxilium illud præveniens, & efficax, quo actu opus peragitur. Priusquam vero hæc efficax gratia divinitus inspiraretur, aut erat illud libertatis æquilibrium, aut non erat. Si non erat; igitur absque æquilibrio erat in voluntate potestas indifferentiæ, quoniam hæc potestas stabat cum sola gratia sufficiente: si autem ante gratiam efficacem voluntas in æquilibrio erat posita; hæc gratia voluntatem magis alliciens ac trahens debet æquilibrium illud evertere, cum non possit æqua libra persistere, si pondus aliquod ex una parte superaddatur. Voluntas enim efficaci gratiæ auxilio præmota habet affectionem aliquam, motionemque, quam utique non habebat carens eodem auxilio; ideoque si prius in æqua lance versabatur, novo adjutorio suffulta ab æqua libratione deflectit. 2. Nostra, omniumque Theologorum, quos laudavi §. 2. num. 9. & seq. sententia, ubi non est gratia effectrix, non est in homine *potentia proxime expedita*, ea nempe potentia, quæ nullam aliam ad efficiendum opus gratiam requirat; requirit enim efficacem ac prædeterminantem: at nulla alia potestate indiget, ut libere gratiam abjiciat, & Deo vocanti dissentiat, quum liberum arbitrium ad malum seipso sufficiat. En ergo in voluntate potestas expeditissima ad malum, sine tali potestate ad bonum: en libertas absque æquilibrio. 3. Hoc intercedit inter Adam originali justitia præditum, hominesque lapsos discrimen, quod *tales vires haberet ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, ut digne tantæ bonitati & tantæ bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium*. Nunc vero caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem: nunc in certamine laborantes ac periclitantes dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt: *nunc posteaquam est illa magna peccati merito*

amissa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remansit infirmitas. Agnoscis, opinor, verba Augustini (Aug. to. 10 pag. 770.) de Corrept. & Grat. capit. 11. num. 37. Nunc ergo æquilibrium illud, in quo conditus fuit primus homo cum naturali facultate in utramque partem flexibili, & cum adjutorio, *quod desereret cum vellet, & (Ibid. cap. 12. n. 35 pag. 767.) in quo permaneret si vellet*, subeunte concupiscentia, & lege peccati, deperiit: & qui æquilibrium ipsum (Gotti to. 1. p. 141.) propugnant, ut ait Eminentissimus Gotti de Grat. q. 2. dub. 5. num. 26, *videntur esse peccati originalis obliti*. 4. Revera Pelagiani, qui peccatum originale negabant, adstruebant quoque æquilibrium, de quo in præsentia disseritur. Etenim S. P. Augustinus epist. (Aug. to. 2. p. 673.) 186. ad Paulinum num. 34. inquit: *Aliquando ita paribus momentis potestatem voluntatis æqua lance perpendit; ut quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definiat Pelagius; quod si ita est, nullus locus adjutorio gratiæ reservatur, sine qua nos dicimus, ad non peccandum nihil voluntatis arbitrium valere*. Neque dicas, Pelagianos affirmasse tale dari æquilibrium, quo *sine gratia* voluntas tantum ad non peccandum valeret, quantum valet ad peccandum: nam sicut posito hoc æquilibrio Pelagiano, nullus reservatus locus gratiæ Christi; ita si cum gratia sufficiente duntaxat detur æquilibrium, & æqua ad peccandum, & ad non peccandum potestas, nullus erit locus gratiæ efficaci; nec erit cur Deum orare debeamus, ut operetur in nobis velle & perficere, nobisque adjutorium sanctæ operationis elargiatur. Disputans præterea Augustinus adversus Pelagianos non semel ait periisse illam libertatem, quæ erat in Paradiso, prout ostendimus lib. 16. cap. 3. pag. 294. at nec in Paradiso erat potestas perseverandi absque adjutorio *sine quo*, quum homo non talis naturæ esset conditus, ut sine auxilio Creatoris posset in accepta justitia perseverare; ideoque in hoc infirmitatis statu, etiamsi adsit adjutorium *sine quo non*, non tamen habetur plena illa libertas, quæ erat in Paradiso, nec æqua in bonum, malumque potestas, & consequenter nec perseverat æquilibrium illud; sed cogimur quoadusque liberemur gratia Salvatoris, exclamare: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*, inquit ad Rom. cap. 7. 23. Apostolus. 5. Definiente Juliano apud Augustinum lib. 3. *Op. imperfecti* n. 110. liberum arbitrium in tali libramento constitutum, *Ut tam liberum sit homini sacrificium facere velle, quam nolle, tam liberum sit parricidium velle perpetrare, quam nolle, tam liberum sit adulterium committere velle, quam nolle, tam possibile sit verum testimonium perhibere, quam falsum, tam liberum Deo obedire imperanti, quam diabolo persuadenti*; hæc Augustinus Pelagiano respondet: (Tom. 10. p. 2. pag. 1095.) *Verum dicis: hoc est liberum arbitrium, tale omnino accepit Adam: sed quod datum est a Conditore, & a deceptore vitiatum, utique a Salvatore sanandum est*. Quid perspicuum magis proferri potest ad commonstrandum potestatem illam liberi arbitrii in æquilibrio sitam, quam deprædicabat Julianus, spectare ad statum innocentiæ, non ad statum hunc, in quo caro concupiscit adversus spiritum? 6. Voluntas, etiam post Adæ prævaricationem, nullo adminiculo indiget ad peccandum, cum ad malum se ipsa sufficiat; at ad non peccandum eget Dei gratia, & quidem potentiore, quam fuerit illa, quæ collata fuit primo homini; cum ad bonum non sufficiat, nisi adjuvetur ab omnipotenti Bono, & in hoc infirmitatis statu gratia non tantum posse, sed etiam velle inspiret ac tribuat. At in æque lance constitutum non est, quod absque alterius adminiculo unum potest, alterum non potest; unum actu facit, ulterum non opitulante Deo, & quidem subministratione illius adjutorii, quod dat posse & velle, nunquam actu faciet. Quare eodem lib. (Ibid. p. 1098.) 3. numer. 117. ita Julianum Augustinus alloquitur: *Pingis tibi ipse quod placet, cui vacat inani corde inania volutare phantasmata. Cur enim tu adminicula gratiæ supponis bonæ voluntati, cum voluntas mala nullo innitatur adminiculo ut mala sit, vel mala esse persistat? An hic libra tua, quam conaris ex utraque parte per æqualia momenta suspendere, ut voluntas quantum est ad malum, tantum etiam sit ad bonum libera, vergendo in unam partem te indicat delirantem?* 7. Tametsi Pelagiani æquilibrium illud, quo voluntas sine gratia ex æquo posset bonum & malum, adstruerent; nihilominus cum faterentur dari Dei gratiam ad facilius operandum, evincitur ex hoc principio non requiri ipsum æquilibrium ad libertatis naturam. Posita enim illa gratia ad facilius operandum, erit in voluntate aliquid virium, quod antea non erat, ideoque non erit tunc præcedens, & in utramque partem æquabilis libra: unde sapientissime Augustinus citata (Aug. to. 2. p. 674.) epistola 186. ad Paulinum num. 36. inquit: *Quanquam illa possibilitas liberi arbitrii tam in bonum, quam in malum, ex æqua lance perpensa non nec hunc facilitati locum relinquit, quam saltem videtur* (Pelagius) *esse confessus dicendo*, Facilius possunt implere per gratiam, facilius impletur per gratiam, facillime autem sine gratia fit malum; *profecto ista possibilitas non æqua lance perpenditur*. 8. Tantum abest, ut æquilibrium sit necessario admittendum, ut longe verisimilius sit, nunquam voluntatem deliberate operaturam, si æquilibrium illud persisteret. Enimvero si duo media proponantur voluntati, neutrum eliget, nisi judicio practico unum alteri præferatur: intellectus enim *practicus*, non speculativus, movet voluntatem, ut omnes docent cum S. Thoma 1. 2. q. 9. art. 1. ad 2. Neque (S. Thom. to. 11. pag. 34. 2.) dicas, judicium practicum esse actum ejusdem voluntatis, unum præ alio eligentis, ut ajunt antiquorum, & recentiorum Philosophorum bene multi: non, inquam, hoc dicas; nam idem S. Thomas proxima (Ibid. p. 35. 2.) q. 13. art. 6. ad 3. docet, quod si duo æqualia proponantur, ideo voluntas magis in unum flectitur, quam in alterum, quia *consideratur aliqua conditio, per quam unum alteri emineat*: & q. 6. de Electione docet voluntatem ex necessitate ferri in bonum, *quod apprehenditur* (Tom. VIII. q. disput. 9. col. 2.) *conveniens, secundum omnia particularia, quæ considerari possunt*, quo pacto voluntas *ex necessitate appetit beatitudinem*; ut non moveri ex necessitate in bonum, *quod non invenitur esse bonum secundum omnia particularia*: quod vero unum præ alio eliget, inde provenit, quod unum præ altero sit conveniens *consideratum secundum aliquod particulare*. Exponit etiam eo loci Doctor Angelicus, unde fit quod voluntas feratur in id, *quod sibi offertur magis secundum hanc particularem conditionem, quam secundum aliam*; & ait id tripliciter contingere: *Uno quidem modo, in quantum una præponderat, & tunc movetur voluntas secundum rationem, puta cum homo prælegit id, quod est utile sanitati, eo quod est utile voluptati. Alio vero modo, in quantum cogitat de una particulari circumstantia, & non de alia, & hoc contingit plerumque per aliquam occasionem exhibitam, vel ab interiori, vel ab exteriori, ut ei talis cogitatio occurrat. Tertio vero modo contingit ex dispositione hominis; quia secundum Philosophum, qualis unusquisque est, talis finis videtur ei: unde aliter* (Lib. 3. Ethic. cap. 5.) *movetur ad aliquid voluntas irati, & voluntas quieti, quia non idem est conveniens utrique, sicut etiam aliter acceptatur cibus a sano, & ægro*. Hæc sapientissime dicta sunt, & cohærentur ad ea, quæ leguntur in Summa 1. 2. q. 13. ubi docetur art. 3. electionem non esse finis, sed mediorum, & art. 6. bonum, quod non potest apprehendi sub ratione mali, appeti ex necessitate, cetera vero libere eligi, quatenus unumquodque secundum diversam rationem potest apprehendi, *ut eligibile, vel fugibile*. Si ergo ut voluntas libere eligat unum ex iis, quæ illi proponuntur, necessum est, ut unum alteri præponderet, aut occurrat cogitatio unius, non alterius, aut spectata subjecti dispositione unum alio videatur convenientius; ubinam erit jactatum a quibusdam recentioribus æquilibrium? 9. Non tantum recentiores Thomistæ his subscribunt, inter quos adversus æquilibrium acerrime pugnat memoratus Cardinalis Gotti q. 2. (Card. Gotti to. 2. pag. 130. & seqq.) de divisione Gratiæ dub. 5. §. 3. & Cajetanus Benitez de vera Christi Gratia disp. 3. dub. 1. sed etiam (Benit. p. 10.) priusquam æquilibrium ipsum excogitaretur a Pelagianis, & refutatum ab Augustino rursus in litterarium orbem obtruderetur, Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. (Gab. Vasq. t. 1. 2. p. 324. col. 2. & seq.) 43. argumentis pluribus demonstravit, non posse e voluntate ex æqualibus mediis unum eligi, perseverante judicio, quod utrumque sit æque conveniens; sed necessum esse ut in eo, quod eligitur, inveniatur ab intellectu peculiaris ratio boni, ob quam eligatur, & in eo, quod rejicitur, inveniatur ab intellectu ratio mali, ob quam rejicietur. Eadem est sententia Cardinalis Bellarmini lib. 3. de Grat. & lib. Arbitrio cap. 8. ubi sexta propositione demonstrat electionem voluntatis necessario pendere *ab ultimo judicio practicæ rationis*; sibique objiciens, quod in mediis conducen- (Bellarm. to. 4. p. 324. col. 1.) tibus ad finem nunquam detur judicium ita determinatum ad unum, ut non simul etiam adsit tale judicium, quod alia quoque sint media ad illum finem utilia, *Respondeo* (inquit) *judicium ultimum non pati secum aliud judicium simile, quia essent contradicentia, & repugnantia judicia. Itaque ultimum judicium non negat, quin alia sint media utilia ad eumdem finem, sed dicit omnibus consideratis hic, & nunc, hoc unum esse accipiendum tamquam utilissimum, ac per hoc absolute & simpliciter melius ceteris; quare si voluntas tunc eligeret aliquid aliud, haberet quidem rationem cur eligeret illud tale medium, quia nimirum est utile, sed non haberet rationem ullam cur omitteret illud aliud, quod hic & nunc & simpliciter est judicatum melius. Non enim nunc habet nisi unum ultimum judicium, nec potest habere, quæ contradicentia essent, nimirum, omnibus consideratis hoc est melius, & omnibus consideratis hoc non est melius*. Quapropter etiam juxta Bellarminum, ut voluntas unum præ alio eliget, necessum est ut præcedat judicium

pra-

practicum, quo ratio affirmet illud hic & nunc esse eligendum, atque ad tale judicium requiritur ut id, quod eligitur, secundum aliquam peculiarem rationem melius appareat, quæ duo æquilibrium, & æquam voluntatis in utramque partem flexibilitatem evertunt. 10. Æquilibrium denique illud, de quo dictum est hactenus, rejiciunt quoque centum Galliarum Episcopi in sæpe laudata *Acceptatione* Constitutionis *Unigenitus*; ubi pertractantes de libertate indifferentiæ ad meritum & demeritum necessaria, ita loquuntur: „ Cette indifference active, ce pouvoir de resister soit à la grace la plus puissante, soit aux tentations les plus fortes, ne doit pas estre confonduë avec un systême, qui supposeroit dans la volonté, des forces toujours égales pour faire le bien, & le mal; ce qui est contraire à la doctrine de l' Eglise par le peché; systême, dont on pourroit conclure, que Dieu seroit dans l' obligation d'augmenter ses graces à ses crimes. „ Atque hæc doctissimorum Antistitum verba aliam invictissimamque rationem ad oppugnandum prædictum æquilibrium suppeditant; homini nempe, quo magis peccat, & pravis consuetudinibus sese implicans ad malum robustiori concupiscentia inclinatur, conferendum fore a Deo ampliorem & uberiorem gratiam, quæ illum constitueret in æquilibrio, sine quo admisso ejusdem æquilibrii systemate nec posset ad meliorem frugem revocari, neque ulteriora peccata vitare.

VI. Quæ paullo supra ex S. Thoma producta sunt, systemati nostro quammaxime quadrant. Affirmo enim voluntatem non ex electione, sed ex necessitate appetere finem ultimum, in quo nulla ratio mali deprehenditur, & in quem fertur naturali inclinatione: erga alia objecta & electionem dari, & motum liberæ voluntatis, quia in iis potest adinveniri ratio, per quam a voluntate abjiciantur: quod non repeto, quoniam §. 3. num. 8. collatione verborum meorum cum iis, quæ de libertate disserens tradidit S. Thomas, arbitror satis superque manifestum esse. Etsi autem dum delectatione victrici voluntas trahitur ad bonum, in æquilibrio non est, & sancta delectatio præponderat cupiditati, aut ob validiorem gratiæ impulsum, aut quia animum non subit, nec voluptatem excitat objectum noxium & delectabile, aut quia ob piam affectionem, ac minorem subjecti concupiscentiam apparet illi veritas pulchrior, & virtus delectabilior; tamen bonum prosequitur electione liberrima, ut adversus Jansenium demonstravi libro 16. cap. 2. proposit. 2. & 3. & judicium practicum, quo accedente voluntas unum præ alio eligit, non evertit libertatem indifferentiæ.

Tom. 3. p. 273. & seq. VII. Jansenius contra, præter loca innumera, in quibus asserit necessitatem non repugnare libertati, sed huic solam adversari coactionem, quorum locorum nonnulla produxi præcitato §. 3. num. 2. negat fieri posse, *ut eadem potentia voluntatis circa finem versetur ut natura, quantumvis in eum ferri ponatur necessario, & in ea, quæ sunt ad finem ut potentia libera*; affirmatque esse impossibile, ut eadem *potentia duos oppositos operandi modos habeat*, summopere commendans Scotum, qui in 1. dist. 10. *absurdum* existimat, *quod libera dicatur voluntas in eligendis iis, quæ sunt ad finem, & non in appetendo ipso fine*, & concludens *eamdem libertatem* esse respectu utriusque, & utrumque attingi *eodem omnino actu*. At memoria (Jan. lib. 7. de Grat. cap. 13. col. 757.) repete, quæ nos adversus hanc Jansenii doctrinam, & pro recta Scoti intelligentia scripsimus tom. 3. pag. 291. ubi demonstravimus, quomodo voluntas *naturali instinctu* feratur in finem ultimum, *electione* autem, *& libertate indifferentiæ* feratur in media; quod in capite tertio libri xvi. tam sæpe repetitum est, ut hoc unum sufficiat ad calumniam Jansenismi nobis illatam, in iis, quæ ad libertatem attinent, & ceterorum errorum origo sunt, exsufflandam. Placuit tamen operosius id agere, non ob auctoritatem accusatoris, quem nemo unus comparabit tot tantisque viris, qui nobis rectissimam viam præmonstrarunt; sed in gratiam eorum, pro quorum utilitate conscribendo Operi de Theologicis disciplinis animum appuli, & quibus peramanter quidquid in me reliquum est facultatis, ingeniique, devoveo.

COROLLARIUM I.

Ex hactenus dictis, & insignium Theologorum auctoritate confirmatis manifestissima consecutione deducitur,

1. Jansenianam hæresim circa systema *duarum delectationum* in hoc sitam esse, quod Jansenius existimavit a delectatione, quæ gradu superior sit, voluntatem *necessitate* flecti, ita, ut *a sola coactione* sit libera; non autem in eo, quod Christi gratiam locaverit in inspiratione sanctæ dilectionis, aut auxilium efficax in delectatione victrici, hanc vero non *absolutam* dixerit, sed *relativam*: id enim Catholici bene mul-

placitis discrepantes sint, unanimiter testatur, productis plurimis gravissimisque monumentis, in septem præcedentibus sectionibus demonstravimus. Decurram tamen per *Jansenismi Redivivi* latebras omnes, ne adversarius audeat asserere, a me arreptam potius fugam, quam initum fuisse certamen. Ait ergo articulo 1. Jansenium contendere ita peccato primi hominis sauciatam fuisse humanam voluntatem, *ut vim omnem amiserit flectendi se ad bonum, vel ad malum, ac se in quam vellet partem pro nutu determinandi.*

Jan. Red. art. 1. pag. 24. Fatemur hanc esse Jansenii hæresim, si addatur voluntatem humanam peccato primi parentis vulneratam ita inter oppositas delectationes lactari, ut ab ea, quæ robustior est, *ineluctabili necessitate* flectatur. Ceterum in sententia Augustinensium, sicuti sub quacumque prava cupiditate, ita sub quacunque spirituali delectatione admittitur *libertas indifferentiæ*; ideoque hæc est nostra sententia expressissima, *Sicut quacunque gratia præventus potest quisquis reluctari; ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare*, lib. 17. de Theol. discipl. cap. 1. atque alibi sæpenumero. Negamus præterea nos voluntatem, in quocunque statu spectetur, etiam sine concupiscentia, non habere vim determinandi se ad malum, ad quod se ipsa sufficit: ad bonum etiam sese determinare fatemur, sed virtute præmotionis ac prædeterminationis divinæ, adeo ut sit determinans, non prædeterminans. Subscribimus demum sententiæ Scholasticorum, quam ipsemet Jansenius commemorat lib. 8. de Gratia Salvat. cap. 4. col. 825. sed cap. proximo rejicit, tanquam ab Augustini mente alienam, videlicet, requiri ad libertatem, *ut positis omnibus ad agendum requisitis, etiam cælesti quacunque delectatione, & prædeterminatione, sit simul, ut possit non velle, non autem ut simul non velit.*

Addit Anonymus, Jansenium ad *necessitatem delectationis* totum systema suum revocare, docendo lib. 4. de Gratia Christi cap. 7. lib. 5. cap. 6. & lib. 7. cap. 3. neminem animo amplecti, *quod eum non delectat, & nisi delectet, moveri nullo pacto voluntatem posse.*

Verum hoc, si intelligatur cum principio altero Jansenianæ doctrinæ, quod superior delectatio *antecedentem necessitatem* imponat, perversum & hæreticum dogma est, propriumque Jansenianæ hæreseos principium: at si intelligatur saniori sensu, idest, quod voluntas delectatione trahatur, salva tamen liberrima illius potestate, nulla ratione refellitur. Vide Antoninum Massoulié tom. 1. pag. 348. & seqq. demonstrantem ex inconcussa Augustini ac Thomæ doctri-
S. Th. sui interpret. disput. 3. de libero a arb. 6. na, *divina motione perfici libertatem, quod ex S. Augustino & S. Thoma delectationem victricem immittat:* quod vir eximius evincit ex Augustino in cap. 5. ad Galat. lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. serm. 26. de verbis Domini. tract. 26. in Joannem, in Psal. 84. & 118. de Gratia Christi cap. 13. ex Doct. Angelico in 2. dist. 24. q. 2. art. 1. in 1. 2. q. 32. art. 1. q. 33. art. 3. & 2. 2. q. 53. art. 6. quorum perpetua doctrina est, animum voluptate trahi, delectatione voluntatem moveri ad faciendum quodcunque opus, in intelligibilibus quod est apprehensum non movere voluntatem, nisi apprehendatur sub ratione boni, naturam humani cordis esse cognatam actioni dilectionis, aliaque id genus plura, etiam ratione & argumentationibus invictissimis comprobata, quæ possunt eo loci perlegi; quum ego satis superque de his in præcedentibus pertractaverim. Quod ergo animus numquam amplectetur quod eum non delectat, a nullo hominum, qui Augustinum ac Thomam lectitaverit, immo qui philosophicis institutionibus mediocriter sit imbutus, nec ignoret pervulgatum, tritissimumque proloquium, *Trahit sua quemque voluptas*, reprehendi potest, & inter Jansenii errores amandari.

II. Animadvertit Anonymus repeti a Jansenio præviæ delectationis necessitatem, *non præcise ex natura*
Jans. Red. pag. 26. *voluntatis, sed ex ipsius infirmitate*, productis Jansenii verbis ex lib. iv. de Gratia Christi Salvat. cap. 7.

Adhuc ludit operam adversarius, Janseniana principia ab Orthodoxorum sententiis discernere nescius. Nam quod in statu innocentiæ non esset lacertosa cupiditas ad malum inclinans, indubitatum est; quum
Trid. sess. V. can. 5. definitum sit in Concilio Tridentino sess. v. de Peccato Originali concupiscentiam esse *ex peccato*. Quod vero in statu innocentiæ non esset *inspiratio sanctæ dilectionis* per gratiam actualem, docent ii Theologi, qui ajunt gratiam primi hominis in hoc a gratia Salvatoris distingui, quod Adamo & Angelis ad perseverandum collata fuerit gratia, quæ non complectebatur *motionem voluntatis*, & quod in eodem statu Adam *cum sola habituali gratia & adjutorio cognitionis* potuerit perseverare: quam sententiam defendit Stephanus Dechamps de H. Jansen. lib. 3. disp. 3. cap. 16. & sequentibus, contendens in eadem stetisse Gregorium nostrum Ariminensem in 2. dist. 29. q. 1. art. 1. *quam* (inquit pag. 556. Dechamps) *non vitâ tantum insignitum, sed etiam doctrina Augustinianum fuisse norunt omnes, qui vel strictim ejus libros attigerunt.* Eo loci Dechamps ad Janseniana potius decreta refert, quod gratia *sanitatis* comprehenderet illam voluntatis motionem, quæ ab Augustino *delectatio cælestis* appellatur, Jansenium antilogiæ, & minime sibi constantis opinionis redarguens. Adhæret eidem sententiæ Honoratus Tournely, cujus in Tract. de Gratia q. 2. art. 1. pag. 25. hæc sunt verba: *Necessitatem adjutorii Quo, seu gratiæ efficacis in præsenti statu repetit S. Aug. ex nova concupiscentia, ex corruptione & infirmitate naturæ per peccatum vitiatæ, ex prævia, & indeliberata, qua indiget ut ad bonum certo inclinetur, motione, delectatione ac suavitate gratiæ victricis. Atqui ejusmodi causæ & rationes locum non habuere in statu naturæ innocentis & integræ. Quapropter gratiam sanitatis nusquam S. Aug. appellat nomine delectationis, voluptatis, præviæ suavitatis, aut motionis & excitationis victricis, quemadmodum gratiam medicinalem sæpius appellat.* Si ergo creatura innocens juxta Orthodoxos quosdam Theologos a Deo cum bona voluntate & amore casto producta non opus habebat ad perseverandum in accepta justitia, *motione voluntatis, & inspiratione sanctæ delectationis* in ordine ad actus consequentes: nequit in hoc sita esse Janseniana hæresis, quod ex infirmitate, & ex concupiscentia repetat necessitatem præviæ delectationis.

III. Pergit Anonymus adnotare, quod Jansenius *duplicem delectationem distinguat, terrenam quæ ad malum trahit, & cælestem quæ ad bonum movet*, & quam lib. 4. de Grat. cap. 1. & 8. appellat *gratiam medicinalem Salvatoris*.

Verum utinam nil aliud Jansenius dogmatizasset! Quis enim inficias ibit, aliud esse cupiditatem allicientem ad malum, & aliud sanctam delectationem trahentem ad bonum, & hanc gratiæ deputandam esse? Vide Augustinum de sp. & lit. cap. 29. num. 51. & cap. 36. num. 64. lib. 1. contra duas epist. Pelagianorum cap. 10. num. 22. aliisque in locis a me productis lib. 15. cap. 8. Addamus unum, vel alterum. *Caritatem*, inquit S. P. in 3. de doctrina Christiana cap. 10. 16. *Caritatem voco motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se, & proximo propter Deum: cupiditatem autem motum animi ad fruendum se, & proximo, & quolibet corpore non propter Deum.* Et de Trinitate lib. 9. cap. 7. in fine, *Nemo enim volens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit: quod verbum amore concipitur, sive creaturæ, sive Creatoris, idest, aut naturæ mutabilis, aut incommutabilis veritatis: ergo aut cupiditate, aut caritate.* Igitur ad agendum trahimur amore sive cupiditatis, sive caritatis; sive prava, sive sancta delectatione, sensu exposito, ne iterum *Bajanismum* objicias, in dissertatione priori. Quod autem suavitas, & delectatio cælestis sit Dei gratia, nonne satis constat ex lib. 4. contra duas Epistolas Pelagianorum num. 11. ubi Augustinus gratiam definit *inspirationem dilectionis*, & ubi doctissimi Benedictini Editores apposuerunt in margine, *Gratia inspiratio dile-* To. 2.
ctionis? Nonne evidens est ex illis Augustini verbis in pag. ...
2. de peccat. meritis & remiss. cap. 19. num. 33. *Cum* Edit.
autem ab illo illius adjutorium deprecamur ad facien- ...
dam perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, pag. 9.
quam ut aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat? quia & hoc ab illo esse deprecandum ejus gratia didicimus, dum antea lateret, ejus gratia dilenimus, dum antea non delectaret, ut qui gloriatur, non in se, sed in Domino glorietur?

IV. At enim, inquit Anonymus, Jansenius *utram-* Jans.
que delectationem adstruit, quæ antevertit voluntatis Red.
consensum, ideoque gratiam constituit *in delectatione* pag. ...
indeliberata, cælitus in voluntatem immissa, uti sese explicat de Gratia Chr. Salvat. cap. 11.

Bene, sapienterque; at nil hactenus ad hæresim Jansenianam. Quod enim gratia præveniens sit actus inspiratus intellectus & voluntatis, sive illustratio mentis, & voluntatis affectio omnem deliberationem præveniens, est sententia inter Theologos fere communis. Vide auctores id asserentes, horumque sententiæ monimenta apud Fridericum Gavardi tom. 4. pag. 301. Nuperrimus Auctor, qui *Summam Augustinianam* ^a Romæ edidit, idem demonstrat q. 1. art. 3. ex
quo Augustinus prævenientem gratiam appellaverit ^a q. 1.
certam scientiam, & victricem delectationem, & qui- art. Ab
dem *indeliberatam*, ut docet art. 4. pag. 7. de quo Continuus Jesuita.
auctore dictum supra. Parum ab hac sententia discrepare mihi videntur Thomistæ, qui gratiam statuunt in Dei motione actus indeliberatos præveniente, siquidem motionem Dei nemo unus denegat; quamquam Ferrariensis 4. contra Gentil. cap. 145. Sotus de natura & Gratia cap. 26. Medina 1. 2. q. 110. Gonzales 1. p. disp. 48. sect. 3. & quidam alii Thomistarum sententiam priori loco positam approbent. Utut sit, nequit inter scita Janseniana locari quod gratia

præve-

prævenienš fit delectatione *indeliberata* sita sit; quemquam hæc gratiæ definitio non sit adæquata, quum delectationem præcedat illustratio mentis, quæ est gratiæ effectus prior; unde Tournelius, cujus verba producit num. 2. fatetur repeti ab Augustino in hoc statu necessitatem gratiæ efficacis, ex quo natura per peccatum vitiata indigeat *prævia & indeliberata delectatione gratiæ victricis*. Quomodo vero delectatio sit *indeliberata*, quatenus inspiratur a Deo, sed ad actum liberum præcedat *deliberatio* voluntatis, satis, ut arbitror, explicavi §. 7. Jansenius itaque non erravit constituendo gratiam in actu *indeliberato*, sed erravit negando *deliberationem* voluntatis, ac liberam ejus potestatem, contendens voluntatem a Deo inspiratam *necessitate* ad agendum impelli.

Janf. Rel. pag. 18. V. Quod numero v. & sequentibus ait Anonymus, *delectationes indeliberatas* in Janseniano systemate esse *invincibiles, ita ut necesse sit debiliorem semper cedere illi quæ actu prædominatur*; id proprie Jansenianæ hæresis principium & caput est. Gratulamur itaque, quod interdum ex invito pectore erumpat veritas. Verum absolvat nos a Jansenianæ hæreseos calumnia; siquidem & nos principium illud execramur, atque proscribimus, non tantum in hisce vindiciis, & in præcedenti §. 3. verum etiam in locis illis compluribus, in quibus pro libertate *indifferentiæ* sub quacunque delectatione victrici pugnavimus. Et ne repetamus singula, annon tom. 3. pag. 316. hæreticum Jansenii sensum esse tradidimus, quod in illius systemate impossibile est, *ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbat?* Vide nos nequaquam fraude, ac dolo hæreticum Jansenii sensum involvere, ut sæpenumero conviciator conqueritur. Verissimum est Jansenianam hæresim in statuendo delectationes *invincibiles* potissimum sitam esse, sive ut scribit Stephanus Dechamps lib. 2. disp. 3. cap. 5. pag. 231. *Jansenius secutus est opinionem a Concilio Tridentino damnatam & execratam quia pugnat nullam gratiæ efficaciam, nullam necessitatem actibus liberis formidandam esse, sed solam vim, coactionem, & necessitatem violentiæ.* lib. 8. de Grat. Christi cap. 19. *Quia docet genuinam gratiæ cum libero arbitrio consensionem in eo positam esse, ut voluntas sub gratia non mere passive se habeat, sed sponte agat, & sine coactione*; ibidem cap. 17. *Quia statuit ad naturam & essentiam liberi consensus non pertinere potestatem dissentiendi, & abjiciendæ inspirationem si velit*; eodem cap. 17. *Quia statuit victricem gratiam operandi necessitatem inferre, & gratiam quantumlibet efficacem, etiam talem, qualis in cælo cum summa delectatione dabitur, non tollere libertatem, adeoque pugnat, in Christo, qui summæ gratiæ torrente visionem Dei claram comitante ad unum determinatus fuit, tantam necessitatem libertati ad meritum ne essariæ non nocuisse*; lib. 8. de Gratia Chr. cap. 3. *Quia demum licet videatur admittere ad sensum Thomisticum distinctionem sensus compositi & divisi*, atque sub quacunque delectatione victrici *potestatem dissentiendi*; quia tamen in sensu Jansenii hæc potestas dissentiendi invenitur, ubicunque est voluntas immunis *a coactione*, nullibi his verbotenus Catholicis declarationibus adstruit veram libertatem *indifferentiæ*. Ex quibus obiter inferas, quum nos pro libertate ista adversus Jansenianos totis viribus certaverimus, Volumine 1. de Theologicis disciplinis pag. 378. Vol. 2. pag. 507. & 506. Vol. 3. pag. 132. 151. 156. 197. 265. usque ad 282. 316. 343. Volum. 4. pag. 188. Volum. 5. pag. 176. aliisque in locis, systema nostrum distare toto cælo ab errore Janseniano, fluente *ex duabus delectationibus invincibilibus*.

Janf. Rel. pag. 19. VI. Possent prætermitti cetera, quæ Anonymus ait de duabus delectationibus, siquidem hoc unum ab eo contendimus ut demonstret easdem delectationes ita a nobis admitti, ut ideo liberum fateamur arbitrium, quia cum trahimur delectatione, volumus, nec operamur inviti, libertate indifferentiæ sublata: sed nihilominus attingamus & reliqua. Itaque num. 6. ait, *juxta Jansenium in conflictu duarum delectationum ab illa, quæ prævalet, semper trahi voluntatis assensum.* At hoc duplici ratione potest intelligi: si enim dicas in hoc errasse Jansenium, quod asseruerit voluntatem trahi a superiori, ac prævalente delectatione, quadam *ineluctabili necessitate*, & cum interitu libertatis; utique hoc est dogma Jansenianum, ut nuper diximus. Si autem dicas esse errorem in Jansenio damnatum, quod voluntas sequatur id, quod magis delectat, allucinaris & falleris: nam est doctrina S. Thomæ, atque, ut arbitror, omnium philosophorum, quod voluntas sequatur judicium practicum intellectus, quo judicio id proponitur amplectendum, quod magis bonum, seu *convenientius* apprehenditur. Quare id nequit inter Janseniana placita connumerari.

VIII. Ejusdem generis est, quod Anonymus animadvertit seq. num. scilicet, in Janseniano systemate, *si duæ delectationes oppositæ, atque ejusdem ponderis contrabalantur, voluntatem hærere suspensam*. Id enim errorem comprehendit, si hoc ita accipias, ut illarum oppositarum delectationum conflictus *sopiri nequeat*, nisi altera delectatio prævaleat, ac prævalente voluntas *necessitate* trahatur; ut revera docet Jansenius lib. IV. de Grat. cap. 10. citato ab Anonymo, ubi ait in hoc infirmitatis statu periisse libertatis indifferentiam & *immani delectationum pondere voluntatem ita delectabiliter captivam detineri, ut neque libeat, neque velit, neque possit, neque sciat surgere*. Immo non veretur voluntatem appellare non solum *ægrotam*, sed etiam *mortuam*. Vide Jans. pag. 433. Ceterum si quis dixerit voluntatem non moveri, nisi una delectatio alteram vincat, salve ipsius voluntatis libera potestate, verum dicet, neque ob id tantum merebitur tanquam Jansenianus traduci. Idem namque docet, nec docet tantum, verum etiam demonstrat Antoninus Massoulié citato art. 6 pag. 349. ubi ait: *Certum est, & a Sancto Augustino in caput 5. Epist. ad Galatas verissime dictum*, Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est. *Quod hoc accommodatissime exemplo explicat. Si occurrat alicujus pulchritudinis species, quæ incantam voluntatem ad voluptatem pelliciat; si tamen plus delectat illa intima & sincera forma castitatis, hæc delectatio alteram delectationem vincet, alteriusque vires subtrahet alter amor. Unde tanquam certissimam in Philosophia Morali & Ethica Christiana regulam statuit idem Augustinus peccati causam duplicem esse*, sive quia bonum latet, sive quia non delectat, *lib. 2. de peccator. meritis cap. 17.* Tanto quippe vehementius volumus, quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamus ardentius. Ignorantia igitur & infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem ne moveatur ad faciendum. *Hæc verissime a sancto Viro dicta, quibus omnino consentanea sunt quæ toties docuit D. Thomas, bonum, quo voluntas movetur, esse bonum cognitum & conveniens: cognitum quidem, quia ignoti nulla cupido, neque amari potest si lateat: conveniens vero, quia alioquin non moveret voluntatem, &c.*

VIII. In sequenti adnotatione statuit Anonymus, ita Jansenium systema suum in duplici delectatione locasse, ut delectationi, quæ gradibus superior est altera, atque ad unum movet ac determinat, *voluntas nullatenus possit suum denegare consensum*, producitque ad hoc demonstrandum loca quædam Jansenii, quæ & nos Volum. 3. pag. 396. aliisque in locis ad Jansenianæ hæreseos pravitatem demonstrandam protulimus. Janf. Rel. pag. 20. Sane citato in loco hæc nostra de Jansenio sententia est: *Docet Jansenius lib. IV. de Grat. Christi cap. 11. gratiam esse delectationem & suavitatem, qua animus in bonum appetendum delectabiliter trahitur; ac pariter delectationem concupiscentiæ esse desiderium illicitum, quo animus etiam repugnans in peccatum rapitur. Eodem lib. cap. 9. docet utramque delectationem invicem pugnare, earumque conflictum sopiri non posse, nisi alteram altera delectando superaverit, & eo totum animæ pondus vergat, ita ut vigente delectatione carnali impossibile sit, quod virtutis & honestatis consideratio prævaleat, &c.* Hæc eadem Anonymus profert laudato n. 8. Consentimus ergo cum Orthodoxis omnibus, immo cum ipsomet adversario in designando præcipuo Jansenii dogmate, neque illud artificiosa fraude ullibi dissimulare ausi fuimus. Verum cum ipso damnato pravoque dogmate aut nostra, aut nostratium asserta immerito accusator confundit.

IX. Ait proximo numero IX. Jansenianæ doctrinæ basim ac fundamentum esse quod Augustinus scribit in caput 5. Epistolæ ad Galatas. *Quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* In quo Jansenius prave Augustini verba interpretatur, *Augustinus enim commentario suo in Epistolam Pauli ad Galatas de iis agens, in quibus regnat justitia, qui libera voluntatis electione ac determinatione virtutem vitiis anteponunt, & quos virtus consequenter magis delectat, quam vitium, de iis loquens asserit Sanctus Doctor, quod dum eis inest virtutis amor, talis amor impediat ne tentationi cedant, ac naturæ pravitate vincantur; quia scilicet tunc magis delectat virtus, quam vitium. Et hæc delectatio causa est cur non peccata consentiamus.* Hinc infert Augustinum loqui de illa delectatione, quæ ortus ex amore virtutis, ex eo quod virtutem vitio libere præponamus, quæ est *delectatio deliberata*, & quæ ex libera voluntatis determinatione procedit, Non autem vero contendere per id *quod amplius nos delectat* intellexisse Augustinum delectationem præviam, indeliberatam & invincibilem, qua ad aliquid volendum necessario impellamur. Hæc Anonymus.

Aliquantulum in his immoremur, necessum est. Ac primum aperte est demonstrandum, nos ab hac interpretatione Jansenii penitus recessisse: quod constat

stat ex nostra Augustiniani loci expositione lib. XIV. cap. 11. sive tomo 3. pag. 201. *Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum: quo sensu necesse est ut sedeamus quamdiu efficaciter sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus.* Et lib. XVII. cap. 1. sive pag. 317. hæc scripsimus: *Sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti assentimur, neque necesse est ut sequamur quod magis delectat.* Non potuit ergo a nobis expressius refelli Jansenianum dogma, in eo situm, quod ex prævia delectatione superiori ad aliquid volendum *necessitate antecedenti, & absque potestate reluctandi* impellamur. Certissimum deinde est, nonnullos Theologos Orthodoxos uti ad explicandam efficacitatem gratiæ, quæ prævenit omnem actum deliberatum, atque determinationem voluntatis, præcitato Augustini testimonio, ut constat ex Antonino Massoulié, de quo præcedenti num. 7. Nec proinde tamen vir præstantissimus assentitur Jansenio, siquidem posita gratia per se efficaci, sive ea sit delectatio victrix, seu Dei motio hanc delectationem inspirans, seu physica qualitas, necessum est ut consequatur opus, non illa necessitate, quæ tollit potestatem ad oppositum, & quam Scholæ appellant *antecedentem*, sed necessitate illa, quam *consequentem* dicunt, & quæ infert infallibilem consecutionem effectus, salva liberi arbitrii potestate ad oppositum, ut nuperrime egomet explicavi, & luculenter ipse Antoninus *De libertate creata* quæst. 7. art. 2. & 4. Tandem animadvertendum est, præcedere quidem operi deliberationem voluntatis, seu voluntatem, ac delectationem deliberatam, quam Orthodoxi omnes fatentur adversus Jansenianos: at hinc non sequitur gratiam prævenientem hujusmodi deliberationem non esse inspirationem sanctæ delectationis; neque enim voluntas libere aliquid amplectitur, nisi Deus inspiratione gratiæ *aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat*, ut ait Augustinus de Peccat. meritis cap. 19. Sed repete quæ scripsimus libro XIV. cap. 8. prop. 2. ac supra §. 7. ac lege ipsum Massoulié tom. 1. pag. 349. & sequentibus.

Jans. Refut. pag. 22. X. Hinc sequitur ad nos nullatenus pertinere quæ addit Anonymus pag. 22. ut evincat Augustinum non loqui *de illa delectatione prævia indeliberata & invincibili, qua ad aliquid volendum necessario impellamur.* Etenim & nos hujusmodi delectationem necessitate impellentem rejicimus. Neque ad nos spectant quæ affert num. X. ad ostendendum loqui Augustinum in Epistolam ad Galatas cap. 5. *de amore deliberato castitatis*, siquidem amorem deliberatum agnoscimus, sed asserimus hunc præcedere motionem & inspirationem suavitatis, quæ delectare faciat quod antea non delectabat, uti explicavimus §. 7. luculenter, & in 2. de peccat. meritis num. 33. tradidit Augustinus. Hæc autem suavitatis inspiratio, quum fiat in nobis sine nobis libere volentibus, indeliberata dicenda est, sed deliberationis & voluntatis liberæ causa præveniens & effectrix. Augustinum autem non loqui de indeliberata amoris inspiratione hoc modo a nobis exposita, quomodo adversarius evincit? Primum, quia hoc exemplum Augustinus adducit *Occurrit forma speciosæ feminæ, & movet ad delectationem fornicationis, si plus delectat pulchritudo illa intima, & sincera species*

August. in c. 5. ad Galat. num 46. *castitatis, per gratiam quæ est in fide Christi, secundum hanc vivimus, & secundum hanc operamur.* Perspicuum est (inquit Anonymus) hic agere Augustinum de amore deliberato castitatis, secundum quem actiones nostras dirigimus & ordinamus. „ Verum longe melius Antoninus Massoulié, de quo supra n. 7., ait eodem exemplo explicari ab Augustino quomodo voluntas delectatione trahatur, ratione scilicet, quæ efficacitati gratiæ potest aptari. Detur enim Augustinum loqui de amore castitatis deliberato, quod ex hoc testimonio non constat: nonne ad amorem illum deliberatum necesse est, ut *pulchritudo intima, & sincera species castitatis* voluntatem alliciat, ut secundum gratiam deliberare operemur, & cum delectatione deliberata faciamus quod Deo placere cognoscimus, quemadmodum forma speciosæ fœminæ allicit excitatque illicitam delectionem, quæ, nisi plus delectet pulchritudo illa intima, trahit ad incestuosam fornicationem? Hoc itaque in loco Augustinus delectationem indeliberatam minime excludit. Immo si attente legas, percipies sanctum Patrem eo loci ante deliberatas actiones agnoscere *motus voluptatis & cupiditatis sine nutu consensionis:* qui utique *indeliberati* sunt, ac si ad immunditiam titillent, sunt motus inseminatæ vitio Adæ concupiscentiæ; si ad castitatem alliciant, sunt gratiæ Salvatoris effectus, non tamen cum demerito, sive cum merito, nisi accedat deliberatus voluntatis assensus. Futilis est ergo prima Anonymi argumentatio. Nec est melioris notæ secunda. Inquit „ Augustinum lib. 22. contra Faustum asserere Angelum & Adamum peccasse, *quia illos aliquid illicitum delectavit*, nec tamen in Angelis & Adamo præcessisse indeliberatam delectationem, quam Jansenius contendit ortam esse ex infirmitate per peccatum contracta „. Profitemur rursus nulla nos de Jansenio, cujus dogmata jure Ecclesia proscripsit, angi cura: at oriri motus indeliberatos pravæ delectationis ex concupiscentia in nobis ad agonem permanente certissimum est, & gratiam inspirantem bonam voluntatem necessariam esse in hoc infirmitatis statu ob vulnus naturæ asserunt Theologi præstantissimi, ut diximus num. 2. Perperam ergo hæc ab Anonymo repetuntur. Peccatum quoque patrari delectatione deliberata, ultro concedimus: at hinc non præcedere indeliberatam animi motionem in hoc statu, in quo caro concupiscit adversus spiritum, quomodo, obsecro, infertur ex peccato primi parentis & Angelorum? Hi præterea ab initio non habebant utique præviam delectationem ingenitam, aut præcedenti peccato inseminatam; sed habere poterant, atque habuerunt reipsa præviam delectationem, sibi rei illicitæ contemplatione immissam: neque enim deliberate appetissent, quod concupiscibile & voluptuosum antea non judicassent. Itaque Augustinus adversus Faustum hoc unum docet, hominem & Angelum non ita conditos, ut nihil eos posset illicitum delectare, sed in eo genere creatos, *ut inesset eis possibilitas frænandi delectationem ab illicita, quam non frænando peccaverunt.* Ex hac possibilitate frænandi delectationem demonstrat bonam esse naturam humanam & Angelicam, & laudabilem esse Deum Conditorem utriusque naturæ. Hic Augustini scopus est, hæc adversus Manichæos ratiocinatio, ad delectationem, quam gratia inspirat, omnino impertinens. Probat denique Anonymus Augustinum non agere *de delectatione indeliberata* argumento *ad hominem*, ut inquiunt, contra Jansenium; quoniam delectatio indeliberata, quam admittit Jansenius, „ non est effectus gratiæ, sed juxta illum est ipsamet gratia: Augustinus autem agit de delectatione castitatis *per gratiam*, idest, quæ gratiæ effectus est. „ Invictum supra quam dici possit argumentum! Hoc argumento premuntur (si premuntur tamen) & ii, qui gratiam constituunt in actibus indeliberatis; nam & hi actus sunt *per gratiam*, non per solius naturæ virtutem. At enervat Augustinus puerilem illam lusionem, definiens gratiam, *Gratia est inspiratio sanctæ dilectionis:* inspiratio gratia est, sancta dilectio effectus est. Vide definitionem a nobis traditam tom. 3. pag. 140. ad hujusmodi scrupulos eradicandos aptissimam.

XI. Sequitur Anonymus Jansenium refellere, eo Jans. Refut. pag. 25.
quod præcitatum Augustini locum millies obtrudens totum systema suum eo nitatur exponere, adeo ut juxta Jansenium *necesse sit, ut e duabus delectationibus indeliberatis, gratia nimirum & cupiditate, voluntas semper illi obsequatur, quæ actu alteram gradibus superat, neque gratiæ, neque cupiditati resistere unquam valeat, cum una aut altera ardentior ac superior est.* Nunc bene Anonymus hæresim Jansenianam delineat: nec aliud optamus, nisi ut oculos adaperiat, videatque non ita nos locum illum Augustini interpretati fuimus. Extant verba ab adversario legenda paullo supra num. 9.

XII. Adducit præterea Anonymus argumentum, quod vocat *peremptorium:* „ Omnes enim, etiam Janseniani, fatentur Commentarium in Epistolam ad Galatas editum ab Augustino antequam ad Episcopatum eveheretur, & quum Semipelagianorum detineretur errore, de qua re, ut omne dubium tollatur, consuli possunt Tillemontius, Dupinius, & nova Patrum Benedictinorum editio. Jansenius ergo Sancti Doctoris textui adulterinum sensum, suoque errori faventem, quem ipsi tribuit, tribuere non potest, quoniam *textus Augustini in sensu Jansenii intellectus directe impugnat non solum hæresim Pelagianam, sed etiam Semipelagianam quoad initium fidei.*

His, rejecto duarum delectationum systemate, ut Pag. 26.
a Jansenio statuuntur invincibiles, & necessitatem ineluctabilem inferentes, respondeo esse revera Augustinianam *expositionem* Paulinæ ad Galatas Epistolæ conscriptam, antequam sanctus Pater penitus a Semipelagianis declinasset: ad quod dignoscendum non opus est Tillemontium, Dupinium, & Maurinos Patres perlegere, quos Anonymus, ut aliquantulum ostentet eruditionis, indiligenter locisque prætermissis commendat; quum evidens sit ex lib. 1. Retract. cap. 23. & 24. eamdem expositionem perfectam fuisse ab Augustino adhuc presbytero. Verum illic S. Pater loquitur de *sancta delectatione castitatis*, quam & Semipelagiani gratiæ adscribebant, nativæ arbitrii facultati tribuentes solum sanctæ credulitatis effectum, quem & a castitate, & ab omni opere secernebant, ut gratiam simul admitterent, ac salutis initium a naturali voluntatis facultate repeterent. Quod S. Hilarius aperte scri-

te scribit in Epistola ad Augustinum his verbis: *Ceterum ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam sibi sufficere posse consentiunt*; & Augustinus ipse lib. de Dono Persev. cap. 1. num. 2. *Pervenerunt etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ad nullum opus bonum vel incipiendum, vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse consentiant.* Nil ergo adversus duarum delectationum systema efficit, quod Augustinianum illud proloquium depromptum sit ex libro edito ab Augustino adhuc inter Semipelagianos versante. In hoc tamen culpandus Jansenius, quod libertati indifferentiæ infenso bello, verba Augustini interpretatus sit de illa necessitate *antecedente*, quæ talem libertatem non patitur. At nos ea verba de necessitate tantum sequente, prout hanc sub divinis præfinitionibus salva potestate ad oppositum exponit universa schola Thomistica, accepimus & explanavimus. Repete quæ numero 9. dicta sunt. Eadem ratione Augustiniana verba exposuit P. Bellelli, scribens lib. 3. de modo Reparationis cap. 6. *Etenim, ut etiam docet in Exposit. Epist. ad Galatas num. 49. Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Quoniam scilicet, facta suppositione quod virtus, tametsi indifferens, operi actioni applicetur, agat tunc, opereturque necesse est; necessitate tamen consequentiæ & illationis.* Ait vero Theologus præstantissimus, *ut etiam docet in Epistolam ad Galatas*, quoniam per gratiam fieri ut velimus, & *tanto ardore diligamus* ut voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem, sive ut *vehementius velimus, & delectemur ardentius*, tradidit itidem S. Pater de Corrept. & gratia cap. 11. num. 31. cap. 12. num. 38. de peccator. meritis lib. 2. cap. 17. num. 26. & 27. atque in aliis locis compluribus, de quibus §. 1. & 2. Atque hinc magis apparet infirmitas illius argumenti, quod Anonymus existimat *peremptorium*: quum voluntatem operari secundum id, quod vehementius & ardentius delectat, docuerit sapientissimus Augustinus non solum in Expositione Epistolæ ad Galatas, verum etiam in posterioribus contra Pelagianos Operibus. Redarguatur itaque Jansenius verbis Augustini abutens ad libertatis exitium, & ad necessitatem antecedentem inferendam; sed præmoneatur simul iisdem verbis sobrie & castigate Theologos illos uti, qui ita victricem delectationem cum Augustino propugnant, ut libertatem a necessitate immunem adversus hæresim Jansenianam defendant.

Tom. x Op. Aug. pag. 783. & 791. — *Bellelli de modo Reparat. tom. 1. pag. 109.*

XIII. Evincit præterea Anonymus, Jansenianum systema aperte Augustino adversari, quod nunquam S. Patri in mentem venerit, *oriri ex delectatione indeliberata invincibili agendi necessitatem*: imo expresse Augustinus docuerit, immunem *a necessitate* voluntatem posse pro nutu prævenienti gratiæ consentire, vel dissentire. Duo hanc in rem Augustini loca producit. Primus ex lib. de sp. & lit. cap. 34. ad hunc modum se habet: *Agit Deus ut velimus, & ut credamus, sive extrinsecus per Evangelicas exhortationes, sive intrinsecus, ubi non habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est ..... Consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Et in libro de Civit. Dei supponit idem Doctor, *e duobus hominibus æqualiter animo, & corpore affectis, & eadem tentatione pulsatis unum peccare, alterum in bono perseverare; atque hujus discriminis nullam aliam apparere causam reponit, nisi quia unus voluit, alter vero noluit tentationi assentire.* Hæc Anonymus citans e vestigio Augustini lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. Addit quædam alia ad demonstrandum adversari S. Doctori Jansenianum dogma *de ineluctabili necessitate*.

Jans. Relev. pag. 37.

Gratulandum mihi est adversario, quod Jansenio eripiat Augustini patrocinium, & quod Jansenianum dogma non in delectatione *utcumque* situm agnoscat, sed *in delectatione invincibili*, ex qua oriatur *necessitas ineluctabilis*. Hunc Jansenianæ hæreseos characterem & ego superius statui §. 3. num. 2. & priusquam manus huic Operi admoverem tom. 3. de Theolog. Disciplinis pag. 156. 160. 316. atque alibi passim. Itaque fidem nostram commendet, & quod nos a Jansenianis divellit, non taceat, maxime quod non unum, aut duo, sed quamplurima Augustini loca produximus, ut adversus Jansenium invicte defenderemus, auctoritate præsertim S. Patris, pestilentem cum gratia efficaci *libertatem indifferentiæ*. Nunc ergo quantum a Jansenio discesserimus, evincimus ex illis Anonymi prænotatis. Nam statuit Jansenius *invincibilem delectationem*, ex qua oritur *agendi necessitas*, hanc ex Augustino pessime inferens, quum S. Doctor adversus eamdem necessitatem propugnaverit liberam ad assentiendum, vel dissentiendum voluntatem. Hæc illius num. 13. summa est. At nos negamus indeliberatam illam delectationem, ex qua voluntas ad agendum *invincibili necessitate* trahatur, ac defendimus sub concupiscentiæ, vel gratiæ robustiori delectatione liberum *a necessitate ineluctabili* arbitrium. Id vero argumentum est totius fere libri xvi. Theologicarum disciplinarum. Igitur Jansenio, judice ipsomet Anonymo, nos e diametro opponimur, & adversamur. Ceterum quid sibi volunt interpunctiones illæ priori loco de sp. & lit. ab Anonymo infixæ? Ibi nempe Augustinus commendat prævenientem gratiam, *qua Deus ipsum velle operatur in homine*, atque hinc infert non ex solo voluntatis arbitrio pendere quod unus assentiatur, alter dissentiatur Deo vocanti, sed repetendum hoc esse ex amplioris gratiæ virtute, & ex beneplacito Dei in uno vocationem, in altero etiam suasionem voluntatemque operantis. Quare addit paullo infra Augustinus. *Si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, cur illi ita suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non ita; duo sola occurrunt interim quæ respondere mihi placeat.* O altitudo divitiarum! &. Nunquid iniquitas apud Deum? Intersecanda itaque erant Augustini verba a Scriptore, qui statim erat affirmaturus, ex duobus *æque affectis* unum peccare, alterum perseverare in bono; atque hujus discriminis nullam aliam causam apparere, *nisi quia unus voluit, alter noluit tentationi assentire*. Non ita profecto Augustinus, qui docet ei, qui perseverat, ita bonum suaderi, *ut persuadeatur*, ei autem, qui peccat, *non ita*, ideoque non esse æqualiter affectos, sed dispari gratia præventos. Hinc agnoscimus cujus sententiæ sit adversarius, ex eorum nempe genere, qui ajunt ex duobus æqualiter animo & corpore affectis, eademque vocatione pulsatis, unum cadere, alterum stare, neque aliam hujus discriminis dari causam, nisi liberam voluntatem. Nil ergo mirum, si nos *Jansenismi* damnat homo, qui aperte se prodit eorum unus, penes quos nil solemnius, quam defensoribus gratiæ efficacis opponere libertatis interitum, & fatalem necessitatem.

Aug. tom. 10. pag. 110.

Dices, opinor, annon idem revera tradidit Augustinus lib. 12. de Civit. Dei cap. 6.?

Huc, etiamsi non provocasses, jam accedebam. Augustini verba hæc sunt. *Hanc igitur confessionem, hanc malam, quam male suadenti adhibuit, voluntatem, quæ in eo res fuerit, quærimus. Nam ut hoc quoque impedimentum ab ista quæstione tollatur, si eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat, alter consentiat, alter idem, qui fuerat, perseveret; quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse a castitate deficere? Unde nisi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & animi affectio?* Norunt omnes hæc a Medistis urgeri, ut suadeant sub eadem præveniente gratia unum pro nutu voluntatis assentiri, non alterum: produxitque Augustinianum hunc locum disp. 12. Concordiæ Ludovicus Molina, quem postea Medistarum reliqui sequuti sunt ad systema suum confirmandum. Rursus itaque Anonymus Medistam se prodit; aut potius, quoniam nullibi sententiam eorum, qui gratiam absolute victricem defendunt, audet aperto marte refellere, Proteum quemdam, de quo fabulantur in varias sese formas vertere solitum, nunc animal, nunc stipitem apparuisse. Ceterum qualiscumque ei arrideat opinio, neque enim nos illi in crimen adscribimus quod a nobis recedat; argumentationi ex verbis Augustini petitæ responsum est a Thomistis, atque a Nostratibus, agere S. Patrem lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. de causa *malæ voluntatis*, quam Manichæi malæ attribuebant substantiæ, ideoque demonstrare seq. cap. 7. & 8. malæ voluntatis initium repetendum esse ex solo libero arbitrio, non autem asserere non esse tribuendam Deo voluntatem bonam, quam cap. 9. oriri docet *ex operante adjutorio Creatoris*. Responderunt quoque, nil verius esse, quam unum assentiri, alium vero dissentiri gratiæ vocanti, pro nutu atque optione voluntatis suæ; sed in eo tamen, qui assentitur, præparari voluntatem a Domino, eique divina misericordia conferri efficax gratiæ adjutorium, quod alteri occulto Dei judicio negatur, prout S. Pater expresse docet in libro de Prædest. SS. cap. 6. n. 11. ubi ad objectionem Semipelagianorum. *Multi audiunt verbum veritatis: sed alii credunt; alii contradicunt, volunt ergo isti credere, nolunt autem illi*, respondet: *Quis hoc ignoret? quis hoc neget? Sed cum aliis præparetur, aliis non præparetur voluntas a Domino, discernendum est utique, quid veniat de misericordia ejus, quid de judicio.* Jam ego hæc animadverteram lib. 4. cap. 12. ac similia tradiderat Alvarez disput. 108. n. 5. Hinc habes Anonymum recte contra Jansenium asserere *libertatem indifferentiæ*, perperam autem uti iis Augustini verbis, quibus Medistæ auxilium efficax, atque in iis, qui assentiuntur, voluntatem inspirans, ac prædeterminans oppugnare nituntur; quum nil ex iisdem verbis ad hanc rem pertinens inferatur.

Aug. to. 7. p. 303. — *Molina pag. 37. edit. Antuerpiæ.* — *Aug. to. 10. pag. 791.* — *De Th. discipl. t. 1. pag. 170. Alt. pag. 831.*

XIV. Concludit Anonymus priorem articulum asserendo Jansenianum duplicis delectationis indeliberatæ principium in hoc situm esse, quod *delectatio victrix voluntatis consensum certo ac necessario obtinet* ·

Jan. Rel. p. 38.

quod

quod *vigente delectatione carnali impossibile est, ut virtutis & honestatis consideratio prævaleat*, ut ait ipse Jansenius lib. 4. de Gratia Christi cap. 9. quod *voluntas nunquam possit suum denegare consensum illi e duabus delectationibus, quæ actu prædominatur*: quod demum constet ex hoc principio duarum delectationum *invincibilium*, tanquam ex radice fluere *alios fere omnes Jansenii errores, ac præsertim quinque ab Innocentio X. damnatas propositiones*.

Subscribimus utroque pollice huic adversarii prænotationi; at illum enixe oramus, ut pauca ex libris Tom 3. p. 316. nostris exscripta legere non dedignetur. *Docet Jansenius* (ita scripsimus lib. 17. cap. 1.) *lib. 4. de Grat. Christi cap. 11. gratiam esse delectationem & suavitatem, qua animus in bonum appetendum delectabiliter trahitur; ac pariter delectationem concupiscentiæ esse desiderium illicitum, quo animus etiam repugnans in peccatum inhiat. Eodem lib. cap. 9. docet utramque delectationem invicem pugnare, earumque conflictum sopiri non posse, nisi alteram altera delectando superaverit, ita, ut vigente delectatione carnali impossibile sit, quod virtutis & honestatis consideratio prævaleat. Addit lib. 7. cap. 5. delectationem esse vinculum, quo liberum arbitrium in justitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quamdiu isto constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem, ita videlicet ut arbitrium non liberatum eum velle non possit. Contendit lib. 4. cap. 7. naturali ordine ex delectatione dilectionem, ex dilectione operationem consequi: & lib. 2. cap. 25. gratiam & opus bonum ita reciprocari, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consequuturum esse infertur, ita vice versa ex defectu operis infertur gratiam non esse datam. Demum lib. 3. cap. 21. scribit omnibus illis, pro quibus Christus sanguinem fudit, etiam sufficiens auxilium donari, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint, & faciant id, quod ab eis volendum, & faciendum esse decreverit. Hæc omnia verbis ipsis Jansenii a nobis narrata sunt.* Equidem oportet, ut his perlectis, velit, nolit, fateatur Anonymus notum nobis Jansenianum duplicis delectationis principium; in scriptis nostris expressius & absque permixtione impertinentium rerum delineatum; ipsis Jansenii verbis descriptum, agnitumque tanquam oppositum libertati, atque damnatarum propositionum turbulentissimum fontem. At legat ulterius, cernatque Jansenianum illud principium a nobis penitus refutari. Nullis enim verbis interjectis ita prosequimur: *Vides, ut arbitror, qui legerit superiores dissertationes nostras cum hæreticum sensum propositionum Jansenii, tum maximum Augustinensium a Jansenianis discrimen. Ait Jansenius impossibile esse, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium, & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbere: Justis ergo conantibus & volentibus, dum deest victrix delectatio & gratia efficax, impossibile est divina observare præcepta. Nos contra contendimus, nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus; propterea quod hæc duo tantum tollunt indifferentiam judicii: ideoque sicut quacunque gratia præventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare. Ita propositionem primam Jansenii rejicimus, damnamus, refellimus, reprobamus. Quod de reliquis eadem ratione dicendum est. Nam sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti assentimur, neque necesse est ut sequamur quod magis delectat, neque præstat reluctandi gratia, quæ datur per subministrationem Spiritus Sancti, Semipelagianismi est indicium; neque solis prædestinatis gratia operationis intuitu meritorum Christi confertur.* Habes ergo Jansenianæ hæreseos principium perspicue a nobis expositum: habes systema delectationum invincibilium & necessitatem ineluctabilem inferentium a nobis aperte rejectum: habes fluentes ex eodem systemate propositiones a nobis evidenter proscriptas: habes denique Anonymi calumniam ex sui ipsius prænotationibus omnino sublatam.

§. IX.

In prænotationes Anonymi ad primam Jansenii propositionem.

I. TAmetsi apparet ex dictis maxima Augustinensium a Jansenianis discrepantia, ipsius adversarii prænotationibus comprobata; magis tamen elucebit ex iis, quæ art. 2. Anonymus præmisit de prima *Jansenii propositione*. Ubi itaque rursus ait oriri eamdem propositionem ex systemate *duarum delectationum invincibilium*, quod & nos paullo supra affirmavimus, quia revera justi sub *victrice delectatione carnali*, prout a Jansenio traditur, ad transgrediendum præcepta *necessitate* trahuntur: inquit propositionem illam, *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia qua possibilia fiant*, expressam haberi lib. 3. de Gratia Christi Salv. cap. 13. Hujus vero propositionis sensum eruendum esse censet ex responsionibus, quibus Jansenius diluere nititur oppositionem illam: *Justi peccant transgrediendo præcepta: ergo habent auxilium sufficiens, quo præcepta possunt implere*.

Jans. Rel. art. 2. pag. 50.

Priusquam ulterius progrediamur, primum repetenda sunt, quæ nos de ea propositione scripsimus §. 4. ibi enim ostendimus quantum a Jansenio Augustiniani, ac Thomistæ dissiti sint in ea quæstione, *Quomodo divina præcepta possint impleri?* Deinde nostra, omniumque Augustinensium sententia primo reponimus, ex Janseniano systemate consequi, justis conantibus & volentibus divina præcepta esse *impossibilia*; quoniam in eo systemate *impossibile est, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium*, & contra *sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbit*: at juxta Augustinenses Theologos, *nulla delectatio injicit vinculum libertati, & sicuti quacunque gratia præventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare*: ita enim scripsimus lib. 17. cap. primo. 2. Nos itidem affirmavimus Jansenianam propositionem contineri lib. 3. de Grat. cap. 13. unde Jansenii verbis exscriptis hæc subjecimus: *En prima propositio verbis expressissimis in libro Jansenii*. 3. Illud quoque animadvertimus deprehendi Jansenianam hæresim ex responsionibus ad objectionem illam, *Si justi prævaricentur, peccant; igitur non carent gratia, qua possunt vitare peccatum*. Habes ergo Anonymus reprobatum in libris nostris Jansenianum principium, habet demonstratam a nobis in Jansenio primam propositionem, habet nostra opera jam perfectum quidquid in præsentia ipsemet agendum aggreditur.

De Th. Discipl. tom 1. p. 111.

Ibid. pag. 326.

II. Jansenii responsionibus allatis, quas nos item produximus tom. 3. pag. 327. animadvertit Anonymus non errare Jansenium, quod præcepta *possibilia* esse fateatur cum auxilio gratiæ, sed quod neget esse *possibilia* iis, in quibus cupiditas gradibus gratiam superat: id vero cum in justis aliquando contingat, quotiescunque scilicet victrici delectatione sunt destituti; idcirco ita Jansenius concludit: *Hæc igitur omnia plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in Sancti Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque, & justis volentibus, conantibus, secundum præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam, qua fiant possibilia*. Addit Anonymus frustra Jansenium sententiam firmare suam exemplo Petri, aliorumque multorum, *qui tentantur ultra quam possint sustinere*.

Jans. Rel. p. 31.

Quum non sit culpandus Jansenius per hoc tantum, quod præcepta dixerit observatu *possibilia cum gratiæ auxilio*; a censura immunes sunt Augustinenses, qui cum PP. Concilii Carthaginensis negant *ad Dei mandata complenda solam sibi humanam sufficere posse naturam*. Errorem namque Jansenii propositione prima enuntiatum Augustinenses ipsi refellunt: imo egomet illum exposui, & refutavi præmisso eodem integro testimonio, *Hæc igitur omnia plenissime, &c.* Nil itaque novi hactenus ab adversario didicimus. De exemplo item Petri a Jansenianis adhibito, hæc nos scripsisse meminimus: *Exemplum Petri rascite nimis a Jansenio, & Arnalda adhibetur, ut demonstrent gratiam aliquando deesse justo, & hunc deseri a Deo subtractione auxilii actualis, antequam Deus ab eo deseratur: probatur enim lapsu, & exemplo Apostoli oppositum*. Ergo & secunda Anonymi prænotatio nos a nota Jansenismi apertissime vindicat, susceptamque ab illo causam pessundat.

De Th. Discipl. tom. 1. p. 404.

Ibid. p. 315. & 318.

III. Demonstrat Anonymus Jansenium lib. 3. de Grat. cap. 5. denegasse justis *gratiam orationis*, siquidem suis principiis cohærens exigit ad orandum *delectationem victricem* scribens: *Nam etiam ad orandum quammaxime delectatio necessaria est, &c.*

Jans. Rel. p. 33.

Sapientissime; at quid Augustinenses? In libris de Th. Disc. lib. 18. cap. 8. scriptum adinvenies: *Justis sufficientem gratiam adesse, & neminem deseri a Deo, nisi ipse Deum deserat, cum omnibus Catholicis profitemur*. Et lib. 17. cap. 3. *Adest justis sufficiens gratia ad orandum, cum habent notitiam præcepti & cupiunt illud implere, atque propriam agnoscentes infirmitatem ex hujus consideratione ad implorandum Omnipotentis Dei adjutorium movemur*. Requiri autem ad orandum *victricem delectationem* docuit Augustinus lib. 2. de peccat. meritis cap. 19. num. 33. Id ergo non Jansenianæ, sed Augustinianæ sententiæ character est. Stat enim sine delectatione victrici potestas orandi, at non conjuncta cum actu; quoniam datur absque gratia efficaci, ut scholastica utamur phrasi, potentia *possibilitatis*, sed non *positionis*. Interpellamus itaque his verbis Anonymum: Ajunt ne Augustinenses *sufficientem gratiam* adesse justis?

De Th. Discipl. tom 1. p. 436. & 433.

Aug. ... pag. 31.

-fbi? Ajunt. Negant ne iis, antequam superbia implicati Deum deserant, *sufficiens auxilium ad orandum?* Nequaquam. Calumniatos est ergo, qui Jansenistis Augustinianos accenset, & hac quoque tertia prænotatione, suoque judicio revincitur ac redarguitur.

Jan. Red. p. 37. IV. Prosequitur Anonymus, & num. 4. arguit Jansenium, quod asserat justis etiam, ac non tantum excæcatis & obduratis, absque injustitia denegari gratiam, & nihilominus illos præcepta damnabiliter transgredi, quoniam *culpa peccantium promeruit, ut æquissima ista severitate puniantur.*

Sed jam ex dictis manifestum est, in Augustinensium sententia justis *auxilium sufficiens* non subtrahi, nisi prius Deum deserant, ac de viribus suis præsumentes obicem gratiæ ponant. Ceterum si loquamur indiscriminatim de omnibus, nequit impietatis, aut erroris redargui sententia eorum, qui docent *auxilium sufficiens* in pœnam præcedentium peccatorum aliquibus denegari; quum eidem sententiæ adhæreant Orthodoxi quamplurimi, ut ostendi præced. §. 6. Quamquam tamen aliqui supernæ gratiæ adjutorio actu careant; nequeunt tamen præcepta dici illis *impossibilia*, & quia quandiu vivunt, *habere possunt gratiam, quæ Dei misericordia singulis præparatur*, ut inquiunt Lemos, Alvarez, Gonet, aliique Thomistæ, laudati §. 4. num. 5. & quia carentes auxilio sufficienti nullam habent *impotentiam, nisi libere volitam*; nam ideo non possunt, quia prava voluntate ponunt *potentiæ proximæ impedimentum*, ut ego scripsi lib. 18. cap. 8. *(De Theol. disciplinis tom. 3. p. 167.)*

Jan. Red. p. 36. V. Præterea observat Anonymus, *multipliciter* juxta Jansenium lib. 3. de Grat. cap. 15. *hominem dici posse aliquid*, ut semper verbum *posse* æquivoca significatione a Jansenio usurpari. Is enim ait 1. dici hominem posse *remotissime* per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem. 2. *Paulo propinquius* per fidem. 3. *Multo plenius* per charitatem, *qua justificatus*. 4. *Completissime*, quando Sancti Spiritus inspiratione *sic voluntas præparatur, ut non tantum possit, sed etiam velit*. His omnibus in justo, qui delectatione victrici careat, non agnoscit Jansenius veram præcepta adimplendi potentiam: immo sine illa delectatione *tam est impossibile voluntati, ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis eis & lux, & species, & scipiones, & omnia cetera sanitatis adjumenta suppetant*. Ita enim Jansenius loquitur lib. 2. de Grat. Ch. Sal. cap. 1. Quapropter cit. cap. 15. concludit reliquos tres *possibilitatis modos* adeo esse imperfectos, ut nisi adsit postremus, qui per actualem gratiam datur, *non magis hic, & nunc & absolute fieri posse præceptum dici potest, quam si sine alis volare posse diceretur.*

Verum quid contra docent Augustinenses? 1. *Duplicem dari potestatem, unam ab actu separatam, aliam cum actu conjunctam; quarum illa dat posse, ista facit ut potentia exeat in actum. 2. Potentiam separatam ab actu aliam esse proximam, aliam remotam, aliam remotissimam: proximam, quæ ad operandum non eget nisi motione, qua determinatur ad actum, ut est potentia videndi in oculo sano & clara luce perfuso, etiamsi clausus teneatur, aut aversus; remotam, quæ expedite & immediate exercere actum non potest, aliquo remorante impedimento, ut oculus tenui luce illustratus, & pes in via præcipiti & lubrica: remotissimam, quæ est omni adjumento exspoliata, ut oculus in tenebris, pes cum podagra. 3. Potentiam remotissimam adinveniri in quolibet peccatore, qui potest esse sine peccato, dummodo gratia Christi sanetur: potentiam remotam in eo qui habet voluntatem parvam: potentiam proximam in illo adinveniri, qui magnam habet, & robustam voluntatem, cum qua faciente Deo ut faciamus per inspirationem victricis delectationis, habetur etiam potestas quæ conjungitur cum actu. 4. Hanc solam potestatem tradi a Jansenio, qui scripsit esse extra potestatem arbitrii actum oppositum, quotiescumque prævalet carnalis delectatio, & sub ista nullam esse potestatem justitiæ, sed vinculum arbitrii, & necessitatem peccandi. 5. In sententia autem nostra, in eo qui habet voluntatem parvam & invalidam, esse potentiam proxime sufficientem ad orandum, & sufficientem remote ad observantiam præceptorum, quæ poterit proxime implere, dum per orationem obtinuerit magnam & robustam voluntatem. 6. Cum voluntate illa parva & invalida observandi præcepta stare horum possibilitatem; quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis.* Hæc omnia habentur in Libris de Theolog. Discipl. ad prop. 1. Jansenii: quæ si Anonymus vidit, quid distent æra lupinis prorsus ignorat. *(Tom. 3. à 312.)*

Jan. Red. p. 38. VI. Ad hæc producit Anonymus verba Jansenii, memorans in loco asserentis juxta quosdam Theologos vere peccare eos, qui adjutorio sufficientis gratiæ carent: *Non enim ideo peccant quia non possunt abstinere a peccato, quamvis revera non possint, sed idcirco peccant quia non valiant, neque vellent, etiamsi possent.*

Reprobamus nos & hanc Jansenii assertionem: de qua lib. 16. cap. 2. hæc litteris consignavimus: *Refellitur scitum Jansenianum primo Scripturis, quæ nobis delineant liberum arbitrium, tanquam potestatem extendendi manum ad ignem & aquam, eamque potestatem opponunt necessitati, explanantque verbis optionem, dominium, ac vim electivam significantibus. Deinde definitionibus Tridentini decernentis esse in potestate hominis vias suas malas facere, & dissentire si velit gratiæ excitanti. En Romanis quoque Pontificibus damnantibus tertiam propositionem Jansenii, & recensitos Bajanos articulos constituentes peccatum in iis etiam, quæ vitare non possumus, & opponentes libertati solam coactionem, & vim inferentem violentiam. Rejicitur præterea plenissimis Patrum suffragiis, & præclarissimi præsertim Augustini nullam statuentis in peccato naturalem necessitatem, nullamque in bonis operibus determinationem immutabilis voluntatis. Janseniani insuper revincuntur ratione ipsa, quoniam ubi est necessitas, nec vitium est, nec virtus, nec vituperium, neque præconium laudis: & locum ibi non habent præceptiones, hortationes, comminationes.* Hæc aut legenda, aut memoria repetenda erant adversario, qui ait nos asserere in iis quoque patrari peccatum, quæ *necessitate* eveniunt, & vitari non possunt, ut videbimus seq. cap. *(Tom. 5. Th. discipl. pag. 379.)*

Jans. Red. pag. 39. VII. Perstringit ulterius Anonymus quod præcitatis in locis ait Jansenius, *impotentiam*, qua laborant qui transgrediuntur præcepta, *nullo modo excusare eum, qui non implet quod præcipitur, posset enim implere si vellet*: quæ postrema verba in sensu Jansenii idem sonant, ac si diceretur, *si vellet illud implere, quod tamen non potest actu velle, illud posset tunc implere, & illud revera impleret*. Enim vero juxta Jansenium non datur medicinalis gratia, nisi sit gradibus superior cupiditate, *quod e nostra nunquam elabatur memoria*, & sine hujusmodi gratia *impossibile est voluntati*, ut bene velit, sicut homini cæco est *impossibile* ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur. Quare omnes a Jansenio allatæ responsiones futiles sunt, ac penitus evanescunt.

Evanescant utique; sed non evanescit, & magis magisque Jansenianæ adinvenitur opposita Augustinensium doctrina: hi enim negant ad meritum, vel demeritum sufficere *libertatem lubentiæ*, in eo sitam, quod *homo velit*; & requirunt ut simul possit *nolle*, negantes haberi rationem peccati in iis, quæ vitari non possunt, atque *ex necessitate* contingunt: negantes insuper, *quod e nostra numquam elabatur memoria*, delectationem illam gradibus superiorem, *quæ obstringat arbitrium vinculo necessitatis*. Sat est, si dicta num. præcedenti, ut reliqua prætercam, iterum perlegantur.

Jans. Red. pag. 40. VIII. Congerit deinde Anonymus testimonia quædam Jansenii asserentis lib. 3. de Grat. Christi Salvat. cap. 15. post Adæ transgressionem posse Deum idipsum homini post peccatum jubere, quod ante peccatum jusserat, *quamvis ei jam propria culpa factum sit impossibile, nec teneri ipsi conferre magnum illud redemptionis adjutorium, quod hominem nolentem velle facit, & facere, quamvis sine magno illo adjutorio peccatum jam vitare propria & culpabili volendi infirmitate non possit.*

De Th. discipl. tom. 3. pag. 297. Quid vero Augustinenses? Docent, si loquamur de originali peccato, ab hoc liberum non esse posteris Adæ abstinere, *nisi comparate ad illam voluntatem, a qua primo descendit ipsum originale peccatum*: at si loquamur de peccatis actualibus, hæc a nullo hominum committi, *nisi ab iis abstinere sit liberum unicuique*; demonstrantque allucinationes Jansenii, qui in libris Augustini adversus Pelagianos non distinxit quæ de peccato originis & de carnis inseminata concupiscentia, ab iis, quæ de peccatis propria voluntate patraris idem Augustinus disseruit. Hæc a me demonstrata sunt in prolixa dissertatione lib. 16. cap. 3. Præterea nostrates docent dari, etiam sine gratia efficaci & sine delectatione victrici, potentiam implendi præcepta, non tamen potentiam *conjunctam cum actu*, ut diximus paullo supra num. 5. Tandem asserunt non esse characterem *Jansenismi* affirmare quod gratia actualis, etiam sufficiens & non efficax, *in pœnam præcedentium peccatorum* aliquibus denegetur, quum proculdubio hæc sit sententia Augustini, aut saltem, fatentibus omnibus, quæstio in utramque partem a Scholasticis agitata. Characteres itaque Jansenianæ hæreseos sunt, qui §. 3. fuerunt producti.

Jans. Red. pag. 42. IX. Ex præcedentibus adnotationibus suis Anonymus colligit, præcepta in sensu Jansenii fore justis *possibilia, si cupiditas, quæ actu gradibus superior est, debilior evaderet*; & quamvis plures *possibilitatis* modos admiserit, nullam tamen veram potentiam in ipsius systemate adstrui, nisi potentiam illam, qua præcepta adimpleri possunt cum auxilio gratiæ, *quæ gradibus superet cupiditatem*; ideoque ab errore Jansenii nequaquam recedere, qui ajunt posse mandata

servari *cum gratia gradibus superiore*, & qui, licet gratias parvas & *inferiores* admittant, principium tamen *duarum delectationum indeliberatarum*, *& pro graduum superioritate invincibilium* non deserunt. Gratia enim *gradibus inferior* sufficientes vires non confert, quibus frænari possit robustior concupiscentia, & consequenter adimpleri præceptum.

Verum pari ratione ex nostra sententia Jansenianæ e diametro opposita, atque luculentissimis testimoniis hucusque productis legitima consecutione infertur, a nobis reprobari primam ex damnatis propositionibus, quoniam etsi ad potentiam conjunctam cum actu, quam Schola *potentiam positionis* appellat, requirimus gratiam efficacem, seu delectationem victricem; agnoscimus tamen in gratia inferioris gradus *potentiam possibilitatis*: nec admittimus systema *duarum delectationum invincibilium*, sed duarum delectationum, quarum nec superior trahit *necessitate* ad agendum, nec inferior hæret *necessario* in parvo motu, quem excitat, systema nimirum traditum a Theologis §. 2. enumeratis: in quorum lectione si aliquantulum Anonymus sese asercuisset, non ausus esset orthodoxis scriptoribus novitatis studium, & hæresim Jansenianam adscribere,

§. X.

Ad prænotata Anonymi in secundam Jansenii propositionem.

Jans. Red. art. 5. pag. 44.

I. IN secundam Jansenii propositionem, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, nil peculiare profert Anonymus, quod in antecessum non sit omnino discussum. Cuncta nihilominus summatim attingamus. Ait primum, istius propositionis sensum non esse, *quod interior gratia non semper consequatur effectum*, ad quem excitat voluntatem, quandoquidem parva etiam gratia excitat in sensu Jansenii *velleitates quasdam*, *vel complacentias*, ut idem Jansenius ait lib. 2. de Grat. Christi cap. 27.

Certe, ut monet Anonymus, in hoc non consistit Jansenianus error; quod enim gratia sæpenumero excitet parvam voluntatem, comprobatur experimento, demonstratur a Norisio, aliisque Theologis præstantissimis, quorum memini §. 1. & secundo, imo & a Ludovico Molina; qui disp. 44. Concordiæ affirmat *motus gratiæ prævenientis sæpe admodum debiles esse, tum propter modicam præparationem & conatum nostrum, & præcedentia delicta, pravasque affectiones; tum etiam, quoniam Spiritus ubi vult spirat, nemini interim denegando, quæ ad salutem opus sunt.* Tenuissimos hujusmodi motus, qui auctore eodem Molina interdum adeo sunt debiles, *ut deprehendi & agnosci nequeant*, quis dixerit producere effectum, ad quem excitant? Id multo minus affirmari potest in sententia Congruistarum de vocatione non congrua, & in sententia Thomistarum ac nostra de Gratia non efficaci. In quo ergo situm sit Jansenianum dogma ostendimus nos §. 5. num. 4. & longe antea lib. 14. cap. 8. ubi scripsimus: *Jansenius parvam quidem, & invalidam voluntatem a Deo inspirari fatetur, sed quam necesse sit permanere infirmam atque torpentem, nisi subministretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili necessitate*, & rursus: *In Janseniano systemate, impie fabricato ad libertatis exitium, non datur sanctæ operationis potestas, nisi adsit gratia necessitatem inferens, & nisi in alterno cupiditatis & castæ delectationis conflictu hæc illam superans in bonum voluntatem nostram tanta vi, ut nequeat contraniti, compellat*: & in 2. prop. Jansenii lib. 17. cap. 3. *Per Jansenium sub gratia parva, premente perversa cupiditate, non est potentia recte operandi, & sub gratia magna & robusta non stat potestas peccandi, & necessitate alligati illud tantum facere possumus, quod magis delectat; ita ut alternantibus delectationibus, nec una alteram superante, necessario inefficacibus desideriis hæreat animus.* Hunc esse damnatum Jansenii sensum concludit tandem Anonymus, ut paullo infra videbimus.

Molina de Conc. pag. 179. edit. Ant.

Tom. 5. pag. 160. & 161.

Ibid. pag. 341.

Jans. Red. pag. 48.

II. Deinde Anonymus ait, nec eos Theologos a Pontifice cum Jansenio damnari, qui asserunt interiorem gratiam *semper producere aliquem effectum in voluntate*, modo fateantur, *non semper producere omnem illum effectum, cujus producendi veram confert potentiam.*

Tom. 5. pag. 170. & pag. 340.

Præmonstravimus nos ipsi hanc veritatem Anonymo lib. 14. cap. 8. testimonio Archiepiscopi Tranensis, & lib. 17. cap. 3. ex omnium fere Theologorum sententia, pluraque addidimus §. v. num. 5. & 6. ubi quod proletarius iste scriptor jejune ac frigide narrat, perspicue & luculenter comprobatur. Nunc, quoniam veritate cogente fatetur eos dissidere a Jansenio, qui docent dari gratiam, quæ non producit effectum, *cujus producendi verem confert potentiam*, ad ea loca, unde quædam nuper exscripsimus, mitigato aliquantulum animo revertatur. Itaque lib. 14. cap. 8. exposita Jansenii doctrina circa invalidam parvamque voluntatem, quam doctrinam *noxiam*, *blasphemam*, *horrendissimamque* appellavimus, ita sententiam nostram exposuimus: *In pia illa affectione, quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari, tribuitur operis, non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non ita expedita, ut reapse prodeat in actum*; & paullo supra pag. 156. *Fatemur qualemcumque gratiam in hoc statu sive parvam, sive magnam esse gratiam Christi. Deinde defendimus dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit: ac tandem per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, sed non taliter validam, & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax*: atque in lib. 17. cap. 3. *Gratia inspirans voluntatem parvam & invalidam respectu hujus voluntatis est efficax, quoniam actu hanc voluntatem inspirat; respectu operationis liberæ, E. G. conversionis, & adimpletionis præcepti, est sufficiens tantummodo.* Ex his vero fluit hæc obvia ratiocinatio: Fatente Anonymo, a Janseniano errore sunt alieni, qui, licet asserant internam gratiam semper producere aliquem effectum, ut mentis illustrationem, piamque motionem voluntatis, docent tamen dari gratiam, quæ non producit effectum, cujus producendi *veram confert potentiam*: ita accusator cit. num. 2. At Augustiniani Theologi, quamvis doceant gratiam semper aliquem producere effectum, piam scilicet cogitationem, & voluntatis affectum, confitentur attamen dari gratiam, qua non exequimur opus, cujus exequendi *veram tribuit potestatem*: ita nos in locis nuperrime laudatis. Igitur Augustiniani Theologi, fatente ipsomet conviciatore, a Janseniano errore sunt alieni.

Jans. Red. pag. 46.

III. Ex quo in Janseniano systemate necessum sit voluntatem obsequi delectationi gradibus superiori, & absque hujusmodi delectatione omissio actus non sit libera, sed omnino necessaria; infert Anonymus duo requisiti, ut dici possit quod voluntas gratiæ resistat, idest, *quod gratia careat eo effectu, ad quem excitat, & quod conferat voluntati potentiam operandi ipsum effectum.*

Rursus ex hac Anonymi prænotatione, seu potius reciprocatione per lineam eamdem, apparet nostrum a Jansenio discrimen; quum Jansenianam illam *necessitatem* rejiciamus, & gratiam absque effectu, ad quem excitat voluntatem, veramque cum tali gratia agendi *potentiam* dari fateamur, ut ostendimus paullo ante.

Jans. Red. pag. 47.

IV. Animadvertit præterea Anonymus secundam Jansenii propositionem nequaquam in eo sensu fuisse proscriptam, *quod gratia nunquam privetur eo effectu, ad quem inclinat voluntatem, vel quod nunquam privetur eo effectu, quem revera produxisset, si minorem habuisset debellandam cupiditatem*, propterea quod etiam Jansenius lib. 4. de Grat. Christi cap. 4. & 5., luctam, conflictumque gratiæ & concupiscentiæ describit, nec negat gratiam illo frustrari effectu, ad quem excitat, fatetur quoque gratiam effectum in aliis circumstantiis fore consecuturam, si nimirum cupiditas, quæ actu robustior, & ardentior est, gradibus esset debilior. Quare frustra novatores conantur istiusmodi subterfugiis eludere Summorum Pontificum constitutiones.

Ad hæc reponimus, quod licet novatores his effugiis dolose utantur; sunt tamen omnia recta fide ab orthodoxis ac præstantissimis Theologis tradita. Ut enim demonstravi §. 2. num. 2. affirmavit Macedus, *Augustinum delectationes carnis delectationibus spiritus opponere, & in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare.* Docent Thomistæ laudati a Gravesono, ibique a nobis num. 5. *quod si Deus homini male affecto gratiam conferat, quæ plures & majores efficaciæ gradus habeat, quam sint gradus obstinationis & malitiæ in voluntate, tunc ea gratia suapte vi, seu victrice delectatione superabit obstinationem voluntatis, & erit reipsa efficax: at si Deus gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciæ superior, major, ac fortior non sit gradibus obstinationis, seu malitiæ voluntatis, tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, sed illam non convertet, nec illius obstinationis gradus superabit, eritque tunc temporis tantum sufficiens & inefficax, non quidem defectu sui, cum reipsa & vi sua converteret voluntatem, si minor esset voluntatis resistentia, sed ex defectu voluntatis, quæ obstinatione sua magis obsistit.* Affirmat doctissimus Massoulié, de quo eo loci num. 6. *quod si fortior sit divinæ gratiæ motio, & ea motione accensa charitas vincat superetque pravam cupiditatem, tunc motio divinæ gratiæ efficax est: quod si e contra vehementior sit ipsa cupiditas, cassa & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem habeat, non tamen habet effectum, ad quem ex divina ordinatione refertur.* At quid plura fastidiose repeto? quando ipsemet Augustinus de dono Persev. cap. 14. n. 35. ait Tyrios Sidoniosque credituros fuisse, si qualia viderunt Corozaitæ & Bethsaitæ signa vidissent, quia

non

han erant sic excæcati oculi, nec sic induratum cor Tyriorum & Sidoniorum: ideoque gratiam in his ob minorem excæcationem minoremque duritiem futuram fuisse effectricem, quæ in illis ob majorem obdurationem & cæcitatem sufficiens fuit & inefficax. Discat ergo tandem Anonymus quænam sint subterfugia novantium, & quænam Catholicorum asserta. Luctam esse inter concupiscentiam & gratiam, hanc efficacem esse quando gradibus superat contrariam cupiditatem, & sufficientem & inefficacem quando superior non est gradibus obstinationis atque malitiæ, ac demum in tali circumstantia non consequi effectum, quem produceret si minor esset cupiditas & resistentia voluntatis, est insignium Theologorum sententia, ut vident qui forte non sunt magis excæcati, quam fuerint Corozaitæ. Quo ergo jure hæc dicuntur subterfugia novantium? In eo isti decipiuntur, quod ex illo gratiæ, & concupiscentiæ conflictu, (qui utinam non daretur!) inferunt sub robustiori concupiscentia voluntatem necessitate succumbere, & sub victrici delectatione necessario obsequi & assentiri, e medio sublatis gratia sufficiente, & libertate, ut diximus sæpenumero.

V. Advertit præterea Anonymus, sensum secundæ
Jan. Red. pag. 49. Jansenianæ propositionis non esse, *quod cupiditas nunquam resistat gratiæ, sed quod homo nunquam ei resistat, hoc est nunquam eam privet eo effectu, quem potuisset producere, atque etiam produxisset, si voluntas gratiæ consentire voluisset*: neque etiam sensum ejusdem propositionis esse, *quod gratia interdum eo privetur effectu, quem in alio subjecto minus resistente assequeretur*; quoniam juxta Jansenium *eadem gratia in uno victrix est, in altero non victrix pro majore, vel minori concupiscentiæ resistentia*.

Poterit adversarius, quandoquidem quinque hisce prænotationibus nondum Jansenii sensum adinvenit, illum a nobis percipere legendo quintam hujus dissertationis sectionem. Duo tamen hic animadvertat: primum, ex quo gratia interdum eo privetur effectu, quem in alio minus resistente assequeretur, doctissimum Thomistam Antoninum Massoulié inferre quod revera detur gratia *sufficiens*, cui in hoc statu infirmitatis resistitur: ait enim diss. 3. de div. grat. q. 6.
Massoul. tom. 2. pag. 112. art. 2. *sufficientem gratiam, quam Schola D. Thomæ admittit, verissime & propriissime sufficientem esse*, hac producta ratione: *Quod enim gratiæ divinæ motio v. g. ut quatuor interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipsius motionis divinæ, quasi vim agendi non habeat: est enim verissime sufficiens, imo & natura sua efficax, nec minorem sua in ordine vim habet agendi, quam habeat v. g. calor in ordine physico, quem nemo negaverit vim habere sufficientem comburendi, ita ut si admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex quo ipsi igni desit virtus comburendi, sed quod lignum oppletum humiditate & aqua, impressioni, seu vi & efficaciæ ignis absistat. Atque idem de voluntate sentiendum est: nam si prava voluntas minori v. g. obstinatione obfirmata esset, minusve intensus esset pravus ipsius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur; ipsa eadem divinæ gratiæ motio ut quatuor voluntatem ad virtutem impelleret, atque hujus consensum obtineret: superaret enim vim pravi habitus, & malitiam voluntatis, eamque a sequendo vitio retraheret. Quod si ea gratiæ divinæ motio ut quatuor voluntatis consensum non obtinet, id non oritur ex defectu ipsius motionis gratiæ divinæ, sed ex prava dispositione voluntatis, quæ ob pravum habitum intensum, v. g. ut quinque, ipsius actionis impressioni, & vi seu efficaciæ divinæ motionis non subjicitur.* Hinc
Tom. 2. Th. dissert. pag. 317. & tom. 1 pag. 134. apparet nos (eadem quippe tradita a me fuerunt lib. 4. cap. 12. lib. 13. cap. 8.) ex conflictu concupiscentiæ & gratiæ, variisque *gradibus* utriusque, unde Janseniani perversa illatione deducunt nullam in hoc statu dari gratiam *sufficientem*, cui libere humana voluntas resistat, meliori & legitima consecutione inferre ipsam *sufficientem* gratiam, & Catholicum dogma secundæ Jansenii propositioni contrarium. Aliud vero, quod Anonymi memoriæ subjicimus, est, Macedum quoque, Norisium, Augustinenses & Ægidianos, Joannem Gonzales, præcitatum Massoulié, immo & Congruistas omnes, negare *excitativam* distinctionem inter auxilium sufficiens & efficax, atque asserere quod *eadem gratia, quæ in uno victrix est, in altero non sit victrix*, ut evidenter ostendimus §. 2. & 5. ideoque cavendum adversario, ne id enumeret inter dogmata Jansenitana a Summis Pontificibus condemnata.

VI. Tandem Anonymus, quo sensu damnata sit
Jans. Red. pag. 50. propositio secunda Jansenii, post præcedentia diverticula exponens, ait, *Theologos Orthodoxos ad evitandas Jansenianorum cavillationes atque fallacias exigere quod potestas, quæ per gratiam confertur, non sit actu ligata per cupiditatem majorem, seu quod sit potentia expedita: & ulterius quod potestas illa sit relativa ad gradus cupiditatis, ita ut homo secundum præsentes, quas habet, vires, possit aperiri bonum illud, ad quod gratia excitat voluntatem, seu ita ut revera possit gratiæ consentire in circumstantiis cupiditatis fortioris.*

Videntur hæc ad primam, non ad secundam Jansenii propositionem spectare, atque abunde iis satisfactum §. 2. num. 9. & §. 4. num. 3. ac seqq. Repetamus nihilotamen minus nonnulla, ne dicamur flocci habuisse hanc eruditorum Margaritam. De potentia *expedita* non esse eamdem omnium Orthodoxorum mentem demonstravimus prælaudatis §§. locupletissime. Indicet ergo Anonymus, quos modo nominet *Orthodoxos*; nam si loquatur de universis, suam in lectione summorum Theologorum vel oscitantiam, vel mentis hebetudinem patefaciet. Audivit nuper præclarum Thomistam, qui ait gratiam illam esse *inefficacem*, & *sufficientem* duntaxat, ac proinde talem, cui voluntas resistit, *quæ cum sit motio ut quatuor, non superat pravum habitum intensum ut quinque*: ideoque adinvenit Theologum *Orthodoxum*, qui negat gratia sufficiente, ut distinguitur ab efficaci, conferri potentiam *expeditam* a glutine robustioris cupiditatis. Inveniet Thomistas alios, utique *Orthodoxos*, docentes illam esse gratiam *sufficientem* tantummodo, quæ *in gradibus efficacia superior, major, & fortior non est gradibus obstinationis, seu malitiæ voluntatis*, si legerit quæ scripsimus §. 2. n. 5. ideoque nec hi agnoscunt in gratia sufficiente, & non efficaci, potentiam *expeditam* a glutinamento concupiscentiæ fortioris. Si autem conjiciet oculos in num. 9. ejusdem §. percipiet ex Cardinali Norisio illam juxta Suarium, aliosque, dici potentiam completam atque expeditam, *quæ includit omnia prævenientia auxilia*, & quæ ad agendum alio non indiget adjutorio; & consequenter occurrent *Orthodoxi* alii negantes conferri per auxilium mere *sufficiens* potentiam *expeditam*. Si ulterius legerit §. 6. num. 5. discet a Theologis quamplurimis, nec non a centum Galliarum Episcopis rejici æquilibrium illud, in quo gratiæ gradus æquiponderent gradibus concupiscentiæ, quum non teneatur Deus iis, qui majoribus criminibus sese implicant, ampliorem gratiam conferre: unde & in his sufficiens gratia, cui reluctantur, nequit esse *expedita* a glutino cupiditatis robustioris. Ex his perpaucis (non enim præstat omnia repetere) intelliget criminator gratiæ sufficienti, cui voluntas obsistit, non adscribi ab Orthodoxis omnibus hanc proprietatem, ut voluntati conferat *completam expeditamque potentiam*. Ceterum quum in hisce vocabulis *Potentia expedita* latere possit æquivocatio, iisque adversarii nostri abuti soleant, ut ajebat Massoulié, de quo vide §. 4. num. 9. idcirco nos affirmavimus tom. 3. pag. 341. aliisque in locis, potentiam, quam confert gratia inspirans piam affectionem, a qua non superatur fortior cupiditas, non esse ita *expeditam*, *ut reapse prodeat in actum*: quod a nemine eorum, qui ad ponendum actum requirunt auxilium efficax, negari potest. Necessum ergo non est ad refellendam Jansenii hæresim, gratiæ, quæ ab efficaci contradistinguitur, adscribere potentiam *expeditam*, neque id requirunt *Orthodoxi* omnes, prout Anonymus præmittit, tamquam rem singulis Theologis exploratissimam. Quamobrem in eo consistit Jansenianus error, quod *sub delectatione victrici voluntas necessitate flectatur, nec actus oppositus in ejus sit potestate: ideoque per Jansenium sub gratia parva, premente perversa cupiditate; non habetur potentia recte operandi, & sub gratia magna & robusta non stat potestas peccandi, & necessitate alligati illud tantum facere possumus, quod magis delectat*. Atque ita nos Jansenianam descripsimus hæresim præcitata pag. 341. Profecto Augustinenses, etsi in delectatione victrici agnoscant *auxilium operationis*, seu gratiam efficacem; in delectatione tamen minori agnoscunt gratiam *possibilitatis*, sive auxilium sufficiens; quoniam licet gratia sit minor gradibus, est alterius nihilominus ac supernaturalis ordinis, & potens est superare quoscunque gradus concupiscentiæ; hæc vero, quantumvis robustissima, non obstringit arbitrium *vinculo necessitatis*. Quod vero minor gratia majorem concupiscentiam non superet, non evincit quod superare non possit, sicuti quod gratia *sufficiens* sensu Thomistico, aut gratia *non congrua* sensu Suaresiano non habeat obsequentem sibi voluntatem, minime probat quin hujusmodi gratiæ voluntas obsequi & obtemperare non valeat; sed hoc unum commonstrat, in minori sancta delectatione non haberi gratiam victricem, gratiam quæ ita movet ut persuadeat, gratiam quæ præparatur a Domino non tantum ut voluntas possit, sed etiam ut velit & faciat: quod necessum non est iterum iis explicetur, qui efficacis gratiæ naturam, & energiam quomodolibet assequuntur.

VII. Nil aliud num. 7. addit Anonymus, nisi ad Jan. Red. pag. 50.
grassantem Jansenianam hæresim coercendam minime satis esse si fateamur interiori gratiæ in eo sensu aliquando resisti, *quod homo aliquando non producat effectum, ad quem gratia excitat voluntatem, vel quod eum*

eum effectum non producat, quem per gratiam, si debilior adesset cupiditas, revera produxisset: alioquin insons foret ipsemet Jansenius, qui eadem omnino confitetur.

Jam hæc audivimus num. 1. eadem rursus repetita sunt n. 3. iterum hæc attentis auribus excepimus n. 5. & ubique ostendimus ulterius ad coercendam hæresim requiri, ut in minori delectatione agnoscatur vere potestas agendi, & e superiori delectatione tollatur vinculum necessitatis.

VIII. Ait postremo Anonymus plures reperiri Jansenianos, qui asperiora Jansenii verba emollientes, *non solum docent sæpe resisti interiori gratiæ, sed admittunt præterea gratias sufficientes, quæ dant veram bonum operandi potentiam. Alii etiam addunt illam potentiam esse completam, proximam, imo expeditam & relativam*: mera tamen hæc verba esse, atque ad involvendum errorem accommoda: quoniam evidens est, non posse hæc omnia catholico sensu proferri, quamdiu non rejicitur doctrina duarum delectationum *indeliberatarum & invincibilium* pro graduum superioritate: admissa enim hac doctrina nunquam voluntas resistit delectationi victrici, & si victrix non sit, gradibusque superior, necessum est ut voluntas obsequatur cupiditati.

Fateor me ignorare quinam sint Janseniani illi adeo secum pugnantes, qui cum adhæreant delectationum invincibilium systemati, asserunt dari cum gratia sufficiente, quæ distincta sit a delectatione victrici, *potentiam completam, proximam, imo expeditam & relativam*. Non enim hæc duo consistere possunt, dari plenam resistendi potentiam, & voluntatem necessario obsequi cupiditati gradibus superiori; nec puto talia aut Calphurnium Lanarium, aut Margitem dicturos. Novi quidem dari Jansenianos, qui abstinent *a necessitatis vocabulo*, & affirmant *necessitatem & libertatem pugnare invicem*: sed hi distinguunt *necessitatem naturalem a necessitate inclinationis*, autumantes nihil esse *naturali necessitati* alligatum, si in illud *voluntas propendeat*; & ajunt quidem voluntatem a gratia excitatam aliquando resistere & reluctari, sed negant dari hanc reluctandi *potestatem*, quamdiu voluntas sub *victrice delectatione* consistit, libertate indifferentiæ sublata. Atque hæc verborum aucupia egomet
Tom. 3. pag. 310. exsufflavi in præfatione libri XVII. Verum sive reperiantur, sive non, Janseniani illi, vel potius cucurbitæ, adstruentes *potentiam* reluctandi *expeditam & relativam*, simulque *necessitatem* obsequendi cupiditati, quæ gratiam gradibus superet: memoria repetendum est, a nobis systema duarum delectationum defendi, at non duarum delectationum *invincibilium*, & necessitatem graduum superioritate inferentium, ut ostendimus in octava sectione ad articulum 1. Anonymi numer. 14. ad art. 2. numer. 5. & 6. atque ad hunc art. 3. numer. 1. & 2. necnon tom. 3. de Th. disc. pag. 160. & 161. pag. 317. 340. 341. &c.

§. XI.

De Anonymi prænotationibus in tertiam Jansenii propositionem.

Jan. Red art. 4. pag. 52. I. PAucis me expediam a prænotationibus Anonymi in tertiam Jansenianam, quamvis integrum occupent articulum, a 52. pagina ad sexagesimam. Sunt enim omnia, quæ a nobis prius, & quidem luculentius, fuerunt tradita, ac proinde tacta, quibus, etsi nulla alia momenta suppeterent, Anonymus manifestæ calumniæ convinceretur. Postquam ergo præmisit, tertiam propositionem his verbis expressam, *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*, a Jansenio latius exponi in tribus libris de Gratia Christi, scilicet 6. 7. & 8. eamque propositionem consequi ex systemate duarum delectationum, quarum robustiori necessum sit voluntatem obtemperare; ait Jansenium *duplicem tantum distinguere necessitatem, unam coactionis, & alteram simplicem, seu voluntariam*, ut constat ex lib. 6. de Grat. Christ. cap. 6. sub necessitate autem coactionis Jansenium complecti omnes actus, qui fiunt voluntate actu resistente & qui *non possunt volendo impediri*.

Tom. 3. pag. 143. Jam vero constat nos propositionem illam tertiam reprobasse lib. 17. cap. 3. ac demonstrasse tradi illam a Jansenio pluribus in locis, & profluere a principio *duarum delectationum invincibilium*, juxta quod *voluntas necessario abripitur a superiori delectatione*, produxisse quoque Jansenii verba deprompta ex lib. 6. de Grat. Christi cap. 6. quibus Jansenius adstruere nititur *duplicem tantum necessitatem, coactionis, & simplicem, seu voluntariam*; ac demum hæc omnia Jansenii commenta rejecisse tum eo loci, tum præcedenti libro 16. cap. 2. & 3. Manifestum est ergo, nos ab errore & hæresi tertiæ propositionis penitus recessisse, ex ejusdem accusatoris allata prænotatione.

II. Præmonet deinde Anonymus, Jansenium ea distinctione supposita asserere quod libertati repugnet Jans. Red. p. 54.
necessitas coactionis, non autem necessitas simplex & voluntaria; idque niti ut demonstret lib. 7. de Gratia Christi Salvatoris cap. 1. & lib. 8. cap. 14. pluribusque aliis in locis, quæ referre supervacaneum foret ac tædiosum, & ubique doctrina & verbis Augustini eumdem Jansenium abuti.

Quid vero nos? Præcitato lib. 16. cap. 3. non tantum id de Jansenio affirmavimus, verum etiam sophismata ejus omnia diluimus, ac primum ea, quæ dogmatistes ex Augustino deprompsit. Ea enim sophismata proponentes scripsimus: *Audiendi sunt modo* Tom. 3. Th. Disc. pag. 287.
Janseniani. Illud, inquiunt, est in potestate voluntatis, perfecte liberum, & sufficiens ad meritum, quod facimus cum volumus. At dummodo operemur cum sola libertate a coactione, volumus operari. Sola ergo libertas a coactione sat est; ut opus sit perfecte liberum, in nostra voluntate, ac patratum cum merito. Hic subjecimus argumenta Jansenii, ac priori loco ex Augustini libris petita. Singula autem refutavimus inferius, responsionem nostram his verbis aggredientes: *Hydram hanc sese tali ausu erigentem nihil negotii est concidere & obtruncare.* Pudeat ergo rursus Anonymum conviciorum suorum, quæ ex secunda quoque prænotatione in ipsum recidunt.

III. Tradit Anonymus prævidisse Jansenium, quod *modus hic inauditus exponendæ libertatis*, requisitæ ad Jan. Red. p. 55.
meritum & demeritum, commovere poterat Christianorum animos, ac mirus videri Scholasticis. Deinde producit prolixum Jansenii locum ex lib. 6. de Grat. cap. 35. ubi perspicue docet, *actus voluntatis necessarios, a quibus abstinere non possumus, esse tamen in potestate nostra, & nos illorum actuum dominos esse.*

Et hæc criminatorem Augustinianæ Scholæ aperte redarguunt. Quod ut facilius lector percipiat, animadvertere debet, quomodo Jansenius, licet lib. 6. de Grat. Chr. Salv. cap. 6. col. 532. scribat, *mira videbitur Scholasticis ista doctrina*; paucis tamen interjectis ad se trahere conatur S. Thomam, & cap. 25. col. 700. etiam Scotum, idemque facere nititur de aliis Scholasticis antiquioribus. Ego vero præcitato cap. 3. lib. 17. Scholasticorum quoque auctoritate demonstravi non sufficere ad merendum, vel demerendum libertatem *immunem a coactione*; & postquam Jansenium usurpato Scholasticorum præsidio expoliavi, ad Tom. 3. p. 391.
hunc modum responsionum mearum seriem absolvi: *Ex dictis manifeste deprehenditur aut dolus, aut oscitantia Jansenistarum in captando sibi patrocinio veterum Scholasticorum.* Quod vero attinet ad verba Jansenii eodem lib. 6. cap. 35. totus ibidem est, ut ex Augustino evincat actum voluntatis deliberatæ necessarium esse in potestate, & dominio ejusdem voluntatis, quoniam juxta Augustinum nihil tam est in nostra potestate, *quam ipsa voluntas*, & illud omnino liberum est, *quod cum volumus facimus*. Vide Jansenium pag. 716. & seq. Nos autem eodem cap. 3. pag. 287. hæc Jansenii argumenta descripsimus, & sequenti pagina cuncta dissolvimus, contra ex Augustino demonstrantes, nulla ratione motum voluntatis esse culpabilem, si *ex necessitate* eveniat, ac docentes quo sensu intelligendus sit S. Pater adversus Manichæos, & quo sensu adversus Pelagianos decertans. Ex eo itaque tertio capite, prænotationi suæ comparato, poterit rursus Anonymus nostrum a Jansenio discrimen, suamque in calumniando turbulentam præcipitemque inconsiderantiam deprehendere.

IV. Pergens Anonymus investigare Jansenii sensum, Jan. Red. p. 56.
ait ab illo nequaquam rejici *indifferentiam contradictionis*, sive *potestatem agendi & non agendi ad libitum voluntatis*, productis ad id commonstrandum verbis Jansenii ex præcitato capite 35. & ex cap. 37. ac 38. libri 6. de Gratia Christi Salvatoris.

Verum admittit Jansenius, ac simul non admittit *potestatem agendi, & non agendi*; quoniam, ut nuper dicebamus, illud in sensu Jansenii est in potestate voluntatis, quod cum volumus, facimus, etiamsi necessario velimus. Id affirmat Anonymus proximo n. 5. & colligitur ex hoc n. 4. verbisque Jansenii ab Anonymo recitatis. In primo enim testimonio ait Jansenius nullum esse *detrimentum libertatis*, etsi voluntas necessarie & *immutabiliter velit*: in altero inquit, ubicunque est voluntas, adesse modum libertatis, *sive contingenter agat, sive necessaria*; in tertio addit voluntatem actus sui dominam esse, *quantumcunque aliquid immutabiliter, necessarioque velit.* Hæc tandem nihil sunt aliud, quam potestatem voluntatis pro sola *spontaneitate* usurpare, ut evincunt etiam loca a nobis præmissa §. 3. num. 2. At ego ad refutandas technas omnes Jansenianas demonstravi diversa ratione voluntatem protendere in finem ultimum; diversa autem ratione eligere media; & aliter loquendum de voluntate *ut natura est*, aliter vero ut est *liber ad*

facien-

faciendum & non faciendum animi motus, necessitatemque voluntatis inveniri in naturali instinctu, quo fertur in finem, sed in electione mediorum, in qua proprie relucet libertas, admittendam esse libertatem oppositam necessitati. Vide tom. 3. pagina 288. Vitavi ergo ambiguitatem omnem, qua Jansenius errorem involvit suum, & jure in conviciatorem quartam quoque ejus prænotationem obtrudam.

Jan. Rel. p. 57. V. Ex Jansenianis verbis infert Anonymus, Jansenium quando voces illas usurpat. *quod voluntas possit ad libitum agere, & non agere, quod sit domina suarum actionum, quod habeat quodam sensu indifferentiam contradictionis, quod seipsam moveat & determinet ad agendum, &c.* nil aliud asserere, quam voluntatem velle cum advertentia & reflexione, *licet ab eo volendo nullatenus possit abstinere*; ideoque solam *coactionem*, quæ rationis advertentiam excludit, repugnare libertati, *necessitatem vero simplicem & voluntariam* vere cum libertate subsistere.

Bene habet: nequeunt ergo, nisi per summam calumniam, tanquam Janseniani traduci, qui negant *libertatem a coactione esse veram libertatem, quæ requiritur ad merendum & demerendum*: & qui docent *necessitatem evertere essentiam liberi arbitrii, quatenus liberum arbitrium est*; sicuti ego præstiti tom. 3. pag. 275. 277. 279. ne loca alia commemorem: ideoque & quinta Anonymi prænotatio fidem nostram testatur, calumniam ipsius aggravat, dicteria cuncta dispellit.

Jan. Rel. p. 58. VI. Prosequitur num. 6. Anonymus animadvertere, quod Jansenius, dum asserit voluntatem *posse dissentire si velit*, id affirmat, *non quod revera voluntas polleat dissentiendi potentia, sed quod dissentiret si vellet, quum tamen velle dissentire non possit*. Ait hoc Tridentinæ Synodo adversari: nihil enim fingi potest absurdius, quam Concilium adversus hæreticos definisse, voluntatem *posse velle dissentire*, *si velit dissentire*. Neque enim Lutherani & Calvinistæ negabant voluntatem posse velle, quando vult. At adulterina Jansenii interpretatio in ea Concilii verba, *posse dissentire si velit*, mirifice congruit duarum delectationum systemati; in quo voluntas consentiens delectationi alteram gradibus superanti, nequit profecto intelligi quomodo possit velle ei dissentire.

Hæc semel, iterum, ac tertio audivimus: atque hinc eamdem, quam supra, consecutionem deducimus, Jansenismi calumniosissime insimulari Theologos negantes voluntatem necessario velle, & necessario assentiri delectationi, quæ gradibus alteram vincit. *Tom. 3. p. 317 & 398.* *Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi sit delectatio summi boni manifestati per lumen gloriæ, aut boni in communi, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus*. Ita scripsimus lib. 17. cap. 1. Affirmamus itaque in voluntate, *quando vult*, esse potestatem nolendi. De Concilio iridem Tridentino scripsimus lib. 14. cap. 11. *Cum hæretici ex promotione Dei & doctrina de gratia per se efficaci mala consecutione inferrent liberum arbitrium non cooperari Deo moventi; definit Synodus Tridentina præmoveri utique & excitari, sed liberum arbitrium non capi necessitate, sed etiam motum posse dissentire si velit*: quibus verbis a Dei excitatione, & voluntate auxilio efficaci præmota apertissime sejunximus *necessitatem*. Verum tamen est, quod Theologi oppugnantes gratiam per se efficacem, utuntur adversus nos eadem definitione Tridentini: ac Thomistæ communiter respondent, non posse voluntatem cum ipsa præmotione efficaci conjungere dissensum, quum impossibile sit voluntatem simul velle & nolle: at non proinde iidem Thomistæ negant *potentiam dissentiendi*. Horum vero sententiam ego approbans hæc scripsi cit. capite 11. *Respondeo optime exponi definitionem Tridentini Concilii per sensum compositum ac divisum. Neque enim Thomistæ docent quod in sensu composito excitationis & motionis divinæ non sit in nobis potentia dissentiendi, ut cavillantur nonnulli, sed docent tantummodo quod non possit componi dissensus cum ipsa efficaci excitatione & motione, ita ut sensus compositus & divisus appellet positionem actus, non possibilitatem*. Et post pauca: *Aliud est posse dissentire, aliud dissentire reapse. Dum excitamur auxilio efficaci, infallibiliter assentimur; possumus tamen non assentiri*. En Augustinenses, quorum nos minimi sumus, agnoscentes cum gratia efficaci, & cum delectatione victrici *veram dissentiendi potentiam*, atque cum Thomistis, non cum Jansenio, exponentes Tridentini Concilii decreta.

Jan. Rel. p. 60. VII. Superius dicta Anonymus summatim colligit, inferens ab errore tertiæ propositionis eos non esse alienos, qui ajunt: *Voluntatem non posse dissentiri illi delectationi, quæ gradibus alteram superat; si enim non possit dissentiri delectationi gradibus præponderanti, libera non est libertate a necessitate*.

Spectavimus satis *le refrain de la ballade*. Qui ergo ajunt voluntatem posse dissentire præponderanti delectationi, Judice Anonymo, iniquissime appellantur Janseniani.

§. XII.

Ad Anonymi prænotata in quartam Jansenii propositionem.

I. IN quarta Jansenii propositione duæ sunt partes. *Jan. Rel. p. 60. art. 3.* 1. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei. 2. Et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare*. Quum hæc propositio damnata sit, tanquam falsa & hæretica, Anonymus num. 1. affirmat juxta communem Theologorum sententiam *falsitatis* nota affici priorem partem, & nota *hæreseos* posteriorem.

Tom. 3. p. 256. Sententia nostra est, *Semipelagianos ad initium fidei admisisse gratiam illuminationis, etiam interioris, at non gratiam, quæ ad illuminationem mentis addit inspirationem dilectionis per subministrationem Spiritus Sancti*; & hanc sententiam nos demonstrasse arbitramur invictissimis monimentis. Quæ si Anonymo videantur infirma, ea diluat, solvatque. Quod etsi fecerit, convincetur tamen auctoritate illustrium Scriptorum, hanc nostram communi Theologorum sententiæ non adversari. Ac primo ostendimus lib. 14. cap. 5. gratiam internæ illuminationis neque a Pelagianis in postremo statu fuisse rejectam, laudatis Joanne Gonzales controversia 4. de auxiliis art. 6. Lovaniensi & Duacensi Academia, ceterisque permultis. *Vide Gonz. pag. 166.* Deinde auctor *Scholæ Thomisticæ vindicatæ*, animad. 29. affirmat in eadem sententia stetisse Thomam de Lemos, Didacum Alvarez, aliosque primæ notæ Scholæ Thomisticæ Professores, necnon Censores selectos in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis. *Serry tom. 2. p. 369.* Insuper Joannes Baptista Gonet disput. 2. de Grat. art. 3. demonstrat, aliquos saltem Semipelagianos ad initium fidei & bonæ voluntatis necessariam putasse indifferentem gratiam, quæ ab humana voluntate determinationem expectaret, laudans pro eadem sententia Franciscum Macedo, qui ideos tradidit in libro inscripto, *Mens divinitus inspirata*, art. 5. *Gonet tom. 4. pag. 17.* Steterunt insuper in eadem opinione Salmanticenses, Contensonus, Piccinardus, Massoulié: de quibus præcitatus auctor *Scholæ Thomisticæ Vindicatæ* anim. 26. Nec hujus sententiæ infirma sunt argumenta, quod Semipelagiani eam tantum gratiam denegarent, ex qua arbitrabantur consequi libertatis exitium, & quod S. Prosper adversus illos pugnaverit pro gratia excitante bonam voluntatem, ut vidimus lib. 15. cap. 5. Ma non later Honoratum Tournely in proposit. 4. Jansenii vehementer optare, ut Franciscus Macedo suam retractasset sententiam, sicuti retractasse dicitur Gonetus in editione Lugdunensi ann. 1681. Sed nunquid propterea Gonet sententiam priorem in Jansenio damnatam asseruit? Nunquid ab ea recesserunt complures alii hactenus recensiti? Præterea Gonetus in *Manuali* editionis Lugduni prædicti anni 1681. priorem sententiam utique retractasse videtur, prout animadvertit Tournelius; sed simul cum *Manuali*, eodem anno 1681. iisdemque Lugdunensibus typis curavit ut iterum imprimeretur *Clypeus*, continens ampliores Theologicarum disquisitionum tractatus: ibique tom. IV. pag. 18 num. item 18. asseritur Semipelagianos, non quidem omnes, sed tamen aliquos revera *ad initium fidei* admisisse *interiorem gratiam illuminantem, & moraliter excitantem, & quæ nutum & determinationem voluntatis expectaret*, atque hæc eadem est sententia nostra, necnon Dionysii Petavii. *Vide Salmant. tom. 5. de Grat. pag. 59. Contens. tom. 9. pag. 87. edit. Lugd. Piccin. artium tom. 1. pag. 71. Eamdem sententiam tradi a Doctoribus gravibus, & in doctrina Augustini versatis affirmat Lemos tom. 1. Panopl. tract. 3. cap. 19. pag. 100.* Sententia vero Goneti ad hunc modum exposita traditur etiam in *Manuali* posteriorum editionum, ut constat ex Veneta anni 1691. pag. 423. et Patavina anni 1704. pag. 418. At quoniam de Tournelio incidit mentio; ex ipsomet evidenter demonstrabo, valde esse probabile Semipelagianos ad initium fidei admisisse interiorem gratiam *supernæ illustrationis*. Calcans enim Tournelius vestigia Stephani Dechamps, de quo dixi nonnulla superius ad 1. Anonymi art. num. 2. ac pertractans de Gratia Adami q. 2. pag. Ven. edit. 25. tamquam rem in Augustino exploratissimam statuit, adjutorium sine quo non Adamo collatum, seu gratiam sufficientem & possibilitatis in sola mentis illuminatione situm fuisse, secundam suæ conclusionis probationem his verbis absolvens: *In mente igitur S. Doctoris gratia innocentis natura solam includebat mentis illustrationem, cui pro præsenti statu semper apponit gratiam voluntatis*. Audiatur modo Petavius, qui de Her. Palag. cap. 9. num. 12. demonstrat *internam revelationem*, qua Dei voluntas innotescit, sed non inflammatur voluntas, revocandam esse ad legem forinsecus insonantem. *Petav. tom. 3. pag. 440.* *Nam etsi Semipelagiani* (inquit) *gratiam Christi non in ex-*

terna

terna legis propositione, sed in interna voluntatis excitatione, verum metaphorica & morali positam putarent, ut eruditiores Theologi fatentur, præter paucos illos, qui consensu majoris partis exploduntur; nihilominus eos, Prosper queritur in Carmine de ingratis, nullas alias gratiæ Christi mandasse partes, quam doctoris, monitoris, ac forinsecus insonantis. Idem nos de Semipelagianis scripsisse apparet ex tom. 3. pag. 256. Jamvero ita ratiocinamur. Semipelagiani admiserunt internam revelationem, atque illustrationem mentis, qua voluntas moraliter, & metaphorice excitaretur: hanc propositionem, teste Cl. Petavio: tradunt *eruditiores Theologi, præter paucos illos, qui consensu majoris partis exploduntur.* Atqui interna revelatio, & illustratio mentis est auxilium *sine quo non*, collatum Adamo: hæc propositio est Dechampsii, Tournely, aliorumque recentiorum. Ergo Semipelagiani non denegarunt necessarium esse ad initium fidei auxilium *sine qua non*, collatum Adamo. Ut ut sit de hac facti quæstione; manifestum est sententiam nostram de gratia interioris illustrationis, sed non voluntatis, a Semipelagianis non denegata, traditam fuisse a Petavio, invicte propugnari, & ab omni censura esse prorsus immunem.

Jan. Red. p. 61. II. Ait Anonymus, nonnullos alios, *licet numero paucissimos*, velle priorem partem Jansenianæ propositionis nulla inustam censura; sed horum assertionem ab aliis rejici *tanquam temerariam*, quoniam Summus Pontifex notæ hæreseos addendo notam falsitatis, *quæ in censura aliarum propositionum omissa est*, aperte innuit hanc notam cadere in primum propositionis membrum. Præterea inquiunt iidem Theologi, quæstionem illam, an Semipelagiani necessitatem gratiæ ad singulos actus, etiam ad fidei initium, admitterent, ita ad factum pertinere, ut etiam spectet ad dogma. Nam si Jansenianus quis contendat, quod talis gratiæ necessitas revera a Semipelagianis fuerit admissa, sequi videtur eos in hoc esse hæreticos, quod admiserint talem gratiam, cui posset voluntas obsistere vel obtemperare: quæ est hæresis proscripta in altero membro quartæ propositionis. Quidam alii Semipelagianos in classes duas dividentes fatentur unam, non alteram, admisisse necessitatem gratiæ ad fidei initium; sed horum quoque opinionem alii censent esse explodendam, quum & Jansenius illam Semipelagianorum distinctionem tradiderit. Hæc Anonymus.

Diximus sententia nostra Semipelagianos omnes admisisse ad initium fidei gratiam dumtaxat supernæ illuminationis, quæ sola cum non sit vera illa gratia, quam Augustinus adversus Pelagianos propugnavit, consequens est Semipelagianos ad initium fidei veram Christi gratiam non admisisse. Quare nos primam quoque Jansenianæ propositionis partem *falsam* diximus tom. 3. pag. 259. & 346. Ceterum qui ajunt Semipelagianos admisisse gratiam a libero arbitrio pendulam, quæcumque gratia ea sit, sive intellectus, sive voluntatis, sive utriusque, nullatenus frivolis hisce Anonymi notationibus refelluntur. Nam ad 1. respondebunt non esse paucissimos illos Theologos, sed permultos, ac præclarissimos, ut constat ex num. præcedenti, & ex tom. 3. de Theol. Disc. pag. 251. Potest autem utraque nota *hæreseos*, & *falsitatis* convenire uni eidemque parti: ut constat ex quinta propositione, in cujus censura nota falsitatis minime omittitur, quidquid affirmet Anonymus immemor eorum, quæ scripserat pag. 6. Attamen neque nos primam illam conjecturam prætermisimus, sed eam produximus octavo argumento in eodem vol. 3. pag. 254. Ad 2. reponent, eam consecutionem, quæ infertur in systemate Janseniano, in quo e medio tollitur potestas ac libertas utendi & abutendi adjutorio gratiæ, & adstruitur sola gratia inferens necessitatem, non inferri ex sententia Catholicorum, qui pro libertate indifferentiæ, & pro gratia sufficiente & efficaci distincta a sufficiente, adversus Jansenianos decertant. Ad 3. evidens est a me quoque prænotatam fuisse pag. 251. illam distinctionem Semipelagianorum traditam a Jansenio lib. 7. H. P. cap. 2. & Jansenium refutatum fuisse pag. 255. ejusdem vol. 3. Nihilominus qui contendunt Semipelagianos non denegasse ad fidei initia gratiæ indifferentis necessitatem, respondebunt se a Jansenio discrepare, quod non inter damnatas hæreses, sed inter fidei dogmata recenseant *libertatem indifferentiæ*.

Jans. Redem. pag. 63. III. Prætermissis Anonymus quæstionibus ad historiam spectantibus, quas *ad fidem directe* non pertinere fatetur, inquit rem esse certissimam & indubitatam, hæresim in quarta Jansenii positione cubantem hanc esse, *quod divina gratia talis sit, cui humana voluntas resistere, vel obtemperare non possit*. Et quamquam id ex prænotationibus aliis perspicuum sit, idem tamen uberiori explicatione commonstraturus advertit primo eamdem quartam propositionem ex eo principio manare, quod *voluntas eo semper necessario & immutabiliter rapiatur, quo eam trahit major voluptas:* iisdem repetitis, quæ jam singulatim produximus, & expendimus. Addit vero num. 4. pag. 64. Jansenii discipulos post Innocentii X. constitutionem, quartam, sicut & ceteras propositiones, simulate rejicere, fatentes posse quidem humanam voluntatem divinæ gratiæ obtemperare, aut resistere; verum id asserere adjecta semper conditione, *si velit*: quæ ignorantibus Jansenianorum mysteria fucum facit, propterea quod *in circumstantiis, in quibus voluntas reperitur*, idest sub pondere robustioris concupiscentiæ, *nullo pacto velle possit*. Monet insuper fidem non adhibendam esse Jansenio, ubi ait hominem posse gratiæ inferiori obtemperare, & gratiæ quæ cupiditati prædominatur resistere, aut *per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem*, aut paullo propinquius *per fidem*, vel multo plenius, propinquiusque *per caritatem*, ut dicerat art. 2. num. 5. siquidem hæc omnia minime ad veram libertatem constituendam sufficiant. Quum enim in Janseniano systemate *cupiditas, quæ in nobis remanet tanquam pondus ad peccandum*, non possit vincere *superiorem gratiæ delectationem oppositam, a peccato retrahentem, & ad bonum inevitabiliter determinantem*; consequens est, quod humana voluntas sub illa minus robusta cupiditate nequeat divinæ gratiæ resistere: atque his effugiis perperam conari Jansenium, ut sese a Tridentino anathemate possit subducere. Advertit quoque pag. 67. num. 7., ut suos obtendat errores Jansenium se induere *larva Thomistica*, & adhibere *sensus compositi & sensus divisi distinctionem*; sed Thomistis, verbis, non reconsentire: quum hi sub gratia efficaci *veram potentiam* resistendi cum ceteris Orthodoxis admittant, quam potentiam veram, ac proprie dictam Jansenius rejicit; ideoque affirmans posse hominem resistere gratiæ efficaci *in sensu diviso*, id asserit prædictarum subsidio æquivocationum, *quæ in famoso duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium principio perfecte cohærent*. Hæc Anonymus de quarta Jansenii propositione ad paginam usque 69.

Manifestissimum est eadem ab Anonymo semper repeti; quod tamen absque ullo fastidio, & maxima animi jucunditate excipimus; quoniam nil nobis acceptum magis, quam si universa Jansenianorum effugia detegantur: quibus scripta opponentes nostra referre possumus solemniorem de adversario triumphum. Hæresis itaque Janseniana in quarta propositione est, *quod humana voluntas divinæ gratiæ resistere, & obtemperare non possit*, nempe quod necessario robustiori obsequatur delectationi. At nos scripsimus tom. 3. pag. 317. aliisque in locis, quorum nonnulla præmonstravimus ad præced. prop. num. 6., nec superiori delectatione concupiscentiæ, nec robustiori delectatione gratiæ *injici vinculum necessitatis*; ac Tridentinam Synodum definire, quod liberum arbitrium motum & excitatum gratia efficaci *non rapiatur necessitate*, sed possit dissentire si velit. Quartam igitur propositionem, sensumque ejus legitimum reprobavi. Quid? Annon in quartam Jansenii propositionem hæc prænuntiavi, *Quod vero Massiliensium error situs non fuerit in hoc, quod homo lapsus possit cum adjutorio gratiæ credere, sit tamen in potestate arbitrii non credere, tam falsum est, quam est falsum non pertinere ad liberum arbitrium potestatem agendi vel non agendi, & libertatem* A NECESSITATE? (Tom. 3. p. 16.) Poterat ne sensus Jansenii, ab ipso Anonymo expositus, verbis magis expressis refelli? Quod Anonymus addit de Jansenianorum calliditate latente in ea conditione, *si velit*, qua in transennam inducuntur ignorantes Jansenianæ hæreseos mysteria; evidens itidem est, a me calliditatem ipsam præmonstratam fuisse in præfat. ad librum 17. in qua de Jansenii discipulis hæc litteris tradidi: *Abhorrent illorum plurimi etiam a necessitatis vocabulo*, (Tom. 3. p. 11.) *affirmantes necessitatem ac libertatem pugnare invicem, ac necessitatem naturalem, & necessitatem inclinationis distinguunt, autumantes nihil esse naturali necessitate alligatum, si in illud voluntas propendeat.* Hanc vero Jansenianam doctrinam annon execratus sum lib. 14. cap. 5. prop. 4. ita scribens, *Hæc est communis liberi arbitrii notio, ut sit potestas animi libera ad faciendum, vel non faciendum; unde jure ac merito damnata est Janseniana propositio, quod ad merendum, vel demerendum in hoc statu non requiritur libertas indifferentiæ, dummodo arbitrium sponte & voluntarie velit, ita ut libertas cum necessitate consistat?* Annon cuncta Jansenii effugia, innixa conditioni istiusmodi, *dummodo velit*, lib. 16. cap. 2. pag. 271. & cap. 3. pag. 287. in medium attuli, diligenterque contrivi? Et nos ergo Jansenianæ hæreseos arcana novimus: nec novimus tantum; refutavimus quoque & disjecimus: & quamvis minimi simus Augustinensium universorum; non tamen indigemus præstantissimi hujus Anonymi

nymi singulari doctrinæ ad hæreses discernendas. Præterea nos non tantum facultatem arbitrii *flexibilem*, ac potestatem *a fide, & a gratia habituali* collatam adversus noventes tradidimus, verum & potestatem resistendi gratiæ, tametsi *prævaleat carnalis delectatio*; prout ostendimus ad prænotata Anonymi in prop. 2. num. 5. & 6. ideoque a Jansenianis hoc etiam in capite sumus alienissimi. Insuper distinctionem *sensus compositi ac divisi* explicavimus lib. 4. cap. 13. quatenus sub prædeterminatione persistit libera *potestas ad oppositum*, non autem ut traditur a Novatoribus, asserentibus non remanere *sub efficaci decreto libertatem indifferentiæ*, quod jam damnatum est a Tridentino sess. 6. can. 4.

Tom. 1. p. 373. & 385. Tom. 2. p. 177. Et lib. 24. cap. 11. ad hunc modum loquimur *Respondeo optime exponi definitionem Tridentini Concilii per sensum compositum ac divisum. Neque enim Thomistæ docent quod in sensu compositæ excitationis & motionis divinæ non sit in nobis potentia dissentiendi, ut cavillantur nonnulli; sed docent tantum, quod non possit componi dissensus cum ipsa efficaci excitatione & motione, ita ut sensus compositus & divisus appellet positionem actus, non possibilitatem*. Distinctionem ergo *sensus compositi & divisi*, prout traditur a Thomistis salva libertate indifferentiæ, non ut adhibetur a Jansenio eadem libertate sublata, admittimus ac propugnamus: atque hoc etiam nomine a Jansenianis discedimus. Quantum denique spectat ad systema duarum delectationum; constat ex adnotationibus XIV. ad primum Anonymi articulum, aliisque VII. ad art. 4. præcedentem, a nobis *veram ad oppositum potestatem* agnosci, etiam *sub delectatione, quæ gradibus alteram superat*; & consequenter nullus a Jansenianis characteribus ab adversario delineatis in Augustiniano systemate admovetur; sed oppositis omnino, insignibusque notis istud præfulget: & quot Anonymus apices in Jansenium hactenus exaravit, sunt totidem argumenta ad ipsius criminationes redarguendas.

§. XIII.

Ad prænotationes Anonymi in quintam Jansenii propositionem.

Jan. Red. pag. 69. art. 6. I. AD postremam Jansenii propositionem progrediens Anonymus præmittit in hoc omnes consentire, quod Christus Prædestinatorum Redemptor his *gratias efficaces* meruerit, quibus vitam assequantur æternam: Jansenium vero post Calvinum ad solos electos Redemptionis nomen limitando, docuisse Christum mortuum *pro salute duntaxat Prædestinatorum*, & tamquam Semipelagianos traduxisse, qui dixerint Christum pro universis hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse; ut habetur prop. 5. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*. Ait ergo falsam, temerariam & scandalosam esse hanc propositionem, quatenus redarguit communem sententiam Orthodoxorum, affirmantium Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, tamquam id foret Semipelagianorum assertum; impiam vero, blasphemam, contumeliosam, derogantem divinæ pietati, & hæreticam, quatenus enuntiat Christum duntaxat pro salute Prædestinatorum esse mortuum. Itaque hinc infert tenendum esse, tamquam fidei dogma inconcussum, quod Christus *non pro prædestinatorum duntaxat, sed etiam pro nonnullorum saltem reproborum salute* mortem subierit: & quamvis Summus Pontifex constitutione sua non definierit, *Utrum Christus pro omnibus omnino hominibus sit mortuus*; asserere tamen communiter Theologos, esse de fide quod Christus mortuus sit pro omnibus fidelibus, qui per baptismum gratiam regenerationis acceperunt, imo plurimos censere, quod certum sit certitudine fidei Christum mortuum esse pro omnibus hominibus nullo excepto, pro reprobis etiam infidelibus, qui nihil unquam audierunt de Christo, necnon pro parvulis in utero materno morientibus: quamvis nonnulli Theologi numero paucissimi, & quorum sententia ab aliis rejicitur, & firmioribus momentis convellitur, docuerint *Christum pro salute parvulorum in utero materno morientium non esse mortuum*. Hæc Anonymus.

De censura, qua delator ait quintam Jansenianam propositionem fuisse ab Apostolica Sede reprobatam, nihil est quod modo reponam. Censuram enim illam omni æquitate latam fuisse demonstravi lib. 17. cap. 3. & lib. 28. cap. 9. atque hinc etiam colligi-

Tom. 5. pag. 149. Tom. 5. pag. 468. tur, quam præcipiti, & iniquo judicio Jansenianis accenseat. In cetera Anonymi verba aliquid leviori calamo animadvertam. Ac primum Christum promeruisse Prædestinatis singulis *gratias efficaces*, quibus veniant ad regnum, *si efficaces gratias* intelligas, quæ ex absoluto Dei beneplacito, non ex præscientia in actum certissime erumpunt; non omnes consentient, quod hujusmodi gratiæ sint admittendæ, atque a Medistis omnibus rejicientur. At quoniam a nobis propugnantur; sinamus hominem de his quidquid ei libet proferre. Ad sequentia quod spectat, & nos firmissime profitemur Christum *pro omnibus omnino hominibus* mortuum esse. Id prælaudatis in locis demonstravimus ex Apostolo scribente 2. ad Corinth. 5. *Unus pro omnibus mortuus est*. 1. ad Timoth. 2. *Dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus*, & cap. 4. *Salvator est omnium hominum*: ex Tridentino Concilio sess. 6. cap. 3. *Ille pro omnibus mortuus est*: ex universa Traditione Patrum. unde collegimus testimonia complura Irenæi, Clementis Alexandrini, Athanasii, Cyrilli, Gregorii Nazianzeni, Optati Milevitani, Ambrosii, Augustini, Leonis Magni, Prosperi, aliorumque. Qui sunt ergo ii Theologi, qui adversus tam expressam divinarum Scripturarum auctoritatem, plenissimamque traditionem asserere audent *Christum non esse mortuum pro omnibus*? Si qui sunt, his Augustinenses unanimiter adversantur. Pro parvulis quoque in utero matrum decedentibus mortuum esse Christum Redemptorem universorum, omni procul dubio credimus & profitemur: atque ea præsertim ratione, confirmata lib. 13. cap. 1. testimoniis Apostoli & Augustini ostendimus contrahi ab omnibus parvulis originale peccatum, quoniam *pro omnibus mortuus est Christus*. Vide tom. 3. pag. 12. Vereor tamen, quin Anonymus existimaverit Theologos illos asserere Christum non esse mortuum pro parvulis materno in utero decedentibus, qui negant conferri iisdem parvulis auxilia sufficientia; nam revera pag. 243. Gabrieli Vasquez gratiam iisdem infantibus deneganti audacter imponit, quod etiam opinatus sit, *pro illis mortuum non esse Christum*: quam in Vasquium calumniam a nobis sublatam invenies §. VI. num. 11.

II. Nil aliud num. 2. *in Jansenismo Redivivo* legimus, nisi a Jansenio lib. 9. de Grat. Christi Salvat. cap. 21. *beneficium mortis Christi ad solos Prædestinatos restringi*. Verum negantne id Augustinenses Theologi? Nequaquam. Libro enim 17. de Theol. discipl. cap. 3. legitur. *scripsit Jansenius* lib. 3. de Grat. Christi cap. 21. *Omnibus illis, pro quibus Christus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donari, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint, & faciant id, quod ab iis volendum & faciendum esse decrevit. Non ergo, si Jansenio fides habenda est, obtulit Salvator noster Jesus Christus divini sanguinis pretium pro iis, qui efficaci gratia privantur*. Vides ne a nobis Jansenianam propositionem ipsomet in loco, in quo eam deprehendit Anonymus, præmonstratam? Jan. Red. pag. 71. To. 3. pag. 347.

III. Animadvertit præterea Anonymus, Jansenium eo loci errorem suum aliis verbis adstruere, dum ait de Augustino: *Nullo modo principiis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus vel pro infidelibus in infidelitate morientibus, vel pro justorum non perseverantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum Redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur*. Jan. Red. eod. pag. 71. & seq.

Hæc quoque a nobis prænotata fuerant, eademque omnino verba, immo & alia produximus citato cap. 3. eademque pagina 347. ad evincendum quintam propositionem in Jansenii libro inveniri. Non ergo fraude veritatem abscondere, nec Jansenianam hæresim renovare studuimus. Jans. Red. pag. 72.

IV. Suscipit Anonymus patrocinium Augustini, subjiciens: *Quam injuriosa sit Augustino doctrina hæc, quæ ipsi calumniose imputatur, nemo non videt*. Addit etiam Christo contumeliosam, & divinæ pietati derogantem esse. Observat Jansenium eo extulisse hujusce doctrinæ impietatem, ut cit. loc. scripserit, Christum *juxta sanctissimum Doctorem tam deprecatum fuisse pro æterna liberatione reproborum, quam pro salute diaboli*. Ait exitialem illum errorem manare ex quo *nulla alia sit operandi gratia, quam delectatio victrix*. ex quo enim delectatio, quæ prævalet, semper necessario, ac invincibiliter suum habeat effectum, sequitur Dei mandata, & perseverantiam in justitia esse *impossibilia iis omnibus, qui deficiunt*. Si enim iis omnibus, qui non perseverant, impossibilis sit perseverantia; Christus noluit ipsis æternam salutem possibilem reddi, noluitque ad istos mortem, sanguinem, redemptionem, & propitiationem suam dilatari.

Anonymo primum gratias rependimus, quod Jansenii doctrinam dixerit *injuriosam Augustino*; quamquam auxiliis ac defensoribus istis illa non egeat, pro quo filii, & discipuli collatis viribus certant. Nos quidem Augustinum Jansenio adversari demonstravimus in *Antithesi* ad quintam Jansenianam eodem lib. 17. cap. 3. De eadem propositione tom. 3. pag. 351. scripsimus: *Derogat divinæ misericordiæ, extenuat pretium sanguinis Christi, magnum Redemptionis opus imminuit, & Salvatoris meritum, cruciatus, obedientiam, orationem & vulnera parvipendit*. Quantum vero ad reliqua pertinet; de systemata duarum delectationum non semel pertractavimus, & ostendimus a nobis

rejici

vejici delectationes *invincibiles*, & ad agendum *necessitate* impellentes. Itaque & principium, unde fluit thesis quinta Janseniana, refellimus. Ceterum sententia nostra sunt nonnulli, quibus occulto Dei judicio non tantum denegatur *delectatio victrix*, & *finalis perseverantia*, verum etiam auxilium *sufficiens*; cujus generis sunt obduratorum quidam, & parvuli maternis in uteris decedentes: & nihilominus pro iis quoque mortuus est Redemptor hominum universorum. Demonstravimus enim §. 6. actualem collationem auxiliorum ad peculiarem Dei providentiam, non ad universalem communemque redemptionem, spectare. Specialissimum quoque *Perseverantiæ* donum iis tantum dari, quos Deus a massa perditionis discrevit, & ad salutem prædestinavit *voluntate efficaci*, sententia est Augustinensium ac Thomistarum omnium; idque nemo unus ignorat. Et tamen ii etiam, quibus aut gratia *efficax*, aut *perseverantia* negatur, servare mandata, & salutem consequi possunt, ut ostendimus eodem §. 6. & 4. plurimorum Theologorum auctoritate. Jure ergo contendimus in ea quæstione, *An Christus pro omnibus omnino hominibus subierit mortem, & pretiosum sanguinem fuderit*, præscindendum esse a Scholasticis controversiis, quæ ad gratiarum distributionem, ad auxilia efficacia, & ad finalem attinent perseverantiam: in quibus Theologi non conveniunt, etsi Christum pro omnibus hominibus mortuum contra Calvinum & Jansenium fide firmissima, & unanimi consensione propugnent.

Jans. Red. pag. 43. V. Anonymus ulterius animadvertit Jansenianos quosdam ad temperandam quintæ propositionis duritiem, fateri *Christum non solum pro salute Prædestinatorum mortuum esse, sed etiam pro temporalibus illis gratiæ donis, quibus aliqui reprobi hac in vita exornantur*. Verum allucinantur, dum hoc effugio a Jansenii doctrina putant se esse alienos. Neque enim diffitetur Jansenius Christum mortuum esse ad obtinenda reprobis quædam divinæ gratiæ munera: sed hoc diserte docet lib. 3. de Grat. Christi cap. 21.

Subscribendum Anonymo, quotiescunque non aberrat a veritate, & fatendum est præter temporalium gratiarum munera ad veram communemque redemptionem constituendam aliud requiri, idest, oblationem pretii pro omnibus, susceptionem communis causæ, remediorum institutionem, & gratiæ præparationem atque exhibitionem: quod vero hæc omnia recipiantur ab iis singulis, pro quibus Christus crucem mortemque subiit, falsum est; quoniam licet pro omnibus mortuus sit, *non tamen omnes beneficium mortis ejus recipiunt*, ut inquit Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 3. Porro nos de communi illa redemptione, ad quam plura præter temporales gratias exigantur, scripsimus lib. 17. cap. 4. *Christus & oravit, & mortuus*
Tom. 3. pag. 359. *est, quantum ad communem causam pertinet, ut institueret remedia, quibus omnium hominum possint deleri peccata, pretium sanguinis sui pro omnibus offerens. Quomodo enim esset omnium Redemptor, Salvator, animorum Medicus, & Mediator Dei, & hominum, nisi pro omnibus pretium obtulisset, preces fudisset, remedia instituisset, necnon etiam inimicis, reprobis, obduratissimis parasset, atque exhibuisset?* Occurrunt vero in scriptis nostris quamplurima alia his consimilia, quæ opportuniori loco proferentur: hæc enim sufficiunt ad commonstrandum in iisdem scriptis characterem alium sectæ Jansenianæ adversantem.

Jans. Red. pag. 75. VI. Infert Anonymus ex dictis sensum quintæ propositionis ex mente Jansenii nullum alium esse, *quam quod Christus pro nullius reprobi æterna salute mortuus sit, non autem quod pro nulla reprobis gratia temporali obtinenda sit mortuus; quidquid reclament adversarii falso contendentes, ideo damnatam esse propositionem, quia mortis Christi beneficium ad electorum salutem restringendo, excludit gratias temporales reprobis collatas*.

Jam constat ex præced. num. nos in eo adversariorum genere nequaquam comprehendi; unde nec Fulgentio Bellelli, nec mihi hoc Jansenistarum effugium, quod Christus etiam reprobis temporales promeruerit gratias, ea altera parte Anonymus objecit. Sunt autem in omnium Augustinensium, Thomistarumque plurium sententia nonnulli, quibus nec temporalis gratia confertur, ut sunt pueruli in maternis visceribus pereuntes; pro quibus tamen mortuus est Dominus. Quare non cohæret Scholarum nostrarum principiis Jansenisticum illud assertum de gratia ad tempus reprobis distributa, cujus tantum causa iidem reprobi dici possint communis redemptionis participes.

Jans. Red. p. 75. & 76. VII. Ait hoc num. 7. Anonymus Jansenianos dolosa uti distinctione, ut Innocentii X. definitionem eludant. Volunt enim *Christum non pro solis prædestinatis; sed pro omnibus omnino hominibus fuisse mortuum, in quantum scilicet omnibus omnino redimendis pretium ejus sanguinis fuit sufficiens*. Demonstrat non aliter sensisse Jansenium lib. 3. de Gratia Christ. Salvat. cap. 21. At Jansenius præter sufficientiam pretii jure meritoque contendit, requiri ad Redemptionem, *quod Christus sanguinem suum obtulerit ex intentione ut omnibus prosit*: sed hanc intentionem negat ad illos extendi, quibus non confertur *delectatio superior & victrix*, per quam *infallibiliter, invincibiliter, & necessario salvantur*.

Arbitramur nos, Theologos affirmantes Christum pro omnibus mortuum esse quantum *ad magnitudinem & sufficientiam pretii* non esse Jansenistarum nomine traducendos, quum id asseruerint Lovanienses & Duacenses, Thomistæ, Cardinalis de Lauræa, Vasquesius, immo & S. Prosper ad objecta Gallorum, ut demonstravimus §. 6. *Sufficientiam* enim hi opponunt *applicationi*; neque denegant oblationem ejusdem pretii, piissimamque Redemptoris intentionem, ut omnibus prosit, sed negant tantummodo ipsius pretii omnibus & singulis actualem communicationem. Ad præcludenda tamen omnia Jansenistarum effugia nos lib. 17. cap. 4. diximus præter *sufficientiam* pretii admittendam quoque esse illius *exhibitionem* pro omnibus, una cum Redemptoris in omnes effusa, ac beneficentissima caritate. *Christum* (ita legitur tom. 3. pag. 361.) *pro omnibus mortuum quantum ad sufficientiam pretii verissimum est, & constat hoc passim affirmari a Patribus, & Theologis: necesse est autem, ut præter sufficientiam pretii admittatur hujus pretii exhibitio: si enim ad redemptionem sufficeret sola pretii sufficientia, proculdubio etiam damnati & dæmones forent redempti.* Poterant ne melius ab Augustiniano Scriptore rejici Jansenianorum effugia?

VIII. Hæc cum ita sint, reliqua Anonymi prænotata velociori gressu percurram. Num. 8. inquit Jansenianos etiam asserere *Christum pro omnibus mortuum* Jans. Red. pag. 73.
esse quoad communitatem causæ, scilicet propter causam totius generis humani susceptam, & propter assumptam naturam omnibus communem; addunt quoque quòd Christus media quædam, & auxilia generalia toti generi humano proposuerit atque contulerit, idest, *creationem* hominis ad beatitudinem, *legem naturæ* omnibus inditam, prædicationem Evangelii, Sacramenta per Christum instituta, &c. Num. 9. animadvertit hæc omnia ad generalem redemptionem non sufficere; quum Jansenius lib. 3. de Grat. Christ. Salvat. cap. 2. eadem docens dixerit quod nullo modo inde sequatur *sufficiens adjutorium omnibus ex tali redemptione omnium esse præparatum*. Num. 10. inquit ad hæresim quintæ propositionis ejurandam requiri, *ut Christum quisquam fateatur mortuum quantum ad intentionem pretium offerendi, & quantum ad applicationem illius pretii per media, quæ redimendis reprobis vere sufficiant, ita ut Deus virtute meritorum Christi aliis quam prædestinatis conferat auxilia vere sufficientia, quibus salus possit obtineri*. Num. 11. pertractat de voluntate Dei antecedenti definiens, quod Theologi satis communiter hanc voluntatem *antecedentem* explicantes ajunt eam esse, *qua fertur in objectum, non quidem quale est in ipso, sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis*; voluntatem vero *consequentem* eam, *qua fertur in objectum, quale est in seipso suis omnibus circumstantiis vestitum*: Jansenium vero lib. 3. de Grat. Chr. Salv. cap. 2. referre voluntatem antecedentem *ad statum Adami ante peccatum*; ideoque posito Adami lapsu manere in Deo erga reprobos *nudam quamdam velleitatem, quæ non determinatur ad danda ulla sufficientia auxilia, per quæ salus ipsis fiat possibilis*. Num. 12. inquit id Jansenianæ doctrinæ mirifice cohærere; nam in systemate duarum delectationum, quæ invicem colluctantur, & quarum superior gradibus alteram insuperabiliter vincit, ille tantum potest bonum agere, perseverare, & salutem æternam adipisci, qui habet gratiam cupiditati præponderantem, ideoque æterna salus illis censenda est impossibilis, qui carent gratia gradibus superiori; ac proinde noluit Christus iis obtinere auxilia ad salutem sufficientia. Num. 13. monet rursus, quosdam Jansenii discipulos reprobis quoque concedere gratias parvas *cupiditate minores*: sed quoniam in Janseniano systemate necessum est sub hujuscemodi gratiis succumbere robustiori cupiditati; non sufficit earumdem gratiarum collatio ad statuendam voluntatem illam antecedentem, qua salus etiam reprobis reddatur possibilis; neque harum cavillationum subsidio hæresis quintæ propositionis repellitur. Num. 14. addit alios Jansenii sectatores eatenus in Deo admittere voluntatem antecedentem salvandi omnes, quatenus tali voluntate Deus vult *quidquid in se bonum est & rectum*; cujusmodi generis est salus omnium hominum *in se præcise considerata*: verum sensum hunc Apostolicæ sententiæ, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, a vero alienum esse, & longissime accersitum; quum nec Jansenius antecedentem Dei voluntatem ita acceptam negare potuerit; ac præterea illiusmodi voluntas sterilis sit, & otiosa: nec dici possit Christum tali voluntate mortuum esse pro reproborum salute. Num. denique

15. ait

15. ait Jansenium afferre expositiones duas Apostolici textus traditas ab Augustino, in quarum una explicatur *de accommodata distributione*, quatenus Deus vult salutem eorum omnium, qui revera salvantur; in altera exponitur *de generibus singulorum*, scilicet, de Judæis, gentibus, servis, liberis, adultis, parvulis, &c. addere insuper expositionem tertiam, nempe quia Deus facit, ut sancti homines salutem omnium velint, & orando peroptent. Verum ex his expositionibus minime infertur, juxta Augustinum, Deum velle ut salvi fiant solummodo electi; quum S. Doctor pluribus in locis expresse doceat, Deum velle salutem omnium omnino hominum, præsertim lib. de Catechiz. rud. num. 52. & de Sp. & lit. cap. 33. Christum autem pro omnibus mortuum affirmet lib. 1. Op. imperf. cap. 64. aliisque locis innumeris. Quando igitur Augustinus textum illum Apostoli exponit de solis electis, *loquitur de voluntate Dei absoluta & efficaci adversus Pelagianos & Semipelagianos, qui absolutum & efficax Dei decretum pro electorum salute rejiciebant*: at voluntas illa consequens & absoluta non excludit voluntatem conditionatam & antecedentem salvandi reprobos. Perperam ergo Jansenius in patrocinium erroris sui advocat Augustinum. Hæc Anonymus.

Nemo, ut etiam in has prænotationes aliquid animadvertamus, debet Jansenianus censeri eo quod scripserit Christum rectissime dici pro totius mundi redemptione crucifixum, *propter veram humanæ naturæ susceptionem, propter communem in primo homine omnium perditionem, propter unam omnium naturam, & unam omnium causam in veritate susceptam*, ut nos diximus tom. 3. pag. 356. Sunt enim hæ phrases ac verba S. Prosperi ad 9. objectionem Gallorum, & ad primam Vincentianam. Nescimus itaque cur Anonymus hæc inter Janseniana effugia recenseat. Imo si accuratius Jansenium legerit lib. 3. *de Grat. Christ. Salvat. cap.* 20. percipiet allatam Prosperi explicationem a Jansenio refelli; quoniam *Prospero antiquior & doctior Augustinus nunquam in scriptis suis fatetur Christum pro omnibus, nullo excepto, se dedisse redemptionem, vel crucifixum esse, vel mortuum*; atque ex hac falsa de Augustino opinione audacter procedere ad interpretationem aliam, quam traditæ a Prospero non veretur præferre his verbis: *Hinc genuinius, veriusque respondemus*, *Christum dici* se dedisse redemptionem pro omnibus, *hoc est*, *pro universa sua Ecclesia toto orbe dispersa*. Amplectentes itaque sententiam ac verba Prosperi, adversantur Jansenio, non ipsi adhærent. Vide Philippum Van-Waure lib. 6. pag. 432. Jansenismi item dici nequeunt, qui docent singulis hominibus conferri auxilia quædam generalia: id siquidem tradunt Thomistæ, horumque celeberrimus Thomas de Lemos, prout ostendimus §. 6. num. 3. Enimvero quod auxilia supernaturalia & *intrinseca* universis hominibus actu conferantur, spectata antecedente Dei voluntate, & humani generis Redemptione, scholastica est quæstio, non fidei decretum. Fatemur, quantum ad num. 9. attinet, requiri ad communem redemptionem, *quod sufficiens auxilium sit omnibus præparatum*, ut recte hoc in loco scribit Anonymus: sed hortamur, ut sibi constans, dum nobiscum congreditur, a præparatione ad distributionem pertransiens attendat hujusmodi vocabulorum discrimen. Reminiscatur quoque, scriptorem, cui diem indixit, nullibi docuisse auxilia sufficientia non esse omnibus, & singulis hominibus præparata, sed de his instituendo quæstionem disputasse. *Num ipsa auxilia sufficientia singulis omnino hominibus non solum parata sint & exhibita, verum etiam pro qualibet temporis circumstantia, & præsertim urgente præcepto collata*: definiisse, *quod Deus omnibus & singulis paravit, exhibuit, & quantum est in se nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem*: non de præparatione, sed de actuali receptione tantum hæsitasse, subjiciendo positionem alteram, *Non est de fide, quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum, ac præparatum, omnes reapse recipiant*. Quum itaque Anonymus post varia in quintam Jansenianam propositionem prænotata, pagina tandem 92. concluserit, *illius propositionis verum & proprium sensum esse, quod Deus voluntate antecedenti velit omnes omnino homines salvos fieri, quodque virtute voluntatis illius antecedentis illis omnibus, & singulis concesserit, obtulerit, aut saltem præparaverit auxilia sufficientia ad salutem*; revincetur ipsemet suis verbis, si Theologis auxilia sufficientia singulis parata fatentibus objecerit hæresim propositionis quintæ Jansenianæ. Ad 10. constat ex præc. num. 7. etiam Augustinenses præter sufficientiam ac magnitudinem pretii ad communem redemptionem requirere ejusdem pretii *oblationem*, ideoque judice Anonymo Jansenianis undique opponi. At quod ille subjicit ad hanc oblationem spectare, *ut Deus virtute meritorum Christi aliis, quam prædestinatis conferat auxilia vere sufficientia*, aliqua indiget explicatione: nam quod revera ob Christi merita aliis quam prædestinatis conferantur auxilia, certissimum omnino est; quod autem horum auxiliorum collatio descendat ex voluntate Dei *antecedenti*, & ex *communi* Redemptione, non ex voluntate *consequente*, atque ex redemptionis & meritorum Christi *applicatione*, falsum est, aut saltem positum in controversia: siquidem voluntas *antecedens*, & *communis* redemptio ad omnes & singulos homines extenditur; ideoque si ex *antecedenti* Dei voluntate, & Christi Redemptione auxilia sufficientia conferrentur aliquibus; deberent eadem ratione conferri omnibus: atque idcirco Medisthæ contendunt dari omnibus auxilium sufficiens, quoniam hujus distributionem referendam putant ad ipsam voluntatem Dei antecedentem. Ad 11. constat ex lib. v. de Theolog. disciplinis a nobis non repudiari sententiam Thomistarum, qui ajunt antecedentem voluntatem *connectare homines secundum se spectatos*, voluntatem vero consequentem comparari *ad creaturas rationales in certis constitutas circumstantiis*; & ulterius ad illam addere *ordinem*, *quo omnes ad salutem pervenire possint*, *& præparata singulis diversorum beneficiorum munera*. Tradita autem a nobis hæc nimio antecedentis voluntatis nequaquam nova visa fuisset Anonymo, si auctores laudatos §. 6. pervolutasset: at solet oriri ex rerum ignorantia hominum admiratio. Systema duarum delectationum *invincibilium*, quarum num. 12. cursus Anonymus meminit, Augustinensium neminem propugnare constat ex dictis. Referri quoque a Jansenio voluntatem antecedentem ad statum, qui Adæ prævaricationem præcessit, nos ante Anonymum tradidimus tom. 1. pag. 388. & ulterius, quod ipse non fecit, inanem illam Jansenii elusionem refutavimus. Sunt tamen ex Orthodoxis nonnulli, atque hos inter Joannes Driedo in libro *de Captiv. & Redemp. Gen. hum. tract.* 1. *cap.* 4. *ad* 2. qui docent, *Deum voluisse salvare omnes homines secundum primam naturæ humanæ institutionem*, *in qua recepit Adam pro omnibus hominibus justitiam*, *per quam salvari possent*; *non tamen habuisse Deum similem generalem voluntatem circa omnes homines*, *postquam illos lapsos in Adam prænovit*; ut loquit de ea Driedonis sententia Franciscus Suarez *lib.* 4. *de Provid. cap.* 1. *num.* 8. Etsi ergo falsum est, & a nobis quoque rejectum, quod *antecedens* Dei voluntas solum pertineat ad statum innocentiæ; non tamen ob hoc tantum Jansenius damnandus esse videretur. Si quis etiam voluntatem antecedentem ita acceperit, ut velit vocari antecedentem, *quia est de objecto*, *seu fine bono secundum se spectato*, *præscindendo ab adjunctis*, *seu a particularibus circumstantiis*; non erit statim Jansenianæ hæreseos culpandus; nam hanc esse S. Thomæ, omniumque Thomistarum sententiam scribit idem Suaresius lib. 111. *de Attrib.* cap. 8. n. 7. & revera id S. Thomas disertissime docet 1. p. q. 19. art. 6. ad 1. Quod demum ait Anonymus num. 15. de allatis a Jansenio tribus Augustini expositionibus; primum recolenda sunt quæ de iisdem expositionibus tradidit *Opusc.* 3. *cap.* 20. doctissimus Cardinalis de Laurea, de quo §. 6. num. 17. Deinde animadvertendum est nos etiam lib. 5. cap. 1. adversus Jansenianos scripsisse, *non rejici a Sancto Proparente Augustino antecedentem voluntatem salvandi omnes*; *& ejus interpretationes supra recensitas de voluntate efficaci & absoluta accipiendas esse*, *quam præsertim nolebant admittere Pelagiani*. Vide tom. 1. De Theol. disc. pag. 393. Ex his autem omnibus constat, ipsa Anonymi prænotata in quinque Jansenii propositiones fuisse a nobis præmissa, omniaque dogmatistarum effugia fuisse diligenter dispuncta; & consequenter prænotata ipsa vindicationibus nostris fulcrum præsidiumque præbere.

IX. In postremo primæ partis articulo demonstrat Anonymus quinque Jansenii propositiones necessario fluere ex principio duarum delectationum invincibilium: quod utrique a nobis præmonstratum fuit tom. 3. pag. 316. & seq. necnon in singulis hujus articuli VIII. adnotationibus. Itaque necessarium non est, ut de his, in quibus convenimus, fiat inter nos diuturna & acerrima concertatio. Si nos gratiæ, quæ robustiorem concupiscentiam non superat, *antecedentem* peccandi necessitatem, & non veram recte agendi potentiam, delectationi autem victrici, aut concupiscentiæ prædominanti necessariam, & a sola coactione immunem operum reciprocationem alligavimus; excusare errorem nostrum non possumus: contra autem si in parva delectatione *potestatem agendi*, atque in delectatione superiori agnoscimus *libertatem indifferentiæ*; non poterit adversarius criminationis, & calumniæ suæ magnitudinem ullatenus occultare. At proh Deus immortalis! Poteratne quispiam illas Janseniani erroris syrtes accuratius vitare, quam sæpenumero repetendo, *nullam delectationem injicere vinculum libertati*: *sed sicuti quæcunque gratia præventus potest iniquus reluctari*;

Margin notes: Jansen. 382. — To. 3. p. 438. 440-441. — To. 1. p. 387. & 388. — Suarez tom. 1. p. 248. edit. Lugd. — Suarez ibid. pag. 160. S. Th. tom. 10. p. 83. 2. — Jan. Red. art. 7. 9. p. 93. — Tom. 3. p. 317.

ita quacunque premente cupiditate posse justum perseverare? Fraude hæc, & similia a nobis dici ubique Anonymus clamitat; num ex charismate id asserat, alii dijudicent. Nolumus, ut *Jansenismi Redivivi* auctorem lateat judicium clarissimorum Theologorum, quibus librorum nostrorum discussio, & censura commissa fuit: quorum aliqui, & quidem Medistarum addicti partibus, non solum agnoverunt, & declararunt in illis defendi Cardinalis Norisii, & Antonini Massoulié doctrinam, *judicio supremæ Inquisitionis* immunem a Jansenii erroribus; verum etiam Theologis omnibus compertum esse, fontem quinque propositionum non esse *delectationem victricem relativam*, prout ab Augustinensibus traditur, sed delectationem ipsam *fatali necessitati* adstrictam, & a *libertate indifferentiæ* sejunctam, ut statuitur a Jansenio. Quod vero plura a nobis artificiose, & Janseniano sensu dicta esse Anonymus ubique scribit, iisdem censoribus visum est omnes limites æquitatis transcendere; ideoque affirmarunt ignorari ab ipso Anonymo regulam Hadriani VI. de quo Ludovicus Vives *lib. v. De Tradendis discipl.* prope finem, *Omnia quorumvis Catholicorum dicta, quantum sui esset, benigna solebat interpretatione condire*; ac monitum S. Athanasii scribentis *Orat. 4. adversus Arianos*, de ancipiti quadam horum hæreticorum equivocatione: *Hoc si quis ex Orthodoxis simpliciter diceret, nihil esset, quod male suspicareris de hoc dicto, quippe ibi bona mens superaret simpliciorem loquendi morem.* Et quantum ad Fulgentium Bellelli spectat; addiderunt, eo jam vita functo in Romanæ Ecclesiæ communione, si ambiguum quid & minus exactum protulisset, servandam fuisse Anonymo præceptionem illam Facundi Hermianensis lib. 2. cap. 5. *Non ex levi sono verborum, sed ex intentione dicentis æstimanda sunt quæ dicuntur: dicentis autem intentio, cum jam persona defuncta est, ex communione religiosius æstimatur.* Hæc aliaque plura viri sapientissimi, quos Roma plurimi facit, celebrat, & veneratur, judicarunt servanda fuisse ab auctore *Jansenismi Redivivi*, si quid in scriptis nostris offendisset exhibens aliquam Janseniani erroris suspicionem; quæ tamen omnino evanescit, dum a nobis sub delectatione *relative victrici* defenditur *libertas indifferentiæ*.

Jans. Red. pag. 97. X. Postremo Anonymus inquit systema duarum delectationum, quæ sint *relative* victrices, sententia P. Hyacinthi Amat de Graveson e Sacra Prædicatorum Familia fuisse ab Ecclesia jure optimo proscriptum, *tamquam virulentum principium, ex quo fluunt quinque damnatæ Jansenii propositiones.* ita enim vir Cl. scripsit in Epistolis, quas Benedicto XIII. Pontifici Maximo nuncupavit, *tom. 2. epist. 6. pag. 221.*

Verum Theologi hujus judicium accipiendum est *de indeliberata delectatione victrici*, & *necessitante*; tum quia eodem in loco, quem citat Anonymus pag. 97. hoc vocabulum *necessitantis* expresse additur *delectationi relative victrici*: tum quia vir præclarus ignorare non poterat sententiam Joannis Gonzales, & Antonini Massoulié ejusdem Ordinis; de qua §. 2. num. 4. & 6. tum demum quia idem Graveson alibi scribit, ex Thomistis alios tradere efficacem gratiam *entitative* distinctam a sufficienti; alios autem velle *gratiam efficacem non distingui ex entitate, seu ex natura sua a gratia sufficiente, sed tantum penes intensionem graduum efficaciæ, quibus superat gradus malitiæ voluntatis creatæ*, addens alia plura, quæ gratiam *relative* victricem dilucide explicant, & aperte confirmant; prout constat ex cit. §. 2. num. 5. Quare spectato quoque P. Gravesonii judicio, quinque damnatæ propositiones fluunt *ex duplicis delectationis systemate*, prout a Jansenio statuitur cum antecedenti, atque inevitabili necessitate; non autem ut in Scholis nostris traditur, necessitate illa seclusa, & cum libertate indifferentiæ: quemadmodum interitus liberi arbitrii, & peccandi necessitas consequitur ex decreto absoluto, & ex gratia efficaci *necessitante*, prout adstruitur a Calvino; non vero ut salva libertate, & fatali necessitate remota, defenditur a Thomistis.

C A P U T II.

Vindicantur libri De Theologicis disciplinis *ab iniqua Jansenianæ hæreseos calumnia.*

NUllum Jansenianæ hæresis characterem Scriptis a me evaratis inesse non tantum evincunt superiores adnotationes, sed etiam Theologi doctissimi pronuntiarunt: quorum aliqui dixerunt doctrinæ nostræ orthodoxiam esse satis manifestam ex propositionibus tertio Volumini subjectis, a sexagesima secunda usque ad octogesimam quartam; aliqui vero affirmarunt omnem erroris suspicionem a me procul amandasse, dum præfatione ad librum 16. enarratis Jansenianorum effugiis, hæc omnino vitanda præmonui, & subinde mandavi litteris: *Sincere enim, & absque*

Tom. 5. pag. 111.

sermonis ambiguitate tenendum est, nunquam justos deseri a Deo, nisi Deum ipsi prius deserant, nec deesse illis gratiam sufficientem, dum præcepta servare volunt. Tenendum est dari in hoc statu gratiam, cui voluntas libere, & culpabili renitentia resistit: solam libertatem indifferentiæ, in iis etiam, quæ cum inclinatione, & voluptate fiunt, non sufficere ad meritum, vel demeritum: libertatem arbitrii non consistere absque electione, potestate, ac dominio; omnes denique redemptos a Christo, dum vivunt, posse salvari, atque omnibus patere aditum ad salutem; quamvis salvi fiant soli prædestinati. Ad hanc declarationem, non ad animi fraudulentiam erant ab Anonymo revocanda, quæ ipsi aut ambigua visa sunt, aut fuerunt ignota: maxime quod non semel, sed innumeris in locis, addito etiam jurejurando, quinque damnatas propositiones eadem perspicuitate proscripserim, & compluribus quoque argumentis oppugnaverim. Quid enim magis consentaneum æquitati, quam ea, quæ in librorum lectione obscura & difficilia videntur, cum aliis, quæ obvia & aperta sunt, comparare? aut quid magis juri dissonum atque iniquum, quam sententiis expresse traditis omnino neglectis ac prætermissis, ex aliis obscurioribus, atque e suo loco divulsis, orthodoxis scriptoribus accusationem intendere? Hoc autem artificio usi Anonymum, ac insuper in delectis a se locis Catholicorum placita a damnatis erroribus non secernere, quamvis evidentissime constet ex dictis, ostendam collectione eorum locorum, quæ sententiam nostram comprehendunt, & ponderatione aliorum, quæ tantam in ejus animo indignationem excitaverunt, ut nos odisse videatur cane pejus & angue; atque id operis, propitio Numine, aggredior.

§. I.

Denegatur in libris Theologicarum disciplinarum *delectatio illa gradibus superior, quæ ita sit invincibilis, & necessitatem inferens, ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera.*

I. UT nonnulla rursus exscribamus ex 3. Volum. quod fere totum versatur in exponendo Augustiniano systemate; lib. xiv. cap. 8. hæc leguntur: *Jansenius statuit efficaciam gratiæ in delectatione victrici, quæ a deliberatione & indifferentia liberi arbitrii penitus sejuncta est. Nos vero dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem, quatenus inspiratur a Deo, & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, nisi accedat liberi arbitrii deliberatus assensus, firmissime tenemus, cum meritum haberi nequeat sine indifferentiæ libertate. At hæc delectatio victrix conjuncta est cum deliberatione comparata ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato.* Et paucis interjectis: *Sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat; sed sequitur libere, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali.* Ac rursus ibidem: *Non ergo nos, neque nostratum aliqui propugnant delectationem victricem juxta Janseniana decreta.*

II. Lib. xv. cap. 15. solvendo argumenta adversus gratiam per se efficacem memini hæc me scripsisse: *Nego quod sub gratia efficaci non remaneat potestas ad oppositum, dum operatur in nobis velle, & facit, ut faciamus: id enim præstat per supernam illuminationem, & inspirationem sanctæ dilectionis, et non talem, quæ nobis verum sub omni ratione veri, & bonum sub omni ratione boni proponat, rapiatque in se mentem & animum illa necessitate, qua in verum bonumque in communi protendimus. Neque inducit gratia efficax necessitatem, propterea quod ipsa sit infallibiliter conjuncta cum actu: nunquam enim eveniet, ut non amplectamur liberrima voluntate quod nos magis trahit magisque delectat, quamdiu ipsa delectatio, bona voluntas, & deliberatio animi perseverat; & nihilominus id potest non evenire, quoniam ea delectatione non absorbetur voluntas a plenitudine bonitatis; ideoque potest ulla amore superari, & ex mundi delectatione marcescere.* Ibidem: *Concedo posse hominem dissentire etiam in sensu composito vocationis & excitationis divinæ.* Itemque: *Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum: quo sensu necesse est ut sedeamus, quamdiu sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus.*

III. Diximus paullo ante a nobis in Præfat. lib. xvii. hæc, rejectis Jansenianorum cavillulis, pronuntiari: *Sincere tenendum est dari in hoc statu gratiam, cui voluntas libere, & culpabili renitentia resistit: solam libertatem indifferentiæ in iis etiam, quæ cum inclinatione & voluptate fiunt, non sufficere ad meritum, vel demeritum: libertatem arbitrii non consistere absque electione,*

ne, potestate, ac dominio. Eo loci animadvertimus illam Jansenianorum æquivocationem, quæ in nobis mendaciter & iniquissime latere dicitur, ita de quibusdam recentioribus Jansenii asseclis pronuntiantes: *Illud quoque concedunt posse voluntatem a gratia excitatam ei reluctari: verum hanc reluctandi potestatem dari negant, quandiu voluntas actualis gratiæ inspiratione movetur, ita ut libertas indifferentiæ unquam actu consistat sub victrici delectatione. Verbis itaque, non re, Theologi illi sunt a damnatis erroribus alieni*.

Tο. 3. pag. 316. & 317. IV. Cap. 1. ejusdem libri Jansenianam hæresim exponentes verba hæc adhibuimus: *Ait Jansenius impossibile esse, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium & consideratio peccati; & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbere .... Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit, voluntatis instinctus; propterea quod hæc duo tantum tollant indifferentiam judicii: ideoque sicut quacunque gratia præventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare*. Atque post unam, alteramve lineolam: *Nam sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti assentimur; neque necesse est, ut sequamur quod magis delectat*. Eademque pagina: *Satis quippe est ad profliganda scita Jansenii, sub parva delectatione veram potestatem agendi, atque sub delectatione victrici potestatem agnoscere reluctandi*.

Eodem tom. 3. pag. 344. V. Tertio autem capite productis Jansenii verbis hanc illationem depromo. *Ergo per Jansenium quisquis meretur, necessario abripitur a superiori delectatione; qui vero peccat, necessitate succumbit sub premente cupiditate, & tam meritum, quam demeritum nulla alia ratione dicitur liberum, nisi quia est voluntarium*. Opposita autem Jansenii doctrina Augustini hanc statuo adversus Jansenianos consecutionem: *Ergo docet Augustinus non posse cum necessitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum spectans ad mediorum electionem, non demeritum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna*. Huc spectant subjicienda proximo §. 4. quamvis hæc abunde demonstrant eos, qui ajunt nos efficacem gratiam constituere in delectatione indeliberata, *invincibili*, & *necessitante*, vel ratione omnino carere, vel oculis.

§. II.

Apertissime falsitatis convincuntur, qui ajunt negari in Scriptis nostris gratiam sufficientem *ab efficaci distinctam*.

To. 3. pag. 362. I. ENimvero libro IV. cap. 11. explicata gratiæ efficacitate, hæc addo de auxilio sufficienti: *Si carnalis delectatio, cui humana voluntas obstringitur, illius gratiæ delectationi prævaleat, frustratur hæc suo effectu, & redditur inefficax: & hæc est gratia sufficiens, cui liberum arbitrium quamfrequenter resistit*: quam sufficientis gratiæ descriptionem esse illam, quam tradunt Antoninus Massoulié, & quidam alii Thomistæ, constat ex §. 2. num. 5. & 6.

Tom. 3. pag. 108. & 236. II. Lib. XIV. cap. 8. rejecta gratia *Molinisticæ* sufficienti, hæc litteris trado: *Est ergo gratia sufficiens sensu Thomistico, ac nostra, illa, quæ dat posse, non velle*: & quamvis eo loci fatear, me discedere ab ea Thomistarum sententia, quæ tenet auxilium sufficiens, & efficax inter se natura, ac *specie* differre, ac potius amplectar sententiam alteram, quæ censet eamdem gratiam, quæ in uno est *efficax*, in altero esse duntaxat *sufficientem*; ostendi tamen §. 2. hanc assertionem meam a Theologis præstantissimis, inter quos eminent quoque Thomistarum nonnulli, plenissimis calculis approbari; atque in eo sitam esse nostram cum Medisis disceptationem, quod nos ad actum requirimus gratiam seipsa efficacem, non autem controversiam stami in deneganda, vel adstruenda distinctione illa *entitativa* divinorum auxiliorum. Ceterum quod ad præsentem rem attinet; eodem cap. 8. scripsimus: *Pare jure discrepamus a Jansenio circa gratiam inefficacem. Primo enim fatemur qualemcumque gratiam in hoc statu, sive parvam, sive magnam, esse gratiam Christi. Deinde defendimus dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit. Ac tandem per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax. Legendus Norisius in Jansenianî erroris calumnia sublata cap*. 4. Vide, num a Norisio latum, ut ajunt, unguem distemus.

Ibid. pag. 160. & pag. 161. III. Æque manifesta sunt, quæ leguntur eodem in capite: *Gratia sufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, ac pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, nisi reluctaretur perversa voluntas, foret efficax*. Et ibidem: *In pia illa affectione, quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari, tribuitur operis, non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non ita expedita, ut reapse prodeat in actum; quod ut diximus, non gratiæ defectus est, sed voluntatis humanæ obicem ipsi gratiæ opponentis*. Porro quod diximus de potentia non ita *expedita*, ut prodeat in actum, rectissime dictum esse, atque antea traditum a Theologis præstantissimis, & strenue vindicatum a Cardinali Norisio, demonstravimus capite 1. §. 2. num. 9. & seqq. necnon §. 4. num. 1. & 3.

Eod. volum. 3. pag. 311. 336. 341. 342. & 343. IV. Quid vero in dissertatione adversus hæresim Jansenianam, sive in XVII. libro? Scripsimus in Præfat. pag. 311. *Sincere enim, & absque sermonis ambiguitate tenendum est, nunquam justos deseri a Deo, nisi Deum ipsi prius deserant, nec deesse illis gratiam sufficientem, dum præcepta servare volunt*. Addidimus cap. 1. ut constat ex præced. §. justum habere potestatem perseverandi, & quidam a gratia sufficiente, *quacumque premente cupiditate*, atque sub gratia, quantumvis parva, dari *veram potestatem agendi*, cohærenter ad ea, quæ præmissa fuerant pag. 159. *cum minima gratia actuali posse homines resistere cuilibet concupiscentiæ*. Capite item 3. contra secundam Jansenianam statuimus hanc Augustinianam antithesim; *Augustinus agnoscit in hoc statu non solum adjutorium quo, sed etiam adjutorium* sine quo non, *sive pure sufficiens*. In eodem cap. 3. ad objecta Jansenianorum respondi: *Gratia sufficiens non dat* posse *conjunctum cum actu, & proxime completum, & expeditum, concedo. Non dat* posse *ab actu sejunctum, & incompletum, nego*. Et ne aliquis tardioris ingenii, & Augustinianæ Scholæ ignorans loquendi formulas, ad ea vocabula *posse completum atque expeditum* corrugaret obesas nares, advertimus iterum illam a nobis appellari potentiam *proxime* expeditam, *quæ ut ponat actum gratiam uberiorem non postulat*. Rursus prope finem illius thesis hæc scripsimus: *Sufficiens est gratia qualibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reipsa applicetur*. Quibus an lucidiora ad gratiæ sufficientis commendationem produci valeant, ignoro.

Tom. 3. p. 437. 438. 440. 445. V. Attamen de Gratia *sufficienti*, & quidem ut distinguitur ab *efficaci*, lib. 18. cap. 8. data opera pertractavi: ibique hæc mandavi litteris: *Justis sufficientem gratiam adesse, & neminem deseri a Deo, nisi ipse Deum deserat, cum omnibus Catholicis profitemur*. Item: *Illud tantum in quæstione versatur, num reapse auxilia sufficientia singulis omnino hominibus non solum parata sint & exhibita, verum etiam pro qualibet temporis circumstantia, & præsertim urgente præcepto collata*. Ibidem: *Haberi veram gratiam sufficientem, etiamsi non inspiretur a Domino sancta victrix delectatio, quemadmodum adversus secundam propositionem Jansenii propugnavimus, repetimus in præsentia*. Rursus: *Est ergo valde probabilis, & in Scholis recepta sententia, omnibus indiscriminatim dari sufficientis gratiæ adjutorium*. Iterum: *Deus pro omnibus ac singulis remedia salutis instituit, paravitque, exhibuit, & quantum est ex se nulli mortalium denegat superans illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem*. Præterea: *Cuilibet fideli, nisi libere ponat obicem, adest gratia orationis, qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata*. Erit ne posthac, qui absque turpissimo mendacio affirmare audeat nos a nomine gratiæ *sufficientis* abhorrere, quoniam illam alicubi appellavimus *inefficacem*? Erit ne, qui sine manifesta calumnia possit asserere, quod in hac gratia non fateamur veram recte agendi *potentiam*, quod gratiam *justis* auferamus, quod negemus singulis viatoribus *paratam* esse, atque *exhiberi*? Si erit qui hæc effutiat; negabit quoque solem in meridie splendescere.

§. III.

Decipitur, & allucinatur quisquis ait nos existimare aliquo præcepta esse justis impossibilia.

I. JUstis siquidem *sufficientem* gratiam adesse testati sumus in locis præcedenti §. laudatis. Quid enim his verbis expressius: *Sincere & absque sermonis* Tom. 3. p. 311. 317. 437. *ambiguitate tenendum est, nunquam justos deseri a Deo, nisi Deum ipsi prius deserant, nec deesse illis gratiam sufficientem, dum præcepta servare volunt*? Quid iis luculentius: *Quacunque premente cupiditate potest justus perseverare*? Quid clarius illis: *Justis sufficientem gratiam adesse, & neminem deseri a Deo, nisi ipse Deum deserat, cum omnibus Catholicis profitemur*? Profecto hæc tantum accusatoribus universis ora occludunt.

Tom. 3. p. 328. II. His adde quæ scripsi adversus primam Jansenianam lib. 17. cap. 3. Ipsam enim propositionem refutavi ea Augustini verbis lib. de Fide contra

Manichæos capite 16. *Quis non clamet stultum esse præcepta dare ei, cui liberum non est quod præcipitur facere, & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas jussa complere?* Serm. 191. de Temp. *Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid a Deo esse præceptum.* Lib. de Nat. & Grat. cap. 43. *Non igitur Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet & facere quod possis, & petere quod non possis.* Ostendi æquitatem censuræ, qua Sedes Apostolica eamdem propositionem declaravit *temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam*, primum ex Scripturis, Deut. 30. 11. Matth. 11. 30. & ad Corinth. prima 10. 13. Deinde ex Tridentina Synodo sess. 6. cap. 11. Insuper ex damnatione Bajani articuli 54. Insuper ex Patribus, ex Theologis, ex naturali ratiocinatione. Quid ultra a viro Theologo præstandum erat?

Ibid. pag 312. 313 & 314. III. In solvendis vero Jansenianis argumentis passim veritatem Catholicam inculcavi, modo scribens, *Justi gratiam frequenter inspirantem voluntatem bonam habent, igitur & potestatem*: modo negans *non esse potestatem bonorum operum sine gratia per se efficaci*: modo addens, *Adest justis sufficiens gratia ad orandum, cum habent notitiam præcepti, cupiunt illud implere, atque propriam agnoscentes infirmitatem ex hujus consideratione ad implorandum omnipotentis Dei adjutorium moventur*. modo reponens, *Nego deesse justis potentiam implendi præcepta, dum illis subtrahitur gratia efficax, per quam eadem præcepta actu adimplent*: modo subjiciens, *In victrici delectatione*, qua carens justi dum cadunt, *non constituimus gratiam sufficientem, quæ dat posse, sed gratiam efficacem, quæ facit ut faciamus; gratiam autem illam sufficientem ab operatione sejunctam agnoscimus etiam in voluntate parva & invalida*. Quare hæc omnia conviciatores prætereunt? Quare unum saltem non proferunt?

Tom. 3. p. 446. IV. Non tantum justis, verum etiam cuilibet fideli arbitror adesse gratiam orationis, *qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata*; id enim peculiari propositione demonstravi libro XVIII. cap. 8 ratiocinationem istam producens: *Fidelis enim credit sibi mandata a Domino esse præscripta; novit scriptum in Evangelio:* Petite, & dabitur vobis; *& nisi superbe de se præsumat, propriam infirmitatem agnoscit, & retrahentem a bono concupiscentiam experitur. Atqui si credit, nec superbe præsumit, habet gratiam sufficientem ad orandum; ut enim Augustinus scribit de Grat. & lib. arbitrio cap.* 16. Ipsa est fides, quæ orando impetrat; *& epist. ad Asellicum*, Utilitas legis est, ut homines de sua infirmitate convincat, & gratiæ medicinam, quæ in Christo est, implorare compellat. *Igitur nisi fidelis præsumptionis obicem ponat, gratiam habet orandi, eaque nisi in pœnam liberæ elationis non caret*. Credo autem neminem existimaturum esse me adeo stupidum, adeo insanum, ut justos eo auxilio destitutos esse putaverim, quod singulis fidelibus nisi tumescentes superbia sponte illud abjiciant adesse contendo.

Tom 3. p. 445 446. 467. V. Omnem insuper fidem superat, quod affirmaverit præcepta Dei esse *impossibilia* justis gratia sufficienti fultulis qui docet nec *impossibilia* dicenda esse hominibus sceleratissimis, si gratia auxiliatrice justo Dei judicio priventur. Constantissima est autem sententia nostra, omniumque Augustinensium, ac Thomistarum, posse quemlibet impium converti, *etiamsi gratia careat*, quoniam potest gratiam ipsam recipere. Demonstravi hoc prælaudato cap. 8. ex *Justificatione* Lovaniensium, atque Doctoris Angelici auctoritate. Vide sup. 2. §. 4 num. 4 addidique in hoc Opere Goneti, Lemosii, Alvaresii, Gonzales Sylvii, aliorumque idem asserentium verba sole splendidiora. Scripsi insuper priori in loco: *Neque dicas illusorie hoc dici, si auxilium quoque divinum nobis desit. Deest quippe nobis volentibus, & libere ponentibus impedimentum, cum simus etiam sine gratia liberi ad malum, quod optione nostra eligentes Domino vocanti, & extendenti manus suas dorsa vertimus.* Et rursus: *Respectu bonorum operum, fentio carentem auxilio sufficienti non habere potentiam proximam, peccare tamen illorum omissione, quoniam ejus* impotentia *est libere volita; nam ideo non potest, quia prava erga malum voluntate ponit potentiæ proximæ impedimentum.* Post pauca: *Ceterum potentia* remota *semper in hac vita superest cuilibet peccatori, quoniam adjuvari potest a Deo, & quæ* per amicos possumus, aliqualiter per nos possumus, *ait S. Thomas* 1. 2. *q.* 109. *art.* 4. *ad* 2. *At dicis, quid si amicus nolit opem ferre? Respondeo Deum non defuturum, nisi tu ponas impedimentum.* Itaque non tantum justis, verum etiam fidelibus universis, immo & hominibus improbissimis divina præcepta *possibilia* esse firmissime profitemur.

§. IV.

Propugnari in Scriptis nostris non tantum sufficientem *gratiam, cui voluntas resistit, sed etiam libertatem* indifferentiæ *persistentem sub gratia* victrici, *fateri cogitur quilibet, quantumvis pervicax, criminator.*

I. De sufficienti auxilio egimus §. 2. & proxime præcedenti. Ad libertatem vero persistentem sub delectatione victrici spectant, quæ §. 1. producta sunt. At occurrunt in libris nostris alia quamplurima, quarum aliqua commemorabimus. Lib. IV. cap. 13. pertractans de libertate cum gratiæ adjutorio concilianda ita loquor: *In sensu Jansenii sub dominata* Tom. 1. p. 351. *concupiscentiæ, aut gratiæ consistit libertas a coactione, quoniam homo peccat culpabili cupiditate, & recte agit victrici delectatione: neque cogit arbitrium cupiditas, vel delectatio. Hæc est perversa doctrina Jansenii.* Adversus hanc doctrinam ibidem statuo non tolli auxilio efficaci libertatem *indifferentiæ*, quoniam sub eo *remanet in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum*, explicans quomodo id contingat, ratione scilicet rursus exposita cap. 1. §. 3. num. 8. &, quoniam illam inscius Anonymus nostram commentationem putavit, testimoniis Doctoris Angelici confirmata.

II. Rursus lib. XII. cap. 10. posteaquam egimus Tom. 1, p. 507 508. 509 510. de libertate primi hominis, & universim statuimus, quidquid *ex necessitate agitur, non posse opus liberi arbitrii appellari*, explicata libertate *a necessitate*, quam diximus sitam esse *in potestate eligendi hæc vel illa media etiam ad invicem contraria*, hæc quadratis verbis enuntiavimus: *Errant turpissime Calvini & Jansenii gregales, qui putant libertatem cum necessitate consistere*. Et ne lividus conviciator posset criminari, tegi a nobis callida simulatione errorem talia asserendo de libertate Adæ, quam nec Novatores necessitati alligarunt, hoc addidi fidei nostræ ineluctabile testimonium: *Eadem a necessitate libertas etiam in hoc infirmitatis statu certissime perseverat. Etenim Deus, ut Augustinus ait in* VIII. *de Gen. ad lit. cap.* 23. *nunquam ita punit voluntatem malam, ut natura periret dignitatem*. Scripsi item eo loci: *Augustinus in hoc statu miseriarum non negat libertatem indifferentiæ*: dixi rursus, *libertatem a necessitate reperiri tam in bonis, quam in malis, nec sine illa meritum dari*: iterum vero, *Libertas a necessitate etiam post Adæ prævaricationem in hominibus perseverat*: pariter, *Jansenianos, ac Novatores reliquos liberum arbitrium non meliorem sano putasse, dum ausi sunt dogmatizare voluptatem ita animum dejicere, ut necessario moveatur, nec potis sit contranti*: ulterius, *Motus liber erit tantummodo, ubi sit in voluntate potestas illum cohibendi*. Non poterat libertas *a necessitate* evidentius describi, manifestius doceri, &, absit invidia verbo, enucleatius exponi.

III. De Pelagiana hæresi, seu lib. 14. cap. 5. propositionem num. 4. enuntiavi, prout sequitur: *Non* Tom. p. 138. *est connumeranda inter errores Pelagii indifferentia liberi arbitrii; nisi ita accipiatur, ut respectu sola naturali facultate possit ex æquo bonum & malum*. Quam propositionem sic probo: *Demonstratur prima pars; quia hæc est communis liberi arbitrii* notio, *ut sit potestas animi libera ad faciendum, vel non faciendum: unde juremerito damnata est Janseniana propositio, quod ad merendum, vel demerendum in hoc statu non requiratur libertas indifferentiæ, dummodo arbitrium sponte & voluntate velit; ita ut libertas cum necessitate consistat. Quem errorem non semel in hoc Opere profligamus, & rursus insectabimur, cum ad hæresim Jansenianam perventum erit.*

IV. Liberavi autem fidem meam: nam ad 3. Jan- Ibidem Tom. 1. p. 319. senii propositionem, ubi demonstravi per Jansenium, *tam meritum, quam demeritum nulla alia ratione dici liberum, nisi quia est voluntarium*, apposui Augustinianam illam antithesim: *At magnus Augustinus, quamquam fatetur*, tanto esse ad quæcunque mala perferenda quemque iniquorum duriorem, quanto in eo major est cupiditas mundi; & quemquam justorum tanto esse ad quæcunque mala perferenda fortiorem, quanto in eo est major caritas Dei, *in libro de Patientia, capite* 17. *Quamquam docet in hoc statu, in qua caro concupiscit adversus spiritum, in tali certamine laborantes, ac periclitantes indigere gratia*, quæ carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat, *De corrept. & grat. cap.* 12. *Quamquam in voluntate, prout naturali instinctu fertur in finem, agnoscit* congenitam libertatem immutabilis voluntatis, *lib. 6. Op. imperf. num.* 11., *nihilo tamen minus liberum arbitrium, cujus proprietas est mediorum electio, negat liberum habere motum*, nisi potestatem habeat motum suum cohibendi, *lib.* 3. *de lib. arb. cap.* 3. *negat esse peccatum*, unde non est liberum abstinere: *negat hominem, quandiu in corruptibili corpore rationa-*

lis an-

hit animæ detinetur, non posse resistere gratiæ. *De nat. & grat. cap. 67. Ergo docet Augustinus non posse cum necessitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum spectans ad meliorum electionem, non demeritum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna. Sed de his plura cap. 2. & 3. præced. dissert. de H. Luthero-Calviniana.*

V. Nolo ex loco nupertime laudato plura exscribere, jam enim parcendum est nimiæ accusantis erubescentiæ. Duas tantum propositiones ibidem demonstratas producam: quarum una est, *Pertinet ad libertatis essentiam posse agere, non vero posse peccare, quod inest libertati creaturarum ob istarum imperfectionem:* altera autem, *Libertas indifferentiæ superius explicata requiritur etiam in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum.* Si legeris librum XVII. seu tom. 3. a pag. 265. usque ad pag. 299. adinvenies harum positionum prolixam explanationem, copiam argumentorum uberrimam, & eorum, quæ Janseniani opponunt, plenissimam refutationem. Vocant itaque album nigrum, & nigrum album, qui ajunt a nobis denegari libertatem indifferentiæ, eamque in hoc statu non requirere ad merendum, vel demerendum.

Tom. 3. p. 275. & 299.

§. V.

Nunquam tanto ingrati animi vitio peccavimus, ut negaverimus piissimum Jesum *esse omnium omnino hominum* Redemptorem.

Tom. 2. p. 388. I. Agens enim ego lib. V. cap. 1. de antecedenti voluntate, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, produxi præter alias hanc afferti mei probationem: *Validissime probatur propositum ex quo Christus pro omnibus hominibus mortem subierit. Id in libro de Heresi Janseniana adversus quintam propositionem sumus demonstraturi. Nunc satis est Jansenii dogma brevissime refutare. Ac primo apponitur illud Pauli testimonio:* Unus est mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus: *quod de solis prædestinatis non potest intelligi; quum nos hortetur Apostolus ad orandum pro omnibus, etiam reprobis ac perditissimis. Rursus idem Apostolus 2. ad Corinth. cap. 5. v. 14.* Si unus, *inquit*, pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. *Probatur hoc Pauli testimonio omnes Adæ posteros originalem culpam contrahere, ut constat ex lib. 6. Augustini contra Jul. cap. 4. & ex 20. de Civit. Dei cap. 6. Igitur sicut omnes in Adam mortui sunt, ita Christus pro omnibus mortuus est, &c.* Quamquam vero Anonymus ægre ferre videtur, antecedentem illam voluntatem a nobis exponi per institutionem, ac præparationem, non vero per actualem distributionem sufficientis auxilii; hæc tamen universali redemptioni nil derogat, quoniam sententia nostra, *Quisquis non adjuvatur a Deo per gratiæ subministrationem, queri debet de prava sua voluntate, non de ipso Deo beneficentissimo gratiarum suarum largitore;* quam propositionem & enuntiavimus, & pluribus argumentis veram ostendimus

Vide ea. lib. 18. cap. 8. prop. 7. ne repetam, quod evidentissime demonstratum est cap. 1. hujus dissert. §. 6. ita voluntatem *antecedentem* exponi a doctissimis Thomistarum, atque ab universis Ægidianis; quæstionem vero de gratia, actu omnibus collata in utramque partem salva fide ac pietate agitari; negantem assertionem, fatentibus adversariis, tradi ab Augustino, Fulgentio, Prospero, ac Theologis bene multis: ad libellam denique Scholasticarum opinionum, quæ variæ sint & oppositæ, non esse fidem catholicorum dogmatum exigendam.

(p. 419. & 455.)

Tom. 2. p. 11. II. Demonstrans insuper transfundi ad posteros Adæ originale peccatum, ita ratiocinationem, quam paullo ante tetigi, adversus Pelagianos adhibui: *Alterum argumentum sumitur ex iis locis, in quibus ostenditur Christum Dominum universos Adæ posteros redemisse, & pro omnibus mortuum esse: quod affirmat Apostolus quinto ad Rom. capite vers. 9.* Christus pro nobis mortuus est, ergo omnes mortui sunt. *In qua universali sententia etiam parvulos comprehendi nemo non videt.* Addidi eo loci plura testimonia Augustini eadem argumentatione Pelagianos urgentis; ac similia conscripsi tom. 3. pag. 347. tom. 5. pag. 449. & aliis in locis. Ex quo autem Christi redemptio, & ipsius morientis benefica voluntas non minus late, quam Adami peccatum, extendatur, validissime Jansenianam hæresim revinci & profligari demonstrat Stephanus Dechamps lib. 3. disp. 7. cap. 3. Næ ergo hæresim sinu fovemus, quam letbali jaculo invadimus?

De-champs pag. 458. & seqq.

Tom. 3. de Th. Disc. pag. 317. & 330. III. At ne credas, me hoc uno argumento quintam Jansenianam propositionem oppugnasse. Statui adversus illam Catholicam theorema, *Augustinus Christum pro omnibus & singulis pretiosam sanguinem effudisse innumeris locis commonstravit.* Quibus id momentis ostenderim, legi potest lib. 17. cap. 3. Per omnes etiam notas, quibus quinta illa propositio damnata & confixa est, singillatim discurrens illarum omnium æquitatem confirmavi multiplici genere argumentorum, concludens: *Igitur Janseniana thesis opponitur veritati, quæ ubique conclamat Christum universi humani generis Reparatorem ac Redemptorem, clamat ore Apostolico, clamat oraculis Conciliorum, clamat omnium Patrum sermone, clamat denique concordissimis Scholasticorum enuntiationibus.*

IV. Instituta illa contra Jansenium dissertatione haud contentus, iterum pro universali Redemptione pugnavi lib. 28. cap. 9. & Jansenianum dogma appellavi *immitem rigidamque sententiam, a Tridentina Synodo sess. 6. prædamnatam, contumeliosam Christo, ejusque flagrantissimæ & maximæ caritati derogantem, contrariam divinis Scripturis, impiam, blasphemam, & repugnantem traditioni Patrum universorum.* Postquam vero hæc omnia demonstravi, plura simul argumenta rationi juncta conglomerans scripsi: *Adversatur tandem placitum illud hæreticorum rationi, quæ petitur ex originali peccato, cui omnes filii Adam nascuntur obnoxii: ex oratione, quam pro omnibus tenemur offerre: ex Ecclesia, quæ in sui gremium quoscunque excipit: ex Evangelii prædicatione per universum terrarum orbem: ex Domini JESU nomine: ex Mediatoris officio: ex Judicis potestate, ex Sacrificii ejus valore; ex caritate, qua proditorem amplexus est, qua pro crucifixoribus oravit, qua tota die ad populum non credentem, & contradicentem manus extendit.*

Tom. 2. p. 448.

V. Omnes denique ingenioli mei conatus intendi, ut undique subverterem Socinianorum *de Christi satisfactione* hæresim perniciosissimam: quod præstiti eodem vol. 5. peculiari dissertatione. In qua licet de *veritate* potius Redemptionis, quam de illius *universitate* pertractetur: ubique tamen inseruntur, quæ universitatem ipsam commonstrant, præsertim pag. 370. 380. 393. & 399. quæ omnia poterit ibidem expendere quisquis ampliora & locupletiora sententiæ fideique nostræ munimenta requirat, etsi nescimus quid amplius, quid locupletius dictis possit rigidissimus ac severissimus adversarius expetere.

Eodem tom. 5. a pag. 305. usque ad 341.

CONCLUSIO.

In libris *de Theologicis Disciplinis* non traditur Jansenianum duplicis delectationis systema, neque ulla ratione probantur quinque propositiones inde fluentes, & ab Ecclesia proscriptæ; sed aperte systema illud rejicitur, ac propositiones istæ omnino perspicue, & luculenter damnantur, reprobantur, & refutantur.

DEMONSTRATUR.

Jansenianum duplicis delectationis systema est, utramque delectationem, *spiritus* & carnis, ita invicem pugnare, ut earum conflictus nequeat sopiri, nisi altera alteram superaverit; quæ autem victrix est, habeat voluntatem sibi necessitate invincibili obsequentem, nec alia ratione liberam, nisi quia non cogitur, sed volt, atque trahitur voluptate; quæ vero minor est gradibus, veræ potestatis agendi sit expers. Quare in hoc Janseniano systemate justis, etiam conantibus, & volentibus, si desit illis victrix delectatio, & gratia efficax, *impossibile* est divina observare præcepta, & necessum est a justitia deflectere. Nulla est etiam in eo systemate gratia sufficiens, cui voluntas resistat, quoniam si concupiscentiæ sancta delectatio prævaleat, voluntas *necessitate* obtemperat gratiæ; si autem prævaleat concupiscentia, caret voluntas ea gratia, cui valeat obtemperare. Quum vero præponderante sancta delectatione bonum *ex necessitate* operemur, & premente robustiori cupiditate, in ipso Jansenii systemate, operemur *ex necessitate* malum; neque in hoc statu, in quo caro concupiscit adversus spiritum, admitti *libertas indifferentiæ*, seu potestas agendi & non agendi, his omnibus positis, quæ requiruntur ad opus: ideoque hæc libertas minime necessaria est ad merendum, vel demerendum: ac videtur esse commentum Semipelagianorum, qui rejecta delectatione victrici, auxilium indifferens ad omnia bona opera, etiam ad fidei initia admittebant. Quibus demum denegatur victrix & invincibilis gratia, bene agere, ac perseverare non possunt, neque eorum salutem vult Deus, qui illis hanc gratiam denegat: quam ut obtinerent Christus mortuus pro solis electis nec oravit, nec sanguinem fudit, nec pretium obtulit redemptionis. Hanc esse Jansenianam hæresim constat ex primo capite.

Contra in libris *Theologicarum Disciplinarum* asseritur superiori delectatione non injici libero arbitrio vinculum *necessitatis*: sub delectatione victrici consistere *potestatem ad oppositum*: dari sub parva delectatione

tione *veram vellæ agendi potentiam*, & sub delectatione victrici *veram potestatem reluctandi*. Affirmatur justos nunquam deseri a Deo, nisi prius ipsi Deum deserant: habere *gratiam sufficientem*, dum volunt servare præcepta, & qualicunque *premente cupiditate*, aut tentatione pulsante, posse in bono perseverare. Propugnatur *sufficiens* gratia, cui voluntas resistit. Defenditur necessaria ad merendum, vel demerendum *libertas indifferentiæ*: denegatur hanc esse commentum Semipelagianorum: vindicatur a Novatorum argutationibus, atque inter Catholicæ fidei dogmata recensetur. Totius demum humani generis redemptionem, quæ ad omnes omnino homines extenditur, non uno, aut altero tantum loco, sed in permultis, atque in repetitis de hoc argumento lucubrationibus pro modulo nostro defendimus, tradidimus, propugnavimus. Id vero in hoc secundo capite quisquis oculos non habet lippicoses, vidit, atque pervidit.

In libris ergo *Theologicarum Disciplinarum* nec traditur systema duarum delectationum *invincibilium*, ut fabricatum est a Jansenio, neque quinque hujus propositiones probantur: sed systema illud subvertitur, & quinque propositiones rejiciuntur omnimode, & oppugnantur; quod erat demonstrandum.

§. VI.

Scrupuli criminatorie evelluntur, atque eradicantur.

Jans. Red. pag. 18. sive p. 2. art. 6.

POsteaquam Anonymus me rursus initio articuli 6. appellavit *novitatum studiosum defensorem*. Se utentem *variis flexibus* ad Jansenianum errorem aliquatenus emolliendum, ait se daturum operam, *ut omnibus manifestum fiat doceri a me famosum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis pro graduum superioritate invincibilibus*. Quod ita evincere nititur: *Primo in conflictu duarum delectationum, quas admittit* F. Berti, *anceps & pendula debet esse voluntas, donec a robustiore in unam partem deprimatur.* „ Cum trahitur (*inquit*) animus delectatione sancta & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat. „ *Tom.* 3. *lib.* 14. *cap.* 11. *pag.* 203. *Atque ita consequenter agnoscit delectationem, quæ fortior est, semper debiliorem oppositam superare.* „ Nullus enim, *pergit ibidem*, nisi a fortiori vincitur & superatur. „ Hoc est primum adversarii argumentum.

Proprium esse eorum, qui aut ignorantia, aut invidentia excæcantur, veritati objicere novitatem, etiam illi commonstrant, qui docente Domino Mar. 1. 27. ajebant: *Quidnam est hoc? Quænam doctrina hæc nova?* In conflictu duarum delectationum pendere ancipitem voluntatem, nisi una alteram superet, neque consequi opus, nisi delectatio victrix accedat, docuerunt viri doctissimi prælaudati cap. 1. §. 2. Macedus nempe scribens, *Augustinum delectationes carnis apponere delectationibus spiritus, in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare*: Mansius ore omnium Augustinensium affirmans, *non posse voluntatem plene imperare actus subsequentes, sed inter duos amores fluctuare, nisi amor honesti superet contrarium amorem*: Gonzales, aliique Thomistæ a Gravesonio laudati docentes gratiam nunquam fore efficacem, nec voluntatem recte operaturam, *nisi gratia majores efficacia gradus habeat, & superet gradus obstinationis*: Antoninus Massoulié demonstrans itidem nunquam gratiam fore effectricem, *si resistentiam voluntatis omnino non vincat*: Auctor Operis inscripti, *Le disciple pacifique*, plurimum commendans sententiam docentem, *que la même grace qui surmonteroit trois ou quatre degrez d'obstination, parce qu' elle seroit dans un degré très propre pour le surmonter, pourroit n'avoir pas la même convenance, ni par consequent le même effet & le même succès, si elle trouvoit six degrez d'opposition, d'obstacle, & de resistance*: S. Thomas docens voluntatem non moveri a congruo, & convenienti bono, *nisi sua vi superet vim, & effrenis concupiscentiæ impetum*: Augustinus demum sæpenumero affirmans gratia inspirari *certam scientiam, & victricem delectationem*, fieri, *ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntas spiritus vincat*, atque *ut plus delectet, quod Deus præcipit, quam delectat quod impedit*. Ergo quod inter delectationes sit pugna, & quod fortior alteram superet, nec Janseniana doctrina est, nec nova, nec quæ commovere debeat theologum vel mediocriter eruditum. Jansenii error, & hæresis delectationi, quæ alteram vincit, alligat *necessitatem antecedentem & physicam*: quam a nobis rejici rursus ostenderem, nisi ea præcedenti §. 1. & 4. atque ex tota hac dissertatione manifestissimum foret. Vide ergo quam facile Anonymi diluatur objectatio: *Agnoscit F. Berti delectationem, quæ fortior est, semper debiliorem oppositam superare*; voluntati necessitatem inferendo, aut auferendo liberam ad oppositum potestatem; nego: neque inferendo necessitatem ineluctabilem, neque auferendo liberam agendi & non agendi potentiam, concedo. Si adversus propugnatores gratiæ per se efficacis objicias: *Hæc gratia conjuncta est cum actu, superat contrariam concupiscentiam, atque a nullo duro corde respuitur, ergo est invincibilis*; respondebunt Thomistæ falsissimam esse consequentiam, quoniam cum hæc gratia effectrix subministretur, ut voluntas agat, & agat *cum libertate indifferentiæ*, non aufert antecedentem reluctandi potentiam. Idem nos respondemus: quo autem jure §. 3. primi capitis, aliisque in locis amplissima explicatione declaravimus.

II. Ne credas, melioris notæ esse alia adversarii sophismata. Opponit secundo loco: *Docet delectationum vim ac robur ex graduum superioritate oriri, ita ut una sit altera eo fortior, quo pluribus gradibus eam superat; nec ipsi placet, quod nolunt Thomistæ in gratia gradualitatem agnoscere. Deinde totam gratiæ efficaciam in graduum numero reposuit cum Jansenio, ita ut efficax aut inefficax sit eadem gratia, prout concupiscentia, quæ adversus eam pugnat, pluribus, aut paucioribus constat gradibus tom.* 3. *pag.* 149. *in æquali tamen gratiæ, & concupiscentiæ gradu, gratia concupiscentiam prævalere contendit, propter eam quam subjicit rationem, ib. pag.* 203. *quia, inquit*, homo etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum, quam ad bonum inclinationem. *In hoc sane non contradicit Jansenio, neque ab illo recedit, in casu enim assignato, cum major illa ad malum inclinatio concupiscentiæ pondus augeat, mirum non est quod tunc gratia prævaleat concupiscentia, cum sit robustior.* Jans. Red. pag. 18.

Fateor me hæc omnia docuisse, sed miror Aristarcham nostri temporis nescire quod similia docuerint viri doctissimi, & orthodoxi. Adeat rursus §. 2. capitis primi, ac totum §. 8. ac intelliget non hastas se jacere, quæ umbonem penetrent, sed scapulas, quæ repelluntur uno, ut inquiunt, digitulo. Admitto gradus concupiscentiæ, & gratiæ, quos rejiciunt Thomistæ aliqui, non tamen omnes: at doceo tom. 3. pag. 317. *nullam delectationem injicere vinculum libertati*: doceo *impium, quacunque gratia præventum posse reluctari, & justum quacunque premente cupiditate posse perseverare*: doceo *necessum non esse ut sequamur quod magis delectat*: atque id innumeris aliis in locis, demonstravi, ut constat ex citato §. 8. atque ex primo hujus capitis. Systema Jansenianum in hoc fuisse reprobatum, quod superiori delectationi tribuerit talem determinationem ac motum, *ut voluntas ei nullatenus possit suum denegare consensum*, fatetur ipse Anonymus pag. 20. ac in toto fere articulo primo; nos vero art. 3. primi capitis id non asserimus tantum, sed insuper invictissime demonstravimus. Ab hac ergo labe purgatum systema duplicis delectationis relativæ perperam quatitur: atque ita quod in ore Jansenianorum blasphemum est, in ore Augustinensium est orthodoxum, haud secus ac systema gratiæ victricis, quod in ore Calvini est hæreticum, in ore Thomistarum est catholicum: nam quemadmodum Thomistæ propugnando gratiam efficacem negant necessitatem illam, quam gratiæ efficaci adnectit Calvinus; ita Augustinenses propugnando systema victricis delectationis negant necessitatem, quam victrici delectationi adnectit Jansenius. Hinc vir sapientissimus, atque doctrina ac dignitate conspicuus, illud de prædicto, aliisque Adversarii objectis, innixis nostro duplicis delectationis systemati, judicium protulit: „ Il principio degli errori circa la grazia si pone dal Censore nelle due dilettazioni relative, e indeliberate; quando non dee riporsi in quelle precisamente, ma come necessitanti di necessità fisica, e antecedente, senza lasciare la liberta d'indifferenza, ma la sola *a coactione*, a seguir ciò, che più diletta. E tutto questo complesso esser la fonte delle cinque proposizioni dannate in Giansenio, si raccoglie dalle stesse proposizioni; altrimenti la Chiesa avrebbe recisi i rami, e lasciata intatta la radice del male, contra ogni regola di buon governo. E abbenchè il Tournely, seguito forse dal Censore, coll' autorità di Giansenio, e de' Giansenisti si sforzi di far vedere insegnar quelli la dilettazione vincitrice relativamente a gradi, e da questa nascere i loro errori circa la Grazia; ciò non ostante non tutto ciò, che scrivono Giansenio, e i Giansenisti, sono errori, siccome nè meno tutto ciò, che scrivono Calvino, e Lutero: e la fonte de' loro errori non dee prendersi dall' uno, o dall' altro testo, ma dal intiero contesto della dottrina, e nel particolare di Giansenio da quelle parole nel lib. 2. *De Gratia* cap. 1. *Tam impossibile est voluntati, ut bene velit, & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracta ut recte gradiatur, vel avi ut volet sine alis*. Il che, come vede qualsisia, importa una necessità fisica e antecedente,

cedente, che leva la libertà d' indifferenza all' opposto. Quindi insegnando puramente i PP. Bellelli, e Berti il sistema delle due dilettazioni indeliberate, e relative, ma negando apertamente questa fisica, e antecedente necessità di seguire ciò, che più diletta, e sotto la maggior dilettazione difendendo la libertà d' indifferenza; chiaramente ne segue, non seguir loro il funesto, ed erroneo principio in materia della Grazia da Giansenio insegnato, e difeso. „ Idem alii viri clarissimi tradiderant, non Itali tantum, sed Galli etiam, qui oculis non lividis scripta nostra legerunt. Ex dictis hominem ad statuendas calumnias cerimonium, scriptaque nostra expilantem, suismet spiculis compungimus. Jansenius ita instituit duarum delectationum conflictum, ut voluntas nullatenus possit robustiori, & quæ gradibus aliam superat, obluctari. Non sumus ergo Janseniani, dum negamus in illa delectationum conflictatione non posse voluntatem resistere superiori ac victrici.

Jans. Rediv. pag. 185. III. Præterea opponit Anonymus, *quod doceam cum Jansenio indeliberatas esse gratiæ & cupiditatis delectationes. Quoad cupiditatis motus, hos rationis usum antevertere nimium gravi experientia omnibus compertum est. Quoad vero gratiæ delectationem, docet* (de me loquitur) *speciatim eam esse indeliberatam, tum quia Deus illam excitat in corde hominum, tum quia delectatio illa voluntatis humanæ prævenit motum.* Quædam hic ex meis libris exscribit, præsertim quod legitur tom. 3. pag. 151. *Hæc itaque delectatio & caritas prævenit motum voluntatis, & est deliberata duntaxat, cum voluntas huic præmoventi dilectioni libere obtemperat, & prosequitur opus, ad quod trahit faciendo ut delectet, quod antea non delectabat.* Deinde, quoniam dixi nonnullos Theologos docuisse hujusmodi delectationem eodem momento, quo gratia movet voluntatem, esse deliberatam, sed posse hanc sententiam cum nostra conciliari, si dicamus gratiam, *quatenus est ipsa misericordia movens & caritatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjunctam esse*, si autem consideretur ex parte nostri, *esse dilectionem ipsam, simul a Dei inspiratione, & a voluntate nostra promanantem*; fervescens fellis evaporatione ait, *ea omnia a me proferri ad fraudem, & fucum faciendum.* Theologos, qui victricem delectationem admittunt, addere *delectationem illam totam esse deliberatam*: a me doceri *conceptis terminis indeliberatam* esse: absque ullo *animi candore cum supradictis Theologis societatem inire*. Quid plura? me Janseniano systemati adhærere, & hæc satis esse perspicua.

Nolo formicas, muresque imitari repetendo mordentem, quod lib. 2. *de iracundia* Seneca esse ait *pusilli & miseri hominis*. Rejecta sunt hæc omnia cap. 1. §. 7. satis superque. Siste paullulum, vir egregie, & quod sacra monent Proverbia, & lex præcipit Evangelica, *Locum da iræ*; ac reminiscere illius moniti, nec damnatis propinanda esse venena, nisi melle circumlita. Nunquam audisti Thomistas docentes, liberum arbitrium ad receptionem gratiæ efficacis *passive* se habere, *libere* autem, dum assentitur, & gratiæ cooperatur? Nunquam Vasquesium asserentem motum voluntatis a gratia excitatum *indeliberatum* esse, ut prævenit consensum nostrum, *deliberatum* vero, dum voluntas eidem motui obtemperans assensum præbet? Nunquam Bellarminum scribentem, Gratiam ut inspirat bonam voluntatem esse excitantem, nec nos ad illam *libere concurrere*, dum vero nobiscum cooperatur, conjunctam esse *cum perfecta*, & *deliberata electione*? Nunquam Augustinum ajentem, Deum operari *sine nobis* ut velimus, nobiscum vero cooperari *cum volumus, & sic volumus ut faciamus*? At hæc nos, quibus fucum, fraudemque objectas, scripsimus eadem pagina 151. a te prætermissa. Ne ergo flammam in pilis leporinis scirpisque excites. Inspiratio sanctæ dilectionis est gratia: quatenus est a Deo operante sine nobis, est *indeliberata*; quatenus nobiscum cooperatur *deliberationi* nostræ conjuncta est. Hæc eodem capite 8. lib. 14., unde perpauca exscripsit, semel, iterum, ac tertio tradidi. Pagina enim 140. scripsi: *Gratia alia est* præveniens, subsequens *alia*. *Prima est qua Deus in nobis operatur priorem motum sanctæ cogitationis, ac dilectionis. Secunda est illa, quæ priorem illum motum subsequitur, ut homo opus salutare perficiat.* Huic gratiæ nos libere assentiri demonstramus ex Tridentino Concilio sess. 6. cap. 5. Pag. 151. verba, quæ mutilata affert, sunt hujusmodi. *Si gratia accipiatur ex parte Dei, quatenus est ipsa misericordia movens, & caritatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjuncta est, & hoc sensu ait Augustinus*, Ut velimus sine nobis operatur. *Si consideretur ex parte nostri, est ipsa dilectio simul a Dei inspiratione, & a voluntate nostra promanans, a voluntate tamen, ut a Deo intime præsente præmota; atque ideo sequitur Augustinus*, Cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum cooperatur.

Quare, ut supra dictum est, Gratia, quæ prævenit caritatem, est caritas Dei, sive ipse Deus nobis spiritum suæ dilectionis inspirans; & gratia præveniens opera liberatis est ipsa bona voluntas, & caritas nobis inspirata. Prima scilicet gratia præveniens, & sine nobis a Deo inspirata, *omnem nostram deliberationem antevertit: altera*, idest, gratia adjuvans, qua Deus nobiscum cooperatur, *cum ipsa* DELIBERATIONE *conjuncta est, comparate ad opera, quæ consequuntur, libertatis & meriti.* Pagina item 156. *Nos dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem, quatenus inspiratur a Deo, & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, nisi accedat liberi arbitrii deliberatus assensus, firmissime tenemus; cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis. At hæc delectatio victrix conjuncta est cum* DELIBERATIONE *comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato.* Tria ergo evidentissime constant. Primum, a nobis dici delectationem *indeliberatam*, ut est gratia præveniens, & inspiratur a Deo; sed *deliberatam*, ut est a voluntate cooperante gratiæ adjuvanti; ideoque Anonymum esse aut stupidum, aut mendacem. Alterum, neminem Theologorum asserere *totam delectationem esse deliberatam*, quatenus inspiratur a Deo; quum bona voluntas inspiretur a Deo *sine nobis* libere operantibus, ut Augustinus docet adversus Pelagianos; ideoque adversarium, quem nunquam existimarem Pelagianum esse, vix Theologicum compendiolum, quale traditur in Clericorum Seminariis, lectitasse. Tertium, non esse perspicuum, quod nos adhæreamus Janseniano systemati; sed perspicuum esse, quod *Jansenismi Redivivi* auctor sit, ut Æschinem appellabat Demosthenes, Tragicus quidam Theocrines.

IV. Pergit vir illustris: *Denique F. Berti docet cum Jansenio hanc delectationem, tum gratiæ, tum cupiditatis, esse pro graduum superioritate invincibilem. Asserit enim ex gratia efficaci effectum sequi infallibiliter: addit præterea nos necessario amplecti quod magis delectat; atque per istam gratiam, quæ non tantum dat posse, sed etiam velle, subventum esse voluntati humanæ, ut indeclinabiliter operemur.* Profert deinde verba mea, quæ habentur tom. 3. pag. 156. & 201. Jans. Rediv. pag. 187.

Obsecro, obtestorque lectorem, ut paulisper attendat quo animo præditus sit accusator, qui nobis fraudem, fucum, ac dolum infinita garrulitate objectat. Principio bullatum mendacium est, delectationem victricem a me appellari *invincibilem*. Evidens quippe est ex præcedenti §. 1. sententia mea ex gratia efficaci *non induci necessitatem*: evidens est ex eadem gratia effectum *consequi libere*: evidens est sub ea gratia consistere *libertatem indifferentiæ*: evidens est necessum non esse, ut *sequamur quod magis delectat*. Unde ergo in mentem calumniatoris hæc prodigiosa mendacia venerunt? At inquis: Laudat Anonymus loca. Quænam vero? Tomo 3. de Theolog. disciplinis pagina 156. legitur: *Sequitur ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat.* Et alibi, idest, pag. 201. *Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat.* Et post pauca: *Hujus gratiæ proprium est tribuere non tantum posse, sed etiam velle, atque subvenire infirmitati voluntatis humanæ, ut indeclinabiliter operetur.* Jam omnibus mediocriter in re Theologica versatis compertum est, omnes Gratiæ per se efficacis propugnatores asserere effectum ex eadem gratia consequi *indeclinabiliter & infallibiliter*, quoniam divina decreta frustrari nequeant, immo illum necessarium esse necessitate sequente, quæ libertatem non tollit. Paullulum vero in lectione Augustinos exercitatis constat, eadem a S. Propugnatore affirmari de auxilio *Quo*, in lib. de Corrept. & Gratia cap. XII. aliisque in locis non semel a me productis, & in ea quoque dissertatione, ex qua adversarius hæc exscripsit. Non debebat ergo vulgaribus hisce, & protritis operam suam ludos facere, & Hyperi vertigine circumvolvi. Si autem id agere velit, ludat, & circumagatur, ut lubet: sed verba saltem nostra reddat, ut sonant. Igitur tom. 3. pag. 156. ita scripsimus: *Sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat, sed sequitur* LIBERE, *quia non a fe in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali.* Subticuit vir probus ea verba, *sed sequitur libere, &c.* Rursus pag. 201. scripsimus ad hunc modum: *Augustinus enim docet nos* necessario *sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione* possibilitatis *ad actum oppositum, quo sensu necesse est, ut sedeamus quamdiu efficaciter sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus.* Omisit homo vera quæ consequuntur ad verbum *delectat*. Quid ergo hujus ingenii viro reponam? Profecto nil aliud, quam pervulgatum illud: *Redde verba mea, & evanescet calumnia tua.*

V. Rur-

V. Rursus conviciator dirigit contento nervo sagittas. Ait me a se non redargui quod contendam *gratiam efficacem suum habere effectum infallibiliter*, cum id Catholici quoque doceant; *sed quod in meo systemate necessitas illa, cui homo subjacet sub imperio cœlestis ac terrenæ delectationis, est antecedens & absoluta: oritur enim ex graduum superioritate; unde infallibilitas effectus necessario futuri talis est, ut veram dissentiendi tollat potentiam*. Explicat deinde sententiam Thomistarum, *qui reponunt efficaciam gratiæ in physica præmotione*: sed in illo systemate voluntas humana a Deo præmota ad actum pium, operabitur illum infallibiliter, & necessario *necessitate consequentiæ; quoniam præmotio illa includit futuritionem liberam actus, dum enim supponitur præmotio, supponitur quoque futuritio libera actus; & ideo necessitas operandi, quam præmotio physica importat, est duntaxat necessitas consequentiæ, & hypothetica, necessitas improprie dicta, non autem necessitas antecedens, & absoluta*. Addit, modo sane diverso efficaciam gratiæ exponi a Molinistis & Congruistis: in quorum systemate perfecte conciliari liberum arbitrium cum gratia, satis per se patet, & ipsi Thomistæ non diffitentur.

Jansf. Red. pag. 187.

Humillime virum audiamus, cui tantum doctrinæ, ac temperantiæ specimen ostendit alto insidere animo Hieronymianam *in Epist. ad Titum* admonitionem: *Nihil est fœdius præceptore furioso, qui cum debeat esse mansuetus & humilis ad omnes, ex adverso torvo vultu, trementibus labiis, rugata fronte, effrænatis conviciis, facie inter ruborem, & pallorem variata, clamore perstrepitat*. Itaque pronuntiare videtur me non esse Catholicum: non enim ait, *Hoc docent alii Catholici*; sed forte ut me ex horum numero extrudat, inquit, *Non redarguitur F. Berti ex eo quod contendat gratiam efficacem suum habere effectum infallibiliter; hoc quoque docent Catholici*. At ego quidem, si me adversarius dixerit hominem scelestissimum, haud ægre feram: si omnium peripsema existimabit, patiar: si percusserit dexteram, præbebo sinistram: si probri incusaverit, memor ero Dominici præcepti, *Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos*; si vero audeat me Acatholicum dicere, certior sit minime a me toleratum iri tam effrænem conviciorum intemperantiam. Neque enim aut Gregorius Neocæsariensis Sabellianismi calumniam, aut Dionysius Alexandrinus Arianismi, aut magnus Basilius hæreseos Tritheitarum, aut Nyssenus Origenismi, aut Manichæismi Hieronymus & Augustinus, aut hæresis Photinianæ Fulgentius, aut Aetianæ Petrus Damiani, aut id genus aliam viri sanctissimi, atque præclara mansuetudinis exempla putarunt esse ferendam. Jam vero intolerandæ criminationis causam expendamus. Hæc una est, quod in meo systemate adstruatur *necessitas antecedens & absoluta, & quæ tollat veram dissentiendi potentiam*. Verum hoc splendidissimum esse mendacium demonstratum est cap. 1. §. 3. num. 8. §. 6. num. 7. §. 8. numer. 3. §. 9. num. 6. §. 11. num. item d. §. 12. num. 3. in hoc secundo capite §. 4. per totum; hoc quoque §. 6. & præcedenti etiam numero. Unum addo. Experientia omnibus compertum esse, quod concupiscentiæ motus non tantum deliberationem voluntatis, sed rationis quoque usum antevertat, ajebat Anonymus ipse paullo supra num. 3. Quare ergo indeliberatus concupiscentiæ motus non infert *necessitatem antecedentem & absolutam?* Profecto non alia ratione, nisi quia dum ei voluntas obsequitur, agit deliberate, & cum libertate indifferentiæ, nec imputatur in culpam quod ille motus exsurgat, sed quod ei voluntas libere consentiat. Atqui demonstratum est, etiam præcedenti num. 3. indeliberatam inspirationem dilectionis fieri utique in nobis *sine nobis*, sed accedere illi deliberationem voluntatis prodeuntem ex ejus liberrima potestare, nec mereri homines dum illis sancta delectatio, ac pius voluntatis motus, seu præveniens gratia inspiratur, sed quando huic inspirationi libere assentiuntur. Igitur in nostro systemate non traditur *voluntas antecedens & absoluta*, nec talis, quæ tollat *veram dissentiendi potentiam*. Quod vero nobis Anonymus explicet Thomistarum, ac Medistarum systemata, gratias ei rependimus: at non indigemus tali præceptore; nam & nos ea lib. 14. cap 9. longe ampliori explicatione tradidimus. Quamquam & illud, si non falsum, saltem obscurum & ambiguum est, quod Anonymus ait, in sententia Thomistarum induci necessitatem duntaxat consequentiæ, *quia dum supponitur præmotio, supponitur futuritio libera actus*, ideoque talem *necessitatem esse hypotheticam*; nam præmotio non supponitur una cum *futuritione*: sed præsupponitur, cum *futuritionis* sit causa: neque illius necessitas est *hypothetica*, quasi sit e præmotione conditionata, non *absoluta*. Igitur in sententia Thomistarum ea necessitas non est *antecedens*, sed *consequens*; quia *Dei præmotio applicat voluntatem ad se libere determinandum*, ita ut duplex admitti debeat *determinatio*, una antecedens, & a solo Deo proveniens, *in ordine ad quam voluntas passive se habet*; & altera consequens, *quæ simul est a Deo, & a voluntate se determinante sub indifferenti judicio rationis, & sub motione ac determinatione primi liberi, ac primi determinantis, a quo participat totam suam libertatem & contingentiam*. Vide Gonetum disp. 4. art. 3. num. 32. In hoc revera situm esse systema Thomisticum norunt omnes. Cum itaque & nos doceamus inspirationem dilectionis fieri in nobis *sine nobis*, quod idem est, ac si dicas voluntatem se ad illam habere *passive*; atque alterius affirmemus voluntatem ipsam ea inspiratione præmotam se determinare ad agendum *deliberatione sua, & cum indifferentia judicii*, ut sæpenumero demonstravimus, consequens est nullam aliam a nobis in actibus liberis adstrui *necessitatem*, præterquam *consequentiæ*, ad quam nempe prærequiritur liberrima voluntatis determinatio.

Gonet. tom. 1. pag. 407.

VI. Constat ex dictis, quid ponderis habeant producta ab Anonymo num. 6. ubi præmittit duo esse Theologorum *systemata*, quorum unum *gratiam a se ipsa efficacem* admittit, alterum *eamdem gratiam repudiat*; ac deinde fatetur Augustinianos *ut plurimum* efficacitatem gratiæ repetere ex inspiratione victricis delectationis; sed ait me ab his recedere, *ut ad Jansenium accedam*, quoniam Augustiniani illi docent, *certitudinem effectus non oriri ex graduum superioritate, quæ, ut volunt Jansenistæ, a voluntate nullatenus emanat, sed ex eo, quod delectatio illa sit in manu omnipotentis Dei instrumentum efficax, quo Deus voluntates humanas inclinat ad quoscumque actus pios infallibiliter futuros, libere tamen a creatura eliciendos*: quod & ego de Augustinensibus nostris affirmavi to. 3. pag. 151., a me autem, ait, totam gratiæ efficacitatem repeti *ex sola graduum superioritate*, inducta *necessitate antecedenti*, qua voluntas ad bonum adstringitur *sub imperio gratiæ, atque ad malum impellente concupiscentia*.

Jansf. Red. pag. 180.

Vid. Jo. tom. 3.

Hæc sane repetita cantilena est, non talis, in quam cadat prologuium illud, Δίς, καὶ τρὶς τὸ καλόν, sed potius videatur pomum illud sylvestre, quod Plinius *unedonem* appellavit. Jam sæpe demonstratum est, non statui a nobis gratiam in tali delectatione, quæ inferat *antecedentem necessitatem*, ideoque frustra Anonymum ad instar Thraciæ hirundinis immurmurare. Ne tamen de sua battologia glorietur, addimus, præter duo illa systemata, tertium a viris doctissimis propugnari, ut vidimus cap. 1. §. 2. quamquam gratanter audiamus revocari & illud ad primum, in quo gratia *per seipsam* efficax propugnatur. Appatet insuper ex eodem §. 2. nos ab aliis Augustinensibus nullatenus dissentire, eorumque sensus ac verba usurpasse. Ad fastidium autem usque repetitum est, *delectationem victricem consistere una cum libertate indifferentiæ*, & cum *potestate ad oppositum*. Quod vero ad imponendum imperito lectori addit Anonymus, a me non repeti *efficaciam gratiæ* a voluntate Dei omnipotentis, sed cum Jansenianis *ex sola graduum superioritate*, inducta *necessitate antecedenti*, & seclusa *libera voluntatis electione*, quasi delectatio concupiscentiæ, vel gratiæ, ad instar machinæ cujusdam mechanicæ voluntatem humanam necessario in hunc, vel illum motum impelleret: tametsi refutatum est omnibus iis testimoniis, quibus libertatem indifferentiæ propugnavimus; rursus tamen apertissimi mendacii revincitur ex his, quæ leguntur libro 14. cap. 8. *Quod Deus illum adjuvet tantum, istum non tantum, non pendet a circumstantiis extrinsecis personæ, loci, vel temporis, neque a præscientia boni usus arbitrii: sed a secreta æquitatis ratione, & potestatis divinæ excellentia: & cum Deus efficaciter vult, inspirat tam vividam delectationem, quæ facile vincat, salva semper indifferentia liberi arbitrii, contrarios motus pugnantis concupiscentiæ*. En *delectatio victrix* instrumentum *potestatis divinæ*: en gratiæ efficacitas repetita ex decreto & *voluntate Dei*: en sub victrice delectatione *indifferentia liberi arbitrii*: en nostra cum ceteris Augustinianis concordia: en in *Jansenismo Redivivo* Sisyphi molimina, & undique fluentia mendacia.

Tom 5. p. 111.

VII. Carpit deinde Anonymus num. 6. quod libro 18. cap. 8. prop. 3. scripserim *nos habere liberum arbitrium ad malum sine gratia*, eo quod ad hoc, vel illud privatum, nocuum, ac prohibitum opus *voluntas non sit naturaliter determinata*, sed fruatur *indifferentia judicii*. Quod Jansenianum censet, quia *in systemate duarum delectationum invincibilium, quod admittit F. Berti*, voluntas etiam quoad exercitium, scilicet in hoc, vel illo particulari actu ducitur antecedenti necessitate. At ostendimus systema duarum quidem delectationum, at non *invincibilium* & necessitatem inferentium, a nobis defendi; quod ex hoc eodem loco aperte consequitur, quum etiam sine gratia agnoscamus in impiis *libertatem indifferentiæ*, quæ cum necessitate antecedenti componi nequit: atque ita adversarius hoc etiam loco revincitur, quem profert ex

Jansf. Red. pag. 190.

ex præcit. proposit. 3. cæditque propria vineta. Dicam tamen de hoc loco rursus; nam apertis tibiis perstrepit, clamantque convulsa marmora, & Frontonis platani.

Imf. Red. pag. 195. VIII. Itaque ex quo scripserim hominem, etiamsi destitutus sit gratia, habere liberum arbitrium, *& libertatem indifferentiæ* ad malum, amarulentus & habens acerbam bilem in naribus exclamat: *Etsi Jansenius & F. Berti veram exercitii indifferentiam admitterent, quam tamen non admittunt, numquid vel una specificationis necessitas Christianas aures offenderet? Quis enim patienter audire potest hominem lapsum, absente gratia gradibus superiori, non alia gaudere libertate, præter eam, qua necessitatus ad peccandum potest unum præ alio eligere peccatum? Quis non ingemiscat audiendo Justum, dum peccat mortaliter, necessario peccare? Quid ipsi proderit hoc vel illud malum posse eligere, si gratia gradibus superiori destitutus damnationem æternam evadere non possit?* impletque istiusmodi clamoribus integram paginam.

Si non offendit, quæ offendent?

Ad hæc nequaquam commotus respondeo mollior infima auricula, satis ex hac tantum exclamatione apparere Anonymum scientia expertem esse, Theologiæ rudem, atque saltante satyro leviorem: nam imperitia se prodit in carpendo superiorem doctrinam de libertate ad malum etiam sine gratia, hebetudo in inferenda necessitate peccandi, levitas ad justos fabulationem torquendo: quod aperte demonstro, data prius venia quod me rursus Jansenio comitem adjunxerit, piper, quo abundat, oleribus miscens omnibus. Itaque gratiam non esse ad peccandum necessariam, & absque illa habere hominem *libertatem indifferentiæ*, principio ratio ipsa, & communis sensus ostendunt; propterea quod producta ex nihilo rationalis creatura ad malum semetipsa sufficiat, nec ullius fulcro & adminiculo indigeat ut cadat, ac sese dejiciat in præcipitium. Præterea compertum est Theologos plurimos ac præstantissimos, quos eodem cap. 8. pag. 439. recensuimus, denegare obduratorum plerisque auxilium sufficiens; omnesque consentire, non esse fidei decretum, sed opinionem scholasticam, quod istiusmodi auxilium singulis conferatur, & nihilominus nemo adeo insipiens est, ut putet obduratos illos *necessario* ruere in peccata; nemo adeo impius, ut non execretur blasphemiam hæreticorum illam peccandi necessitatem statuentium. Insuper demonstravi pag. 443. & 444. propositionem illam meam esse S. Thomæ t. 2. q. 89. art. 4. Bellarmini lib. 5. de Grat. cap. 14. Estii 2. sent. dist. 7. Petavii lib. IV. de Opif. sex dierum cap. 9. num. 3. aliorumque, qui docent non viatores tantum, quibus gratia parata est, atque exhibita, verum etiam pervicacissimos dæmones, quibus nulla spes salutis affulget, habere liberam electionem mediorum, & peccare; ad quod, ut Petavii utar verbis, sat est, *si in malis unum optari possit e pluribus*. Ulterius, ut ad hæc, quæ cit. pag. 443. demonstrata fuerunt, nonnulla addam; Honoratus Tournely 2. p. de Grat. q. 8. art. 4. etsi eam amplectatur sententiam, quæ docet obduratos & excæcatos non privari omni penitus auxilio, fatetur tamen alios contendere, *peccare obduratos, & peccata merito ipsis imputari, tametsi gratia priventur in pœnam præcedentium peccatorum. 1. Quia ipsorum culpa est, quod ea priventur gratia sibi necessaria, eorumque impotentia consequens est ac voluntaria, non antecedens, non necessaria. 2. Quia libere peccant, & possunt non peccare per simplicem actus suspensionem seu non positionem: quo sensu, inquiunt, S. Thomas q. 24. de Verit. art. 12. ait*, posse aliquem existentem in peccato mortali vitare omnia peccata mortalia auxilio gratiæ: posse etiam ex naturali virtute singula vitare, quamvis non omnia. Et ideo non sequitur, *concludit Angelicus Doctor*, quod peccatum committendo non peccet. *Ergo cum quilibet induratus possit singula distributive peccata* naturali virtute vitare, *necessaria non est ipsi gratia, ut sit inexcusabilis, ac peccata merito ipsi imputentur. 3. Negant illi ad libertatem actus mali necesse esse, ut voluntas simul expedita sit ad actum bonum oppositum; quia nempe, inquiunt, sola libertas contradictionis, qua potest bona agere, vel non agere, pertinet ad essentiam libertatis: siquidem posse malum operari non est perfectio in humana libertate, sed potius vitium, ac defectus*. Hæc Tournely pag. 634. edit. Ven. & hæc duntaxat cit. prop. 3. auctoritate & ratione conatus sum demonstrare. Tandem Cardinales, & Episcopi Galliarum in *Explicationibus* sæpe laudatis art. 3. inquiunt: „Ce seroit une temerité de traiter d'erreur l'opinion de plusieurs sçavans Theologiens, qui enseignent que la grace suffisante n'est pas donnée aux aveuglez & les endurcis, & qui ne croyent pas qu'elle soit accordée à tous les infideles. Il seroit encore plus temeraire quelque sentiment, que l'on soûtienne, de dire que les aveuglez, & les endurcis ne pechent pas, & que leurs pechez ne leur sont pas imputez. „ En pate-

Tournely de Grat. pag. 630. edit. Ven.

Berti Theol. Tom. VI.

facta ignorantie Anonymus carpentis sententiam nostram traditam lib. 18. cap. 8. prop. 3. *Non est necessaria ad imputationem peccati præsens & actualis divinæ gratiæ inspiratio*, infertamque probationem petitam *ex libertate indifferentiæ*; ad quam sufficit posse vitare singula peccata *distributive*, cum *ad essentiam libertatis pertineat sola libertas contradictionis*. Et tamen Anonymus tanti facit figmentum illud suum, ut repetendum duxerit iisdem omnino verbis pag. 255.

Vide modo in ratiocinando hebetudinem, dum ex ea doctrina inferri putat hominem *necessario peccare*, *& non posse æternam evadere damnationem*. Audisti jam Tournelium fatentem Catholicorum plures negare esse *necessitatem* peccandi, si peccata singula possint *vitari distributive*, & si adsit *sola libertas contradictionis*, non contrarietatis. Cum itaque evidentissimum sit, hæc duo a me in ea propositione 3. doceri, quare me non Catholicis illis, sed Jansenianis aliquus accusator accenset? Insuper eadem prop. 3. pag. 445. non tantum dico gratia destitutum habere libertatem indifferentiæ ad hoc, vel illud opus noxium, ac prohibitum, propter quod Anonymus adeo excandescit; sed etiam addo communem Thomistarum, & Lovaniensium sententiam, quæ docet sufficere ut homo possit converti, *si possit sufficientem gratiam habere atque obtinere*, quod nulli mortalium deest, quandiu vivit: eamque sententiam a me propugnari constat ex testimoniis, verbisque meis productis præced. §. 3. & cap. 1. §. 4. Cur ita,ue criminator de his silet, ut me ad Jansenianos, non ad Lovanienses, ac ad Thomistas amandat? Ad hæc eo loci affirmo aliquibus deesse gratiam ob impedimentum, quod libere ponunt; idque in ea disputatione pluries repeto, & confirmo pag. 454. apertissima SS. Augustini, Prosperi, ac Thomæ Aquinatis auctoritate. Eccur me non illorum, sed Episcopi Iprensis appellat discipulum? Cur fidei meæ perspicua testimonia omittit? Cur ante funestam illam illationem suam in præmissis discutiendis aliquantulum non immoratur? At satis de hujus hominis in contexendis Theologicis ratiociniis inconsiderata facilitate.

Cerne tandem saltationem, levitatemque exclamationis. Evidens est in illa 3. propositione agi de homine impio gratia actuali, & habituali destituto: unde ergo Abydena illa irruptio, *Quis non ingemiscat audiendo Justum, dum peccat mortaliter, necessario peccare?* Ad justos orationem convertit, qui & gratia habituali ornati sunt, & actuali quoque suffulti. Redi paullulum ad §. 3. nostrasque de justis assertiones lege, atque expende; ac miraberis hujus excursus clamorisque turbulentam illuvionem. Ceterum sententia nostra neque homines excæcatissimi atque flagitiosissimi peccant in iis, quæ vitare non possunt, uti constat ex eodem §. 3. num. 5. ideoque multo minus peccant *necessario* homines justi, quos Deus non deserit, nisi prius ab ipsis deseratur. Habes ergo in illa una criminatoris Scholasticarum opinionum crassissimam ignorantiam, Theologicæ illationis fallacem texturam, atque ab impiis gratia carentibus ad justos auxiliis sufficientibus adjutos ineptissimam excursionem.

IX. Postremo articuli 6. conatu Anonymus contendit me ubicumque sufficientis gratiæ memini, admittere gratias sufficientes duntaxat nomine tenus, addita frequenti illa interjectione, *Quis nesciat Fratrem Berti in verbis ludere, ut solent Janseniani?* Me in verbis ludere affirmat, quoniam in meo systemate, ut opinatur, *gratia sufficiens nullam veram potentiam, nullum verum posse tribuit*. Gloriatur a se hoc demonstrari invicto syllogismo. En ille. *In systemate Bertiano gratia sufficiens dicitur illa, quæ gradibus est inferior cupiditate: atqui in systemate Bertiano gratia, quæ est inferior cupiditate, non potest vincere cupiditatem superiorem oppositam: ergo in eodem systemate, cum gratia sufficiens non possit vincere cupiditatem, evidenter veram potentiam, seu verum posse non tribuit*. Minorem probat, quoniam pluribus in locis affirmo gratiam, quæ gradibus est inferior cupiditate, numquam esse victricem, unde ita formidandus dialecticus: *Sequitur*, inquit F. Berti, *ex victrici delectatione infallibiliter effectus eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat: atqui juxta fratrem Berti animus æque amplectitur malum, si illud magis delectat, ac amplectitur bonum, quando delectatio sancta gradibus superior est: ergo ex delectatione noxia sequitur quoque infallibiliter malum. Quod si ex victrici delectatione noxia infallibiliter sequatur malum, illa delectatio noxia, seu cupiditas suo effectu frustrari nequit: ergo est invincibilis in malo, sicut gratia gradibus superior invincibilis est in bono: ergo gratia gradibus minor cupiditate illam vincere non potest: ergo gratia illa verum posse non tribuit: ergo F. Berti abusive prorsus & diuturne gratiam illam appellat sufficientem.* Imf. Red. pag. 190.

Consequentias feminanti Reverentiæ suæ ita Frater respondet. Systema, quod leges etymologiæ ignorans appellat *Bertinianum*, esse systema Norisii, Macedi, Gonzales, Augustinensium omnium, & Antonini Massoulié ostendi cap. 1. §. 2. Si ergo *Bertinianum* appellas, quod ego illud instauraverim aut ediderim, te nimis inscium prodis: si autem quod illud illustraverim, & celebrius reddiderim, non contumelia, ut existimas, sed singulari honore me afficis. Interim cum Antonini Massoulié honestum nomen occurrerit; memoria repetas velim, quod ubi is ostendit illam esse *victricem gratiam, quæ motione efficaciori superat obstinationem voluntatis, eamque infringit*, si vero major sit voluntatis obstinatio & resistentia, voluntatem ad perfectam conversionem disponere, eam tamen nondum efficere, *quod sufficientis gratiæ proprissimum munus est*; confectionem illam profert, tanquam satis apertam, atque perspicuam: *Ego reipsa in eo posita est efficacia gratiæ, quod ita contemperata sit, ut obstinationem vincat: & ea ratione efficax & sufficiens distinguuntur, quod efficax major sit, sufficiens minor, quæ resistentiam voluntatis omnino non vincat, sed eam paululum concutiat, & ad perfectam conversionem disponat*. Hinc vero gratiam malitia voluntatis inferiorem esse vere *sufficientem* iis vir præclarus demonstrat: *Si hic explicandi modus obtineat, palam est eam sufficientem gratiam, quam Schola Divi Thomæ admittit, verissime & proprissime sufficientem esse: cum reipsa ipsi nihil desit, si vis ipsius agendi spectetur. Quod enim gratia divinæ motio v. g. ut quatuor, interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipsius motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat: est enim verissime sufficiens, imo & natura sua efficax, nec minorem suo in ordine vim habet agendi, quam habeat v. g. calor in ordine physica, quem nemo negaverit vim habere sufficientem comburendi, ita ut si admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex eo quod ipsi igni desit vis agendi, sed quod lignum oppletum humiditate, & aqua impressioni, seu vi & efficaciæ ignis obsistat. Nam si prava voluntas minori obstinatione obfirmata esset, minusque intensus esset pravus ipsius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur; ipsa eadem divinæ gratiæ motio ut quatuor voluntatem ad virtutem impelleret, atque hujus consensum obtineret: superaret enim vim pravi habitus, & malitiam voluntatis, eamque a sequendo vitio retraheret. Quod si ea gratiæ divinæ motio ut quatuor voluntatis consensum non obtineat, id non oritur ex defectu ipsius motionis gratiæ divinæ, sed ex prava dispositione voluntatis, quæ ob pravum habitum intensum v. g. ut quinque, ipsius actionis impressioni, & vi seu efficaciæ divinæ motionis non subjicitur.* Hæc cap. 1. §. 2. num. 6. & 10. num. 5. a me præmissa fuerunt; sed tardiora ac duriora ingenia materialibus exemplis indigent, & sæpe malleolis tundenda sunt. Itaque ad flexilem syllogismum, concessa majori, nego minorem. Ad probat. dist. majorem: Sequitur ex victrici delectatione infallibiliter effectus, cum deliberatione voluntatis & cum potestate ad oppositum, conc. absque tali deliberatione & potestate, nego: & dist. min. Atqui animus sequitur quod magis delectat, & sequitur libere, cum indifferentia judicii, & cum potestate ad oppositum, concedo: sine tali potestate, & indifferentia, nego minorem: & itidem dist. consequens, Ergo ex superiori delectatione noxia sequitur infallibiliter malum, cum libertate indifferentiæ & potestate ad oppositum, conc. absque hujusmodi potestate, ac libertate, nego consequentiam, hujusque exortas spuriasque filiolas. Jam futilis hæc argumentatio soluta fuit supra n. 4. ubi ulterius ostendimus vitilitigatorem textus nostros mutilos truncatosque produxisse: quod & fecit *invictum* illum syllogismum plectendo pag. 196. ut vafritiem adderet vafritiei. Persistendo autem in responsione Antonini Massoulié adjimus gratiam gradibus inferiorem esse sufficientissimam, quia si non producit effectum, id non oritur ex virtute gratiæ, sed ex majori ac libera voluntatis renitentia: gratiam vero superiorem gradibus esse efficacem, & effectum producere *infallibiliter* quidem, sed *libere & cum potestate ad oppositum*. Neque enim ex quo effectus sequatur *infallibiliter*, fas est inferre *necessitatem antecedentem*; nam ex gratia quoque efficaci accepta in communiori Thomistarum sensu effectus consequitur *infallibiliter*, sed tamen *libere*.

Jans. Red. pag. 196. X. Reponit Anonymus magnum interesse discrimen *inter gratiam pure sufficientem Thomisticam, & gratiam parvam Jansenii*: quoniam illa *defectu virium* caret effectu, ad quem excitat voluntatem, quia est gradibus inferior, & cupiditatem vincere non potest: Gratia vero *sufficiens Thomistica veram tribuit potentiam*, ideoque privatur effectu, quia voluntas consentire renuit, non quia ipsi gratiæ desint vires. Resistentia quæ fit gratiæ Thomisticæ sufficienti *oritur ex libera voluntate*: resistentia autem, quæ fit *gratiæ Bertinianæ, oritur ex cupiditate prædominante*. Respectu gratiæ *sufficientis Thomisticæ infallibilitas est consequens & hypothetica*; & respectu *gratiæ Bertinianæ* est *antecedens, & absoluta*. Atque id a se iterum demonstratum iri promittit, dum perpendet ea, quæ a me proferuntur ut me *alienum fingam ab errorea doctrina, quæ in quinque Jansenianis propositionibus continetur*.

Satis ex dictis constat quid novi ferat hæc circumlocutio. *De parva gratia* Jansenii, & de nostro ab illa discrimine egi §. 2. cap. 1. ad secundam propositionem: at ne longinquius vagemur, nuper diximus etiam Antoninum Massoulié, cui assentiuntur quidam alii ex Thomistis, ex nostratibus vero omnes, illam gratiam appellare *sufficientem*, quæ minor est gradibus obstinationis. Id ergo ad Jansenianum systema non pertinet; atque inter Jansenianam & *Bertinianam* gratiam tantum intercedit discriminis, quantum inter laudatum Antoninum, & Anonymum, idest, inter probum doctissimumque Theologum, ac tumidum ineptissimumque nugigerulum. Hujusmodi autem gratia tribui *veram potestatem agendi* ostendimus hoc 2. capite §. 2. n. 2. & 3. per illam non produci effectum, quoniam ei resistimus *culpabili, & libera renitentia*, diximus §. 1. n. 3. & 4. necessitatem ortam ex gratia *efficaci* infallibiliter operante (nota convitiatorem adeo ineptire, ut *infallibilitatem* adscribat gratiæ *sufficienti*) esse duntaxat *consequentem*, evidens est ex §. 1. n. 4. atque ex §. 4. per totum, denique ex hoc §. 6. n. 4. & 5. Ut ergo Anonymus fextu articulo dignam apponeret coronidem, ventosque pasceret, addidit mendacia mendaciis, vel potius ineptias ineptiis. Interim num ego fingam, num ipse calumnietur, facile agnoscet, dummodo semetipsum

Castiget trutina, nec se quæsiverit extra.

§. VII.

Sequitur oppositionum Anonymi refutatio.

I. UBi insimulator momentis jam dispunctis sibimet persuasit a nobis defendi duarum delectationum systema *ad sensum Jansenii*, in qua re plurimum illum decipi constat ex cap. 1. §. 2. & 8. atque ex hoc secundo capite §. 1. & ex §. proxime præcedenti; aggreditur art. 7. secundum criminationis caput, & inquit ita oretenus, ut *Jansenistæ solent*, primam propositionem damnare, eo quod aliquibus justis denegando gratiam concupiscentiæ victricem, eis quoque denegem potentiam adimplendi præcepta. Ut id evincat, ait me *verbis in rei veritate fallacibus*, ubicunque gratiæ *sufficientis* memini, nullam fateri *veram agendi potentiam* in homine instructo ea gratia, eamque appellare sufficientem *ad Catholicis illudendum*; quod ait hoc syllogismo demonstrari: *Gratia illa, quam F. Berti sufficientem vocat, confert solum potentiam agendi remotam: atqui potentia remota, qualis admittitur a F. Berti, non est vera potentia: ergo gratia sufficiens F. Berti non confert veram agendi potentiam*. Hic recitat verba mea, quibus Tom. 3. pag. 332. distinguo potentiam *in proximam, & remotam*, & scribo: *Potentia remota est in illo, qui habet voluntatem parvam; proxima in illo, qui habet magnam, & robustam*. Jans. Red. pag. 196.

Jam ostendi cap. 1. §. 2. num. 9. hanc objectionem esse calumniam illatam Cardinali Norisio, hunc vero eam exsufflasse demonstrando in sententia doctissimorum Theologorum illam potentiam esse *proximam & completam, qua posita nihil ulterius requiritur adjutorii a Deo conferendi, ut ponatur actus*: quam doctrinam confirmavi eodem cap. 1. §. 4. num. 7. aliisque in locis. Ostendi etiam superiori §. 2. num. 3. a me cum Norisio illam dici *potentiam proximam atque expeditam*, cui nihil deest, *ut reapse prodeat in actum*, quod asserere debent quicunque ad ponendum actum exigunt *auxilium per se efficax*. Puto quod jam centies hæc sint a me repetita. Dist. itaque majorem: Gratia sufficiens in sensu Norisii (Norisium dico, ut pudore suffundatur Anonymus summum virum, Cardinalem amplissimum, Ecclesiæ lumen, nostro sub nomine vellicans) confert *solam potentiam remotam*, idest, non confert quidquid requiritur *ut voluntas reapse prodeat in actum*, concedo: idest non confert quidquid requiritur, *ut voluntas dicatur posse*, nego majorem. Hæc duo verba eludunt cuncta hominis contumeliosi sophismata. At quoniam in pag. 332. intorsit oculos turgidos & petulcos; cur non legit quæ eadem pagina scripta sunt: *Respondeo duplicem esse potestatem, unam ab actu separatam, aliam cum actu conjunctam: illa dat posse, idest, constituit potentiam in actu primo, ut possit exire in actum, ut est in homine virtus & facultas videndi, aut ambulandi: ista facit ut potentia exeat in actum, E. G. ut videat, ut ambulet?* Cur non legit quæ de potestate, *quæ conjungitur*

Mass. to. 2. pag. 205. 206. 212.

gitur tum actu, subjicio eadem pagina 332. *Hanc solam veram esse potestatem censuit Jansenius, qui scribit esse extra potestatem arbitrii actum oppositum, quotiescumque prævalet carnalis delectatio, & sub ista nullam esse potestatem justitiæ, sed vinculum arbitrii, & necessitatem peccandi?* Cur non legit, quæ ipsamet pagina subsequuntur: *Itaque dicimus, in eo, qui habet voluntatem parvam & invalidam, esse potentiam proxime sufficientem ad orandum, & sufficientem remote ad observantiam præceptorum, quæ poterit proxime implere, dum per orationem obtinuerit magnam, & robustam voluntatem?* Cur non legit, quæ immediata sequuntur: *Nego cum voluntate illa parva & invalida observandi præcepta stare horum impossibilitatem, quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævalens, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppositum?* Cur non legit verba statim consequentia: *Quæ Arnaldus profert ad probandum non esse potestatem bonorum operum sine gratia per se efficaci; si accipiantur de potentia conjuncta cum actu, sive de ipsamet operatione, vera sunt: si de potentia indifferente ad agendum, falsa penitus?* Hinc unusquisque colligat, num vere, an mendaciter, num æqua, an iniqua criminatione scripserit Anonymus a me tom. 3. pag. 332. admitti *solam gratiam sufficientem, quæ non confert veram potentiam*: unusquisque colligat, num utar *fallacibus verbis*, num illudam *Catholicis*; an potius adversarius illudat legentibus, & veritatem occultet infida, flexuosa, & inexpiabili fraude: ego autem sapientium judicio acquiescam, homini que insensissimo du veniam, parvipendens Christiana humilitate philosophicum illud: *Inimicitiam concitat ira, incommodatio, calumnia.*

De Grat. & lib. arbit. cap. 16.

Arist. 2. Rhetor.

Insurgit Anonymus: *Theologus iste ait ibidem, hanc potentiam esse remotam, quotiescunque expedite, & immediate exerere actum non potest aliquo remorante impedimento*; ex quo loco ita argumentatur: *Illa potentia non est vera potentia, quæ actum exerere non potest propter aliquod impedimentum,* * *quod ipsa non ponit, & quod semel positum non potest tollere: atqui talis est illa potentia; nam cum concupiscentia gradibus superior sit, in systemate Fratris Berti, impedimentum illud, quo efficitur ne gratia parva actum possit exerere; & cum aliunde illa concupiscentia sit in nobis etiam reluctantibus, neque eam pro libito possimus exuere, manifeste sequitur potentiam quam confert gratia sufficiens Bertiniana non posse exerere actum remorante concupiscentiali impedimento, quod removere non possumus, ac proinde potentiam remotam, quam confert gratia sufficiens, non esse veram in sensu Fratris Berti ac proprie dictam potentiam.* Addit ob eamdem rationem non esse *veram potentiam* orandi superius a me commemoratam, *cum ligata sit per impedimentum concupiscentiæ fortius & ardentius delectantis, & ab orando removentis, cui in illo systemate voluntas nullatenus posset resistere*; ideoque justis *partem* duntaxat habentibus *voluntatem*, præcepta Dei esse *impossibilia*, & ipsis deesse gratiam, *qua vero possibilia fiant*: quæ ait hæresis ab Innocentio X. damnata in prima Jansenii propositione, *quam Frater Berti in scriptis suis renovare non erubuit.*

Jans. Red. pag. 100.

** Nota verba ab Anony. mendaciter. fictâ.*

Diximus illam in Augustiniana Schola appellari *potentiam proximam, & expeditam*, qua posita nullum aliud adjutorium a Deo conferendum superest, ut voluntas prodeat in actum; idque demonstrari a Norisio in *Jansenianis erroris calumnia sublata* cap. 1. ex Francisco Suarez lib. 4. de Grat. cap. 4. num. 6. & 18. num. 19. atque ex Basilio Poncio 1. p. Relect. de Grat. cap. 10. necnon ad *Germanitatem XIV.* ubi repetitis verbis S. P. Augustini de Grat. & lib. arbitrii cap. 17. *Qui vult ergo facere Dei mandatum & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed parvam & invalidam,* * doctissimus Cardinalis concludit: *En his eliditur recentiorum sententia, qui potentiam proximam ad observandum præceptum semper adesse commentantur.* Qui plura desiderat, adeat ipsum Norisium loc. cit. & hanc dissert. cap. 1. §. 2. & §. 4. Modo ad syllogismum Anonymi, nego minorem: nam in verbis illis meis, *Est autem potentia remota quotiescunque expedite & immediate exerere actum non potest*, non negatur potentia utcunque, *sed potentia proxima & expedita*, & quæ includit omne adjutorium necessarium ad ponendum actum; nec dico ea potentia *non posse* voluntatem *tollere impedimentum* robustioris concupiscentiæ, quod adversarius semel iterumque infert prædictæ argumentationi; sed eadem pagina semel, rursus, tertio, & quarto oppositum trado. Jure itaque, nec una de causa de subjecta insimulatoris fida queri debeo: ac primum, quod verba mea enuntiata *de potentia proxima, expedita, & quæ immediate potest exerere actum*, interpretatur *de potentia quæ actum exerere non potest propter impedimentum, quod ipsa non ponit, & semel positum non potest tollere*: quæ omnia vocabula ab Anonymo conficta sunt. Deinde queror quod ait in mea sententia gratiam, quæ inspirat *parvam voluntatem*, nulla ratione posse tollere impedimentum concupiscentiæ robustioris, cum eo loci scribam: *At nego cum voluntate illa parva & invalida observandi præcepta stare horum impossibilitatem; quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppositum*: quare impedimentum, propter quod *potentia remota* non exit in actum, est libera resistentia voluntatis; ideoque subjicio paullo infra eodem cap. 3. *Potentia alia est expedita ab omni impedimento impotentiæ, alia est expedita ab omni impedimento nolentiæ: prima est cum gratia sufficiente, altera cum efficaci*, monens non semper me hisce vocabulis uti propter illorum barbariem. Queror insuper, quoniam cum auxilium sufficiens *in voluntate parva* tam diserta constituerint Macedus, Norisius, Massoulié, omnesque nostrates, id modo figmentum meum appelletur; & insuper quem ego voluntati illi parvæ tribuerim *potentiam proxime sufficientem ad orandum*, dummodo ille, cui voluntas hæc inspiratur, præsumens de proprii arbitrii viribus *non ponat obicem orationi faciendæ* (quæ itidem sunt verba Norisii in *Calumnia sublata* cap. 3. §. 2.) convicìator scripserit in mea sententia *parvam voluntatem nullatenus posse resistere impedimento concupiscentiæ ab orando removentis.* Rursus queror, quod hæc data opera, & castigate ab Orthodoxis summisque viris exscripta, immo expressa Augustini verbis nuper laudatis, inverecundiæ meæ commentum inverecundus homo ausus sit appellare, scribens de hæresi Janseniana, *Quam F. Berti in scriptis suis renovare non erubuit.* At quid pergo impostoris fucum abradere, atque detrahere omnia pigmenta? Magnus ille Norisius ad cit. *Germ.* 14. ita scribit nomine Annibalis Riccii: *Erunt fortasse qui me otiosum hominem putabunt, qui tam apertis mendaciis refellendis tempus insumam. Equidem veniam peto; nam hisce fallaciis aperiendis stylum admovi, quod sciro plerosque Norisii librum evolvere negligentes, imposturas mendacis Parallelistæ manu propinatos sorbuisse, eidem ea asse fidem præstantes; nec defuerunt viri alias non indocti, qui eidem occinerint*: Euge, Eugepe. *Videsis interim, quos dolos nectat. Parallelista adverbium PROXIME maliciose substituit, cum plane intelligeret unica illa vocula suam illam Germanitatem extingui.*

Noris tomo 1. pag. 1466.

II. Persequar cetera majori brevitate, quum jam siegula undique sint contrita. Anonymus n. 2. me redarguit quod lib. 14. cap. 8. pag. 149. a Thomistis discedens admittam in eadem gratia *gradualitatem*, ita ut quæ in aliquibus minus excæcatis, v. g. in Tyriis Sidoniisque foret *efficax*, in aliis majore cæcitate affectis *inefficax* sit; ac præsertim eum movet, quod gratiam *inefficacem* appellaverim delectationem *nondum idoneam ad superandam vetustate roboratam cupiditatem*; nam hæc gratia *nondum idonea* ad superandam cupiditatem non dat veram potentiam; *cum præceptum impleri nequeat nisi prius superata cupiditate.* Tertio ait, me eodem cap. 8. pag. 156. dum affirmo gratia sufficiente dari nobis *potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam*, continuo, eodemque contextu gratiam sufficientem negare addendo, *Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax.* Quod enim ad ponendum actum sit necessaria gratia efficax asserunt etiam Thomistæ; *veruntamen simul confitentur illam potentiam, quam confert gratia sufficiens, esse proxime expeditam, hoc est ab omni impedimento liberam, & ita validam, ut possit actum exercere.* Quarto in me, quasi negassem alicubi, aut malitiose occultassem catholicam veritatem, vibrat gravi ferro hæc hastilia: *Si reipsa putasset mandata Dei esse justis secundum præsentes quas habent vires vere possibilia, id ingenue, id candide, id absque ullo verborum circuitu confessus esset; sed id confitendo suam ipse negasset sententiam. Hanc ergo mandatorum Dei possibilitatem de industria prætermittens, satis superque innuit se hanc possibilitatem non agnoscere.* Præterea ait, me scribentem tom. 3. pag. 334. a nobis agnosci *gratiam sufficientem ab operatione sejunctam*, vocibus duntaxat, non re, a Jansenio discriminari; quoniam de gratia illa *parva & invalida* affirmo *quod vincere non possit cupiditatem gradibus superiorem, ac consequenter insufficiens sit.* Addit me pariter quoad verba, non autem quoad doctrinam differre a Jansenio circa *libertatem indifferentiæ*: quod pollicetur se demonstraturum art. 9. Ac tandem concludit: *Indubitatum remanet Fratrem Berti docuisse impossibilia esse mandata Dei in sensu Jansenii illis omnibus, qui ea transgrediuntur, & non aliter quam in sensu ejusdem auctoris esse possibilia*, sententiam denique meam esse *totam Jansenianam.*

Jans. Red. pag. 101.

Ad argumentum priori loco positum respondeo, admittere *gradualitatem* gratiæ, & affirmare quod eadem gratia, quæ in uno est *efficax*, in altero sit

inefficax, Norisium, Macedum, Albendam, Mansium, Maiioulté, aliosque plurimos; de quibus §. 2. capitis primi: exemplum quoque Tyriorum, ac Sidoniorum traditum esse ab Augustino lib. *de Dono Persev. cap.* 14., parvam insuper voluntatem ita a nobis dici *minimum idoneam ad superandam robustiorem concupiscentiam*, quemadmodum ait S. P. *Qui vult facere Dei mandatum & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed parvam & invalidam*, scilicet, quia habet potentiam, at *non proximam atque expeditam*. Etsi autem præceptum impleri nequeat nisi prius superata cupiditate, *potentia*, ut inquiunt Scholæ, *positiones*, impleri tamen potest *potentia possibilitatis*: alioqui qui non vincunt rebellem concupiscentiam, necessitate peccarent: quod blasphemum est atque hæreticum. Ad alterum dicimus, *potentiam proxime expeditam*, ut a nobis explicata est cap. 1. §. 2. & 4. esse illam, *quæ aliam gratiam non exigit ad ponendum actum*. Sed ne hæc vocabula a me primum adhibita censeantur, audi quam diserte loquatur Card. Norisius in *Calumnia sublata* cap. 2. *At homo etiam justificatus*, inquit, *cum sit viribus destitutus, debilis ac infirmus, non habet eam plenam ac proxime expeditam potestatem implendi mandata, unde eamdem cogitur mando a Deo petere. Hæc infirmitas oritur ex rebelli concupiscentia, ut patet ex Apostolo cap. 7. epist. ad Romanos, cujus verba egregie hanc in rem expendit Card. de Laurea Opusc. 3. de Grat. act. cap. 7. & 13.* Hos ergo viros Vaticana Purpura ob singularem doctrinam exornatos legat scriptorum nostrorum corrosor. Falsum est autem omnes Thomistas agnoscere *potentiam proximam & completam* absque gratia efficaci; ut demonstravi cap. 1. §. 2. num. 13. & §. 4. num. 9. Quidam etiam Thomistarum, ut eo loci animadverti, docent hæc vocabula, *potentiam completam*, ab iis, qui gratiam efficacem respuunt, sensu longe diverso usurpari de *gratia sufficiente* ac usurpetur ab iisdem Thomistis: at ego iis vocibus usus sum ad commonstrandam auxilii efficacis necessitatem *ad ponendum actum*, ut perspicue demonstrant eadem verba ab Anonymo objecta, *Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax*: quo utique sensu nullus Thomistarum dicturus est gratia non efficaci conferri *potentiam proximam atque completam*. Accedit non posse a nobis admitti confictum illud a recentioribus *æquilibrium*, in quo voluntas ab omni gluține *expedita* possit eodem libramento in bonum, & in malum æque inclinari, quod admitti videtur ea phrasi, quam frustra a nobis extorquere nititur adversarius, *potentia proxima, completa, expedita*. Ad illud, quod sequitur, arbitramur satis constare ex præcedenti §. 3. num sincere, num candide, num absque fuco damnaverim primam Jansenii propositionem: ac de tanta licentia verborum, quibus in nos Anonymus debacchatur de tam aperto mendacio prorsus silemus, neque in memoriam criminatoris revocamus illud Apollonii apud Stobæum: *Constat quam inurbanum sit silere non posse; tum effutire palam cum turpitudine, quæ honestius obticuisses*. Ad postremum evincitur ex hactenus dictis, ac præsertim ex §. 2. & 6. de me illiberaliter, subdole, & mendaciter dici, quod *gratia parva vincere non possimus cupiditatem gradibus superiorem*; ideoque *indubitatum est*, conviciatorem nectere admilar aranearum casses & filamenta.

Idoneum non est idem ac sufficiens; sed hoc sonat, quod Accommodum, Aptum, Conveniens, juxta Donatum: eo iisdem omnino verbis utitur Aug. lib. 8. Conf. cap. 11. ubi de voluntate nova volendi Deum ait: Nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam.

Nam tom. 1. ed. cyt.

§. VIII.

Ad ea, quæ adversum nos producit Anonymus, ut nitatur evincere quod a secunda Jansenii propositione non recesserimus.

Jans. Red. pag. 207.

QUæ ex dictis habent planissimam solutionem, paucis attingam, ne rancidas strophas repetentes videamur pannico timore perculsi, clamoribusque prælargo atque anhelante pulmone emissis perterrefacti: attingam tamen, ne camarine loquens credat suis offucis lectorum oculos sublinire. Præmittit itaque ad secundam Jansenii thesim ejurandam, oportere ut resistatur gratiæ *quæ conferat effectus producendi potentiam*: quod a me præcedenti capite §. 9. probatum est, ac inde demonstratum nostrum a Jansenio discrimen: atque illud etiam apparet ex locis repetitis hoc capite §. 2. in quibus gratiæ sufficienti, cui resistitur, attribuimus veram agendi potestatem, quamvis ab actu sejunctam. Monet 2. num. Jansenianos asserere *gratiam parvam* concurrere cum ardentiori concupiscentia, *quam superare non potest*; ideoque vires quas subministrat nullatenus esse idoneas, sed omnino *insufficientes* ad vincendam oppositam cupiditatem: atque hanc esse hæresim Jansenianam toto capite annuimus, magnopere mirantes nolle Anonymum pertinaciter audire, sententia nostra impium, justumque *sub qualibet premente cupiditate* habere a parva & minori gratia *veram recte agendi potentiam*, etsi non expeditam ad actum, ad quem debet applicari auxiliante gratia victrici. Atque hanc doctrinam adversari Jansenianæ manifestissimum est; quoniam in sententia nostra voluntas imbutiori concupiscentiæ libere cedit, in sententia autem Jansenii necessitate succumbit.

To. 3. pag. 217.

II. Quod vero spectat ad *potentiam*, quam confert gratia sufficiens etiam comparate *ad præsentes circumstantias robustioris concupiscentiæ*; certo certius est admittendam esse sub qualibet gratia *veram* eidem gratiæ obtemperandi, & ardentiori concupiscentiæ resistendi *potestatem*: & recte Anonymus ait *sufficientem gratiam non esse, quæ oppositam concupiscentiam superare non potest*: quod & nos affirmavimus in locis plurimis §. 1. 2. & 3. productis. Negamus tantum debere esse illam potentiam ita *expeditam*, ut voluntas eadem ratione possit malum, ac bonum, atque ad illud non egeat victrici delectatione, quæ dat velle, & tantum velle, *ut voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem*, quemadmodum loquitur Augustinus. Vide tom. 3. Theolog. disc. pag. 150. & 181. Id vero jure negamus, primum quoniam semel admissa *potentia illa expedita*, tolleretur auxilium per se efficax, ut satis constat: deinde quia admitteretur *æquilibrium*, de quo plura cap. 1. §. 7. insuper quia Janseniani erroris damnaretur Norisius, cujus ubique verba usurpavimus, prout demonstratum est §. præcedenti, & fusius §. 2. & 4. cap. 1., præterea quia ex monumentis *Causæ Norisianæ* productis eodem §. 4. num. 10. necnon ex illius causæ exitu certiores fumus non esse in damnatione propositionum Jansenii definitum, quod gratia sufficiens, qua possunt impleri mandata, & qua potest resisti rebelli concupiscentiæ, conferre debeat *potentiam illam proximam & completam*; ac postremo quia etiam Thomistæ monent hujusmodi vocabula esse ambigua, & iis adversarios abuti ad impugnandam gratiam victricem, ut item vidimus eodem §. num. 9., constantissime autem docent per auxilium sufficiens *non dari tantum influxum, quantus requiritur, ut actio fit*, prout loquitur Lemos tom. 4. Panopl. 2. p. tract. 3. cap. 6. num. 50. Prosequamur itaque reliquas oppositiones Anonymi.

Jans. Red. pag. 208.

Lemos tom. 4. part. 2. pag. 53.

III. Recitatis verbis meis ex tom. 3. pag. 148. *Est ergo gratia sufficiens in sensu Thomistico ac nostro illa, quæ dat posse, non velle, aut si dat velle, istud adeo est invalidum, atque imperfectum, ut desideria carnis contraria concupiscentis non vincat, nisi superveniente flagrantissima & potentissima caritate*; recitatis, inquam, his verbis ait: *Theologus iste gratiam sufficientem definiendo illam, quæ dat posse, non velle, Thomistas, imme & Theologos omnes consentientes habet; sed dum adjicit gratiam hanc si dat velle, illud esse adeo invalidum & imperfectum, ut concupiscentiam non vincat, nisi superveniente potentissima & flagrantissima caritate, profecto satis aperte innuit, gratiam illam semper vinci a cupiditate fortiori, nisi superveniat caritas cupiditate potentior*. Deinde carpit quæ ibidem scribo: *Constat omnem Dei gratiam, quantumvis minimam, esse in se ad opera salutaria sufficientem, ut alibi diximus, idest, non efficere actus salutares propter obicem carnalis & robustioris delectationis, cum tamen tribuat voluntati posse eam superare si velit: ut autem velit, requiritur in hoc statu sancta delectatio victrix, quæ a nullo duro corde respuitur, & hanc nos dicimus gratiam esse efficacem*. Hinc infert me non recedere a Jansenio: *nam licet illa gratia sit in se sufficiens, non potest tamen actus salutares efficere propter rationem, quam assignat F. Berti*, propter *scilicet obicem carnalis & robustioris delectationis*. Addit me quidem fateri *gratiam quantumvis minimam tribuere voluntati posse robustiorem illam delectationem superare, si velit*, attamen non ejurari a me Jansenismum, cum juxta me *non possit velle illam superare sine delectatione gratiæ gradibus superiore*.

Jans. Red. pag. 209.

Melius nunquam dicitur, gratiam sufficientem non dare velle. Cur illud Theologorum nomen omittis?

Haud vereor, quin ex hac una Anonymi oppositione quilibet Theologorum dignascas, ab Auctore paras potas fabulas venditari, non lepore cordis, sed dolosis cuniculis nobiscum agi, eumque transversum ferri logicula sua, animique intemperie. Nota *fabellas*: Contendit a me negari sufficientem gratiam eo in loco, ubi assero *Gratiam sufficientem sensu Thomistico ac nostro esse illam, quæ dat posse non velle*; atque ubi repeto, *gratiam quantumvis minimam esse in se ad opera salutaria sufficientem*. Vide confutos implexosque dolos: Scribo *gratiam sufficientem non efficere actus salutares propter obicem carnalis & robustioris delectationis*; at ille inquit, me de gratia illa hæc asserere: *Non potest tamen actus salutares efficere propter rationem, quam assignat F. Berti*: ac rursus ego, *Ut autem velit requiritur in hoc statu sancta delectatio victrix*; ille vero, *Cum non possit velle illam superare sine delectatione gradibus superiore*. Adverte *logiculam*: *Non vincit; ergo non potest vincere*: quarum argumentationum propo-

propositio prior mea est, consequens sua. Mirare fragosam, turbulentamque intemperiem: *A Jansenio non diffidet, non recedit a Jansenio, Jansenismum non ejurat F. Berti*; hæc inter paucas lineas repetuntur. Blande tamen pace respondeamus. Verba, quibus describo gratiam efficacem, quod ea sit, *quæ non tantum dat posse, sed etiam velle*, faciatque, ut homo *carnis voluntatem contrariis concupiscentem voluntate spiritus vincat*, sunt Augustini de Corrept. & Grat. cap. 11. ut apparet ex eadem pag. 150. *Bonam illam voluntatem esse inspirationem flagrantissimæ & luminosissimæ caritatis*, ait idem S. Pater lib. de Grat. Christ. cap. 35. *Gratiam efficacem esse, quæ a nullo duro corde respuitur*, docet ipsemet Augustinus de Prædest. SS. cap. 8. Nullum ergo in his deprehenditur Jenseniani erroris vestigium. Quod vero addo, *velle* inspiratum a gratia sufficiente esse *invalidum & imperfectum*, adeo *ut concupiscentiam non vincat, nisi superveniente flagrantissima ac potentissima caritate*, nequit ulla ratione reprehendi. Gratiæ enim, cui voluntas resistit, inspirari *voluntatem parvam, debilem ac invalidam*, docuit Macedus in *Scrinio* cap. 6. scribens adjutorium *sine quo non* efficere in nobis *voluntates parvas & infirmas, non validas & robustas*: docuit Norisius in *Calumnia sublata* cap. 3. §. 1. demonstrans eodem adjutorio in hoc statu excitari in nobis *præcepti implendi desiderium*; *qui tamen motus est invalidus, nisi adjutorio Quo roboretur*: docent Augustinenses, aliique laudati cap. 1. §. 2. asserentes hominem gratia, quæ non sit *efficax*, excitatum *velle, sed languide, & imbecilliter*: docent Thomistæ, qui cum Antonino Massoulié ajunt *cassam reddi motionem gratiæ, si vehementior sit involuntate cupiditas*: docuit Augustinus appellans lib. 8. Conf. cap. 11. novam conversionis voluntatem, *nondum idoneam ad superandam priorem vetustate roboratam*, & lib. de Grat. & lib. arbitr. cap. 17. *voluntatem bonam, sed parvam & invalidam*: docuit Apostolus ob repugnantem concupiscentiam, legemque membrorum exclamans ad Rom. 7. 18. *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio*: docet demum ratio; non enim voluntas hominis lapsi adjutorio *sine quo*, & auxilio sufficienti præmota, est æque robusta & fortis, ac erat in Adam nondum pugnantem concupiscentiam experto. Cur itaque ob hæc vocabula *voluntatis parvæ, invalidæ, nondum idoneæ*, dicor adhærere Jansenio? Cur præceps criminator ambitione quadam inflatur demonstrandi se unquam eximios Theologos, nunquam Augustinum, nisi forte dormitando pervolutasse? Innititur ergo tota scelerati criminis insimulatio repetitæ cantioni, quod affirmemus gratiam sufficientem *non posse efficere actus salutares*. At id nigerrimum somnium est, refutatum verbis meis eurora, & meridie splendidioribus, non tantum allatis supra §. 3. verum & iis, quæ opponuntur: quibus affirmo gratiam, *quantumvis minimam, tribuere voluntati posse superare robustiorem delectationem si velit*. Neque potestatem hanc denego, propterea quod scribam, actu nolle *propter obicem superioris delectationis*: enim vero superior hæc delectatio, ut sæpe diximus ac repetimus, non injicit voluntati vinculum necessitatis; non est quædam vis mechanica, a qua voluntas absque libertate flectatur: sed cum perlistat sub ea delectatione liberum *a necessitate* arbitrium; resistentia non est solius cupiditatis, sed etiam, ac potissimum voluntatis liberæ. Atque id scribo tom. 3. pag. 155. affirmans gratia sufficiente non perfici actus salutares, quia ei *ob reluctantem concupiscentiam persæpe liberum arbitrium resistit*: pag. 176. *quia resistit, suaque pervicacia repugnat*: pag. 317. *quia sub parva delectatione habet veram potestatem agendi*: pag. 333. *quia voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppositum*. Hæc nostra sententia est, non quam pingit & expandit Anonymus; qui profecto jam deberet a turbulenta, vel insidiosæ inquietudine cohiberi.

Vid. cap. 1. §. 2. & Noris Cal. Sublat. 1078. 1079. 1084.

IV. Piget præterea, pudetque me reperere satis decantata Anonymi convicia, quibus nos trabali quodam clavo putat eum Jansenio configere. Subdolum enim ac prodigiosum mendacium est, quod pag. 212. inquit juxta nos *delectationem*, quæ gradibus superior cupiditate non sit, *eam superare non posse*: & quasi hæc a nobis scripta forent, subjicit verbis grandibus, & cothurnatis: *Aliter non potuisset loqui Jansenius*. Constat enim a me oppositum ubique tradi, gratiam nempe minimam sufficere ad superandam quamlibet concupiscentiam: ut constat ex num. præcedenti, ex §. 1. hujus capitis, necnon ex tom. 3. Th. Discip. pag. 148. 156. & ne singula repetam, pag. 159. ubi legitur: *Concedimus cum minima gratia actuali, posse hominem resistere cuilibet cupiditati, at non potentia illa proxima & expedita, quæ necessitatem gratiæ prædeterminantis ad perficiendam operationem penitus tollat*. Dum itaque vult insimulator idem usse

validam, sed majori cupiditate ligatam, ita et cupiditati *necessitate* succumbat, *nec revera possit operari bonum illud, ad quod excitat voluntatem*. Ita Anonymus. Atqui nos fatemur per gratiam inefficacem conferri potestatem implendi mandata, *eamque veram & propriam*; & quæ, licet non sit *expedita*, & in æqua lance tam ad bonum, quam ad malum flexibilis, non tamen *invincibiliter* succumbit, neque obstringitur *vinculo necessitatis*, ut constat ex præced. num. 3. atque ex tota hac prolixa dissertatione. Ergo sententia nostra omnino differt a sententia Jansenii.

Jans. Redev. pag. 216. VI. Quum scripserim tom. 3. pag. 160. discrepare sententiam nostram e pravo dogmate Janseniano, quoniam per nos *gratia sufficiens, quæ imperfectam actum, aliquam scilicet mentis illustrationem, & pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, nisi reluctaretur perversa voluntas, foret efficax*; ait insimulator me uti *verborum circuitione*, nec aliud asserere, quam quod Jansenius asserit, quoniam & is vult gratiam parvam ad actum excitare, & fore efficacem, nisi repugnaret perversa voluntas fortiori cupiditate impedita; cumque in nostro systemate *gratia semper operetur id quod operari potest*, concludit: *In hoc ergo consentiunt Jansenius & F. Berti*.

Dalator sibi ubique simillimus, ut constitutum lege Papia præmium assequatur, eamque consecutionem *Consentiunt Jansenius, & F. Berti*, legitimam esse ostendat, iterum aculeata calumnia, quam, ut ajebat Cicero in Verrem, *posi prudentes ac boni viri difficillime possent*, mendacissime repetit in meo systemate *gratiam semper operari id quod operari potest*. At id esse hominis delirantis figmentum, constat ex cap. 6. §. 10. num. 2. atque ex hac secunda dissertationis parte seu capite §. 2. num. 4. & 5. ex §. 7. num. 1. & 2. ex hoc ipso num. 1. & 3. Quid, quod eadem pag. 160. scribo, & confirmo ex Alvarez auxilium sufficiens, quod est efficax respectu pii desiderii, actusque imperfecti, esse vere sufficiens *comparatione actus perfecti, quem potest producere, & ad quem ultimate ordinatur*? Quid, quod ibidem scribo *per gratiam sufficientem, qua nobis pia illa affectio inspiratur*, tribui nobis *veram operis potestatem*, & si hæc non prodit in actum, *non gratiæ defectum esse, sed voluntatis humanæ*? Quid, quod in 2. Jansenianam pag. 340. eadem repetens asisero gratiam, qua inspiratur voluntas parva, *respectu hujus voluntatis esse efficacem, respectu conversionis, & adimpletionis præcepti sufficientem*? Quid demum, quod eo loci pronuntio *potentiam* sub tali gratia esse *expeditam ab omni impedimento impotentiæ*? Nunquam ergo dixisset delator me uti *verborum circuitione*, & consentire Jansenio, si omnia accurate expendisset. Quamquam circumvolitans, ut ex floribus venena sugat, nec stillulam potuit extrahere, qua nos inficiat. Quod enim ait, Jansenium quoque fateri gratiam fore efficacem *nisi repugnaret voluntas*, damnatum non esset, nisi addidisset sub parva gratia voluntatem *non posse non repugnare*, & a fortiori delectatione *abripi ineluctabili necessitate*. Quod cum nos ubique & etiam eadem pagina 160. damnemus; evidens est latissimum sententiæ nostræ a Janseniana discrimen.

Jans. Redev. pag. 217 VII. De Jansenio scripsi eadem pag 160. *Jansenius e contra parvam quidem & invalidam voluntatem a Deo inspirari fatetur; sed quam necesse sit permanere infirmum atque torpentem, nisi subministretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili necessitate, adeo ut quibus hæc deest, gratia inefficax conferatur, non ut possint converti, sed ut Deo vocanti vetusta cupiditate, quam refrænare non valeant, & fatali quadam necessitate repugnantes evadant nequiores*. Crederes contentiosissimum hominem tacere, dum Jansenium damno, quod sub gratia parva tradiderit *inevitabilem necessitatem peccandi*, & docuerit sub ea gratia homines *evadere nequiores, etsi non possint refrænare cupiditatem robustiorem*? Nil minus. Mendacem me, & calumniosum hominem appellat, atque ait: *Numquid ita dure locutus est Jansenius; imo contrarium expresse asserit: docet enim quod gratiæ illæ parvæ, sive inefficaces, disponant ad victricem, Deumque provocent per actus imperfectos, quos ex voluntate eliciunt, quales sunt velleitates, conatus, vota, aliique pii motus, ad conferendas novas & uberiores gratias*. „ Videmus, *inquit lib. 2. de Grat. Salvat. cap. 27.* plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis se abstinere possunt, vehementer tamen optare continentiam, cujusmodi vota divinæ gratiæ sunt munera, & majoris gratiæ provocativa, quamvis nullo modo veræ perfectæque continentiæ comparanda sint. „ *Nec hic satis mirari possumus Fratrem Berti, qui ut a doctrina Jansenii aliquatenus recedere videatur, illi novatori falsa tribuat elocutiones ab ejus mente prorsus alienas*.

Puto legendum, Nunquam!

At ego satis mirari non possem accusatoris vafritiem atque malevolentiam, qui ut me iniquiorem demonstret, Jansenii errorem emollit. Recte de calumniatoribus Lucianus: *Ut probabilem, & dignam fide calumniam faciant, non quod fortuito casus ostendit prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu observent, ne quid absonum aut alienum a causa fide incidat: adeo rationes ejus, quem criminantur, universas in pejorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi*. Luc. de non temere calum. pag. 572. Sufficit proferre de hac criminatione præclarissimorum Theologorum judicium. „ L' accusatore, *inquiunt*, impegnato a far comparire il P. Berti un franco Giansenista, procura di divertire l' attenzione del lettore dal punto principale, e farlo pensare ad altre cose, che non fanno a proposito. Il dotto Teologo Agostiniano nel passo riportato dell' accusatore ha ragionato benissimo, e ha fatto vedere la diversità della grazia sufficiente da lui ammessa da quella di Giansenio. La prima, dice egli, non è data da Dio affinchè l' arbitrio resti ozioso, ma perchè si studj coll' orazione d' impetrare da Dio una grazia più forte; e per lo contrario Giansenio afferma ispirarsi da Dio una grazia piccola e invalida, *quam necesse sit remanere infirmam atque torpentem* senza la grazia robusta. In quel *necesse sit* consiste la diversità fra la grazia piccola di Giansenio, e quella de' veri discepoli di S. Agostino. Quel *necesse sit* è sentimento, che il P. Berti attribuisce a Giansenio; ed è certo che questi lo sostiene. Il di più viene imputato dal medesimo P. Berti a Giansenio per forza di necessaria conseguenza; poichè se è necessario, che la grazia piccola rimanga inferma, ed oziosa senza la grazia efficace necessitante, è manifesto, che quella grazia piccola non è data da Dio acciocchè gli uomini possano far bene; ma piuttosto *ut evadant nequiores*. „ Nec tantum id infero necessaria consecutione, sed etiam expressissime Jansenius lib. 3. de Grat. Ch. Salvat. cap. 2. col. 257. *gratiam sufficientem* ab efficaci distinctam appellat *inutilem, perniciosam*, utpote qua nihil aliud assequimur, *nisi majorem damnationem*, ut vidimus cap. 1. §. 5. n. 3. Igitur ita dure, imo durius, quam dixi, Jansenius locutus est, atque conviciatoris admiratio exoritur ex veternosa ipsius ignorantia. In cap. etiam 27. Jansenius col. 211. post verba ab accusatore producta immediate prosequitur: *Itaque optime subjungit Augustinus:* „ Hoc modo (*per gratiam*) quisquis discit, agit omnino quidquid agendum didicerit. „ *Nempe quia quidquid nondum agit, id nondum agendum didicit secundum gratiam, sed secundum legem*. In sensu ergo Jansenii *vota illa majoris gratiæ provocativa* comparate *ad perfectam continentiam* habent virtutem *legis*, non *gratiæ*. De gratia autem sufficiente, quam admittunt Scholastici, Jansenius lib. 3. cap. 9. col. 297. interpretatur verba Apostoli 1. Cor. 15. *Virtus peccati lex: littera occidit, & est virtus peccati, & facit abundare peccatum, & prævaricationem, & iram operatur, & per legem est cognitio, non evictio peccati, & operatur omnem concupiscentiam, & concludit omnia sub peccato, & est ministratio mortis, & ministratio damnationis*. Quare Jansenius ita dure, imo durius quam dixi, locutus est eo quoque in loco, quem criminator opponit; ac iste non solum miratur ob ignorantiam, verum etiam caligat oculis, nec intuetur colossos. Id ne tantum? Laborat etiam memoria; nam in sensu Jansenii necessum esse *delectationem debiliorem semper cedere ei, quæ actu prædominatur*, recte ipsemet Anonymus scripserat pag. 18. 19. 20. 29. atque alibi passim: cumque sub illa *necessitate* quisque juxta Jansenium revera peccet; profecto sub *gratia parva Janseniana* nequior evadit. Nil ergo Anonymus consecutus est hactenus, quam sese magis, magisque ostendere inscium, cæcum, obliviosum.

VIII. Tandem ex quo tom. 3. pag. 342. scripserim, *De quæstione Grammaticali, idest, an gratia sufficiens Thomistico sensu sit vere & proprie sufficiens, non opus est definite sententiam dicere. Ego sane mallem appellare inefficacem, eo quod non inspiret voluntatem illam robustam, quæ inspiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in consuetudine sermonis vocabulum istud, quam sufficientis; quod tamen in sensu Thomistico probo maxime*; ex hoc, inquam, ita ratiocinatur Anonymus: *Si F. Berti gratiam suam parvam cupiditate inferiorem existimaret veram conferre operandi potentiam, cur ægre ferret illam vocari sufficientem? cur mallet illam appellare inefficacem? Et sic parvæ gratiæ nomen inefficaciæ potius quam sufficientiæ tribuendo, numquid suspicionem movet, num velit ad Jansenium propius accedere? Nam Jansenius gratias sufficientes repudiat, & gratias inefficaces admittit: docet enim* lib. 4. de Grat. Salv. cap. 10. *esse quamdam gratiam ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi. Merito sane suspicari possumus velle Fratrem Berti gratiam parvam appellare inefficacem, quia eam recte admittit in eodem sensu, quo Jansenius*, idest, ita inefficacem, ut ex illa operatio ne- Jans. Redev. pag. 216.

tio ne-

tio nequidem possit sequi. *Sic loquendo abunde manifestat suam pro errore Jansenii propensionem.*

Hæccine sunt nostra dogmata Jansenianis affinia, propterea quod mallem gratiam *sufficientem Thomistico sensu* appellare potius *inefficacem*, hæc suspicionis ori-

Tom. 5. p. 1376. go? Rectissime Augustinus serm. 354. num. 2. *Malevola anima quasi dulciter sapit, quod pessime suspicatur.* Hanc vero esse *pessimam suspicionem* perspicue demonstro, primum quia manifestum est, a me gratiam inefficacem plurimis in locis appellari *sufficientem*, ut constat tum ex hoc §. tum ex §. 2. hujus capitis, adeo ut Anonymus pag. 194. scripserit me *verbis ludere*, pag. 198. me uti *verbis fallacibus*, ac pag. 214. Iprensem Episcopum me esse *sinceriorem*, quoniam ego inefficacem gratiam non recuso vocare *sufficientem*; in quibus tamen locis aliquantulum, etsi non satis, castigavi præcipitem conviciatoris loquacitatem. Deinde hoc ipso in loco, idest tom. 3. pag. 342. profiteor me loqui *de quæstione grammaticali*, & infra *de significatione* vocabuli *sufficiens*, et paullo post de illo sensu, quo gratia *sufficiens dicitur a Molinistis*, qui nempe negant gratiam per se efficacem: quæ omnia homo levi suspicione, tamquam turbine, & nimboso vento pulsus, transiliit. Præterea in iis quoque verbis, quæ rodit, nonne dico de vocabulo gratiæ sufficientis, *Quod tamen in sensu Thomistico probo maxime?* Non itaque ægre fero, quod maxime probo. Ad hæc criminator, ut suspicioni suæ momentum addat, inquit me cum Jansenio asserere gratiam, quæ cupiditatem non superat, *ita esse inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi*: quod non tantum nullibi affirmo, sed ubique refello. Postremo quidquid affero pagina illa 342. confirmo testimoniis Tournelii, Cumel, Norisii, Brancati, Macedi, Poncii, Sacræ Facultatis Lovaniensis, aliorumque: quos omnes adversarius alto præterit silentio, ut in me solum calumniam conflet atrociorem. Verum hanc nube testium refutavi cap. 1. §. 2. n. 14. & sequentibus, ideoque concludam verbis Cardinalis Norisii cap. 4. *Calum.*

Noris tom. 3. pag. 2103. *sublata*, prope finem: *In gratia proxime sufficienti exponenda Doctores diversimode opinantur. Nam Cardinalis Brancatus de Laurea Opusc. 3. de Grat. cap. 4. n. 83. mirari se dicit cum aliis viris doctis, cur a recentioribus Theologis gratia, qua homo vocatur, illuminatur, & excitatus ad faciendum bonum, & effectum non obtinet, dicatur* sufficiens ad distinctionem efficacis, quæ semper habet annexum effectum; cum satis non sit ad eum ponendum, sicut efficax, quæ in rigore dici deberet sufficiens. *Propterea Franciscus Macedo in Augustini lectione versatissimus, in Scrinio S. Augustini cap. 8. universam Norisii doctrinam, quam hactenus defendi, uti Augustinianam tuetur, & a pag. 87. pluribus contendit solam gratiam efficacem dici posse* proxime sufficientem; *quod aliis quoque Theologis placuit, quos inter est Cumel tom. 3. Variar. disp. 5. sect. 1. pag. 207. Sed cum de re illi conveniant, haud vacat de nominibus disputare.* Redeat modo Anonymus ad paginam illam nostram 342. videatque num recte, num *pessime suspicetur*, quod Augustinus *malevolæ animæ* attribuit: quamquam nos nolumus criminatorem imitari, & de occultis animorum affectionibus judicium ferre.

§. IX.

Ad ea, quæ Anonymus IX. & X. articulo objicit, ut nobis tertiam & quartam Jansenianam positionem adscribat.

NUnquam sane credidissem, id quoque nobis adversantium aliquem objecturum fuisse, quod negaverimus *libertatem indifferentiæ* necessariam in statu naturæ lapsæ ed merendum & demerendum, postquam lib. 16. tam prolixa dissertatione pro hac libertate pugnavimus, refutatis omnibus Jansenianorum effugiis & argumentis. Deberem itaque quidquid Anonymus conglomerat art. 9. & 10. prorsus omittere, imitatus Norisium, ad *Germanitatem* 16. hac eadem calumnia conflantem nil aliud reponendum duxit, præterquam verba Augustini lib. 2. Op. Imperf. n. 102.

Noris tom. 1. col. 1474. *Jam responsum est; rogo te, aliquid dicere non potes: tace, si potes, sed quod pejus est, nec hoc potes.* At quoniam gloriatur Anonymus pag. 227. a se hoc *invicte* demonstrari, videamus num hujusmodi demonstrationes ejusdem sint generis, ac præcedentes.

Jans. Rediv. pag. 222. Citandus est cap. 13. I. Igitur ait, me lib. 4. cap. 31. *pro libito recensere varias quasdam opiniones Theologorum* circa modum conciliandi libertatem cum divinis prædefinitionibus; ac subinde statuere opinionem meam, in qua solam illam necessitatem repudio, tanquam libertati adversantem, *quæ oritur ex objecto*, recitatque regulam quintam, propositam pag. 378. primi voluminis Th. Discip. quam non repeto, quoniam rursus producta fuit cap. 1. §. 3. num. 8. Hac autem regula præmissa

lapsa non requiratur libertas a vera & proprie dicta necessitate.

Respondeo Anonymi consequentiam fore legitimam, si verum esset nos adstruere *delectationem relative victricem necessitantem*; at hoc est falsissimum, ut constat ex præcedenti §. necnon ex primo, aliisque hujus capitis: ideoque nil mirum, si criminator ex falsissimo antecedenti inferat calumniosissimam falsissimamque consequentiam.

III. Quoniam tom. 1. pag. 379. præmissa regula, de qua paullo supra, scripsi: *En quibus infertur primo contra Jansenium, Beatos cum Deum videant intuitive, non esse in amore beatifico liberos, cum ad amandum Deum clare visum sint naturaliter determinati*, ut suadeat Anonymus iis, qui scripta mea nunquam legerunt, me esse hominem *commentorum afsa exercitatam* (ita enim me inletius appellat) *Sed esto*, inquit, *quod in hoc a Jansenio dissentiat F. Berti; quid ad rem? Cum hac sane discrepantia integer adhuc subsistit error in tertia propositione damnatus: nam tertia propositio præsentem statum attingit, & loquitur tantum de libertate in statu naturæ lapsæ ad merendum, & demerendum necessaria.*

Jans. Rediv. ibidem.

Vereor, ne mihi cum homine lapidei cordis, atque emortæ mentis res sit. Ex ea regula quinta, quam Anonymus non infectaretur, si in lectione S. Thomæ paullulum sese exercuisset, plura consectaria deduco; ac primum est, quod ipse mutilum profert, Doctoris Angelici verbis resecatis. Secundum est, quod possumus, quamdiu sumus in hac mortali vita, *Deum libere odio habere*, ut ex Sancto Thoma ibidem confirmo. Tertium, quod concupiscentia non evertit libertatem, non quia accidit ex peccato, aut quia est immunis a coactione, ut inquit Jansenius, sed quia stat *cum indifferentia judicii, & voluntas potest concupiscere bonum illi contrarium*. Quartum, quod in hoc infirmitatis statu gratia prædeterminans stat cum libertate, quoniam & ipsa gratia *ab indifferentia judicii* non sejungitur, *nec ita mentem illustrat, aut voluntatem incendit, ut hac repugnare non valeat*. Hæc fusiori stylo eadem pag. 379. tom. 1. unde adversarius duas lineas exscripsit. Ergo si totam lustravisset pagellam, minime exclamasset *Quid ad rem? Tertia propositio præsentem statum attingit*; siquidem, & ad præsentem statum pertinent consectaria secundum, tertium, & quartum. Deinde illud quoque primum valet ad revincendum Jansenium; is enim lib. 6. de Grat. Christi Salv. cap. 8. pag. 639. nititur demonstrare in hoc statu nullam aliam libertatem dari, præter libertatem *a coactione*, ex qua necessitas non repugnet libertati, intrudens ad hoc demonstrandum beatos Deo necessario adhærentes. & tamen, ut ipsi Jansenio videtur, cum libertate: atque in fine illius capitis pag. 646. affirmat nullum aliud libertatis genus tradidisse Augustinum in acerrimo diuturnoque conflictu cum Pelagianis, ubi docet stare cum gratia libertatem, *quia ipsa gratia voluntatem nihil agentem potentissime velle & operari facit*. Non igitur impertinens est, ubi de libertate agitur, demonstrare quomodo *libertas indifferentiæ* non persistat cum lumine gloriæ, persistat tamen sub gratia; sed hoc ad refellendum Jansenium est summopere necessarium, atque opportunum. Idcirco etiamsi nil aliud addidissem præter verba a criminatore selecta; insulse tamen, & inaniter reposuisset, *Quid ad rem? Tertia propositio præsentem statum attingit*. Præterea evidentissimum est, quod ego pertractans de concilianda libertate cum gratia per se efficaci, (quemadmodum pertracto in illo capite 13.) dissero tantum *de statu naturæ lapsæ*; nam ibi agito quæstionem, *An futura supernaturalis ordinis ad statum naturæ lapsæ pertinentia prævideat Deus in absoluta illorum prædestinatione*; ac præterea in hoc statu propugno eamdem gratiam semetipsa efficacem: unde ergo elegans ille, & mellitus excursus, *Quid ad rem? Tertia propositio præsentem statum attingit*. Adde me lib. 4. cap. 13. universim agere de concilianda libertate cum absoluto decreto, non autem singillatim explicare quid sit *libertas indifferentiæ*. Id exequor lib. 16. ibique cap. 2. prop. 3. pag. 279. statuo, ac demonstro thesim istam: *Libertas indifferentiæ requiritur etiam in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum*: quod repeto aliis in locis, de quibus vide superiorem §. 4. Cumque præcedenti prop. 2. libertatem hanc definierim cum Augustino *potestatem voluntatis, qua sua deliberatione potest huc, aut illuc flecti, hinc atque illinc referri*. & cum S. Thoma *vim electivam mediorum*, ac scripserim pag. 277. *libertatem a coactione, si ab indifferentia divellatur, non esse illam veram, & propriam libertatem, de qua ait Augustinus, Unde liberum est abstinere*; evidentissima res est, a me damnari & refelli tertiam propositionem Jansenii in eo sensu, quo damnanda & refellenda est, nempe admittendo in hoc statu *veram libertatem indifferentiæ*, non tantum *immunem a coactione*, sed etiam *a necessitate*; quod præstiti aliis in locis bene multis, de quibus vide §. 4. præcitatum.

Tom. 3. Theol. Disc.

IV. Insuper inquit Anonymus: *Forsan clamabit Fr. Berti se fulminato anathemati nullatenus subjacere, tam non solum tertiam Jansenii propositionem proscribat, verum etiam conceptis verbis asserat ad merendum, & demerendum in voluntate requiri veram libertatem, veram indifferentiam, & veram potentiam ad oppositum.* Sed ait me *simulate* agere tum lib. 4. cap. 13. tom. 1. pag. 379. unde rursus exscribit, quæ objecerat num. 1. tum lib. 16. cap. 2. tom. 3. pag. 279 ubi scribo: *Hæc potestas remanet, cum nulla propositio boni creati, atque apparentis, nec etiam summi boni cogniti tantum abstractive, auferat indifferentiam judicii*, inquit per hæc verba, *quæ prima fronte videntur orthodoxa*, me non secedere ab errore Jansenii. Quare? *Quia in systemate Bertiano objectum non proponitur ut indifferenter eligibile, sed ut necessario prosequendum, vel fugiendum: nam delectatio gradibus superior, sive gratia, sive cupiditatis necessaria & invincibiliter ad unum determinat, & figit animam in objecti fuga, vel prosecutione.* Hinc infert me *adoptare revera doctrinam*, quam *negare* fingo, & *quam Ecclesia in Jansenio proscripsit*.

Jans. Red. p. 114.

Quamquam hæc repetita ad nauseam usque synonyma *simulat*, *fingit*, plus quam clamorem promereantur; attamen quia vir insigniter prudens volam dat lapidi, & utre territat, nullatenus expavescens *fulminatum anathema*, quod in Jansenium omni æquitate vibratum demonstravi tom. 3. pag. 344, nec clamito, nec mussito, nec nares, nec frontem corrugo; strepatque, crepet, harpaget vir clamosissimus, ut libet, ut lubet. De his, quæ scripsi num. 1. pagina 379. satis superque num. 1. ac 3. Quæ vero adduntur ex tom. 3. pag. 279. forent, teste Anonymo, *orthodoxa*, si in nostro systemate *objectum proponeretur, ut indifferenter eligibile, & delectatio gradibus superior necessario & invincibiliter non determinaret ad unum*. Atqui in nostro systemate ita res se habet; nam proponitur *indifferenter eligibile* quidquid non proponitur adeo bonum, ut nequeat in eo apprehendi aliquid mali: hæc enim est regula illa nostra, quam paullo supra adversarius rodebat & vellicabat. Itaque systema nostrum undique est *orthodoxum*, & damnando Jansenium nec *fingimus*, nec *simulamus*. Quod vero ait in nostro systemate delectationem gradibus superiorem necessario & invincibiliter determinare ad unum, est vetus illa calumnia *Anonymiana*, quam tam sæpe refutavimus, ut cogamur opponere auctori Plautinum illud, quod inseruit *Calumnia sublata* eximius Noris:

Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios; una res.

Noris tom. 3. pag. 1050. Plaut. Capt. 3. 1.

Quoniam tamen incautus homo citavit paginam 279. tom. 3. legat, quæ illic post verba a se laudata ad demonstrandam propositionem illam, *Libertas indifferentiæ requiritur etiam in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum*, afferuntur: *Refellitur*, ita ibidem, *sistema Jansenianum primo Scripturis, quæ nobis delineant liberum arbitrium, quo meremur, tanquam potestatem extendendi manum ad ignem & aquam, eamque potestatem opponunt necessitati, explanatque verbis optionem, dominium, ac vim electivam significantibus. Deinde definitionibus Tridentinis decernentis esse in potestate hominis vias suas malas facere, & dissentire si velit gratiæ excitanti. Ex Romanis quoque Pontificibus damnantibus tertiam propositionem Jansenii, & recensitos Bajanos articulos constituentes peccatum in iis etiam, quæ vitare non possumus, & opponentes libertati solam coactionem, & non inferentem violentiam. Rejicitur præterea plenissimis Patrum suffragiis, & præclarissimi præsertim Augustini nullam statuentis in peccato naturalem necessitatem, nullamque in bonis operibus determinationem immutabilis voluntatis; demonstrantis autem contra Manichæos peccatum oriri a voluntate, non ut natura est, sed ut est potestas movendi se, motumque suum cohibendi; & adversus Pelagianos necessitatem gratiæ, cui potest resisti, & quæ minime tribuit non posse peccare, nisi videntibus Deum in se. Jansenianis insuper reniacuntur ratione ipsa, quoniam ubi est necessitas, nec vitium est, nec virtus, nec vituperium, neque præconium laudis: & locum ibi non habent præceptiones, hortationes, comminationes.* Id ne est propugnare gratiam, aut cupiditatem *necessario & invincibiliter* determinantem ad unum? Id ne est *simulare*, *fingere*, revera adoptare Jansenianam doctrinam? Vah obstreperum hominem, scopulis asperiorem!

V. Duo præstat Anonymus num. 5. Primum ait, se invicte demonstrasse quod aperte adhæream Jansenio. *Nec aliquid Fratri Berti*, inquit, *impositum nemo putet, cum eum adoptasse Jansenii doctrinam jam satis constet: id enim invicte demonstrant omnia ea, quæ ex ipso relata sunt*. Deinde ait idem manifeste evinci ex *diverticulis* a me adhibitis, ut probem doctrinam meam distare a Janseniana. Primum diverticulum est *cavillatio*, qua Jansenio ejusque discipulis tribuo *doctrinam ipsis incognitam*, dum scribo tomo 3. pagina 161. *Jansenienses, qui ad merendum necessariam putant*

Jans. Red. pag. 117.

tant

tant solam libertatem lubentiæ, etiam in motibus indeliberatis, & in parva illa delectatione, quam Deus operatur in nobis sine nobis, meritum tenentur agnoscere. Exclamat Anonymus hoc in Jansenium *calumniose dici*, quoniam idem Jansenius lib. 6. de Gratia Christi cap. 35. testatur se agere *de sola volitione deliberata*. Alterum *diverticulum*, de quo sermo instituitur num. 6. est, quod tom. 1. pag. 381. scripserim, Jansenianos delineare arbitrium adinstar bilancis, eo quod doceant *positum inter cupiditatis & gratiæ æqualia pondera nihil posse operari, ita ut necessario agat quod amplius delectat, uti statera a graviori pondere necessitate dejicitur. Hoc autem*, inquit, *traditur in systemate Bertiniano, in quo voluntas necessitatur a prævia delectatione indeliberata, quidquid in contrarium garriat iste Theologus.* Tertium diverticulum, de quo num. 7. est, quod ego *calumnier* Jansenium, de illo scribens tom. 3. pag. 278. *Ad Jansenium quod attinet, & ipse tenetur asserere cum Bajo, omnem motum concupiscentiæ, & prava desideria, etiam necessaria esse peccata: quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur sufficere ad meritum, vel demeritum.* Hanc vero calumniam constare ex quo Jansenius lib. 6. de Grat. cap. 36. aperte fateatur *indeliberatos concupiscentiæ motus non esse liberos*: unde concludit adscribi a me Jansenio errores, *quos nusquam docuit, atque id ita insidiose factum, ut ob hoc Novatore saltem aliquatenus dissentire* videar.

Sane hoc in loco, si essem Demipho ille Terentianus, responsionem aggrederer hisce verbis:

Phorm. 2. 2.

> *En unquam cuiquam contumeliosius*
> *Audistis factam injuriam, quam hæc est mihi?*

Sed omnia adhibens temperamentum, dabo operam, ut vitilitigatorem, nisi fungum pro corde gerat, ineptiarum suarum & pœniteat & pudeat. Quod ergo ait se *invicte demonstrasse*, quod hæresim Jansenianam adoptaverim, jactantia est puerilis. Neque enim hoc demonstravit impugnando regulam, qua utor in concilianda libertate cum gratia, quoniam hæc regula præmonstrata est nobis a Theologis præstantissimis, atque a cavillulis supra evulsis illustrata potius, quam oppugnata; nec repetendo, a me defendi delectationem superiorem *necessitantem*, quia hoc est splendidissimum illud mendacium, ex quo frequentissime repetito in tam absurda deliramenta prorumpit; & quo rejecto demonstrationes in elenchos & in sophismata commutantur. Loquamur itaque de iis, quæ a recto insimulator divertens appellat *diverticula*; ac primum de tertio, quo dispuncto præcedentia evanescunt. Me non *calumniari* Jansenium, neque *insidiose* de illo agere, sed Anonymum id afferentem esse insidiosum calumniatorem triplici manifesta ratione commonstro. Primum in verbis mihi objectis ex tom. 3. pag. 278., etiam ut ab Anonymo mutilata referuntur, non legitur, *Jansenius asserit cum Bajo omnem motum concupiscentiæ, & prava desideria etiam necessaria esse peccata*; sed legitur, *Et ipse TENETUR asserere*; est autem inter hæc duo, *Asserit*, ac, *Tenetur asserere*, discrimen illud, quod intercedit inter hæc duo alia, *Accusator verum refert*, &, *Tenetur verum referre*: quorum unum falsissimum est, alterum proculdubio verissimum. Itaque verborum meorum sensus est, quod licet Jansenius scribat *motus indeliberatos non esse peccata*, & asserat se a Bajo recedere; admisso tamen Janseniano principio, quod *peccatum fiet cum necessitate*, ipsemet Jansenius tenetur inter peccata connumerare prava desideria, etiam necessaria, propter rationem eo loci immediate subjectam: *Quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur sufficere ad meritum, vel demeritum; unde declinare tentans errores Baji, parum sibi constat, figitque in eodem luto vestigia*: atque hæc sunt verba, quæ vir ingenuus ac prudens, qui nos calumniosos & insidiarum fabros appellat, penitus prætermisit. Secundo in eodem loco tom. 3. pagina 277. præmiseram illud idem, quod de Jansenio affirmat Anonymus, illum nempe docuisse, hominem non peccare *in motibus indeliberatis concupiscentiæ*; verumtamen dixi, hoc idem sequi ex Janseniana doctrina. *Respondent quidam*, attende verba mea, *recte has propositiones, Sola violentia repugnat libertati hominis naturali, &, Quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere tamen fit, fuisse damnatas in sensu Baji asserentis hominem peccare etiam in motibus indeliberatis concupiscentiæ, & in eo etiam quod facit necessario, ut animadvertit Vasquesius 1. 2. q. 190. cap. 18. Egregie quidem. ITA ETIAM JANSENIUS LIBRO VI. DE GRATIA CAP. XXXVI. At ego ex opposito dicam verum esse, quod motus quilibet concupiscentiæ peccatum est, & homo peccat damnabiliter in*

Jans. de Grat. cap. 36. lib 6. pag 714. Errore typographi impressum est cap. 6.

quod primo num. est, me a Jansenio non dissentire, quoniam doceo *voluntatem humanam necessitari ad obtemperandum delectationi illi, quæ gradibus alteram superat, & ad illi invincibiliter consentiendum*, est illa falsissima opinio, cujus causa nos falsidicis falleciis dilacerevit. Quod 2. no, addit, e me non admitti *sub gratia per se efficaci necessitatem duntaxat consequentem*, est falsitas alia, refutata §. 8. num. 9. & §. 6. num. 5. Id vero, quod 3. num. inquit *reservatum intelligentiæ meæ*, quomodo superior delectatio non inducat *necessitatem*, quando objectum cadit sub indifferentiæ judicii, percipiet & ipse, si S. Thomam, & Antoninum Massoulié lustraverit aliquantulum; & fortassis hæc poterit a me intelligere, si in §. 3. primi capitis, & in locis ibidem laudatis paulisper pacata mente immorabitur. Adjecta numero 4. ubi ait e me tradi *fictam & illusoriam indifferentiæ potestatem*, hujusque nomine nihil aliud intelligere, *quam voluntatis ad bonum & malum flexibilitatem, quæ tamen sub victrici delectatione necessitate ad unum, vel alterum determinetur*, ex §. 1. 4. 6. eique ex præcedenti penitus evanescunt. Ex iisdem locis evincitur, quam flocci facienda sint quæ addit num. 5. clamitans a me repeti *libertatem* voluntatis *ex indifferentia judicii*, quod non subest *imperio voluntatis*, quoniam contendo cum Jansenio *voluntatem semper & necessario obsequi delectationi prædominanti*; quam id nobis mendaciter & calumniose imputetur. Quum itaque omnia prorsus conviciatoris hujus sophismata innitantur falsissimo illi principio, quod nos cum Jansenio statuerimus *delectationem victricem necessitantem*, & quod nullus catholicorum sententiæ adhæserit nostræ, qua in re ostendimus illius mentem esse Cimeriis tenebris atriorem; evidentissimum est, consecutiones illas suas, quod admittamus *libertatem fictitiam & chimericam*, & non possimus effugere *anathema* in Jansenienam hæresim *pronuntiatum*, esse fulgura ex pelvi, nec pili faciendas, sed cachinnis exsibilanda.

§. X.

Refutatur postrema insimulatoris criminatio.

Jan. Red. pag. 238. PErventum est ad calumniam ceteris omnibus atrociorem, quam mihi criminator intentat, affirmans me ab errore quintæ Jansenii propositionis non recessisse. Etsi enim, inquit, *Fatetur F. Berti Deum velle ut omnes homines, nemine prorsus excepto, salvi fiant, & Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse; hæc tamen, quæ catholica sunt, catholice dicta non sunt*, Quia, verba sunt Augustini lib. 2. de nupt. & conc. cap. 4. Julianum increpantis, *non intentione catholici pectoris dicta sunt*. Antequam audiamus, cur tam sinistre ac tam impudenter de nobis, animique nostri intentione confidentissimus homo ju-
Aug. tom. 10. pag. 306. dicium ferat; ipsum monemus, ut præcitati capitis quarti titulum illum perlegat, *Quomodo refutandæ adversarii calumniæ*; videatque num forte ea verba Augustini, *Non intentione catholici pectoris dicta sunt*, prolata adversus Julianum, qui S. Patri objiciebat Manichæismum, & adversus illum ediderat librum inscriptum, *Contra eos, qui nuptias damnant*, sibi potius, quam nobis conveniant. Enimvero si Julianus non loquebatur *intentione catholici pectoris* laudando nuptias, quæ laudandæ sunt, ut Augustino *Manichæismum* objiceret; nescio, an *intentione catholici pectoris* loquatur Anonymus laudando humani generis Redemptionem, quæ sane, & quidem magnopere laudanda est, ut opponat Augustini discipulis *Jansenismum*. At de pectoris intentione *CHRISTO JESU*, qui totum judicare debet, quia pro toto pretium dedit, reservato judicio; expendamus atrocissimæ hujus criminationis momenta.

I. Itaque Anonymus num. 1. repetit, quæ supra docuerat, non sufficere ad ejurandam Jansenianam hæresim, si dicatur *voluntate antecedente Deum reprobis præparasse externa duntaxat quædam media toti humano generi proposita, V. G. prædicationem Evangelii, Sacramentorum institutionem, &c. sed quod insuper requiratur, ut admittantur interiores gratiæ, nonnullis saltem reprobis concessæ*. His præmissis, ut suadeat a me denegari *voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes*, ait eamdem a me restringi *ad illa media generalia*; recitatque fere totam paginam 386. tom. 1. quam findit, & hiulcam, atque in media parte hiantem relinquit.

Quoniam hæc est criminationum ejus præcipua, ad quam reliquæ referuntur, duo apertissime demonstrabo; unum, quod eadem pagina 386. & ubicunque de voluntate Dei *antecedente*, & de Christi morte, aut de auxiliis *sufficientibus* pertracto, doceam non tantum *externa*, sed etiam *interna* gratiarum auxilia, pro omnibus hominibus *instituta, exhibita, ac præparata esse*, & quantum est *ex parte Dei*, singulis conferri; alterum vero, quod actualis applicatio eorumdem auxiliorum non est effectus *voluntatis antecedentis*, & mortis Christi, consideratæ sub ea ratione, qua ad omnes omnino, tam prædestinatos, quam reprobos ampliatur: atque inde apparebit, quanta iniquitate vitilitigator mihi *Catholici* nomen aut invideat, aut deneget. Itaque tom. 1. pagina 386. ab adversario expilata, scribo: *Omnibus prædicatum est Evangelium, exhibita misericordia, præparata divinorum beneficiorum munera; pro omnibus Christus abunde cumulateque satisfecit, & pretium redemptionis exhibuit*. Præter prædicationem igitur Evangelii, quæ est *gratia exterior*, actu collata atque impense, expresse commemoro *munera* aliorum *beneficiorum*, si non collata omnibus, saltem omnibus *præparata*. En gratia *interior*; quam homo mendax inquit sententia nostra præparatam non esse reprobis. Ibidem ita loquor: *Omnes homines, virtute voluntatis antecedentis, in via, qua ad salutem pervenire possunt, collocantur: omnes jus habent accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam, quam hæc efficiunt*. Num, ut *possimus pervenire ad salutem*, sat est in mea sententia *externum auxilium*, etiam a Pelagianis admissum, aut Sacramenta non conferunt *interiorem* gratiam *habitualem*, cui *actualis* quoque, nunquam justis denegata, nisi prius Deum deserant, conjuncta est? Nemo id unquam effutiet. En ergo rursus *interior gratia*, sine qua non possumus salutem consequi, omnibus omnino hominibus *præparata*. Paullo post in eodem capite pagina 390. dico effectum voluntatis antecedentis esse, *Rationalem creaturam ad finem supernaturalem ordinare, eamque in via locare salutis, necnon ei parare, exhibere, conferre quoque, nisi ea detrectet, auxilia gratiæ sufficientia*. Atque id est ne denegare *gratiam sufficientem* reprobis *præparatam*? Progrediamur modo ad lib. 17. cap. 4. ubi quæritur, quo sensu Christus sit crucifixus pro omnibus. Ibidem tom. 3. pag. 335. ad hunc loquor modum: *Mortuus est itaque Salvator noster pro omnibus voluntate antecedenti, cujus effectus est institutio cujusdam ordinis complectentis causam, & remedia, quibus possunt peccata quæque remitti: atque ita Sanctus Thomas 3. p. q. 49. art. 1. ad 3. „ Christus sua passione nos a peccatis liberavit causaliter, idest instituens causam nostræ liberationis, ex qua possent quæcunque peccata quandocunque remitti, vel præterita, vel præsentia, vel futura: sicut si medicus faciat medicinam, ex qua possint quicunque morbi sanari, etiam in futurum. „* At causa nostræ liberationis, spiritalis medicina, qua possunt deleri, & abstergi omnia vulnera peccatorum, remedia, quibus scelera cuncta possunt remitti, non in *externis auxiliis* duntaxat, sed ulterius, ac potissimum in *interioribus gratiis* consistunt. Scripsi ibidem pagina 358. *Christus est propitiatio omnium peccatorum, Mediator, & Redemptor omnium, quantum ad oblationem pretii, institutionem remedii, & Sacramenti virtutem*; & infra pagina 359. *Christus & oravit, & mortuus est, quantum ad communem causam pertinet, ut institueret remedia, quibus omnium hominum possint deleri peccata, pretium sanguinis sui pro omnibus offerens. Quomodo enim esset omnium Redemptor, Salvator, Animarum Medicus, & Mediator Dei & hominum, nisi pro omnibus pretium obtulisset, preces fudisset, remedia instituisset, necnon etiam inimicis, reprobis, obduratissimis parasset atque exhibuisset?* Atque id est ne denegare reprobis *auxilia sufficientia præparata, atque exhibita*? Oh perfricatam frontem calumniatoris! *Apage*, nonnulla quoque exscribamus ex libro 18. cap. 8. in quo disputamus, *num auxilia sufficientia omnibus conferantur*? Pagina 438. affirmo non solum *exteriores gratias*, verumetiam *salutares Christi influxus*, & omne auxilium *ex parte Dei conferendum*, ipsam quoque *vitam cum Christo sempiternam*, omnibus & prædestinatis & reprobis indiscriminatim *parata esse*; atque hoc tantum in quæstione versari, *num reapse auxilia sufficientia singulis omnino hominibus non solum parata sint & exhibita, verum etiam pro qualibet circumstantia, & præsertim urgente præcepto, collata*? Atque hoc in loco negetur ne, an asseritur, *omnibus omnino hominibus auxilia sufficientia parata esse*? Adde pagina 440. *Deus pro omnibus, ac singulis remedia salutis instituit, paravitque, exhibuit, & quantum est ex se, nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitionem*: quæ sane verba si quis *de gratiis duntaxat exterioribus* interpretatur, non Theologica reprehensione, sed Orbilii scutica, & Grammaticorum ferula est puniendus. Eodem cap. pag. 452. affirmo cum Norisio cap. 3. Vindiciarum §. 6. *omnibus etiam reprobis intendum a* Noris tom. 1. pag. 1018.

Deo

Deo inspirari auxilium remote sufficiens, situm ea collu-strationibus sito evolantibus, & leviter tangentibus vo-luntatem: quæ sunt ipsa Norisii verba, & quæ a nullo sanæ mentis accipi possunt de gratia tantummodo *exteriori*. Istic vero *auxilium remote sufficiens*, non *præparatum* duntaxat, verum & aliquando *unicuique collatum esse* pronuntio: quod repetens pag. 459. dicit adesse semper omnibus singulisque hominibus gratiam sufficientem, *Quatenus est in promptu, scilicet singulis præparata*: & post pauca, *Cuilibet scelestissimo peccatori, quamdiu est in via, non subtrahi gratiam omnino, quoniam interdum recipit illustrationes*: & rursus, *Semper adest misericordia Dei & gratia increata, at semper non est sancta cogitatio & pia animi affectio in animo mortalium hominum, quia non ad misericordiam juvantem se convertunt humiliter, sed ad amorem sui, & ad sensuum illecebras*: & item, *Est etiam probabilius omnes homines gratiæ motionem aliquam per vitæ decursum experiri*: & post pauca, *Si velis cunctis immitti quasdam bonas cogitationes certis temporibus, est sententia Norisii, cui non repugno*. Evidentissimum est ergo, me in ea sententia firmissimum esse, quod auxilia sufficientia, vera, propria, atque interna, *omnibus & singulis hominibus præparata sunt*, & quantum est *ex parte Dei*, conferuntur; Anonymum vero id negantem aut esse insignem calumniatorem aut cæcum omnino, aut adeo senio & oculorum caligine affectum, ut nec perspicillorum ope litteras prælo impressas discernat.

(Noris tom. 1. pag. 1012.)

II. Quod autem secundo loco dixi, ad voluntatem *antecedentem*, atque ad communem humani generis redemptionem non spectare *actualem collationem* auxilii sufficientis, quatenus *conferre* non idem est, ac *præparare*, sed quatenus refertur ad verbum *recipere*; id principio demonstratum est tom. 3. pag. 354. & 441. testimoniis complurium Theologorum, qui aut nobiscum sentiunt, aut fatentur cum Tournelio, dum disseritur, *an auxilium sufficiens detur omnibus*, agi *de mera Scholæ quæstione*, & hoc unum Ecclesiam statuisse contra Jansenium, gratiam sufficientem non deesse justis, quando volunt obtemperare mandatis. Voluntatem vero Dei *antecedentem*, communemque redemptionem exponi eadem omnino ratione, qua a nobis exponuntur, a Thoma De Lemos, a Goneto, a Bannes, a Francisco Zumel, a Joanne a S. Thoma, ab Academia Lovaniensi, ab omnibus Aegidianis, & Augustinensibus, tam aperte demonstravi cap. 2. §. 6. hujus Operis Apologetici, ut nobis videatur res prodigio simillima, quod extet in orbe homo, qui sibi jus arrogat ex pectoris nostri penetralibus catholicam fidem *avellere*, & ad hæc notissima iis, qui primis labiis Theologiam degustarunt, tanquam ad nuper delapsam igniferam crinitamque cometam, horreat, expaveat, nobisque fulmen, exitiumque imprecetur. Qui vero illa ignorat, nesciet quoque Norisium illatam sibi quintæ Jansenii propositionis calumniam iis verbis exsufflasse: *Tertia thesis*, Christum non esse mortuum pro omnibus, *si explicetur, ita ut homines reapse futuri sint participes gratiæ datæ per Christum, non universe vera judicatur: etenim plerique nec infimi subsellii parvulos in uteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si vero meritis infinitis sanguinis Christi, vel humanæ ejusdem voluntati omnes salvare cupienti, derogare velit, prorsus rejicienda est*. Postquam vero doctissimus Cardinalis ostendit similia tradidisse P. Macedum (quod itidem præmisi cit. §. 6. num. 15.) ait satis superque lectorem intelligere, *spurias esse, quas larvatus Parallelista, invidia obstetricante, germanitates peperit, gerras esse germanas, & suppostitiam sententiarum multis parasangis distantium propinquitatem. Ea tamen est calumniatorum garrulitas, ut cum utramque accusationum manticam excusserint, easdem cum lectorum fastidio cantilenas cantent ac recantent*. Hæc a nobis, cum eadem sit causa, eadem criminatio, eædemque loquaculi convicistoris cantiones, jure ac merito repetuntur. Præterea, *quod actualis gratiæ collatio non* spectet ad voluntatem Dei *antecedentem*, atque ad communem humani generis redemptionem, ex ipso Anonymo duplici ratione demonstro. Fatetur enim *Jans. Red.* pag. 83. *Satis communiter* Theologos docere, quod voluntas Dei *consequens ea sit, qua fertur in objectum, quale est in seipso suis omnibus vestitum circumstantiis*: voluntas autem *antecedens ea, qua fertur in objectum, non quidem quale est in se ipso, sed abstrahendo* * *a quibusdam circumstantiis*: atque idem a nobis traditum est tom. 1. de Th. disc. pag. 387. & 388. tom. 3. pag. 442. & in hac dissert. cap. 1. §. 12. num. 8. Igitur ex voluntate Dei *antecedente* non sequitur quod gratia sufficiens debeat actu conferri omnibus & singulis humani generis individuis, quæ sane in certis & peculiaribus circumstantiis sunt con-

(Noris ad Germ. 18. tom. 1. pag. 1477. & 1480.)

(* Nescio cur Anonymus dicat a quibusdam Theologis recentioribus Omnibus circumstantiis. Vide Gonet disp. 4. art. 5. §. 1. n. 4.)

que baptismo ante usum rationis morientibus. Insurgit Anonymus: *Manifeste docet F. Berti Deum instituisse quidem pro parvulis in utero materno decedentibus, sicut pro ceteris omnibus Sacramentum Baptismi; non tamen voluisse illis istud applicari*. Ceterum neque id objectaret, si percepisset actualem auxiliorum applicationem non *antecedentis* Dei voluntatis, sed *consequentis* effectum esse; aut si legisset in aliquo Thomistarum, *Deum ab æterno statuisse voluntate absoluta, vel consequenti non dare omnibus supernaturalia auxilia, videlicet eis, qui revera non erant recepturi*, ut loquuntur Bannes 1. p. q. 23. art. 3. aliique apud Alvarez de auxiliis disp. 113. n. 4. Insistit calumniator: *Patet magnum intercedere discrimen inter Fratris Berti, & Theologorum Orthodoxorum doctrinam. Theologi enim Orthodoxi, qui docent Christum pro salute omnium omnino hominum, etiam parvulorum in materno utero defunctorum, esse mortuum, asserunt consequenter Deum omnibus illis contulisse, obtulisse, vel saltem præparasse media, quibus salus æterna reddita fuerit illis possibilis*. Verum suomet laqueo præfocatur artifex calumniarum: constat enim ex dictis nu. 2. in mea sententia & parvulis & adultis *omnibus* auxilia, ac media ad salutem *præparata fuisse*: igitur fictitium est discrimen doctrinæ nostræ a doctrina Theologorum Orthodoxorum. Insurgit autem: *Vasquez, qui censuit iis infantibus non fuisse præparata media, quibus illis possibilis redderetur æterna salus, opinatur quoque pro illis mortuum non esse Christum*. Sed nunquam mendacium a calumnia divellitur: Vasquez enim affirmat, non negat pro illis infantibus *Christum mortuum esse*, quoniam etsi Deus nolit eis media sufficientia *applicari*, in Ecclesia tamen *etiam pro illis instituta sunt, & si applicarentur, effectum haberent*, ut demonstravimus cap. 1. §. 6. num. 11. & unusquisque legere potest apud ipsum Vasquesium tom. 1. edit. Lugdun. pag. 465. & 466. Concludit veritatis tuba, & eruditionis prodigium: *Frater Berti contendit simul, & Christum pro illorum salute mortuum, & Deum nolle ut ipsis applicentur media, quibus salus æterna ipsis reddatur possibilis. Nonne hæc duo contradictoria sunt?* Respondebunt pueriliter argumentanti pueri ac tyrones scholarum: Per Christi mortem *remedium esse institutum, sed voluntate consequente non applicari occulto, sed justissimo Dei judicio*; & contradictoria quidem fore, si diceretur, *Est institutum, & non est institutum, Deus vult applicari, & non vult applicari*; in his autem enuntiationibus, *Remedium paratum atque institutum est*, &, *Remedium justo Dei judicio non applicatur*, inveniri contradictionem solus ille arbitrabitur, qui polleat insimulatoris hujus præstanti, præclaro, perspicacissimo ingenio. Nobis interim melimela hæc degustantibus, sinamus respondere Lemosium ita scribentem præc. cap. 15. num. 215. *Duo parvulis, qui vel in uteris maternis, vel qui jam in istam lucem venerunt, & sine baptismo mortui sunt, nullum omnino sufficiens auxilium fuisse applicatum, quia pro omnibus etiam pro ipsis a Christo* INSTITUTUM *fuit, quod per Ecclesiam eis potuit applicari, & de facto applicaretur, nisi aliud ordinassent divina judicia, utique justissima. Cum ergo parvuli illi, qui sic pereunt, ad illam universitatem pertineant, de qua dictum est, quod Deus vult omnes homines salvos fieri, & alias similes Scripturæ universales locutiones, ex quibus solet ab aliquibus deduci omnibus dari auxilium sufficiens, ut hac ratione tales universales locutiones verificentur, satis convincitur ex vi illarum non inferri omnibus talia auxilia sufficientia dare, sed aliquibus juste in pœnam præcedentis peccati saltem originalis negari, quod sine ulla dubietate manifestatur in prædictis parvulis*. Ex ipsa ergo parvulorum causa, qua sæpissime utitur Augustinus adversus Pelagianos, ut ostendimus eadem pag. 446. infertur *applicationem* auxiliorum non spectare ad illam voluntatem Dei *antecedentem*, quæ ad omnes Adæ posteros universim extenditur.

Jans. Redux a pag. 244. usque ad 253.

IV. Ejusdem omnino generis, ac præcedentia, sunt quæ Anonymus objicit ad pag. usque 253. Ait primo, me *nullam in reprobis agnoscere veram gratiam sufficientem*, sed tantum in Christi redemptione *pretii sufficientiam*; & esse minus sinceriorem Jansenio, quoniam & is admittit *mortem Christi ad delenda omnia peccata abunde sufficientem, at paullo sincerior asserit Christum pro salute reproborum non esse mortuum*, ideoque a me eumdem Jansenium differre *verbis duntaxat, non re*. Sed cum nolim ulterius ficulneas istas machæras retundere; obsecro cæcutientem insimulatorem, ut sibi palpebras obungat, & videat vel tom. 3. *Theol. Discipl.* pag. 361. vel hujus dissert. cap. 1. §. 15. nu. 7. vel hoc eodem §. num. 1. me *præter sufficientiam pretii* ad communem redemptionem requirere *ejusdem pretii oblationem*, nec non factam pro omnibus *institutionem remedii, & præparationem, atque exhibitionem omnium gratiarum*, quæ necessariæ sunt ad consecutionem salutis. Addit me ideo arguendum esse, quoniam contendo *virtute voluntatis antecedentis remedia non applicari*, atque hinc concludit: *Etsi asserat F. Berti Deum velle voluntate antecedenti omnes homines, nemine prorsus excepto, salvari, non ideo vult iis omnibus conferri, offerri, aut saltem præparari gratias interiores ad salutem vere sufficientes*. Quis vero curculiuncolis istis minutis, vitiosa glande, & inani putamine vilioribus iterum respondebit? Auxiliorum actualis *applicatio* est alicujus effectus productio: ideoque non pertinet ad voluntatem *antecedentem*, ut a consequenti distinctam. Ex *non applicatione* autem *non præparationem* inferre, non Theologi est, sed triobolis tressisque logiculi; atque asserere quod in mea sententia interiores gratiæ sufficientes singulis *non præparentur, nec exhibeantur*, non solum est hominis debacchantis, sed etiam rimarum, unde mendacia effluunt, plenissimi. Vide paullo supra num. 1. Repetit, *a me nullas admitti gratias interiores*, quibus salus æterna reprobis reddatur possibilis, nisi gratias illas, *quæ cupiditatem vincere non possunt*: ideoque dum scribo, omnes homines, quamdiu vivunt, esse in via, qua ad salutem pervenire possunt, omnes habere jus accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam, quam hæc efficiunt, omnibus esse exhibitam misericordiam, & præparata divinorum beneficiorum munera, pro omnibus Christum abunde & cumulate satisfecisse, & pretium redemptionis exhibuisse, (quæ omnia pag. 246. & seq. a me doceri fatetur) *uti exquisito, atque fucato verborum apparatu*, & nihil aliud significare, quam Christum pro omnibus mortuum esse *quantum ad sufficientiam pretii*, quantum *ad communitatem causæ*, & quantum *ad generalia salutis media*, universo humano generi proposita; sed in mea sententia *antecedentem voluntatem* nullas complecti *interiores gratias ad salutem vere sufficientes*, ac proinde gratias illas non fuisse reprobis præparatas. postquam vero hæc semel, iterum, tertio, ac sæpissime repetivit, recoxit, atque sus deque vertit, fatetur pag. 252. me non propugnasse *expresse heresim quintæ propositionis*, sed nihilominus *de heresi damnata esse valde suspectum*, quoniam silentio præterivi sensum, & dogma *vi censuræ propositionis hujusmodi definitum*; subjicitque præclaram illam sententiam: *Error, cui non resistitur, approbatur, & veritas, cum non defensatur, opprimitur*.

Ceterum hæc omnia nec obulo digna sunt, nec teruncio, nec cassa nuce. Quod enim autumat, a nobis non agnosci *interiores gratias, nisi quæ superant cupiditatem*, refutatum est §. 3. & 8.: quæ addit de nostra *voluntatis antecedentis* explicatione, dispuncta sunt cap. 1. §. 6. necnon in præsentibus discussionibus: quæ appellat *exquisitum fucatumque apparatum verborum*, esse enuntiationes insignium Theologorum, Sanctorumque Prosperi, ac Thomæ, evidens est, tum ex tom. 3. *Theol. Disc.* pag. 356. tum ex præcitato §. 8. num. item 3. quod subjicit me denegare interiora auxilia gratiæ sufficientis omnibus, etiam reprobis, *præparata*, est sæpe sæpiusque rejecta calumnia: quod postremo ait, me in explicanda *antecedente Dei voluntate* non proscribere sensum in quinta propositione *definitum*, est atrocissima ac intolerabilis injuria iis omnibus illata, qui voluntatem antecedentem, communemque rationem humanæ Redemptionis, eodem prorsus modo, iisdemque vocabulis exposuerunt: de quibus plura cit. cap. 1. §. 6. num. 3. & deinceps usque ad 17. Itaque Anonymi criminationem cum tot farciminibus nec uno cochleare excreverunt, atque inepte objicitur nobis præclara illa sententia, quam impostor proferens hoc in loco, & in quadam *appendice* inferius ventilanda, atque utrobique sine auctoris nomine, videtur ignorare, cui sit adscribenda. Id nos, quamquam nullo numero esse arbitratur, docere possumus virum hunc æque temperatum, ac eruditum, de quo jure repetendum illud Homeri x. Odiss.

Iste sapit solus, reliqui versantur in umbris.

Extat ergo sententia illa in *Decreto* Gratiani dist. 83. cap. *Error*, ibique tribuitur Innocentio. At in editione Romana ann. 1726. quam exornavit Justus Fontanini Archiepiscopus Ancyranus tom. 1. pag. 97. recte adnotatur, *carptim sumptam esse ex epist. 1. Cælestini I. cap. 1. ad Episcopos Galliæ*. Hæc vero Cælestini epistola scripta est adversus eos, qui, *cum sibi discere magis competeret, quam docere*, conabantur *naufragio mergere, quos intra portum stantes sua facit fides securos*; & nitebantur *etiam quiescentium fratrum memoriam dissipare*, ut legitur eodem cap. 1., sive adversus eos, qui jactantes in libris Augustini *damnabilia se reperisse*, ut ab his, *quæ infamassent, curam exterrite lectoris*

Append. 2. Op. Aug. pag. 136. & 137. & seq.

aver-

aperterent, publicarunt quædam capitula, *quæ damnationis titulo prænotarunt*, eaque circumferebant asserentes *prodigiosa illa mendacia*, *talia in nostro sensu esse*, *qualia diabolico continerentur indiculo*: inter quæ mendacia primum erat, *Quia Dominus noster Jesus Christus non pro omnium hominum salute, & redemptione sit passus*; alterum, *Quia Deus nolit omnes salvare, etiamsi omnes salvari velint*: quæ duo quemadmodum Augustino, ita nobis ejusdem filiis ac discipulis immerito objiciuntur.

Jans. Red. pag. 153. *De Theol. Discipl. tom.* 5. *p.* 402. 441. 442. 445. 446. 448 & 455.

V. Carpit deinde Anonymus num. 12. omnes propositiones meas de Gratia sufficiente lib. 18. cap. 8. Harum prima est: *Deus pro omnibus ac singulis remedia salutis instituit, paravitque, exhibuit, & quantum est ex se nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem*. Cum vero hæc sola propositio cuncta illius mendacia revincat, atque evidentissime prodat, ait a me eo tantum sensu enuntiari, in quantum comprehendit *media duntaxat exteriora*, *non autem gratias internas, easque sufficientes*. At quis mortalium, nisi obductæ frontis, & linguæ non redargutæ, *indefinitam* enuntiationem ad gratiam Pelagianam audeat coarctare, cum in procemio ejusdem libri pag. 377. declaraverim me disputaturum *de Gratia Christi*, de qua Scholastici disputationes instituunt? Nunquid *Gratia Christi* exterior est tantummodo, aut Scholastici de exteriori tantum gratia disserunt, ubi quærunt an sit necessaria ad tentationes vitandas, & an aliquibus denegetur? Quis etiam, nisi in turpissima inscitia versetur, dixerit *remedia salutis*, *supernas illustrationes*, & *alia divinarum gratiarum munera* ad externa duntaxat auxilia restringi? Verum istiusmodi ineptias refutavi paullo supra num. 1. Adde tamen, me eodem capite pag. 442. aperte distinguere *gratias exteriores*, *vim & efficaciam instituti remedii*, & *auxiliorum præparationem*: ideoque mentitur, quisquis ait a me *auxiliorum* nomine intelligi *gratias duntaxat exteras*. Adde rursus, me eodem cap. pag. 451. scripsisse, *Gratia sufficiens ad credendum*, de qua disputo Prop. 6. *nequit aliud esse, quam sancta de amplectenda fide cogitatio & affectio*: cui autem, nisi cucurbitam gerat pro cerebro, *cogitatio & affectio* externæ sunt? Adde etiam, me ubique gratiæ sufficientis nomine intelligere supernam, intimamque inspirationem bonæ voluntatis, ut constat ex eodem tom. 3. pag. 148. 454. 459. &c. in quibus locis gratiam illam sufficientem appello *pium animi motum*, & *bonam voluntatem*: *mentis illustrationem*, & *inspirationem caritatis*: *gratiam internam*, *qua Deus nobis loquitur illapsu*, & *subministratione spiritus sui*: *piam cogitationem*, *interiorem sensum*, *bonum desiderium*. Adde & istud, Anonymum art. 8. a pag. *Jans. Red.* 207. usque ad pag. 222. recoctis, verbosissimis, infinitis argutiunculis (rejectis contritisque §. 8.) nobis objecisse, quod in nostro systemate non detur gratia sufficiens, quoniam hæc inspirat *voluntatem bonam* quidem, sed *parvam*, sed *imperfectam*, sed *nondum idoneam*. Et hæc voluntas non excitatur in corde? Hæc voluntas homini exterior est? Torqueat ergo se, ut potest, fallax insimulator: ea propositione prima docuimus gratias interiores, & vere sufficientes a Deo omnibus *præparatas esse*, *omnibus exhiberi*, & *quantum est ex parte Dei*, *nulli prorsus hominum denegari*: ideoque hanc propositionem commemorando suam illam artificiosam Jansenismi machinam imprudens architectus uno ictu confregit. Altera, quam rodit, propositio est: *Non est de fide*, *quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum ac præparatum omnes ipse recipiant*. Veram hanc, imo *verissimam* dicit, & ea tantum de causa vellicat, quod non scripserim *nonnullis saltem reprobis dari auxilia ad salutem sufficientia*. At duo hic adverte: primum fateri adversarium, quod in sententia nostra gratiæ auxilium omnibus sit *exhibitum ac præparatum*, ideoque a nobis agnosci beneficium mortis Christi in omnes copiosa redemptione diffusum: alterum vero, anonymum dum ex *præparatione* ad actualem *collationem* progreditur, & dum ex hoc antecedenti, *Non omnes recipiant*, infert sententia nostra nullis reprobis dari auxilia sufficientia, magnum esse dialecticum, & longurionem tredecim cubitorum. Sed repete dicta num. 1. Tertia nostra propositio est: *Non est necessaria ad imputationem peccati præsens & actualis divina gratiæ inspiratio*. Hic rursus nos calumniatur, ut fecerat art. 6. n. 8. quasi asseramus hominem libere peccare, etiamsi *peccatum vitare non possit*, eo quod pag. 442. scripserimus, liberum arbitrium sine gratia sibimet sufficere ad peccandum, & nihilominus habere libertatem indifferentiæ, quoniam determinatum non est *ad hoc*, *vel illud privatum*, *noxium*, *ac prohibitum opus*. Sed doctrinam meam communem esse inter ceteros Orthodoxos, qui ajunt non sem-

nullis saltem reprobis; sed ineptissime iisdem crepundiis oppedit: nam si dico auxilia omnibus esse parata, & negari ob impedimentum demeritorum, equidem doceo quod negat Jansenius, ut ostendi §. 6. numer. 1. & probo quod de voluntate *antecedenti* tradunt Theologi præstantissimi eodem §. laudati: si addo auxilium sufficiens aliquando quibusdam deesse, profecto non dico deesse omnibus reprobis, ut opinatur delator, forte ignorans quid sit *meruisse*, ac tribuens voluntati *antecedenti* Thomistico sensu explicatæ actualem distributionem gratiarum, quæ cum sit effectus in te productus, evidentissime spectat ad voluntatem *consequentem*, atque efficacem. Tandem propositio nostra septima ait: *Quisquis non adjuvatur a Deo, per gratiæ subministrationem, queri debet de prava sua voluntate, non de Deo ipso beneficentissimo gratiarum suarum largitore*. Et nihil hic corrodendum adinvenit, nisi quod non expressarim *gratiam concedi aliquibus saltem reprobis*: quod ait a me *artificiose* factum, ne mihi aperte contradicerem. Quod puto alia non indigere confutatione.

VI. Impendam nunc aliquantulum operis, ut quilibet percipiat, quisnam *artificiose* se gesserit, an accusator, an ego. Primo hæ omnes propositiones enuntiatæ sunt universim, quatenus comprehendunt *omnes reprobos*: & criminator ita singulas accepit, quasi in sententia nostri *nulli reproborum* conferatur gratia. II. Responsiones nostræ eadem loquendi universitate proponuntur ab omnibus Theologis, qui negant *auxilium sufficiens* semper omnibus & singulis adesse, ut unusquisque deprehendere potest lectione Scriptorum, quos laudavi tom. 3. pag. 439. & vitilitigator harum propositionum texturam adtribuit *artificio & fraudi* hominis Janseniana labe corrupti. III. In harum propositionum probationibus quidquid produco ex Sanctis Augustino, Prospero, ac Thoma, atque ex clarissimis Theologis depromptum est, horumque omnium testimoniis corroboratum: conviciator autem neglectis omnibus momentis, nec Patrum ac Theologorum mentione facta, exoletæ anui assimilis garrit, blaterat, rugosamque frontem perstringit. IV. Disputandum est *de voluntate antecedenti*, & *de redemptione* prout ad omnes extenditur; & architectus fallaciarum cuncta detorquet ad *actualem* gratiæ distributionem. V. In cunctis illis propositionibus sermo instituitur de gratia *necessaria ad consequendam salutem*, & *de sancta cogitatione & inspiratione* divinitus immissa; ac tortuosus insectator singula interpretatur *de gratia duntaxat exteriori*. VI. Fatetur expresse a me doceri, *Deum velle voluntate antecedenti ut omnes homines salvi fiant*, & *Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse*; & ne me a Janseniana hæresi pronuntiet immunem, usurpator divinorum judiciorum inquit hæc non dici *intentione Catholici pectoris*. VII. Constantissime doceo *omnibus parata esse salutis remedia*, *omnibus exhiberi gratiam*, *pro omnibus Christum ebtulisse pretium redemptionis*: & homo amarulentus atque iracundus clamat a me tradi solam *pretii sufficientiam*, & me esse Jansenio callidiorem. VIII. Utor ad explicandam communem redemptionem iisdem verbis Sanctorum Prosperi, ac Thomæ: & vir alborum præcordiorum ea appellat *nova & inusitata involucra verborum*. IX. Demonstrandum aggreditur me esse Jansenianum, & sub cortice septem propositionum latere peremptorium præsentissimumque venenum; atque insimulator in nugas mersas nil aliud repetit, quam figmentum illud suum, me nullibi affirmare *sufficientem gratiam nonnullis saltem reprobis a Deo concedi*. X. Romani censores ex præmissis propositionibus definite concludunt „ Si consideri tutta la connessione della dottrina del P. Berti, si comparino gli antecedenti e conseguenti, le risposte colle obbjezioni, e si scorgera manifestamente esser falsissimo, che niente si dica dal P. Berti, che un buon Giansenista non possa dire. Un buon Giansenista dirà egli, che Iddio voglia salvar tutti gli uomini senza eccezione? concederà egli che Iddio abbia preparati per tutti quanti gli ajuti sufficienti, con li quali possano conseguire la salute, se vogliono? Un buon Giansenista, come scrive il Padre Berti tom. 1. pag. 91. *voluntatem hanc generalem a statu naturæ lapsæ procul ablegat, nullam gratiam admittit, cui liberum arbitrium resistat: nullam sinceram voluntatem salvandi, nisi prædestinatos, nullum, præter electos, a Christo Reparatore redemptum*: at cavillator ex iisdem propositionibus inferri pronuntiat, *me esse reprehensione dignum*, & *de hæresi damnata valde suspectum*. Igitur Insimulator aut cardine versatilior est, aut latrunculis ludit, aut sibi placens ingeniumque suum ostentans dementior est terebintho. Si hæc autem videantur alicui plus æquo asperiora; animadvertat acui a me stylum in hominem, qui me plusquam eversas urbes sale perfundere, & vespa acerbior aculeis irritare tentavit; imo nec stylum acui, sed temperari atque obtundi, quum nec sint ista eorum, quæ promeretur, pars minima. Ipse quoque adversarius memoria repetat Terentianum illud:

> *Tum si quis est, qui dictum in se inclementius*
> *Existimavit esse, sic existimet*
> *Responsum, non dictum esse, quia læsit prior.*

In Prol. Eunuch.

VII. Dixi paullo supra figmentum somniumque esse criminatoris, quod existimaverit sententia nostra *nullas gratias sufficientes conferri aliquibus reprobis*. Primo enim constat ex num. 1. nos arbitrari neminem reproborum ita deseri a Deo, ut interdum illi non inspirentur *sanctæ cogitationes ac pia desideria*, quamquam in pluribus ob animi perversitatem cito avolent, atque pertranseant. Deinde si legerit nostram *de Reprobatione* dissertationem, deprehendet a nobis tom. 1. pag. 518. assignari primum ejusdem reprobationis effectum *justam denegationem supernaturalium auxiliorum, non omnium, sed eorum, quæ efficaciter ad gloriam perducant, quorum non sunt vasa iræ, filiique perditionis participes*. Excepta itaque *finali perseverantia*, quæ proculdubio est donum specialissimum electorum, reproborum permultis non tantum auxilia sufficientia, sed etiam efficacia, immo & justificationem, a qua tamen libere peccando decidunt, divinitus dari fatemur. Præterea in quintam Jansenii propositionem tom. 3. pag. 355. affirmo *voluntate consequenti* passionem Christi non omnibus eodem modo applicari, *sed aliquibus gratiam sufficientem, aliquibus auxilium efficax, aliquibus etiam donum finalis perseverantiæ conferri*. En rursus aliquibus privatis *perseverantiæ* dono, ideoque reprobis, auxilium sufficiens actu collatum, aliquibus aliis etiam auxilium efficax. In eodem volumine pag. 332. disputans de justificatione demonstro ex Augustino, *quosdam de filiis perditionis aliquando fideliter & juste vivere, & postea cadere, atque ex duobus piis huic donari, illi autem non donari perseverantiam usque in finem*; ideoque affirmo dari filios perditionis ac reprobos, qui non solum auxilium sufficiens acceperunt, verum etiam fuerunt aliquando pii, fideles, ac justi. Tomo item quinto pag. 447. assero Christum pro omnibus mortuum esse, sed repetiri permultos, qui non recipiunt, ut ait Tridentinum, *mortis ejus beneficium*, atque hoc comprobari experientia reproborum multorum: *quorum aliqui prædicata Evangelio non credunt, aliqui suscepta fide transgrediuntur mandata, aliqui a justificatione statim decidunt, aliqui demum justitiam, quam diu servaverant, miseranda lapsa pessundant*. Nescio itaque, undenam in mentem venerit homini micam salis habenti, quod sententia nostra *nulli reproborum* detur gratia vere sufficiens; ac multo magis ignoro, quomodo id eruí possit ex iis assertionibus, in quibus diximus idem auxilium *omnibus paratum esse*, & *omnibus exhiberi*: & certe aut ego nil habeo cerebri, aut cerebrum adversarii sex capit congios.

VIII. Anonymus tamen, quasi figmentum illud suum foret Achillis hasta, atque ut soleat in tragœdia comici, jugulans mortuos, & luctans cum larvis, clamat nec me orthodoxe sentire in refutandis oppositionibus, quæ fieri solent adversus eos, qui negant auxilium sufficiens adesse omni momento universis. Ei autem, ut non impetat argivis insectationibus, præbet ansulam, quod objicientibus scripturarum sanctarum auctoritate Deum nolle aliquem perire, stare ad ostium & pulsare, illuminare omnem hominem, omniaque Patris de filiorum salute solliciti implere partes, ita respondeam: *Generalis responsio est, Deum quantum in se est, gratiam singulis paravisse, illam exhibere universis, conferre etiam* [a] *volentibus & petentibus, & reluctationem, tenebras, cæcitatem pendere ab humanæ voluntatis arbitrio*. Hæc, quæ orthodoxa non esse vix lunaticum caput somniaret, a me non dicta esse orthodoxe contendit vitiligator; quoniam a se demonstratum putat gratiam singulis exhibitam, sententia nostra esse *gratiam duntaxat exteriorem*: quod in systemate nostro homo gratia victrici destitutus *non possit reluctari, ac tenebras a se depellere*: quod sine gratia removere non possit *impedimentum*; ac demum non habeat *potentiam proximam*, & possit absque gratia abstinere ab *hoc, vel illo peccato*, non autem ab omni peccato in genere.

Responsio illa, quam nos tradidimus tomo 3. pagina 456. est communis inter Thomistas, eamque tuentur Lemos libro 4. Panopliæ parte 2. tract. 3. cap. 15. numer. 260. & 261. Gonet de Reprob. disput. 5. art. 6. num. 204. Gonzales de Grat. suff. art. 8. pag. 257. &c. Hi etiam addant responsiones alias

Jans. Rud. pag. 318.

[a] Ne intelligas a volentibus sensu Semipelagiano, ac novella eadem tom. 1. pag. 148. sed Augustiniano, & eodem apposito, ita ut etiam hoc dividi sit moverit, ut oremus & petamus, pacem nostram & etiam augeatur humana voluntas, ut possit implere divina mandata quæ voluerit, cum valde perfecteque voluerit, ut expuit Augustinus de Grat. & lib. arb. cap. 15. Vide etiam eodem tom. 3. pag. 212.

aliis nostras, quas Anonymus silentio prætermisit. Ceterum quum nos tum hoc postremo articulo, tum in præcedentibus invictissime demonstraverimus, Anonymum insigniter decipi, dum ait nos *sufficientis* gratiæ nomine intellexisse gratias tantummodo *externas*; turpissime allucinari, ubicunque affirmat in systemate, quod propugnamus, hominem destitutum gratia efficaci succumbere *necessitati* ineluctabili; supina laborare ignorantia, dum traditam a nobis *potentiæ proximæ* notionem, tanquam recens commentum suspicit, horret, & Vatiniano odio persequitur; atque dum vellicat quæ diximus *de impedimento libere posito*, & de justa culpæ imputatione, quando *homo vitare potest hoc, vel illud peccatum*, audacter insurgere in Sanctum Thomam, cujus verbis usi sumus, ut constat ex præcedenti n. 5. ac fatente Tournely, de quo §. 6. n. 9. in omnes Orthodoxos, qui negantes auxilium sufficiens omnibus & singulis excæcatis conferri, iisdem nostris responsionibus passim utuntur: extra omnem controversiam positum esse arbitramur, postremas conviciatoris reciprocationes adeo fractas esse atque elisas, ut æstimandæ fiet panno lacero viliores, universamque *Jansenismi Redivivi* molem non modo eversam ac dirutam esse, verum etiam in minutissimum pulverem comminutam. Oramus autem Redemptorem & Judicem universorum, ut si vel in libris Theologicarum disciplinarum, vel in his vindicationibus conscribendis fraude aliqua, commentis, studio novitatis, simulatione, vitiisque nobis in omni fere pagella ab inhumanissimo, acerbissimoque adversario objectis, usi sumus; mortis suæ beneficia minime consequamur: si autem curavimus calcare Majorum nostrorum vestigia, si quæ litteris mandavimus, hausimus ex documentis scriptisque Orthodoxorum virorum, si & ore & corde damnatas hæreses execramur; exurgat Dominus, & judicet causam pauperum: criminatori autem nostro pro illatis nobis injuriis amplitudinem gloriæ, pro maledictis benedictionem ubertimam, pro atrocissimis contumeliis spiritum caritatis retribuat; nec unquam nobis e memoria excidat, quod dum ipse Dominus pro humani generis redemptione penderet in ligno, dum potaretur aceto, dum inter iniquos deputaretur, cum lacrymis & clamore valido oravit: *Pater, dimitte illis; non enim sciunt quid faciant.*

Lucæ 23. 34.

CAPUT III.

Reprimitur illata Fulgentio Bellelli *viro Clarissimo, Jansenianæ erroris calumnia.*

Jans. Rediv. pag. 102. seq. 182.

CRedo neminem futurum fore, qui legens in *Jansenismo Redivivo* Fulgentium Bellelli *renovare* Jansenianum principium duarum invincibilium delectationum, *quinque propositiones inde pullulantes* docere, *mera verba* profundere, ut Orthodoxos *decipiat*, & nobiscum conjunctum esse *pestifera errorum societate*, fidem adhibiturus sit homini, cujus judicium inconsideratum ac præposterum esse tot tantisque momentis ostendimus. Quisquis ergo hanc Apologiam majori jam ex parte absolutam ad extremum usque perlegere non dedignatur; non ex abjectis inhonestisque coloribus, quibus ab ignoto accusatore depingitur, Theologi nostri debet sibimet imaginem præformare, sed ex morum ejus probitate, ex munerum amplitudine, atque ex editione librorum ejus, facta servatis præscriptionibus juris, ac probantibus viris summis, necnon ex ceteris adjunctis, quæ attigimus in prioris Voluminis præfatione. Ubicunque etiam legentium oculis occurret vocabulum *Bellelliani systematis*, quod interdum in hac postrema criminatione repetit lepidus conviciator, rerumque dulcissimus; ne obliviscantur lectores eorum, quæ præmissa sunt primo capite, ex quibus constat viro percelebri in eadem sententia præivisse nostratium plurimos; ut non immerito compellare possimus Vitilitigatorem verbis Joannis Chrysostomi Græcorum Patrum eloquentissimi: *Tu quidem putas fratrem tantum te contumelia afficere; redundat autem contumelia etiam in locum.* Quanquam vero Scriptor eximius ingenio, quo pollebat, maximo novum, ac de suo nomine appellandum systema elaborasset, ex quo criticinarum quoque emunctarum consequi viderentur proscriptæ Jansenii theses; non tamen *Jansenianus* jure diceretur, dum theses ipsas aperte damnat, negatque a principiis a se statutis profluere, juxta monitum viri Cl. Jacobi Bossuetii: *Consequentiæ minime attendendæ sunt, quæ ex aliqua doctrina deduci possunt, sed id solum, quod concedit, & quod ponit qui eam docet.* Multo minus invidioso illo nomine Augustinianus Theologus notandus erat, quum ipsius principia casta &

Chrysost. tom. 3. pag. 346. edit. novissima.

Bossuet. Exposit. doct. Cath. n. 3. Id. Boss. tom. 2. pag. 195.

lucida sint, consecutiones autem Anonymi, ut mox demonstrabo, illegitimæ, ac turbulentæ.

§. I.

Fulgentius Bellelli *non statuit efficacitatem gratiæ in delectatione victrici, quæ cum sit gradu superior cupiditate,* antecedenti necessitate *liberum impellat arbitrium, eique tollat agendi, & non agendi potentiam.*

I. IN priori libro *de modo Rep.* in quo disputat *de Gratia sufficiente*, Augustinianus Theologus affirmat quidem cum Augustino efficacem gratiam a sufficiente distinctam esse *delectationem, qua vincitur delectatio peccati, seu inspirationem luminosissimam, & flagrantissimæ caritatis*, ut S. Pater inquit cap. 35. de Grat. Christ. & lib. 3. Op. imperf. n. 107. at sedulo monet præter *indeliberatam* delectationem, seu gratiam divinitus inspiratam, admittendam esse delectationem *deliberatam*, quæ a libera voluntate divinitus præmota procedit, ac prævenit opera libertatis ac meriti: *Discernenda est*, inquit, *indeliberata fides a fide deliberata, quæ a libera voluntatis assensione perficitur; sicut indeliberata caritas a deliberata caritate, seu dilectione, optima etiam ratione secernitur. Indeliberata enim fides est inchoata fides, seu semen veluti fidei, sancta videlicet credendorum cogitatio nobis infusa, quæ ad fidei pertinet initium. Deliberata fides, quæ ad ipsius pertinet incrementum, adhæsionem insuper liberam explicat voluntatis, qua quis vult credere, fideique mandato parere. Quemadmodum & indeliberata caritas inchoata est boni salutaris delectatio, quam Deus tanquam caritatis semen vel initium largitur; deliberata autem caritas libera delectatio est, qua homo suaviter delectatus vult ipse diligere.* En præter inspirationem *actus indeliberati*, deliberata caritas, & quidem libera, & procedens *a libera adhæsione voluntatis.*

De modo Rep. tom. 2. pag. 3.

II. Explicans lib. 5. cap. 6. efficacem gratiam situm *in victrici delectatione*, luculentissime declarat, hanc non inferri libero arbitrio necessitatem. *Efficacitas gratiæ*, inquit, *in eo sita est, quod sancta delectatio & illuminatio tantum ascendatur, & tantum crescat, ut vincat. Hoc est, ut homo gratia operante tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat. Tantum quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possint, quia sic volunt, & ideo sic velint, quia Deus operatur, ut velint.* Cap. 11. de corr. & grat. n. 38. *Quod & diserte etiam Augustinus* lib. 2. de peccat. mer. cap. 17. „ Nolunt homines facere quod justum est, sive quia latet an justum sit, sive quia non delectat. Tanto enim quidquam vehementius volumus, quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamur ardentius. *Vide ibi. Etenim, ut etiam docet in Exposit. Epist. ad Gelat. n. 49.* Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est, *Quonam scilicet facta suppositione, quod virtus, tametsi indifferens, operi ac actioni applicetur, agat tunc, operetur necesse est; necessitate tamen consequente, & illationis. Quis enim id neget? Non est igitur hæc necessitas activæ virtutis, seu liberæ potestatis, non est actus primi, non antecedens. Sed est necessitas consequens, necessitas suppositionis, necessitas actus secundi: quæ etiam a S. Thoma 1. 2. q. 112. art. 3. necessitas infallibilitatis, & certitudinis, hoc est certæ, & infallibilis illationis nuncupatur juxta doctrinam S. P. Augustini, quam tradit de Sanctorum Prædestinatione, qua* certissime liberantur, quicunque liberantur. *Istiusmodi vero consequens necessitas, applicationisque determinatio, quæ dici consuevit sensus compositi, non sensus divisi, tametsi suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servat illæsum. Non enim immutat objectum, quod sic apparet vel imperfectum, vel adeptu difficile, ut apparebat: non cognoscendi modum, qui æque inter certitudinem & obscuritatem, vel inter scientiam & ignorantiam nutat. Igitur activam, & essentialem arbitrii indifferentiam indemnem relinquit. Accidit nimirum indifferenti arbitrio, sicut nigredo accidit homini, & hominis essentiam non diminuit. Etenim si in probabili quorumdam consetur sententia, arbitriam gratiam indifferentem determinare, applicare, prævenire, quin gratia ejusdem indifferentiam aliquatenus lædat; cur vice versa probabile non censebitur gratiam sepsa efficacem determinare, applicare, & prævenire indifferentiam libertatem, quin ab ipsa libertas indifferentiæ damnum vel minimum patiatur? Quin imo ita firmiter tenendum est, ut concordi vinculo simul juncta in liberam, salutaremque actionem exeuntur. Vide lib. 2. cap. 10. ad 2. & lib. 4. cap. 39. ad 5.* Non poterat insignis Theologus expressius declarare necessitatem, quæ descendit ex victrici delectatione, esse duntaxat *consequentem*, atque *illationis.*

Ibid. pag. 128.

III. De-

Eodem tom. pag. 127. 133. 228. 286. 288.

III. Delectationem victricem esse necessariam in hoc statu duntaxat ratione *actus secundi*, atque ut voluntas libere exeat in actum, ideoque ex ea inferri solam *necessitatem consequentem*, *& illationis*, non antecedentem & absolutam, primis in locis affirmat vir præstantissimus. *Est namque*, ait eodem volumine pag. 127. *adjutorium se ipsa efficax applicatio potestatis ad actionem*; & seq. pagina: *Non ergo ad primum actum, sed ad secundum pertinet*: item pagina 133. *Cavendum est, ne determinatio gratia in essentiam ipsam arbitrii, seu actum ipsius primum essentialem derivetur*: ac paullo infra, *Efficacis gratia determinatio potestatem indifferentem ad operationem faciendam applicat conjungitque*: pag. itidem 228. *Adjutorium per se efficax ad consequentem spectat voluntatem, estque adjutorium non possibilitatis, sed actionis*: pariter pag. 286. de eodem adjutorio: *Solum secundum actum determinat; applicat enim indifferentem virtutem ad bonum piumque opus*: iterum pag. 288. *Necessitas efficacis per se gratia consequens dicitur, quoniam auxilium est, non actus primi virtutis indifferentis, sed applicationis ejusdem ad pium opus, applicatio autem virtutis usus virtutis est. Usus vero non est actus primus, sed secundus*. Poterat ne Augustinianus Theologus expressius docere efficacem gratiam, seu delectationem victricem spectare *ad solum actum secundum*, applicare duntaxat *ad actum potestatem indifferentem*, & necessitatem, quæ inde infertur, esse *consequentem* tantummodo, atque ex suppositione *applicationis libera voluntatis*?

In eodem Tom. pag. 145.

IV. Quod de Gratiæ delectatione, ita de cupiditate & delectatione carnali tradidit vir illustris, illa scilicet, quamvis robustior sit, non tamen induci *ineluctabilem necessitatem*, scribens lib. 4. cap. 27. *Quoties vero cupiditati delectatio fortis per gratia delectationem fortiorem non vincitur, facitque sibi liberum arbitrium consentire, necessitas non est antecedens, sed consequens. Est videlicet nihil aliud, quam applicatio ad consensum indifferentis facultatis, qua potest illi per gratiam resistere: quaque determinata applicatio, quemadmodum de gratia per se efficacis applicatione ad salutare opus diximus, quoniam indifferentiam judicii, & objecti non immutat, ad actum spectat secundum, non primum. Supposito autem quod indifferens libertas, qua antecedenti virtute potest concupiscentia resistere, libere fuerit ad consensum applicata, necesse est ut consentiat, necessitate scilicet consequenta, illationis, & suppositionis, quemadmodum Schola loquuntur. Ad hanc itaque necessitatem Summos Pontifices Innocentium, & Calestinum respexisse non dubitamus*: Necesse est enim, *inquiunt*, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur. *Innoc. Epist. ad Conc. Carth. Calest. Epist. ad Gall. Ep. cap. 6.*

Ibid. pag. 146.

V. Sequitur vir præclarus eodem capite: *In necessitate absoluta & antecedente motionum concupiscentia indeliberatarum, quas inviti patiuntur homines, quave omne tempus deliberandi auferunt, plane constat nullam Augustinum culpam agnovisse*: Non enim pati adversitatem carnis, sed duci a carne damnatio est. *Culpam autem, vel meritum in consequenti necessitate gratia fortioris, vel fortioris concupiscentia agnovit; quia hac indifferentem actus primi potestatem ad consensum applicat. Hac vero necessitas non est* sensus divisi, *facultatisque in actu primo inspecta secundum se; sed* sensus compositi, *actusque secundi, ut fert antiqua, & convulsa nunquam, Thomistarum distinctio.*

§. II.

Perspicue tradidit Augustinianus Theologus sufficientem gratiam distinctam ab efficaci.

De modo Rep. tom. 1. pag. 7.

I. EXscribendum foret totum fere viri eruditissimi Opus inscriptum *de modo Rep.* ac præsertim liber 1. ut veritas apertissima invidis obtrectatoribus elucesceret. Perpauca tamen illinc excerpta proponam, quæ sat erunt cuilibet moderato proboque lectori. Itaque libro illo primo cap. 4. hæc leguntur: *Interior virtus excitans est illa gratia sufficiens, qua urgente lege omnibus, & singulis datur hominibus, qui Dei mandatis obedire tenentur; quaque etiam data fuisset, tametsi nullum peccati contagium primævam integritatem humani generis infirmasset. Sed innocenti creatura dabatur ex bonitate Conditoris; lapsis autem hominibus ex misericordia conceditur Redemptoris.*

II. In eodem libro cap. 5. quum paullo antea docuisset sufficientem gratiam, quæ in Adamo innocente proximam potestatem conferebat ad servanda mandata, in hoc infirmitatis statu tribuere potentiam remotam, atque interdum accedere vividiores sanctæ delectationis flammulas, & cum ad implenda præcepta non adhuc proxime sufficit, humanam excitare voluntatem ad orandum; ita prosequitur damnans Jansenii hæresim: *Huic autem interiori, sive proxime, sive remote sufficienti, sive operandi legisque facienda, sive etiam orandi adjutorio, quodcunque illud sit, non solum homines resistere, ejusque conatum irritum reddere, quinimmo penitus abjicere possunt*, id subinde demonstrans ex Tridentina Synodo sess. 6. cap. 5. ex pluribus Augustini locis, necnon ex damnatione secundæ Jansenianæ propositionis. Ibid. pag. 9.

III. Satis autem mirari non possumus, quod aliqui Fulgentio Bellelli opponant denegari ab ipso sufficiens auxilium: quum capite 8. ejusdem libri contendat, *nedum justos, sed peccatores insuper, Paganos, Judæos, hæreticos, aliosque hujus generis homines, quotquot scilicet divinis mandatis obligari non dubitamus, sive ut convertantur ad fidem, sive ut reliqua, qua ad salutem pertinent, exequantur, gratia sufficienti ad minimum, tempore saltem, quo lex obligat, adjuvari*. Immo nec denegavit *auxilium sufficiens*, quandocunque urget præceptum, quibusdam peccatoribus obduratissimis, ut constat ex eodem libro pagina 13. & apertius ex libro 4. pagina 252. idem *auxilium sufficiens ad diligendum Deum super omnia, saltem ut auctorem natura*, semper adesse *negative* infidelibus affirmans ipsomet libro pag. 254. ulterius, quam opus foret, progressus: cum obduratorum, atque infidelium singulis *paratum* quidem semper sit auxilium, at non semper urgente quoque præcepto *collatum*; ut docent nobilissimi Thomistarum, & Augustiniani non semel in hoc Apologetico laudati. Eodem lib. pag. 13.

IV. In his quidem, aliisque in locis, ubi insignis Theologus commemorat *sufficiens gratia adjutorium*, docens pertinere istud *ad actum primum*, esse *auxilium possibilitatis*, non applicationis, *eique resisti*, manifeste distinguit gratiam *sufficientem* ab *efficaci*. Quod & alibi præstat; atque ad hunc modum disserit lib. 3. cap. 5. *Nunquam enim gratia efficax sine sufficiente tribuitur, tametsi sufficiens a Deo sine efficaci donetur sæpissime. Luculento id calamo S. Antistes lib. 4. ad Bonifacium cap. 6. expressit his verbis*: „ Reluctanti enim prius auditus vocationis ipsa Dei gratia procuratur; ac deinde in illo jam non reluctante studium veritatis accenditur. Verumtamen in omnibus, quæ quisque agit secundum Deum, misericordia ejus prævenit eum. „ Eodem tom. pag. 137.

V. Perpetuo sibi constans hæc vir doctissimus scribit in altero Volumine ad Prop. 2. Quesnellii, „ Jesu Christi gratia principium efficax boni cujuscunque generis, &c. „ *Rejicitur hac propositio. Quoniam gratia Jesu Christi generatim sumpta perperam restrictio illa additur*. Principium efficax. *Non enim omnis gratia Jesu Christi efficax est; sed duplex est distinguenda*, sufficiens, & efficax. *Vide 1. P. lib. 1. & lib. 2. cap. 1. & lib. 4. cap. 2. & seqq.* Post pauca: *Duplici namque modo facit Deus bona salutis opera possibilia*, possibilitate virtutis *per gratiam sufficientem, remotam saltem ad orandum*; & possibilitate actionis *per gratiam seipsa efficacem, qua possibilia facit cum effectu, eadem apponendo in illa, qui possibilia facit*. Ac rursus: *Deficiente enim interiori per se gratia efficaci, qua cor emollit, non lex, non exhortatio cor obdurat, sed prava peccatoris voluntas, cum male agendo gratia sufficienti & excitanti resistit*. Hujus generis quamplurima in eodem Opere inveniuntur. Tom. 2. pag. 17. 18. 19.

§. III.

Imponunt Augustiniano eximio viro, qui ajunt docere illum quod aliqua Dei pracepta, secundum prasentes, quas habeat, vires, sint justis impossibilia.

I. LIbro enim 1. cap. 8. aperte docet hominibus etiam impiis, urgente mandato, etsi desit sufficiens ac proxima gratia obediendi, non deesse tamen sufficientem & proximam gratiam petendi, probatque sententiam Norisii in Vind. cap. 3. §. 6. tum vero ita prosequitur: *Quam aque jure tanquam temeraria, impia, blasphema, anathemate damnata, & heretica, prima Jansenii propositio proscripta sit liquet*: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant. *Etenim si peccatoribus secundum prasentes, quas habent, vires, Dei mandata possibilia sunt; quanto magis justis hominibus? Si iniquis gratia petendi observantia possibilitatem non deest, cur justi ipsamet carere affirmantur? Utrosque enim sine disparitate lex urget: utrosque sine differentia minis atque terroribus coercet & admonet.* Tom. 1. pag. 15.

II. Quar-

II. Quarto item libro argumenta, quibus Janseniani nituntur evincere impossibilia esse præcepta, si desit gratia efficax, seu delectatio superior & victrix, tali pacto vir egregius elidit: *Respondeo autem perperam contendere Jansenistas impossibilia esse pietatis opera, absente gratia per se efficaci. Etenim, ut jam ostendimus, tametsi gratia quibusdam per se efficax desit, quæ dicitur actionis, seu applicationis virtutis ad opus; nulli tamen urgente lege deest gratia parva & excitans, quæ est gratia vere sufficiens. Orandi enim adjutorio, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare potest, gratia profecto virtutis, possibilitatis, & potestatis præditus est. Quapropter Dei mandata nemini sunt impossibilia; quia Deus impossibilia non jubet. Et quæ per vires naturæ impleri non possunt, non deest gratia, qua possibilia fiant.* Rursus fatetur se amplecti doctrinam Norisii Vindic. cap. 3. §. 6.

Eodem tom. pag. 174.

III. Præterea objicientibus Jansenistis non haberi potestatem recte operandi, quum gratia efficax ad recte & pie operandum sit necessaria, ita vir illustris occurrit lib. 4. cap. 1. *Distinguenda est illa propositio,* Gratia efficax est necessaria ad omne opus pium, *tanquam potentia & virtus antecedens, negatur; tanquam conditio operativa, & applicativa virtutis, & potestatis, conceditur (non est pura & mera conditio). Eaque distinctione etiam illata propositio est exponenda:* Ergo sine gratia efficaci non potest esse opus pium, *si verbum* non potest *indefinite ad generalem impotentiam significandam usurpetur, negari debet: si ejusdem sensus cum debita limitatione ad significandam impotentiam consequentem,* seu absentiam possibilitatis cum effectu *restringatur, est concedenda;* ac ibidem de verbis Augustini, quibus Novatores abuti solent: *Ubicunque S. P. de Gratia per se efficaci scripsit, hominem sine illa* non posse, *aut* posse, *de potentia aut impotentia consequente, seu cum effectu, aut de possibilitate cum effectu; nusquam vero de potentia, aut impotentia antecedente virtutis, & indefinita possibilitatis, est exponendus.*

Ibid. pag 178.

IV. In propositionem Quesnellianam 9. *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus,* ita Augustini discipulus: *Gratiam efficacem per falsam definitionem exponit; huic enim perperam illa notio affigitur,* sine qua confiteri Christum nunquam possumus. *Vera esset propositio si diceret, sine qua confiteri* proxime, & cum effectu *non possumus. Sed cum dicat,* nunquam possumus, *omnino falsum enuntiat. Namque interdum nedum peccatoribus, sed justis etiam deficit gratia efficax; qui nihilominus per vires gratiæ sufficientis, habituumque supernaturalium, quibus præditi sunt, Deum possunt confiteri, si non* proxime, *saltem* remote, *quia possunt orare. Vide lib. 1. & lib. 4. cap. 1. & seqq.*

Tom. 2. pag. 41.

V. Multus atque infinitus essem, si cuncta hujus generis loca ex libris eruditissimi viri proferre vellem. At quid clarius istis, quæ habentur adversus 2. Quesnelli propositionem: *Absque gratia per se efficaci, tametsi opus salutare nunquam fiat, aut si ita loqui placet, proxime etiam fieri non possit, fieri tamen potest saltem remote, per vires gratiæ sufficientis, quæ dat posse orare?* Quid expressius istis in prop. 3. *Non in vanum, non frustra, sed utiliter, provide, recteque consilium præcipit id Deus hominibus, quod per vires sufficientis gratiæ facere possunt, aut saltem petere quod non possunt?* Quid manifestius his in prop. 7. *In præsenti autem fœdere Deus quod petit a nobis, aut per gratiam seipsa efficacem donat, aut per sufficientem orandi saltem gratiam, ut reddere possimus largitur?* Quid enucleatius istis in propos. 11. *Recta enim fide credimus, Deum jubere quod saltem possumus petere?* Mirum ergo dictu! quod extent, qui Fulgentio Bellelli calumniam hanc inferent, defendi ab illo absque delectatione victrici, qua justi aliquando carent, *impossibilitatem* divinorum præceptorum, & sufficientis auxilii carentiam.

Eodem tom. 2. pag. 27. 38 41 43. Vide Notissimum eadem adversus scribentem in Calumnia sublata cap 2 §. ... tom. ... pag. 105. 119.

§. IV.

Aperte, & sensu plane catholico P. Bellelli *explicat, propugnatque libertatem a* necessitate, *quæ in hoc statu naturæ lapsæ requiritur ad merendum, & demerendum.*

I. NE forte alicui suspicio in animum caderet, Augustinianum Scriptorem, dum pertractat libro 3. de libertate indifferentiæ, accipere libertatem *a necessitate* in peculiari aliqua significatione; præmittit cap. 1. ejusdem libertatis communes ac satis obvias definitiones. *Libertas a necessitate,* inquit, *est volendi facultas opus suum cum indifferentia potestatis exercens.* Tum: *Libertas a coactione idem est, ac voluntarium, libens, seu spontaneum. Libertas vero a necessitate idem est ac libertas indifferentiæ. Vide S. Thomam 1. p. q. 82. ar. 1. in corp. & ad 1.* Deinde hanc libertatem describit communi illa definitione Theologorum: *Facultas voluntatis, quæ positis omnibus ad agendum requisitis potest agere, & non agere:* nec prætermittit breviorem S. Thomæ definitionem 1. p. q. 83. art. 4. *Vis electiva,* „ seu facultas eligendi unum præ altero „. Hanc vero potestatem agendi, vel non agendi, hanc libertatem indifferentiæ, hanc vim electivam, facultatemque unum eligendi præ altero, omnino requiri ad liberum voluntatis arbitrium affirmat Theologus noster tum eo loci, tum lib. 4. cap. 39. repetens, *spectare ad libertatem indifferentiæ, quod positis omnibus ad agendum requisitis potestatem habeat agendi, & non agendi.*

Tom. 1. de M. R. pag 109. 110.186.

De hac tamen definitione ego assentior Lemosio, ceterisque Thomistis apud Gonet. disp. 4. num. 120. sive tom. 2. pag. 126. non autem Annato, Lassio, aliisque Modistis, ea definitione merentibus ad evacuandum sine gratia efficaci haberi quidquid requiritur ad actum secundum.

II. Hanc itaque libertatem dari in hoc statu Augustinianus Theologus cap. 2. præciti libri tertii demonstrat octo argumentis, quorum primum e sacris litteris depromptum his verbis aggreditur: *In homine etiam lapso libertatem indifferentiæ necessariam omnino ad merendum confitendam esse, invictissimis argumentis comprobatur. Et primo loco Sacræ Scripturæ occurrunt, quibus apertissime vis electiva, seu indifferentia libertatis ad meritum vel demeritum homini lapso asserta continetur.* Tam vero in hoc, quam in sequentibus argumentis semper eamdem libertatem appellet *potestatem indifferentem: indifferentem & electivam potestatem, qua homo lapsus agere, & non agere potest, seu peccare & cohibere peccandi motum: indifferentiæ libertatem ad agendum, vel non agendum: sive in vitam bonam, sive in vitam malam potestatem indifferentem,* aliisque phrasibus frequentissime repetitis.

Eodem tom. pag. 111. 113. 114. 117.

III. Productis autem in octavo argumento verbis Augustini lib. 6. Op. imperf. num. 12. ubi de libertate immutabilis voluntatis, qua beati esse volumus, ait non sufficere nec ut beatus sit quisque, *nec ut vivat recte,* ita illustris Theologus prosequitur: *Tam præclare, invicteque Augustini isthæc sententia tertium Jansenii articulum expungit, quam quod maxime. Nam qua fronte Augustinus assertor illius articuli obtenditur:* Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione: *Ille nimirum Augustinus, quem libentissime sibi Judicem Jansenistæ conclamant, & quidem senior, ac doctior factus in postremis vitæ laboribus pro jure ac veritate Sanctæ Romanæ, Apostolicæque Sedis decertans, de libertate quæ a sola coactione, & non est etiam a necessitate ait, quod ad merendum,* recteque vivendum, ut beatus sit quisque, NON SUFFICIT.

In eodem libro cap. 2. pag. 118.

IV. Magnopere autem miramur, quod viro Catholico adversarii objecerint illam tantum indifferentiam ab eo deprædicari, quæ repetitur *ex objecto,* quasi voluntatem intrinsecus *necessitate* adactam, & potestate ad utrumlibet exspoliatam dogmatizaverit. Id enim non tantum ex hactenus dictis refellitur, verum etiam ex cap. 5. ejusdem tertii libri; ubi postquam docuerat quomodo *ex objecto* pendeat indifferentia judicii, plura alia ad libertatem indifferentiæ necessaria recenset. Quorum primum est, *Libera facultas, quæ, cum sit creata, quantum ad esse non solum, sed etiam quantum ad operari, perfectissime a Deo exigit dependere. Quapropter in actu primo potestati Deus concursum generalem paratum exhibet, ut in actionem, seu actum secundum volendi, aut nolendi queat exire. II. Objecti boni, malive notitia, quoniam in incognitum voluntas ferri non potest. III. Judicium indifferens, seu cognitio, quæ varias rationes boni vel mali, delectabilis, aut arduì in objecto deprehendit, & quæ actum primum essentialem liberæ facultatis constituit. IV. Voluntas a coactione, & violentia immunis: coactio enim cum voluntarium auferat, libertatem etiam subruat necesse est. V. Potestas antecedens arbitrii, seu activa indifferentia ad bonum, vel malum, ad meritum, vel demeritum, in qua nulla determinatio, nullaque necessitas reperitur.*

Ibidem cap. 5. pag. 125. 126. 127.

V. Explicans tandem cap. 6. quomodo *sub gratia per se efficaci* permaneat hæc *indifferentiæ libertas,* ut dixi §. 2. docet adjutorium efficax pertinere ad actum secundum, *non ad potestatem, seu virtutem actus primi:* docet esse *applicationem potestatis ad actionem:* docet *hanc potestatis applicationem præsupponere virtutem & potestatem jam constitutam:* docet necessitatem effectus sub eadem gratia victrice esse *necessitatem consequentem, necessitatem suppositionis, necessitatem applicationis, necessitatem actus secundi:* docet non esse *necessitatem illam necessitatem activæ virtutis, neque necessitatem actus primi, neque necessitatem antecedentem:* docet per adjutorium applicationis, *tametsi suspensionem*

Prov. cap. 6. pag. 127. 128. 129. 130.

auferat, indifferentiam tamen activam servari illasam: docet *gratiam seipsa efficacem determinare, applicare, & prævenire indifferentem libertatem, quin ab ipsa libertas essentialis indifferentia damnum vel minimum patiatur.* Id ne est consentire Jansenio, & libertatem *indifferentia*, seu *a necessitate* ab hoc statu ablegare?

§. V.

Manifeste calumniantur qui asserunt rejici a Fulgentio Bellelli divinam salvandi omnes voluntatem, & communem universorum hominum redemptionem.

Tom. 7. pag. 23. I. FIdem quippe docti piique scriptoris commendant quæ leguntur lib. 1. de modo Rep. cap. 10. *Voluit Christus omnes, singulosque post lapsum homines, secus quidem ac dæmones, in via salutis, unde dejici similiter merebantur, remanere. Qua nimirum voluntate, media ad ipsam necessaria instituit, præparavitque.*

In eod. to. pag. 184. II. Eamdem fidem confirmant, quæ habentur lib. 4. cap. 4. *Si de voluntate antecedenti sermo sit, omnes & singulos salvos fieri vult Deus; si autem verba Apostoli de voluntate consequenti exponantur, de generibus singulorum, non autem de singulis generum intelligi debent.*

Tom. 2. pag. 43. III. Commendant eamdem fidem, quæ habentur in propositionem 12. Quesnellianam: *Deus enim, docente Apostolo, vult omnes homines salvos fieri, voluntate videlicet antecedenti, & inefficaci. Et quidem hac voluntate, sive sit eminenter, sive formaliter in ipsa, vult etiam reproborum salutem, pro qua Christus quoque mortuus est.*

Ibid. pag. 68. IV. In propositionem quoque 30. hæc vir præclarus: *Rejicitur hac propositio*, Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter, *quæ sensum reddit, Christum mortuum esse pro salute duntaxat prædestinatorum. Fuit autem hic sensus ab Innocentio X. in quinta Jansenii propositione damnatus.* Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus mortuum esse, & sanguinem fudisse; *quam propositionem idem Summus Pontifex sequenti censura notavit.* „ Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam in eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. „

Eodem in loco pag. 70. 71 72. 74 79. 81. 83. V. Adversus eamdem propositionem docet voluntatem Dei antecedentem, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, esse illam, qua vult, *lapsos homines non ad terminum usque damnationis ruere, sed in via æternæ salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare.* Ait velle Deum *per merita Salvatoris* hac voluntate antecedenti *etiam reprobos salvos fieri.* Repetit Christum omnes *singulosque homines sui sanguinis pretio ea voluntate redemisse.* Addit *auxilia sufficientia voluntate antecedenti per mortem suam omnibus & singulis præparare voluisse.* Subjicit: *Quemadmodum Deus non prædestinatos duntaxat, sed reprobos etiam inefficaci, & antecedenti voluntate salvos fieri vult, sub conditione si velint; ita & Christus antecedenti, & inefficaci voluntate, quantum in se est, salutem, requiem, æternamque pacem omnium, singulorumque desiderat.* Inquit rursus: *Qui pro singulis venit, pro singulis fudit sanguinem, atque pro singulis mortuus est.* Concludit, *redemptionem, mortem, sanguinem, dilectionemque Christi omnibus hominibus esse communem*; adeo ut nec melius, nec frequentius, nec validius potuisset vir insignis & Orthodoxus Catholicum dogma explicare, profiteri, ac defendere.

C O N C L U S I O.

Fulgentius Bellelli docuit, ac propugnavit dogma catholicum, quod directe opponitur hæresi, erroribusque comprehensis in quinque Jansenii propositionibus.

D E M O N S T R A T U R.

Catholicum dogma, quod Jansenianæ hæresi, & erroribus quinque damnatarum propositionum directe opponitur atque adversatur, est nec gratiam *victricem*, sive inspirationem *sanctæ dilectionis*, qua vincitur voluntas carnis contraria concupiscentiis, nec carnalem istam voluntatem robustam, & præponderantem esse *invincibilem*, & *necessitate antecedenti & physica* ad opus indeclinabiliter trahere: præter victricem illam delectationem, cujus inspiratio est efficax gratiæ adjutorium, dari gratiam *sufficientem*, quæ etsi ab actu sejungitur, illius tamen peragendi inbuit *potestatem*: hujusmodi gratiam non deesse justis, quamvis aliquando careant adjutorio efficaci, seu *applicationis & operis*: sub eadem gratia efficaci, necnon sub robustiori concupiscentia indemnem persistere *libertatem indifferentia, vim electivam*, atque *potestatem agendi vel non agendi:* hanc potestatem, libertatemque requiri in præsenti statu *ad merendum, vel demerendum*; omnibus demum, singulisque hominibus, *voluntate antecedenti*, Deum optimum, maximum, gloriam, & auxilia ad hanc consequendam necessaria præparavisse; pro omnibus item, ac singulis Christum *mortuum esse, fudisse sanguinem, persolvisse pretium*, universosque redemisse, aut prædestinatos, aut *reprobos*. Hæc propositio certissima est, paucisque comprehendit quidquid de hæresi Janseniana diximus in primo capite hujus dissertationis.

Augustinianus autem Theologus docet cum *delectatione victrici*, & concupiscentia ad malum alliciente, consistere *liberam voluntatis adhæsionem*, ex superiori autem delectatione nullam aliam inferri necessitatem, præter *consequentem, & illationis*, quæ supponit *applicationem liberæ voluntatis*: admittit in hoc infirmitatis statu adjutorium collatum Adamo, qui proculdubio caruit adjutorio *Quo*, sive efficaci; propugnatque *gratiam proxime, & remote sufficientem*, cui voluntas resistit: affirmat justis omnibus, immo & impiis, adesse urgente præcepto gratiam *proxime sufficientem ad orandum*, etiamsi desit eis aliquando auxilium *applicationis*, sive auxilium efficax, quo datur *potentia positionis*, & *cum effectu*: defendit *libertatem indifferentia*, eamque appellat *vim electivam*, ac *potestatem agendi, vel non agendi*, docens sub gratia applicationis, & effectus, illæsam immunemque persistere; eamdemque libertatem omnino requirit *ad merendum, vel demerendum*: diserte tandem, ac sæpe commendat & adstruit voluntatem Dei *antecedentem*, qua singulis hominibus præparata sunt media ad salutem necessaria; & Christum pro singulis *etiam reprobis* orasse, fudisse sanguinem, pretium redemptionis solvisse, constanti & incontaminata fide sæpenumero profitetur. Hæc eorum, quæ in hoc tertio capite præmissa sunt, synopsim quamdam, & doctrinæ nucleum comprehendunt.

Igitur Augustinianus Theologus docuit, propugnavitque Catholicum dogma, quod Jansenianæ hæresi, & erroribus quinque damnatarum propositionum directe opponitur, atque adversatur: quod erat demonstrandum.

§. VI.

Diluuntur & exsufflantur Insimulatoris oppositiones.

RElignum est, ut proponamus illas Anonymi objectiones, quæ adversus Fulgentium Bellelli ab ipso peculiariter proferuntur: quandoquidem quæ adversus systema nostrum militant, præcedenti capite solutæ atque elisæ fuerunt. Principio itaque Anonymus objicit, Fratrem Bellelli admittere, & docere Jansenianum principium duarum delectationum, quæ indeliberatæ sint, & relative invincibiles; quoniam docet *esse impossibile, ut dilectio Dei, si non præponderet, vincat cupiditatem, eamque a corde depellat.* Jans. Ibid. pag. 110.
Lib. enim 1. de statu creat. rat. cap. 19. inquit: *Respondemus dilectionem inchoatam esse inchoatam justificationem, non esse remissivam peccati, quia cum adhuc imperfecta sit, affectus cupiditatis non præponderat, & si non præponderat, quomodo illum vincere potest, atque a corde depellere? Amores siquidem ab Augustino ponderibus comparantur.* Amor meus, *inquit*, pondus meum, eo feror, quocunque feror. *Porro nullum pondus appositum pondus elevat, & in contrariam partem retorquet, nisi eidem gravitate, & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio superat cupiditatem, nisi eidem perfectione præstet.*

Resp. eo loci Fulgentium Bellelli pertractare quæstionem, *an quælibet charitas actualis justificet*, quam quæstionem proposuerat cap. 16. & prosequutus fuerat duobus sequentibus; cap. vero 19. solvere objecta contra sententiam suam, in Augustiniana Schola communem, quod scilicet *non omnis actus* caritatis, initialis, tenuis, ac remissus vim habeat delendi peccata, & *formaliter* justificandi: nullatenus vero attingere eam quæstionem, *an voluntas cum minori delectatione spiritus possit superare robustiorem delectationem carnis.* Comparat ergo *cupiditatem*, qua homo peccat, *caritati*, qua homo justificatur, non liberum arbitrium *necessario* obsequens cupiditati, eidem libe-

ro at-

ro arbitrio *necessaria* obtemperanti sanctæ delectationi, ut interpretetur Anonymus. Profecto certum est pertenuem cupiditatis motum, quem centum Galliarum Episcopi, ut vidimus diss. 1. appellant *la cupidité foible*, & per quem patrantur venialia peccata, non sufficere ad delendam caritatem dominantem in justis, prout iidem Episcopi demonstrant ex Augustino *de sp. & lit.* cap. 27. Hinc tamen minime sequitur non posse liberum arbitrium cum illa *debili cupiditate* peccare lethaliter. Ad hunc modum recte docet Augustinianus Theologus, quemlibet actum caritatis initialis extra Sacramentum non superare cupiditatem prædominantem, nec perfecte justificare: atque inde male infertur, quod admittat Jansenianum principium, doceatque liberum arbitrium *necessario* obtemperare robustiori delectationi. Aperte mentem suam aperit proximis verbis pagina 96. *Convertit dilectio inchoata animam ad Deum, sed inchoata duntaxat & imperfecta conversione; sicut veniale peccatum animam convertit ad creaturam: igitur sicut hoc non reddit animam iniquam, ita nec illa reddit animam sanctam.* Quamquam vero scripsisset P. Bellelli voluntatem necessario consentire concupiscentiæ, nisi adjuvetur gratia victrici, quod sane non scripsit; intelligendus foret de necessitate duntaxat consequentiæ, ut ex ejus operibus ostendimus §. 1. & 4.

Vide tom. 1. pag. 19.

Bellel. de statu creat. ration. lib. 1. cap. 19.

II. Opponit 2. Anonymus: „ Tam Jansenius, quam F. Bellelli fatentur motus gratiæ cælitus immissos esse indeliberatos. Jansenius lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 11. *Delectatio ista*, inquit, *quam ad omnia opera bona S. Augustinus exercenda postulat, non est aliud, quam actus quidam indeliberatus cælitus immissus in voluntatem*. F. autem Bellelli de Gratiæ motibus sic loquitur: *Illud autem in primis statuendum est nomine gratiæ auxiliatricis pias inspirationes excitationesque Augustinum intellexisse, indeliberatos videlicet motus intellectus & voluntatis a Deo immissos*. De modo Rep. lib. 1. cap. 1.

Jans. Red. pag. 103.

Quam inanis sit objectio ista, satis constat ex primo hujus dissertationis capite §. 1. & 8. in quibus ostendimus innumeros esse orthodoxos, qui gratiam actualem *in actibus indeliberatis* constituunt, neque in hoc sitam esse Jansenii hæresim, sed in eo, quod dogmatizaverit voluntatem delectatione superiori trahi invincibili necessitate ad consensum. Ut autem videas Augustiniani Theologi in gratiæ prævenientis natura describenda accuratissimam diligentiam; memoria repetas, Scholasticorum complures, quorum triginta producit in Schola Aegidiana Fridericus Gavardi tom. 4. pag. 301. actualem gratiam constituere *in illustratione mentis, & in pio voluntatis affectu a Deo nobis inspirato, liberam omnem voluntatem atque operationem præveniente*, adeo, ut memoratus Ægidianus Theologus hanc sententiam dixerit *communissimam inter Catholicos*. Thomistarum tamen multi animadvertentes *actus indeliberatos* intellectus ac voluntatis esse *vitales*, & cum supernaturales sint, produci non posse a sola naturali facultate; maluerunt gratiam locare in illa Dei motione, quæ hujusmodi actus præcedit, ac proinde docuerunt cum Alvarez disp. 74. num. 4. Gratiam esse illustrationem intellectus, & piam affectionem, *non formaliter, sed causaliter*. De actibus vero *deliberatis* consentiunt omnes quod sint effectus gratiæ prævenientis; quoniam per hujusmodi actus *non vocamur a Deo, nec excitamur, sed potius nos Deo vocanti & excitanti respondemus, consentiendo & cooperando eosdem actus*, ut inquit idem Alvarez disp. 75. num. 3. Jansenius vero, etsi cap. 11. citato ab Anonymo scribat, actibus illis indeliberatis *animam in Deum deliberato actu diligendum suscitari, invitari, trahi, rapi*, ideoque agnoscere videatur *deliberatum* voluntatis consensum: in hoc tamen *deliberato* consensu solam agnoscit *libertatem a coactione*, non *a simplici, seu voluntaria necessitate*, ut demonstrare nititur lib. 6. de Grat. cap. 6. & lib. 7. cap. 3. quod est, ut sæpe diximus, Jansenianæ hæreseos caput præcipuum. Redeat modo accusator ad legendum caput illud primum *de modo rep.* ac percipiet Fulgentium Bellelli explicasse auxiliatricem gratiam, ac motus indeliberatos vocabulis *inspirationis*, & *excitationis*, ceterisque in Schola passim usurpatis, additis pagina 2. iisdem verbis Friderici Gavardi. Adeat proximum caput 2. invenietque pag. 3. propugnari a Theologo præstantissimo actum deliberatum, in eoque *liberam voluntatis adhæsionem, liberam assensionem voluntatis*, & pag. 4. *liberum voluntatis assensum*: quod sane accipiendum est de libertate indifferentiæ Jansenianis ignota, de qua toto libro 3. pertractat. Perlegat cap. 3. ac pag. 6. intuebitur motionem, virtutemque divinam actus indeliberatos prævenientem, quam accuratus Scriptor ex Augustino, S. Thoma, atque ex Scholasticis, quorum nonnullos

Alv. de Aux. disp. 74. num. 4. & 75.

Jans. pag. 107. 109. & 110.

commemorat, (scilicet P. Maurum, & Macedum) his verbis adstruit, probatque: *Optima ratione plerique insignes Theologi, quibus plane assentimur, præeuntem quamdam virtutem supernaturalem, quæ Dei donum est, præviam ad singulos etiam indeliberatos actus agnoscunt, & confitentur*. Quod ergo adversarius carpit in Fulgentio Bellelli gratiam describente, tradunt communiter Theologi, probant doctissimi Thomistarum, ac nullatenus spectat ad hæresim Jansenianam.

III. Opponit 3. „ Docet F. Bellelli, non solum concupiscentiam prævenire voluntates nostras per indeliberatas suas delectationes, sed etiam his indeliberatis delectationibus effici, ut si deficiat victrix delectatio, arbitrium succumbat, & in consensum ruat „ *Quoniam*, inquit lib. 4. cap. 28., *præveniente concupiscentia per delectationes suas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrice delectatione gratiæ, arbitrium succumbit, & in consensum ruit, illam consuevit Augustinus appellare peccandi necessitatem*.

Jans. Red. pag. 104.

Resp. desiderare nos in conviciatore meliorem fidem, atque ut saltem periodos non mutilet; quod vitium coacti sumus, vel inviti, sæpenumero ipsi exprobrare. Pater Bellelli eo loci tom. 1. pagina 248. ita scribit: *Verumtamen quoniam præveniente concupiscentia per delectationes suas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrici delectatione gratiæ, arbitrium succumbit, & in consensum ruit, illam consuevit Augustinus appellare peccandi necessitatem, accidentalem videlicet, & CONSEQUENTEM. Nam etsi prava, subitaque motiones non deputentur ad culpam; qui sequitur tamen ex LIBERTATE consensus, culpa carere non potest. Libera enim voluntas est ad ponendum actum, sua suspecta natura, IN SENSU DIVISO*. Evidentissime igitur Theologus iste loquitur de necessitate *consequentia*, atque ex suppositione *liberi consensus*, sive de necessitate, qua *in sensu composito* gratiæ victricis dissensus nequit ab ipsa gratia, per quam voluntas applicatur ad opus, separari & sejungi; licet sejungi ac separari possit *in sensu diviso*.

IV. Opponit 4. „ F. Bellelli eodem lib. cap. 27. scribit *carnalem cupiditatem instillare in cor hominis suas delectationes illicientes, trahentesque ad malum, sicut suas quoque gratia delectationes inspirat retrahentes a malo. Tali autem ordine fiunt, ut ex indeliberatis & primis, sive in malo, sive in bono, deliberata denique subolescant. Ne tamen arbitrium primo pulsu per concupiscentiam agitatum ad pravas flectatur illecebras gratia pugnat, & si fortior est, vincit, facitque invincibiliter, ut libera facultas adjuta suo nata concupiscentiæ delectationibus resistat, bonoque superno magis delectanti consentiat. Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione superatur. Hinc qui motus in mente hominis omnem deliberationem antevertit, simplex delectatio dicitur: qui vero ad illam sequitur, dicitur consensus*. „ Hinc Anonymus infert, in sententia P. Bellelli „ superiorem delectationem a minori nunquam vinci posse, ita ut voluntas sive ad bonum, sive ad malum inclinetur invincibiliter, prout fortior, ac gradibus intensior est cælestis, aut terrena delectatio „: productisque verbis Jansenii, de quibus supra ad 2. object. concludit: *Unde patet quam perfecte huiusque inter se cohereant Bellelliana ac Janseniana doctrina*.

Jans. Red. ead. pag. 104. & 105.

Resp. Exscriptis ab Anonymo verbis nihil aliud evinci, nisi quod *delectatio victrix* vincat carnis concupiscentiam, quod *parva & invalida* delectatio non superet contrariam delectationem robustam; & quod supposita gratia efficaci applicante voluntatem ad opus, illud necessitate *consequentia*, infallibiliter, & indeclinabiliter peragatur: quæ omnia sunt expressa Augustini verba lib. 2. de peccat. mer. cap. 19. lib. 8. Confes. cap. 11. de Grat. & lib. arbit. cap. 17. & de corrept. & grat. cap. 11. & 12. ut non semel in hac dissert. adnotavimus. Iniquum est igitur eam ob rem Catholicum Scriptorem infamare criminatione Janseniani erroris, in eo situs, quod superior delectatio inferat *necessitatem*, auferatque libertatem *indifferentiæ*, & potestatem ad oppositum. Sed audiamus iterum Fulgentium Bellelli illatam sibi calumniam propulsantem, & quidem eodem cap. 27. pag. 245. *Quoties*, inquit ibidem, *cupiditatis delectatio fortis per gratiæ delectationem fortiorem non vincitur, facitque sibi liberum arbitrium consentire, necessitas non est antecedens, sed consequens. Est videlicet nihil aliud, quam applicatio ad consensum indifferentis facultatis, quæ potest illi per gratiam resistere*. *Quæque determinata applicatio, quemadmodum de gratia per se efficacis applicatione ad salutare opus diximus, quoniam indifferentiam judicii, & objecti non immutat, ad actum spectat secundum, non ad primum. Supposita autem, quod indifferens libertas, qua antecedenti virtute concupiscentiæ resisto-*

resistere potest, libere fuerit ad consensum applicata, necesse est, ut consentiat, necessitate scilicet consequente, illationis, & suppositionis, quemadmodum Scholæ loquuntur. Cur hæc Anonymus prætermittit, quum occurrant eodem in loco, unde objectionem, alias nauci floccique faciendam, exprompsit, nisi forte accurato delectu observans, *ne quid absonum, aut alienum a causa fide incidat*, quem agendi morem in calumniantibus, ut dictum alibi, Lucianus quoque insectatur? Dum vero gravis ac probus homo, ut belle Patrem Bellelli debellet, nectit etiam elegantissimos rythmos, cujus generis est venustus ille, ac suavis, *Coherent Bellellina, & Jansenjana doctrina*; sane non ignorat, quod ajebat præcitatus Lucianus, *aures calumniis ita suaviter titillari, ac si pennis confricentur*. Titillet ergo, demulceat, confricet, suasque partes adimpleat; atque nos iisdem pulsemus barbiton:

Vid. cap. 2. §. 2. num. 7.

Lucian. tom. 2. pag. 577.

Tous les discours sont superflus,
Revenons a Jansenius.

Mandement de Monseigneur l'Evêque de Bethléem.

V. Opponit 5. *Jans. Red.* auctor pag. 105. „ Nec silentio præterit F. Bellelli toties decantatum S. Augustini effatum, quod totius Jansenjani ædificii basis est ac fundamentum: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*. Quamvis hic S. Doctoris textus de deliberata debeat intelligi delectatione, ut jam alibi demonstravimus, p. 1. art. 1. num. 9. & seq. eodem tamen textu, & eodem, quo Jansenius, modo abutitur F. Bellelli. *Efficacitas gratiæ*, inquit de modo rep. lib. 3. cap. 6. *in eo sita est, quod sancta delectatio & illuminatio tantum accendatur, & tantum crescat, ut vincat ..... Etenim, ut etiam docet* Augustinus *in Expositione Epist. ad Galat. num. 49. Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*.

Resp. Non Augustini effatum, sed pravam interpretationem eo abutentium esse Jansenianæ hæreseos fundamentum, quemadmodum non scripturarum sanctarum oracula, sed his abutentium perversitas fuit complurium hæresum seminarium. Eodem quippe Augustini textu ad explicandam gratiæ efficacitatem, quæ utique prævenit actum omnem supernaturalem deliberatum, uti Theologos Orthodoxos, neque illos ullatenus refelli cavillulis, quos animadversor æquiparat demonstrationibus, pluris sua, nihili æstimans aliena, colligi potest ex cap. 1. §. 8. num. 9. Tantummodo igitur expendendum est, num Jansenius ac P. Bellelli (*Frater Bellelli* dicendum erat) *eodem textu, eodemque modo* abutantur. De Jansenio satis compertum arbitror abuti eo loco in libro 4. de Gratia Salv. cap. 6. & in lib. 7. cap. 3. necnon alibi, ad evincendum non posse parvam delectationem sine majori delectatione compesci, & necessum esse ut sequamur quod magis delectat, necessitate non coactionis, sed actus voluntarii & spontanei, quod unice in sensu Jansenii sufficit ad veram libertatem, in hoc statu expertem indifferentis ad utrumlibet potestatis. Explicabo Jansenianum sensum ipsius Anonymi verbis pag. 22. *Contendit Jansenius Augustinum per id*, quod amplius nos delectat, *intelligere delectationem præviam, indeliberatam & invincibilem, qua ad aliquid volendum necessario impellamur*. Videamus modo, an ita loquatur Augustinensis Theologus, & quidem eodem cap. 6. eodemque loco, quem opponit Anonymus. *Etenim* (inquit pag. 129.) *ut etiam docet* Augustinus *in Expositione Epist. Ad Galat. num. 49.* Quod amplius nos delectat, secundum id operemus necesse est; *necessitate tamen consequente, & illationis. Quis enim id neget? Non est igitur hæc necessitas activæ virtutis, seu liberæ potestatis, non est actus primi, non est antecedens; sed est necessitas consequens, necessitas suppositionis, necessitas applicationis, necessitas actus secundi*. Et paucis interjectis: *Istiusmodi vero consequens necessitas, applicationisque determinatio, quæ dici consuevit sensus compositi, non sensus divisi, tametsi suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servat illæsam*. Id vero est abuti verbis Augustini ad denegandam cum Jansenio *libertatem indifferentiæ*, atque ad statuendam sub delectatione victrici *necessitatem invincibilem*, atque immunem duntaxat a *coactione*? Appello legentium oculos, judicium universorum, ejusdemque accusatoris synderesim.

Jans. de Grat. pag. 483. & 740.

VI. Ex præcedentibus Augustiniani Theologi verbis, productis tamen hoc in loco detruncatis ac mutilis, quamquam paullulum sincerior pag. 135. integra repetat animo alieno, trahensque sinistrorsum, & subdolæ menti prænuntiatas distinctiones adscribens; ex præcedentibus, inquam, verbis hæc infert Anonymus: *In Bellelline perinde, ac in Jansenjano systemate tota res in eo vertitur, quod absque prævia & impellente delectatione non potest voluntas agere; neque ad bonum flecti, neque ad malum queat ullatenus inclinari, quin prævaleat, aut gratiæ, aut concupiscentiæ delectatio.* Præsupposito autem pernicioso hoc, damnatoque systemate, quod reperit *a Fratre Bellelli adoptatum*, inquit perspicuum esse eumdem F. Bellelli *totum Jansenii systema, & quinque famosas* propositiones ex eodem principio *necessario fluxu manantes* admittere. Ulterius autem progrediens ait, *Fratrem Bellelli*, etsi doceat singulis hominibus urgente præcepto adesse auxilium proxime sufficiens ad orandum, *mera tamen flore verba, ut securius decipiat*; propterea quod *in systemate Fratris Bellelli voluntas necessitatur ad malum sub imperia cupiditatis*, ideoque gratia cupiditate minor, quæ, *ut docet F. Bellelli*, parva est, & invalida, non est revera sufficiens. Ut vero nullum remaneat dubium de Jansenismo Bellellino, sponder se daturum operam, ut tribus articulis, quos subjicit, præcludantur Theologi nostri *effugia*, tollantur *æquivocationes*, & elucescat *accensum ipsius & acre in Jansenianas pravitates studium*,

Jans. Red pag. 106.

Respond. Anonymum nullatenus demonstrasse, ut supponit, Scriptorem Augustinianum adoptasse hæreticum principium delectationum invincibilium, & voluntatem necessitate impellantium, sed omnino constare oppositum. Constat enim in systemate Augustiniani Theologi, adjutorium efficax inspirans delectationem victricem esse *applicationem potestatis ad actionem*; pertinere *non ad actum primum, sed ad actum secundum*; esse determinationem *potestatis indifferentis ad operationem faciendam*, esse adjutorium *non actus primi virtutis indifferentis, sed applicationem ejusdem ad opus*, adjutorium *non possibilitatis sed actionis*. Ita Fulgentius Bellelli in locis productis §. 1. num. 3. Constat præterea in hujus Theologi systemate auxilium sufficiens distinctum ab efficaci, nec inspirans delectationem victricem pertinere *ad actum primum*, esse auxilium *possibilitatis, non applicationis*, ac per ipsum fieri *possibilia* bona opera *possibilitate virtutis*: ita in locis productis §. 2. nu. 4. Constat insuper in eodem systemate admitti solam *necessitatem consequentem*, quæ supponit *judicium indifferens, ac potestatem indifferentem activam ad bonum vel malum, ad meritum vel demeritum*, & quæ oritur *ex suppositione applicationis liberæ potestatis ad actionem*: ita in locis præcitatis §. 4. num. 5. Hinc vero apertissime sequitur in systemate illo principium Jansenianum penitus refutari; quod evincitur obvia hac ratiocinatione: Ex gratia efficaci, quæ est applicatio potestatis indifferentis *ad actum secundum*, quæ supponit ipsam potestatem per auxilium sufficiens constitutam *in actu primo*, & ex qua sequitur effectus necessitate duntaxat *consequentiæ*, sive supposita applicatione liberæ potestatis ad actum; ex tali, inquam, gratia non consequitur inspirationem victricis delectationis imperioso dominatu funditus evertere libertatem, aut sine hujusmodi delectatione non dari potestatem agendi, vel non agendi, sed tantummodo infertur absque hujusmodi delectatione victrici non poni sanctam operationem; posse tamen sine illa poni *potentia*, ut inquiunt Scholæ, *possibilitatis*. Apertissima hæc sunt apud omnes, qui gratiam *per se efficacem* propugnant. At Fulgentius Bellelli, ut constat ex ejus verbis, ita statuit gratiæ efficacitatem in victrici delectatione, ut hæc sit applicatio indifferentis potestatis ad actum secundum, ac præsupponat potentiam constitutam in actu primo per auxilium sufficiens, ita ut effectus illinc sequatur necessitate tantummodo consequentiæ, sive ex suppositione applicationis liberæ potestatis ad actum. Ergo ex systemate Fulgentii Bellelli minime sequitur inspiratione victricis delectationis everti libertatem *indifferentiæ*, aut absque tali delectatione non dari potestatem agendi, vel non agendi: sed hoc unum infertur, non poni reipsa sine gratia efficaci & victrici sanctam operationem, quæ tamen sine eadem gratia potest poni potentia, quam Scholæ appellant *possibilitatis*. Hac una ratiocinatione manifestissimum est non uti Theologum nostrum æquivocationibus, effugiis, merisque verbis, atque Anonymum, dum se id extra omnem dubitationem pollicetur esse demonstraturum, ollas ostentare, atque anthericum metere. Spectemus nihilominus virum gloriosissimum procedentem post Democritum, Cæsarem Dictatorem, & Domitium Neronem ad Isthmum perfodiendum.

§. VI.

§. VII.

Sequitur objectorum Anonymi refutatio.

Jans. Rediv. pag. 109.

UT evincat Anonymus Fulgentium Bellelli adhibere sensu Janseniano usurpata in Scholis vocabula, a pag. 109. usque ad pag. 113. demonstrare nititur, illum ad trita Jansenistarum effugia, crebrius ab iis usurpata, confugere, eorumque vestigiis insistendo, fateri duplicem sensum pati hæc verba, *Homo potest, homo non potest*, ita tamen, ut *magistrum suum*, scilicet Jansenium, unanimi consensu imitans perpetuo asserat hominem gratia relative victrici instructum non posse male operari, destitutum vero tali gratia non posse peccatum vitare.

I. „ Audire, inquit, non pigeat *cavillationem*, qua F. Bellelli lectoris sui oculis *nebulosam quamdam caliginem* offundit. Ait de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Tametsi gratia quibusdam per se efficax desit, quæ dicitur actionis, seu applicationis virtutis ad opus, nulli tamen, urgente lege, deest gratia parva & excitans, quæ est gratia vere sufficiens. Orandi enim adjutorio, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare potest, gratia profecto virtutis, possibilitatis, & potestatis præditus est.* „ Quare his verbis Augustinianus Theologus *cavillatur*, offunditque *nebulosam caliginem*? Quoniam in *Bellelliano* systemate, *cum nulla fieri possit actio nisi ex prævia & indeliberata delectatione, non minus illa gradibus superior requiritur ad orandum, quam ad operandum*.

Verum non tantum *nebulosa*, sed picea, crassa, teterrima caligine Anonymi hujus oculi, ne aspiciant lucem, præpediuntur. Quum enim Fulgentius Bellelli disertissime doceat gratiam efficacem, & victricem delectationem requiri duntaxat *ad actum secundum*, sive *ut libera potestas exeat in actum*, quod de gratia *per se* efficaci affirmant universi Thomistæ; imperite accusatos ab actu ad potestatem discurrens ita ratiocinatur: *Delectatio victrix requiritur ad orandum, ergo sine hujusmodi delectatione non habetur gratia sufficiens*. Legitima penes Thomistas omnes, imo & Congruistas, consequentia est: *Ergo sine tali delectatione non habetur gratia efficax, non actus secundus, non applicatio liberæ potestatis ad opus*. Id vero adeo planum est, adeo certum, adeo perspicuum, ut ab iis tantum cerni nequeat, quorum oculi non sint caligine quadam, aut nebula, sed obductis tenebris, cæca nocte, densisque umbris circumdati.

Jans. Rediv. pag. 113.

II. „ Juxta F. Bellelli ibidem *sunt oculi necessarii ad videndum, est necessarium lumen, necessaria est insuper oculorum apertio. Oculi necessarii sunt ut potentia, seu visiva virtus: lumen est adjutorium virtutis; apertio vero oculorum tamquam conditio, quæ potentiam illuminatam ad videndi actionem applicat*. His assentitur Anonymus, sed prænotat, quando dicitur habentem oculos *posse videre*, intelligi, *modo adsint cetera ad videndum necessaria, nempe lumen, atque oculorum apertio*: conditiones vero potentiæ visivæ necessariæ, aliæ sunt sub hominis potestate, aliæ ab illius nutu nullatenus dependent; sic v. g. *apertio oculorum*, si sani sint, pendet ex libero hominis arbitrio, potest enim homo si ei libuerit oculos aperire, vel non aperire: si vero sint gravati, clausæque palpebræ ob aliquam infirmitatem, tum sane oculorum apertio a libera hominis voluntate est prorsus independens. Hinc illustratur gratiæ œconomia exemplo oculorum, quo utitur Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 26. dum ait: *Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus non potest cernere; sic homo etiam perfectissime justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere*; nimirum, sicut oculus plenissime sanus non potest cernere absque lucis candore, ita homo quamvis justificatus non potest salubriter operari, nisi gratia divina adjuvetur. At longius progreditur F. Bellelli, & præter istas duas conditiones requirit tertiam, cui comparat gratiam per se efficacem. *Sicut ergo*, ait, *numeravimus tria necessaria ad videndum, oculos, lumen, oculorumque apertionem; sic tria necessaria ad pie vivendum numeranda sunt, libera potestas, adjutorium sufficiens potestatis, adjutoriumque efficax applicativum potestatis ad actionem*. Etiam hoc tertium admittunt Thomistæ, sed ab illis, & ab omnibus Orthodoxis discrepat primo in eo, quod adjutorium sufficiens, cum sit cupiditate minor, *sit vere insufficiens*. Secundo in eo, quod doceat gratiæ illi, quæ cupiditate major est, *non posse resisti*. „

Attingit aliquantulum Anonymus, at non assequitur Augustiniani Scriptoris doctrinam, eamque obtruncat, ut dedolet rudiculam, & quærat nodum in scirpo. Eam enucleatius exponam, afferamque a collectore prætermissa: quamvis in productis hucusque nihil

qui lux est hominis interioris, adjuvat nostræ mentis obtutum, ut non secundum nostram, sed secundum ejus justitiam boni aliquid operemur. Similia scripsere Africani Episcopi in Sardinia Exules Epist. Synodica cap. 5. *Sicut ergo corporis oculus semper indiget lumen accipere, ut ipsam lumen possit adspicere: sic & libero arbitrio hominis nulla potest gratiæ suffragari cognitio, nisi detur ipsius gratiæ spiritualis infusio.* Dum itaque Theologus præstantissimus comparat *auxilium sufficiens*, sine quo non possumus recte vivere, lumini ad videndum necessario, loquitur ore Augustini, ore Sanctorum Episcoporum, ore Theologorum, quos singuli suspiciunt ac venerantur.

In Append. ep. 10. pag. 135. Utitur eodem oculi, & luminis similitudine ac iisdem fere verbis, quæ F. Bellel. adhibuit, etiam Maldonatus in cap. 6. Joann. num. 58. pag. 1527. edit. Lugdun.

Tertio appellat auxilium efficax *auxilium applicationis ad actionem*, lingua, ut constat ex dictis, omnium Thomistarum. Ab his utique discrepat, quod arbitratur hoc auxilium requiri duntaxat *in hoc infirmitatis statu*; sed non differt in eo, quod idem auxilium efficax spectet *ad actum secundum*, atque necessarium sit, *ut potestas applicetur ad operationem*: id enim apertissime docet, ac repetit. Relinquit ergo auxilium illud *potestatem indifferentem* a necessitate immunem, additque solam determinationem *actus secundi*; sicut *oculorum apertio* facit ut oculus videat, salva potestate videndi, vel non videndi. Sane in hoc infirmitatis statu necessarium esse *auxilium efficax* sentiunt omnes Augustinenses, demonstratque id Augustinus citato cap. 26. de nat. & gratia, subjiciens: *Sanat ergo Deus non solum ut deleat quod peccavimus, sed ut præstet etiam ne peccemus*: & item lib. 2. de peccat. meritis cap. 5. productis verbis hæc addit: *Sed etiam ut convertamur ipse adjuvat; quod certe oculis corporis lux ista non præstat.* De Gestis quoque Pelagii cap. 3. num. 5. ait S. Pater, requiri *medicinam gratiæ*, ut homo *rectis passibus ambulet*, ipsam gratiam comparans curationi, *qua adhibita*, qui erat claudus, *ambulare continuo potest*; ac pariter epist. 186. num. 34. scribit debuisse Pelagium confiteri liberum arbitrium *invalidum & infirmum, donec sanentur omnes languores animæ*. Mitto quæ leguntur de Correpi. & Grat. cap. 12. num. 37. ubi expressius ait, Deum primo homini, cui *nihil ex ipsa concupiscentialiter resistebat*, contulisse gratiam, qua posset perseverare; nunc autem *majoribus donis* fuisse adjuvandam *infirmitatem*, atque ideo nobis *possibilitatem & voluntatem* divinæ gratiæ largitate donari; nisi autem Deus in nobis operetur *& velle*, *voluntatem* inter tot, & tantas tentationes *sua infirmitate* succumbere, aliaque plura satis nota. Haud immerito itaque Augustinianus Theologus auxilium efficax, quod dat *velle & operari*, atque *applicat potestatem ad opus*, in hoc solo infirmitatis statu propugnat. Ipsamet Bellarminus cit. cap. 4. de primi hominis justitia docet Adam non indiguisse dono, quod *facit hominem velle & operari*, laudato capite illo duodecimo de Correp. & Grat., nos autem illo dono indigere *propter carnales illecebras, quæ assidue vel motant ad peccandum, vel a bono retardant, desidesque ac dormitantes efficiunt*. Nec dubitat Bellarminus, quin eidem sententiæ adhæserint nobiliores Scholastici, laudatis Magistro sententiarum lib. 2. dist. 24. §. 4. S. Bonav. in ead. dist. q. 2. Gregorio Arim. dist. 29. q. 1. art. 1. concl. 3. & S. Thoma 1. 2. q. 109. art. 3. Adhibita ergo a Fulgentio Bellelli comparatio, ac doctrina est quoad omnes partes irreprehensibilis.

Tom. 2. p. 675.

Placuit hæc singulatim expendere: ceterum sat erat ad vindicandam Catholici viri sententiam ea exscribere, quæ textus ab Anonymo recitatos proxime subsequuntur. Post priorem nempe textum pag. 175. statim additur: *Absque oculis necessariis homo non potest videre, sed verbum* non potest *significat defectum virtutis ac potestatis. Absque lumine necessario homo oculos habens* non potest *videre, sed verbum* non potest *significat, non defectum potentiæ & virtutis, sed adjutorii. Absque apertione oculorum homo oculos habens sufficienterque illuminatus videre* non potest; *at verbum* non potest *significat non defectum potentiæ, non defectum adjutorii, sed defectum necessariæ conditionis, seu applicationis potentiæ ad videndum.* Item post alium textum pag. 577. hæc immediate sequuntur verba: *Et quemadmodum ex defectu solius apertionis oculorum nullo jure generalis & indefinita ad videndum impotentia colligitur, nec vere dicitur, Homo clausis oculis indefinite* videre non potest; *ita ex solius adjutorii per se efficacis defectu generalis impotentia ad pie operandum infertur perperam; nec vere dicitur indefinite*: Homo sine gratia efficaci pie operari non potest. *Et grassantis præsertim Janseniani erroris tempore, verbi* non potest *sensus definiendus semper & limitandus est, dicendo*: non potest plane; non potest cum effectu; non potest potentia consequenti, *quemadmodum diligentissime saniores Theologi loquuntur*. Evidentissimum itaque est, in hujus viri sententia hominem absque gratia efficaci inspirante delectationem victricem revera posse obtemperare mandatis, ipsam vero efficacem gratiam pertinere *ad actum secundum, & applicare potentiam indifferentem ad actionem*, atque ab illo explicari potestatem *antecedentem & consequentem* sensu Thomistico, & pervulgato; quamobrem cogimur cum Augustino repetere: *Quis ferat tantam fallaciam, tantamque superbiam, quæ non modo non exhibet scientiam quam promittit atque veritatem, sed ea dicit quæ vehementer sani scientiæ veritatique contraria?* At prosequitur adversarius.

Contra Epist. Fundam. c. 10. tom. 8. p. 111.

III. „ Dilucide a F. Bellelli statuitur gratiam non esse vere sufficientem: inquit enim tom. 2. in prop. 14. Quesnalli: *Ultra eam* (gratiam scilicet efficacem) *asserendæ etiam sunt Jesu Christi gratiæ parvæ, & invalidæ, quibus humana obstinatio resistit.* Eas quoque *gratias parvas* appellat tom. 1. lib. 4. cap. 27. Si invalidæ, ergo cum illis operari bonum homo nullatenus potest. „

Jans. Redev. pag. 116.

Resp. ab Augustiniano Theologo gratiam, quæ non est efficax, appellari *parvam & invalidam*, quatenus excitat quidem & stimulat voluntatem, at non est delectatio illa fortior, quæ est *applicatio ad consensum indifferentis facultatis*; ita enim sese explicat citato cap. 27. pag. 245. In propositionem vero Quesnellianam 12. pag. 45. lectorem remittit ad lib. 1. cap. 5. & ad librum 3. cap. 1. Priori loco demonstrat ex Augustino auxilium sufficiens esse *gratiam possibilitatis*, eique sæpius resisti: altero autem in loco inquit adjutorium sufficiens esse illud, *quod dat posse*, & adjutorium efficax esse illud, quod *dat velle*. Appellans ergo gratiam sufficientem *parvam & invalidam*, loquitur comparate ad *potentiam positionis*, non ad *potentiam possibilitatis*. Præterea eodem cap. 1. aliisque in locis productis supra §. 2. & 3. docet gratiam, quæ nondum proxime sufficit ad implenda mandata, sufficere ad orandum, ad id vero nihil aliud requiri ut compleatur potentia, sed necessariam tantum esse illius applicationem ad actum; non ergo gratiam sufficientem ad omne quodcunque opus *parvam, & invalidam* vir sapientissimus appellavit. Insuper per gratiam sufficientem inspirari voluntatem parvam, debilem, invalidam, & gradu inferiorem cupiditate, docuerunt viri clarissimi, Norisius, Macedo, Massoulié, alii, ut ostendimus cap. 1. §. 2. immo hæc sunt eadem prorsus verba Augustini, prout demonstravimus cap. 2. §. 7. Cur itaque ad hæc, quasi ad repentinum & igniferum fulgur, terreri ac pallere? Postremo fides docet, Adamum innocentem cum auxilio *sine quo*, sive sufficienti, & non *per se* efficaci, potuisse perseverare; absque tali auxilio non potuisse. Si ergo cum eodem auxilio homo lapsus æque potest, ac poterat Adam innocens: quomodo liberum arbitrium est *infirmum*, quomodo *extenuatum & inclinatum*? Confert itaque sufficiens gratia *posse*, sed non *velle*: & quoniam *velle* non est in arbitrio hominis lapsi, quemadmodum erat in arbitrio Adami innocentis; adhuc illud *posse* hominis infirmi adjuvandum est gratia, *qua dat velle & operari*: ac si adjuvandum est; non est omnino *validum* atque *expeditum*, nec arbitrio primi hominis comparandum. Hoc, non aliud docent Augustinenses.

IV. „ F. Bellelli ad rem suam explicandam adhibet hanc similitudinem de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Itaque ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, tunc homo oculorum plane integer sufficientique lumine præditus videre non potest. Est autem oculorum hæc similitudo ad rem nostram explicandam aptissima.* „ Atqui ille, cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, non habet veram videndi potentiam; ergo neque veram habet potentiam bonum operandi ille, in quo reperitur gratia cupiditate inferior. „ Et quoniam Theologus noster ibidem fatetur, illum, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, posse videre, quia non est cæcus, & quia non est in tenebris, sed in lumine, hæc subjicit accusator: *Sed quamvis nec cæcus, nec in tenebris sit, non magis videre potest durante ac tenaciter perseverante eadem infirmitate, quæ clausos invincibiliter detinet oculos, quam possit homo surdus audire, vel tibiis fractus recte* * *gradiri; quibus exemplis utitur Jansenius: fatebitur autem F. Bellelli cum Jansenio, quod homo surdus audire non possit, nec tibiis fractus ambulare; ergo neque etiam eum, cui ineluctabilis necessitas oculos obstruit, posse ulletenus videre fateatur necesse est.*

Jans. Redev. pag. 117.

** Candide sublatis hic: at sunt verba desunt exemplis omnibus quæ sæpe suppeditat, ut etiam scripta contendo nostro, typographis.*

Resp. in ea comparatione oculi cum libero arbitrio, gratiæ sufficientis cum lumine, & gratiæ efficacis cum apertione oculorum, quam comparationem paullo supra illustravimus & vindicavimus, advertendum esse discrimen, quod intercedit inter lumen, & gratiam sufficientem, ibidem a viro doctissimo commonstratum. Productis enim verbis Augustini de nat. & grat. cap. 26. ait: *Duo distinguit S. Doctor*, homi-

hominis videlicet liberam facultatem ad recte vivendum, & gratiæ adjutorium, sine quo non potest recte vivere, sicut oculus sine luce non potest cernere. Quæ quidem (libera facultas, & adjutorium sine quo) *ad sufficientiam operativæ virtutis, ad potentiam antecedentem, ad simplicemque operis possibilitatem pertinent*. Ceterum in hoc gratia differt a lumine, quod lumen, ut supra diximus cum Bellarmino, *extrinsecus adjuvat*, cum sit lux corporis, non animi; gratia autem, quæ est lux hominis interioris, adjuvat intrinsecus, dans *posse*, si gratia sufficiens est, dans *velle*, si est gratia efficax: *quod certe*, inquit Augustinus, cujus verba profert ea loci pag. 176. P. Bellelli, *oculis corporis lux ista non præstat*. Valet itaque ad id, quod hic agitur, lucis similitudo, ut lumen adjuvet oculum, sicut convenit naturæ oculi, gratia adjuvet liberum arbitrium, sicut convenit libero arbitrio: ac idem animadvertitur quoque a Petavio lib. 4. de Opif. sex dierum cap. 1. Quare eo spectat præclari Theologi comparatio, ut quemadmodum non est extincta acies oculorum, quando infirmitate aliqua genæ clauduntur; ita extincta non est potestas liberi arbitrii, sive libertas indifferentiæ, quando ob languorem animi, & concupiscentiam carnis recte non operamur, nisi oculi medicina sanentur, nisi voluntas gratia Salvatoris & *possit* & *velit*. Hinc corruunt adversarii sophismata; primum quia in ophthalmia, seu morbo oculorum, etsi oculi non aperiantur, nisi sanentur per artem medicam, persistit tamen oculorum natura, seu potentia visiva: atque ita in infirmitate per peccatum contracta, licet liberum arbitrium non operetur, nisi sanetur per gratiam victricem, perseverat nihilominus liberi arbitrii natura & potestas indifferentiæ. Deinde quia nulla oculorum infirmitas obstrueret oculos *ineluctabili necessitate*, si lux corporea oculorum venas fibrasque pervadens conferret veram potentiam videndi; cum itaque gratia sufficiens det *posse*, quod certe oculis corporis lux ista non præstat, nunquam conjungi potest cum *necessitate ineluctabili, atque invincibili*. Insuper quia Jansenius affirmans libro 2. de Grat. cap. 1. sine delectatione superiori *tam esse impossibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur*; aperte sine gratia victrici adstruit necessitatem physicam, absolutam, atque antecedentem, qualis est in cæco, in surdo, in tibiis fracto; qui vero exigunt cum Fulgentio Bellelli gratiam victricem *ad actum secundum*, veram propriamque libertatem indifferentiæ agnoscunt in actu primo, prout diximus §. præcedenti. Immo eadem pagina 175. unde Anonymus exscripsit verba superius objecta, legitur adjutorium efficax hoc sensu correspondere aperitioni oculorum, quatenus *applicat potentiam ad actionem*, ita ut dum dicimus, Homo absque adjutorio *Quo* pie operari non potest, verbum *non potest* significet *non defectum potentiæ, non defectum adjutorii, sed defectum necessariæ conditionis, seu applicationis potentiæ ad actionem*, eo prorsus modo, quo loquuntur Alvarez, aliique Thomistæ, ut vidimus num. 2. Sequitur Anonymus.

Jansf. Redem. pag. 120. V. „ Nullam aliam videtur F. Bellelli admisisse gratiam, quæ veram conferat operandi potentiam, præter illam, quæ per se efficax est, quasi illa sola infirmitati per peccatum contractæ mederi possit. De statu enim creaturæ rationalis lib. 2. cap. 32. docet gratiam efficacem Salvatoris requiri duntaxat, *ut infirmitati relictæ per peccatum succurrat*, atque eidem gratiæ adscribit, quod det nobis *efficacissimam virtutem contra rebellem concupiscentiam*, & voluntatem *de malo ad bonum trahat indeclinabiliter, & insuperabiliter*. In hoc sane revivifcit Jansenii principium. Docet enim Jansenius, quod post Adæ peccatum ita per concupiscentiam ad malum impellamur, ut nisi accedat gratia fortior, *voluntas depressa a peccato nullatenus possit abstinere*. Idem docet F. Bellelli, dum loco superius laudato ait: *Concupiscentia nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum compellit urgetque, & ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub dæmonis potestate devincit*. Adversus hanc animarum perniciem statuit necessitatem gratiæ *efficacissimæ*. Quamvis autem *verbis in speciem catholicis* videatur alicubi admittere *gratias sufficientes*, cum tamen juxta sua principia gratia sufficiens *sit parva & invalida, & necessario cedat cupiditati gradibus superiori*, atque sola gratia *per se efficax mederi possit infirmitati*, adjutorium illud *sufficiens* evanescit omnino, nec alio consilio videtur a Fratre Bellelli fuisse admissum, *nisi ut imperitis fucum faceret, & ut, si posset, Jansenii censuram declinaret*.

Legendum cap. 33. non 32.

Ubique Anonymum similem sui adinvenio, inurbanum, asperrimum, cunctaque trahentem in deteriorem partem. Expendamus & hæc cavillula, imperturbatæ

quemadmodum fusius alias fortassis erimus expositurì. Quoniam scilicet, ut noster sapientissimus docet Magister lib. de duabus Animabus cap. 12. „ Animæ..... si libero ad faciendum, & ad non faciendum motu animi carent; si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccatum earum tenere non possumus. „ De gratia autem *parva*, atque *invalida* dictum non semel, ac etiam præced. num. 3. At audiamus adversarium.

Jans. Red. pag. 125. VI. „ Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 8. definit liberum arbitrium a Deo motum & excitatum *posse dissentire si velit*: unde concluditur adversus Lutherum & Calvinum, quorum doctrina isto canone proscribitur, hominem posse cuicunque gratiæ dissentire, non solum sufficienti, sed etiam efficaci. At juxta doctrinam Fratris Bellelli & Jansenii, *quæ eadem est, licet aliquando verbis differant*, spreto Tridentino decreto, *impudenter* asseritur hominis arbitrium non posse resistere gratiæ efficaci. *Dicimus* (inquit F. Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 2. cap. 16.) *id a Tridentina Synodo definitum fuisse, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum vocationi interiori sufficienti, quæ dat posse, valeat resistere si velit; quam quidem gratiam si vult abjicere, etiam potest, imo & interdum abjicit*. Et paullo post: *Arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti profecto sanxit Concilium Tridentinum. Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, quæ dat velle, & perficere, arbitrium minime posse resistere scribit*. Indicet F. Bellelli, quo loco scripsit Augustinus efficacem gratiam talem esse, cui arbitrium minime possit resistere. Id esse insigniter falsum, si esset his locus, probarent innumera fere Augustini testimonia. Nec ignoramus hanc esse Novatorum consuetudinem, ut sibi Augustinum vindicent, quamvis S. Doctor illis aperte contradicat. Non minus falsum est a Tridentina Synodo fuisse tantum definitum, liberum arbitrium posse resistere soli gratiæ sufficienti. Loco enim citato proscripsit Tridentina Synodus gratiam necessitantem Calvini, quæ haud dubie efficax erat, cum ad agendum necessitaret. Qua ergo fronte potuit F. Bellelli asserere gratiam sufficientem ex mente Tridentini, & Augustini solam esse, cui possit liberum arbitrium resistere? „ Hæc Anonymus doctissimus, modestissimus, prudentissimus.

Profecto si F. Bellelli ea tantum verba absque ullo additamento, ac tam crude, tam expresse enuntiavit, ut statuerit *gratiam* Jansenii, aut Calvini *necessitantem*; frontem perfrictam habuit, impudenter se gessit, ab Augustino descivit, & ego hactenus in lavando Æthiope operam perdidi. At si alia inseruit, quæ omnino redoleant sensum Catholicum & Orthodoxum, ipse Anonymus ferreus, loquax, impudens, atque inverecundus censendus erit. Quoniam ergo ubique impostorem invenimus aliena verba arrodentem, ac mutilantem; Theologi nostri responsionem integram afferamus. *Ad secundum*, inquit tom. 1. pag. 94., *dicimus, id a Tridentina Synodo definitum fuisse, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum, vocationi interiori sufficienti, quæ dat posse, valeat dissentire si velit. Quam quidem gratiam, si vult, abjicere etiam potest, immo & interdum abjicit. Idque profecto Sanctæ Synodi scopo quammaxime congruit, ut scilicet in Lutheranos liberum arbitrium non activa pollere virtute, sed mere passive se habere mentientes, aptissimum anathema diceret. Cum qua fidei doctrina prorsus recta cohæret, quod arbitrium non dissentiat, nec resistat, nec respuat, nec respuere possit gratiam per se efficacem, ut dici jam consuevit a clarissimis Thomistis, in sensu composito; tametsi in sensu diviso possit ab actione, quam efficit, temperare. Quapropter Augustinus ait cap. 8. de prædest. Sanctorum*: Hæc gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur; ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur. *Quia videlicet Deus, cum quidquam ab-*
Ezech. 11. 19. *soluta, efficacique vult voluntate, vocatione sua efficacissima aufert* cor lapideum, & dat cor carneum, sicut Propheta prædicante promisit. *De hoc efficaci per se adjutorio scripsit etiam cap. 12. de Correpť. & Grat.* Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur. *Et cap. 14. adhuc expressius*: Non est itaque dubitandum voluntati Dei, qui in cælo, & in terra omnia quæcunque voluit, fecit, & qui etiam illa, quæ futura sunt, facit (*hoc est efficaci statuto facienda decrevit*), humanas voluntates NON POSSE RESISTERE, quominus faciat ipse quod vult, quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus quod vult, cum vult, facit. *Œcumenicam autem Tridentinam Synodum hasce S. Augustini de gratia per se efficaci sententias proscribere voluisse, quis asserat? Ergo arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti profecto sanxit. Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, & insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit. Thomistica tamen distinctio sensus compositi, & sensus divisi, hujusmodi difficultatibus complanandis aptissima, præ manibus est semper habenda. Quandoquidem igitur sufficienti gratiæ nedum arbitrium resistere potest, sed interdum etiam resistit, optimo jure secunda Jansenii propositio tamquam hæretica rejicienda est*: Gratiæ interiori nunquam resistitur. *Perperam namque Jansenius, & Jansenistæ cunctas per Jesum Christum adjutrices gratias per se efficaces, nullasque mere sufficientes, & excitantes esse, quibus arbitrium hominis interdum resistat, contendunt.*

Ex hac integra viri ornatissimi responsione tria sunt manifesta. Primum a Fulgentio Bellelli expressis verbis damnari hæresim Jansenianam, & admitti gratiam sufficientem, cui non tantum potest liberum arbitrium resistere, sed resistit re ipsa. Alterum affirmare eumdem auctorem, quod Augustinus & Tridentina Synodus tradiderint non posse resisti gratiæ efficaci *in sensu composito*, scilicet cum gratia efficaci, quæ applicat liberam potestatem ad assensum, non posse simul componi dissensum; id, quod evidenter commonstrat repetita sensus compositi, ac divisi distinctio, tum scopus disputationis ibidem institutæ adversus illos, *qui gratiam per se efficacem a lapsis hominibus prorsus eliminant*, atque ex Tridentino probare nituntur, quod posita motione & excitatione gratiæ necessariæ ad actum secundum, liberum arbitrium possit dissentire, si velit, ideoque componere cum divina excitatione & præmotione dissensum: atque hanc esse quæstionem ibidem pertractatam, & hoc esse argumentum eo loci solutum, evidens est ex eodem lib. 2. *de modo Reparat.* pag. 87. & 91. Postremum a viro doctissimo afferri quoque verba Augustini, quibus ait voluntates humanas *non posse resistere* voluntati divinæ, hujusque efficaci decreto, eaque verba produci eadem pagina, unde responsio eximii viri objicitur mutila, ac depravata, & produci insuper conscripta litteris grandiusculis, quæ subterfugere non debebant criminatoris obtutum: quamquam iisdem verbis abuti soleant liberi arbitrii eversores, caute prudenterque Theologus noster reperit explicanda esse juxta Thomisticam distinctionem *sensus compositi, ac divisi*. Hinc apparet quam inepta sint, ludicra, ventoque inflata scribillatoris hujus cavilla. Et quamquam plura addat, ut persuadeat imperitis adhibere Fulgentium Bellelli distinctionem *sensus compositi, & divisi* artificiosa fraude, Janseniano effugio, & significatione Thomistarum sententiæ opposita; evidens tamen est ex §. 1. & 4. hunc Theologum adscribere gratiæ victrici, quod solummodo requiratur ad actum secundum, & applicet liberam potestatem ad actum, ideoque solam illam necessitatem adstruere, quæ est ex suppositione hujus applicationis, & consequenter hoc affirmare duntaxat, quod cum tali gratia, ac tali applicatione nequeat componi dissensus. Discutiam tamen, evellamque in hac quoque re Anonymi scrupulos in sequenti paragrapho, quandoquidem insanienti, & lapides elixanti gerere morem invita minerva compellor.

Verum ut magis mireris accusatoris eruditionem; scias oportet, nec deesse inter Theologos Orthodoxos, qui contendunt Tridentinam Synodum *de gratia sufficienti*, non de gratia *per se efficaci* in præcitato can. 4. exponendam esse; non tantum in Schola eorum, qui ipsam gratiam *per se efficacem* oppugnant, sed etiam in eorum cœtu, qui eamdem gratiam defendunt. Alvarez enim disp. 92. num. 8. scribit: *Aliqui Theologi dicunt Concilium Tridentinum loqui de auxilio sufficienti, non de efficaci; mihi tamen videtur dicendum cum aliis, quod loquitur etiam de efficaci*. Joannes Gonzales de Grat. suff. controv. 5. ait: *Respondetur nec Concilium, nec S. Thomam asserere, quod auxilio efficaci possit resistere homo: unde possunt de inefficaci, & excitante motione intelligi*. Et paullo post: *Etenim S. Thomas ubique docet, quod efficaci Dei motioni non potest homo resistere*. Thomas quoque de Lemos lib. 4. Panopliæ p. 2. tract. 4. cap. 23. n. 296. inquit: Concilium *docet arbitrium motum & excitatum consentire de facto Deo excitanti atque vocanti: non autem docet, quod Deo efficaciter moventi possit dissentire, quia revera hoc est impossibile in sensu composito, quem importat illa propositio, quæ est S. Thomæ 1. 2. q. 10. art. 4. Ad 3., inquit, dicendum, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter*. Et num. 297. *Concilium, ut diximus, & ejus verba expresse tradunt, definit quod motum, & excitatum arbitrium potest dissentire Deo vocanti & excitanti; quod omnes Sancti Thomæ discipuli concedunt: non autem quod potest dissentire Deo efficaciter moventi, quod S. Thomæ discipuli, & ipse*

Alvarez p. 313. edit. Lugd. Gonzales p. 312. edit. Lugd. 1708. Lemos tom. 2. p. 2. pag. 157. ed. 1.

S. Tho-

S. Thomas ubi supra *docet*, *ut ab omni Theologo dicendum est, nisi velit unus Pelagianis negare efficaciam divinæ motionis supra liberum hominis arbitrium. Diversæ ergo, & valde diversa illæ duæ propositiones sunt*, Liberum arbitrium motum & excitatum potest dissentire Deo vocanti, & excitanti; *quæ verissima est, & a sacro Concilio in terminis tradita: & ista alia*, Liberum arbitrium a Deo motum & excitatum potest dissentire Deo efficaciter moventi; *quæ falsa omnino est, & a discipulis S. Thomæ negatur*. Quamvis igitur Fulgentius Bellelli tantum scripsisset, *liberum arbitrium non posse dissentire gratiæ efficaci*, non tamen damnandus esset tanquam Jansenianus; quoniam gratia efficax, cum prædeterminet applicetque liberum arbitrium ad actum secundum, significat, etsi non exprimatur, *sensum compositum*: unde ab ea propositione, *Liberum arbitrium non potest dissentire auxilio efficaci*, non abhorrent doctissimi Thomistarum. Quanto magis ab omni censura immunis erit, qui Theologicas exceptiones, & recentiorum formulas prudentissime ac frequentissime adhibuit.

§. VIII.

Recensentur ea, quæ Anonymus effugia, æquivocationes, & mera verba *appellat, ut inde concludat* Fulgentium Bellelli *esse Jansenii discipulum*.

Jans. Red. pag. 133. ARticulo 3. Jansenismi Redivivi auctor scribit: *Fratrem Bellelli asserere voluntatem resistere non posse, sive gratiæ, sive cupiditati, secundum quod una alteram gradibus superat, & necesse esse ut voluntas consentiat illi e duabus delectationibus indeliberatis, quæ est gradibus superior altera*. 2. inquit: *F. Bellelli ut aliquatenus imminuat horrorem, quem auribus Christianis incutere valet hæc doctrina, de gratia scilicet, & cupiditate voluntatem humanam alternatim necessitantibus, varias, easque plurimas affert Scholasticas distinctiones, quarum si non firmitate, saltem numero obruantur incauti lectores*; recitatque Anonymus distinctiones illas superius recensitas, & rursus expendendas. 3. ait: *Harum Scholasticarum distinctionum quædam sunt apud Theologos Orthodoxos, & præsertim apud Thomistas, valde usitatæ; aliæ vero a F. Bellelli videntur excogitatæ, ut super hac jam satis intricata quæstione densiores adhuc tenebras magis, ac magis effundat*. 4. Ut appareat *quantum inania sint atque inepta* F. Bellelli *diverticula*, duo assumit demonstranda, primum, *Scholasticas Theologorum Orthodoxorum distinctiones nullatenus congruere aut aptari posse systemati Bellelliano*: alterum, *novis, quas ipse F. Bellelli excogitasse videtur, distinctionibus illum nullatenus a systemate Jansoniano recedere, immo illius systematis se assertorem atque protectorem profiteri*.

Jans. Red. pag. 136. II. Prior distinctio, quam F. Bellelli adhibet de modo Rep. tom. 1. lib. 2. cap. 20. est: *Necessitas*, quam infert gratia efficax, *non est necessitas absoluta, sed diminuta*, ex suppositione scilicet *applicationis liberæ voluntatis ad actum*. Alvarez de Aux. disp. 22. num. 40. utitur eadem distinctione scribens: *Necessitas futuri consensus, quæ desumitur ex antecedente decreto voluntatis divinæ, non est necessitas absoluta, sed conditionalis*. Hujus sententiæ istam affert rationem ibidem num. 39. *Solus Deus propter suam infinitatem, & omnipotentiam, quia est auctor voluntatis creatæ potest illam immutare conformiter ad suam naturam, & movere efficaciter, atque applicare ad producendum actum in particulari, non solum secundum substantiam, sed etiam secundum modum libertatis*. Ita etiam S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8. q. 22. art. 4. & q. 8. art. 1. &c. *Necessitatem autem hypotheticam in sensu Thomistico intellectam* (inquit Anonymus) *revera non admittit F. Bellelli, licet illam admittere simulet. Reponit enim efficaciam gratiæ non in omnipotenti & absoluta Dei voluntate, qua Deus ipse absque ulla liberi arbitrii læsione ita præmovet & prædeterminat actiones hominum, ut vere possint semper agere vel non agere; sed illam efficaciam reponit in superioritate graduum ipsiusmet delectationis cælestis, quæ graduum superioritas secum non involvit liberam effectus futuritionem, quam involvit præmotio aut prædeterminatio divina; sed secum importat actum antecedenter & necessario futurum, & simul negationem potentiæ vere & proprie dictæ ad actum oppositum. Illa ergo necessitas, quæ oritur ex graduum superioritate in delectatione cælesti, non est necessitas ullatenus hypothetica, sed vera & absoluta necessitas*.

III. Addit F. Bellelli *necessitatem illam non esse antecedentem, sed consequentem*, qua distinctione utuntur etiam Orthodoxi, sed in sensu longe diverso. *Necessitas enim antecedens* in sensu Catholicorum illa est, quæ non supponit Dei decretum absolutum de futuritione actus alicujus liberi: unde Alvarez disput. 22. num. 41. *Necessitas ex suppositione voluntatis divinæ non est necessitas antecedens, sed potius consequens causam rei. Licet enim antecedat causam secundam, quæ est voluntas creata, non tamen antecedit causam primam simpliciter, scilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum, quam causa secunda*. Necessitas autem, quam admittit F. Bellelli, *enim non supponat futurum usum liberi arbitrii, imo supponit, & consequitur solummodo Dei Decretum de concedenda gratia, quæ gradibus superet cupiditatem, ut proinde quæ pro graduum superioritate sit invincibilis*, hæc necessitas, inquam, *est necessitas antecedens, idaque vera & proprie dicta necessitas*.

IV. Quid intelligit Theologus iste nomine *necessitatis antecedentis & consequentis*? *Necessitas antecedens*, inquit de modo Rep. tom. 1. lib. 4. cap. 39. *ea est, quæ in essentia ipsa humanæ voluntatis collocatur: consequens vero, quæ post inflicta per peccatum vulnera in accidentali forma eidem accedente statuitur*. Similia de statu creat. rationalis lib. 3. cap. 19. Agnoscit ergo in statu naturæ lapsæ *necessitatem obsequendi delectationi gradibus superiori, quæ idcirco non est antecedens, quia orta est ex Adami peccato; unde manifestum est, quod F. Bellelli hæc vocabula, necessitas antecedens, & necessitas consequens, non solum aliter intelligat, quam Theologi Orthodoxi, sed etiam quod eis tribuat sensum heresi Jansenianæ perfecte consentaneum*.

V. Distinctio *sensus compositi & sensus divisi*, juxta Fratrem Bellelli, est *vera necessitas consentiendi; quum præcedenti articulo demonstratum sit ab eo admitti in homine gratia superiore instructo dissentiendi impotentiam*; ac insuper de modo rep. lib. 4. cap. 39. aperte docet distinctionem *sensus compositi, ac divisi* idem significare, ac si dicatur *consensum liberum esse essentialiter & absolute, determinatum vero duntaxat accidentaliter, & consequenti voluntate*. Præterea etsi supponeretur Fratrem Bellelli intellexisse *distinctionem sensus compositi & divisi*, sicut illam intelligunt Thomistæ, non ideo notam erroris a se amovere poterit, *quamdiu in voluntate veram potentiam dissentiendi delectationi prædominanti non agnoscat*. Quare assentietur Alvarez, ceterisque Thomistis eadem distinctione utentibus, *modo ipsi liceat adjicere potentiam illam dissentiendi non aliam esse, quam eam, qua præditus est homo*, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. *Hanc enim Theologus noster affert comparationem* de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Nec aliter opinari potest, cum asserat tanquam systematis sui ac Janseniani præcipuum caput, voluntatem humanam non posse repellere delectationem prædominantem, sive caritas illa sit, sive cupiditas*.

VI. Necessitatem *illationis & infallibilitatis, quam alii vocant necessitatem consequentiæ*. F. Bellelli non potest admittere, *nisi in sensu Janseniano, cum, ut sæpius observavimus, contendat cum Jansenio voluntatem dissentire non posse, & necesse esse ut consentiat* delectationi, quæ actu gradibus superat alteram, ac proinde gratiæ, si sit gradibus superior cupiditate.

Jans. Red. pag. 146. VII. Quantum spectat ad distinctiones alias a F. Bellelli usurpatas, *quid sibi velit, dum necessitatem, quam gratia efficax imponit, contendit esse non amplam, sed diminutam, seu restrictam, non facile quidem captu est*: sed quidquid sub his lateat verbis, certissimum est ea necessitate destrui liberum arbitrium, *cum oriatur ex graduum superioritate, ita ut necesse sit voluntatem consentire illi delectationi indeliberatæ, quæ actu fortior est altera, eamque superat*. Deinde Anonymus ea verba, *non amplam, sed diminutam*, ita interpretatus, quasi in sententia Augustiniani Theologi necessitetur quidem voluntas ad obtemperandum gratiæ per se efficaci, *sed non æque necessitetur ad obsequendum alteri cuilibet rei, v. g. variis stellarum constellationibus*, ita mirabundus exclamat: *Innocens ne erit* F. Bellelli *Jansenianam heresim pertinaciter asserendo, modo alia antiquorum hæreticorum non amplectatur deliria?*

VIII. F. Bellelli distinguit *necessitatem actus primi, sive activæ virtutis a necessitate actus secundi, seu applicationis*: atque hæ locutiones Theologo nostro peculiares videntur adinventæ *ad offundendam lectorum oculis caliginem*. Thomistæ quidem docent quod gratia seipsa efficax se teneat *ex parte actus secundi, non autem ex parte actus primi*, & quod activa virtus per gratiam sufficientem *sit completa, proxima & expedita*: sed nec Thomistæ, nec ullus unquam Theologus Orthodoxus, ut liberum hominis arbitrium servet incolume, his usi sunt loquendi rationibus, *quod necessitas voluntatis obsequendi efficaci gratiæ sit necessitas actus secundi, non actus primi*: imo cum expresse doceant voluntatem non necessitari ad actum secundum, omnino rejiciunt tanquam hæreticas

hus hactenus inauditas propositiones: *Necessitas obsequendi gratiæ efficaci est necessitas actus secundi, est necessitas applicationis.*

IX. Asserit F. Bellelli hanc necessitatem esse *necessitatem accidentalem, non essentialem*: sed ex hoc ultimo effugio nihil ad suicausam præsidii potest eruere. Quamvis enim necessitas illa non pertineat *ad essentiam voluntatis*, sed accidentalis sit, & adventitia, si sit vera & propria necessitas, sicut constat esse talem, certum est hac necessitate perimi liberum arbitrium. „ Hactenus vitilitigator.

§. IX.

Demonstratur quam inepta sint, ac futilia præmissa objectamenta.

I. PRoducta superiori §. evincunt non Jansenianum, sed Orthodoxum esse Fulgentium nostrum, ejusque criminatorem audacter omnia perstringere, & sycophantice interpretari. Atque objecta priori numero, quoniam nil crepant aliud, quam pertinacissime inflatam calumniam gratiæ & cupiditatis gradu superioris voluntatem necessario impellentis, nullibi ab insigni Theologo traditæ, praveque animum illudendi, offundendi tenebras, ineptaque diverticula excogitandi, operæ pretium est contemnere atque irridere, ne adinstar aviculæ milvinos oculos omnia lustrantes expavescere videamur. Quare distinctiones a Fulgentio Bellelli adhibitas, earumque sensum investigabimus, auditis quoque Sylvio, & Alvaresio, quos adversarius commemorat. Quantum vero attinet ad illarum distinctionum vocabula; certum est horum plura esse communia, ac tritissima, scribente ipsomet Alvarez disp. 25. num. 2. necessitatem ex suppositione auxilii efficacis, quæ libertati non obstat, appel-
Alv. pag. 155. lari a S. Thoma *nunc necessitatem in sensu composito, nunc necessitatem modalis de dicto, nunc necessitatem infallibilitatis, nunc necessitatem immutabilitatis, nunc necessitatem conditionatam, nunc denique necessitatem consequentiæ, quæ est necessitas secundum quid*: quæ omnia illustris Thomista verbis S. Thomæ, aliorumque Scholasticorum, in eadem disputatione diligenter explanat.

II. Gratia efficaci nequaquam inferri necessitatem *absolutam*, sed *hypotheticam*, ideo Thomistæ docent, quoniam hæc necessitas definitur *ex antecedenti decreto voluntatis divinæ, unde sequuntur actus nostri liberi arbitrii*, ut revera docet Alvarez disp. 22. num. 40. Si eo tamen loci animadvertisset Anonymus, Alvaresium ulterius asserere illam *esse antecedentem necessitatem, quæ sumitur ex natura rei, sive ex ipsa connexione extremorum secundum se, sicut necesse est cælum volvi*, & citata disput. 25. num. 3. *absolute dici aliquid necessarium propter necessariam habitudinem adinvicem terminorum, qui in aliqua propositione ponuntur,*
Idem Alvar. pag. 105. & 256. *sicut hominem esse animal*, quæ sunt verba Ang. Doct. q. 23. de Verit. art. 4. haud miratus esset, ab Augustiniano Scriptore necessitatem absolutam dici *essentialem, & naturæ eu se spectatæ*. At ne statim ad hæc vocabula descendamus; aut fallitur, aut mentitur Anonymus, dum ait Fulgentium Bellelli non repetere gratiæ efficacitatem *ex omnipotenti, & absoluta Dei voluntate*, sed solum ex superiori delectatione. Tomo enim 1. de modo Rep. lib. 2. cap. 16. inquit gratiam
Bellel. tom. 1. pag. 94. 103. 105. 299. & 300. efficacem conferri e Deo *ex libera misericordia sua*, atque *inscrutabili judicio absolutoque decreto*. Eodem lib. cap. 20. eandem gratiam demonstrat ex verbis Augustini de Corrept. & grat. cap. 14. *Magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas*, & ait: *Eam itaque Deus homini confert, ut decretum efficax minime sua intentione frustretur.* Lib. 4. cap. 42. *Statuto decreto efficaci prædefiniente consensum, utramque constantissime amplectimur, & hominem posse libera voluntate dissentire, & non posse infallibile Dei decretum frustrari.* Eodem libro cap. 42. *In sensu composito cum decreto efficaci voluntas potest consentire, quoniam hoc est voluntas Dei, ut consentiat: at in sensu composito cum decreto efficaci voluntas dissentire non potest; nequit enim componere dissensum cum efficaci decreto, quia non est supra Dei voluntatem infirmi hominis constituta voluntas.* Ita ergo Fulgentius constituit gratiam efficacem in delectatione victrici, ut hæc effectui conjuncta sit ea Dei potestate, ea Dei voluntate, ea Dei efficaci decreto prædefiniente actum liberum voluntatis humanæ, eo prorsus modo, ac tradunt Thomistæ.

Alv. pag. 310. & 90. III. Necessitatem *antecedentem*, & *consequentem* recte Alvarez disput. 22. num. 41. explicat dicens: *Necessitas ex suppositione voluntatis divinæ non est necessitas antecedens, sed potius consequens causam rei; licet enim antecedat causam secundam, non tamen antecedit causam primam simpliciter, scilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum, quam causa secunda.* Disp. autem 105. num. 11. ait efficacem Dei motionem non inducere necessitatem antecedentem, *quia non est necessaria ut homo possit operari, sed ut actu operetur, & potentia reducatur ad actum.* Ita & Lemos lib. 4.
Lemos pag. 131. & 132. n. 180. Panopl. tract. 4. cap. 14. num. 180. *Efficax motio supernaturalis in se a Deo habet hæc duo sibi communicata, & efficaciam, & modum liberum, applicando voluntatem ad libere operandum.* Quid autem Fulgentius
Bellelli tom. 1. pag. 117. 131. 134. 287. Bellelli? Lib. 3. de modo Rep. cap. 6. de Gratia efficaci scribit: *Est applicatio potestatis ad actionem, qua Deus ipse humanum arbitrium, adjutorio possibilitatis instructum, ac roboratum ut possit, ad effectum piæ operationis conjunget, sicut artifex applicat securim ad scindendum, ut inquit S. Thomas 1. p. q. 105. art. 5.* Et cap. 7. *Hujuscemodi gratia per se efficacis determinatio non ad potentiam constituendam, sed ad ejusdem applicationem pertinet*: Cap. 8. *Efficacis gratia determinatio primum actum ad secundum, seu arbitrii potestatem indifferentem ad operationem faciendam applicat, conjungitque*; & lib. 4. cap. 39. *Indifferens de se virtus bona piæque actioni vigore superaddita gratia conjungitur.* Igitur in Catholico Thomistarum sensu ea dicitur *necessitas consequens*, non antecedens, quæ oritur *ex suppositione efficacis motionis applicantis liberum arbitrium ad opus.* A Fulgentio Bellelli adstruitur sola necessitas orta *ex suppositione gratiæ efficacis applicantis liberum arbitrium ad opus.* Ergo e Fulgentio Bellelli adstruitur in Catholico Thomistarum sensu *necessitas consequens*, non antecedens.

IV. Quid vero P. Bellelli significet dum necessitatem antecedentem appellat *essentialem*, sequentem vero *accidentalem*, primum patet ex præcedenti num. 2. Vidimus enim, etiam S. Thomam descripsisse necessitatem *antecedentem*, quod ea sit, quæ sumitur *ex natura rei, atque necessaria connexione terminorum.* Nequit ergo melius intelligi quid sit necessitas *essentialis*, quam si præmittatur quid sit *essentialis* libertas eidem necessitati contraria. Thomistæ libertatem *essentialem* appellant *activam indifferentiam, vim electivam mediorum, & potestatem agendi, vel non agendi*, nec Thomistæ tantum, sed omnes Theologi, ut diximus nu. 6. §. 7. De hac indifferentia *essentiali* inquit Alvarez
Alvar. pag. 111. disp. 115. nu. 10. *Si loquamur de indifferentia intrinseca & essentiali ipsi libertati, eamdem indifferentiam habet liberum arbitrium antequam operetur, & dum actu operatur: nam indifferentia essentialis consistit in indivisibili, nec recipit magis ac minus. Hæc autem indifferentia est ille, quæ opponitur determinationi ad unum ex necessitate.* Et Franc. Sylvius 1. p. q. 83. art. 1. *Neces-*
Sylv. tom. 1. pag. 535. edit. Antwerp. *sitas est multiplex. Prima est, patiendi motus concupiscentiæ. Secunda, peccandi ex ignorantia. Tertia, peccandi ex infirmitate. Quarta, peccandi venialiter. Quinta, peccandi aliquando mortaliter in eo, qui non est per Christum liberatus. Sexta, necessitas gratiæ. Septima, necessitas mortis & pœnarum hujus vitæ. Octava, necessitas coactionis. Nona est necessitas naturalis, qua quidpiam est naturaliter determinatum ad unum. Inter quas solæ duæ postremæ simpliciter repugnant libertati arbitrii.* Si ergo Fulgentius Bellelli sub delectatione victrici admittit libertatem *essentialem*, & excludit necessitatem *coactionis*, & necessitatem *naturalem*, rectissime, & inculpate ait sub eadem delectatione non esse necessitatem *essentialem*, sed *accidentalem*. Atque omnia disertissime tradidit. Etenim libertatem *essentialem* eadem communi ratione descripsit, appellavitque *indifferentiam activam, vim electivam mediorum, &*
Tom. 1. de modo Rep. pag. 110. & 117. *facultatem eligendi unum præ alio*, lib. 3. cap. 1. aliisque in locis, de quibus §. 4. & 7. Necessitatem *a coactione* procul a libertate rejecit, scribens eodem lib. cap. 5. *Coactio cum voluntarium auferat, libertatem etiam subruat necesse est.* Ac demum auxilium efficax, delectationemque victricem non exigit, quia *facultas liberi arbitrii sit naturaliter determinata ad unum*, sed tantum ut ejus potestas indifferens, extenuata, & infirma *applicetur ad actum*; prout vidimus num. præced. Adhibuit ergo distinctionem *necessitatis essentialis, & accidentalis* in sensu Catholico & Orthodoxo.

V. Idem asserendum est de distinctione *sensus compositi, ac divisi*. De hac distinctione prolixe agit Gonetus disp. 6. art. 4. productis verbis Baones, Alvares, Gonzales, aliorumque celebriorum Thomistarum: quorum omnium concordissima sententia est, *Quod efficaci Dei motione posita in voluntate liberum arbitrium potest dissentire in sensu diviso, quia etiam prout stat sub tali motione semper retinet potentiam proximam &*
Gonet. tom. 1. pag. 115. *expeditam ad dissentiendum, sicut homo sub gratia constitutus potentiam proximam ad peccandum: non potest tamen dissentire in sensu composito, quia cum talis motio inferat infallibiliter consensum, & iste sit in eodem instanti temporis cum illa, nunquam potest componi cum actuali dissensu, sicut nec gratia sanctificans cum pec-*

cato

cata mortali. Porro eadem est Patris Bellelli doctrina. *In sensu composito*, inquit de modo Rep. lib. 4. cap. [Tom. 1. de modo Rep. pag. 902.] 42. *cum decreto efficaci voluntas libera potest consentire, quoniam hæc est voluntas Dei ut consentiat. At in sensu composito voluntas dissentire non potest: nequit enim componere dissensum cum efficaci decreto, quia non est supra Dei voluntatem infirmi hominis constituta voluntas. Dissentire tamen potest in sensu diviso, inspecta scilicet essentia liberæ potestatis, dissensuque secundum se considerato, non autem quatenus* COMPONIBILI *cum decreto*. Scripserat supra eodem lib. 39. pag. 286. *Ut consensus dicatur liber, minime exigitur ut cum efficaci per se gratia arbitrium possit dissensum componere; satis namque est, si in sensu diviso possit consentire, vel dissentire*. Utitur ibidem vir doctissimus exemplo voluntatis humanæ *sese ad agendum applicantis*, a qua applicatione dividi nequit *indifferentia actus primi*, & cum qua infallibiliter componitur *actus secundus*: eodemque exemplo utuntur quoque Thomistæ, ac præsertim Gonzales controv. 5. art. 6. Itaque & in hac [Gonzal. pag. 343 edit. Lugd. & Capit in 1. p. q. 22. art. 4. Alvar. pag. 746.] distinctione adhibenda Theologus Augustinensis defendit libertatem indifferentiæ; & gratiam victricem non *a potentia dissentiendi, sed ab actuali dissensu divisit*, eadem fere usurpans verba, quæ adhibuit Alvaresius disp. 92. num. 11.

VI. Necessitas *infallibilitatis* ita explicatur a S. Thoma 1. 2. q. 112. art. 3. *Si præparatio ad gratiam consideretur secundum quod est a Deo movente, tunc habet necessitatem ad id, ad quod ordinatur a Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest, secundum quod Augustinus dicit in libro de Prædest. SS. quod per beneficia Dei certissime liberantur quicunque liberantur. Unde si ex intentione Dei moventis est quod homo, cujus cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter illam consequitur, secundum illud Joannis 6. Omnis, qui audit a Patre, & didicit, venit ad me*. Hinc discipuli S. Thomæ ajunt necessitatem *infallibilitatis & consequentiæ* esse, quæ petitur ex suppositione præscientiæ, & efficacis Dei præmotionis, cum qua consistit, quod effectus comparate ad causam secundam liberam & contingentem sit contingens & liber. Vide Antoninum Massoulié dissert. 1. de div. mot. q. 8. art. 2. & Didacum Alvarez disp. 25. n. 6. His adhærens Augustinianus Theologus scribit lib. 4. de modo Rep. cap. [Massoul. tom. 1. pag. 158. Alvar. pag. 238. Bellel. tom. 1. pag. 285.] 39. *Dicimus utique gratiam per se efficacem ad unum esse determinatam, & suapte natura cum consensu connexam. At negamus a sola per se efficaci gratia consensum effici. Simul enim producitur a gratia & libertate, quarum illa determinata, hæc vero indifferens est*. Adde quæ præmissa sunt num. 2. & 3.

VII. Ex his apertissimum est, quomodo accipiendæ sint distinctiones aliæ, quas Anonymus damnat novitatis, irridet, atque ad faciendum fucum excogitatas esse pronuntiat. Neque enim Fulgentius Bellelli solitarie, & absque ullo additamento, inquit sub gratia efficaci dari necessitatem *diminutam, restrictamque*, sive *necessitatem accidentalem*, & *actus secundi*; sed plura addit, quibus horum vocabulorum sensus dignoscitur. Si enim, ut ex dictis perspicuum est, docet auxilium efficax applicare *potentiam ad actum secundum*, si docet necessitatem ortam *ex tali applicatione* non esse *absolutam*, si docet sub tali necessitate permanere *libertatem essentialem*, *ac potestatem agendi, vel non agendi*; profecto eamdem necessitatem appellat *diminutam*, quatenus non est absoluta & ampla, neque extenditur ad indifferentiam activam: appellat necessitatem *actus secundi*, quatenus oritur ex suppositione gratiæ efficacis applicantis liberum arbitrium ad opus; & appellat necessitatem *accidentalem*, quatenus non evertit essentiam liberi arbitrii sitam in potestate agendi, vel non agendi. Adde, ut magis, magisque appareat quam ineptæ futilesque sint adversarii cavillæ, quod legitur de modo Reparat. lib. 3. cap. 8. *Cavendum est, ne determinatio gratiæ* [De modo Reparat. tom. 1. pag. 125. & 134.] *in essentiam ipsam arbitrii, seu actum ipsius primum derivetur: quod apte fit, si efficacis gratiæ determinatio affixa operi asseratur, & actioni, quatenus scilicet primum actum AD SECUNDUM, seu arbitrii potestatem indifferentem ad operationem faciendam applicat, conjungitque*. Quare ergo tanta magniloquentia & jactantia contendit novus iste Palæphatus Theologum, qui ipsum superat plusquam fulicam cygnus, adversari Thomistis asserentibus gratiam seipsa efficacem se tenere *ex parte actus secundi*?

§. X.

Comprimitur postremus adversarii conatus, & consequentium falsitas infertur ex antecedentium confutatione.

ADdit articulos duos Anonymus, in quorum uno agit de essentia liberi arbitrii tradita a Patre [Jans. Red. pag. 149.] Bellelli, in altero prædicta colligens infert hujus doctrinam omnino consentire Jansenianæ. De libertate tamen, quam & nos repetimus ex indifferentia judicii, quo in eligendis iis, in quibus non relucet plenissima ratio boni, mens sedet arbitra, & uni præ aliis adhæret, satis pertractatum est §. 3. capitis primi, & §. 9. cap. 2. Consectaria vero refutatis antecedentibus per se corruunt. Ceterum quia postremo loco producta ab Anonymo Theologi nostri potius orthodoxiam confirmant, quam erroris inferant suspicionem, eadem quoque brevi discutiam.

I. De libertate disputans Fulgentius Bellelli lib. 3. *de modo Rep.* ex pluribus Augustini locis demonstrat [Bellel. de modo Rep. pag. 116. pag. 132. Bellar. tom. 4. pag. 264. Alv. pag. 944.] quæstionem hanc esse ad solvendum *difficillimam*, nec aliquos perturbandos esse ejusdem quæstionis *obscuritate*. Cap. 8. idem repetit, nos admonens cum eodem Augustino, ne aut liberum arbitrium, aut Dei gratiam negemus, quotiescunque *ipsa ratio quemlibet nostrum quærentem vehementer angustat*: urgetque excelsum Trinitatis mysterium, in quo firmissime confitemur unitatem *essentiæ* adversus Arium, & distinctionem *Personarum* adversus Sabellium; quamvis hujus mysterii celsitudinem assequi non valeamus. Ex hujus autem quæstionis obscuritate colligit liberum arbitrium sub gratia efficaci non solum *a coactione*, verumetiam *a necessitate* esse immune, scribens priori in loco: *Quamobrem Calviniana, Bajana, & Janseniana hæresis, quæ potestatem arbitrii ad unum necessitatam, determinatamque posuerunt, qua eam facillime cum divina Gratia per se efficaci componerent, aliam in lapso homine libertatem, quam a coactione non agnoscentes argumento Doctissimi Cardinalis Bellarmini lib. 3. de Grat. & liber. arbit. cap. 5. valide conteruntur. Cujus quidem ea vis est: Si ab hoc doctrinæ articulo, quo Gratia cum arbitrio componitur, tollitur difficultas; tollitur etiam Fidei veritas*. Et cit. cap. 8. *Difficultas ipsa, libertatis indifferentiæ cum victrici per se gratia concors vinculum, anxiemque suadet. Nam si gratia per se efficax non esset, quæstio hæc teste Card. Bellarmino lib. 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. nec difficilis foret, nec obscura, sed plana & perspicua*. Familiare est etiam Thomistis asserere hujus quæstionis difficultatem, atque uti etiam divinorum mysteriorum comparatione; ut facit Alvaresius disp. 118. nu. 6. Nil ergo nos, neque Anonymum permovere debet, si forte Fulgentius Bellelli difficillimam quæstionem perfecte non solverit, & omnibus non satisfecerit: sed hoc uno contenti esse debemus, quod libertatem indifferentiæ & gratiam victricem simul conjungi docuerit. Neque enim debebat Augustini discipulus sese supra Magistrum extollere, ac sibimet proponere perspicuum & facile, quod Sancto Doctori visum est obscurissimum ac difficillimum. Quoniam vero nos etiam haud mediocriter hac quæstione pulsamur; oramus Anonymum hujus ætatis miraculum & singulare ornamentum, ut dicteriis, nugisque, quæ ipsum dedecent, abjectis, doceat nos meliorem gratiæ cum libertate conciliandæ rationem: sed animadvertat eam, quæ obscura sit, iisdem difficultatibus implicari; eam autem, quæ sit facilior ac planior, Augustini discipulis ob ipsam facilitatem reddi suspectam.

II. Deberet hæc responsio cuilibet frugi lectori satis esse: at silentio prætereundum non est, quod [Jans. Red. pag. 151] Augustinianus Theologus lib. 2. de statu creat. cap. demonstrans Adam, & Angelos non indiguisse ad perseverandum gratia per se efficaci, conatur demonstrare prædeterminationem non exigi, ut censent Thomistæ, ob essentialem dependentiam causarum secundarum a prima, qua Fulgentius arbitratur interimi libertatem. Ut ergo Anonymus hanc sententiam in invidiam trahat, quasi Augustinianus Doctor scripsisset Thomistas libertatem evertere, *Hanc*, ait, *adversus prædeterminationis physicæ assertores illatam calumniam haud difficulter repellunt Thomistæ*. Ubinam Pater Bellelli calumniatur Thomistas? Ubinam ait denegari ab his libertatem? Profecto si calumnia dicenda sit quælibet argumentatio, qua impugnatur aliqua Scholarum opinio ex consectariis, quæ illinc ab oppugnatoribus inferuntur, negantur autem ab assertoribus ejusdem opinionis; nemo calumniosior

erit iis, qui negant dari gratiam per se efficacem, apud quos nil solemnius, aut usitaties ratiocinatione ista, *Gratia per se efficax non stat cum libero arbitrio; ergo rejicienda est*. Sed absit, ut vestigia inhærentes Anonymi calumniatoris, ab argumentandi ratione non distinguamur calumniæ piaculum. De Thomistis Fulgentius noster locutus est, ut par erat, de his, ac de Augustinensibus præmittens initio illius quæstionis: *Utrumque nobilissimi Scholastici contraria opinantes inveniuntur, & singuli sibi suffragantem Augustini auctoritatem declamant*. Ab iisdem Thomistis veniam quoque sibimet pollicetur, ad sententiam suam post Lovaniensium doctissimos trahens Angelici Doctoris auctoritatem, ita exorsus cap. 18. *Scio nobilissimos Thomistas veniam daturos mihi, si Angelicum Doctorem pro nostra sententia recitaverim*. Neque P. Bellelli negat Deum eliquando physice prædeterminare rationales creaturas ad opus sua *omnipotentissima potestate*, nullatenus libertate læsa: sed hoc demonstrat cap. 27. auctoritate ac ratione, illud tantum affirmans non exigi hanc determinationem *propter essentialem creaturarum a Deo dependentiam*, quoniam repetita prædeterminatione ex hoc capite, putat prædeterminandum etiam fore *actum primum virtutis*, *& liberæ facultatis*, cum & iste actus primus essentialiter pendeat a prima causa: atque id probare nititur vicesimoquinto capite ejusdem libri. Num vero argumentatio illa firma sit, aut spernenda, mea non interest. Refert tantummodo ab illata Thomistis calumnia virum optimum vindicasse. Neminem præterea latet, nisi forte novum hunc hospitem, plurimos esse Fulgentio Bellelli consentientes in neganda pro statu innocentiæ victrici gratia, ideoque in oppugnanda prædeterminatione ex titulo dependentiæ secundarum causarum a prima. Capite 19. pagina 253. & seqq. ostendit Pater Bellelli sibi in ea sententia præivisse Gregorium Ariminensem, Cardinalem Norisium, Basilium Poncium, Christianum Lupum, Franciscum Macedum: quibus alios plurimos accessisse egomet alibi demonstravi.

III. Forte ne hos, aliosque auctores eidem objiceremus, siluit Anonymus laudari a Fulgentio Bellelli inter ceteros Antonium Arnaldum, & de hujus operibus scribi pagina 257. *Nihil aliud, quam Augustinum redolent*; quam tamen objectionem quidam clanculum obtrudent & jactant: atque, ut opinor, una est, quæ virum alioqui eruditum, non semper accuratum & circumspectum fuisse aliquibus persuadeat. Antequam vero accusatores hæc verba carperent & amplificarent; eadem ego ipse prænotaveram, nulla tamen admiratione commotus, quod optime scirem homines nos esse, non Angelos, atque in Canonicis Epistolis adinveniri scriptum: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir*. At incidit postea in manus meas Fulgentii Bellelli Opusculum Apologeticum, conscriptum die 4. Junii anno 1717. cujus lectione inanis illa suspicio prorsus evanuit. Ibi enim §. 21. ista leguntur: „ Quod autem Arnaldum clarissimum virum appellaverim, in causa fuit egregium plane Opus *de Fidei Eucharistiæ perpetuitate* cunctorum eruditorum calculis comprobatum, quorum summis laudibus ob id Arnaldum excipi ignorat nemo. A Summis quoque Pontificibus, sanctæque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Arnaldum olim fuisse laudatum, explorata res est. Nonnulla ejusdem Opera Indici prohibitorum inserta, & nonnulla etiam non inserta, quibus se in Augustini lectione versatum exhibet, est manifestum: sed quisquis ille sit, non mihi magno vertendum erat piaculo, quod non Arnaldum ubi erravit, sed ubi catholice de adjutorio primi hominis sensit, laudaverim. Non enim propterea fides Eucharistica defendenda est, quia eam Jansenianus Arnaldus propugnavit. „ Hanc Epistolam, seu Opusculum Apologeticum in Bibliotheca Angelica reponere nuper curavi, ut qui putant a se novi aliquid proferri, discant nil aliud opponi, quam ante annos triginta objecta, atque excussa. Itaque nosmetipsos in semitam revocemus.

IV. Contendit Anonymus Fulgentium Bellelli *simulare* dum damnat Jansenianum *de necessitate* systema, quoniam ne nullum quidem verbum facit *de immunitate a simplici necessitate*. Etenim, inquit, ad libertatem indifferentiæ requirit 1. *concursum Dei generalem*; de qua prima conditione ait Anonymus: *Huic suffragantur alii Theologi*. 2. Exigit *objecti notitiam*; & accusator reponit: *De hac quoque conditione nullum potest esse dubium*. 3. Postulat, ut objectum non appareat *sub pura ratione boni*; & animadversor subjicit: *Hæc tertia conditio admittitur quoque a Theologis*. 4. Requirit, ut voluntas sit *immunis a coactione*; & inquit criminator: *Verum de immunitate a simplici necessitate altum habet silentium*. Exigit tandem, ut arbitrium *sufficienti gratia fulciatur*; & censor omniscius ait: *Conveniunt de hac ultima * conditione omnes Theologi Orthodoxi*. Arguitur ergo F. Bellelli, quod *solum requirat immunitatem a coactione, cum debuisset etiam exigere immunitatem a necessitate*. Ita Anonymus. At nequaquam verbis illis luderet, & illuderet adversarius, si accuratius librum illum Fulgentii tertium legisset, ac tertiam insuper conditionem integram recitasset. Nam cap. 1. pag. 110. præter libertatem *a coactione* requirit *libertatem indifferentiæ*, & *vim electivam faciendi, & non faciendi quidquam pro libito*; cap. 2. pag. 112. eamdem libertatem demonstrat eo quod sit in homine *indifferens & electiva potestas, qua agere, & non agere potest*, pagina 113. eo quod *nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur*, pag. 114. eo quod Adrumetini, ad quos S. Pater librum *de gratia & libero arbitrio* direxit, dum verebantur ne gratia per se efficaci læderetur libertas, non poterant quæstionem movere, nisi *de libertate indifferentiæ ad agendum, vel non agendum*, pag. 115. eo quod difficillimum sit cum gratia libertatem conciliare, quod cum de sola immunitate a *coactione* dici nequeat, *invictissimum indifferentiæ libertatis est argumentum*. Conditio autem tertia, de qua supra, pag. 126. his verbis exprimitur: *Insuper exigit libertas indifferentiæ, ut objectum, quod percipitur, sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali haud appareat, sed quamdam utriusque mixtionem per suimet exhibeat ideam; atque ita latitudinem potestatis ad utrumque finem probandi, improbandive reddat indifferentem. Hæc cognitio, quæ varias rationes boni, vel mali, delectabilis, aut ardui, in objecto deprehendit, nuncupatur indifferens, seu, ut Scholæ ajunt, judicium indifferens*. Ex his constat Fulgentium Bellelli acerrime pugnasse *pro libertate a necessitate*; & quidem *a simplici necessitate*, etsi hujus vocabuli *simplicis* non meminerit; quod aperte intelligitur, si præter *coactionem*, quæ opponitur *spontaneitati*, adstruant libertas *indifferentiæ*: unde neque Ecclesia in damnatione tertiæ propositionis vocabulum illud inseruit. Jansenius enim *necessitatem coactionis* illam dicit *qua operatur effectum suum etsi nolis, sive quantumcunque renitaris*; & necessitatem *simplicem*, seu *voluntariam* illam appellat, *qua simpliciter necesse est aliquid fieri sine renisu voluntatis*. Ita lib. 6. de Grat. Salvat. cap. 6. Quisquis ergo præter voluntatis renisum, seu coactionem, excludit a libero arbitrio necessitatem voluntariam, & libertatem indifferentiæ propugnat; is agnoscit non solum *immunitatem a coactione*, verum etiam *immunitatem a simplici necessitate*: ideoque P. Bellelli libertatem illam propugnans, non *simulat*, sed aperte, & catholico animo damnat refutatque hæresim Jansenianam.

V. Nec audiendus est Anonymus, dum ait Fulgentium Bellelli non posse *fugere anathema ab Innocentio X. in Jansenianos pronuntiatum*, quia *etsi admittat libertatem, quæ oritur ex objecto, non tamen fatetur æque requiri libertatem ab ea necessitate, quæ ex alio capite oriri potest*. Augustinianus enim Theologus, quantum spectat ad actum primum, atque ad potestatem liberi arbitrii, agnoscit *activam indifferentiam, in qua NULLA determinatio, NULLAQUE NECESSITAS reperitur*; ut constat ex §. 7. num. 2. atque ex illius verbis tom. 2. de modo Rep. pagina 127. quantum vero ad actum secundum pertinet, nullam in eo agnoscit necessitatem, nisi consequentem, atque ex suppositione applicationis liberæ potestatis *ad actum secundum*; prout evidens est ex præcedenti §. num. 3. atque ex ejusdem verbis in eodem Volum. 1. pag. 134. qua in re locutus est lingua ac mente omnium Thomistarum. Ab his minime recessit, dum ait *judicium indifferens esse*, ut scholæ ajunt, *radicem libertatis*, atque hujusmodi judicium non adinveniri, quando summum bonum perspicue & absque ulla caligine percipitur; sed tantum quando bonis aut veris, aut apparentibus quadam mali permixtione propositis, mens uni adhæret: nam & illud Thomistæ tradunt; ut constat ex Alvarez disput. 115. atque ex Gonet disput. 6. art. 1. Ex quo vero *objectum* menti occurrere debeat, ut illa in eo dijudicando occupetur, nonnisi nugaciter ac pueriliter conjicitur, judicium indifferens, deliberationem, agendique vel non agendi potestatem oriri tantummodo *ex objecto*. Atque ex his manifestissimum puto calumniam viro doctissimo illatum atrocem & iniquam esse ob criminis falsitatem, atrociorem & iniquiorem ob acrimoniam, contemptum, furoremque criminatoris, ob momentorum antem, quibus adductus est, ineptitudinem ac pravitatem, esse atrocissimam & iniquissimam.

VI. Itaque allucinatur plurimum adversarius, dum ex dictis inferri autumat inter Jansenium & Patrem Bellelli perfectissimam harmoniam. Doceri namque ab illo primam propositionem contendit temere ac perti-

Margin notes (left): Bellelli de statu innoc. natur. pag. 146. 149. 300. 305. — De Theolog. disc. lib. 4. cap. 8. tom. 1. pag. 134. & 115. — Jacob. 3. 2. — Biblioth. Angel. Arch. num. 60. — Jans. Red. pag. 154. — Jans. tom. 3. pag. 612.

Margin notes (right): * In quinque esse Theologos Orthodoxos, qui hanc conditionem non exigunt, atque Fulgentium Bellelli fuisse, quem oportet, liberalitatem demonstravi cap. 3. §. 4. — Jansen. tom. 3. pag. [illegible] — Jans. Red. pag. 157. — Alvar. pag. [illegible] Gonet tom. 3. pag. [illegible] — Jans. Red. pag. 159.

naciter, quoniam arbitratur Theologum nostrum Janseniano sensu probare illud Augustini pronuntiatum, *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*; & ulterius quia idem P. Bellelli gratiam, quæ non vincit superiorem cupiditatem, appellat *parvam & invalidam*. Verum enim vir doctus interpretetur Augustini effatum *de necessitate consequentiæ & illationis, quæ indifferentiam activam servat illæsam*, ut ostendimus §. 6. num. 5. appellando autem voluntatem, quæ e gratia nondum victrice respiratur, *parvam, & invalidam*, vocabulis non usurpatis duntaxat a Norisio, Macedo, aliisque Theologis præstantissimis, verumetiam ab Augustino adhibitis, bene ac sapienter utatur ad demonstrandum eamdem gratiam non superare voluntatem carnis contraria concupiscentem, nisi rentum Spiritu Sancto accendatur voluntas, *ut velit atque applicetur ad actum*, ut itidem ostendimus §. 7. num. 3. consequens est Anonymum, quemadmodum in præmissis, ita in consecutionibus laborem serere, & ovum adglutinare. Hoc autem in loco ut Augustiniani systematis omnino ignarum se prodat, quasi id ex præcedentibus nondum omnes novissent, multus ac verbosissimus in præstantem virum invehitur, quoniam in Opere *de statu creat. ration. lib.* 2. asserit efficax gratiæ auxilium in hoc tantum infirmitatis statu, ac facta divisione duplicis adjutorii *sine quo, & quo*, ait illud nobis conferri per Christum, illud vero comparat lumini necessario ad videndum, atque alimentis sine quibus vivere nequaquam possumus, & præterea affirmat nonnullis in hoc statu deesse: unde Anonymus nova, atque inaudita illatione eruit, Fulgentium Bellelli agnoscere in hoc statu solum auxilium quo, auxilium autem *sine quo* in statu naturæ lapsæ juxta illius sententiam nihil prodesse. Ceterum si librum de Corrept. & Grat. legisset insimulator, facile intellexisset hæc verba, *Aliud est adjutorium, sine quo aliquid non fit, & aliud est adjutorium, quo aliquid fit*, esse verba Augustini: hanc comparationem, *Adjutorium alimentorum est sine quo non fit, non quo fit ut vivamus*, esse comparationem Augustini: hanc sententiam, *Nunc autem quibus deest tale adjutorium* (*sine quo* collatum Angelo & primo homini) *jam pœna peccati est, quibus autem datur secundum gratiam datur, non secundum debitum*, esse sententiam Augustini: hanc demum enuntiationem, *Tanto amplius datur per Jesum Christum Dominum nostrum, quibus id dare Deo placuit, ut non solum adsit sine quo permanere non possumus, etiamsi velimus, verum etiam tantum ac tale, ut velimus*, esse enuntiationem Augustini. Quid ergo? Quemadmodum Augustinus, ita Augustini discipulus, sicut in hoc statu commendat auxilium *Quo*, pariter ab hoc statu non excludit auxilium *sine quo*; imo docet illud nunc aliquibus deesse *in pœnam peccati*, & quibus datur, dari *secundum gratiam, non secundum debitum*, ut inquit S. Pater verbis paullo antea productis, iisdemque verbis repetit Fulgentius Bellelli in Opere *de statu creat. rat.* libro secundo cap. 4. & in Opere *de modo Reparat.* lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 1.

De corr. & Grat. num. 31. & 34. Tom. x. p. 768. & 769.

De stat. creat. ration. pag. 169. De modo Repar. hom. pag. 11. & 18.

VII. A Patre Bellelli propugnari secundam Jansenianam Anonymus se aperte demonstrasse gloriatur, propterea quod gratiam, quæ gradibus non superat cupiditatem, *parvam* dixerit atque *invalidam*; & insuper asserendo carere illam effectu, ad quem excitat voluntatem, a Jansenio idem docente nullo pacto discesserit. At nihil hamati hi funiculi attrahunt; siquidem gratiam, quantumvis parvam, esse verum *possibilitatis* auxilium, & dici *invalidam* Augustiniana, nimiumque criminatori invisa, sed aptissima phrasi, quatenus ut prodeat in actum, adjutorio *Quo* infirmitas remanet adjuvanda, non autem *invalidam* dici sensu Janseniano, in quo necesse est, ut voluntas robustiori delectationi succumbat, aperte demonstravi §. 2. & 7. illustris Theologi testimoniis: ac præterea quam iniquum sit, quam ludicrum ob istiusmodi argutiolas nota Jansenianæ hæreseos quempiam inurere, ostendi supra cap. 2. §. 7. in librorum meorum vindicatione.

Jans. Red. pag. 175.

VIII. Eadem est ratio tertiæ propositionis, quam a sodali nostro defendi positam extra omnem controversiam jactat tricarum conduplicator, putans se demonstrasse quod ab illo denegetur libertas *a necessitate antecedente*, quam alicubi appellavit *accidentalem*, & quod fraude pravoque sensu adhibeantur distinctiones Scholasticorum. At versat saxum, nec hilum proficit reciprocator. Nam cum delectatio victrix exigatur ab insigni Theologo, *ut potestas indifferens applicetur ad actum*, quemadmodum constat ex §. 4. & 7. evidentissima res est nullam aliam in ejus sententia admitti necessitatem, nisi *consequentiæ, illationis, atque ex suppositione applicationis liberæ potestatis ad actum*: quod ubique ab eo traditum ac repetitum unanimi Thomistarum sensu, constat ex §. 5. Atque hinc etiam perspicuum est, necessitatem illam appellari interdum *accidentalem*, non quod concupiscentia, quæ adventitia est, & exorta ex Adæ peccato, aut victrix delectatio evertat *indifferentiam activam*; sed quoniam in natura rationali primitus instituta nec erat lacertosa illa cupiditas, quæ ad peccatum allicit & inclinat, nec Adam opus habebat adjutorio, quod implorat homo in agone constitutus, adjutorio scilicet, quo Deus in nobis *operatur velle & perficere*, juvando *liberam potestatem* ut agat, non vero illam obstringendo *necessitate*, ut hujus laqueo suffocatur, ac pereat.

Jans. Red. pag. 177.

IX. Distinctis in 4. propositione iis, quæ ad historiam pertinent, a dogmate eadem propositione damnato, quoniam P. Bellelli ait Semipelagianos admisisse ad fidei initia *gratiam Conditoris*, quam nempe habuit Adam, & voluntatis pedissequam, intemperantissimus id appellat *effugii Bellelliani ineptiam*; propterea quod propositio damnata *gratiam* minime restringat ad gratiam *Conditoris*. Quantum vero spectat ad dogma proscriptum, inquit hoc ab Augustiniano Theologo apertissime renovari, quoniam is docet liberum arbitrium posse resistere *gratiæ sufficienti*, non autem *gratiæ efficaci*, adhibetque *distinctionem sensus compositi ac divisi* in ea prorsus significatione, in qua adhibetur ab omnibus Jansenianis.

Ceterum quantum ad primam partem, demonstravi cap. 1. §. 12. idem cum Fulgentio Bellelli sentire Thomistarum complures, &, si gratia *Conditoris* restringatur ad solam *mentis illustrationem* cum Stephano Dechampsio, aliisque, eidem sententiæ haud repugnare Dionysium Petavium. Quamobrem si Anonymo ubique simul verbis ludere, & veri aliquid proferre placuisset; assertum Confratris nostri non debebat appellare *ineptiam effugii Belleliini*, sed phrasi illa sua eleganti, seria ac pulcerrima *ineptiam effugii Thomistini, Macedini, Contensonini, Piccinardini, Petavini*. Sed mittamus, ne & ipsi ineptire dicamur, ineptias. Inter auctores, quibus P. Bellelli adhæsit, commemoravi eodem §. 12. Salmanticenses, quorum nomine non unum proletarium Scriptorem, sed doctissimorum Theologorum Collegium significamus. Hi ergo recensita opinione eorum, qui putant, *plures Semipelagianorum admisisse gratiam internam sufficientem pro initiis fidei*, productisque ejusdem sententiæ munimentis, *Hæc motiva* (inquit) *& alia, quæ facile possent expendi, non mediocrem afferunt probabilitatem horum auctorum opinioni, quam proinde amplectimur*. Objecta autem sibi quarta Jansenii propositione, *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ necessitatem, &c.* præter alias responsiones, de quibus citatn §. 2., ajunt, *quod Gratia a Semipelagianis concessa, nempe indifferens, & determinabilis per arbitrium, non sit vere præveniens, sed concomitans, & pedissequa voluntatis*: quod & confirmat Lemosius lib. 4. Panopl. tract. 2. cap. 6. Cum ergo Janseniana propositio expresse restringatur *ad gratiam prævenientem*; ea pars historica revocanda est ad quæstionem illam in Scholis tanta animorum contentione agitatam, *Num gratia præveniens sit indifferens, an prædeterminans*. Atque hæc de parte propositionis priori. Nam ad secundam quod attinet; cavillullæ Anonymi rejectæ sunt §. 7. num. 6. ubi manifestissime ostendimus Fulgentium Bellelli, asserendo liberum arbitrium non posse resistere *gratiæ efficaci*, locutum fuisse de potentia illa, quæ cum gratia victrice actu conjungatur dissensus; necnon §. 9. ubi evidentissime demonstravimus adhibuisse distinctionem *sensus compositi ac divisi*, aliasque consimiles, non in pravo sensu Jansenii, sed in Orthodoxo & communi eorum, qui pro gratia *per se* efficaci strenue naviterque decertant.

Salmant. to. 5 de Grat. pag. 59. Ven. edit. an. 1685. nu. 199. Lemos p. 4. tract. 2. pag. 25. nu. 78. edit. Leodii.

Jans. Red. pag. 179.

X. Quintam propositionem *conceptis terminis* damnari a Fulgentio Bellelli Anonymus negare non audet; verum id non dubitat tribuendum esse cordis *simulationi*, quoniam exponens Augustini discipulus voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes, communemque redemptionem homines universos, etiam reprobos, comprehendentem, confugit ad præparationem sufficientium auxiliorum, quæ cum gradibus non superent cupiditatem, revere *sufficientia* appellari non possunt.

Verum postquam cap. 1. §. 2. ostendimus illam sufficientium auxiliorum notionem tradi ab Orthodoxis aliis quamplurimis: postquam cap. 2. §. 8. demonstravimus in Augustiniano systemate gratiam, quantumvis minimam, conferre veram agendi *possibilitatem*, etsi in actum prodire nequeat *potentia positionis* absque auxilio efficaci: postquam cap. hoc 3. §. 6. & 7. palam fecimus, delectationem victricem, & effectricis gratiæ adjutorium spectare *ad actum secundum*, atque duntaxat requiri, ut potestas indifferens

appli-

applicetur ad actum: postquam demum in hac universa Apologia sæpissime protestati sumus rejici a nobis systema duarum delectationum, quarum superior *necessitatem* inducat, & inferior non conferat veram agendi potestatem; arbitramur neminem futurum fore, qui illatæ nobis calumniæ non agnoscat iniquitatem, necnon hujusce synopsis, quam Anonymus in duplici *appendice* easdem argutiolas repastinando scurriliter repetit, insulsissimas confectationes. Has tamen tanti fecit asperrimus atque imperiosissimus consarcinatot, ut in postremo contra Patrem Bellelli articulo scripserit *facile ex dictis intelligi, Theologum nostrum parum sincera fide invehi in Jansenium ipsiusque propositiones, hujus Novatoris in omnibus sectari doctrinam, vafro ac tortuoso animo errores Jansenii proscribere, totam denique Jansenii doctrinam in ejus scriptis reviviscere*, similia affirmans de me in altera parte, quam justis de causis huic præmittendam esse putavi. Tanta ergo verborum licentia, & criminatoris iniquitas nobis veniam ab æquo frugique lectore impetrabit, si nostro ex ore rusticum aliquid & infacetum exciderit: immo & id patietur Anonymus, qui in nos, a sacratioribus musis, atque utilioribus studiis abductos, pulverem omnem excussit. Ejus certe, si palam, & Christiana moderatione nos provocasset, rationem habuissemus aliam; sed quum insidiose egerit, & personam calumniatoris induerit, assumptæ larvæ figmenta, non ignotum & latentem virum passim per pupugimus. Nec in eum hæreseos crimen, quod in nos tam frequenter jactavit, ausi sumus impingere, tametsi potuissemus facillime, ac debuissemus quoque, si dicteria dicteriis, & convicia trudenda fuissent conviciis. Verum id neque Christiana caritas, neque Instituti nostri ratio, neque indoles ingeniumque nostrum patiebatur. Quare his animum intendentes finem dissertationi imponimus verbis a Clenaertio olim in consimili causa prolatis: *Pacis gratia, ne deinceps Gratia Augustino Victrix cum JANSENISMO, & famosa operum in Deum relatio vapulet cum BAJANISMO, cum Glorioso Schola nostra Doctore votum pono, ut „ impetramus si possimus a fratribus nostris, ne nos insuper appellent hæreticos, quod eos talia disputantes appellare possimus forsitan, si vellemus, nec tamen appellamus.* „

Jans. Red. pag. 181.

Petrus Clenaert Theolo. qui Augustinus Traditura §. 1. in Augustino tom. 3 lib. 14. de Pec. lib. Ambros. 31. tom. 3. pag. 1193.

DIS

DISSERTATIO V.

IN QUA DUPLEX

ANONYMI APPENDIX

Adverſus Fulgentium Bellelli diſcutitur, & refellitur.

Quid calumniantibus opus erat extra conſtitutos Eccleſiæ terminos porrigere quæſtiones, & de his, quæ habentur dicta, quaſi dicta non ſint, movere certamina?

S. Hormiſdas Papa epiſt. 70. ad Poſſeſſorem.

PRÆFATIO.

UBi animadvertit Anonymus se acuisse stilum atque omni temperamento, omnique rationis & humanitatis jure posthabito, impetu quodam hostili in Opera Fulgentii Bellelli summis viris probata insiliisse, ac præterea ut ab iniqua insectatione desisteret, conceptamque indignationem compesceret, fuit consilio litterisque amicorum commonefactus; maluit duplici adjecta Appendicula ostentare criminationis & ingenii sui pervicaciam, inflatisque tibiis eamdem monodiam ingeminare, quam aliquam vel tenuem sententiæ nostræ, a clarissimis plurimisque Theologis propugnatæ, verisimilitudinem ac probabilitatem concedere, de se autem, scriptisque suis, ut decet hominem quemcunque honestum, sentire humiliter & demisse. Quamobrem fatetur utique extare *quamplurimos, nec inferioris notæ Theologos*, qui non satis perspecta habentes sophismata atque effugia Novantium, *vix suspicari possunt* Fulgentium Bellellium recudisse errores in Bajo, & in Jansenio proscriptos; sed hoc tamen nemini dubium futurum fore pronuntiat, si attente perlegat Augustiniani Scriptoris libros, nec prava Novatorum dogmata ignoret: quasi Romani Censores, qui libros illos summopere commendarunt, atque ab omni Bajanismi, & Jansenismi nota existimaverunt immunes, & quorum opera in judicandis controversiis abstrusioribus utitur Apostolica Sedes, nesciant prorsus quid Bajus, quid Jansenius dogmatizaverint; aut id quoque, sicuti Janseniani clamitant, adeo sublime sit & reconditum, ut Romani Theologi in sensu ipsius dogmatis vestigando etiamnum allucinentur & errent, atque idcirco necdum plebs Christiana, sed & viri litteratissimi damnatum a Romanis Pontificibus sensum non assequantur; quasi demum Anonymi hujus mediocris tenuisque eruditio, ignotum nomen, vulgaris doctrina, & clanculum dispersa volumina, nil crepantia, præterquam revulsas sæpe cavillulas, ac dicteria supra quam dici possit insulsissima ac verbosissima, Theologos illos permultos & subsellii non infimi, qui fatente criminatore de Jansenismo Augustiniani Theologi *vix suspicantur*, unice & singulariter instruere valeant, atque erudire. Itaque non tantum suscepti Operis ratio, quam eorum omnium, qui de Fulgentio Bellelli optime sentiunt, præclarum honestumque nomen postulat utriusque illius Appendicis refutationem: in qua, cum adversarius contendat Theologum nostrum oppugnasse theses Quesnellianas *dolosa simulatione*, easdemque theses Jansenianam hæresim comprehendentes ex illius doctrina necessario quodam fluxu, & *legitima consecutione* derivare; operam dabo, ut primum insimulator intelligat, minime sibi licuisse tanquam Bajanistam & Jansenistam traducere Orthodoxum Scriptorem, etiamsi ei viderentur ex ejus scriptis Baji, Janseniique asserta evidentissime consequi; quando consecutionem hanc, simulque assertiones damnatas vir Catholicus rejicit & reprobat: deinde vero, ut percipiat *consecutionem* il-

lam ſuam non eſſe æque libratam legitimamque, ſed fallacem & commentitiam, ideoque detorquendo in ſententiam noſtram cenſuras Apoſtolicas audacter & calumnioſe ſe gerere, atque extra conſtitutos ab Eccleſia terminos *quæſtiones porrigere*, Romanorumque Pontificum decreta, & monita ſaluberrima parvipendere.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

Demonstratur effugere non posse notam calumniatoris, qui Scriptorem catholicum damnati erroris insimulant, quoniam is utitur principiis, unde insimulatoribus videtur inferri error ipse proscriptus; dummodo principia illa non sint pariter damnata, & a quibusdam Catholicis propugnentur, Scriptor autem ille ita principia hæc statuat, ut consecutiones inde ab adversariis deductas, erroresque objectos refutet, & damnet.

PERSPICUE demonstratum arbitror, Augustinianum Systema minime inniti iisdem omnino principiis, quibus Baji, Jansenique reprobata dogmata fulciuntur. Etenim Bajus solam gratiam *sanctificantem*, eamque cujuscunque boni operis effectricem, ac solam cupiditatem prædominantem, omniaque impiorum opera inficientem agnoscit, liberi arbitrii potestate ad utrumlibet, & operum officiorumque moralium honestate rejecta: ac Jansenius duplicem delectationem, quarum superior alteram invincibiliter dejiciat, trahatque ad agendum voluntatem humanam ineluctabili necessitate, constituit hæreseos suæ fundamentum. Qui ergo propugnant actualem gratiam a *sanctificante* distinctam, honesta in impiis & infidelibus opera non infecta cupiditate, ac libertatem *indifferentiæ* sub delectatione superiori & victrici, principiis hærent, doctrinæ Baji ac Jansenii evidentissime repugnantibus. Detur tamen cavilloso Sophistæ, Augustinianos Theologos in pluribus principiis, non quidem in his, quæ nuper commemoravi, aperte continentibus hæresim erroremque, sed in quibusdam aliis amplioribus, Bajo, Jansenio, horumque asseclis consentire; in exemplo sint definitio gratiæ mentem illustrantis & inspirantis sanctam delectationem, hujus gradus aut minores, aut majores cupiditate, ejusdem gratiæ efficacitas vincens voluntatem carnis contraria concupiscentem, & humanorum officiorum in ultimum finem directio: quis, nisi pro cerebro fungum gerat, dicturus est nostram & dogmatistarum illorum unam eamdemque esse causam, quia & nos utimur his principiis; & non potius fatebitur maximum inter nos versari discrimen, quoniam unde nos gratiæ œconomiam & efficacitatem inferimus, salva humani arbitrii liberrima potestate, illi fatalem quamdam necessitatem inducant, atque ubi nos ostendimus bonorum operum conditiones, omnia illi in Deum non directa criminibus & inquinamentis adnumerant? Profecto ex falsitate consecutionum, etsi adversariis legitimæ videantur, non sequitur falsa esse principia, neque contra ex veritate principiorum sequitur veras esse consecutiones, quotiescunque evidens non est utrorumque connexio: & plerique oppositum sentientes in principiis conveniunt, in consectariis autem sibi invicem adversantur.

II. Deum esse, & quidem substantia unum, sempiternum, incommutabilem, præsciumque futurorum, non denegat mortalium aliquis, nisi forte insipiens & atheos: ex hac autem veritate ingenito naturæ lumine, rerumque aspectabilium contemplatione, necnon innumeris argumentis comprobata, recte inferimus eumdem Deum frui perfectissima libertate, esse conditorem universorum, ex nihilo omnia in tempore produxisse, nullamque ex rebus ab eo conditis, aut postea creandis adinveniri, quam non prænoverit, & rectissima providentia non ordinaverit. At ex eo, quod ipse Deus immutari nequeat, philosophorum nonnulli se evidenter colligere arbitrabantur sempiternam hujus mundi existentiam, & ex illius æternitate Hermogenes adstruere conatus est materiam quamdam ingenitam, ac Valentinus nescio quam fictitiam Aeonum generationem: ex præscientia, ac prædefinita rerum creatarum constitutione induxerunt Gnostici, Manichæi, ac Priscillianistæ fatum inevitabile; aliique contra, inter quos Latinorum eloquentissimus Tullius, ne huic fato subjicerent humanum arbitrium, sacrilega temeritate negarunt invariabilem ejusdem Numinis providentiam. Ergone quoniam ego iisdem adhæreo principiis, Deumque unum, æternum, incommutabilem, atque rerum omnium auctorem rectoremque firmissime credo, me aut delirantibus illis philosophis, aut Hermogeni, aut Valentino, aut Maneti, aut cuipiam alteri hujus furfuris accensebis, & principia approbantem de nefariis, horrendisque consecutionibus, illorum ignorantia ac perversitate deductis, pronuntiabis esse damnandum?

III. Canonicis divinisque litteris, quarum nos auctoritate propugnamus ineffabile Trinitatis mysterium, Sabellius ausus est illegitima illatione unam duntaxat personam intrudere in divinitatis substantiam: Arius vero substantiam ipsam dissecuit, Verbum Patri impar, & absimile blasphemando: atque ex iisdem Paulinis Epistolis, quibus nos demonstramus merita bonorum operum, electorumque prædestinationem ad vitam; contendunt Calvinus, Lutherus, & Novatorum reliqui consequi ineluctabilem impiorum prædestinationem ad mortem, & inde ulterius conantur evincere, quod salus æterna non comparetur meritis, sed sola in Christum fiducia. Hinc ne Sabellianis, Arrianis, Lutheranis, Calvinianis nos connumerandos esse affirmabis? Vereor sane, ne & illud audeas, si in ea opinione verseris, eodem calculo omnes indiscriminatim comprehendendos esse, qui iisdem principiis inhærentes sibi invicem in consecutionibus adversantur. Quod si feceris, non solum pingentium more cervino capiti adjunges caudam equinam, quum cervus equusque in genere brutorum animalium conveniant; neque tantum nos Jansenianis, quod propugnemus non denegatam ab ipsis efficacitatem gratiæ, delectationemque victricem, accensendos & comparandos esse arbitraberis; verum etiam Valentinianis audebis æquiparare Irenæum una cum illis sempiternum Principium venerantem, Arrianis Athanasium cum eis simul excipientem divinarum Scripturarum oracula, necnon Pelagio Augustinum, ac Tridentinis Patribus gregem impurissimum Novatorum; propterea quod Augustinus cum Pelagio agnoscit adversus Manichæos liberum voluntatis arbitrium, & Patres Tridentini fatentur cum Luthero transfusionem originalis peccati, atque eodem peccato disseminatam, & allicientem ad malum lacertosam concupiscentiam. Si vero fatearis, quemadmodum tibi, si mentem salis habeas, fatendum est, Irenæum nonquam propugnasse Gnosticorum figmenta, Athanasium pro *consubstantialitate* Verbi certasse, Augustinum ex quo homines præditi sint libertate nunquam cum Pelagio negasse gratiam prævenientem, sed pro ipsa gratia exercuisse gloriosa certamina, Tridentinos denique Patres non intulisse ex originali peccato perniciosissima Novantium consectaria, sed hæc profligando tradidisse libertatis arbitrium nequaquam post Adæ transgressionem extinctum, ac perma-

V 2 nentem

nantem in renatis concupiscentiam, quæ non est ipsa labes originalis, latens adhuc, neque, ut comminiscuntur heterodoxi, deleta regenerationis lavacro: si id, inquam, fatearis; ulterius concedas oportet, aut ingenio magnopere laborare, aut insigniter esse malevolos, qui Augustinianos Theologos appellandos ejunt Bajanos & Jansenistas, propterea quod affirment cum Bajo non aliter creandum fuisse Adamum, quam cum gratia superne, doceantque dirigenda esse in Deum opera deliberata, atque officia virtutum; sed negant gratiam collatam primo homini spectasse ad conditionem, seu proprietatem naturæ, omniaque opera illorum, qui fide & gratia sunt destituti, esse intrinsecus male, & fermento cupiditatis corrupta, quæ sunt Baji consecutiones: eademque ratione asserunt cum Jansenio pugnam mundanæ & cælestis delectationis, in hujus victrici energia constituentes efficacitatem divini adjutorii; at negant liberum arbitrium sub robustiori concupiscentia, vel gratia, obstringi vinculo necessitatis, nec dari modo libertatem *indifferentiæ*, in quo nefarie dogmata potissimum sita est hæresis Janseniana.

IV. Neque in rebus tantum credendis, quarum exempla quædam produxi, verumtamen in dirigendis formandisque moribus non debent in eamdem classem, aut in eumdem ordinem redigi, qui ex iisdem prænotionibus diversas, atque inter se pugnantes consuetudines induxerunt; nisi forte in eumdem numerum rejiciendi sint, qui propter honorem parentibus debitum fovent frigidam illorum senectutem, ac barbaræ illæ gentes, quæ genitores avosque suos decrepita ætate gravatos in ardentem rogum projiciunt, ne hujus vitæ afficiantur incommodis: mulieres, quæ propter sacrosanctam connubii legem nunquam alteri viro commiscentur, nisi maritus e vivis excesserit, & quæ per summam maximamque ignorantiam putant sibi ad improbi conjugis nutum alienos subeundos esse complexus, aut credunt conjugii fidem postulare, ut una cum virorum exuviis tradant semetipsas flammis consumendas: ii damum, qui ex mortis contemplatione excitantur ad temporalium rerum contemptum; & qui spe æternarum abjecta, nec attenta perpetua vita animorum, cranio in mensis apposito, mortisque simulacro pendente e triclinii laquearibus, humanæ conditionis admoniti genio largius indulgent, & cum perditissimis ajunt: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur*. Quid vero notum magis, cunctorumque inditum animo, quam honorem exhibendum esse parentibus, connubiorum fidem servandam esse, & corruptibile corpus in pulverem solutum iri, aut quæ oppositæ magis opiniones hominum, quæ major dissonantia prædictorum morum, quamvis ex iisdem prænotionibus, aliis bene, aliis male ratione utentibus, invaluerint?

Is. 22. 13. Calmet ibid. Vide Theol. disc. to. e. pag. 361. & Lipsium lib. 1. Saturnal. cap. ult. Scalig. lib. 3. Auson. lect. cap. 26. & Martial. lib. 11. 2. Epigram. 50. & notas Farnab. in idem Epigram.

V. Dices, opinor, principia vel naturæ lumina nota, vel ob divinam revelationem certissima, vel sanctissimis morum regulis continua, a me fusis aliis, ambiguis, & in controversia positis comparari. Sit ita sane: at istud pro ea, quam ago, causa videtur mihi robustius validiusque præsidium. Nam si ex prænotionibus natura inditis, divino testimonio firmatis, atque morum probitati maxime congruentibus, hominum quorumdam cavillatio & superstitio funesta putat scita noxia, improba, atque impurissima; quid mirum, si ex doctrinæ nostræ fontibus, quos conviciator præjudiciis abreptus existimat esse venenosos ac turbulentos, manare crediderit damnata ac pestilentissima consectaria? Non desunt tamen exempla alia permulta assertionum, quæ in disputationem trahuntur, atque etiam a magno Auctorum numero refutantur, & ex quibus pars una Catholicam, pars altera Theologorum infert absurdissimam illationem; & nihilominus avitare non potest notam obtrectatoris, quisquis propter istiusmodi assertiones affirmaret Doctores Scholasticos iisdem opinionibus adhærentes illatis inde, proscriptisque propositionibus consentire. Atque ne a doctrina morum statim recedamus; permultæ quidem illarum propositionum, quæ ab Apostolica Sede fuerunt confixæ, continebantur in Catholicorum Scriptorum lucubrationibus; & proculdubio auctores ex innoxiis moralis Theologiæ præceptionibus easdem propositiones fallaci atque obtorta consecutione deduxerunt. Eamobrem qui calumniandi prurigine titillantur, atque ex unius, alteriusve lapsu in invidiam adducere student universos alicujus Instituti doctores, positiones illas in Theologicis scriptis labore improbo expiscari curarunt, quidam in Jesuitarum Operibus, ut auctor Epistolarum Provincialium Paschalis Blasius; nonnulli in Thomistarum Voluminibus, ut Amadeus Guimenius; alii in libris Augustinensium Theologorum, & in thesibus Lovaniensium, aliorumque Belgarum, ut Editor *Speciminis doctrinæ per Belgium manantis*: a quorum ingenio plurimum ego abhorrens illud tantum recenseo omnibus exploratissimum, inter morum regulas, de quibus agitur controversia, celebrem esse, quæ spectat ad conscientiam, seu opinionem *probabilem*, ex qua viri doctissimi manare putant quamplurima absurda, atque illud maxime, quod probabilem sententiam amplexus imprudenter se gerat, exponatque se peccandi periculo; alii vero consectarium istud rejiciunt atque explodunt, interim assertione, ex qua alii alia depromunt, inter adiaphoras persistente. Verum ad alia progrediamur.

VI. Ex illa universali natura, quam Scotus *formalem* appellet, & quam existere in rebus ejusdem Scoti asseclæ pugnaciter asserunt, & absque piaculi nota defendunt, annon Bayle & Budæus existimarunt consequi *Spinosismum*? Atque ne horum judicia plus æquo facere videamur; annon ex distinctione, quam *formalem* itidem dicunt prælaudatus subtilis doctor, ejusque discipuli, & quam aptissimam esse putant ad res divinas explicandas, atque percipiendas, Theologi alii bene multi censent quodammodo lædi individuam supremi Numinis unitatem? immo annon visum Dionysio Petavio tanti nominis viro distinctionem illam Scotisticam *parum, aut nihil a Gilberti heresi discrepare*? Oro nunc te, acutissime *Jansenismi & Bajanismi Redivivi* commentator, quam abjicias (si abjicis tamen) hujusmodi Scoti *formalitates*, auderesne adversus Scotistas edere librum singulari illa tua eloquentia inscriptum *Spinosismum*, aut *Gilbertismum*? Non ita delirus sum, inquis; Scotus enim unum Deum esse propugnat, Trinitatis mysterium veneratur, ideoque absque injuria maxima dici nequit *Spinosista*, vel *Gilbertista*. Aliqua in re convitiandi vitio non excæcaris, fortasse quod Scotus plura de prædestinatione & de Gratia, scilicet de argumento, in quo te ceteris præfers, & de omnibus Augustinensibus audes proferre judicium, indefinite & in utramque partem tradiderit, aut subobscura divinorum decretorum partitione ita involverit, ut parum a me quidem, a te vero minus, & forte nihil intelligatur. Apage ergo cum tuo *Bajanismo*, ac *Jansenismo*, morose Censor. Augustinenses enim Theologi Apostolicas Constitutiones latas adversus Jansenium, Bajum, Quesnellium, ceterasque universas excipiunt ac venerantur, & majori, quam tu exhibeas, reverentia; nam contra easdem Constitutiones tu Jansenianæ hæreseos insimulas sententiam Orthodoxorum, haud ignorantibus ipsis Romanis Pontificibus ubique terrarum hactenus propugnatam; ne addam, (quod fateor me ignorare) te opinione multorum unum ex illis esse, qui eorumdem Pontificum auctoritatem imminuant, negantque horum judicium esse irreformabile, priusquam accedat aliorum Episcoporum assensus: qua sane in re neminem latet a nostratibus, quos Jansenianis accenses, jura Apostolicæ Cathedræ vindicari. Augustiniani insuper omnes decertant pro libertate *indifferentiæ*, damnantque eo prorsus modo, quo ab Ecclesia damnatæ fuerunt, singulas Novatorum propositiones: ideoque fas tibi non erat, ob eam duntaxat rationem, quod illæ videantur cerebello tuo legitime ex illorum principiis inferri, eosdem Augustinianos tanquam Baji, Jansenii que discipulos infamare.

Bayle Dict. V. Scot. & Calvin. Franc. Bud. Tract. de Spinosismo, pag. 51.

Petav. lib. 1. Theol. dogmat. cap. 8. num. 8. pag. 39. edit. Paris.

VII. At quoniam paullo supra Scotistarum mentionem feci, producam ex illorum opinionibus exemplum aliud præsenti causæ magis accommodatum, atque simillimum. Nullus enim imbutus est eorumdem Scotistarum opinionibus, qui non affirmat inesse creaturæ rationali *appetitum & inclinationem naturalem ad visionem beatam*. Contra Vasquezius, Suarez, necnon Thomistarum permulti hanc Scotistarum sententiam refellunt, atque omnino rejiciendam esse pronuntiant, propterea quod inde sequi arbitrantur, fore Deum in se ultimo spiritualium animorum finem naturalem, itemque virtutem ac facultatem, qua pervenitur ad supernam beatitudinem, inter naturæ limites coarctandam, ipsam denique visionem Dei futuram fore conditioni atque institutioni rationalis naturæ omnimode proportionatam: quæ omnia si quis enuntiaret, proculdubio nec latum unguem distaret a Bajo. Non ideo tamen, quod præstantissimis Theologis ex asserto a Scotistis naturali illo appetitu consequi videatur error Bajanis articulis consentaneus, eo audaciæ processerunt, ut dixerint a Scotistis Bajanismum propugnari, sibique proscribendi assertum illud Scoticum arrogaverint facultatem: quippe non eos latebat Mastrium Commentatorum Scoti facile principem a se, suisque amovisse suspicionem omnem erroris, reponendo naturalem quidem esse appetitum & inclinationem ad visionem beatam, non tamen inter naturæ ordinem statuendam esse visionem ipsam, seu virtutem ad hanc perveniendi: *Quia illa qualitas dicitur alicui naturaliter debita, quam ea sua intrinseca constitutione postulat, ut vel ex intrinsecis ejus principiis emanet, ut sunt calor in igne, frigus in aqua; vel saltem necessario illis ab extrinseco agente reproducuntur, naturali sua constitutione sic postulante, qua sunt, & qua sine conservari naturaliter non possunt, sicut corpora cælestia habent suas qualitates*

Vide Habertum ... & Prid. ... Suarez ibid. disp. 16. sect. 1. num. 3. Gonet. disp. 1. de possib. vis. Dei art. 3. num. 8.

res perfectionesque eis possibiles, nec ex se ipsis effectas, nec ab aliis receptas, sed a Deo penitus concreatas. Hæc Mastrius, aliique Scotistæ, ut vidimus diss. 2. cap. 1. §. 6.

VIII. Intendat nunc animum obtrectator, videatque num jure exemplum illud ad ipsius obterendam revincendamque calumniam aptissimum appellaverim. Contendit Anonymus defendi a nobis errorem Michaelis Baii asserentis gratiam atque immortalitatem primi hominis fuisse *naturalem* ipsius conditionem; quoniam nostratium sententia homo ad imaginem Dei conditus, & nulla culpa inquinatus exigit gratiæ auxilia, quibus usque ad visionem Dei, in quam inclinat, valeat pertingere: id, quod adversariis nostris videtur idem esse, ac beneficia supernaturalium gratiarum deprimere ad naturalem hominis conditionem. Verumtamen negamus nos, & pernegamus gratiam homini & Angelis in priori conditione collatam non spectasse ad ordinem supernaturalium beneficiorum; quoniam ipsamet gratia (audias Fulgentium Bellelli) non ita debita fuit naturæ, *sicut natura sunt debitæ ejusdem proprietates, quæ ea ejusdem visceribus enascuntur*, neque necessario concreata fuit, postulante eamdem gratiam naturali conditione creaturæ rationalis ut esset, atque in propria natura conservaretur; quod est prorsus idem, ac illud, quod scripserat Mastrius: ideoque si Bajanismi damnandum non est systema *Mastrinum*, (hoc enim utar vocabulo, ut elegantissimo adversarii stylo accedat rudi huic & impolito aliquid decoris & ornamenti) nec Bajanismi insimulandum erat systema *Bellellinum* ob sententiam de creatura rationali supernæ gratiæ adjutorio in prima sui conditione exornanda.

Mens Augustini de statu creat. rat. lib. 3. cap. 10. pag. . . quod scripsi. ne eo in libro ex. ponitur.

IX. A Scotistarum palæstris ad castra eorum, qui ab Angelico Doctore Thomistæ dicuntur, procedendum jam est. Horum permultos, ac fere omnes propugnare physicam prædeterminationem ad *materiale* peccati sciunt quotquot a limine Theologiam Scholasticam salutarunt. At Deum futurum effectricem peccati causam, si tali prædeterminatione ad ipsum *materialem* actum concurreret, arbitrantur Medistæ omnes, & alii quidam ex classe eorum, qui nolunt prædeterminationem ipsam exigi ob dependentiam secundarum causarum a prima. Immo, si fides habenda est P. Livino Meyer in *Historia vindicata Controversiarum de Auxiliis*, etiam nonnulli ex ipsa præclarissima PP. Prædicatorum Familia, ac præsertim Joannes Vincentius, Basilius Verdù, Raymundus Pasqualius, Didacus Janguas, & Joannes Nicolai, illam ad *materiale* peccati prædeterminationem rejecerunt, ne Deum facerent nostrorum scelerum auctorem. Aliter ego de illa Thomistarum sententia censeo, quamvis prædeterminationem illam non esse necessariam alio ex capite arbitror; ideoque adversus impugnatores sententiæ Thomistarum ita scripsi: *Impius Calvinus vult causam primam prædeterminare actus malos, & istos absoluta necessitate evenire: Thomistæ defendunt prædeterminationem actus, sed non malitiæ, quam in causam proximam refundendam esse propugnant. Toto igitur cœlo distant ab hæresi Calviniana, & qui eos audent insimulare, sunt, me judice, iniquissimi obtrectatores.* Puto autem tam castigatum loquendi modum neque illos in me reprehensuros, qui mihi iniqua criminatione exprobrant Bajanismum. Hos interim commonefaciendos esse reor, nefas sibi esse in nos hanc teterrimam criminationem urgere, ex quo ingeniolo suo videantur Bajani errores ex principiis nostris profluere; quemadmodum nefas est insimulare Calvinianæ hæreseos Thomistas, quod asserant prædeterminari a Deo *materiale* peccati, unde quibusdam Theologis videtur inferri Deum fore ejusdem peccati auctorem: nam sicut Thomistæ consecutionem istam legitimam esse negant, & Calvinianam hæresim damnant & execrantur, ita nos contendimus ratiocinationes adversariorum nostrorum contortas & illegitimas esse, omnesque errores Baji refellimus & proscribimus. Nullum vero in hac comparatione invenitur discrimen, nisi forte quod objicientibus Scholæ Thomisticæ consecutionem illam Calvinianæ blasphemiæ, sunt viri Theologi in Litteraria Republica notissimi, impingens autem nobis errores Baji adeo obscurus est, & ignarus, ut solius audaciæ, ac propriæ existimationis singulare specimen prætulerit.

Livinus Hist. de Auxil. lib. 2. cap. 16 pag. 184.

De Theol. discipl. tom. 1. pag. 327.

X. Eadem, ac prædeterminationis ad *materialem* actum peccati, ratio est prædefinitionis operum supernaturalium, quam laudati Thomistæ invicte naviterque propugnant. Dixi enim in Præfat. 1. Voluminis num. 2. præcitatum Livinum in Opusculo *de mente Concilii Tridentini circa gratiam physice prædeterminantem*, contendere *Calvini doctrinam de gratia a seipsa efficaci, & prædeterminantium opinionem nullo in apice videri dissimilem*, immo invidiosam provinciam subiisse demonstrandi, *quod non alias hinc consequentias Calvinus deduxerit, quam deducant illi, qui gratiam physice prædeterminantem cum ipso defendunt*, testimoniis Calvini verbisque Dominici Bannes invicem collatis: quod antea in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis in Scripto exhibito SS. D. N. Paulo V. molitus fuerat P. Bastida, a Patribus Prædicatoribus scripto alio valide refutatus. Et quem, oro, Medistarum invenies, qui non sentiat ex antecedenti prædeterminatione consequi libertatis interitum, quum idcirco scientiam illam *mediam*, adeo celebre, adeo prodigiosum Ludovici Molinæ inventum, totis lacertis viribusque extremis defendant, quod sibimet persuadeant, absque ejusdem scientiæ præsidio actum iri de libertate? Nihilo tamen minus Medistæ ratiocinia talia nectentes, atque prædeterminantem gratiam eo nomine, quod libertatem subvertat, toto nisu oppugnantes, fatentur (cordati saltem ac temperati) Thomistas ejusdem gratiæ assertores dissidere a Calvino, quoniam illationes illas Calvinianas, quæ sane Medistis videntur legitimæ, adjiciunt & damnant, & liberum arbitrium adversus Calvinianam hæresim profitentur. Livinus ipse, ut Jesuitam in his controversiis exercitatissimum in testem tertio producam, dum elucubraret Responsionem ad librum F. Henrici a S. Ignatio, cui titulus, *Gratia per se efficacis adversus injustam Jansenismi accusationem justa defensio*, quamquam ageret cum auctore, cujus Opera censuram subierant, in fine tamen Præfationis inquit: *Non eos damno, nec Jansenianos appello, qui gratiam per se efficacem sic defendunt, ut deducta ex hac Corollaria hæretica detestentur. Quod si fecerit F. Henricus a S. Ignatio, tunc famam suam, quam læsam queritur, ab omni, quod opto, Bajanismi, & Jansenismi suspicione liberaverit.* Igitur judice Jesuita, qui in controversiis de auxiliis divinæ gratiæ diu sese exercuit, quisquis corollaria hæretica detestatur, immunis est *ab omni Bajanismi & Jansenismi suspicione.*

Livinus de mente Conc. Trid. ad Calcem Hist. Vindic. cap. 5. pag. 13. Ibidem cap. 6. pag. 15.

Mss. Bibl. Angel. Cod. B. Arch. pag. 107.

Resp. ad Calcem Hist. de Auxiliis Vindic.

XI. Priusquam a Thomistis recedam, commemorabo judicium alterius Jesuitæ, qui suppresso nomine edidit epistolas decem ad Natalem Alexandrum, Gallice primum, deinde Latine editas Augustæ Vindelicorum & Dilingæ. Demonstrare auctor iste conatur, eadem prorsus consectaria proficisci ex gratia Janseniana, atque ex prædeterminatione Thomistica: *Consectaria*, ait epist. 8., *quæ tuis ex principiis duco, ea ipsa doctrina sunt, quam profitentur eorum dogmatum artifices; eorum assertiones ipsissimæ sunt.* Putasne ab hujus epistolæ auctore tam asseveranter doctrinam Thomisticam comparantem Jansenianæ, Thomistas ipsos una cum Jansenistis damnari? Id nequaquam audet, tametsi ut ejus ostendit oratio, non parvi sit animi, neque abjecti: sed ad hunc plane modum prosequitur: *Ecclesia quidem, scio, dum veritatis hostes damnavit, doctrinæ vestræ non inussit notam, quia vestræ assertiones cum novas opiniones fabricantium assertionibus pugnant, quia consecutiones e vestris principiis derivari solitas constantissime pernegatis.* Ita a Jansenianis Thomistas dissidere fatentur Jesuitarum doctissimi, Joannes Martinus de Ripalda lib. 2. adversus errores Baji dispot. 14. sect. 5. Stephanus Dechamps lib. 2. de H. Jans. dispot. 3. cap. 3. Joannes Martinonus in Anti-Jansenio pag. 708. necnon Franciscus Annatus, qui edidit librum inscriptum, *Jansenius a Thomistis gratiæ per seipsam efficacis defensoribus condemnatus.* En ergo plurium Medistarum testimonio Catholicos dicendos esse, non autem Jansenianos, Theologos illos, qui negant ipsorum Jansenistarum consectaria, quamvis statuant assertiones, ex quibus Medistæ eadem consectaria legitime inferri existimant. Quare perperam Anonymus in *Appendice* ait, ac repetit dogmata Jansenii consequi ex principiis nostris, non ex Thomisticis: neque enim ex illis, neque ex illis necessaria connexione sequuntur: ac si Anonymo ex nostris fluere videntur; Theologis quibusdam Anonymo doctioribus effluere quoque visa sunt e Thomistarum principiis. Hi vero doctiores ac prudentiores negant Thomistas accensendos Jansenianis. Negasset ergo hoc idem, non audacter affirmasset Anonymus, si Livini, Dechampsio, Martinono, Danieli, Annato, aliisque Medistis morem gessisset, ac si fuisset aliquantulum doctior, atque prudentior.

Ep. 8. pag. 241.

XII. Quum nuper Medistarum occurrerit mentio, puto Anonymum non latere, quot graves doctique Theologi illorum sententiam rejiciant, illam non tantum falsam existimantes, verumetiam affinem Semipelagianorum erroribus, pravarumque consecutionum altricem. Neque enim id asserunt solus Jansenius in Opusculo, quod addidit libro perperam *Augustinus* inscripto, idest in *Parallelo, seu statera erroris Massiliensium, & opinionis quorumdam recentiorum*; sed ulterius idem affirmarunt in suis *censuris* Sacræ Facultates Lovaniensis & Duacensis, Thomistæ fere omnes, ac præsertim Thomas Lemos, Didacus Alvarez, Ioannes Gonzales, Antoninus Reginaldus, Salmanticenses, & alii. Autographa apud nos extant,

Compa-

Cod. 1. pag. 11. Cod. 3. 256 Cod. 4. 164. Cod. 4. pag. 143. Cod. 9. pag. 442.

Comparatio doctrinæ Molinæ cum doctrina Cassiani, Fausti & aliorum Semipelagianorum, auctore Hieronymo Pallantono, consimile *Ludovici de Creil* acerrimumque Judicium, aliud *Lelii Landi Episcopi Neritonensis* pro-pro ipsius charactere firmatum, *Collatio altera opinionum Cassiani & Molinæ* Gregorii Nunni Coronel Augustinensis, itidem autographa, *Propositiones* item complures *Ludovici Molinæ* propria subscriptione octo Consultorum Sacræ Congregationis *de Auxiliis* dispunctæ tanquam affines Semipelagianorum erroribus, aliaque id genus monumenta quamplurima, & quidem indubiæ fidei; unde constat præstantissimos Theologos in ea fuisse sententia, quod intruso Moliniano systemate Semipelagiana hæresis fuerit instaurata. Sufficere arbitror ad hoc dijudicandum *Instructionem*, seu decretum *pro Facultate Theologica Remensi* Caroli Mauritii Le Tellier an. 1697. ubi Cl. Præsul sententiam Molinianam appellat *rejetté de tout temps dans l'Eglise*, necnon jam ab Anno 1347. censura multam ab Universitate Parisiensi in propositionibus Joannis *de Mercuria*. Nunc vero, obsecro te, Anonyme, si ego tot doctissimorum virorum insistens vestigiis *collationes* illas doctrinæ Semipelagianorum ac Medistarum typis ederem, atque audacter propter consecutiones, quæ viris doctissimis videntur legitimæ, assererem Medistas esse puros putos Semipelagianos; quot in me non excitarentur clamores, quis me omnium mortalium audacissimum non appellaret, quis in scripta mea censoriis notis, in personam animadversione pœnarum, atque in faciem unguibus insiliendum esse non diceret? Id quidem agerent, & jure meritoque universi: primum quia Religiosissimi scientiæ *mediæ* assertores Pelagiana omnia consectaria negant ac repellunt: deinde quia importunum est antiqua Scholarum dissidia criminationibus non semel discussis iterum excitare ac fovere; ac tandem quia decretis Pauli V. & Urbani VIII. cautum est, ne Theologi de auxiliis divinæ gratiæ disputantes sese invicem censuræ nota perstringant. Vide, quæso, an eadem prorsus in eos quadrent, qui Jansenianas consecutiones e nostro systemate ratiocinatione sua derivantes, confidentissime ajunt nos esse puros putos Jansenianos, dum nos consecutiones illas rejicimus ac refundimus: istiusmodi insimulationes non semel fuerunt discussæ; & Romanorum quoque Pontificum Innoc. XII.

Ordinance Parif. an. 1697. pag. 52. & 168.

Vide Præf. to. 1. nu. 8.

Clem. XI. & XII. vetitum est, ne *invidioso Jansenismi nomine* traducantur qui palam Majorum suorum doctrinam propugnant, nec legitime de eis constat aliquam ex quinque damnatis propositionibus tradidisse.

XIII. Quod attinet ad Scholam nostram; arbitror eos quoque, qui de Baji, & Jansenii erroribus accusarunt Henricum S. R. E. Card. Norisium, aut clanculum, aut ementito nomine Risbrochii, & Nelleri, de quibus dictum est alibi, non adeo fuisse stupidos, ut in celeberrimum virum molirentur acerbissimas criminationes, nisi eis visum foret ex Norisianis scriptis proscripta dogmata inferri, quod & de Christiano Lupo, & de aliis in Præfat. 1. commemoratis est asserendum. Adde Lambertum Le-Drou, ceterosque omnes cum illo adstruentes necessitatem amoris initialis ad justificationem in Sacramento obtinendam, quibus Augustinus Michel in discussione Theologica n. 15. Procemio objicit Bajanismum, addens tamen *Bajanos non esse, cum profiteantur se a Bajo averfissimos, quamvis ipsorum doctrina a Bajanismo discerni nequeat*. Quod sane temperamentum imitari debebat Anonymus, quamquam ipse nostram a Bajana sententia discernere non valeret. At necessum non est uberiora exempla proferre, quum lucidiora sint omnibus, quæ de ipsis Augustini libris, atque de doctrina in illis tradita, huic Apologetico Operi fuerunt præmissa. Illinc enim Adrumetini quidam Monachi, quos eorum Abbas Valentinus epist. 216. inter Augustinianas n. 2. appellat *imperitos fratres*, putabant consequi exitium liberi arbitrii, neque corripiendos esse, qui peccant. Horrebant idem conte-ctarum Massilienses qui tamen erant *ingenio bona, & meritis atque honoribus clari*; atque ea de caussa Augustinianam doctrinam repudiabant, quibus adde quotquot ad initia usque currentis sæculi propugnatoribus illius doctrinæ Prædestinatianam hæresim objecerunt. Ex Augustiniana item sententia *de animarum tradu*ce, quam S. Pater aliquando hæsitanter docuit, complures consequi existimarunt, rationalem animam futuram esse corpoream, nec defuerunt, qui opinionem illam Augustini damnatam fuisse scripserint: quos egregie refutarunt Alysius Roylot. lib. 6. de Anima, Norisius in Vindiciis, necnon Estius in 2. dist. 17. §. 14. Ostendi egomet lib. 12. cap. 4. quam imperite nonnulli ex iis, quæ S. Pater disserunt de origine animæ, ubi agit de transfusione originalis peccati, conati fuerint statuere animarum propagationem per corporeum semen, ut mittam quæ de ipsa propagatione per vehiculum concupiscentiæ, ac de aliis Augustinianæ doctrinæ placitis addi possent, quæ alii strenue defendunt, alii ut rejiciendarum consecutionum fontem atque principium oppugnant.

Le Drou Confut. dissert. pag. 18.

S. August. De Præd. SS. cap. 21. num. 43.

XIV. Postremo loco illos calumniose traducendos non esse, qui damnant consectaria reprobanda & damnanda, nec insimulandos ab iis, qui putant eadem consectaria manare ex illorum principiis, apparet ex ipsa perditissimorum hæreticorum confessione. Calviniani siquidem putant tam ex Catholicorum, quam ex Lutheranorum circa Eucharistiam doctrina inferri necessaria & apertissima consecutione Dominici Corporis, & humanæ naturæ a Verbo assumptæ destructionem; & nihilominus ajunt id non posse Lutheranis absque calumnia imputari, quoniam iidem Lutherani consecutionem ipsam expresse abjiciunt. Idcirco in Synodo Carentonii anno 1631. ipsimet Lutherani a Calvinistis in communionem recepti fuerunt; & Joannes Dallæus in quadam Epistola ad Monglatium inquit: *Etsi opinio Lutheranorum circa Eucharistiam non minus, ac opinio Romanorum destruat humanam Jesu Christi naturam, nequit tamen hæc consequentia iisdem Lutheranis adscribi absque calumnia, quoniam consequentiam illam expresse reprobant*. Hinc Cl. Bossuetius in *Expositione doctrinæ Eccles. Cathol.* recitatis Dallæi verbis inquit cap. 2. *Est itaque regula firmissime inter ipsos heterodoxos statuta, attendendas non esse consecutiones, quæ ex alicujus doctrina deduci possent, sed id tantummodo spectandum esse, quod concedit, & quod constituit ejusdem doctrinæ auctor. Ita dum vi consequentiæ, quam ex doctrina nostra inferri contendunt, affirmant deprimi a nobis Dei gloriam, officium Salvatoris ac Mediatoris Christi Jesu, sacrificii, quod pro nobis in cruce obtulit, ac meritorum ejus maximam dignitatem; facillimum erit hujusmodi consecutiones refellere adhibendo responsionem, qua utitur ipse Dallæus, affirmando scilicet, consequentias ipsas non posse absque calumnia imputari Ecclesiæ Catholicæ, expresse eas reprobanti*. Abjicientibus ergo nobis ac reprobantibus Baji, Jansenii, & Quesnelli proscriptas ab Apostolica Sede propositiones, Anonymus non poterat *absque calumnia* opponere Jansenismum, tametsi ei viderentur ex scriptis nostris eædem propositiones inferri: quod discurrendo per Philosophorum sectas, per hæreseum portenta, per Scotistarum, Thomistarum, ac Medistarum placita, per ipsam Augustinianam doctrinam, atque per regulas ab omnibus etiam heterodoxis receptas, hactenus demonstravi.

Bossuet pag. 4. Præfat. an. 1719.

C A P U T II.

Anonymi consecutiones illegitimas esse convincitur, & prior Appendix *breviter refutatur.*

I. VErum in deducendis pravis consecutionibus Anonymus decipi constat, cum ex præcedentibus dissertationibus, tum ex utraque *appendice*; in qua discutienda, quoniam nil continet, quod refutatum non sit, brevissimus ero, ne κατα τοῦς lepidissimum criminatorem sectando bonum tempus male conteram, & nauci facienda videat plurimi, quam opus sit, æstimare. Ait itaque pagina prima App. 1. *Quamplurimos, etiam non inferioris notæ Theologos, varia Novatorum effugia non sat habentes perspecta, vix suspicari posse Fratrem Bellelli ex Familia Augustiniana Doctorem Theologum, errores a Summis Pontificibus in Bajo & Jansenio damnatos renovasse*. Hinc primum constat propositiones in Bajo, & Jansenio proscriptas non inferri ex libris Augustiniani scriptoris aperta, & manifesta consecutione; quandoquidem *consecutionem* illam non percipiunt Theologi *quamplurimi, etiam non inferioris notæ*. Constat secundo falsum esse, quod Anonymus scribit in fine hujus Appendicis, Opera P. Bellelli *per totam Galliam atque Italiam* de Bajanismo, & Jansenismo *suspecta* esse; quum in hanc suspicionem trahi nequaquam potuerint Theologi *plurimi*, & quidem conspicui, nec *inferioris* subsellii. Constat tertio existimare Anonymum, sensum in Bajo, & in Jansenio damnatum adeo esse reconditum, adeo obscurum, ut nec illud assequantur Theologi præstantissimi, si omnia Dogmatistarum subterfugia non calleant. Constat quarto eumdem Anonymum sese compluribus, nec vulgaribus Theologis præferre, eosque adeo parvipendere, ut asserat eos nec deprehendere legitimum sensum damnatarum ab Apostolica Sede propositionum.

Verum enimvero perspicuum est Theologos, qui Fulgentii Bellelli libros ab omni censura immunes pronuntiarunt, præ ceteris in his controversiis versatissimos esse. Hi enim Theologi sunt, qui ante annos triginta sedente Clemente XI. Pontifice Optimo Maximo, Opus inscriptum *Mens Augustini de statu creat. ration. ante peccatum*, delatum Supremo S. Inquisitionis Tribunali, nulla nota censoria expunxerunt, cum tamen iidem Theologi circa eadem tempora scripta Quesnelliana discussissent ac reprobassent. Iidem Theologi sunt, qui Romæ ad munus dijudicandi res ad fidem spectantes ab Apostolica Sede ob singula-

re do-

re doctrinæ meritum selecti, Auctoris nostri Opera sedulo pervolutarunt, plenisque probata calculis ad evertendam Quesnellianam hæresim summopere idonea atque aptissima existimarunt. Sunt hi Theologi, qui cura ac sollicitudine Pontificis omnium sapientissimi, & qui ipsa Patris Bellelli Opera pervolutare, ac in eruditissimis lucubrationibus suis commendare dignatus est, illis id muneris demandante, post has Anonymi recoctas insulsasque criminationes, censuerunt libros Augustinensis Scriptoris tam distare a damnatis erroribus, quantum e recti accusatoris ingenio, atque a boni Scriptoris temperamento distat veterum conviciorum conflator. Vide ergo, quam male sibi consulat adversarius prologo illo turgido, ineptoque Appendicis. Insuper certum est non tantum ab eo affici injuria Theologos summos, quibus rerum, quas scire tenentur, turpissimam exprobrat ignorantiam, (electi enim a Superioribus censores illud dignoscere, & investigare tenentur, cujus discretio, judiciumque eis committitur); verum etiam alios, quos idem Anonymus ait bene sapienterque Jansenianam hæresim delineare. Talis est Ignatius Hyacinthus Amat de Graveson, cujus verbis Anonymus pag. 97. *Jans. Rediv.* num. 6. explicat reprobatque duarum delectationum principium. At Gravesonus in Hist. Eccles. recensat Patrem Bellellium inter eos, qui Augustinianam de Gratia doctrinam egregie illustrarunt, & Cardinali Norisio adhæserunt, Opere, quod criminator incusat, commemorato.
Gravef. Hist. Eccl. t. 7. pag. 100. edit. Ven. an. 1726. Facta enim Christiani Lupi mentione, *Alter vero* (inquit Graveson) *qui in doctrina S. Augustini Cardinalis Norisii vestigia pressit, est doctissimus P. Fulgentius Bellelli, nunc Ordinis S. Augustini Procurator Generalis, qui anno 1711. librum edidit ad explicandam mentem S. Augustini circa statum creaturæ rationalis ante peccatum.*

II. Contendit Anonymus Patrem Bellelli in Opere adversus propositiones Quesnellianas, quibusdam ipsarum propositionum *legitimum sensum* adscribere, sed eumdem sensum simulate duntaxat, affugiisque dolosis rejicere: quibusdam aliis affigere *sensum extraneum*, & omnino a Quesnelli mente alienum, ut Quesnellianus error sartus tectus persistat, sive in illis propositionibus reprobare sensum Calvinianum ac Lutheranum, nunquam vero rejicere, ac refellere sensum Baji, & Jansenii, in pluribus articulis perspicue & aperte enunciatum. Ac primo Anonymus agit de propositionibus Quesnelli denegantibus gratiam *sufficientem*, a prima scilicet usque ad vicesimam primam. Ne tibi in mentem veniat aliquid novi ab adversario proferri. *App. pag. 4.* Ait se demonstrasse p. 2. *Jans. Red. art.* 1. Fratrem Bellelli amplexum esse noxium principium duarum delectationum, quarum gradibus inferior vincere nequit oppositam, superiori autem voluntas non potest resistare; unde sane infertur nullam dari gratiam *sufficientem*, quoniam delectatio superior gradibus est efficax, inferior autem non sufficit: ideoque P. Bellelli gratiam gradibus inferiorem cupiditate appellat *parvam & invalidam*, atque ait cum ea hominem *non magis posse* bonum agere, quam videre ille possit, *cui ob aliquam infirmitatem clausa sunt genæ oculorum*. Repetitis autem, quæ dixerat art. 2. Jans. Red. ait de Quesnellianis propositionibus sufficientes gratias negantibus: *Has jure merito refellit propositiones Frater Bellelli, quia gratiam omnem sufficientem excludunt; sed cum gratias vere sufficientes ipse non admittat, easque sufficientes vocare non possit, nisi subsidio æquivocationum a Jansenistis confictarum, ex his colligere est hunc Theologum, etsi genuinum ac legitimum assignet sensum, illas tamen non sincere, sed ficte rejicere.*

At viro magnorum præcordiorum, animique alieni prodigioso inspectori, hoc potius modo ratiocinandum erat: Quisquis assignat damnatarum propositionum *legitimum ac genuinum sensum*, easque refellit ac reprobat, non dolo & tergiversatione, sed obvium propriumque sensum reprobando, illas proscribit: Fulgentius Bellelli assignat damnatarum propositionum sensum *legitimum ac genuinum*, easque refellit ac reprobat. Igitur Fulgentius Bellelli non tergiversatione, aut dolo, sed proprium obviumque sensum reprobando, illas proscribit. Illud vero ratiocinium & caritati, & veritati maxime congruebat. Enimvero a Fulgentio Bellelli non admittitur principium duarum delectationum *invincibilium* ad libram Jansenianam; sed duarum delectationum, quarum gradibus superior consistit cum libera potestate ad oppositum, atque ad mentem Francisci Macedi, Ant. Massoulié, Joannis Gonzalez, ac totius Scholæ Augustinianæ, ut vidimus præced. diss. cap. 3. §. 1. & 6. Agnoscit quoque Bellellius *sufficientem* gratiam inefficacem, quæ *verum* tribuit agendi *potestatem*, ut constat ex eodem cap. §. 2. eamdemque gratiam appellando *parvam & invalidam*, atque illam explicando comparatione oculorum & luminis, utitur verbis Augustini, Africanorum Patrum, atque clarissimorum Theologorum, Jansenianas technas officiasque devitans, ac docens victricem delectationem requiri duntaxat *ad actum secundum*, & non ut liberum arbitrium revera possit operari bonum, sed ut applicetur ad opus: ut cit. cap. 3. §. 7. num. 3. atque alibi sæpe evidentissime ostendimus. Corruit ergo prima *Appendicis* argumentatio, seu potius verborum lusio, ejusdemque veteris & vulgatæ cantilenæ repetitio.

III. Haud melioris notæ sunt, quæ Anonymus repetit §. 2. pertractans de Gratia efficaci. Inquit 1. definitum a Concilio Tridentino voluntatem humanam *App. pag. 5.* dissentire posse interiori gratiæ *sive sufficienti, sive efficaci*; huic autem definitioni refragari Jansenium, & Quesnellum proposit. 10. *Gratia est operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire potest aut retardare. At Frater Bellelli*, inquit humanissimus adversarius, *multo audacior* Jansenianis *dicere non est veritus Concilium duntaxat definisse posse resisti gratiæ sufficienti. Huic adulterinæ Expositioni* adhæret denuo F. Bellelli, dum refellens propositionem illam 10. illud solummodo in ea reprehendit, quod *gratiæ sufficienti, non efficaci, resisti non posse asserat*. At quidem eo loci, quod gratiæ efficaci resisti possit in *sensu diviso*; sed idem asserit Jansenius, quibusdam fretus cavillationibus, quas necessum hic non est confutare, cum F. Bellelli solummodo rejiciat propositionem Quesnellianam, eo quod enuntiet non posse resisti *gratiæ sufficienti*. Id sane a mente Quesnelli alienum esse constat ex sua Protestat. adv. Constit. *Unigenitus*, ubi num. 2. queritur sibi falso imputari, quod rejecerit *gratias inefficaces, quibus resistitur*. Extraneum ergo sensum illi propositioni Frater Bellelli tribuit, ut gratiam suam *irresistibilem* censuræ subtrahat. Revera nisi non retractet Jansenianum principium duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, loqui debet in sensu Jansenii, erroribus penitus consentaneo. Sunt aliæ propositiones Quesnelli, idest, 19. 22. 23. 24. & 25. in quarum refutatione valde F. Bellelli culpandus est, quia nullibi redarguit novum Quesnelli dogma de Gratia *irresistibili*, adeo ut *affectatum* hujus Theologi silentium nullatenus in talibus circumstantiis sit excusandum. Hæc Anonymus.

Quum autem demonstratum sit cap. 3. dissert. præced. Patrem Bellelli data opera contra Jansenianos propugnare tum gratiam *sufficientem* ab efficaci distinctam, tum *libertatem indifferentiæ* sub gratia efficaci, nescio quo tendat tædiosa harum cavillularum, fabularumque refricatio, nisi forte ad conviciatoris pervicaciam iterum obtundendam. Obtundatur, quandoquidem id ipsi lubet. Non alia ratione P. Bellelli scripsit *de modo Rep.* lib. 2. cap. 16. pag. 94. liberum arbitrium non posse dissentire gratiæ efficaci, nisi *sensu composito Thomistarum*, eadem omnino verba adhibens quibus usi sunt Lemos, Gonzales, Alvarelius, ac Thomistæ alii doctissimi; & insuper criminator Theologi nostri verba mutila fraudulenter produxit; prout ostendimus dissert. præced. §. 3. 7. num. 6. In sensu quoque Thomistarum, non Jansenii usurpasse Theologum nostrum distinctionem *sensus compositi & divisi* eodem cap. 3. luculentissime demonstravimus. Prior itaque conjectura non *audaciam* P. Bellelli, *Plainte & Protest. du Pere Quesnel p. 43.* sed Anonymi vafritiem, & in calumniando pervicaciam confirmat. Quesnelli protestatio „ On m'impute de ne pas admettre des graces inefficaces, aux quelles on resiste effectivement, & qui par la resistence de la volonté n'ont pas tout l'effet qu'elle devroient avoir, &c. „ facta est adversus Episcopos Galliarum, eorumque Pastoralem Institutionem centum Præsulum suffragio firmatam, in qua revera *Reflexiones* Morales Quesnelli dicuntur *contraires à toutes les Ecoles & à la foi Catholique*, quoniam Scholæ omnes *se reunissent ensemble pour reconnoitre, qu'il y a une grace à la quelle on resiste, qu'elles nomment suffisant; & qu'il y en a une autre, à la quelle on peut resister, quoiqu'on n'y resiste jamais, &c.* Adversus hanc *Instruct.* loqui præcitato in loco Quesnellum manifestum est, cum illam, & paginam, in qua hæc leguntur, ibidem indigitet hoc pacto, *Instruct. Pastor. pag.* 34. Mendax itaque est, judicio centum Episcoporum, Quesnellus, dum ait præter gratiam efficacem se agnoscere *gratiam inefficacem, cui resistitur*: præterquamquod hanc inefficacem gratiam renuit ibidem appellare *sufficientem*, uti revera appellat Fulgentius Bellelli sæpe sæpius. Qui autem scire vult quanti facienda sit *Protestatio* illa Quesnelli adeat eruditum Propugnatorem Constitutionis *Unigenitus* ad prop. 2. cap. 10. *P. Fontana to. 1. col. 59. 615. 719.* ad proposit. 30. cap. 15. ad 32. cap. 5. atque in toto illo Opere locupletissimo. Profecto Quesnellum solam *efficacem* gratiam agnovisse convincitur ex ipsa propositione 10. quam Anonymus memorat, in qua gratiam in communi, adeoque *omnem*, appellat *operationem manus omnipotentis*, idque cum Episcopis Galliarum testantur Antijanseniani omnes, ac præsertim Auctor prælaudatus tom. 1. pag. 162. Igitur Pater Bellelli docendo Quesnellum loquutum esse de Gratia *indefinite*, quasi omnis gratia sit conjuncta

cum

eum actu; profligavit legitimum Quesnelli sensum. Fateor & in hoc dogmaustam erraſſe, quod eadem propoſitione decima, & ſequentibus uſque ad vigeſimam quintam, negarerit ſub gratia *libertatem indifferentiæ*, & gratiam *neceſſitantem* invexerit, cui nequeat reſiſti: id enim conſtat ex ipſa prop. 10. necnon ex aliis, in quibus *gratiæ operationem* comparat ei, qua Deus perfecit incarnationem & reſurrectionem Filii ſui, & qua creaturas produxit ex nihilo, mortuis vitam reddidit, atque ſolo nutu ſuæ voluntatis corporis languores ſanavit: in quibus operationibus nullam inveniet in ſubjecto veram propriamque libertatem, ſed vel ſolam non reluctantiam, vel etiam nullum voluntatis motum; ideoque certiſſimum eſt Queſnellum induxiſſe gratiam *neceſſitantem*, & ſub ea voluntatem hoc tantum nomine liberam, quod ſponte, & non coacte operetur. At calumnioſe imputetur Patri Bellelli, quod ad talem gratiam intrudendam utatur *affectato*, & minime excuſando *ſilentio*. Nam præterquamquod p. 1. libro tertio totus eſt in propugnanda ſub efficaci auxilio *libertate indifferentiæ*, & libro quarto verſatur in refutandis Janſeniſtarum argumentis, falſiſſimum quoque eſt non reprehendere in præcitatis propoſitionibus ſenſum gratiæ *irreſiſtibilis*. Legat Anonymus *ad prop.* 14. pag. 45. ubi hæc occurrunt: *Quia de gratia indefinite prolata eſt, eum ſenſum obvium habet, quod unicuique Jeſu Chriſti gratiæ* oportet *ut peccator ſe dedat, accurrat, ſeque humiliet, ac proinde quæcunque Chriſti gratia ſit efficax. Addendum, quod verbum* oportet *in ore Janſeniſtæ eſt de neceſſitante gratia ſuſpectum. Qui quidem ſenſus hæreticus eſt, quoniam juxta Orthodoxam doctrinam gratia efficax non eſt neceſſitans.* Legat *ad prop.* 19. pag. 48. ubi hæc habentur: *Eſt etiam propoſitio de gratia neceſſitante ſuſpecta, cum eam* omnipotentem *vocet; quæ fuit Calvini, & Janſenii hæreſis jam damnata.* Legat *ad prop.* 21. pag. 50. ubi ſcriptum eſt *captioſam* eſſe theſim Queſnellianam, *Etenim lector intelligere poteſt incautus, quod ſicut Chriſti humanitas mere paſſive ſe habendo, ad hypoſtaticam unionem evecta, & a morte reſuſcitata fuit; ita arbitrium mere paſſive ſe habendo, per gratiam fortem, potentem, ſupremam, & invincibilem ad ſalutare opus agatur*, ibique contra Janſenium, & Queſnellum

Demonst. Rep. p. 1. [illegible] lib. 3. [illegible] pag. 50.

aſſerit Bellellius nunquam excludendam eſſe *arbitrii humani cooperationem*, de qua p. 1. lib. 3. cap. 2. & 3. docuerat non eſſe abſque *poteſtate ad oppoſitum, & ſine libertate indifferentiæ.* Legat *ad propoſit.* 25. pag. 55. ubi hæc extant: *Anima, quæ a Deo in hac præcedentia ſanatur, non æque ac mortuum corpus, nihil omnino agit, mereque paſſive ſe habet, ſed Deo movente & excitante libere cooperatur, cique poteſt, ſi velit, diſſentire.* Qua ergo fide, quo jure, qua fronte potuit viro doctiſſimo imponere, quod relegens Queſnellianas de gratia efficaci propoſitiones, non excuſando ſilentio prætermiſerit ſenſum gratiæ neceſſitantem intercentis, ſive, ut impoſtor inquit, *irreſiſtibilis*? Verum oportebat, ut in *Appendice* idem ingenium, eundem ſtylum, eandemque conſuetudinem ſuam exhiberet.

App. pag. 7.

IV. Tertium paragraphum omitto, in eo quippe Anonymus agit de morte Chriſti pro omnibus hominibus, ac fatetur Theologum noſtrum propoſitionis 12. necnon 30. & conſequentium trium Queſnelli *ſenſum legitimum* aſſignare, ac temere pronuntiat: *Dogma hujus in cenſura propoſitionum definitum fraudulenter, non autem ſincero animo admitti.* Non alia ratione id affirmat delator, niſi quia ſupponit Patrem Bellelli non admittere gratiam ſufficientem, idque a ſe demonſtratum Janſ. Redivivi p. 2. art. 2. & art. 5. At cum revera Auguſtinianus Theologus ſufficientem gratiam propugnet, & quod citatis in locis protulit criminator, ſuperiori diſſertatione diſpunctum ſit & eliſum, apparet non in Fulgentio Bellelli doloſam fraudem, ſed in Anonymo culpandam eſſe in ſuis ſcriptis dijudicandis extremam philautiam, in carpendis vero alienis inverecundam procacitatem. Ejuſdem generis eſt, niſi procacius ac ſtolidius ſit appellandum, quod complectitur §. quarto *de fide prima gratia.* Poſtquam enim ait Queſnellum prop. 26. aſſeruiſſe primam gratiam & fontem omnium aliarum eſſe fidem, ideoque extra Eccleſiam nullam agnoviſſe gratiam, quod & expreſſit prop. 29. ait Fratrem Bellelli huic errori omnino adhæreſcere, quoniam in prop. 28. Queſnelli §. 2. inquit: *Fidem inchoatam eſſe primam gratiam*; ex quibus verbis infert ſemirecto angulo acutior: *Si Fides inchoata ſit prima gratia, ergo nullæ dantur gratiæ ante fidem inchoatam, ergo nullæ dantur gratiæ, quibus reſiſtat infidelis excitatus ad fidem amplectendam.* At oportebat animadvertere, quid Theologus noſter nomine fidei inchoatæ ſignificaverit. Ergo in propoſit. 27. pag. 57. ait: *Eſt enim inchoata fides in ſancta atque indeliberata illuſtratione, ſeu pia quadam cogitatione credendi, quæ a Deo tanquam fidei ſemen in cor hominis præmittitur.* Porro Anonymus pag. 9. fatetur non eſſe in propoſitionibus Queſnelli damnatam ſententiam Theologorum, *qui docent nullam aliam dari gratiam ſupernaturalem ante eas, quibus infideles diſponuntur, vel excitantur ad fidem.* Si ergo Pater Bellelli nomine *fidei inchoatæ* non fidei habitum vel actum, ſed ſupernam illuſtrationem, ac piam cogitationem credendi intellexit, id nempe, quo infideles excitantur ad fidem; judice Anonymo alieniſſimus eſt ab errore damnato in propoſitionibus Queſnelli. Et revera ead. pag. 58. P. Bellelli docet, quod prima gratia non eſt fides actualis, *ſed præveniens illuminatio Spiritus Sancti.* Pag. 59. ait, quod fides *a gratia adjuvante atque excitante prævenitur.* Pag. 60. inquit, *Infideles antequam credant gratiam excitantem accipere.* Pag. 62. repetit *primam excitantem atque prævenientem cuncta ſalutis opera gratiam eſſe ſanctam illuminationem, delectationemque a Deo inſpiratam auxiliatricem.* Pagina 63. exponens verba Auguſtini tract. 3. in Joan. n. 8. *Quam gratiam primo accepimus? Fidem*, ita ſcribit: *De fide inchoata, ſeu de ſancta illuſtratione præveniente loquitur.* Poterat ne expreſſius aſſerere vir præſtantiſſimus ante fidem gratiam Chriſti ad ipſam fidem diſponentem atque excitantem? At Queſnellus prop. 27. *Fidem* nequaquam accepit pro initio quodam & ſemine fidei, ſeu pro affectu piæ credulitatis, neque pro aggregatu quodam ex credendi actu, & neceſſariis ad fidem diſpoſitionibus, quæ tamen *Fidei* acceptio non eſt peregrina, ſed uniformis Tridentino ſeſſ. 6. cap. 8. ut fatetur Jacobus Fontana cap. 4. n. 2. Sed Queſnellus contendit primam gratiam eſſe *Fidem*, quæ eſt actus virtutis Theologicæ, imo talis, quæ juſtificet; itaut prima gratia *ſit remiſſio peccatorum*, ut inquit propoſit. 28. extra Eccleſiam vero, & ubicunque deeſt fides, *nulla concedatur gratia*, prout autumat prop. 29. innovans errorem Baji art. 25. *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, et 31. inter proſcriptos ab Alex. VIII. *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti.* Ita de Queſnello præcitatus Pater Le Fontaine; ita P. Bellelli ad prop. 28. & 29.

Font. tom. 1. pag. 413. 441. 139. Bajus de merit. Rep. [illegible] 13. & 16.

Audiendus propterea non eſt Queſnellus, qui in ſua proteſtatione num. 9. inquit: „ Il n'eſt pas vrai, comme on m'impute que j'aïe enſeigné que *la foi claire & diſtincte en Jeſus-Chriſt* ſoit toûjours la premiére grace, c'eſt du premier rayon de la lumiere ſurnaturelle de la foi que je l'ai dit, comme étant la racine & la ſource de toutes les autres graces ſurnaturelles. „ His enim Queſnellus carpit Inſtitutionem Epiſcoporum Galliæ, in qua pag. 39. legitur: „ L'auteur en parlant de la Foi, ce qui dans un livre de morale & à l'uſage du peuple, ne s'entend que de la Foi claire & diſtincte en Jeſus-Chriſt, aſſure que la Foi eſt la premiere grace & la ſource de toutes les autres; ainſi il ne diſtingue, ni celles qui preparent à un ſi gran don, ni celles qui le produiſent dans le cœur d'avec les graces qui ſont accordées, ou qui peuvent être accordées aux infideles, avant que l'Evangile leur ſoit preché. „ Quare Anonymus pag. 8. Queſnelli *proteſtationem* producens, ut inveſtigetur *ſenſus* illius ſyſtemati *congruentior*, plus Novatori, quam centum doctiſſimis Præſulibus fidem præſtat. Verum id novum non eſt: idem enim ſervavit paullo ſupra agens *de gratia efficaci*; ac affirmans Bajum & Queſnellum in propoſitionibus, de quibus diſſert. 1., damnatis non eſſe in ſenſu *charitatis habitualis*, quod prælaudati Epiſcopi tam expreſſe docuerunt. Mirum itaque non erit in eos hominem debacchari, qui ampliſſimo tot Epiſcoporum honori nequaquam conſuluit.

Paſtor. & Proteſtat. pag. 49.

Vide tom. 1. pag. 17.

V. Pertractat Anonymus §. 5. *de Gratia primi hominis*, & ait Fratrem Bellelli propoſitionibus Queſnellianis 34. & 35. affingere ſenſum a mente Queſnelli alienum, imo *abſurdum & ridiculum*, dum Auguſtinianus Theologus docet Queſnellum aſſeruiſſe gratiam Adami naturalem, & ingenitam naturæ proprietatem, ab eaque inſeparabilem: quod, inquit, falſum eſſe conſtat ex Proteſtatione Queſnelli num. 8. „ C'eſt fauſſement, qu'on m'accuſe de n'avoir admis dans Adam qu'une grace naturelle inſeparable de ſa nature, & que ſes merites n'euſſent pour principe, qu'une grace de l'ordre naturel. „

Satis, opinor, vindicavi ſententiam Patris Bellelli præced. Volum. diſſert. 2. Quod enim Theologus noſter de præcitatis propoſitionibus docuit, traditum ab aliis compluribus eo loci demonſtravi. Adde Cl. Thomiſtam Pium Vanden-Dyck Theologum Caſanatenſem, qui in *Clementina Unigenitus Vindicata* cap. 3. §. 2. *Queſnellus*, inquit, *in Adamo omnia humana merita fuiſſe aſſerit, quod humanæ duntaxat naturæ viribus parta eſſent, abſque ullius gratiæ ſupernaturalis adjutorio. Quippe ſupernaturale adjutorium in Adamo fuiſſe negat, ſolam admittens gratiam, qualem nec Pelagius negavit, quæ ſequela creationis, & debita naturæ fuerit, quo ſenſu intellectus, voluntas, libertas, memoria, & cetera animæ humanæ vires dici queunt gratiæ, quatenus gratis, nullis meritis præcedentibus dantur.* Quod attinet ad Queſnellianam *Proteſtationem*, repetimus Anonymum

Vanden-Dyck edit. Rom. an. 1718 pag. 18.

nymum eem producendo injeria maxima afficete Galliarum Antistites, contra quos fuit edita; maxime quod in ipsa *Protestat.* num. 8. pag. 48. citatur *Instructio Pastoralis pag.* 38. ac revera in ee Institutione asseritur Quesnellium in homine primo non admisisse, *qu' une grace naturelle, inseparable de sa condition*. Vide tom. t. pag. 159. & 191. Itaque non tantum confratris, quantum omnium Galliarum Præsulum vindicantes assertionem, dicimus Quesnellium mentiri, & inanes querelas fundere. Nam cum scripserit gratiam Adami fuisse sequelam creationis, & naturæ proportionatam, aperte negavit fuisse supernaturalem; unde Propugnator constitutionis *Unigenitus* ad proposit. 37. illam Quesnelli Protestationem tamquam offucias, & evictionistatione Quesnelliana gratiam Adami dici superadditam naturæ *sensu ridiculo*, ut scilicet *sanitas*, *seu recto corporis, humorumque dispositio etiam in homine lapso est aliquid natura hominum superadditum, ab eaque separabile, & frequentissime separatur; nemo tamen eam propterea dixerit supernaturalem*. Ita vir doctus eo loci cap. 8. num. 10. col. 823. Idem nos de Bajo prænotavimus differt. tt. cap. 1. §. 3. & de ipso Quesnello §. 4. *Ridiculo* ergo Anonymus sensum, quem P. Bellelli tribuit Quesnellianis propositionibus, appellat *sensum ridiculum*, & *ridicule* fidem præbet, non centum Episcopis, sed Novatori adversus eos protestanti, & gratiam primi hominis *superadditam naturæ* asserenti *sensu ridiculo*. At mittamus dicacitatem hominis natura exequentis, quod erte docuit Quintilianus lib. 6. cap. 3. scilicet, indicando *redicula*, dicendo *subabsurda*, simulando *venusta*.

(P. Pontano tom. 1. col. 818. & seq.)

VI. Arguit Patrem Bellelli Anonymus num. 6. quod induxerit *peccandi necessitatem* exponendo propositionem 28. Baji, & 38. Quesnelli de gratia *sanctificante*, ac docendo in proposit. Quesnel. 40. num. 2. nihil inculpabiliter amari *absque charitate*, idest, nihil esse innoxium, quod non referatur *in Deum charitate amatum*. In propositione etiam 43. de industria sensum de gratia, cui nequit resisti, Quesnelliano systemati consentaneum dissimulaverit, eumque sensum tantummodo expunxerit, quem Quesnellus ipse rejecerit, ut patet ex sua Protest. num. 6.

(App. pag. 13.)

Verum, etsi exponere propositiones priori loco commemoratas de gratia *sanctificante* erroneum non est, ut diximus, & ostendimus diss. 3. pag. 304. & 330. tamen P. Bellelli in proposit. Quesn. 38. pag. 108. docet peccatorem *sine gratia sanctificante non posse facere opera bona de condigno meritoria salutis, vel regni æterni; nec sine gratia actualis adjutorio meritoria de congruo, sed nihilominus quædam officia moraliter bona, quæ non sunt perfectæ virtutis, quæque ad salutem non prosunt, sine gratia Liberatoris facere potest*. Ibidem negat hæc opera facta sine gratia actuali esse *peccata*, refutans Quesnellium ex damnatione Bajani articuli 28. Imponit ergo, & inique criminatur Anonymus, dum inquit Augustinensem Theologum ex industria omittere sensum Quesnellianum, quod scilicet *peccata* sint opera, quæ non referuntur in Deum, nec fiunt ex gratia actuali. Appellamus, ut impostura hæc innotescat, legentium oculos. Eadem calumniosa impostura dignoscitur ex iis, quæ praeclarus Theologus affert adversus proposit. 40. ibi enim docet mentem esse Augustini, quod aliquando inveniatur etiam in pessimis *morale aliquod opus, quod suis viribus agere possit homo; tale autem bonum, quamquam ad salutem minime ducat, non tamen ducit ad condemnationem*. Ita §. 1. pag. 120. Proximo autem §. exponens verba Augustini in Ps. 72. *Quidquid enim bene amas, caritate amas*; primo inquit S. Doctorem loqui *de amore ad justificationem conducente*. Deinde ait posse Augustinum accipi *de caritate virtuali, quæ præcessit, quæque moraliter in subsequentibus bonis durat operibus*. Tandem concludit pag. 122. *At vero sine gratia, Deo tamquam auctore natura cooperante nobiscum aliquod etiam amare possumus bonum, non pium quidem, non salutare, non meritorium, sed minime tamen ad nostram condemnationem conducens*. Id vero est nihil *innoxium*, nihil *ad nostram condemnationem* non perducens, nihil quod non sit *peccatum* admittere absque gratia actuali, Emb illesione fraudulentiorem, omniumque sycophantarum fallacissimum ac versutissimum! De Quesnelli *Protestatione* dictum supra: sed hoc etiam loco, quem innuit accusator, carpit Dogmatista Instruct. Episcoporum; e vestigio his verbis appositis, *Instruct. pag.* 36. Et quidem in *Protestatione* Quesnelliana num. 6. legitur: „ On m'accuse d' avancer, que sans la grace qui a toujours son effet, on est dans une vraie impuisance de faire le bien. C' est une fausse accusation. „ In *Instructione* autem Episcoporum citata pag. 36. „ Il y en a d' autres (propositions) qui établissent encore, que sans la grace qui a toujours son effet, on est dans une vraie impuisance de faire la bien. „ Igitur aut Quesnelliana Protestatio mendax est, aut Episcopi Galliarum Quesnellio falsum errorem impotaverunt: quod postremum dici nequit absque maxima temeritate, ideoque perperam Anonymus, & cum injuria ipsorum Episcoporum ad *Planctum* Quesnelli nos rursus provocat.

(App. pag. 17.)

VII. Sequitur Anonymus garrire clemitando Fratrem Bellelli inverecunde tribuisse propositioni 44. Quesnelli, & 38. sensus *fictitios*, atque *contortos*, nullibi docens proscriptas fuisse in eo sensu, *quod omnia opera & omnes volitiones, quæ non fiunt ex motivo caritatis, sint peccata*, ac prætereient silentio Quesnelli sensum, scilicet actiones, quæ bonæ sunt ex objecto, & fine proximo, esse flagitiosas *defectu debitæ ordinationis in finem ultimum*: quod ab Augustiniano Theologo data opera factum pronuntiat, *ne & ipse eadem censura irretitus deprehendatur*. A se autem hoc demonstratum jactitat p. t. Bajanis. Rediv. art. 3. §. 1.

At nos demonstravimus tom. 1. pag. 131. Fulgentium Bellelli pluribus in locis, in propositionem quoque præcitatam 44. atque in duas proximas, affirmasse actiones permultas adinveniri, quæ non fiunt ex caritate, nec tamen a cupiditate vitiantur, neque ob defectum debitæ ordinationis in Deum redduntur peccata, refutatis etiam singulis impostoris hujus cavillationibus pag. 139. & seq. Falsissimum est ergo, calumniosissimum, iniquissimumque a Theologo nostro descriptum ab Anonymo sensum Quesnellianum prætermissum fuisse silentio ad evitandam censuram. Ad obterendam vaferrimi hominis pervicaciam præstat quædam exscribere ex eodem loco, ubi Fulgentius, hoc nomine ob perspicuitatem, qua accusatorum suorum convicia retundit, dignissimus agit de citata propositione 44. *Peccatores*, (inquit pag. 133.) *quorum habitualis amor in semetipsis & mundo ultimum finem habet, uti jam diximus, plerasque actiones faciunt pias, salutares, Deoque acceptas, quæ ex pravo mundi amore, vel ordine non nascuntur, quemadmodum de Cornelii orationibus, & eleemosynis scripsit Augustinus de Prædest. SS. cap.* 7. Videt agnosci ab eximio Theologo pias & salutares actiones absque gratia sanctificante? Sequitur immediate: *Sed insuper bonum aliquod officium, non tamen veræ virtutis, posse eos naturaliter facere, quod ex prædominante amore sui non procedat, sed ex objecto, & fine proximo bonum sit, res certa est. Tametsi vero ad salutem illud non prosit, veramque pietatem; non tamen absolute malum esse, & peccatum ad condemnationem ducens censendum est, si per charitatem in Deum non ordinetur*. Vides absque gratia actuali, & absque ordinatione in finem ultimum agnosci ab eodem Theologo bona quædam officia, non tantum ex objecto & fine proximo, sed etiam non procedentia ex prædominante cupiditate, nec absolute mala, nec ad condemnationem trahentia? I ergo, atque impostoribus fidem adhibe. Ceterum, ut ad criminationem revertar, si Theologus noster exposuit Quesnellianam propositionem de Gratia *sanctificante*, id jure fecit, ac præeuntibus viris doctissimis, inter quos centum Galliarum Episcopi, ut vidimus differt. 1. §. 4. Addo recentiorem Thomistam, de quo præcedenti num. 5. demonstrantem Bajum & Quesnellum in propositionibus, de quibus agitur, *manifeste de caritate stricte dicta, seu Theologica virtute fuisse locutos, atque omnia opera ex illa non profecta, peccati postulasse*, de sententia autem, quam propugnant Nostrates, hæc subjicientem: *Sunt, fateor, aliqui Theologi Catholici, qui hominem peccare saltem venialiter doceant, quoties actiones suas deliberatas non in Deum ex aliqua imperfecta caritate referat: sed nullus eorum dicit, actiones ipsas ex objecto & officio bonas propterea inquinari, & esse veri nominis peccata*. At de his plura differt. 3. cap. t. §. 6. & 7.

(Tom. 1. pag. 48.)

(Vanden-Dyck pag. 326. & 337.)

VIII. Repetit Anonymus §. 8. rancidula illa objectamenta, quæ balda ex nare in *Bajanis. Red. art. 6.* part. 2. produxerat: eaque tendunt ad virum præstantissimum infamandum, quoniam ad propositionem 60. & septem sequentes Quesnellianas, nunquam Quesnelli seosum proscripserit, sed *fictitios*, ab hujus Novatoris mente prorsus *alienos* attulerit, censuram *dolosa simulatione* vitans, nec doceat timorem penitus a caritate sejunctum non proficisci a cupiditate, non esse malum, non esse peccatum; quod Orthodoxi omnes fateri debent. Quod enim P. Bellelli ait timorem absque caritate esse bonum *secundum se, & spectata substantia sua*; quod inquit timoris officium esse æterni mali fugam incutere, præscribere ac monere vitandum esse peccatum, aliaque id genus, quæ repetit *ad nauseam usque*; quod asserit vitium in eo, qui serviliter timet, *non timoris esse, sed timentis*; hæc omnia a Quesnello ipso docentur. Timorem vero sine caritate conceptum, atque actus ex eodem timore manantes, qui non referuntur in Deum amore benevolo, non esse immunes a culpa, nec fluere a noxia cupiditate, (qui est Bajanus, seu Jansenianus sensus legitimus) nuspiam Frater Bellelli affirmavit. Ita Anonymus.

(App. pag. 28.)

At non potest quis Ulyssis hujus irato mare nauseantis crassam madidamque coercere pituitam, ingesta particula

cula aliqua amari sibi acidique voluminis, in quo si nauseoso credimus, *fallacia etiam rapidissime legenti innotescit*? Profecto in 8. illo §. aut delirat, aut mentitur, aut imponit; quod etsi constat ex prima ac tertia dissertatione, brevi iterum ostendam. Falsissimum quippe est, Fulgentium Bellelli disserentem adversus Quesnellum non rejicere dogmatistæ hujus damnatum sensum, scilicet quod timor in Deum per caritatem non ordinatus procedat *a carnali cupiditate*, & noxius sit, nec immunis a culpa. Postquam enim in propositionem 45. §. 1. demonstravit ex Tridentino sess. 6. cap. 6. fidem, ac timorem, & quidem a Dei amore segregatum, disponere ad justificationem: *Si autem*, inquit, *hisce operibus peccator ad justificationem se praeparat, quis nisi haeretico ductus spiritu, ea mei dicat esse prava, & carnali cupiditate corrupta*? Ac in propositionem 60. Quesnelli §. 1. docuit eumdem timorem esse *impulsum Spiritus Sancti moventis, & parare viam ad justitiam*: & prop. 65. inquit: *Supernaturalis timor ex gratia praeveniente profluit*, idque sæpissime repetit. Qua ergo æquitate homo sui compos pronuntiare potuit in systemate P. Bellelli timorem, qui formidine pœnæ incutit peccati fugam, & a caritate, seu amore Dei benevolo segregatur, oriri *ex noxia cupiditate*, quando Augustinianus Theologus oppositum expresse docet, demonstratque esse effectum gratiæ prævenientis, atque Spiritus Sancti impulsum? Deinde falsissimum est ab illustri Theologo timorem, de quo agimus, inter peccata censeri, nec bonum in se existimari. Volumine enim primo pag. 131. 133. & 437. produxi testimonia, quæ evincunt oppositum; ac sunt alia permulta ejusdem generis in prætitatas propositiones Quesnellianas: sit in exemplo, quod legitur in prop. 60. *Bonus est & iste timor, utilis est. Bonus est suppliciorum timor, & quanto fortius animum concutit, tanto utiliorem, plenioremque terroribus ad salutem pœnitentiam parat*. In prop. 64. *Ergone & credere, & sperare salutem, & timere futurum judicem, hisque se pietatis operibus ad justificationem Deo adjuvante disponere, peccata censentur*? In prop. 66. *Quid ergo? Si peccator erat, si contritionem imperfectam habet, illam scilicet, quæ attritio dicitur, non adhuc charitate perfectam, si novam vitam inchoare proponit, servareque divina mandata, non accedit ad Deum*? His, aliisque in locis, ubi Fulgentius Bellelli timorem servilem commendat, quomodo fieri potuit, ut criminator timorem damnari crediderit, aut tam bullata ac prodigiosa mendacia confingeret? Præterea falsissimum est, quod in sensu Quesnelli timor dici possit *secundum se, & spectata substantia sua bonus*, ita ut nullum sit vitium *timoris*, prout fatente Anonymo docet Augustinensis Theologus. Nam si Quesnellus ait proposit. 60. timorem ducere *ad desperationem*, proposit. 61. addicere cor peccato, proposit. 62. reum coram Deo constituere, prop. 64. peccari dum malum ob timorem vitatur, & prop. 60. hominem timore duci ad instar bestiarum; quomodo in sensu Quesnelli nullum est vitium *ex parte timoris*, quomodo timor *secundum se* juxta Quesnellum bonus est? Deinde quidquid oritur *ex cupiditate*, secundum se malum est, actus enim in se, & intrinsecus corrumpitur ab eo noxio & vitioso principio, a quo profluit: si ergo in sensu Quesnelli timor est a noxia & vitiosa cupiditate; quomodo in sensu Quesnelli timor est bonus *secundum se*? Vide tom. 1. pag. 387. Falsissimum denique est, Patrem Bellelli adscribere timori munus duntaxar incutiendi terrorem, & præscribendi vitandum esse internum externumque malum, non vero timore pœnarum peccata interna cohiberi, quod negat Quesnellus: siquidem ille in propositionem 61. scribit. *Sanctus etiam Augustinus a Deo incussum æternæ pœnæ timorem non externi tantum operis mali, sed interni etiam suadere fugam, & non solum manum, sed animum quoque cohibere, perspicue docet*. Et post pauca: *Profecto non solam manum cohibet, sed etiam animum*. Ac rursus in prop. 66. *Internam quoque voluntatem malam corripit*. Quare non satis mirari possum animositatem in calumnias insiando refertas tot criminationibus & imposturis, supra quam dici possit ineptis, subrancidis, commentitiis. Sed tria ingenii sui octavo etiam §. indicia præbet: quorum primum est iterum lectorem amandare ad *Protestationem* Quesnelli n. 13. ubi Novator queritur Episcopos Galliarum sibi per calumniam imposuisse, quod dogmatizaverit, *Que ceux qui étoient avant ou sous l'ancienne loi, fussent dans l'impuissance de l'accomplir*: quod legitur in *Instructione Pastorali* xl11. Episcoporum, ibi etiam a Quesnello citata hoc pacto, *Instruit. pag.* 45. ideoque Anonymus scribens pag. 25. Ap. Quesnellum ipsum damnasse propositionem 65. *in eodem sensu*, quo refutatur a P. Bellelli, & citans præmonstratum n. 13. *Protestationis*, temere & audacter, ut fecit supra n. 4. & 6. in *Instructionem* illam tacite invehitur, eique præfert mendacissimam *Protestationem* ejusdem Quesnelli. Idem facit scribendo, Novatorem prop. 65. non adhibuisse comparationem inter Judæum, & Baptizatum adimplentem legem ex solo timore, quasi Judæus per omnia similis sit baptizato, iterum lectorem amandans ad *Protestationem* Quesnelli n. 12. ubi idem Quesnellus vellicat, sibique imputari conqueritur, quod legitur in *Instructione* doctissimorum Præsulum pag. 43. Quis ergo talem hominem patiatur, qui contra Orthodoxum Scriptorem profert damnati hominis testimonium, ac testimonium repugnans, & calumniam inferens quadraginta, immo centum Episcopis pietate, & doctrina conspicuis? Alterum ingenii ejus indicium est, quod ait Theologi nostri lucubrationes in theses Quesnellianas eadem non *absque nausea* repetere, cum interim in Appendice ista nil sit non infulsum, non recoctum, non insipidum, atque in omni fere *Bajanismi sui* pagina repetitum, ut res portento similis censenda sit, hominem continuo eadem ructantem, & nauseantem, nec piperato aceto, quo undique perfunditur, comprimere diuturnam concitationem atque molestiam. Habes & indicium ejus animi tertium, nam inquit *rapidissime legenti* statim innotescere Theologi nostri *fallacias*; quas viri doctissimi, ac Romani Censores matura discussione, sedulo examine, & exquisita ponderatione deprehendere non valuerunt: ideoque ipse, cui statim innotuerunt, Opus *de modo reparationis* rapidissimo & concitato motu, cuncta permiscens, nil discernens, subvertens omnia pervolutavit: quod revera commonstrant fluctuosæ ipsius, ac turbulentæ excursiones.

IX. agit tandem Anonymus de propositionibus Quesnelli 68. 69. 70. Ait Fratrem Bellelli merito quidem damnare priores duas propositiones, quatenus excludunt necessitatem bonorum operum, horumque merita: sed quia ipse Quesnellus *Protestat.* num. 7. *fatetur in bonis operibus meritum*, & conqueritur sibi imputari, quod oppugnaverit *la verité du merite des bonnes œuvres de l'homme juste*; F. Bellelli agnoscendo *meritum bonorum operum* a doctrina Quesnelli non recedit. Ut enim ab hac doctrina recedat, fateri debet humanam voluntatem divinæ gratiæ *posse resistere*: alioqui nil aliud in bonis operibus agnoscet, quam voluntatis humanæ cooperationem inevitabilem & necessariam, cumque pravum *gratiæ irresistibilis* dogma statuerit, ut constat ex præcedenti §. 2. atque ex parte 2. *Jansenismi Rediv.* consequens est F. Bellelli nullibi rejicere errorem Quesnellianum. Propositioni autem 70. affingit F. Bellelli extortos absurdosque sensus: de quibus p. 2. *Bajan. Rediv.* art. 3. §. 5. Ita adversarius.

Verum hæc quoque eodem vitio laborant. Supponunt enim percelebrem Augustinensem Theologum gratiam propugnasse, cui nequeat resisti, atque bullata insignique impostura censor repetit nullibi ab eo rejectam *gratiam necessitantem*. Id quidem falsum esse cum superior dissertatio, tum quæ attigimus præcedenti nu. 3. satis superque demonstrant. Absurdissimæ itaque imposturæ innituntur universa criminantis Anonymi consectaria. De propositione 70. Quesnelliana, quam adversarius produxerat pertractans *de statu puræ naturæ*, egimus 2. dissert. cap. 1. & 3. ac si ulterius consideratur, quæ in refutatione ejusdem propositionis 70. docuit P. Bellelli, & quæ congessit Propugnator Clementinæ Constitutionis; evidens erit ail dictum ab Augustiniano Scriptore, quod fusiori disputatione demonstratum non sit a Jesuita Clarissimo. Eadem quippe Scripturæ loca, eædem Ecclesiasticæ definitiones, eademque exempla ab utroque Scriptore adversus Quesnellum adduci perspectum est. Duabus vero propositionibus præcedentibus Quesnellum commendare solam fidem, Lutheranam hæresim renovare, meritaque bonorum operum excludere, uti P. Bellelli, ita alii, qui de hoc argumento scripserunt, pari ratione observarunt. Nec verum est, quod effutit Anonymus, Augustinianum Theologum, dum meritum agnoscit, excludere libertatem, & adstruere gratiam, cui non possumus resistere, quin etiam in propositionem 69. inquit: *Orthodoxe enim fatendum est, unum simul* (fidem, ejusque augmentum) *esse donum Dei, & meritum nostrum; donum Dei, quia facit, ut credamus; meritum autem nostrum, quoniam libere credimus*. Et infra docet in actione salutari esse *mixturam quamdam meriti & doni, Bonitatis Dei & cooperationis nostræ*: paullo infra, *mixtum quoddam ex gratia & libertate*. Ac *libertatis* nomine Theologum nostrum intelligere *libertatem indifferentiæ* constat ex toto libro tertio primæ partis. Quamobrem ita *meritum* deprædicat, ut *libertatem* simul defendat, in iis quoque locis, ubi censet obtrectator cubare fallaciam. Rursus autem Anonymus *Protestationem* commemoravit, ubi Quesnellus conqueritur sibi imputari, quod merita excluserit. Eo loci, idest, n. 7. agit Novator adversus *Instructionem Pastoralem* doctissimorum Galliæ Præsulum, & ait: *L'auteur des Reflexions, dit ensuite l'Instruction Pastorale, combat encore dans le juste le merite des bonnes œuvres*: quæ utique verba in *Instructione* leguntur pag. 37. Quesnellus ex adverso

exclud.

De modo Rep. tom. 2. pa. 157. 209. 231.

Ibidem p. 210. 211. 229. 249.

Eodem vol. pag. 213. 214. 238.

Ano. pag. 27.

P. Bell. de modo Rep. tom. 2. ... P. Fort. ...

Ibid. ...

excludi a se meritum negat; nec veretur id appellare *calumniae congestio*, ipsam Præsulum Clarissimorum *Instructionem* temerario ausu vocans *Enorme Instruction Pastorale*. Ergo P. Bellelli scribens a Quesnello denegari merita bonorum operum, loquitur mente & ore doctissimorum illorum Præsulum: Anonymus contra affirmans Quesnellium meritum fateri, mendaci dogmatistæ fidem præstat. Quisnam *Pastoralis instructionis* magis adhæreat, Bellellius ne, vel Anonymus, Lector dijudicet. Id ego tantum pronuntio, Quesnellium mendaciter asserere, se agnoscere meritum; nam si totum est *pura*, idest, solius *liberalitatis Dei*, si non datur *libertas ad merendum necessaria*; si operatio gratiæ similis est operationi Dei *incarnantis & suscitantis Filium suum*, excludens scilicet liberrimam voluntatis cooperationem, atque reluctandi potestatem, ut dogmatizat Novator ille; profecto in sensu Quesnelliano non datur meritum, & recte sapienterque Galliarum Antistites in sua *Instructione* dixerunt: *L'auteur des Reflexions combat encore dans le juste le merite des bonnes œuvres* „ La foi, *dit il*, l'usage, l'accroissement, & la recompense de la foi, tout est un don de la pure liberalité de Dieu. „ Recte item sapienterque P. Bellelli eumdem sensum in Quesnello perstringit; Anonymus vero inepte garrit, ac temere fallaciam in Augustinianæ doctrinæ vindice, pio, orthodoxo, ac doctissimo suspicatur.

Vide supra n. 8.

X. Postremo Anonymus Appendici *epilogum* addit, & quædam ex dictis *Corollaria* deducit. Epilogus nil aliud est, quam prædictarum rerum lepida repetitio, & consueta gestiens, ac se efferens insolentius jactatio, quod evidenter pateat, Fratrem Bellelli simulate Quesnellianas propositiones refellere, & nullatenus recedere ab earum doctrina. In hac tamen castiganda reprimendaque jactantia non moror, nec mea quidquam interest, si gloriosus homo propriæ existimationis aura tumescat, si prædominante, quam passim commemorat, cupiditate quaquaversum abripiatur, si festucam in oculo fratris perquirat, trabem non videns oculis hærentem suis. Veniamus igitur ad *Corollaria*. Primo inquit consequens futurum esse, ut si Fratris Bellelli scripta a censura judicentur immunia, Novatores ferti illius exemplo confugiant ad sensus extraneos atque fictitios, & *Bellelliana* confutationi etiam Janseniani acquiescant. Secundo ait, quod iidem Jansenistæ non immutata primi sententia, ac Patri Bellelli ambagibus & diverticulis studiose collectis, non detrectabunt subscribere Constitutioni *Unigenitus*, erroresque suos disseminabunt impune. Tertio addit, admissa interpretatione ac doctrina Fratris Bellelli ingenue fatendum esse, Bajanismum, Jansenismum, & Quesnellismum mera esse *phantasmata*, atque Ecclesiam a duobus ferme seculis adversum umbratilem larvam acerrime dimicasse. Quarto concludit, adstringi Ecclesiæ Præpositos, qui tenentur Catholicam fidem servare omnino illibatam, ad proscribenda F. Bellelli Opera, in quibus Bajani & Janseniani renovantur errores, & de quorum prava, ac suspecta doctrina per totam Galliam, totamque Italiam fama percrebuit; quoniam in iis circumstantiis, ut habetur cap. *Error*, dist. 83. *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum non defensatur, opprimitur*. Hæc pulcherrima Appendicis corona.

Contra ego arbitror ex dictis manifestissima consecutione inferri, Anonymum ad conflandam, urgendamque calumniam nil præter evulsas cavillulas, & ingeminata convicia produxisse: ex præconcepto semel errore, quod Theologus noster gratiam *irresistibilem* statuerit, easdem nugas ubique eructasse: Augustiniani systematis ignorare penitus elementa: Nostratium libros nunquam legisse: Opera, in quæ insilit, pervolutasse lividis oculis, averso animo, præoccupata mente, judicioque præpostero; ac demum ad trahendam sententiam nostram in vituperium atque offensionem, majorem Quesnello, quam hujus oppugnatoribus dedisse fidem. Num vero hujusmodi consecutiones sint legitimæ, ipsius *Appendicis*, quam pusillulum exagitavimus, evincit lectio. Quatuor autem Anonymi *Corollaria* dejectis fundamentis labuntur. Ad singula tamen respondeo: atque ad primum dico, si doctrinæ nostræ Janseniani subscribent, eamque temperamento debitam Constitutioni *Unigenitus* exhibebunt obedientiam, procul dubio eamdem sententiam nostram ad revocandos ab hæresi Novatores censendam esse peropportunam; eosdem autem Novatores Ecclesia materno affectu plenissime ulnis excipiet, cum cumque Catholicorum Scholæ adhæreant, in quo pro suis proscriptos errores luce a fide detestentur: quod si persistant in hæresi, percipient se ab omni Orthodoxorum Schola rejici, ac primum a nostra, cujus præsidio immerito & perperam gloriantur. Ad *Corollarium* alterum repono, Jansenianos, si Patris Bellelli amplectantur doctrinam, hæresim suam damnaturos, ad quam ejurandam necessum non est accedere ad castra illorum Theologorum, qui solo *victricis delectationis* audito vocabulo Janse-

Berti Theol. Tom. VI.

nismi notam adversariis inurunt; sed sufficit a constitutis ab Ecclesia terminis non deflectere, atque ita gratiam prævenientem adstruere, ut non tollatur libertas indifferentiæ, neque pravum aliquod dogma adoptetur. Ad *Corollarium* tertium hæc sit responsio. Autumant novi dogmatistæ Bajanismum & Jansenismum esse *phantasma*, asserentes omnia, quæ ipsi tradunt, communia esse dogmata omnium Augustinensium, multorumque ex Thomistis. Jam vero constat doctrinam Fulgentii Bellelli inter Augustinenses communem esse, pluribusque Thomistis probatam, id enim superior dissertatio evidentissime ostendit. Tunc ergo Jansenianis præberetur ansa tutius affirmandi hæresim suam esse quoddam *phantasma*, quando cum Operibus Fulgentii Bellelli damnaretur doctrina Catholica, atque inter Augustinianos communis; & contra evidens est hæresim Jansenianam non esse *phantasma* aliquod, sed perniciosissimum dogma, quod a Baji ætate ad hæc usque tempora Pastores Ecclesiæ studuerunt evertere; quum etiam Augustiniani, quorum nomine Jansenistæ temere gloriantur, hæresim illam exsilere, omni jure proscriptam, atque ab Augustino prædamnatam esse demonstrent. Ad *Corollarium* ultimum hoc habeto responsum. Quantumvis impenderit operis atque artificii Anonymus, ut Patris Bellelli scripta adduceret in Jansenismi suspicionem; teste ipso Anonymo hujusmodi suspicio non subiit animum *quampluriumorum Theologorum, etiam non inferioris notæ*, ita enim legitur initio Appendicis: non subiit animum alicujus nostrarum partium Theologi; non subiit animum doctissimorum virorum, qui has vindicias, antequam in lucem prodirent, accurate lustrarunt, inter quos & Itali & Galli, iique viri summi commemorantur: non subiit animum clarissimorum Antistitum, qui Fulgentium Bellelli, ejusque scripta summopere commendaverunt. Intentata est itaque suspicio illa, & falsis criminationibus injecta, sed expugnata quoque ac repressa. Quod si adhuc quorumdam, qui opinionum suarum præjudiciis abripiantur, eadem suspicio adhæreat animo; facile illam excutient lectione hujus Apologetici, aut doctiorum consultatione. At sibimet persuadere debet Anonymus majorem de seipso, quam de nobis exortam esse suspicionem, si non de Jansenismo, de erroribus Juliani, mortem, concupiscentiam, & virtutes steriles, quæ Deo veritatum non serviunt, laudantis, viresque liberi arbitrii gratia Salvatoris destituti extollendis: quos tamen errores ei nos nequaquam objicimus, memores officii nostri, caritatis & communionis Christianæ. De Anonymi autem præcipiti judicio, ignorantia, loquacitate, & in Orthodoxos Scriptores stylo illiberali ac furioso, non suspicionem, aut conjecturam, sed firmissimam certissimamque persuasionem ingerit universa librorum ejus complexio. Itaque meliori nos ratione confidimus servaturos Ecclesiæ Præpositos monitum illud cap. *Error*, dist. 83. nec unquam passuros, dum nos errori resistimus, *opprimi veritatem*, haud ignorantes ea verba primum fuisse prolata adversus Galliarum nonnullos, qui Augustino obsequebantur, eique eadem omnino, quæ nobis opponit Anonymus, objiciebant. Prænotatum id est præmissa dissertatione IV. cap. 2. §. 10. Verum & nos Refutationi, & *Appendicis* finem statuimus sententia ex decreto Gratiani deprompta, & a Doctore Angelico laudata; ac sit quæ habetur cap. *Si quem pœnituerit*, 11. q. 3. *Accusatorum temeritas tribus modis detegitur: aut enim calumniantur, aut prævaricantur, aut tergiversantur*.

S. Thom. 2. 2. q. 68. art. 3. tom. 22. p. 265.

CAPUT III.

Appendix altera Anonymi expenditur, atque discutitur.

SUbjicit Anonymus Appendicem alteram, in qua ad examen revocat, *An Jansenianum de duabus delectationibus principium tueri liceat illi, qui hæreticas ejus consecutiones, nempe quinque ab Innoc. X. damnatas propositiones se rejicere profitetur*. Arbitramur ipsum Anonymum certiorem factum adinveniri Theologos, *qui existiment defendi posse minime Jansenianum illud principium, donec de illo Sedes Apostolica suum protulerit judicium, modo consequentias, quæ ex eo eruuntur, non admittant*, quemadmodum Thomistæ propugnant physicam prædeterminationem, ex qua nonnulli alii Theologi putant interimi libertatem, quoniam Thomistæ consequentiam hanc aperte rejiciunt. Dixi de his se Anonymum *certiorem factum*; nam priusquam Appendix illa prodiret, sapientissimi cujusdam Galliarum Antistitis epistolas legi, unde quidquid narramus evidenter eruitur: ipsaque Anonymi verba, quæ diverso characteris genere nuper exscripsi, eamdem opinionem meam confirmant. Ut ut sit; aliud est principium duarum delectationum, ut defenditur ab Augustiniani Theologis; aliud vero principium duarum delectationum, ut statuitur a Janseni-

stis.

stis. Principium duarum delectationum, ut a Jansenianis constituitur, ita describitur ab ipso Anonymo n. 4. hujus Appendicis. *Illud principium in eo consistit, quod contendat Jansenius voluntatem humanam semper determinari ad agendum delectatione quadam prævia & indeliberata, vel cælesti, nempe gratia, vel terrena, quæ est cupiditas; itaut in conflictu duarum illarum delectationum voluntas semper obsignatur, immo non possit non obsequi, non possit dissentire delectationi illi, quæ fortior est altera, seu quæ gradibus alteram superet; ideoque illud a Theologis dici consuevit principium duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium.*

II. Ex principio duarum delectationum ad hunc modum constituto probat Anonymus consequi damnatas propositiones illatione quadam legitima ac necessaria, præmissis quibusdam præceptionibus nulli tyronum ignotis circa conclusiones, quæ ex præmissis inconcessis, certis ac definitis deducuntur, ac deinde demonstrans quinque propositionum cum eodem principio arctissimam connexionem. Hæc autem omnia jura prætermittam. Nam quantum ad regulas, seu propositiones ab Anonymo præmissas attinet, eis lubenter subscribo; sunt enim eædem, ac traditæ in vestibulo Theologiæ, & in Prolegomenis quoque nostris capite quinto. Do etiam, ex eo Janseniano principio, quinque proscriptas theses manare; & ne contentiosus videar, apologiam illam secundam, & illatam inde Thomistarum, ac Jansenistarum discrepantiam probo maxime. Immo ulterius pronuntio, Jansenianum duarum delectationum principium ut supra explicatum, non consecutione tantum, sed expresse in damnatis propositionibus contineri, atque Ecclesiam una cum eisdem propositionibus illud damnasse, adversario, ubi ab æquitate non discedat, plus, quam contendit, libentissime concessurus. Et quidem, ut ajebat Romanus Censor clarissimus *, inverisimile est Romanam Ecclesiam damnando hæresim Jansenianam, hujus radicem non præcisam evulsamque, sed affixam adhuc, & ad eadem germina emittenda idoneam reliquisse. Quid vero aliud est sub vividiori delectatione voluntatem necessario agere, sub infirmiori necessario succumbere, quam sub inferiori gradu negare potestatem agendi, sub gradu autem superiori potestatem indifferentiæ? Sive ergo dixeris: *Absque victrici delectatione nequit voluntas obtemperare mandatis; delectationi, qua obtemperare potest, numquam resistis, sub illa delectatione spontanea quidem & lubenter, sed necessario, & absque potestate ad oppositum agit:* sive dixeris, *Præcepta etiam justis sunt aliquando impossibilia, Gratiæ interiori numquam resistitur; non datur in hoc statu libertas indifferentiæ, neque necessaria est ad merendum*; idem profecto astruebis, variate licet paullulumque immutata complexione verborum. In propositionibus ergo Jansenianis principium duarum delectationum, ut statuitur in Jansenio, cum libertatis interitu, seu cum necessitate *physica & antecedente*, perspicue, & expresse damnatum est: Ecclesia radicitus dogma Jansenianum evulsit atque extirpavit; ac nescimus plane, quinam sint illi Theologi, quos tertio Appendicis censor commemorat, asserentes *Summum Pontificem non damnasse Jansenianum de duabus delectationibus principium, & etiamnum illud posse innoxie defendi*. Damnatum est, & absque piaculo defendi nequit.

Vide diss. 4. cap. 3 §. 6. n. 2.

III. At principium *duarum delectationum*, prout in Schola nostra defenditur, in hoc situm est, quod amor ac delectatio est pondus animi, quo fertur, sive prosequendo bonum, sive fugiendo malum, quod ipsi bono adversatur, adeo ut semper voluntas bono aliquo sibi proposito alliciatur, præcedatque actionem liberam inspiratio quædam delectationis, aut carnalis dum peccat, aut cælestis dum recte agit, aut naturalis dum officia exercet humana; sed hac inspiratione præmissa operetur libera delectatione, ac potestate ad utrumlibet indifferente: quoniam etsi amplectitur quod magis delectat, fugitque malum quod bono delectanti adversatur, dummodo tamen bonum illud non sit summum, incommutabile, & propositum absque indifferentia judicii, utitur eligendo jure liberrimæ potestatis; neque succumbit necessitate sub majori delectatione, nec indita potestate privatur sub delectatione minori. Hoc autem systema duarum delectationum est illud, quod innoxie defendi potest, & quod Anonymus, ut nobis Jansenismum imputaret, cum Janseniano ubique confudit. Hujusmodi enim systema cum damnatis propositionibus nulla ratione connectitur, sed undique Orthodoxum est, & quoad omnes partes a Theologis quamplurimis propugnatum, prout antecedens dissertatio luculentissime evincit.

Vide diss. 4. cap. 1. §. 3.

IV. Qua vero ratione illud cum sententia Thomistarum conveniat, satis superque in præcedentibus declaravimus, demonstrantes *victricem delectationem* idem præstare, quod præstat *physica prædeterminatio*, applicare scilicet *ad actum secundum* liberi arbitrii facultatem, salva *in actu primo* potestate ad oppositum; docentes pendere a Dei beneplacito, si unus tantum, alter non tantum moveatur, atque si huic detur gratia victrix, quæ a nullo duro corde respuitur, alteri inspiretur parva voluntas, nondum superans carnis concupiscentiam. Quare hoc pacto systema nostrum defendimus comparatione Thomistici: Si adversus Thomistas objiciat aliquis, *Calviniani statuunt decreta absoluta, prædeterminationem causarum secundarum, & gratiæ auxilium suapte natura efficax, atque hinc inferunt periisse libertatem humanam, & Deum esse caussam effectricem peccati; igitur Thomistæ ea decreta, illam prædeterminationem, eamdemque efficacem gratiam propugnantes assentiuntur iisdem consectionibus*: ridebunt quidem doctissimi Thomistæ objectionem hanc insulsissimam, ac reponent decreta divina, prædeterminationem, & gratiam victricem requiri duntaxat ut libera potestas prodeat in actum, & perficere, non evertere libertatem, contra ac faciat prædeterminatio Calvinistarum afficiens actum primum, atque inducens antecedentem & physicam necessitatem. Atque ita adversus nos objicienti, *Jansenistæ propugnant principium duarum delectationum, atque hinc manant famosæ quinque propositiones; igitur Augustinenses amplectendo duarum delectationum principium, subscribunt damnatis propositionibus*, respondemus quinque propositiones oriri ex principio delectationum, quæ in sensu Jansenii libertatem interimunt; non vero ex principio delectationum, quibus voluntas trahatur absque necessitate; ac proinde objectionem illam insulsam esse, atque risu explodendam. Quapropter principium duarum delectationum rejiciendum est in sensu Jansenii, non in sensu Theologorum Augustinensium; quemadmodum prædeterminatio physica rejicienda est in sensu Calvini, non in sensu Thomistarum. At vide dissertationem præcedentem cap. 2. §. 6. n. 2.

Eodem cap. 1 §. 5. & cap. 3. §. 7. 8. & 9.

V. Hæc cum ita sint, ut Anonymus Fulgentium Bellelli, aut Augustinianum alium quempiam Janseniani erroris innovatorem esse convinceret, demonstrare debebat damnatas propositiones fluere ex principio duplicis delectationis, ut in Schola nostra defenditur, nullam necessitatem inferente; non autem in illud incumbere, ut evinceret easdem propositiones consequi ex principio duarum delectationum pro graduum superioritate *invincibilium*, quod a Fulgentio Bellelli, & a nobis refelli evidens est ex priori §. secundi, ac tertii capitis quartæ dissertationis. Dedit itaque operam adversarius in suo *Jansenismo* reviviscente, ut in scriptis nostris principium illud damnatum & Jansenianum latere imperitis hominibus suaderet: sed præterquamquod ostendimus quam decipiatur, & quantis viris Orthodoxis inferat injuriam, ad omnem ipsius calumniam explodendam, & contundendam hoc unum sufficit, a nobis defendi libertatem indifferentiæ sub quacunque vel terrena vel cælesti delectatione, quod plane Jansenianum principium subvertit. Quod si adhuc ei videatur libertatem illam obscure, non librato exactoque criterio a nobis explicari, patiatur ingenioli nostri imbecillitatem, non culpet fidem, non insectetur Scholam, non arroget sibi auctoritatem temere calumniandi sententiam, quam propugnarunt viri inconcussæ fidei, quam non semel Censores summa æquitate & doctrina præditi tutam atque indemnem esse pronuntiarunt, quam etiam ad conciliandа dissidia, & Refractarios ad Ecclesiæ gremium revocandos commodiorem atque utiliorem Auctores quidam doctissimi existimant.

Bellel. tom. 1. pag. 335. & tom. 2. pag. 356.

VI. Itaque hæc sunt, quæ in defensionem doctrinæ nostræ duximus exaranda, ad illam pro modulo & ingeniolo nostro propugnanda parati, si eam rursus impetendi libido adversarium existimulet, atque si id faciat veritatem amando, loca integra producendo, perlectis Theologorum, quos citavimus, lucubrationibus, habita Scholæ nostræ ratione, objectis non subrancidis, sed novis, & nondum a nostratium aliquo solutis difficultatibus, & quod caput est, caritate Christiana non læsa. Nam si veteres tantum nugas, insectationes, convicia, & procaci impudentique stilo repetitas criminationes objecerit; non faciam respondendo jacturam temporis: ac silentium meum, non mihi utiliora studia & animi tranquillitatem amanti, sed calumniatori operam ludenti, & rixarum amantissimo erit solummodo tribuendum. Immo si alia ad umbilicum doctis vindiciis superadderem; jure pertimescerem, ne literarii hujus certaminis spectatores compararent illud pugnæ nimis acri duorum gallorum: in quibus, ut lib. 1. *de Ordine* cap. 8. n. 25. narrat sapientissimus Augustinus, videmus *intenta projectius capita, inflatas comas, vehementes ictus*; nec aliam in victore intuemur legem, quam *superbum cantum, & membra in unum quasi orbem collecta, velut in fastum dominationis: signum autem victi elatas a cervice pennulas, & in voce atque motu deforme totum*. Sileat interim lacertosus Anonymus, nec leviori plumula nobis evulsa.

August. tom. 1. pag. 335.

DISSER-

DISSERTATIO VI.

QUÆ

DAMNATARUM PROPOSITIONUM,

Et Auguſtinianæ doctrinæ illis oppoſitæ proſpectum exhibet, ac eſt quædam præcedentium Velitationum epitome.

Sciendum, quod pleraque capitula ex cauſa, ex perſona, ex loco, ex tempore conſideranda ſunt: quorum modi quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur; cum ante judicant, quam intelligant; ante inculpant, quam iterando lecta perquirant.

Diſt. 29. cap. 1.

PRÆFATIO.

QUam REFUTATIONI librorum, qui BAJANISMUS & JANSENISMUS REDIVIVI inſcripti ſunt, poſtremam addo diſſertationem, ſpero honeſtis probiſque Lectoribus nec injucundam, nec prorſus inutilem futuram fore. Primum enim expers eſt contentionis & jurgii, frænoſque habet ſuos, quibus revocatur ad æquitatis menſuram: quod ſi ubique ſervatum non eſt, & qui nos gladio petiit, repulſus eſt ſtilo, ſinat me repetere cum Hieronymo, epiſtola inter Auguſtinianas lxxxi. „ Si culpa „ eſt reſpondiſſe, quæſo ut patienter audias, mul„ to major eſt provocaſſe: ſed faceſſant iſtiuſmodi „ querimoniæ; ſit inter nos pura germanitas, & „ deinceps non quæſtionum, ſed caritatis inter „ nos ſcripta mittamus „. Caret deinde hæc diſſertatio acrimonia illa, atque inurbanitate, quam in ſuperioribus aliquando adhibere coacti fuimus, propterea quod non tantum noſtra, quam communis cauſa ageretur, atque id, quod noſtra toleraret humilitas, pati nequaquam deberet inſtituti dignitas atque amplitudo; ac præterea repellentibus nobis veterrimas, inſulſiſſimaſque criminationes, nil novi præter mendacia ac dicteria præſeferentes, occurrerit præceptio illa Tertulliani adverſus Valentinum: „ Materiis ipſis ſatisfiat: multa ſunt ſic „ digna revinci, ne gravitate adorentur „. Non unum inſuper hæc lucubratiuncula, ſed multiplex refert commodum; nam comprehendit ſingulas Baji, Janſenii, & Queſnelli propoſitiones, non illas tantummodo, de quibus pugnavimus cum adverſario. Tum eas revocat ad certa doctrinæ capita, unde facilius percipitur Novatorum ſyſtema, hujuſque pravitas. Laudat ulterius præſtantiſſimos clariſſimoſque viros, qui de iiſdem propoſitionibus pertractarunt, commonſtratis non abſque libramento & delectu locis plurimis, in quibus validiſſime refelluntur; ac deinde demonſtrat quomodo in noſtro THEOLOGICARUM DISCIPLINARUM Opere contineantur argumenta permulta, quibus Novaturientium aſſerta oppugnantur, & dogmata ipſis oppoſita fulciuntur. Habet ergo unuſquiſque in hoc breviſſimo Opuſculo

quidquid tres illi dogmatiſtæ in damnatis articulis enuntiarunt, horum ſenſus a Catholicis omnibus reprobandos, celebriores cenſuras, exquiſitaſque refutationes, atque Auguſtiniani ſyſtematis Orthodoxiam, ita, ut neſciam quid brevius, quid utilius, quid expreſſius in veritatis præſidium, in confutationem erroris, atque in fidei noſtræ argumentum proferri poſſit.

CAPUT PRIMUM,

In quo recensentur Bajani errores, atque ex principiis Augustinianæ Theologiæ refutantur.

BAjanos errores ad certa quædam capita revocati affirmant, qui de illis dara opera pertractarunt. Quænam ea capita sint, dignosci potest ex Ripalda, Suaresio, Turriano, atque ea ipsa *Explicatione* Joannis Lensæi Operibus Baji inserta; ipse Anonymus partitionem quamdam, ac distributionem præmittit. Sequimur tamen ordinem ceterorum, qui agunt priori loco de propositionibus pertinentibus ad primam rationalis creaturæ conditionem; congruum est enim, ut primo de natura integra, quam Bajus nimium extulit, ac deinde de natura lapsa, quam nimium depressit, dicere instituamus.

Ripalda tom. 5. pag. 30. Suarez, Proleg. 6. pag. 178. Turrianus pag. 612. Lensæus pag. 162. Anonym. pag. 62.

§. I.

Errores Baji circa gratiam Angelorum, ac primi hominis.

I. ITaque circa primi hominis, atque Angelorum gratiam Bajus undecim propositiones enuntiavit. Sunt autem. I. in qua negant Angeli ac primi hominis adhuc integri *merita* recte vocari *gratiam*. III. qua asserit felicitatem, quam boni Angeli consecuti sunt, *mercedem*, non *gratiam* fuisse, ac mercedem pariter futuram fuisse in Adam, si in accepta justitia perseverasset. VII. in qua repetit errorem enuntiatum in prima, scilicet *merita* primi hominis fuisse *munera creationis*, nec recte vocari *gratiam*. IX. in qua fatetur eadem creationis *munera* posse dici *gratiam* ampliori sensu, & *non improbanda ratione:* quamvis revera *gratia* non sint, quoniam in sacris libris ea tantum munera *gratia* dicuntur, quæ conferuntur per Christum *male merentibus & indignis*. XXI. in qua dogmatizat *exaltationem* humanæ naturæ in consortium divinæ, id est, justitiam & sanctificationem, sive adoptionem Dei, *naturalem* dicendam esse, non autem supra naturæ ordinem, cum debita fuerit primæ conditionis integritati. XXIII. quæ præcedentem errorem confirmat, & manifestius promit, asserendo in homine primo non fuisse donum aliquod *supernaturale* & gratuitum, quod excederet conditionem naturæ; neque hominem integrum donis naturalibus conditionem suam excedentibus indiguisse, ut fide, spe, & caritate *supernaturaliter* Deum coleret. XXIV. in qua non tantum repetit errorem præcedentis articuli, verum etiam traducit tanquam vanam, absurdam, & Pelagiano errore scatentem sententiam Catholicorum, qui in primo homine admittunt *dona supernaturalia*, veram gratiam, atque exaltationem supra conditionem naturæ suæ; eamque sententiam idcirco damnat Pelagianismi, quoniam Pelagiana hæresis est, muneribus creationis tribuere veræ gratiæ proprietatem. XXVII. in qua Bajus hærens eodem in luto appellat integritatem primæ creationis *naturalem hominis conditionem*, & rursus negat fuisse *exaltationem* quamdam indebitam, atque excedentem naturæ fines. LXXV. in qua idem de immortalitate, quod de integritate, enuntiatur, nimirum ipsam immortalitatem fuisse *conditionem* ac proprietatem naturæ, non autem *beneficium* gratiæ, ac donum excedens naturalem ordinem. LIII. quæ enuntiat Deum non potuisse ab initio creare hominem, *qualis nunc nascitur*, nempe absque integritate, aliisque primæ conditionis muneribus, quibus in sensu Baji homo exspoliari ab initio non poterat, quia non erant juxta Bajum beneficia gratiæ, sed ipsa conditio, ac naturalis perfectio a natura integra inseparabilis. LXVI. quæ ob eamdem rationem, & pravæ doctrinæ cohærentiam rejicit tamquam falsam sententiam illorum Theologorum, qui docent justitiam, & integritatem primi hominis non fuisse *conditionem naturæ*, ideoque nec talem, sine qua primus homo a Deo creari non potuisset.

Propositiones Baji, quæ censentur in suo hujus definitione 1. 3. 7. 9. 21. 23. 24. 27. 53. 75. 76.

II. Ex earum propositionum complexu constat earumdem sensum esse illum, quem viri doctissimi prænotarunt. I. Bajus negavit integritatem, justitiam, immortalitatem, & cetera dona Angelis, & primo homini ab initio collata, fuisse *beneficia gratiæ*, & *dona naturæ superaddita*, ut observarunt in suis censuris Theologicæ Facultates Salmanticensis, & Complutensis. II. Asseritur integritatem illam, justitiam, immortalitatem, aliaque primæ conditionis munera fuisse *proprietates naturæ integræ*, atque ex hujus principiis, non ex gratia Creatoris derivasse, ut recte scripserunt Bellarminus de Grat. 1. hominis, & Jacobus Fontana in prop. 35. Quesnelli. III. Propter eamdem rationem Bajus affirmavit primum hominem non fuisse exornatum *gratia aliqua supernaturali*, idem de natura integra dogmatizans, quod effutiunt de natura lapsa haeretici Pelagiani: prout observarunt Bail de Benef. Crucis, Suarez Prolegom. 6. de Grat., Ripalda dispnt. 3. sect. 1. Vasquez 1. 2. disput. 195. Turrianus de erroribus Baji cap. 1. aliique permulti. IV. Ex quo Bajus existimaret creaturam rationalem adhuc integram potuisse *naturæ viribus* promereri vitam æternam, & originalem justitiam fuisse *conditionem naturæ* bene institutæ, non vero hujus *exaltationem* in consortium naturæ divinæ per dona gratiarum naturali conditioni superaddita; progressus est ad asserendum non potuisse hominem condi absque integritate & justitia, cum hæc integritas & justitia *sit ipsa conditio*, ac proprietas naturæ integræ, ideoque hominem in sensu Baji non potuisse a Deo creari absque gratia, & sanctitate, quoniam creari non potuit sine iis, quæ ad ipsam naturæ conditionem spectant, modo creandus esset hujus conditionis, hujusque naturæ: atque id etiam observarunt Estius 2. sent. dist. 25. Gonet de statu puræ naturæ art. 1. Macedus Collat. in 2. sent. collat. 8. Noris cap. 3. Vindiciar. §. 2. aliique præstantissimi viri, quorum testimonia producta fuerunt cap. 2. secundæ dissertationis.

Sensus earumdem propositionum. Theologorum, qui laudantur, testimonia occurrunt præcedenti volumine pag. 166. & sequentibus.

III. Prænuntiatos errores nos, & qui nobiscum propugnant Augustinianam doctrinam, aperte rejicimus. I. Principio enim, etsi inter gratiam necessariam Angelis, & primo homini ad perseverandum, & gratiam, quam implorant in hoc agone certantes, arbitramur magnum interesse discrimen, negamus tamen integritatem *primæ conditionis*, justitiam, immortalitatem, aliaque dona supernaturalia fuisse *creationis munera*, nec fuisse beneficia gratiarum naturalem ordinem excedentia, edocti ab Augustino lib. xii. de Civit. Dei cap. 9. Deum creasse Angelos *cum bona voluntate, & amore casto*, quo illi adhærerent, & condendo *naturam* simul largitum fuisse *gratiam*; atque de Corrept. & Grat. cap. xi. homini pariter dedisse *bonam voluntatem*, eumque fecisse *rectum*, ac præterea ei dedisse *adjutorium, sine quo non posset permanere si vellet*. Fatemur itaque in prima conditione gratiam, tam *habitualem*, quam actualem, & negamus utramque gratiam, una cum originali justitia, atque immortalitate, non fuisse dona superaddita naturæ. II. Hanc gratiam, atque hæc dona superaddita, *non improbanda* tan-

Quomodo prænotatæ propositiones doctrina Augustinianorum refutantur.

tantum *ratione*, secundum quam appellantur *gratia* natura quoque rationalis hujusque proprietates, sed recte, ac proprie *gratiam* fuisse defendimus, asserentes Angelos, ac primum hominem per solas liberi arbitrii vires non potuisse perseverare, sive, ut inquit S. Pater cap. 106. Enchiridii, *Etsi peccatum in solo libero arbitrio erat constitutum, non tamen justitiæ retinendæ sufficiebat liberum arbitrium*; & ulterius affirmantes cum eodem S. Patre de Corrept. & Grat. cap. 11. quod si angelo, vel homini, cum primum facti sunt, defuisset supernaturalis gratiæ adjutorium, *non utique sua culpa cecidissent*. III. Admittentes propterea in prima conditione *gratiam* proprie dictam, prout distinguitur a muneribus, quæ naturaliter consequuntur naturam & *creationem*, non agnoscimus in statu primæ integritatis gratiam tantummodo Pelagianam, sed veram gratiam supernaturalem, exaltationem indebitam, atque immortalitatem, quæ erant beneficia Conditoris, non autem *conditio corporis animalis*; quemadmodum lib. 6. de Genesi ad lit. cap. 20. lib. 13. de Civit. Dei cap. item 20. & lib. 4. contra Julianum cap. 14. docuit sapientissimus Augustinus. IV. Sententia utique nostra fertur creatura rationalis naturali instinctu in Deum, & donec in illo requiescat, *inquietum est cor nostrum*, ut Augustinus ait 1. Conf. cap. 7. tenemur etiam in quolibet statu Deum super omnia diligere, *quod prorsus donum Dei est*, neque sine gratia potest adimpleri: ideoque innocens imago Dei, ne absque culpa a fine, in quem naturaliter tendit, & quem ob hujus præstantiam non potest naturaliter assequi, divelleretur, ac posset implere præceptum dilectionis, cui repromissa est ejusdem finis possessio, exornanda erat supernaturalis gratiæ adjutorio. Poterat tamen condi absque originali integritate, gratiam quoque habitualem, pluraque alia supernaturalia dona complectente; quæ dona nec erant conditio naturæ, neque naturæ proprietas, sed erant beneficia indebita, ac totius naturalis constitutionis ordinem excedebant. Hæc autem omnia directe contraria præmissis Baji propositionibus traduntur a nobis lib. x. & xii. Theologicarum Disciplinarum, sive tom. 2. pag. 277. 484. 491. 556. &c.

§. II.

Baji errores, qui comprehenduntur in propositionibus de libero arbitrio lapsorum hominum enuntiatis.

Vide propositiones in fine 25. 29. 30. 34. 37. 36. 22. 62. 38. 25. 26. 35. 30.

I. UT Bajus naturam *integram* nimis extulit, ita nimis depressit naturam *lapsam*, a cujus libero arbitrio omnia prorsus boni principia evulsa esse autumavit, tredecim propositionibus ab Apostolica Sede proscriptis inferens pravam, erroneamque doctrinam. Propositiones autem illæ sunt, quæ sequuntur. XXVIII. in qua ait liberum arbitrium *absque gratia* Reparatoris, suisque viribus relictum nihil posse agere, quod non sit peccato inquinatum, & noxium. XXXIX. XXXVIII. quibus audet Pelagianam hæresim illis adscribere, qui agnoscunt *bonum aliquod naturale*, *quod peccatum non sit*, & cupiditatis labe corruptum, si in solis *naturæ viribus* oriatur. LXXII. hæresim itidem Pelagianam attribuens Theologis admittentibus absque gratia Christi *usum aliquem bonum liberi arbitrii*. XXII. quæ inter Pelagianos rursus detrudit Orthodoxos Scriptores, qui docent absque gratia fidei Gentes *naturalem legem* servare, & qui de Gentibus a fide alienis verba Apostoli ad Rom. 2. 14. interpretantur. XXX. XXXIV. & XXXVI. quibus Bajus pariter damnat, tribuitque inani philosophiæ, innixæ hominum præsumptioni, & afficienti injuria passionem Christi, *amorem naturalem* immunem a culpa, atque *ex viribus naturæ* exortum; appellatque fures, latrones, & Christi inimicos, quicunque putant sine gratiæ ipsius adjutorio posse agi aliquid boni, aut tentationem aliquam superari. XXXVIII. quæ dividit omnem amorem creaturæ rationalis *in vitiosam cupiditatem*, *& in caritatem laudabilem* a Spiritu Sancto diffusam, adeo, ut amor, qui non sit laudabilis illa caritas, censeri debeat cupiditas vitiosa, ac prohibita, scilicet amor peccato obnoxius, & in se malus. XXV. & XXVI. propositiones, quæ a plerisque solent in unam conjungi, inter peccata, & vitiosæ cupiditatis effectus connumerant quælibet *infidelium opera*, necnon *virtutes Gentilium* philosophorum, fide, & caritate per Spiritum Sanctum diffusa carentium. XXXV. inter peccata recenset *quidquid agit peccator* destitutus caritate illa, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur, & quidquid agit *servus peccati*, is nempe, in quo vitiosa cupiditas dominatur, & regnat. XL. propositio enuntiat peccatorem servire *dominanti cupiditati* in omnibus suis actibus, ideoque in singulis peccare, antequam per caritatem a Spiritu Sancto diffusam justificetur, & a regno cupiditatis ad regnum dominantis caritatis pertranseat.

Sensus enunciationum propositionum Vid. de Theolog. Disciplin. tom. 1. pag. 270. & seq.

II. Præmissis enuntiationibus Bajus enormiter a veritate, a fide, atque a debita erga Catholicorum sententias moderatione exorbitavit. I. Affirmavit liberum lapsorum hominum arbitrium non extenuatum & inclinatum duntaxat, sed etiam adeo oppressum, & a cupiditate gravatum esse, ut nisi gratia Salvatoris liberetur a vitiosa cupiditate, quod fit per caritatem prædominantem, in peccatum necessitate trahatur, atque nonnisi ad peccandum valeat; quousque caret superno lumine fidei, & nondum gratia per Christum, & Spiritus Sancti munere justificetur. Ita de erroribus Baji pronuntiarunt præstantissimi Theologorum, Vasquesius, Turrianus, Suarez, Estius, Macedus, Norisius, centum Galliarum Episcopi, aliique præcitati initio primæ ac tertiæ Vindiciarum illarum dissertationis. II. Quoniam in infidelibus, & peccatoribus, in quibus juxta Bajanum systema nondum laudabilis caritas exerceat imperium, existimavit Novator nullum prorsus adinveniri opus, quod ex venefico vitiosæ cupiditatis fonte non oriatur; idcirco asseruit quidquid infideles, aut impii operantur, intrinsecus inquinari a noxia cupiditate: atque id non tantum laudati Theologi prænotarunt, sed etiam censor noster Anonymus pag. 37. *Bajanismi Redivi.* affirmans in sensu Baji omnia, quæ ex caritate non fiunt, oriri ex cupiditate vitiosa, eaque labefieri & corrumpi. III. Omnia prorsus, quæ ex caritate non fiunt, ex noxio, cunctaque inficiente principio Bajus derivans, nil in sua productione bonum agnovit ex solius naturæ facultate proveniens, amorem quoque naturalem, quo parentes, necessarios, & amicos diligimus, omniaque vitæ hujus officia inter damnabiles turpesque cupiditatis fœtus detrudens; quod præcedentium errorum, ut observarunt prælaudati Theologi, apertum est consectarium. IV. Severo quoque judicio, impudentique censura, auctoribus naturalem amorem, atque opera plura peracta absque gratiæ adjutorio probantibus in suo genere, & a peccati labe, atque a vitio cupiditatis omnino secernentibus, studium in philosophiam Christianæ humilitati adversantem, & Pelagianæ hæreseos tumorem objecit inique, temere & audacter, Vasquio, Macedo, Norisio id asserentibus; quod etiam ex 22. 29. 30. 37. & 62. enuntiationibus Bajanis compertum satis est, ac perspicuum.

Quomodo de Augustiniani sentiunt liberi arbitrii conditione.

III. Nos vero negamus liberum arbitrium, etsi careat prævenientis gratiæ adjutorio, in omnibus actibus suis inquinari; ac inter bona naturæ connumeramus, præter indeliberatum beatitudinis amorem, quem rationalis creatura in tot tantisque miseriis nunquam potuit amittere, deliberatos quoque actus, *quos secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus*, ut lib. de Spiritu & lit. cap. 27. docet Augustinus: quamquam impiorum, & infidelium opera vix laudem promereantur, si discutiatur quo fine fiant; ac sententia quidem nostra, nisi fiant propter Deum, atque in hunc dirigantur auxiliante gratia, sine qua nemo bene utitur creaturis, sint quidem bona secundum substantiam, officiumque, neque erumpant a cupiditate, qua labefiant: at non sint bona spectatis omnibus circumstantiis, & ratione ultimi finis. II. Absque caritate autem prædominante, & absque gratia, qua impius justificatur, plura bona opera, etiam ad justificationem disponentia, fieri a libero arbitrio profitemur cum Augustino, qui de Prædest. SS. cap. 7. commendat eleemosynas Centurionis, *antequam in Christum crederet*, de Sp. & lit. cap. 28. asserit sine aliquibus operibus bonis difficillime vitam cujuslibet *pessimi hominis inveniri*; ac sæpenumero laudat fidem, timorem, spem, aliosque actus, quibus ad justificationem adulti disponuntur: ideoque execramur, tanquam perniciosissimam hæresim, opinionem Bajanistarum, eique affinem Lutheranorum, dogmatizantium ante fidem perfectam, & ante caritatem in corde justorum prædominantem, oriri actiones omnes a noxia cupiditate, ac inter sordes & inquinamenta esse rejiciendas. III. Sunt utique juxta Augustinum contra Pelagianos disputantem virtutes a vitiis *non officiis*, *sed finibus discernendæ*, & quidquid non fit propter Deum, cui veræ virtutes deserviunt, caret rectitudine finis; ac proinde negamus esse *veras virtutes*, quæ serviunt aut carnalibus delectationibus, aut quibusdam commodis & emolumentis temporalibus: ulterius probare non possumus virtutes illas steriles, quæ nulli deserviunt, arbitrantes jocari, vel delirare qui *sterilium fructus arborum laudant*, ut adversus Julianum scribit lib. iv. cap. 3. sanctissimus ac sapientissimus Institutor. Verum non adeo decipimur, ut quæ ex naturali principio, & humanæ consuetudinis, honestatisque præceptionibus oriuntur, atque in sui productione innoxia sunt, producta ex vitiosa cupiditate, ac in-

tran-

trinsecus corrupta esse dicamus. IV. Opiniones autem Scholarum, quamquam imperiti quidam nos conviciis proscindant, in sua probabilitate relinquimus, & juxta Apostoli monitum sinimus unumquemque *in suo sensu abundare*, scripta nostra subjicientes judicio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, hujus Constitutionibus obtemperantes, & magnopere exacrantes temeritatem Baji, aliorumque Novantium. Hanc esse veram, sibique constantem nostram, omniumque Augustinensium sententiam demonstrant prima ac tertia hujus Apologetici dissertatio; & quidquid modo innuimus, extremisque labiis attingimus, prolixius, & accuratius explicavimus lib. 16. & 23. de Theolog. Discip. idest tom. 3. pag. 354. 382. 398. 421. tom. 4. pag. 489. &c.

§. III.

Propositiones Bajanæ pertinentes ad libertatem, legisque transgressionem.

Prop. 39. 41. 52. 63. 64. 65. 48. 49. 71. 72. I. NEque in extenuandis tantum liberi arbitrii viribus Bajus procul recessit a veritate, sed in percipienda quoque ac delineanda libertatis essentia turpiter lapsus est, hæresim, quæ postea Janseniana dicta est, præformans, ut constat ex subjectis decem articulis. XXXIX. expresse libertatem indifferentiæ subvertens ait libere fieri *quidquid fit voluntarie*, idest, sponte, lubentique animo, non autem invito, contranitenti, & coacto; tametsi fiat antecedenti necessitate, & sine potestate ad oppositum. XLI. statuit hac duntaxat ratione *libertatis naturam* esse explicandam; eos autem, qui exigunt ad veram propriamque libertatem, ut *a necessitate* immunis sit, asserere libertatis modum, qui non reperitur in Scripturis, in quibus tantummodo occurrit nomen libertatis a peccato. LII. affirmat peccari in iis, quæ vitari non possunt, ac proinde Deum præcipere homini aliquid impossibile, assertumque illud, *Deus impossibilia non jubet*, esse definitivam sententiam Pelagii. LXIII. LXIV. & LXV. repetit prænuntiatos errores, solam scilicet violentiam & coactionem adversari naturæ libertatis humanæ, & hominem peccare, *etiam damnabiliter*, in iis, quæ facit adactus necessitate, & evitare non potest; unde peccatis adnumerat *infidelitatem negativam*, idest eorum, quibus prædicatum non est evangelium, & nondum possunt excutere errorem, ac fidem, quam prorsus ignorant, amplecti. XLVIII. XLIX. LXXI. & LXXII. appellat *peccatum*, *transgressionem* atque *inobedientiam legis*, & noxium opus prohibitum præcepto, *Non concupisces*, motum quemlibet indeliberatum concupiscentiæ, quamvis illi homo non assentiatur, immo & illum patiatur invitus; etsi dicat hanc transgressionem præcepti sitam in pravis concupiscentiæ motibus homine invito exsurgentibus in peccatum non deputari: immo ipsam concupiscentiam permanentem in renatis, qui in peccatum mortale labuntur, censet esse verum peccatum, ejusdemque generis esse pravos illos habitus, qui repetitis ac voluntatis transgressionibus contrahuntur.

Sensus in his propositionibus damnatus. II. Arbitror satis apertum esse, quid Bajus absurdis hisce assertionibus significaverit. I. Evidentissime, & absque ulla verborum ambiguitate docuit liberum hominis lapsi arbitrium consistere cum necessitate operandi, atque ad merendum, & ad libere transgrediendum quodcunque præceptum sufficere si homo velit, agatque lubenter ac sponte, nec patiatur violentiam & coactionem, ut advertit pagina 39. *auctor Bajanismi Redivivi*, atque longe antea Ripalda disput. 2. num. 13. Bail, ac Tarrianus in 39. articulum, aliique omnes, sive de Baji, sive de Jansenii erroribus pertractantes. II. Quod hæretici hujus asserti consectarium est, affirmavit Bajus peccare hominem lapsum, tametsi non possit a peccato abstinere, ideoque inevitabili necessitate reprobos trahi ad interitum ac perditionem, a Manichæis, Prædestinatianis, ceterisque libertatis eversoribus parum, aut nihil distans. III. Prava quælibet desideria, & inseminatæ concupiscentiæ motus, in quibus velle quoddam adinvenitur, licet deliberationem optionemque præveniens, accensuit iis peccatorum generibus, quibus impii evadunt iniquiores, atque divina præcepta trasgrediuntur, prout observarunt Suaresius, Lensæus, Macedus, Norisius, aliique dissertatione 1. cap. 5. §. 7. num. 3. a nobis producti. IV. Concupiscentiam, & pravam ad malum inclinationem, quæ post peccatum remanet in renatis, omnesque vitiorum habitus ex pluribus malis actibus acquisitos esse peccata proprie dicta putavit, ita ut non solum ad malum alliciant, sed etiam sint prævaricationes & scelera, etsi non ducant ad actum elicitum libero voluntatis consensu: atque post Ludovicum Bail ad propositionem 73. pag. 295. & Joannem Lensæum in Expositione doctrinæ contrariæ damnatis articulis cap. 12. pag. 177. id quoque fatetur insimulator pag. 40. num. 5. *Bajanismi revivescentis*.

Augustiniana Theologorum doctrina. III. Procul a prænuntiatis erroribus recedit Augustiniana sententia. I. Hæc enim periisse quidem per peccatum censet *libertatem*, *quæ in paradiso fuit*, *habendi plenam cum immortalitate justitiam*, ideoque nunc potentiore gratia adjuvandam esse infirmitatem humani arbitrii: *Quis autem nostrum*, ut loquamur ore magni Protoparentis refutantis duas Epistolas Pelagianorum, *dicat quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* Nec illud esse *liberum* arbitramur, quod est duntaxat voluntarium atque spontaneum: sed ad hoc, ut opus revere sit liberum, requirimus voluntatem illam, quæ *huc & huc ferri*, *hinc atque hinc referri potest*, seu in cujus potestate est *cohibere motum*, & cui ab opere *liberum est abstinere*; quemadmodum in 3. de lib. arbitr. cap. 2. de peccat. merit. lib. 2. cap. 18. & lib. 1. Oper. imperf. num. 47. ait Augustinus, vel, ut inquiunt Theologi e Schola, *libertatem indifferentiæ*. II. Eamdem libertatem a *simplici necessitate* immunem necessariam esse ad peccandum constantissime asserimus; haud enim ignoramus peccatum ab eodem Augustino definiri *voluntatem retinendi*, *aut consequendi quod justitia vetat*, *& unde liberum est abstinere*: quam definitionem traditam adversus Manichæos S. Pater disputans adversus Pelagianos non alia exceptione limitavit, nisi asserendo in ea non comprehendi originale peccatum, quod contrahitur *propagatione* naturæ, necnon concupiscentiam, quæ ampliori significatione *peccatum* dicit, quatenus *ex peccato est*, *& ad peccatum inclinat*. III. Ipsam itaque concupiscentiam, ejusque motus *peccatum* hoc tantum sensu cum Apostolo, Tridentinis Patribus, eodemque Augustino appellantes, firmiter credimus ac profitemur, prava desideria *nonnisi consentientibus nocere*, & moveri quidem nolentibus nobis nonnullos affectus, sed nullum effectum relaxari, *si voluntatis non adhibeatur assensus*, ut fides docet Catholica, atque in Psalmum 118. Enarrat. 3. de peccato originali cap. 40. aliisque in locis tradidit ipsemet Augustinus, Latinorum Patrum, totiusque Ecclesiæ lumen fulgidissimum. IV. Hujus concupiscentiæ *reatum* expiari Sacramento regenerationis, ac *soluto reatu*, *quo vinctos detinebat*, concupiscentiam illam *manere ad agonem*, ex libris ejusdem Doctoris didicimus, præsertim ex 1. de nupt. & concupisc. cap. 23. ex 2. de peccat. merit. cap. 4. atque ex lib. 6. contra Julian. cap. 18. Quare etsi concupiscentia bellatrix, aliique vitiosi habitus contracti peccandi consuetudine augeant infirmitatem animique languorem, & reddant homines proniores in lapsum, *peccata* nihilominus, seu *transgressiones legis* dici nequeunt; quidquid commentus sit Bajus. Atque hæc rursus Augustinianæ doctrinæ capita commonstrant nostrum a Bajanistis discrimen: quod evidentius patebit legenti dissertationes nostras de Concupiscentia, de Peccato originali, & de libero arbitrio, in libris 12. 13. & 16. *Theologicarum disciplinarum*, idest tom. 2. pag. 535. ac tom. 3. pag. 44. 270. 277. 294. 297. &c.

§. IV.

Michaelis Baji errores circa merita Operum.

Prop. 2. 4. 5. 6. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19. I. AD merita operum bonorum nullam *gratiam habitualem*, qua justi in Dei filios adoptantur, Bajus necessariam existimavit, sed *naturali lege* illis operibus vitam æternam deberi commentus est in duodecim proxime subjiciendis propositionibus. II. universim pronuntiat, opus bonum *ex natura sua* esse meritorium vitæ æternæ, quemadmodum opus malum *ex natura sua* promeretur æternam mortem. IV. disserens de meritis hominis adhuc integri, & angelorum, inquit beatitudinem fuisse eis repromissam intuitu bonorum operum, quæ non ex acceptatione, & largitate Dei, sed *ex lege naturæ*, ejusque *constitutione* ad eam consequendam sat erant. V. eamdem doctrinam cudens ait promissionem factam Angelis ac primo homini nil aliud fuisse, quam *naturalis justitiæ* præscriptum, ita ut vita æterna fuerit illis repromissa spectatis in se operibus, & sine alio respectu. VI. repetit primum hominem, si in obedientia perseverasset, consecuturum fuisse perennem beatitudinem atque immortalitatem *solius legis naturalis constitutione*. VIII. excludit a redemptis per gratiam Christi *omne meritum*, etiam in iis, qui per gratiam sanctificantem constituti sunt Dei filii adoptivi, & hæredes, omniaque gratis post lapsum Adæ conferri putat *hominibus prorsus indignis*. XI. cohærenter docet justos consequi æternam felicitatem, non per gratiam, qua Dei filii constituantur, immo nec per meritum passionis Christi, *sed ex vi ordinationis naturalis*, atque primæ institutionis humani generis, qua

per legem naturæ statutum fuit, ut recto Dei judicio æterna vita redderetur obedientiæ mandatorum. XII. & XIII. negat propterea opera bona non esse meritoria regni cælestis, si fiant citra gratiam adoptionis; negatque ab ipsa gratia adoptionis, quæ diffunditur in cordibus justorum per Spiritum Sanctum inhabitantem, non autem *ex naturali tantum lege*, & ex quo opera *legi conformia* sint, proficisci rationem meriti, acri censura, & nota Pelagiani erroris sugillans sententiam oppositum. XIV. & XV. rursus metitur quantitatem mercedis ex sola operum conditione, nullo habito gratiæ sanctificantis respectu, iterum docens rationem meriti non esse repetendam ex quo bene operantes habeant gratiam, & Spiritum Sanctum inhabitantem; & justos in die judicii illam tantum mercedem consecuturos, quæ ipsis operibus in se consideratis debetur, nil prorsus ad ampliorem mercedem conferente gratia adoptionis. XVII. extollit rursus merita operum, eosque damnare audet, qui requirunt ad meritum, ut homo *per gratiam sanctificantem* adoptetur in Dei filium, & sublimetur ad participationem divinæ naturæ. XIX. ita Bajus quantitatem meritorum cum natura operum comparavit, ut videatur insinuasse meritis Christi Domini majorem valorem nequaquam accessisse ex summa atque infinita *dignitate personæ*.

Sensus damnatus eorumdem propositionum.

II. In præmissis Baji propositionibus gravissimi quidam Theologi censent reprobari sensum auctoris, quoniam tribuit rationem meriti bonis operibus ex naturali constitutione, seclusa promissione divina. Ita censet Card. Bellarminus lib. 5. de Justificat. cap. 14. Licet vero Scholasticorum nonnulli ad meritum promissionem Dei, tamquam *essentialem* rationem, non requirant; illam tamen major Theologorum pars exigit, saltem ut conditionem aliquam ad meritum necessariam. II. Quidquid sit de promissione Dei; omnes, qui de Bajanis egerunt articulis, affirmant denegari in his necessitatem gratiæ sanctificantis ad meritum *de condigno*; ut perspicue demonstrant iidem articuli, atque expresse docent Vasquesius t. 2. disput. 214. cap. ultimo, Turrianus de erroribus Baji cap. 2. Ludovicus Bail de Beneficio Crucis pagina 76. & 84. & ne singulos commemorem, Lovanienses in sua Expositione cap. 13. pag. 178. rerum *Bajanarum*. III. Ut sapienter in eadem expositione animadvertitur; noluit Bajus gratiam sanctificantem, quæ reddit hominem Deo conjunctum, eumque exornat participatione divinæ naturæ, afficere ac perficere bona opera, eaque reddere digna æternæ retributionis: quare Theologis ad meritum requirentibus gratiam, & adoptionem Dei, objecit Pelagianum errorem; quia Pelagius, etiamsi tollens originale peccatum promitteret æternam vitam naturali parvulorum innocentiæ, absque regenerationis lavacro; illud tamen necessarium esse docebat, ut per baptismum ad regni cælestis jus, & possessionem adoptarentur. IV. Adversus certissimam firmissimamque Catholicorum omnium sententiam affirmans Bajus merita Christi non traxisse ampliorem valorem *ex dignitate personæ*, ne fateretur opera justorum per gratiam adoptionis reddi digniora, quemadmodum opera Christi maximum habuere pretium, propterea quod fuerint opera filii Dei naturalis; aperte derogavit merito redemptionis, & satisfactionis Christi, summopere æstimandæ, quoniam exhibita fuit a Deo homine.

Sententia nostra prædictis erroribus contraria.

III. Distat toto, ut ajunt, cælo a prænuntiatis Baji erroribus Augustiniana sententia. I. Enimvero defendimus bonis operibus reddendam esse æternæ vitæ mercedem, non ex naturali lege, atque spectata ipsorum operum conditione, sed ex liberali promissione supremi Domini, qui tantum ex conventione ac promisso potest fieri debitor creaturarum suarum, *non aliquid a nobis accipiendo, sed aliquid quod ei placuit promittendo*; prout in Psalmum 109. & Sermone 158. alias 16. de verbis Apostoli docuit Sapientissimus Augustinus. II. Inter alias meriti, quod Schola appellat *de condigno*, libro 19. cap. 6. a nobis traditas conditiones, hanc præsertim adversus Bajum necessariam esse putamus, ut bonum opus proficiscatur *a caritate habituali*, quæ in sententia nostra, aliorumque plurimorum non distinguitur a gratia sanctificante, & juxta Theologos universos nequit ab eadem gratia sejungi. Quamobrem cum Augustino epist. 94. ad Sixtum, de sp. & lit. cap. 14. lib. 4. contra Jul. cap. 3. scripsimus & docuimus *remissionem peccatorum esse gratiam, quæ nullis præcedentibus meritis datur: Deum coronare in misericordia & miserationibus, quia ejus miseratione bona opera operamur: coronam operibus bonis dari: per legem adduci hominem ad fidem, per fidem impetrare spiritum largiorem, per spiritum diffundi caritatem, per caritatem impleri legem*; atque ita bene operantibus usque in finem reddi tamquam mercedem vitam æternam bonis ipsorum meritis, quæ *ad caritatem*, & ad gratiam sanctificantem potissimum referenda esse docet quoque S. Thomas 1. 2. q. 114. art. 4. cui Orthodoxi omnes subscribunt. III. Illam vero caritatem, quæ ut definiunt sess. 6. cap. 7. Tridentini Patres, *diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhæret*, non tantum necessariam arbitramur, ut filii Dei nominemur & simus, verum etiam ut signemur *Spiritu promissionis Sancto*, ut habeamus *pignus hæreditatis*, atque ut fiat in nobis *fons aquæ vivæ salientis in vitam æternam*, firmissime credentes fore hæredes regni, qui per gratiam adoptionis sunt filii Dei, & perseverant usque in finem; regnum vero nunquam consecuturos, qui per gratiam sanctificantem non adoptantur in filios, nec habent arrham & pignus hæreditatis: atque id etiam cum Augustino scripsimus ac demonstravimus in c. 6. & 7. capite libri XIX. quem hoc titulo insignivimus, *De justificatione, bonorumque operum meritis*. IV. Redemptionis quoque pretium, & meritorum Christi valorem repeti oportere ex incarnati Verbi persona, ex cujus dignitate factum est, ut Deo exhibita fuerit condigna & ad omnes juris apices satisfactio, ostendimus libro vicesimo octavo asserentes cum Augustino in Psalmum 129. & serm. 27. alias 71. de diversis, *illum potuisse nos redimere, qui se non potuit vendere*, atque ad humani generis reparationem, ut decebat Dei justitiam ac majestatem, necessum fuisse *creari creatorem, servire dominatorem, vendi redemptorem, humiliari exaltatorem, occidi suscitatorem*. Asserta hæc nostra tom. 3. Theol. discipl. pag. 472. 517. 518. 521. 529. ac tom. 5. pag. 419. & 426. nostram a Bajo dissensionem facile obtrectatoribus patefacient.

§. V.

Recensentur errores Baji circa justificationem.

Baji propositiones 16. 46. 18. 41. 42. 44. 58. 59. 60. 61. 31. 90. 32. 65. 66.

I. PRoxime consequuntur errores Baji ad justificationem spectantes: neque enim negavit tantummodo necessitatem gratiæ Spiritus Sancti inhabitantis, ut homo promereatur *de condigno* vitam æternam; verum etiam singulis operibus bonis, patratis quoque ante remissionem peccatorum cum sola gratia actuali, eamdem vim ac perfectionem adtribuit, ac si facta essent cum gratia adoptionis ac sanctitatis, nullum bonum opus admittens, quod non justificet, habeatque meritum æternæ vitæ: prout erui potest ex quindecim hujus dogmatistæ propositionibus. XVI. effutiit Bajus nullam inveniri *veram legis obedientiam absque caritate*, quæ utique per Spiritum Sanctum diffusa sit, atque operantem justificet: quod expressius asseruit propositione LXVI. in qua constituit justificationem impii *in sola legis obedientia*, negatque hominem justificari *per occultam communicationem, & inspirationem gratiæ*, per quam justificatus legem adimpleat, æternamque vitam promereatur. XVIII. affirmat idcirco opera catechumenorum, facta priusquam adoptentur in Dei filios, obtineantque peccatorum remissionem, esse vera opera, quæ justificant, & promerentur vitam æternam; quam tamen iidem catechumeni non consequuntur, nisi per Sacramentum regenerationis *præcedentium delictorum impedimenta tollantur*. XLII. XLIII. & XLIV. insistens Bajus iisdem vestigiis repetit impium *formaliter* justificari per *obedientiam mandatorum*, non vero per gratiam animæ infusam, per quam homo adoptetur in filium Dei, ac *divinæ naturæ consors* efficiatur; ac rursus dogmatizat in catechumenis ac pœnitentibus, dum credunt, & pœnitentiam agunt, veram reperiri *justificationem*, omnibus bonis operibus conjunctam, etiamsi nondum obtinuerint *remissionem peccatorum*: eademque ratione asserit fideles semper *justificari*, dum mandatis obtemperant, puta dum obediunt parentibus, dum reddunt depositum, dum ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinent, propterea quod in sensu Baji obedientia legis a vera justitia minime separatur. LVIII. & LIX. commentitiam explodendamque censet distinctionem bonorum operum, quorum aliqua recta sint *quoad substantiam, & ex omnibus circumstantiis*, nec tamen sint meritoria regni æterni, aliqua vero possint operantem perducere ad vitam æternam, eo quod fiant a vivo Christi membro per spiritum caritatis: quibus aperte indicat nil esse undique bonum, quod non sit meritorium regni cælestis, nec præstet munera caritatis, & gratiæ sanctificantis, qua vivificamur in Christo. LX. & LXI. explodit similiter tamquam *commentitiam*, & Scripturis minime congruentem, distinctionem *duplicis justitiæ*, & *duplicis vivificationis*, quarum una fit ex Spiritu Sancto movente, & excitante cor hominis ad pœnitentiam, altera fiat per Spiritum Sanctum inhabitantem, ideoque censet impium, dum auxiliante gratia ad pœnitentiam excitatur, justificari, & effici vivum in Christo palmitem, eo prorsus modo, quo in sen-

tenti[a]

tentia Catholicorum vivificatur per gratiam Spiritus Sancti cor inhabitantis, & in eo justificationem, & caritatem diffundentis. XXXI. XXXII. XXXIII., & LXVII. admittit in pœnitentibus & in catechumenis ante remissionem peccatorum, quam per Sacramentum recipiunt, *charitatem perfectam*, *& sinceram*, quæ est ex corde puro & conscientia bona, quæ est *plenitudo legis*, & qua juste, recte, & sancte vivunt: quod effutire coactus est, ex quo in iisdam catechumenis ac pœnitentibus admiserit vivificationem, & justificationem, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem, comparatam bono quocumque actu, quo ad suscipiendum Sacramentum disponuntur, ac præparantur. XLIII. & LV. eadem omnino repetens veram adstruit *justificationem* in pœnitentibus ante Sacramentum absolutionis, & in catechumenis ante baptismum, affirmans peccatorem a solo Deo *justificari*, *& resuscitari*, dum ei pœnitentiam suggerit atque inspirat. Quia vero pœnitens nondum solutus est ministerio Sacerdotum, & catechumenus nondum regeneratus baptismate, ait Bajus justificationem illam, etsi veram, & indistinctam ab ea, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem, separatam tamen esse a remissione peccatorum.

Sensus præcedentium propositionum. II. Revocantur enuntiationes præcedentes ad quatuor sequentia capita. I. Bajus putans hominem justificari, dum mandatis obtemperat, & quando per varios actus fidei, spei, timoris, & contritionis ad justificationem disponitur, negat justitiam inhærentem *& gratiam infusam*, eamdem habens rationem operum, quæ fiunt per Spiritum Sanctum moventem, & illorum, quæ fiunt per Spiritum Sanctum inhabitantem. Ita de Bajo sentiunt Ludovicus Bail pag. 184. Lovanienses in sua Expositione cap. 10. inter *Bajana* pagina 174. Turrianus cap. 2. §. 3. pag. 610. aliique passim, quibus subscribit Anonymus affirmans pag. 25. Bajan. Redivivi, hominem in sensu Baji justificari *absque gratia infusa*, sive, ut inquit pag. 27. *quando incipit obtemperare mandatis*. II. Ante justificationem, & vivificationem, quam Theologi tribuunt caritati in cordibus justorum diffusæ, non admittit Bajus *inchoationes* justitiæ, sive opera, quæ ad veram justificationem disponant, & ab ea segregentur: quas tamen inchoationes admittendas esse docet Catholica fides; ut adversus Bajum tradunt Lovanienses citato cap. 10. pagina 175. Bail de Benef. Crucis pag. 182. omnesque Theologi, qui de Bajanis articulis pertractarunt. III. Ex quo autem in sensu Baji omne opus bonum justificet, ideoque omnis gratia præveniens bona opera sit gratia sanctificans, nullum in Bajanismo datur opus bonum, quod non sit meritorium vitæ æternæ; ita ut hanc revera promereantur quocunque actu, quo ad gratiam disponuntur, pœnitentes & catechumeni; quemadmodum docent omnes Theologi laudati dissert. 1. cap. 1. Vasquez, Suarez, Ripalda, Turrianus, Estius, Macedo, Norisius, & centum Episcopi Galliarum: quorum omnium concordissima sententia est, Bajum statuisse cujuslibet boni operis principium caritatem diffusam per Spiritum Sanctum, sive gratiam sanctificantem. IV. Quoniam vero catechumeni, & pœnitentes, antequam Sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ suscipiant, ut plurimum sunt adhuc obnoxii peccato (tametsi aliquando per contritionem *caritate perfectam* justificentur ante susceptionem Sacramenti) Bajus in illis veram justificationem agnoscens, portentosa, sed necessaria illatione segregavit ipsam justificationem a remissione peccatorum, affirmans eosdem catechumenos & pœnitentes esse simul justificatos, & nondum solutos a reatu peccati; ut observarunt memorati Theologi, a quibus non dissentitur noster Anonymus pag. 26. & 27. *Bajanismi Redivivi*.

Errantiis errores ab Augustinianis Theologis refelluntur. III. In his quoque capitibus Augustinenses Theologi distant immenso intervallo a Bajanis. I. Nam asserimus pœnitentes, & catechumenos variis fidei, timoris, spei, amorisque initialis actibus disponi ad obtinendam in Sacramento justificationem, minime vero iisdem actibus justificari; quandoquidem justitia non consistit, ut inquit Schola, *formaliter* in obedientia mandatorum, & in quolibet bono actu, sed in justitia inhærente, atque in caritate per Spiritum Sanctum diffusa, sive *in occulta communicatione*, *& inspiratione gratiæ spiritalis*, *qua quisquis hæret Domino*, *unus spiritus est*, ut lib. 1. de peccat. meritis cap. 10. ait Augustinus; cujus verba prodiximus lib. 19. cap. 2. demonstrantes impios justificari per gratiam inhærentem, seu per caritatem *habitualem*. II. Itaque eodem libro cap. 4. necnon lib. 34. cap. 6. demonstravimus actus prædictos catechumenorum & pœnitentium esse utique dispositiones ad gratiam, ut definit Sacrosancta Synodus Tridentina, atque ut q. 2. ad Simplic. loquitur sanctus Pater, inchoationes quasdam justificationis & vitæ *conceptionibus similes*: at negamus appellandos esse veram propriamque *justificationem*, hominesque ad illos actus excitatos per Spiritum Sanctum moventem, sancte recteque vivere, nec indigere præstantiori illa gratia, quæ per Spiritum Sanctum inhabitantem diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur; atque cum eodem Augustino Tract. 13. & 96. in Joannem firmissime profitemur, catechumenos priusquam Sacramento regenerationis abluantur, nondum illuminatos esse, nondum justos, sed portare adhuc *sarcinam iniquitatis suæ*. III. Quum vero ad merita necessaria sit *caritas habitualis*, & vera justificatio, prout diximus §. 4. præcedenti; nullum meritum *de condigno* inesse arbitramur operibus illis, quibus adulti ad justificationem disponuntur, ac nondum justificantur; quod fusius explicavimus lib. 19. cap. 6. & 7. ubi ea quoque Augustini verba prodiximus ex Epistola ad Sixtum. *Quid enim habere boni meriti possunt peccatores?* IV. Tantum abest, ut cum Bajo arbitremur posse *justificationem* consistere simul cum *remissione peccatorum*, ut nec etiam subscribendum esse putemus quibusdam e Schola Theologis, qui sentiunt posse, spectata absoluta Dei potentia, gratiam sanctificantem simul consistere cum peccato mortali, ea ducti ratione, quod in peccato præter reatum pœnæ sit etiam maculæ turpitudo, quam Bajus, ut paullo infra videbimus, denegavit; atque percipere non possumus quomodo simul existant forma & privatio, vita & mors, lux & tenebræ: de qua re legenda quæ scripsimus capite 3. præcitati libri 21. Qui ergo lucubratiunculas nostras in locis nuper commemoratis, idest Volum. 3. Theol. discipl. pag. 392. 416. 479. 488. 491. 516. 520. necnon Volum. 7. pag. 581. & 584. aliquantulum expendere non dedignabitur, optime percipiet non potuisse a nobis expressius refelli & damnari dogmata omnia Baji, quæ hactenus recensuimus.

§. VI.

Asserta Baji de peccatis, jure a Romanis Pontificibus proscripta.

Quemadmodum Bajus cuilibet bono operi vim tribuit justificandi, ita cuicunque operi malo attribuit æternæ pœnæ reatum, atque de malis ac de bonis meritis tradens erroneam pravamque doctrinam, quæ octo proximis articulis comprehenditur. XX. propositio Baji enuntiat omne peccatum promereri *pœnam æternam*, ac nullum esse peccatum *ex natura sua veniale*. LXXIII. exprimit, veraciter non impleri præceptum caritatis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, quamdiu in diligente est aliquid concupiscentiæ carnalis, ideoque in hac vita nunquam servari primum mandatum decalogi. XLVI. inquit ad rationem peccati non pertinere *ut sit voluntarium*, ideoque peccatum originale habere veram rationem peccati absque ullo respectu *ad voluntatem Adami*, a qua originem habuit. XLVII. affirmat peccatum originis esse in parvulis voluntarium *voluntate habituali*, & in eis *habitualiter* dominari, quia non gerunt contrarium voluntatis arbitrium: atque ex illa *habituali* voluntate, quæ dominatur in parvulis, infert eos absque baptismo, & ante usum rationis decedentes, actualiter Deum odio habere, Deum blasphemare, & Dei legi adversari. LI. & LII. asserunt omne scelus esse *ejusdem conditionis*, & suum auctorem, ejusque posteros posse eo modo inficere, quo infecit *prima transgressio*: ex vi autem transgressionis tantum meriturum malorum contrahi a generante qui nascuntur cum minoribus vitiis, quam qui cum majoribus. LXIX. ait omnes justorum afflictiones esse *ultiones peccatorum* ipsorum; ideoque quidquid Job, ac Martyres passi sunt, propter peccata, quæ contraxerunt, fuisse perpessos. LXX. Deiparæ quoque afflictiones peccati ipsius, *vel originalis*, *vel actualis*, ultiones fuisse autumat; eamque propter peccatum contractum ex Adam, a quo neminem præter Christum eximit, mortuam esse pronuntiat. *Baji propositiones 20. 73. 46. 47. 51. 52. 69. 70.*

II. Quid in præmissis propositionibus sensus erronei meritoque reprobati comprehendatur, satis perspicuum est. I. Primo Bajus negat dari peccatum veniale, & peccatis omnibus reatum æternæ damnationis adscribit. Jure hac in re Bajum reprehendunt Lovanienses in sua Expositione cap. 8. Bellarminus lib. 1. de amiss. Gratiæ cap. 10. Gregorius de Valentia 1. 2. disp. 6. quæst. 18. puncto 1. Turrianus in Tractatu de erroribus Baji cap. 3. §. 1. Ipsemet Bajus in sua Apologia fatetur a se quæstionem illam, *An dentur peccata ex natura sua venialia*, recenseri inter eas, quæ *salva pace Catholica*, varie disputantur, *licet Staphilus tam hæreticis erroribus annumeraverit*. Addens vero Bajus non impleri præceptum diligendi Dei, si aliquid concupiscentiæ inveniatur in diligente, præter hæresim, quæ cuilibet motui concu- *Prædictarum propositionum sensus pravus.*

piscen-

piſcentiæ tribuit rationem peccati, ac tranſgreſſionis, etſi homo eidem motui diſſentiat, de qua hæreſi dictum ſupra §. 3. videtur exiſtimaſſe nunquam in hac vita poſſe diligi Deum *ex toto corde*, non tantum eo ſenſu, quod concupiſcentiæ motus impediant, ne cor toto impetu feratur in Deum; verum etiam quod lex non impleatur per caritatem, quæ conſiſtit cum aliqua carnis rebellione, tametſi violenta. II. De peccato originali graviſſima effutiit, ac principio commentus eſt non poſſe illud appellari *voluntarium*, nec etiam comparate ad primi hominis tranſgreſſionem, qui voluntarie peccando communem naturam infecit, hoc inferens ex erroneo principio, ad peccatum univerſim non requiri, ut ſit voluntate patratum. Tum ſecluſa a peccato originis voluntate primi parentis, cuilibet peccato poſteriori tribuit vim inficiendi totum genus humanum, eo prorſus modo, quo ipſum infecit prima tranſgreſſio, etiamſi peccatum illud eſſet *veniale*, quod in ſyſtemate Bajano minime datur. Hinc licet peccatum originale ſit unum idemque in omnibus, idque Bajus negare non audeat; haud obſcure tamen innuit, unum naſci alio praviorem & nequiorem, atque ob peccata parentum cum majori, aut minori meritorum malorum hæreditate. Nec affirmavit tantum manere in parvulis concupiſcentiam rationi adverſantem, & inſeminatam primo peccato; ſed ulterius concupiſcentiam illam, quæ ex actuali voluntate ad quædam peccata ſingillatim inclinat, adeo ut parvulus diſcedens ante uſum rationis, & abſque lavacro baptiſmi propter concupiſcentiam illam debeat actualiter Deum odio habere, ac blaſphemare, atque cum peccatoribus ſceleſtiſſimis a prava voluntate, ſive a dominante concupiſcentia in omne turpiſſimum ſcelus abripiatur. Legitote Expoſitionem Lovanienſium cap. 7. pag. 171. aſſerta hæc in Bajanis articulis proſcribentium, Turrianum de erroribus Baji cap. 9. §. 1. Ludovicum Bail pag. 150. & 161. alioſque de hoc argumento pertractantes. III. Non ait duntaxat Bajus, mortem, miſerrimamque hujus vitæ conditionem ex originali peccato derivaſſe, quatenus per illud decidit homo a primæ integritatis felicitate, hujuſque vitæ incommodis & calamitatibus ſeſe ſubjecit, quod a nullo Catholicorum negari poteſt; ſed ulterius dogmatizavit mortem, afflictiones, aliaſque vitæ hujus ærumnas, quæcunque, & quomodocunque contingant, eſſe pœnam peccati: quod nequit dici, maxime ſi de juſtis loquamur, & de iis, quibus peccata remiſſa ſunt; his enim multæ afflictiones immittuntur, non in vindiciam peccatorum, ſed in probationem virtutis, & in gloriæ augmentum. Videtis prælaudatos Theologos agentes de Baji erroribus, Lovanienſes præſertim citato cap. 7. pag. 172. Turrianum cap. 9. §. 2. num. 12. ac 13. necnon Prolegomeno 6. cap. 2. n. 26. præclarum Suareſium. IV. Injurius demum Bajus in Virginem temere ei originale peccatum attribuit, impie vero etiam actualia: quæ tamen omnia etiam venialia ac minima, ex ſpeciali gratiæ privilegio ſanctiſſimam Dei Matrem vitaſſe, ut ſeſſ. 6. can. 23. definit Tridentina Synodus, *Catholica tenet Eccleſia*: & quod deterius eſt, inverecunde ait Bajus in eadem Virgine, ſacratiſſimo Verbi habitaculo, & nopolluto Spiritus-Sancti Templo, transfixionem juxta crucem, & corporis mortem fuiſſe punitionem, malamque originalis, actualiſve peccati. Ita Theologi nuperrime laudati.

Auguſtiniana doctrina III. Profecto Bajana hæc deliramenta in Auguſtinenſium lucubrationibus refelluntur. I. Dari peccata *venialia* demonſtravimus omni argumentorum genere lib. 21. cap. 7. expreſſe rejecto viceſimo Baji articulo. Diximus eo loci doctrinam Tridentinæ Synodi definientis ſeſſ. 6. can. 11. juſtos, *licet in hac mortali vita in levia ſaltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea deſinere eſſe juſtos*. ex Auguſtini libro de Nat. & grat. cap. 35. & 36. deſumptam fuiſſe. Cum ipſis vero quotidianis levibuſque peccatis, in hac etiam vita, in qua caro concupiſcit adverſus ſpiritum, dari veram caritatem, quæ ſit plenitudo legis, reddatque homines Dei amicos, tum citato in loco tradidimus, tum cap. 14. libri tertii ac viceſimi. II. Differentes de originali peccato in libro 13. negavimus transfundi in poſteros peccata proximorum parentum, & parvulos naſci cum majoribus, vel minoribus malis meritis, repetentes cum Auguſtino de peccatorum meritis cap. 10. *alia eſſe propria cujuſque peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata ſunt, aliud hoc unum, in quo omnes ille unus homo fuerunt*. Addidimus cum eodem S. Patre diſputante adverſus Julianum lib. 6. Op. imperf. nu. 21. primam tranſgreſſionem Adæ habuiſſe *ſuam vim, & ſuum meritum ſingulare, ut poſſet omnium ex viro & muliere naſcentium in deterius mutare naturam*, ideoque non omnia ſcelera tantæ eſſe malitiæ, ut potuerint eadem ratione inficere univerſum humanum genus, ut effutit deliius Bajus, cujus rurſus damnatos articulos in medium ibidem attulimus, & refutavimus. Eodem in libro cap. 6. ſcripſimus: *Ut peccatum actuale eſt voluntarium voluntate arbitrii illud perpetrantis; ita originale voluntarium eſt ſingulis originaliter voluntate protoparentis, qui legem tranſgreſſus ſtirpem quoque ſuam in ſe tanquam in radice vitiavit*: quibus verbis depromptis ex Auguſtino cap. 26. Enchiridii, ſatis aperte ſignificavimus, quod prolixius evincere ſtuduimus lib. 16. cap. 3. pertinere ad rationem peccati, ut ſit voluntarium, & peccatum originis *voluntarium* dicendum eſſe comparate ad voluntatem Adami, ut didiceramus ab ipſomet Auguſtino ajente lib. 1. Op. Imp. contra Julianum num. 47. *Origo etiam hujus peccati deſcendit a voluntate peccatoris*. Nono item, ac poſtremo capite prælaudati libri XXII. dilucide & abſque fuco proſcripſimus Bajanos articulos, quibus aſſeritur parvulos nondum regeneratos ideo peccato originis eſſe obnoxios, quia contrariam non gerunt voluntatem, atque ob dominantem voluntatis nequitiam, ſi nondum expiati diſcedant, in Dei odium, in blaſphemias, aliaque horribiliora peccata prorumpere. III. Mortem hujuſque vitæ miſerias eſſe pœnam peccati, quatenus inductæ ſunt primi hominis tranſgreſſione, nos quidem tradidimus, & luculenter demonſtravimus lib. XII. cap. 13. & lib. XIII. cap. 3. at nullibi diximus iis, quibus peccata remiſſa ſunt, mortem hujuſque vitæ incommoda ſemper immitti in peccatorum pœnam atque vindictam: quin lib. 6. cap. 8. oſtendimus in renatis *nihil remanere damnationis*, nil pœnæ, quæ cum reatu culpæ conjuncta ſit; quamvis etiam dimiſſa culpa manere pœnam aliquam temporalem eluendam doceat fides Catholica, prout demonſtravimus contra hæreticos p. 2. libri 34. cap. 10. admonentes cum Auguſtino lib. 2. de peccatorum meritis cap. 34. ea, quæ *ante remiſſionem erant ſupplicia peccatorum, poſt remiſſionem eſſe certamina, exercitationeſque juſtorum*. IV. De Virgine autem Maria lib. 13. cap. 3. aſſeruimus pie credi a peccato originali præſervatam, mortuam vero, quoniam genita fuit ex ea carne, ex qua mors corporalis conſequitur, *quamquam anima ex hujus carnis conſortio non fuerit ſingulari privilegio inquinata*. Idem ſcripſimus cap. 6. ejuſdem libri. Tandem lib. 18. capite item 6. poſteaquam cum Auguſtino libro XI. de Civit. Dei cap. 31. affirmaveram juſtos in venialia peccata quotidie labi, ſtatim animadverti, *non comprehendi in hac generali aſſertione puriſſimam Dei Matrem*, producto etiam canone 23. ſeſſ. 6. Œcumenicæ Synodi Tridentinæ. Itaque manifeſta res eſt, a nobis refelli & damnari articulos Baji, de quibus huc uſque egimus: quod evidentius dignoſcet quiſquis legerit libros de Theologicis diſciplinis tom. 1. pag. 516. tom. 2. pag. 524. tom. 3. pag. 31. 56. 67. 93. 266. 425. tom. 4. pag. 226. 229. & 514. atque tom. 8. pag. 179. 184. &c. quibus in locis fuſius producitur, & comprobatur quidquid breviter & contracte ſignificatum eſt modo.

§. VII.

Articuli Baji verſantes circa virtutem Sacramentorum, & circa ſolutionem temporalium pœnarum.

I. EX quo Bajus juſtificationem ſtatuerit *in obedientia mandatorum* nulla habita ratione vivificationis & adoptionis per Spiritum Sanctum inhabitantem, eodemque pacto ratiocinatus fuerit de peccatis, horum ſingulis ineſſe putans *meritum æternæ pœnæ*, & præter *actum* tranſeuntem, ſolum *reatum*, ſeu meritum punitionis agnoverit, ut vidimus duobus paragraphis præcedentibus, factum hinc eſt, ut non ſolum *remiſſionem peccatorum*, & ſolutionem a reatu pœnæ ſejunxerit a *juſtificatione*, aſſerens hanc ſine illa perſiſtere; verum etiam extenuaverit efficacitatem Sacramentorum, Baptiſmi præſertim, ac Pœnitentiæ: quoniam in ſenſu Baji non alia ratione peccata per hæc Sacramenta remittuntur, niſi quia a reatu & obligatione pœnæ ſolvunt ſuſcipientes, non autem producendo gratiam ſanctificationis, quam in Bajano Syſtemate catechumeni & pœnitentes obtinuerant, dum a Spiritu Sancto movente excitarentur, & ſe per varios fidei, ſpei, timoris, & caritatis initialis actus ad ipſam gratiam recipiendam diſponerent. Quamquam id ex dictis evidens ſit, magis tamen proximis damnatis aſſertionibus comprobatur. LIV. enuntiat in peccato inveniri *actum*, & *reatum*, quorum primo tranſeunte, nil maneat *præter reatum*, ſive obligationem ad pœnam. Quare in Sacramento Baptiſmi, aut abſolutione Sacerdotis tollitur duntaxat *reatus peccati*, ſcilicet ad hæc Sacramenta accedentes ſolummodo liberantur a pœna ſubeunda. LXVIII. ait non remitti peccatum, ſcilicet non ſolvi prædictum *reatum pœnæ*, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti extra *Propoſitiones Baji 50. 58. 45. 10. 57. 74.*

caſum

casam necessitatis, aut martyrii, etiam homo habent caritatem perfectam (quæ nempe justificat) cum voto suscipiendi Sacramenti conjunctam. XLV. negat sacrificium Missæ esse sacrificium, nisi *sacrificium* accipiatur in ampliori illo sensu, quo sacrificium dicitur *quodlibet bonum opus*, quod fit, ut Deo sancta societate adhæreamus. Extenuata vero Sacramentorum, & sacrificii dignitate ac virtute, consequens erat, ut pœnitentiæ quoque opera Bajus deprimeret: quod præstitit reliquis quatuor articulis. X. inquit *solutionem pœnæ temporalis*, quæ remanet etiam peccato dimisso, sicuti & corporis resurrectionem, proprie nonnisi meritis Christi adscribi oportere. LVI. & LVII. asserit per eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera, necnon per passiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas, nequaquam offerri Deo *pretium dignum pro peccatis nostris*, nec proprie *redimi nostra delicta*, sed aliquid fieri, cujus intuitu satisfactio Christi, & sanguinis ejus pretium nobis communicatur & applicatur. LXX. affirmat per satisfactiones laboriosas justificatorum non posse *de condigno* expiari pœnam temporalem, quæ post culpam condonatam luenda superest.

Illorum assertionum sensus refellendus

II. Prædictorum vero dogmatum perversitas ex se patet. I. Bajus etenim principio aperte in his articulis negat inhærentem peccati maculam, per quam peccator actu flagitioso pertranseunte manet aversus a Deo, & gratia sanctificante exspoliatus, non vero cum solo reatu, seu obligatione ad subeundam pœnam, ut ait idem Bajus adversus S. Thomam 1. 2. q. 86. art. 1. & 2. communemque sententiam Theologorum. Etsi autem Bajus in sua *Apologia* pagina 111. queritur a Collectore articulorum suorum in propositione 54. adjectam particulam *nihil*, ac si dixisset, *contra S. Thomam transeunte actu peccati non permanere malitiam*, immo addit inter Scholasticos Doctores ea, quæ de hærente malitia dicuntur, controverti, nec certo definiri posse: nihilominus vere, ut sonat, peccati maculam tollit Bajanus articulus; & in eo, quod addit solvi per Sacramenti administrationem *duntaxat reatum pœnæ*, quoniam Deus *per semetipsum*, non per ministerium Sacerdotum *purificat* (ut inquit in Opusculo de Orat. pro defunctis cap. 4. unde articulus excerptus est) aperte in Sacramentis denegat vim sanctificandi, & inhærentem gratiam producendi, nec fatetur præter reatus solutionem vere per Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ homines justificari, & *abunde in eos Spiritum Sanctum effundi*: quod recte credendum esse docent Lovanienses in sua Explicatione cap. 10. pagina 175. Bail de Benef. Crucis pagina 167. & 171. Vasquez t. 2. disput. 179. cap. 2. Salas t. 2. tract. 13. disp. 14. num. 20. Turrianus in Tractatu contra errores Baji cap. 10. §. 2. aliique permulti. II. Dum ait Bajus sacrificium Missæ esse *sacrificium* ea tantum ratione, qua sacrificium appellatur quodlibet bonum opus, errat turpissime in fide; atque ex tam nefaria assertione consequi videtur in oblatione Dominici Corporis nullatenus inveniri propriam sacrificii rationem, & nullum speciale Sacerdotium in Evangelica lege relinqui, quod commune non sit omnibus Christifidelibus; prout cap. 14. pagina 181. ratiocinantur prælaudati Lovanienses. III. Ulterius negat Bajus *caritatem perfectam*, etsi conjuncta sit cum voto Sacramenti, extra casum necessitatis, aut martyrii delere peccata: quoniam licet justificet, (per Bajum enim justificatur homo, quando movente Spiritu Sancto excitatur ad pœnitentiam, & incipit obtemperare mandatis) non solvit tamen a reatu, & obligatione pœnæ, quæ in Bajano systemate manet in justificatis, donec impedimenta peccatorum per Sacramenta tollantur, quemadmodum constat ex dictis §. 5. atque animadverterunt Theologi prælaudati. IV. Tendens Bajus ex quo omne meritum a nobis comparetur per gratiam Christi, quod nullus Catholicorum in dubium revocat, imperite progressus est ad negandam veram rationem meriti in iis operibus, quæ in satisfactionem peccatorum suorum exercentur a justis. Hi enim, quum sint viva Christi membra, & per Spiritum Sanctum inhabitantem efficiantur filii & amici Dei, hujusque naturam participent, tantam in sa dignitatem habent, ut non solum pro temporalibus pœnis, sed etiam pro æterna vita, & iis, quæ ad beatitudinem spectant, condignum pretium exhibeant. Videsis Bellarminum lib. 4. de Pœnit. cap. 7. cui Orthodoxi omnes subscribunt. Eosdem justos promereri *resurrectionem* quoque, *& gloriam corporis*, communior est Theologorum sententia, ut demonstrat Ægidius noster a Præsentatione tomo 3. de beatitud. lib. 1. q. 5. art. 7. Idem dicendum est de passionibus Martyrum nobis in *Indulgentiis* communicatas; in quibus agnoscere debemus proprietatem satisfactionis, prout adversus Bajanum articulum 57. docent in sua explicatione cap. 14. Lovanienses. Putant alii cum Ludovico Bail pagina 176., in eodem articulo, in quo agens Bajus de *Indulgentiis* commendat *solam communionem caritatis*, negari in Ecclesia jurisdictionem, & auctoritatem ipsas indulgentias largiendi: sed videtur mihi perspicuum, articulum illum ex cohærentia Bajanæ doctrinæ eo collimare, ut e quolibet justificatorum opere vim satisfaciendi Deo, ac proprie redimendi pœnas peccato debitas, impie, temere, & audacter excluserit; quemadmodum cap. 4. §. 1. num. 7. animadvertit Aloysius Turrianus, haud dissentientibus aliis, qui de Bajanis erroribus date opera pertractaverunt.

Augustinianorum doctrina.

III. Contra nos Majorum nostrorum, omniumque Orthodoxorum doctrinæ inhærentes, præter communiorem sententiam, quæ defendit peccati maculam permanentem in corde impiorum, & quam sententiam amplexati fuimus lib. 19. cap. 2. & rursus lib. 21. cap. 6. demonstravimus lib. 30. cap. 19. & lib. 31. cap. 1. & 2. baptismate homines renasci, justificari, innovari spiritu, eisque remitti peccatum, quod contraxerunt carnali generatione, pluribus ex Augustino testimoniis productis, ex libris de peccatorum meritis, de spiritu & littera, in Evangelium Joannis, atque ex ejus Epistolis: quæ testimonia repetenda esse non arbitror. Pœnitentiæ item Sacramento, & Sacerdotum absolutione non solvi duntaxat pœnæ reatum, sed ulterius infundi sanctificationem, communicationemque gratiæ spiritalis ostendimus prima parte libri 34. cap. 2. exponentes quomodo Pœnitentia inter Sacramenta novæ legis obtineat locum, necnon in ejusdem libri parte altera cap. 7. prolixe agentes de vi & efficacitate absolutionis Sacramentalis. II. De sacrificio autem Missæ pro modulo ingenioli nostri in libro 33. disserentes docuimus, & propugnavimus cap. 19. & 20. in eo adinveniri sacrificii veram propriamque rationem, sitam in oblatione *victimæ sanctæ, qua Chirographum deletum est*, ut magni Parentis Augustini verbis eo loci usurpatis rursus utamur; non vero esse *sacrificium* acceptum in significatione ampliori, qua idemmet Augustinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 6. sacrificium appellavit omne opus, *quod agitur ut sancta societate inhæreatur Deo*: quibus verbis abusum fuisse Bajum in articulo 45. abunde evincit articuli ejusdem syntaxis. III. Insuper jure meritoque damnatum Bajum, quod commentus fuerit pœnitentem nequaquam *vivificari ministerio Sacerdotis*, & certissime credendum esse, aliquando peccatorem ob caritatem perfectam, contritionemque vehementem obtinere peccatorum remissionem, *priusquam actu Sacramentum suscipiat*, tradidi, ac pro mea virili evincere studui libro 34. Theolog. discipl. cap. 6. Bajanis, qui hæc spectant, articulis recitatis, rejectis, atque discussis. IV. Quidquid postremo de operibus justificatorum, & singillatim de *satisfactionibus*, nos cum sodalibus nostris sentiamus, dijudicare quisque poterit tum ex libro 19. cap. 7. & 8. ubi de justorum meritis instituimus disputationem, tum ex libri 32. parte altera cap. 10. proposit. 3. ubi expresse quoque adductis proscriptisque Bajanis verbis, demonstravimus justos per *satisfactiones laboriosas* mereri *de condigno*, ne ipsis temporales pœnæ infligantur; ac tuvera, ut Sanctus Pater docet Sermone 351. *satisfieri Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium*. Hæc fusiori pertractata stylo legi possunt tomo 3. discipl. Theol. pagina 479. 521. 527. tomo 4. pagina 223. tomo 6. pagina 234. 310. tomo 7. pagina 405. 478. 425. 484. 580. tomo 8. pagina 143. 388. 189. &c. Hinc vero non unam, aut alteram tantam Baji propositionem, sed prorsus omnes ac singulas in Theologicis libris a nobis in lucem editis refutatas, rejectas, atque oppugnatas fuisse, brevis hæc synopsis in prospectu exhibet, & dilucide manifestat.

CAPUT II.

De quinque Jansenii propositionibus.

Quid in Jansenianis propositionibus enuntiatur.

I. QUid verbis exprimant quinque Jansenii propositiones, adeo perspicuum est, ut neminem id possit latere. I. propositio efferit aliqua præcepta esse justis *impossibilia secundum præsentes, quas habent, vires*, etiamsi iidem justi velint & conentur eadem præcepta adimplere: ipsis ulterius *deesse gratiam*, qua Dei mandata servare possint. II. enuntiat in hoc infirmitatis statu nullam dari supernaturalem *gratiam interiorem*, cui resistatur. III. & IV. negant ad merendum, vel demerendum requiri *aliam libertatem* præter illam, qua voluntas a violentia, & *a coactione* immunis est: neque enim Jansenius agnoscit in hoc statu gratiam aliquam, cui voluntas possit pro nutu resistere, vel obtemperare, gratiam hujus generis, quæ agendi necessitatem non infert, rejiciens inter *Semipelagianorum* hæreticas assertiones. V. tan-

quam

quam *Semipelagianos* item traducit, qui dicunt Christum mortuum esse, aut sanguinem fudisse *pro omnibus omnino hominibus*.

Sensus damnatarum quinque propositionum.

II. De sensu harum propositionum Jansenii pertractarunt Theologorum quamplurimi, multisque Scholasticis opinionibus, quas unusquisque solet scriptis inserere juxta propriæ sententiæ præoccupationes, in quatuor proximis capitibus omnes convenire videntur. I. Jansenius asserit *impossibilia* esse Dei præcepta, & aliquando etiam justificatis, amplexus sententiam, quam *temerariam, & a Patribus sub anathemate prohibitam* appellat Tridentina Synodus sess. 6. cap. 11. & can. 18. proscriptam a Pio V. & Gregorio XIII. cum propositione 52. Bajana, rejectam anno 1519. a sacra Facultate Lovaniensi, & ab Academia Parisiensi anno 1521. contrariam Augustino, cujus verba ex lib. de Nat. & Grat. cap. 43. *Non igitur Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet & facere quod possis, & petere quod non possis*, usurpavit consecravitque citato in loco Synodus Tridentina, refutatam a Scholasticis omnibus cum S. Thoma q. 24. de Verit. art. 14. Quodlibeto 2. art. 6. & 1. part. q. 49. art. 2. Asseritur quoque in eadem propositione justis aliquando subtrahi gratiam, qua possint obtemperare mandatis, ita ut justi illi, qui præcepta transgrediuntur, tantummodo habeant in sensu Jansenii potentiam illam, quæ sita est in flexibili arbitrii facultate, & quam adauget fides, & gratia sanctificans, at non potentiam, quam confert sufficiens gratia. Hac enim justos aliquando carere Jansenius contendit, quamquam justi illi velint, & conentur obtemperare præceptis, contra quam definiat Tridentinum Concilium de Justit. sess. 6. cap. 13. doceatque Augustinus de Nat. & Grat. cap. 26. Deum neminem deserere, *si non deseratur*, quod & repetit S. Prosper ad object. 11. Gallorum, confirmantque unanimi sententia Theologi, asserentes sufficientem gratiam adesse justis; quidquid sit de quibusdam excæcatis, & parvulis immaturo fato ante Baptismum denatis, quibus an semper adsit gratia apud Scholasticos controvertitur. Porro Jansenianam hæresim sitam esse in adstruenda divinorum præceptorum *impossibilitate*, & derelictione justorum, priusquam hi præsumentes de suis viribus Deum deserant, tradunt ac demonstrant Stephanus Dechamps lib. 2. de Hæresi Jansen. disput. 6. pag. 284. Gonet in Apologia Thomistarum art. 10. tomo 1. Clypei pagina 361. Antoninus Massoulié tomo 2. dissert. 4. art. 3. pagina 356. Philippus Van-Waure in suo *Augustino* lib. 1. cap. 1. pag. 75. & cap. 5. pagina 148. & Henricus Cardinalis Norisius ad *Germanitat.* 14. & in *Calumnia sublata* cap. 1. & 2. quos tantum, cum celeberrimi sint, atque in hac re ostendant Augustinensium, Thomistarum, Medillarumque consensum, postquam e scopulis enavigavimus, sat erit compendiaria hac disquisitione protulisse. II. Præter gratiam efficacem, quæ auctore Augustino de Prædest. Sanctorum cap. 8. *a nullo duro corde respuitur*, nullam Jansenius admisit internam gratiam, cui humana voluntas resistit, ablegans ab hoc statu adjutorium *sine quo non*, dans posse, & relinquens in voluntatis arbitrio velle & operari, seu gratiam sufficientem, quæ non sit efficax, unde Jansenius ait nullam prorsus gratiam *effectu carere*, sed gratiam & opus ita reciprocari, ut ex defectu operis inferri possit gratiam non fuisse collatam. Nefarium hoc dogma repugnat Apostolo nos hortanti 2. ad Corinth. 6. *ne in vacuum gratiam Dei recipiamus*, scilicet, ne illam absque fructu relinquamus, sed ea utamur ad vitanda peccata, & ad vitam æternam consequendam: adversatur etiam Augustino docenti de Grat. & lib. arb. cap. 17. adinvenire sæpenumero in nobis *voluntatem bonam, sed adhuc parvam, & invalidam*; nullibi autem asserenti, *quod gratia semper hominem efficiat bonum, & consequenter semper congrua sit*, ut effutit Jansenius lib. 2. de Grat. Christi Salvat. cap. 22. pagina 253. contrarium est demum Orthodoxis omnibus, adversus Calvinianos, ceterosque hujus furfuris hæreticos fatentibus non tantum externæ vocationi, verum etiam interiori gratiæ cor tangenti per supernam inspirationem, sæpenumero homines reluctari. At vide Norisium nostrum in *Calumnia sublata* cap. 3. §. 1. necnon ad *Germanitatem* 15. ubi etiam plura ex Collationibus Macconensis: ac præterea lege Gonetum præcit. art. 10. num. 141. Philippum Van-Waure lib. 3. cap. 1. pagina 254. Massoulié laudata dissert. 4. art. 5. pag. 368. & Stephanum Dechamps lib. 3. disput. 8. pagina 715. Auctorem vero illum, sicut & reliquos patantes in damnatione Jansenianæ hæreseos, probata Scholarum suarum placita, audiendos non esse, ubi tanquam Jansenianam opinionem oppugnare nituntur sententiam eorum, qui contendunt gratiam sufficientem non semper actu conferri infidelibus obduratisque omnibus, probe noverunt qui sciunt hanc esse controversiam in Scholis hinc inde agitatam; nec ignorant eos, qui hanc definitam jactitant, *temeritatis* redargui suffragio centum sapientissimorum Antistitum. Vide proximum cap. 3. §. 1. num. 2. Consulto itaque ea, in quibus omnes consentiunt, seligimus, quæstione, in qua dissident, prætermissa. III. Negat Jansenius in hoc statu *libertatem indifferentiæ* necessariam ad meritum, vel demeritum, admittens solam libertatem *a coactione*: autumat enim libertatem a necessitate periisse in Adamo, & contendit illud esse liberum, quod fit *cum volumus*; additque ad solum peccatum Adæ, quod summa libertate patratum fuit, spectasse Augustinianam illam definitionem, *Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere*. Ita nos peccare existimat in iis, quæ vitare non possumus; itemque mereri sub gratia, nos ad bonum trahente ea necessitate, qua Deus seipsum diligit, qua Beati adhærent Deo, & qua singuli appetunt beatitudinem, animo quidem non invito aut coacto, sed tamen ex necessitate ineluctabili attracto ad agendum. Immo gratiam, cum qua persistat dissentiendi potestas, Jansenius tanquam Semipelagianum commentum eliminat, ratus nec Massilienses negasse ad fidei quoque initia id genus gratiæ, cui humana voluntas pro libito resistat, vel obsequatur. Est autem hæc Janseniana hæresis in Luthero, & in Calvino damnata a Tridentino Concilio sess. 6. can. 5. nam cum hæreticis moveri quæstionem *de sola libertate a necessitate*, recte monet libro 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. Cl. Bellarminus. Anathemate quoque percussam in Bajanis articulis constat ex præcedenti capite §. 3. nec dubitari potest, quin Patribus universis, & sacris litteris adversetur. Adeas Deschampsium lib. 2. disput. 2. pag. 157. Norisium ad *Germanitatem* 17. prope finem prioris Voluminis, Massoulié prælaudata diss. 4. art. 6. pagina 371. & articulo 7. pagina 374. Gonetum in Apologia num. 142. & 143. & Philippum Van-Waure lib. 4. adversus Jansenium pagina 321. lib. 5. pagina 371. ac sequentibus. IV. Jansenius demum in quinta propositione ausus est affirmare Christum non esse passum & crucifixum pro omnibus, contrariam Catholicam, firmissimaque fide propugnandam sententiam suggillans Semipelagiani erroris criminatione. Nefaria illa assertione haud negat Jansenius pretium Sanguinis Christi, utpote infinitum, fuisse sufficiens ad redemptionem *omnium infidelium, imo etiam dæmonum omniumque damnatorum*, id enim fatetur lib. 3. de Grat. Salvat. cap. 21. pagina 385. sed negat fuisse pro omnibus oblatum *ex intentione redimentis*; ut nempe universis prodesset, cunctique possent redemptionis fructus percipere: impiissime enim dogmatizat ita Christum Dominum non orasse, lytrumque solvisse *pro reprobis*, quemadmodum id non fecit *pro diabolo*. Nemo autem ignorat hanc sententiam a Beato Prospero dici impiam, prodigiosam, profanam, atque blasphemam, & refutari in resp. ad 9. object. Gallorum, & ad 1. Vincentianam, rejici ab Augustino demonstrante ex Christi morte contrahi ab omnibus Adæ posteris originale peccatum, omnesque a Domino judicandos esse, quoniam ipse pro omnibus pretium dedit; rescelli denique a Theologis universis, qui etsi fateantur non ab omnibus percipi *beneficium mortis Christi*, ejus tamen pretium pro omnibus oblatum, & per Christi merita gratiam necessariam ad consequendam salutem universis hominibus paratam esse propugnant. Dico autem *paratam esse*; nam utrum actu omnibus & singulis conferatur, quæstio est adiaphora; docentque ad universitatem redemptionis necessariam non esse gratiæ receptionem, sed solam hujus præparationem, & exhibitionem sufficere, Augustiniani omnes, Thomistarum quamplurimi, Academiæ Lovaniensis, & Duacensis, aliique a me laudati dissert. 4. cap. 1. §. 6. Qui vero hos errare arbitrantur, ac propterea ipsos tanquam Jansenianos traducunt, non effugere notam temeritatis censuerunt tres Purpurati, De Rohan, De Billy, & De Gesures, cum aliis nonaginta quatuor Galliarum Præsulibus, qui anno 1720. die 13. Martii subscripsere librum, cui titulus, *Explications sur la Bulle UNIGENITUS*, ut diximus paullo supra num. 2. atque ut constat ex eodem libro pagina 23. Parisiensis Regiæque impressionis, §. *Ce seroit une temerité*. Quare iterum monemus, ut Scholarum placita ab Ecclesiasticis dogmatibus secernantur, neque in catholicorum viscera convertantur arma, quibus Janseniani sunt debellandi. Adversus istos firmissime profitemur Christum pro omnibus omnino hominibus subiisse crucem, sanguinisque sui pretium lytrumque obtulisse: in quo Catholici consentiunt omnes, tam ii, qui gratiam universis dari putant, ut constat ex Stephano Dechamps lib. 3. disput. 7. pagina 658. quam isti, qui omnibus paratam censent, sed non omnibus universim & indiscriminatim collatam; quemadmodum tradunt Augustiniani omnes cum Norisio ad *Germanitatem* 18. tomo 1. pagina 1476. & Philip-

Vide pag. 13. & 114.

Philippo Van-Waure lib. 6. contra *Pentadem* Jansenianam pagina 413., necnon Thomistarum plerique cum Antonino Massoulié dispur. 4. q. 3. art. 8. pagina 376. & Joanne Baptista Gonet in Apologia, seu Calvinismi & Jansenismi depulsione, art. 10. num. 144. Hæc de sensu quinque propositionum Cornelii Jansenii.

Augustinianorum doctrina, opposita Jansenianæ.

III. Adversus hæc Janseniana dogmata pugnant cum ceteris Theologi Augustinianses. I. Hi namque docent justis omnibus, etsi aliquando desit auxilium *efficax*, quod si haberent, nec unquam caderent, neque illud orationibus sats petere tenerentur, potestatem tamen esse omnia præcepta adimplendi, & quavis tentatione pulsentur, aut carnis alliciantur illecebris, posse in bono perseverare, imo & in sanctitate proficere, faciendo quod possunt, & quod non possunt humiliter postulando. Enimvero nulli mortalium præcepta Dei *impossibilia* dicenda sunt, sacris litteris attestantibus mandata Dei non esse *supra nos*, & jugum Domini *leve*, onusque *suave*; ac Patribus, Conciliisque œcumenicis tanquam impios, blasphemos, hæreticosque damnantibus asserentes Deum præcipere *impossibilia*. Etsi autem sunt aliqui supernaturali auxilio, (sine quo ad non peccandum non valere voluntatis arbitrium, constans est Augustini sententia) occulto Dei judicio carentes; nihilominus omnes quandiu in hac vita morantur, possunt gratiam largiter singulis præparatam obtinere; & obtinebunt reipsa, nisi ei scelatibus plena libertate patratis posuerint obicem: quod sufficit, ut saltem habere dicantur potentiam illam, quam Scholæ *remotam* appellant. At justi non tantum habere possunt auxilium illud, quo habito nullum aliud ad præceptum faciendum desideratur, & quod petunt omnes in hac vita certantes; sed ulterius habent auxilium *sufficiens*, quod nunquam illis subtrahitur, Deo neminem deserente, *priusquam deseratur*; quemadmodum libro de Nat. & Grat. cap. 23. in Psalm. 145. aliisque in locis docet Latinorum Patrum nobilissimus Augustinus. II. Dari in hoc infirmitatis statu auxilium illud *sufficiens*, quod laudatus Augustinus appellat adjutorium *sine quo non*, eique humanam voluntatem sæpenumero resistere, & adversus imbrem gratiæ *congelascere* & duram fiari, sententia nostra est firmissima atque expressissima. Quamquam vero, nisi accedat adjutorium *quo*, liberum arbitrium non vult, aut ita non vult *voluntate spiritus*, ut vincat *voluntatem carnis contraria concupiscentem*; potest tamen velle, pugnare, ac vincere: immo voluntas, cui dulcescit Deus, & quæ incipit quod durum erat amare, tametsi aliquando *parva sit & invalida*, & nondum *idonea ad superandam priorem vetustate roboratam*; est nihilo tamen minus proxime sufficiens ad orandum, sive ad implorandam voluntatem illam robustiorem, quæ sufficit ad implenda mandata; modo qui vult facere Dei mandatum, & non potest, propriam agnoscens infirmitatem ad gratiam convertatur juvantem, nec de viribus proprii arbitrii præsumens implicetur superbia, & gratiæ repugnat & reluctetur. Gratia enim, quæ ad orandum *proxime sufficiens* est, nil aliud requirens quam applicationem ad actum, in ordine ad conversionem & ad præceptum implendum interdum est *sufficiens tantum remote*. Ita datur gratia, cui resistitur, inspirans voluntatem *parvam*, & conferens potentiam, aut *proximam*, aut *remotam*. Si autem *potentiam proximam* ita accipias, ut sit completa, expedita, neque egeat adjutorio applicationis ad actum, ut accipi solet ab oppugnatoribus gratiæ *per se* efficacis, hujusmodi potentiam in gratia, quæ non sit efficax, agnoscere nequaquam possumus. Propugnamus enim cum Augustino dari per Jesum Christum, quibus id Deo dari placuit, *ut non solum adsit sine quo permanere non possumus, etiamsi velimus, verum etiam* adjutorium *tantum ac tale, ut velimus*. At plura de his lib. 14. cap. 1. ubi egimus de actualis gratiæ divisionibus, ac libro 17. cap. 3. ubi de Hæresi Janseniana. III. Requirentes insuper ad meritum, vel demeritum *libertatem a necessitate* scripsimus in 2. Jansenianam, ac prolixius lib. 16. cap. 2. & 3. nulla ratione esse culpabilem motum, qui *necessitate existit, & cohiberi non potest*. Ostendimus etiam in hoc statu requiri ad peccatum, ut ab eo *liberum sit abstinere*; ac demonstravimus Augustinum, ubi adversus Julianum ait id non requiri ad peccatum, *quod simul peccatum est & pœna peccati*, locutum fuisse de peccato originali, quod fuit voluntarium in Adam, & de concupiscentia, quæ peccatum appellatur quatenus a peccato est, & ad peccatum inclinat. At negavimus ipsius concupiscentiæ motus in culpam imputari, quando his libere, & cum potestate ad oppositum non assentimur. *Indifferentiam* denique liberi arbitrii non inter Pelagiana decreta, sed inter Ecclesiastica dogmata recensuimus lib. 14. cap. 5. rejecto duntaxat fictitio, atque a recentioribus intruso

voluntatis effectus *indubitabilis*; quam nihil potest impedire, aut retardare; cui nulla voluntas humana resistit, sed peccator quantumcunque obstinatus sit, oportet ut se dedat & humiliet; quæ operatur obedientiam quam petit, est vox faciens venire ad Christum quos interius docet, est semen semper afferens fructum suum: vult sibi obediri & obeditur, imperat & omnia fiunt, loquitur & omnia sibi submissa sunt. XXI. XXII. XXIII. XXIV. & XXV. operationem gratiæ, quam rursus appellant potentem, fortem & invincibilem effectum voluntatis omnipotentis, comparant *operationi Dei incarnantis & resuscitantis Filium suum*; eodemque Incarnationis exemplo, velut in archetypo omnium gratiarum, demonstrari ajunt *concordiam ejusdem gratiæ cum libero arbitrio*: ipsam quoque operationem gratiæ æquiparant operationi, qua Deus producit creaturas ex nihilo, & qua mortuos ad vitam revocat, necnon operationi illi, qua omnipotens solo nutu suæ voluntatis utitur in sanandis corporibus.

Sensus prædictarum propositionum Quesnellii. II. In præmissis Quesnellianis articulis proxime continentur hæreses. I. Principio Quesnellus in peccatore gratia destituto nullam admittit recte agendi potestatem, immo nec opus aliquod non vitiatum e dominante cupiditate, renovatque hæresim Joannis Hus art. 16. inter damnatos e Concilio Constantiensi, Lutheranam proscriptam e Tridentino sess. 6. can. 7. ac Bajanam propos. 35. 40. 44. Ita *Veritas, & Æquitas Constit.* Unigenitus, pag. 5. *Le Cent & une Propositions qualifiées en detail* pagina 55. *Venin de* 101. *Proposit.* pagina 3. Jacobus Fontane Tom. 1. pagina 22. Instructio Pastoralis XLII. Episcoporum pagina 37. edit. Moguet, & *Explications* centum Episcop. pag. item 37. Impress. Regiæ §. *Les Peres de l'Eglise*. II. Negat Quesnellus gratiam omnem *sufficientem*, & ab efficaci, quæ cum actu conjungitur, distinctam, gratiæ hujus status *necessitatem operationis* attribuens: quod iidem animadvertunt laudati centum Episcopi pagina 52. §. *Ce qu'on doit sçavoir*. Hi tamen Episcopi pagine 23. §. *Ce seroit une temerité*, arguunt temeritatis eos, qui erroneam putant opinionem plerium Theologorum, *qui enseignent que la grace suffisante n'est pas donnée aux aveugles, & aux endurcis, & qui ne croyent pas qu'elle soit accordée a tous les infideles*: ac pagina 25. de sententia Thomistarum, ac nostra, quæ propugnat gratiam *per semetipsam* efficacem, inquiunt, *Et l'on ne doit pas souffrir que l'on rende suspecte une doctrine si autorisée*. Horum ergo centum Episcoporum judicio temeritatis & intolerandæ audaciæ culpantur, qui Theologis gratiam per se efficacem propugnantibus, ac docentibus sufficientem gratiam non semper obcæcatis, singulisque infidelibus conferri, objectant Quesnellianam hæresim, in hoc sitam, quod solam gratiam effectricem, & necessitantem intrudat. Adstrui in Quesnellianis thesibus gratiam duntaxat victricem animadverterunt etiam Quadraginta Episcopi in sua Pastorali Institutione pagina 35. §. *On ne peut combattre les deux principes sur la grace*, ac P. Fontane pag. 30. ubi ait juxta Quesnellum, *non solum nihil boni fieri reipsa, sed nec fieri posse sine gratia obtinente effectum*, quod repetit pagina 98. 114. 153. &c. Idem auctor Opusculi, *Veritas & Æquitas*, &c. pagina 7. affirmans Quesnellum asserere, *quod sine gratia per se efficaci nulla posset fieri actio bona*, ac renovare hæresim primæ Jansenianæ; ac similia in Opusculo altero, *Les cent & une propositions qualifiées en detail* pagine 20. 63. 64. *Venin de* 101. *proposit.* pagina 4. Vanden-Dyck pagina 162. aliique passim. III. Ulterius negat Quesnellus *libertatem indifferentiæ*, quod constat apertissime exemplis, quibus utitur ad explicandam gratiæ efficacitatem, & concordiam liberi arbitrii, idest, exemplo Incarnationis, in qua natura humana Christi, (ut verbis utar Episcoporum Galliæ in Pastorali §. *Les Reflexions morales*, pagina 35.) refutare non potuit hypostaticam unionem. Adde exempla alia creationis, & patrationis miraculorum, in quibus homines aut *passive* se habent, aut solum *spontanee*. Hisce exemplis inductam a Quesnello necessitatem, explosamque liberam cooperationem arbitrii, observarunt centum Episcopi ad prop. 21. pagina 26. subinde cum Augustino libro 2. de peccatorum meritis cap. 18. monentes, ne ob difficultatem conciliandi liberum arbitrium cum gratia, *unum sine altero superba impietate asseramus*. De libertate, quam post Jansenium Quesnellus sustulit, fuse Jacobus Fontana ad prop. 2. pagine 160. & ad propos. 21. pag. 351. Cardinalis Selleri ad prop. 10. & undecimam, tomo 2. pagina 118. & sequentibus, Cardinalis de Bissy in suo Tractatu Theologico pagina 244. atque sensu unanimi omnes. IV. Quesnellus insuper facit Deum auctorem peccati, dum majorem cordis obdurationem, cujus causa nulla est præter malitiam, & voluntatem humanam, Dei exhortationibus, exterioribusque gratiis adscribit: quod Deo summopere injuriosum merito dixerunt centum Episcopi pagina 24. §. *Ce seroit une impieté*. Henricus Cardinalis de Bissy Quesnellum revincit pagina 136. demonstrando testimoniis Augustini tribulationes esse medicamenta ad salutem, misericordiam fieri, cui proponitur bonæ imitationis exemplum, & facta servorum Dei in sinum congesta absumere cogitationum torporem. Legi potest & Jacobus Fontana tomo 1. pagina 124. Hic auctor etiam animadvertit Quesnellum, dum ait exteriores gratias absque interiori inservire duntaxat ad cor obdurandum, rejicere, ut perniciosam, gratiam *sufficientem*, quoniam Quesnello omnis interior gratia est efficax, & operatrix, ideoque in Thesibus Quesnellianis de gratia contineri blasphemiam propositionis sextæ inter 31. ab Alexandro VIII. damnatas: *Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciosa, sic, ut proinde merito possimus petere, A gratia sufficiente libera nos, Domine*. Idem traditur ab Auctore opusculi, *Veritas, & æquitas, &c.* pagine 13. necnon a Dominico Viva pagina 56. editionis Beneventanæ. Advertit eo loci uterque auctor, in systemate Jansenii omnem gratiam, quæ non sit per se efficax, deservire solummodo *peccatis faciendis, & majori damnationi*, atque relegari *ad legem & doctrinam*, ad gratiam scilicet exteriorem & Pelagianam. His confirmantur quæ nos scripsimus dissert. IV. cap. 5. §. 5. num. 4. Constat ergo in Quesnellianis propositionibus paullo supra recensitis enuntiari, absque gratia efficaci nil boni fieri, nec fieri posse: gratiam ab efficaci distinctam non dari in hoc infirmitatis statu, ac si daretur, futuram fore inutilem ac perniciosam: sub gratia efficaci liberum arbitrium necessario, & absque potestate ad oppositum invincibiliter agere; exteriores demum gratias, cujusmodi sunt exempla sanctorum, conciones, sacrificia, miracula, nisi gratia adsit efficax, inservire tantummodo majori perversorum obdurationi.

Augustinianorum doctrina opposita Quesnellianæ. III. Adversus hæc Quesnelliana asserta nos firmissime profitemur ab impiis, tametsi gratia sanctificante sint destituti, (imo etiamsi fide careant) permulta bona opera, quibus ad justificationem disponuntur, fieri cum adjutorio gratiæ actualis: quod lib. 18. cap. 2. demonstravimus ex sacris litteris humilitatem Publicani, & eleemosynas Cornelii commendantibus, ex actibus, qui justificationem præcedunt, atque ad ipsam obtinendam disponunt, necnon ex auctoritate Augustini affirmantis de Sp. & lit. cap. 28. sine aliquibus bonis operibus *difficillime vitam cujuslibet pessimi hominis invenies*: ac ulterius docemus non omnia impiorum opera, seclusa etiam actuali gratia, oriri, tamquam ex principio cuncta inficiente, ex cupiditate vitiosa, atque ad finem pravum directa esse; nam multa etiam impiorum, neque Deum veraciter colentium facta legimus, vel novimus, quæ, ut citato in libro ajebat Augustinus, *secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus*. II. Dari in hoc statu adjutorium *sine quo non*, sive gratiam dantem *posse*, non *velle*, quam Schola *sufficientem* appellat, atque illud adjutorium aliquibus misericorditer dari, aliquibus denegari *justo Dei judicio*, Augustini discipuli constanter firmiterque propugnant. At Sancti Patris magisterio, & ratione edocti, non eamdem esse in præsentia virtutem liberi arbitrii, ac erat in primæ conditionis integritate, sed, quemadmodum docet fides, non extinctum quidem, attenuatum tamen, inclinatum, & carnis cum ratione certamine lacessitum nunc esse, jam negamus esse in homine per illud solum auxilium eam potestatem expeditam, nulloque alio adjutorio juvandam, quo non tantum *possit*, sed etiam *velit*: idque valere plurimum arbitramur ad revincendum Quesnellum, hoc duntaxat adjutorium postremo commemoratum, non illud dans *posse*, & inefficax, inducentem definitionibus illis suis; in quibus *indefinite* appellans gratiam *virtutem & operationem omnipotentis Dei*, atque e numero gratiarum excludens eas, quæ non operantur, nec donant quod Deus præcipit, manifestissime demonstrat solam gratiam *sese efficacem*, nullam vero ab effectu sejunctam, in suo, & Jansenii systemate prædicari. De mente autem nostra certiorem reddere possunt unumquemque vel ea tantum, quæ de gratiarum partitione scripsimus libro 14. cap. 8. ac superiori capite prænotavimus agentes de propositionibus Jansenianis. III. Quamquam agnoscamus in Christo Jesu exemplum clarissimum splendidissimumque *prædestinationis nostræ*, in quantum nullis præcedentibus meritis ad gratiam & ad gloriam eligimur, quemadmodum natura humana, priusquam hujus prænoscerentur opera, prædestinata fuit ad unionem, quam dicimus *hypostaticam*; non arbitramur tamen exemplum illud, aut aliud consimile, idoneum esse ad explicandam concordiam liberi arbitrii cum gratia; quippe, ut sæpenumero dictum est, ac in libro

XVI.

XVI. Theologicarum disciplinarum cap. 2. luculentissime demonstratum, non solo *libertas voluntatis* immunis a coactione, & a violentia, verum etiam *libertas arbitrii* soluti ab antecedentis necessitatis vinculo agnosci debet in Adæ posteris: quæ utique libertas, sicuti non adinvenitur in actibus deliberationem nostram præcedentibus, ita nequit excogitari, vel in unione *hypostatica*, vel in rerum productione, vel in resurrectione mortuorum, vel demum in aliis exemplis, quibus Quesnellius abutitur in explicanda effectricis gratiæ energia. IV. Absit vero, ut aliquis in tantam dementiam nos devenisse opinetur, ut cæcitatis, & obdurationis nostræ causam in Deum refundamus, obliti Augustinianæ illius præceptionis 2. lib. de peccat. meritis cap. 17. *Nullius culpæ humanæ in Deum referas causam: vitiorum namque omnium humanorum causa superbia est*. In hanc propterea, non in consilia, præcepta, & comminationes supremi Domini, neque in inspirationes gratiarum, quibus humana obnititur pervicacia, referentes peccatorum duritiem, eos brutis animantibus deteriores existimamus, qui vel Dei legem incusant, vel gratiam sufficientem derident, vel aliunde, quam a propria voluntate, causam suæ perversitatis arcessunt, ceteris proculdubio atrociori, nisi resipiscant, plectendi supplicio, non quia aut vocari, aut admoniti, aut gratia præventi; sed quia vocationi, monitis, & Spiritus Sancti impulsibus obluctantes ad iracundiam concitaverunt Dominum, cui *similiter odio sunt impius, & impietas ejus*, Sap. 14. 9. Hanc esse fidem nostram constat ex dissertatione, quam conscripsimus citato libro 19. cap. ultimo *de causa effectrice peccatorum*. Adeat ergo quisquis cupidus est cognoscendi, num in scriptis nostris præmissæ Quesnellianæ theses refutentur, loca indigitata nuper, quæ occurrent pervolutanti tertium Theolog. discipl. Volumen pagina 147. 266. 293. 279. 299. 303. 383. 388.

§. II.

Propositiones Quesnelli spectantes ad Fidem.

Proposi- tiones 26. 27. 28. 29. I. SEquuntur quatuor propositiones Quesnelli pertinentes ad fidem. In XXVI. inquit nullas dari gratias, nisi *per fidem*. In XXVII. repetit *fidem* esse primam gratiam, omniumque aliarum fontem. In XXVIII. enuntiat primam gratiam, quam Deus peccatori elargitur, esse *remissionem peccatorum*: atque in XXIX. concludit, extra Ecclesiam, scilicet ubi non est fides & peccatorum remissio, a Deo *nullam gratiam* concedi.

II. Constat pravum Quesnelli sensum non esse in eo situm, quod asseruerit fidem primam dari, *ex qua impetrentur cetera*, aut fidem esse *humanæ salutis initium*; id enim traditur ab Augustino de Prædestinat. Sanctorum cap. 7. necnon a Tridentino Concilio sess. 6. cap. 8. sed cum in fide distinguendum sit, quod ad ipsam præparat, cujusmodi sunt divina inspiratio, pius credulitatis affectus, aliaque gratiarum munera concessa infidelibus, priusquam credant, & quod ipsa fidem peculiariter constituit, assensus nempe præstitus mysteriis divinitus revelatis; Quesnellus nullam gratiam admittens extra Ecclesiam, nomine *fidei* intellexit fidem claram, & distinctam in Christum; atque ita (inquiunt Galliarum Præsules in Instruct. Pastorali pagina 39.) non distinxit inter gratias, quæ præparant ad fidem, atque inter eas, quæ ipsam fidem producunt. Similia centum Episcopi pagina 34. 9. *Il faut faire une distinction necessaire entre les divers degrez de la Foy*. Et quidem recte: nam ante fidem præparari voluntatem ad credendum per gratiam prævenientem, docet Augustinus de dono perseverantiæ cap. 16. definit Synodus Arausicana can. 2. ac Tridentina sess. 6 can. 3. & adversus Semipelagianos Catholici fatentur omnes. Vide Jacobum Fontana pagina 438. tom. 1. Henricum Cardinalem de Bissy pagina 529. Verit. & equit. Constit. pagina 38. aliosque auctores superius commemoratos. II. Quod consectarium est præcedentium, Quesnellus *nullam* in paganis & infidelibus extra Ecclesiam positis admittit *gratiam sufficientem*; id vero damnatum est ab Alexandro VIII. propositione quinta inter XXXI. & quidem omni æquitate: ex opposito enim dogmate sequeretur nullum infidelem, nullum hæreticum, nullumque schismaticum converti, immo nec pro sua conversione Deum orare posse. Atque id pariter observarunt prælaudati auctores in propositionem 29. necnon Dominicus Viva pagina 179. Cardinalis Selleri tomo 4. pag. 188. Desirantius p. 3. pagina 152. auctor Opusculi, *Les cent & une propositions*, &c. pagina 74. aliique communiter. III. Efficiens Quesnellus primam omnium gratiarum esse *peccatorum remissionem*, cohærenter affirmat non tantum Judæis, Paganis, ceterisque omnibus extra Ecclesiam constitutis, atque illis præsertim, quibus nunquam contingit ut ad Deum convertantur, sed nec fidelibus in peccatum lapsis, nullam unquam obvenire supernam gratiam, quandiu permanserint in peccato. Portentosus hic error tollit dispositionem omnem, quæ justificationem præcedit, aut hæresi plusquam Pelagiana negat eamdem dispositionem pendere a supernaturali gratiæ adjutorio. Recte ergo Theologi Quesnellium confutarunt ex his, quæ Tridentina Synodus definit sess. 6. cap. 6. de modo, quo peccatores disponuntur ad justificationem, atque ex his, quæ eadem sessione can. 3. statuit de gratia omnem actum fidei, spei, & dilectionis, quibus ad justificationem disponimur, præveniente. Observarunt quoque hisce thesibus renovasse Quesnellum propositiones Baji 25. & 40. necnon 8. inter 31. damnatas ab Alexandro VIII. quibus asseritur infideles & impios, priusquam justificentur, utpote omni gratia destitutos, & servientes dominanti cupiditati, peccare in omnibus suis actibus. Vide Jacobum Fontana tomo 1. pagina 496. Epistolam V. Abbatis demonstrantis æquitatem Constitutionis *Unigenitus*, pagina 64. *Venin des 101. proposit.* pagina 61. Opusculum inscriptum, *Veritas & æquitas*, pagina 38. Gregorium Cardinalem Selleri tomo 5. pagina 136. Bernardum Desirant p. 3. libro 28. pagina 122. Cardinalem de Bissy tomo 1. pagina 512. Institutionem Pastoralem Episcopi Suessionensis per Augustinianum Theologum latine redditam §. 8. pagina 58. *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, pag. 74. Hinc vero perspicuum est nullam a Quesnello admitti gratiam ante fidem perfectam, nullam in iis, qui sunt extra Ecclesiam, nullam denique in peccatoribus ad justificationem se disponentibus.

III. Orthodoxiam Augustinianæ Scholæ, atque oppositionem cum præfatis Quesnelli erroribus, aperte scripta nostra declarant. I. Disputantes enim libro 15. adversus Semipelagianam hæresim ostendimus cap. 4. necessariam esse gratiam prævenientem ad fidei initium, ac *divini muneris esse, ut oremus, petamus, quæramus, atque pulsemus*, ubi de dono perseverantiæ cap. 23. ait Augustinus. Perspicue etiam eodem capite docuimus distinguenda esse in fide sanctam cogitationem, & collustrationem mentis, deinde inspirationem sanctæ voluntatis audiendi Evangelium *ex desiderio salutis*, tum deliberatum assensum, & actum ipsum credendi, probantes, & auctoritate canonum, Patrum testimoniis, exemploque Cornelii, Zachæi, & Nathanaelis confirmantes quidquid adversus 26. & 27. propositionem Quesnellianam prælaudati Theologi produxerunt. II. Insuper differentes de operibus eorum, qui destituti sunt gratia fidei, libro 18. cap. 2. prop. 4. demonstravimus auctoritate Augustini disputantis contra Julianum, etiam infideles aliquando bona opera facere *ex gratiæ adjutorio*; ibique produximus exemplum Polemonis, cujus continentiam adscribendam gratiæ censet ipsemet Sanctus Pater ob ea, quæ leguntur Sapientiæ 8. *Nemo esse potest continens, nisi Deus det*. Propositione autem prima ejusdem capitis statuimus tum ab infidelibus ante fidem perfectam, tum ab impiis ante justificationem plura fieri, quæ nequeunt censeri peccata, producto Tridentino canone, damnatisque Witclefi, & Michaelis Baji propositionibus. Infidelibus item, necnon pervicacissimis peccatoribus conferri *sufficientem gratiam* (quamquam non semper, ut adversarii nostri contendunt) eodem libro cap. 8. sæpenumero testati sumus. III. Demum, ne ab eodem libro discedamus, neque de re notissima prolixiori oratione tractemus, secundo capite præcitato expresse refutavimus dogmata Baji & Quesnelli, propterea quod ante remissionem peccatorum in impiis, in catechumenis, & non semel in infidelibus inveniuntur bona opera facta supernaturalis gratiæ adjutorio; Tridentini vero doctrinam de dispositionibus, quæ justificationem præcedunt, libro undevicesimo cap. 4. pro nostra virili explicavimus propugnavimusque, immunes propterea ab omni labe erroris Quesnelliani paullo supra descripti. Appellamus autem criminatorum oculos ad ea, quæ mandavimus litteris in tertio Theologicarum disquisitionum Volumine pagina 246. 250. 383. 388. 390. 437. & 490. Augustinianorum Catholica & orthodoxa doctrina.

§. III.

Sequuntur errores Quesnelli circa Dei voluntatem salvandi omnes, & circa Christi mortem ac redemptionem.

I. PRoximæ propositiones quatuor enuntiantur a Quesnello adversus voluntatem, quam Deus habet, salvandi omnes, & adversus mortem Christi, redem- Proposit. Quesnelli 30. usq. 33.

redemptionemque hominum universorum. In propositione itaque xcx. dogmatizat omnes *infallibiliter* per Christum salvari, quoscunque Deus vult ut salventur. Art in xcxi. impleri, & consequi effectum suum omnia prorsus desideria Christi, ac semper obtinere intimam cordis tranquillitatem eos omnes, quibus illam Christus ipse peroptat. In xxxii. asserit Jesum Christum se morti tradidisse, *ut pro semper liberaret* de potestate angeli exterminatoris primogenitos, idest, *electos*. Addit in xxxiii. oportere, ut bonis terrenis & sibimetipsi renunciet, quisquis fiduciam habere vult sibi appropriandi Christum Jesum, ejusque amorem, mortem, & mysteria, quemadmodum fecit Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

Sensus Quesnelliani. II. Negat Quesnellus in his propositionibus, velle Deum, ut aliqui salvi fiant, præter prædestinatos electosque, qui certissime salvantur. I. Hunc Jansenii errorem notant xlii. Episcopi in sua Pastorali Instit. pag. 36. ubi ajunt insinuasse Quesnellum, *que Dieu n'a voulu sauver, que les seuls Elûs, & que Jesus-Christ n'a formé des souhaits, & qu'il n'est mort pour le salut, que des seuls predestinez.* Similia centum Episcopi art. 3. pag. 19. ubi sapientissime monent, quibusdam maxime fidelibus dari per Christum *moyens plus immediats, & des secours plus abondants pour se sauver*; atque ad electos extendi *une volonté très-speciale & absoluta*; tametsi in voluntate conditionata, & in communi redemptione singuli comprehendantur. Negari a Quesnello prop. 30. & 31. voluntatem salvandi alios, præter electos, recte scripserunt Cardinalis de Billy tom. 1. p. 573. Desirantius lib. 30. pag. 167. ubi ingeniose distinguit *inter voluntatem salvandi*, & *voluntatem salvantem*, Vanden-Dyck in *Clementina*, seu adversus *Theologiam Supplicem*, pag. 511. & Jacobus Fontana tom. 1. pag. 556. ubi eit pravum Quesnelli sensum *patulum esse, nulliqua obnoxium dubitationi*. II. Una cum voluntate Dei salvandi omnes constat Quesnellum negasse mortem Christi pro *omnibus*, & in quintam Jansenianam impegisse. Refert auctor opusculi, cui titulus, *Veritas & æquitas, &c.* pag. 42. Quesnellum versiculo 20. capitis xvii. Joannis hunc Jansenianum affectu affixisse titulum, *Jesus orat pro electis*, atque in Officio *Portus Regii* sublatum fuisse ex hymnis, *Jesu Redemptor omnium.* Vociferantur Vindices Quesnelli, Christum dici mortuum pro solis electis, quatenus hi vocantur *secundum propositum*, eisque præparatur donum finalis perseverantiæ: sed præterquamquod Quesnellianæ propositiones indefinite, neque apposita ulla tali limitatione enuntiantur; constat ex propofit. 12. juxta Quesnellum ex Dei voluntate & redemptione Christi consequi effectum *indubitabilem*, ideoque eos, qui *infallibiliter* non salvantur, minime fuisse redemptos. III. Quid sibi velit Quesnellus prop. 33. subobscurum videtur, quibusdam apud Vanden-Dyck pag. 141. asserentibus innovasse hæresim *Fraticellorum*, qui ajebant neminem posse habere in Christum fiduciam, nisi terrenis omnibus per voluntariam paupertatem abdicatis; quibusdam aliis apud auctorem Opusculi, *Veritas & æquitas, &c.* thesim illam damnatam existimantibus, quod fiduciam locandam esse pronuntiet, non in Dei promissis, & in Christo Mediatore, sed in sola terrenorum bonorum renuntiatione. Arbitramur autem nos illam esse surculum quemdam præcedentiam, planissimumque sensum illius esse, reprobos, & qui nondum terrenarum rerum cupiditate sunt expediti, dicere non posse fiducialiter cum Apostolo, *Christus dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; atque ita Quesnellum captiose indicare, Christum non esse mortuum pro omnibus, nec posse quemlibet sibi applicare productam Pauli sententiam. Ita in ea propositione, fascino dolosæ pietatis obducta, Jansenianam hæresim detexerunt Antonius Rulliers in suis Reflexionibus cap. 2. pag. 21. Jacobus Fontana tom. 1. pag. 695. & Cardinalis de Bissy in Tractatus Theologici parte prima, pag. 576. Videtur propterea Quesnellianam pravitatem aperta ratiocinatione evincere auctor celebris Opusculi, cui titulus, *Les cent & une propositions qualifiées en detail.* „ Il fait ensuite (inquit de Quesnello pag. 32.) un second pas en disant, qu'il *faut comme Saint Paul, renoncer à toutes les choses de la terre, & à soi-même, pour pouvoir dire comme cet Apôtre avec confiance: Jesus-Christ m'a aimé, & s'est livré pour moi.* En lisant ces paroles, un lecteur attentif se demande naturellement à soi-même; puis-je dire comme Saint Paul, que Jesus-Christ m'a aimé, & s'est livré pour moi? On m'avertit qu'il n'appartient pas à tout le monde de parler ainsi; mais qu'il faut avoir renoncé, comme cet Apôtre, à toutes les choses de la terre, & à soi-même, pour pouvoir tenir ce langage avec confiance. Cependant si Jesus Christus étoit mort generalement pour tous les hommes, il me suffiroit d'être homme pour pouvoir dire, *Il m'a aimé, il s'est livré pour moi.*" Hinc habes, Quesnellum tria in recensitis thesibus dogmatizasse, Deum nolle salutem omnium hominum: Christum pro omnibus nequaquam mortem oppetiisse: nec omnes in ejus morte posse spem ac fiduciam suam collocare.

III. Quid vero nos, quid Augustinianæ doctrinæ propugnatores? I. Nos quidem, ac nostrates omnes credimus Deum optimum maximum electorum suorum, quos *secundum propositum voluntatis suæ* prænovit, segregavitque e ceteris, peculiarem gerere providentiam, eisque uberiora gratiarum munera, *quibus certissime liberentur*, intuitu meritorum Christi præstitisse; quod non tantum memorati Galliarum Antistites tradiderunt, sed ii omnes tenentur docere, qui unum præ altero eligi credunt, & perseverantiam specialissimum donum esse cum Tridentinis Patribus asseverant. Verum si de voluntate illa loquamur, quam Scholæ appellant *antecedentem*, & quæ subtili indagine, nec eadem ratione a Scholasticis solet exponi, versari illam circa salutem omnium, nec sterilem esse, atque prorsus inefficacem, sed universis media ad consequendam salutem necessaria præparavisse, docuimus lib. v. cap. 1. Prophetarum testibus, qui nos sæpe monent Deum nolle *mortem impiorum, sed ut convertantur & vivant*, verbisque Apostoli Pauli nos hortantis ut oremus pro omnibus, quoniam *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Quomodo etiam Janseniani testimonia Augustini disputantis contra Pelagianos a voluntate *absoluta*, & quæ est de rerum effectu, ad voluntatem conditionatam, & solam rerum possibilitatem, & quæ ad hanc requiruntur auxilio inferentem, imperite detorqueant, eo loci demonstrare curavimus. II. Quid vero de morte Christi pro omnibus sentiamus, quoniam declaratum est uberiori stylo differtat. 4. ac nonnulla quoque repetita sunt paullo supra cap. 2. num. 3. omnibus compertum esse confidimus: & si qui sunt, qui hæsitent adhuc, sciant nos, tum laudato libro sexto cap. 5. tum lib. 17. cap. 3. necnon libro 28. cap. 9. sincero animo propugnasse quod Paulus frequenter repetit, Patres docent, Augustini demonstrantis originalis peccati transfusionem argumenta confirmant, conclamantque pissimi Jesu vulnera ac preces, ita unum pro omnibus *mortuum esse*, quemadmodum omnes in Adam *mortui sunt*. Hoc tantum nobis licere putamus, dogma illud fidei defendere absque præsidio opinionum, quæ in Theologiam superiori ætate irrepserunt, & quæ Catholicorum Scholas in partes discindunt, rati non esse dogmata fidei exigenda ad Scholasticas concertationes, in quibus veteres a Junioribus, nostrique Proceres a Medillis salva Fide dissentiunt. Hujus autem rei, quamquam necessum non est proferre rationem, cum satis appareat petendam non esse credendi normam a fluxis opinionibus hominum privatorum, sed ab Ecclesiasticis definitionibus, a traditione Patrum, atque a Theologorum constanti, communique sententia; præcitato tamen libro 17. capite 4. monumenta, rationesque produximus. III. Omnibus denique, tametsi improbi sint, & graveti iniquitatum suarum pondere, sperandum esse, ac summam fiduciam, (quæ tamen salutarem timorem, & sollicitudinem non excludat, nec degeneret in præsumptionem atque inanem jactantiam) in Christo Redemptore locandam esse, scripsimus ac demonstravimus lib. 23. cap. 51. differentes *de spe*, ibique inter ceteras sperandi causas eam protulimus, quam in Psalmum 148. ita proposuit beatissimus Augustinus: *Promissiones Dei tales arrhas accepimus; tenemus mortem Christi, tenemus Sanguinem Christi.* Undique igitur Quesnellianos errores execramur, profligamus, evertimus, ut dictenures evincunt: quæ Theologice methodo, atque uberiori doctrina exponuntur ac demonstrantur tom. 1. *Theolog. Discipl.* pag. 387. & 391. tom. 3. pag. 347. & 351. tom. 4. pag. 449. & tom. 5. pag. 448.

Sententia Augustiniana opposita Quesnellianæ.

§. IV.

Enuntiationes Quesnelli de gratia naturæ integræ.

I. AD gratiam collatam primo homini pertinent proximæ quatuor propositiones. XXXIV. in qua asseritur gratiam Adami produxisse merita duntaxat *humana*. XXXV. quæ ipsam Adami gratiam appellat *sequelam creationis*, ac debitam fuisse eit naturæ primitus institutæ, & adhuc integræ. XXXVI. hanc differentiam constituens inter gratiam Adami ac status innocentiæ, & gratiam Christi hujusque status, quod primam unusquisque recepisset *in propria persona*, illa vero recipitur tantummodo *in persona Jesu Christi*, qui a mortuis surrexit, & cui nos conjungimur, atque unimur. XXXVII. propositio exprimit gratiam Adami, *sanctificando* illum in semetipso, fuisse *si proportionatam*; gratiam vero Christianam, nos *sanctificando*

Propositiones Quesnelli 34.-37.

cando in Christo Jesu, esse gratiam omnipotentem, dignamque Unigenito Filio Dei. Atque hæc sunt Quesnellianæ proscriptæ theses, quantum attinet ad sonum complexumque verborum.

Istorum propositionum sensus exponendus. II. Sensus vero istarum thesium judicio XLII. Episcoporum pag. 38. est, merita Adami nullum aliud habuisse principium, præter gratiam duntaxat *naturalem*, quæ a naturæ conditione esset prorsus *inseparabilis*, nec merita aliqua producere posset, quam merita *tantum humana*: horum autem Episcoporum verba produximus præcedenti Volum. dissert. 2. cap. 1. §. 4. Ostendimus eo loci testimoniis Jacobi Fontanæ, Cardinalis Bisy, Cardinalis Selleri, aliorumque, Quesnellum in statu naturæ integræ agnovisse gratiam, quæ non excederet naturæ ordinem, quæ esset naturalis proprietas, & quæ non esset donum naturæ superadditum, gratiam nempe Pelagianam, eaque tantum significatione dignam *gratiæ* nomine, juxta quam *gratia* dicitur ipsa natura, in qua conditi fuimus nullis meritis præcedentibus. Rursus de hoc Quesnelli sensu egimus dissert. 5. cap. 2. §. 5. Addamus testimonium centum Episcoporum, qui pag. 22. docent juxte Augustinum de Prædest. SS. capit. 15. nu. 31. merita Adæ dici humana, *dans un sens très-catholique:* cavendum vero, ne cum Quesnello dicantur *humana tantummodo*, scilicet comparata absque adjutorio gratiæ supernaturalis, *qu'on ne peut sans erreur confondre avec les dons naturels, ou inseparablement attachez à la nature*. Quare adversus 34. & sequentem propositionem Quesnellianam opus est, ut in Adam agnoscamus cum Augustino cap. 106. Enchiridii, & cap. 11. de Corrept. & Grat. *supernaturale adjutorium*, sine quo promereri non poterat, neque in accepta justitia perseverare. II. Quantum vero ad propositionem 36. temere & audacter Quesnellus ait, inter gratiam Adami, & gratiam Christi istud versari discrimen, quod illa ab omnibus reciperetur, hæc vero non recipiatur nisi ab iis, qui per fidem & caritatem conjuncti sunt Christo: hinc enim, si id verum esset, sequeretur infideles, & impios nunquam gratiæ Christi fieri participes. Atque id revera Quesnellum dogmatizasse eruitur ex ejus propositionibus secundo 5. recensitis. Sed cubat in eadem propositione sensus alter, & Novatorum damnata hæresis; nam cum loquatur Quesnellus *de gratia sanctificante*, qua efficimur viva in Christo membra, eique per caritatem unimur; asserendo hanc gratiam recipi *in sola persona Christi*, significat hominem non justificari per inhærentem justitiam, sed per solam imputationem justitiæ Christi; quod canone 10. sess. 6. damnatum est a Synodo Tridentina. Hunc vero sensum in Quesnelliana positione redarguunt Henricus Cardinalis de Bissy tomo 1. pag. 732. Auctor Opusculi inscripti, *Veritas & æquitas*, pag. 47. Jacobus Fontana tom. 1. pag. 767. Dominicus Viva pag. 244. aliique plurimi. Desirantius tamen lib. 36. seu p. 4. pag. 28. negat Quesnellum hæresi *de justitia imputativa* adhæsisse; at nihilominus ait manifestam esse propositionis pravitatem, dum aperte negat a nobis gratiam recipi *in propria persona*. III. Propositio autem 37. rursus demonstrat Quesnellum in statu innocentiæ admisisse gratiam naturalem & Pelagianam; dum vero addit gratiam hujus status esse *omnipotentem*, confirmat errorem, & hæresim propositionum, de quibus §. 1. hujus capitis, & quæ gratiam *sufficientem*, & *libertatem indifferentiæ* a statu corruptæ per peccatum naturæ procul arcent. Recte Auctor Opusculi, *Les cent & une propositions qualifiées en detail* pag. 77. hanc trigesimam septimam vocat, *suspecte de Pelagianisme par cette grace proportionnée à l'homme, la quelle sent une grace d'un ordre purement naturel: & de Jansenisme par la grace tout-puissante, la quelle sent fort la grace irresistible*. Idem est ceterorum judicium. Vide Cardinalem de Bissy citato in loco pag. 734. Jacobum Fontanam pag. 786. librum, cui titulus, *Veritas & æquitas*, pag. 48. Quoniam tamen hæc propositio XXXVII. aperte agit *de gratia sanctificante*, perspicuum arbitror, denegari a Quesnello in Adam gratiam habitualem, & justitiam asseri connaturalem, non vero naturæ superadditam, ideoque renovari Bajanos errores, de quibus cap. 1. hujus dissertationis §. 1. gratiam vero sanctificantem hujus status dici *omnipotentem*, quoniam amitti nequit, si non sensu Calviniano, & Lutherano, Janseniano saltem, scilicet per resistentiam liberi arbitrii. Ita de hac propositione XXXVII. Desirantius p. 4. pag. 54. & Vanden-Dyck pag. 105. Constat ergo ex horum complexione adversus Quesnellianas theses admittendam esse in statu naturæ integræ gratiam habitualem, & actualem, naturæ superadditas, distinctasque a naturalibus donis, & a gratia Pelagianorum, in hoc autem statu gratiam cum *habitualem*, quam justi inhærentem habent, & in suamet persona recipiunt, ac insuper pro sua libertate possunt amittere, tum *actualem*, cui liberum arbitrium valeat obtemperare, aut resistere.

Pastorali pag. 37. in prioribus quinque propositionibus Quesnellus tradidit hominem absque gratia Liberatoris necessitate impelli ad peccatum. *Dans ces principes* (inquiunt) *l'homme n'est libre, que pour le mal, il se trouve necessairement determiné au peché, & ne à pour toute liberté que le choix du crime.* Cumque solam gratiam efficacem Quesnellus admiserit, eamque necessitantem; damnatæ propositiones exprimunt illam ad malum determinationem haberi etiam sub gratia sufficienti, atque, ut ajunt laudati Antistites, *sans la grace, qui n'a toujours son effet*, Idem docent centum Episcopi pag. 28. exigentes adversus damnatas theses, ut fateamur liberum arbitrium ita cooperari gratiæ excitanti, ut huic valeat obsistere, & reluctari, atque cum Augustino de Grat. & lib. arbitrio cap. 2. & 4. lib. 2. contra duas Epist. Pelagian. cap. 5. & de corrept. & grat. cap. 2. defendamus liberum arbitrium ad bonum & malum etiam in hoc infirmitatis statu persistens. Auctor item Opusculi, cui titulus, *Veritas & æquitas, &c.* propositionem XXXVIII. & duas proximas appellat *suspectas de heresi*, propterea quod innuant *sine gratia efficaci*, & *absque caritate dominante* peccari in omnibus, liberum arbitrium esse *titulum sine re*, omniaque opera, quæ ante justificationem fiunt, esse vera peccata. Ita pag. 50. In parvo etiam libro inscripto, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, prænotatur propositiones, de quibus sermo est, accipiendas esse, *pour la grace efficace, sans la quelle on est dans l'impuissance de faire le bien, ou pour la charité dominante, sans la quelle* (in sensu Quesnelliano) *on est necessité a pecher en tout ce que l'on fait*. Jacobus item Fontana tom. 2. pag. 5. ait sensum, qui ab Aactore intenditur, esse peccatorem destitutum auxilio, *cui resistere nequeat, & voluntatem boni indeclinabilem inferente*, necessario delinquere; quippe non aliam gratiam, quam *omnipotentem*, & *quam nihil impedire potest, aut retardare*, Quesnellus intellexisse convincitur ex X. XI. ac XXXVII. propositionibus. Idem sentiunt Pius Vanden-Dyck in *Clementina* Vindicata §. 8. pag. 220. Dominicus Viva pag. 254. Episcopus Suessionensis in 1. Institut. Pastorali n. 22. & Antonius Rolliers cap. 4. pag. 23. suarum Reflexionum. II. Prædicti omnes auctores alium sensum in Quesnello damnatum animadvertunt, in his scilicet propositionibus inter peccata censeri officia illa moralium virtutum, quæ fiunt *absque gratia*, quoniam in Quesnelliano systemate *l'homme destitué de la grace ne peut plus être determiné à agir que par le mouvement de la concupiscence, qui l'entraine vers le peché*, inquit Cardinalis de Bissy tom. 1. pag. 776. Augustinianos omnes rejicere hunc sensum constat ex diss. 3. ubi ostendimus illos, etsi non admittant officia virtutum moralium *undique* bona absque gratia actuali, non tamen ea existimare secundum substantiam, & *intrinsecus* mala, ac multo minus exigere ad vitandum peccatum gratiam cum remissione peccatorum conjunctam, & caritatem prædominantem; qua in re Bajum & Quesnellum exorbitasse fuse ostendimus in priori, & in tertia dissertatione, ibidem quoque animadvertentes discrepantiam Gregorii Ariminensis a Bajo ex Vindiciis Norisianis. Quod, facta hoc in loco ~~mentione Cardinalis de Bissy~~, duximus repetendum; is enim pag. 773. sententiam Ariminensis *a nullo alio* traditam, & ab Ecclesia *proscriptam* putat, duplici deceptus errore, ut constat ex citata dissert. 3. pag. 322. ubi permultos laudavimus Gregorio adhærentes. III. Perspicuum item est, Quesnellum in præmissis enuntiationibus nil boni *absque fide* agnovisse, & cum Bajo damnasse omnia infidelium opera, nec fidem qualemcumque necessariam putasse, ne quod agitur sit *impuritas* atque *indignitas*, sed talem fidem, quam *caritas imperet, aut comitetur*; ut inquit, atque ex cohærentia aliarum propositionum avincit Jacobus Fontana tom. 2. col. 539. cui ceteri assentiuntur. IV. In propositione damnata XLIII. juxta auctorem Opusculi, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, latet Lutheranæ hæreseos suspicio, scilicet, collatam baptismo justitiam amitti non posse, aut per illam penitus concupiscentiam extingui. Jacobus Fontana pag. 239. tom. 2. idem asserit; observatque præterea errorem Quesnelli accedere ad apathiam Stoicorum, qui ajebant se immunes esse ab omni animorum perturbatione, necnon ad Quietistarum turpitudinem, & insaniam. Legantur insuper Desirantius lib. 43. pag. 222. de Bissy tom. 1. pag. 846. Epistola 7. Anonymi ad Episcopum pag. 87. & Vanden-Dyck pag. 415. Ex quibus omnibus constat adversus theses Quesnellianas asserendum esse, homines habere liberum arbitrium ad vitandum peccatum absque gratia efficaci & necessitante, quam solam dogmatistæ propugnant: posse absque gratia exercere officia quædam moralium virtutum, quæ non fiant *ex cupiditate*, a qua corrumpantur: non omnia quæ fidem præcedunt esse inquinamenta, sordesque; baptismata demum originale deleri peccatum, hominemque constitui adoptivum Dei filium, sed in eo permanere concupiscentiam ad agonem, acceptamque justitiam amittendi liberrimam potestatem.

III. Jam vero extra omnem dubitationem positum esse reor, tum in lucubrationibus nostris, tum in Operibus nostratium firmiter doceri, neminem, etsi actu careat gratiæ adjutorio, impelli necessitate ad peccandum; necnon ut homo dicatur posse obtemperare præceptis, minime requiri inspirationem victricis gratiæ, quæ a nullo duro corde respuitur, scilicet effectricis & cum operatione conjunctæ: idque luculenter traditum de Theologicis disciplinis tertio Volumine lib. 18. cap. 8. unde loca quædam exscripsi differ. 4. cap. 2. §. 3. & 4. istarum Vindiciarum. Æque vero apertum est commendare nos officia virtutum, quæ sine superna gratia exercentur, tametsi Augustiniana Schola iis neget omnimodam virtutis sationem inesse; eosque esse falsidicos, qui ajunt sententia nostra opera omnia, quæ in Deum minime diriguntur, fluere ex cupiditate, atque hinc labefieri, & corrumpi; quemadmodum tradidimus præcitato lib. 18. cap. 3. & 5. atque in tertia harum dissertationum cap. 2. §. 3. & 4. necnon in 1. cap. 2. §. 1. & 2. atque cap. 5. hujus sextæ dissertationis §. 2. & 3. agentes de Bajanis articulis. III. Eadem ratione perspicuum esse arbitramur ex lib. 18. cap. 2. ac ex tertia dissertatione cap. 2. §. 2. agnosci a nobis in Gentibus destitutis fide Christi, & gratia quoque carentibus, honesta quædam officia, quæ secundum justitiæ regulam vituperare non possumus, litterisque cubitalibus denegari, quod omnia illarum Gentium opera sint germina cupiditatis, & appellanda sint inquinamenta, aut peccata. IV. De gratia autem, quam confert regenerationis lavacrum, num Catholice sentiamus, ac per omnia probemus Tridentinos canones, veterumque, & recentium dogmatistarum dispungamus, ac refutemus errata; si quis de nobis formaverit præposterum, sinistrumque judicium, nil temere profarat, nisi perlecto vigesimoquinto capite libri XXIV. Theolog. discipl. sive tom. 6. pag. 571. & sequentibus.

Sententia nostra opera quoad omnes pervertit Quesnellianæ.

§. VI.

Quesnelli propositiones de caritate, & cupiditate.

I. AD caritatem vero pertinent quindecim Quesnellianæ propositiones, quæ post nuper discussas locum tenent proximiorem. Propositio XLIV. enuntiat duo esse humanarum omnium actionum principia, *amorem Dei*, qui agit omnia propter Deum, quemque Deus remuneratur, & *amorem quo nos & mundum diligimus*, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum malus est. XLV. asserit in corde peccatoris, in quo non amplius regnat *caritas*, regnare *cupiditatem*, omnesque illius actiones corrumpere. XLVI. enuntiat bonum usum sensuum *a caritate*, malum vero usum *a cupiditate* proficisci. In XLVII. XLVIII. XLIX. & L. traditur debere obedientiam legis profluere *a caritate*, & quidquid illinc non derivat, esse *hypocrisim*, *aberrationem*, atque *peccatum*; adeo ut, ubi deest *spiritus caritatis*, falsa sit justitia, & oratio quoque frustranea. Propositio LI. enuntiat Fidem *justificare* quando operatur, sed nunquam operari nisi *per caritatem*. Propositionum LII. LIII. LIV. LV. LVI. & LVII. idem sensus est; significant nempe, nil boni absque *caritate* advenire, non fidem, non spem, non religionem; ac solam *caritatem* facere actiones Christianas, istas ad Deum dirigendo: solam *caritatem* obtinere coronam & remunerationem a Domino: sola demum *caritate* ipsi Domino honorem cultumque præstari. Propositione vero LIX. concluditur *orationem impiorum* (in quibus non regnat caritas, ideoque in sensu Quesnelliano quidquid agunt, corrumpitur a regnante cupiditate) esse *novum peccatum*, ac proinde Deum, si orationem illam exaudiat, pœnam infligere, atque exercere *judicium*.

Proposit. Quesnel. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. Additur 59. quæ est prava damnat. formulis.

II. Doctissimi viri demonstrarunt Paschasium Quesnellum in hisce propositionibus nullum aliud principium bonorum operum agnovisse præter caritatem in justis prædominantem, quæ justificat, & quam Deus coronat & remuneratur; quem atque sensum ipsa damnatarum thesium verba dilucide præseferunt, & commonstrant. Perstringunt autem Quesnellianum hunc sensum quadraginta duo Gallorum Episcopi in sua Pastorali Institutione, §. *Est celà le langage, &c.* pagina 53. Centum item Episcopi in Explicationibus suis, §. *C'est encore*, pagina 37. Jacobus *Le-Fontaine*, aliique plurimi, quorum testimonia collegimus dissert. 2. cap. 1. §. 4. 5. & 6. neque ullam de pravo hoc damnatoque sensu dubitationem superesse censemus. II. Serpit ibidem sensus alter, æque noxius ac seprobandus,

Eorundem propositionum pravus sensus.

dus, nimirum neque fidem, neque spem, neque virtutem aliquam permanere in impio, *qui caritatem amisit*, neque ab illo posse bonum aliquod opus exerceri: unde centum laudati Episcopi inquiunt: *Ce sont donc autant d'erreurs contre la foy, & justement condamnées par la Bulle, de dire que le pecheur, qui perd la charité habituelle, perde en même temps la foy; qu'il n'y ait plus de sentiment de crainte, ni acte d'esperance, ni bonne oeuvre, ni culte, ni priere, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la charité:* quod itidem asserunt alii quamplurimi, eadem prima dissertationa recensiti. III. Nec tantum in sensu Quesnelliano in impiis gratia, & caritate *habituali* carentibus pereunt virtutes omnes, & amore Dei non amplius in illorum corde regnante, in nihilum abeunt, atque evanescunt: verum etiam regnante ibidem *cupiditate*, omnesque actiones juxta Quesnellianum systema eliciente, vel imperante, necessum est, ut omnia opera, quæ justificationem, & diffusionem caritatis dominantis, seu *habitualis* præcedunt, sint germina ejusdem noxiæ cupiditatis, intrinsecus mala, & peccata: quare ita centum Galliarum Antistites exponendo Quesnelliani sensus pravitatem immediate sequentur: *Que, lorsqu'il* (le pecheur) *a perdu cette vertu* (la charité * habituelle) *la cupidité qui regne dans son coeur, corrompt toutes ses actions, qu'il n'est plus que tenebres, erreur & peché*; ac similia ceteri, qui de Clementina Constitutione, atque de proscriptis in ea erroribus sedulo pertractarunt. Quamobrem Catholici profiteri debent dari alia humanarum actionum principia *præter caritatem, & cupiditatem habitualem*: in peccantibus, in quorum corde *caritas habitualis* non regnat, permanere habitus aliarum virtutum, pluraque bona opera ante justificantem gratiam patrari; nec omnia, quæ ab iis exercentur, seu dum sese ad justificationis gratiam disponunt, seu dum exequuntur officia humanarum virtutum, esse mala & noxia germina cupiditatis.

Opposita Augustinensium Theologorum sententia. III. Jam vero constat nostra, aliorumque Augustinensium sententia plura ab homine fieri, non tantum laudabilia *secundum justitiæ regulam*, sed etiam *ad justificationem disponentia*, caritate habituali nondum in illius corde per Spiritum Sanctum diffusa; ut animadvertimus paullo supra agentes de articulis Baji §. 2. num. 3. necnon in priori dissert. cap. 2. §. 1. atque in Opere Theologicarum disciplinarum pluribus in locis eodemmet §. 1. repetitis. II. Evidens quoque est defendi in Scholis nostris permanentes *absque caritate* habitus fidei, spei, aliarumque virtutum, necnon illorum actus pios, perutiles, atque ad justificationem disponentes; quamvis *a caritate*, sive a dilectione Dei benevola ac propter se (a qua tamen perfectionem virtutis nancisci debent) segregati sint, ac sejuncti: quod utique scripsimus, ac demonstravimus libro 15. 23. & 34. Operis Theologici, & locis illinc exscriptis confirmavimus pagina 111. & seq. prioris harum Vindiciarum voluminis. III. Illud præterea manifestissimum est ex prima dissertatione cap. 2. §. 1. & 2. ex tertia, capite item 2. §. 2. & 3. atque ex testimoniis pluribus ibidem productis, neque nos, neque Augustinensium aliquem rejicere inter noxiæ cupiditatis effectus quælibet opera, quæ *ex caritate* non fiunt; quum plura auxilio gratiæ patrata ad obtinendam justificationem disponant; quædam alia, etsi non undique bona, non tamen sint intrinsecus mala, neque a noxia cupiditate profluant & corrumpantur. Vide tomum 1. pag. 106. 107. 108. 402. 403. & 404.

§. VII.

Octo Quesnelli propositiones de Timore.

Proposit. Quesnel. lx. usque ad lxvii. I. COhærenter ad ea, quæ dicta sunt, Quesnellus damnat, atque inter actus noxia cupiditate corruptos rejicit timorem gehennæ, qui expers sit caritatis; prout ex sequentibus positionibus constat. Enimvero propositione lx. inquit pœnitentiam, si hanc excitet *solus timor supplicii*, quo magis violenta est, eo magis ducere ad desperationem. Propositione lxi. & lxii. asserit timore *nonnisi manum* cohiberi, & eum, qui non ducitur amore justitiæ, dum abstinet a malo timore pœnæ, illud *in corde* committere, & coram Deo reum esse. Propositiones lxiii. lxiv. & lxv. enuntiant, eum, qui ex solo timore adimplet legem, esse adhuc *sub lege*, ac si foret Judæus, immo esse *sub maledicto legis*, quoniam peccatur sive malum faciendo, sive malum *ob timorem* evitando; legem vero, ac Moysem, Sacerdotes, legisque Doctores nullum Deo *filium* dedisse, quoniam timorem incutiendo non effecerunt *nisi mancipia*. Duabus proximis propositionibus, idest lxvi. & lxvii. adeo Quesnellus timorem servilem deprimit, ut non vereatur asserere eos, qui per timorem Deo appropinquant, violenter adduci, atque *ad instar bestiarum*; eumdemque timorem non aliam de Deo nobis speciem ingerere, prætèrquam duri, imperiosi, injusti, ac intractabilis Domini.

II. Quesnellus in prænuntiatis articulis audacter opponitur Tridentinæ Synodo definienti sess. 6. cap. 6. peccatores *divina justitia timore utiliter concuti*, & sess. 14. cap. 4. eumdem timorem esse *donum Dei, Spiritus Sancti impulsum, atque ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam disponere*. His vero definitionibus adversari præmissas theses demonstrant in sua Pastorali Institutione pagina 43. & seq. alii. Episcopi, atque in suis Explicationibus art. 5. pagina 42. centum Galliarum Antistites: quibus subscribunt Jacobus Fontana tomo 2. col. 878. Joannes Joseph Languet Episcopus Suessionensis in 1. Institut. num. 18. Card. de Bissy tomo 2. pagina 193. Desirant tomo 5. pag. 186. aliique omnes agentes de Quesnellianis dogmatibus. Neque enim aliud hæc sonant, quam timorem peccato addicere, trahere ad desperationem, peccatum esse: quod idem est, ac sextum Lutheri articulum, & decimumquartum, ac decimumquintum ex 31. ab Alexandro VIII. proscriptis, instaurare atque intrudere. II. Falso etiam ac temere Quesnellus de lege instituit sermonem, comparando baptizatum, qui timet æterna supplicia, Judæo timenti inflictionem pœnarum temporalium, ac asserendo veterem legem nonnisi *mancipia* peperisse, quasi lex solum afferret timorem, dilectionem Dei non præciperet, omnique justificationis remedio careret: quæ omnia dogmatizans ulterius repetit prænuntiatam hæresim, timorem scilicet esse peccatum, & a peccato abstinentes *propter timorem* legem transgredi. Id vero prænuntiati Theologi animadvertunt, necnon auctor Opusculi, *Veritas & æquitas, &c.* pagina 82. auctor libri, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, pag. 91. & auctor alterius Opusculi, *Venia des 101. propositions*, pagina 21. & sequenti. III. Quesnellus de timore loquens adeo desipuit, & quoniam existimavit actiones, quæ non emanant a caritate, originem ducere a cupiditate vitiosa, ut diximus sup. §. & quoniam non distinxit *timorem servilem*, qui bonus est, *a servilitate*, quæ est mala: quamobrem scriptor Opusculi nuperrime laudati, *Les cent, & une, &c.* de cujus pretio egimus diss. 1. cap. 1. §. 4. ita adversus Quesnellianos scribit pag. 42. „ La crainte servile, qui nous fait eviter le peché à cause des chatimens, & la servilité de la crainte qui consiste dans la disposition de commettre encore le peché, si l'on n'étoit retenu par la crainte du châtiment, sont deux choses biens differentes, & qu'il importe extrememens de bien distinguer. Nous condamnons la servilité de la crainte, & nous réconnoissons au même temps avec le Concile de Trente, que la crainte servile est un don de Dieu. „ Itaque adversus Quesnellianos articulos certissima fide tenendum est, timorem pœnarum esse donum Dei, bonum ac perutilem; non vero malum, noxium, & vitiosæ cupiditatis prolem veneficam: firmiter quoque credendum est eos, qui ob timorem gehennæ abstinent a peccatis, non proinde peccare, sed bene salubriterque timere, atque ita recta æquissimaque ratione ad amorem & ad caritatem perduci; sedulo tandem, ut bonum a malo, & donum Dei ab hominum culpa secernatur, timor servilis *a servilitate* distingui debet.

Sensus Quesnellianus.

III. Quantum ab errore Quesnelliano distet Augustiniana doctrina, quæ ad gratiam in Sacramento consequendam necessarium existimat dolorem ex benevola dilectione conceptum, ea loca satis superque demonstrant, in quibus ostendimus *timorem servilem* esse donum Dei, supernaturalem, substantia sua bonam, coercere a malo, atque viam sternere caritati. Id vero tradidimus lib. 21. cap. 4. ubi expresse rejectis Quesnelli thesibus affirmavimus timorem hunc oriri ex fide, atque ex consideratione rectissimæ justitiæ Dei, hujusque supremum dominium & æquitatem repræsentare, & cum divinæ majestatis reverentia conjunctum esse. Idero docuimus lib. 23. cap. 52. afferentes scripturarum, & Patrum testimonia, quæ ipsum timorem suadent, atque commendant, ac præsertim ex Augustino commonstrantes quomodo eodem timore mala cupiditas coerceatur. Lib. autem 34. cap. 5. rursus propositiones Quesnellianas refutantes ostendimus timori adscribendum non esse, si timens pœnam adhuc peccato adhæreat; sed per timorem peccandi licentiam frænari potius & comprimi, eoque cohiberi effluentem animum, vetustamque frangi consuetudinem. II. Demonstravimus quoque eo loci, timendo nec perpetrari peccatum, nec legem servari more quodam Judaico; itemque produximus discrimen inter comminationem temporalium malorum, quæ Judæi formidabant, timoremque æternorum suppliciorum, quem saluberrime incutit lex Christiana. Quomodo vero lex vetus sancta & immaculata erat, quomodo cultum

Augustinensium doctrina.

cultum Deo exhibebat, & idololatriam ac superstitionem vetabat, insertis Patriarcharum vindiciis, præceptisque pertinentibus ad vitæ institutionem, ac ritibus, typisque futurorum expositis, vicesimo libro capite 6. & 8. pro modulo nostro significare, & declarare studuimus. III. *Servilitatem* quoque a timore distinguendam esse docuimus lib. 13. cap. 12. Sancti Thomæ, & illustrium Theologorum doctrinam propugnantes, juxta quam timor bonus est, quamvis *servilitas* sit mala, quoniam eadem *servilitas* nullateous spectat *ad substantiam timoris*: quod rursus declaravimus diss. 3. cap. 1. §. 6. num. 15. Adeat, qui plura desiderat, tomum IV. Theol. disc. pagina 210. 502. 503. ac tomum 7. pagina 551. 552. & 575. præcedentem quoque Refutationem *Bajanismi Redivivi*, pagina 365. & seqq.

§. VIII.

De reliquis Quesnellianis propositionibus.

Propositiones Quesnel. 68. &c. I. BRevi damnatas alias theses percurram, quum illarum nulla objiciatur adversus Augustinianum systema, si excipias septuagesimam, quæ eadem est cum 69. Bajana, de qua cap. 1. hujus dissert. §. 6. Propositionibus itaque LXVIII. & LXIX. commendatur Christiana fides, tanquam donum, in quo clauditur *totum* ad salutem pertinens, ejusdemque fidei usus, augmentum & præmium *puræ Dei liberalitati tribuitur*. In LXX. asseritur nunquam Deum immittere innocentibus *afflictiones*, utpote quæ *ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem* semper deserviant. Propositio autem LXXI. inquit posse hominem *ob sui conservationem* sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejusdem hominis utilitatem. Agitur a LXXII. usque ad LXXVIII. de Ecclesia, eique attributa hac nota, quod electos omnes, angelos hominesque comprehendat, statuitur ad illam eos tantum pertinere tanquam membra qui vivunt & aguntur *Dei spiritu*, quorum Christus *sanctificator* est, & qui non credunt tantum Evangelio, verum etiam *secundum illud* vitam instituunt, ita ut neque sit Ecclesiæ membrum, neque habeat Christum pro capite, quisquis *non ducit vitam dignam Filio Dei*. Proximæ octo propositiones, idest, a LXXIX. ad LXXXVI. suadere nituntur lectionem Scripturarum Sanctarum semper, ubique, & omni personarum generi necessariam esse, ac perutilem: nec laicis, nec fœminis fas esse se ab ea lectione dispensare ob illatam obscuritatem: diem Dominicum ipsa præsertim lectione sanctificari: maximam esse *illusionem* eorum, qui censent mysteria Religionis mulieribus communicanda non esse, atque abusum aliquem, vel errorem oriri posse ex illarum simplicitate: idem esse abripere e Christianorum manibus *novum Testamentum*, lectionemque *Sacræ Scripturæ* interdicere, atque obturare illis *os Christi*, lumen *filiis lucis* subtrahere, atque efficere ut patiantur speciem aliquam *excommunicationis*; id demum *intentioni Dei* necnon *praxi Apostolicæ* contrarium esse. Tres propositiones, quæ sequuntur, nimirum LXXXVII. LXXXVIII. & LXXXIX. ad eos attinent, qui agunt patratorum scelerum pœnitentiam, enuntiantque esse modum *sapientia & caritate* plenum dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, atque ad minus satisfaciendi justitiæ Dei, antequam reconcilientur; eos autem, qui volunt *statim restitui* possessioni bonorum, quæ peccando amiserunt, ac detrectant ferre *confusionem* hujus separationis, ignorare quid sit peccatum, & quid sit vera pœnitentia; tunc denique pœnitentem habere jus assistendi sacrificiis Ecclesiæ, quando jam reconciliatus est. Ultimæ decadis positiones a XC. ad C. usque pertinens ad excommunicationem, atque primum ad auctoritatem excommunicandi requirunt *consensum*, saltem præsumptum, *totius Corporis* Ecclesiæ: docent metu excommunicationis injustæ neminem exire de Ecclesia, nec detineri debere, quin debitum suum adimpleat: injustum anathema *in pace* ferendum esse potius, quam prodere veritatem; qui enim hac ratione se gerit, *Apostolum imitatur*. non enim scindit unitatem, nec adversus auctoritatem erigitur: primos Pastores excommunicationem infligendo ductos *inconsiderato zelo*, ac *præcipiti fæpe ratione*: pessimam ingeri de Ecclesia opinionem ejus inimicis, quando exercet dominatum *supra fidem* credentium: veritates eo devenisse, ut plerisque Christianorum sint *lingua quasi peregrina*, & idioma quoddam incognitum, idque *a simplicitate Apostolorum* esse valde remotum, & signum quoddam sensibile iræ Dei, atque senectutis Ecclesiæ: permittente Deo omnes potestates contrarias esse prædicatoribus veritatis, & tanquam indigna & ab Ecclesia separata respici ac tractari ea membra, quæ *magis sancte, & magis stricte* eidem Ecclesiæ unita sunt: esse plerumque ultimam *probationem*, & maxime meritoriam, dum quis habetur *tanquam hæreticus, flagitiosus & impius*. Quorumdam denique præventione ac pervicacia multos, quos Deus posuit in Ecclesia ut essent odor vitæ, commutari *in odorem mortis*, atque idem evenire in libris, institutionibus, exemplisque bonis ac perutilibus, adeo ut advenerit tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus persequendo veritatem; ejusque discipulos rejici tanquam putrida membra, & indigna omni commercio cum Deo, necnon frequenter sacrificari diabolo *Dei servum*, dum credimus sacrificari Deo hominem *impium*. Addidit Quesnellus, ut maximum plenissimumque errorum cumulum accederet, propositionem centesimamprimam: in qua asseruit nil magis opponi spiritui & doctrinæ Christi, quam *communia facere juramenta in Ecclesia*, atque id esse multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, atque efficere ut aliquando nomen & veritas Dei deserviant consilio impiorum. Atque hæc sunt, quæ in proscriptis Quesnelli propositionibus comprehenduntur atque enuntiantur.

II. Harum propositionum pravitatem Theologorum Censorumque plurimi demonstrarunt: & quantum ad 71. attinet, in qua sermo est de legis divinæ dispensatione, (quæ enim de fide agunt, eique totum salutis negotium attribuunt, nimium favent Protestantibus, qui omnia salutis media *in sola fide* concludunt, assertisque Michaelis Molinosii, quæ inducunt virtutum, bonorumque operum contemptum; ac præterea Dei liberalitati totum tribuentes, cum liberam cooperationem nostram, tum meritum denegare videntur:) quod, inquam, ad 71. attinet, causam adhibet laxitatis, omniaque licere suadet. Nam si ob sui conservationem fas sit a lege seipsum dispensare, fieri poterit quidquid humanæ vitæ conducit, & fidem quoque abjurare licebit, minitantibus mortem persecutoribus. Adde naturalem legem nunquam admittere dispensationem: in divina autem & positiva non pro libito, hominumque arbitratu dispensandum esse, sed ex consulto, atque auctoritate Pastorum. Ita centum Episcopi pag. 17. §. *Enfin l'Eglise Catholique*, prædictam propositionem censura dignissimam esse evidenter evincunt. II. Propositiones autem de Ecclesia enuntiatæ, dum in ea prædestinatos tantum, justosque comprehendunt, eamdem Ecclesiæ notam constituunt, quam obtendunt Lutheri, Calviniqua gregarii; ideoque Ecclesiam intrudunt acephalam, & absque visibili capite, excludunt a membris ejus scelestos & impios, & Episcopis quoque, ac presbyteris crimine aliquo irretitis, unionem mystici illius corporis, ideoque jurisdictionem potestatemque, cum Hussitis, aliisque Novantibus negant: quæ omnia Jacobus Fontana tom. 3. col. 408. ac sequentibus. Cardinalis de Bissy tom. 2. pag. 380. Episcopi Galliarum in sua Instit. pag. 47. §. *L'idée qu'on nous donne de l'Eglise*, Desirantius p. 6. pag. 30. aliique plurimi refutarunt. III. Propositiones, quæ agunt de lectione Scripturarum, temere carpunt Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem ac disciplinam, necnon monita Patrum docentium sæpe ex illarum lectione oriri offensiones, non quod Scripturæ ipsæ noxiæ sint, sed quod plerumque *infirmus sit legentium animus*, ut inquit Epistola 1. ad Chilonem S. Basilius. Probare quoque videtur Quesnellus praxim hæreticorum, sacros libros, ut a laicis feminisque intelligantur, patrio idiomate & vernacula lingua legentium, in Liturgiis quoque, sacrisque mysteriis: nec attendit quot errores invexerint mulieres divinis imbutæ litteris, ut secundo sæculo Maximilla & Priscilla, sæculo nono Thiota, & proxima elapso Guionia, atque Antonia de Bourignon. At lege Explicat. centum Episcoporum art. 8. pag. 53. Institutionem Episcopi Suessionensis nom. 11. pag. 24. Opusculum inscriptum, *Veritas & æquitas, &c.* pag. 102. Vanden-Dyck cap. 12. pag. 435. necnon alios superius recensitos, addita regula quarta Indicis Tridentini. IV. Quesnellianæ theses de pœnitentia non solum damnant communiorem doctorum praxim, qua illi certe dispositis absolutionem statim impendunt; verumetiam dum ajunt præmittendam esse satisfactionem, approbant doctrinam Petri de Osma damnatam a Sixto IV. & propositiones 16. 17. & 18. ex confixis ab Alex. VIII. Dum vero Quesnellus infinuat eos, qui reconciliati non sunt, non habere jus assistendi sacrificio Missæ, opponitur Tridentino definienti sess. 22. nullos a sacrificio illo excludendos, nisi *publice & notorie criminosos*; ignoratque jus illud fundari in baptismo, quo efficimur Ecclesiæ membra, atque in ipsius naturæ sacrificii, instituti, ut supremo Domino cultus exhibeatur, ut redemptionis recolantur mysteria, atque ut venia peccatoribus impetretur. Legito Reflexiones Rolliers cap. 8. pagina 42. *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, pag. 47. & 104. *Venin des* 101. *propositions*, pag. 36. *Veritas & æquitas Constit. Unigenitus*, pag. 110. *Explications C. Episcoporum* §. *Les grand pecheurs*, pag. 47. Jacobum Fontanam p. 3. pag. 1113. ceterosque *Sensus prav. Harum propositionum.*

que prælaudatos. V. Propositiones autem Quesnelli circa Excommunicationem omni jure proscriptæ sunt, quoniam dum requirit *præsumptum saltem consensum Ecclesiæ*, detrahit Pontificum & Episcoporum auctoritati, meritoque præsumitur quod ab excommunicationis vinculo eximere velit omnes illos, qui protestantur adversus excommunicationem latam in provinciis *Batavo fœderatis*, ut cap. 9. animadvertit Ant. Rolliert. Affirmans præterea Quesnellus eos, qui *in pace* ferunt injustum anathema, imitari Apostolum Paulum, uti recte observarunt art. 7. pag. 52. centum Episcopi, et num. 15. prioris Instit. Antistes Suessionensis, videtur suadere, ut superba securitate negligant media, quæ adhibere tenentur, ut a se inflictam excommunicationem amoveant, ac rursus divinorum Sacramentorum participatione fruantur. Nec silentio prætereundum est, Quesnellum, dum inducere studet excommunicationis contemptum, morem gerere ceteris Jansenianis, de quibus recte in Pastorali documento anni 1714. doctissimi Galliarum Præsules, „ Les defenseurs de Jansenius, qui se sont revoltez contre l' Eglise, & qui craignent avec raison les censures & les excommunications, font tous leurs efforts pour s' en garantir, &c. „ VI. Ob eamdem rationem Quesnellus invehitur in juramenta, ægre ferens personas de Jansenismo suspectas subscribere *Formulario*, ut inquiunt Auctor opuscul. *Veritas & æquitas, &c.* pag. 130. Rolliers pag. Reflexionum suarum ultima, Vanden-Dyck cap. 21. §. 2. Episcopi Galliarum in docum. Pastorali pagina 63. §. *Il n' est pas plus fidele à la verité*, atque in Explicat. pag. 62. art. 10. *Touchant les sermens*, Suessionensis Antistes §. 9. num. 27. aliique. Sane juramentum cum iis conditionibus, *in veritate, in judicio, & in justitia*, Theologi omnes approbant, Concilia & Pontifices jure exigunt, induci ad finiendas controversias docet 2. 2. q. 89. art. 2. S. Thomas; & qui oppositum sentiunt, impingunt in illum articulum 13. quo Synodus Constantiensis declaravit, *Ad mandatum Judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum, etiam pro purificatione infamiæ, esse licitum*.

Sententia nostra opposita Quesnellianæ. III. Reliquum est, ut demonstremus sententiæ nostræ a Quesnelliana discrimen. Ac primo præter fidem, quam lib. 21. cap. 4. & lib. 23. cap. 10. aliisque in locis *a caritate* secrevimus, requiri ad salutem opera, atque in his non solam *Dei liberalitatem*, verum etiam liberam cooperationem, meritumque nostrum adinveniri, liber 19. cap. 5. & 6. luculenter evincit. Discedere a lege, sive, ut inquiunt, se dispensare (quod in lege naturali locum non habet, & in aliis legibus assensum postulat legislatoris, vel ejus, in quem translata est jurisdicendi facultas, quemadmodum scripsimus lib. 20. cap. 5. & 21.) nemini arbitratu suo, proprii que duntaxat commodi ratione habita licitum esse, commonstrat brevis nostra *de dispensatione* præceptio, tradita quarto Volumine Th. discipl. inter *juris & æqui Regulas*. II. De Ecclesia nondum peculiarem dissertationem in lucem emisimus: at libri hactenus a nobis editi perspicue tradunt Romanum Pontificem tanquam visibile Caput præesse Ecclesiæ, præditumque esse Ecclesiastica & politica potestate, lib. 20. cap. 16. Propugnamus Sacerdotes etiam improbos & scelestissimos esse ministros sacrorum mysteriorum, ideoque Ecclesiæ membra, lib. 30. cap. 14. Docemus fideles impios, etsi careant *gratia sanctificante*, ornatos adhuc esse fide habituali, qua corpori Ecclesiæ sunt conjuncti, lib. 23. cap. 10. quod utique sufficit ad oppugnandam notam ipsius Ecclesiæ traditam e Quesnello, inustasque eidem regulæ erroneas, ac de hæresi valde suspectas propositiones. III. Quid vero de Scripturarum Sanctarum lectione sentiamus, erui potest ex nostra dissertatiuncula de Ritibus Sacramentorum, lib. 30. cap. 23. quo in loco refutavimus morem hæreticorum, qui promiscue omnibus, laicis etiam ac feminis, necnon patria & vernacula lingua legendos proponunt sacros utriusque Testamenti libros, non absque magno Christianæ plebis offendiculo, atque adversus veterem disciplinam, Patrumque saluberrimam institutionem. IV. Absolvendos rite dispositos, non autem inolita consuetudine, & noxia, quam nolint vitare, occasione implicatos, ostendimus p. 2. lib. 34. cap. 8. & 11. ibique pluribus argumentis evicimus necessum non esse, ut satisfactio præcedat absolutionem, 9. cap. thesibus Quesnellianis, una cum damnatis ab Alexandro VIII. expresse commemoratis, atque rejectis. De sacrificio item Missæ, quod *propitiatorium* esse, & peccatoribus perutile demonstravimus lib. 33. cap. 20. ita pertractavimus, ut nihil eorum, quæ ad fidem moresque pertinent, in Theologicis Institutionibus omiserimus. V. Insuper quæ scripsimus agentes de Ecclesiæ Pastoribus, quibus lib. 20. cap. 16. vindicavimus potestatem *coactivam*, demonstrantes hanc potissimum exerceri inflicta excommunicatione, atque exemplis Apostolorum, & Zosimi, Babylæ, Ambrosii, Joannis Chrysostomi, aliorumque ostendentes ad eam infligendam non requiri corporis Ecclesiæ consensum, ac magnopere esse omnibus formidandam, quidquid enuntiavit Quesnellus falsitatis revincunt, evidenterque refellunt. VI. Tandem juramenta, modo adsint præscriptæ conditiones, licite fieri, atque e Judicibus utiliter exigi, docuimus in præcepta Decalogi lib. 20. cap. 8. Immo qua obedientia & religione subscribendum sit *Formulario*, parendumque Romanorum Pontificum Constitutionibus, tradidimus lib. 17. cap. 6. ubi etiam sacramento Jansenianam hæresim ejuravimus, ad idem præstandum parati, quotiescunque opus fuerit. Adeas interim Theolog. discipl. Volum. 3. pag. 323. 363. & 375. Volum. 4. pag. 21. 65. 67. 119. 136. 139. 488. Volum. 6. pag. 143. & 280. Vol. 7. pag. 428. atque Vol. 8. pag. 149. & 194. pluraque adinvenies, quibus propositiones Quesnelli, de quibus in hoc postremo §. pertractavimus, ratione multiplici refutantur. Hinc vero colliges, non unam, vel alteram Baji, Jansenii, & Quesnelli propositiones, sed omnes ac singulas in libris nostris refelli. Easdem vero propositiones suomet ordine, atque ut sonant, exhibent subjectæ Romanorum Pontificum Bullæ; quarum auctoritatem, & Apostolicas confirmationes legere quisque potest lib. 17. cap. 1. & seqq. ubi egimus de rebus gestis a Bajo, a Jansenio, a Quesnello.

B U L L A

SUMMI PONTIFICIS

S A N C T I P I I V.

Contra Michaelem Bajum.

Pius Episcopus Servus Servorum Dei ad futuram rei memoriam.

EX omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino constituti tam luctuoso tempore sustinemus, illa animum nostrum præcipue excruciat dolor, quod Religio Christiana, tantis jam pridem turbinibus agitata, novis quotidie propositis opinionibus conflictetur, Christiano populus antiqui hostis suggestione distractus in alios, atque alios errores, passim, & promiscue deferatur. Quantum vero ad nos attinet totis viribus conamur, ut illi simul atque prosiliunt, penitus opprimantur: magno etenim mœrore afficimur, quod plerique spectatæ alioquin probitatis, & doctrinæ, in varias sententias offensionis, & periculi plenas, cum verbo, tum scriptis prorumpunt, deque eis etiam in scholis invicem controversantur, cujusmodi sunt sequentes.

I. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, recte vocantur gratia.

II. Sicut opus malum ex natura sua est mortis æternæ meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitæ æternæ meritorium.

III. Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo permansissent usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.

IV. Vita æterna homini integro, & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.

V. In promissione facta Angelo, & primo homini continetur naturalis justitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita æterna justis promittitur.

VI. Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obedientia perseveraret, ad eam vitam pertransiret, in qua mori non posset.

VII. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, sed juxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non recte vocantur gratiæ; quo fit ut tantum merita, non etiam gratia debeant nuncupari.

VIII. In redemptis per gratiam Christi nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.

IX. Dona concessa homini integro, & Angelo, forsitan non improbanda ratione possunt dici gratia, sed quia, secundum usum Scripturæ, nomine gratiæ tantum ea munera intelliguntur, quæ per Jesum male merentibus, & indignis conferuntur, ideo neque merita, nec merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

X. Solutionem pœnæ temporalis, quæ peccato dimisso sæpe manet, & corporis resurrectionem, proprie nonnisi meritis Christi adscribendam esse.

XI. Quod pie, & juste in hac vita mortali, usque in finem conversati vitam consequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, sed ordinationi naturali, statim initio creationis constitutæ, justo Dei judicio deputandum est; nec in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur; sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali institutum est, ut justo Dei judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

XII. Pelagii sententia est: opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non est regni Cœlestis meritorium.

XIII. Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per spiritum adoptionis inhabitantem corda Filiorum Dei; sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea præstatur obedientia legi.

XIV. Opera bona justorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam justa Dei judicio merentur accipere.

XV. Dicit, rationem meriti non consistere in eo; quod qui bene operatur habet gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum; sed in eo solum; quod obedit divinæ legi: quam sententiam sæpius repetit, & multis rationibus probat, fere toto libro.

XVI. In eodem libro sæpius repetit, quod non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate.

XVII. Dicit sentire cum Pelagio, qui dicunt esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum Deificum.

XVIII. Dicit, opera Catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam ante remissionem peccatorum factam, esse vitæ æternæ merita, quam vitam non consequentur Catechumeni, nisi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

XIX. Videtur insinuare, quod opera justitiæ & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerint majorem valorem.

XX. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.

XXI. Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

XXII. Cum Pelagio sentiunt qui textum Apostoli ad Rom. 2. " Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciunt ", intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

XXIII. Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito, supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, Charitate Deum supernaturaliter coleret.

XXIV. A vanis, & otiosis hominibus secundum insipientiam Philosophorum excogitata est sententia, hominem ab initio sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei filium adoptatus.

XXV. Omnia opera infidelium sunt peccata.

XXVI. Et Philosophorum virtutes sunt vitia.

XXVII. Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio; quam sententiam repetit, & probat per multa capitula.

XXVIII. Liberum arbitrium, sine gratiæ Dei adjutorio, nonnisi ad peccandum valet.

XXIX. Pelagianus est error, dicere quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

XXX. Non solum fures ii sunt, & latrones, qui Christum, viam, & ostium veritatis, & vitæ negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per ipsum in viam justitiæ (hoc est aliquam justitiam) conscendi posse docent: aut tentationi ulli, sine gratiæ ipsius adjutorio resistere hominem posse, sic ut in eam inducatur, aut ab ea non superetur.

XXXI. Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus, potest esse sine remissione peccatorum.

XXXII. Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

XXXIII. Catechumenus juste, & recte, & sancte vivit, & mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in baptismi lavacro demum percipitur.

XXXIV. Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator: vana est & commentitia; & ad illudendum Sacris literis, & plurimis veterum testimoniis, excogitata.

XXXV. Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.

XXXVI. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ oritur, ex sola philosophia per elationem præsumptionis humanæ, cum injuria crucis Christi defenditur a nonnullis doctoribus,

XXXVII.

XXXVII. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex natura solis viribus ortum ducit, agnoscit.

XXXVIII. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est copiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.

XXXIX. Quod voluntarie fit, etiamsi necessitate fiat, libere tamen fit.

XL. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.

XLI. Libertatis modus, qui est a necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solum nomen libertatis a peccato.

XLII. Justitia, qoa justificatur per fidem impius, coosistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum justitia, oon autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adoptatur homo in filium Dei, & secundum interiorem hominem renovatur, ac divinæ naturæ consors efficitur, ot sic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire possit.

XLIII. In haminibus pœnitentibos, ante Sacramentum absolutionis, & in Catechumenis ante baptismum, est vera justificatio, separata tamen a remissione peccatorum.

XLIV. Operibus plerisque, quæ a fidelibus fiunt ut Dei mandatis pareant, cujusmodi sunt, obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, a forto, a fornicatione abstinere, justificantor quidem homines, quia sunt legis obedientia, & vera legis justitiæ, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

XLV. Sacrificium Missæ non alia ratione est sacrificium quam generali illa, qua omne opus, quod fit ut sancta societate Deo homo inhæreat.

XLVI. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis quæstio est, sed causæ, & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati, sine ulla relatione ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

XLVII. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium; & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium. Et ex habituali voluntate dominante fit ut parvulus decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum rationis consecutus est, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, & legi Dei repognet.

XLVIII. Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto, Non concupisces.

XLIX. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.

L. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum authorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

LI. Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

LII. Diffinitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

LIII. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

LIV. In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad pœnam. Unde in Sacramento baptismi, aut Sacerdotis absolutiaoe, proprie reatus peccati duntaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat a reatu.

LV. Peccatar pœnitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui pœnitentiam suggerens, & inspirans vivificat eum, & resuscitat: ministerio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.

LVI. Quando per eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus, saltem aliqua ex parte, redemptores) sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur, & communicatur.

LVII. Per passiones Sanctorum in Indulgentiis communicatac non proprie redimuntur nostra delicta, sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impartiuntur, ut digni simus, qui pretio Sanguinis Christi a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

LVIII. Celebris illa Doctorum distinctio, divina legis mandata bifariam impleri: altero modo quantam ad præceptorum operum substantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad regnum æternum (hoc est ad modum meritorium) commentitia est, & explodenda.

LIX. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum (quod moraliter bonum appellari consuevit) vel quia est meritorium regni æterni, eo quod sit a vivo Christi membro per Spiritum charitatis, rejicienda putatur.

LX. Similiter & illa distinctio duplicis justitiæ; alterius, quæ fit per spiritum charitatis inhabitantem; ulterius, quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis & in eo caritatem diffundentis, qua divinæ legis justificatio impleatur, odiosissime & pertinacissime rejicitur.

LXI. Denique & illa distinctio duplicis vivificationis, ulterius, qua vivificator peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur: commentitia judicatur, & scripturis minime congruens.

LXII. Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquit liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi iojuriam facit, qui ita sentit, & docet.

LXIII. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

LXIV. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit.

LXV. Infidelitas pure negativa io his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est.

LXVI. Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis; non autem per occultam communicationem, & inspirationem gratiæ, quæ per eam justificatos faciat implere legem.

LXVII. Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, potest consistere cum reatu æternæ damnationis.

LXVIII. Per contritionem, etiam charitate perfectam, & cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.

LXIX. Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde & Job, & martyres, quæ passi sunt, propter peccata sun passi sunt.

LXX. Nemo præter Christum est absque peccato originali. Hinc beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum; omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

LXXI. Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut & alii habitus pravi.

LXXII. Motus pravi concupiscentiæ sunt, pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto, Non concupisces: unde homo eos sentiens, & non consentiens, transgreditur præceptum, Non concupisces; quamvis transgressio in peccatum non deputatur.

LXXIII. Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis in diligente est, non facit præceptum, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

LXXIV. Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.

LXXV. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.

LXXVI. Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, & institui sine justitia naturali.

Quas qoidem sententias coram nobis examine ponderatac, quamquam nonnulla aliqoo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes respective, ac quæcumque super iis verbo, scriptoque emissa præsentium authoritate damnamus, circumscribimus, & abolemus; deque eisdem, & similibus posthac quocumque pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscumque interdicimus. Qui secus fecerint, ipsac omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quæcunque decernimus; vincula quoque anathematis eo ipso innodamus, ac nullus Romano Pontifice inferior valeat ipsac, excepto mortis articulo, liberare. Caterum ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi possint, simulque animarum saluti plenius consulatur, dilecto filio nostro Antonio tituli Sancti Bartho-

voluntatis effectus *indubitabilis*; quam nihil potest impedire, aut retardare; cui nulla voluntas humana resistit, sed peccator quantumcunque obstinatus sit, oportat ut se dedat & humiliet; quæ operatur obedientiam quam petit, est vox feciens venire ad Christum quos interius docet, est semen sempet afferens fructum suum: vult sibi obediri & obeditur, imperat & omnia fiunt, loquitur & omnia sibi submissa sunt. XXI. XXII. XXIII. XXIV. & XXV. operationem gretiæ, quam rursus appellant potentem, fortem & invincibilem effectum voluntatis omnipotentis, comparant *operationi Dei incarnantis & resuscitantis Filium suum*; eodemqua Incarnationis exemplo, velut in archetypo omnium gratiarum, demonstrati ajunt *concordiam ejusdem gratiæ cum libero arbitrio*: ipsam quoque operationem gratiæ æquiparant operationi, qua Deus producit creaturas ex nihilo, & qua mortuos ad vitam revocat, necnon operationi illi, qua omnipotens solo nutu suæ voluntatis utitur in sanandis corporibus.

Sensus prædictarum propositionum Quesnelli. II. In præmissis Quesnellianis articulis proximæ continentur hæreses. I. Principio Quesnellus in peccatore gratia destituto nullem admittit recta agendi potestatem, immo nec opus aliquod non vitiatum a dominante cupiditate, renovatque hæresim Joannis Hus art. 16. inter damnatos a Concilio Constantiensi, Lutheranam proscriptam a Tridentino sess. 6. can. 7. ac Bajanem propos. 35. 40. 44. Ita *Veritas, & Æquitas Constit.* Unigenitus, pag. 5. *La Cent & une Propositions qualifiées en detail* pagina 55. *Venin de* 101. *Proposit.* pagina 3. Jacobus Fontana Tom. 1. pagina 22. Instructio Pastoralis XLII. Episcoporum pagina 37. edit. Moguat, & *Explications* centum Episcop. pag. item 37. Impress. Regiæ §. *Les Peres de l'Eglise*. II. Negat Quesnellus gretiam omnem *sufficientem*, & ab efficaci, quæ cum actu conjungitur, distinctam, gratiæ hujus status *necessitatem operationis* attribuens: quod itidem animadvertunt laudati centum Episcopi pagina 22. §. *Ce qu'on doit sçavoir*. Hi tamen Episcopi pagina 23. §. *Ce feroit une temerité*, arguunt temeritatis eos, qui erroneam putant opinionem plurium Theologorum, *qui enseignent que la grace suffisante n'est pas donnée aux aveugles, & aux endurcis, & qui ne croyent pas qu'elle soit accordée a tous les infideles*: ac pagina 25. de sententia Thomistarum, ac nostra, quæ propugnat gratiam *per semetipsam* efficacem, inquiunt, *Et l'on ne doit pas souffrir que l'on rende suspecte une doctrine si autorisée*. Horum ergo centum Episcoporum judicio temeritatis & intolerandæ audeciæ culpantur, qui Theologis gratiam per se efficacem propugnantibus, ac docentibus sufficientem gratiam non semper obcæcatis, singulisque infidelibus conferri, objectant Quesnellianam hæresim, in hoc sitam, quod solam gratiam effectricem, & necessiteatem intrudat. Adstmi in Quesnellianis thesibus gratiam duntaxat victricem animadverterunt etiam Quadraginta Episcopi in sua Pastorali Institutione pagina 35. §. *On ne peut combattre les deux principes sur la grace*, ac P. Fontana pag. 30. ubi ait juxta Quesnellum, *non solum nihil boni fieri reipsa, sed nec fieri posse sine gratia obtinente effectum*, quod repetit pagina 98. 114. 153. &c. Idem auctor Opusculi, *Veritas & Æquitas, &c.* pagina 7. affirmens Quesnellum asserere, *quod sine gratia per se efficaci nulla possit fieri actio bona*, ac renovare hæresim primæ Janseniana; ac similia in Opusculo altero, *Les cent & une propositions qualifiées en detail* pagina 20. 63. 64. *Venin de* 101. *proposit.* pagina 4. Venden-Dyck pagina 162. aliique passim. III. Ulterius negat Quesnellus *libertatem indifferentiæ*, quod constat apertissime exemplis, quibus utitur ad explicandam gratiæ efficacitatem, & concordiam liberi arbitrii, idest, exemplo Incarnationis, in que natura humana Christi, (ut verbis utar Episcoporum Galliæ in Pastorali §. *Les Reflexions morales*, pagina 35.) refutare non potuit hyposteticam unionem. Adde exempla alia creationis, & patrationis miraculorum, in quibus homines aut *passive* se habent, aut solum *spontanee*. Hisce exemplis inductam a Quesnello necessitatem, explosamque liberam cooperationem arbitrii, observarunt centum Episcopi ad prop. 21. pagina 26. subinde cum Augustino libro 2. de peccatorum meritis cap. 18. monentes, ne ob difficultatem conciliandi liberum arbitrium cum gratia, *unum sine altero superba impietate asseramus*. De libertete, quam post Jansenium Quesnellus sustulit, fuse Jacobus Fontana ad prop. 2. pagina 160. & ad propos. xxi. pag. 351. Cardinalis Selleri ad prop. 10. & undecimam, tomo 2. pagina 118. & sequentibus, Cardinalis de Bissy in suo Tractatu Theologico pagina 244. atque sensu unanimi omnes. IV. Quesnellus insuper facit Deum auctorem peccati, dum majorem cordis obdurationem, cujus causa nulla est præter malitiam, & voluntatem humanam, Dei exhortationibus, exterioribusque gratiis adscribit: quod Deo summopere injuriosum merito dixerunt centum Episcopi pagina 24. §. *Ce feroit une impieté*. Henricus Cardinalis de Bissy Quesnellum revincit pagina 136. demonstrando testimoniis Augustini tribulationes assa medicamenta ad salutem, misericordiam fieri, cui proponitur bonæ imitationis exemplum, & facta servorum Dei in sinum congesta absumere cogitationum torporem. Legi potest & Jacobus Fontana tomo 1. pagina 124. Hic auctor autem animadvertit Quesnellum, dum ait exteriores gratias absque interiori inservire duntaxat ad cor obdurandum, rejicere, ut perniciosam, gratiam *sufficientem*, quoniam Quesnello omnis interior gratia ast efficax, & operetrix, ideoque in Thesibus Quesnellianis de gratia contineri blasphemiam propositionis sextæ inter 31. ab Alexandro VIII. damnatas: *Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciosa, sic, ut proinde merito possimus petere, A gratia sufficiente libera nos, Domine*. Idem traditur ab Auctore opusculi, *Veritas, & æquitas, &c.* pagina 13. necnon a Dominico Viva pagina 56. editionis Beneventanæ. Advertit eo loci uterque auctor, in systemete Jensenii omnem gratiam, quæ non sit per se efficax, deservire solummodo *peccatis faciendis, & majori damnationi*, atque relegari *ad legem & doctrinam*, ad gratiam scilicet exteriorem & Pelagianam. His confirmantur quæ nos scripsimus dissert. iv. cap. 1. §. 5. num. 4. Constat ergo in Quesnellianis propositionibus paullo supra recensitis enuntiari, absque gratia efficaci nil boni fieri, nec fieri posse: gratiam ab efficaci distinctam non dari in hoc infirmitatis statu, ac si dareiur, futuram fore inutilem ac perniciosam: sub gratia efficaci liberum arbitrium necessario, & absque potestate ad oppositum invincibiliter agere; exteriores demum gretias, cujusmodi sunt exempla sanctorum, conciones, sacrificie, miracula, nisi gretia adsit efficax, inservire tantummodo majori perversorum obdurationi.

Augustinianorum doctrina opposita Quesnellianæ. III. Adversus hæc Quesnelliana asserta nos firmissime profitemur ab impiis, tametsi gratia sanctificante sint destituti, (imo etiamsi fide careant) permulta bona opera, quibus ad justificationem disponuntur, fieri cum adjutorio gratiæ actualis: quod lib. 18. cap. 2. demonstravimus ex sacris litteris humilitatem Publicani, & eleemosynas Cornelii commendantibus, ex actibus, qui justificationem præcedunt, atque ad ipsam obtinendem disponunt, necnon ex auctoritate Augustini affirmantis de Sp. & lit. cap. 28. sine aliquibus bonis operibus *difficillime vitam cujuslibet pessimi hominis inveniri*: ac ulterius docemus non omnia impiorum opera, seclusa etiam actuali gratie, oriri, tamquam ex principio cuncta inficiente, ex cupiditate vitiosa, atque ad finem pravum directa esse; nam multa etiam impiorum, neque Deum veraciter colentium facta legimus, vel novimus, quæ, ut citato in libro ajebat Augustinus, *secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus*. II. Dari in hoc statu adjutorium *sine quo non*, sive gratiam dantem *posse*, non *velle*, quam Schola *sufficientem* appellat, atque illud adjumentum aliquibus misericorditer dari, aliquibus denegari *justo Dei judicio*, Augustini discipuli constantes firmiterque propugnant. At Sancti Patris magisterio, & ratione edocti, non eamdem esse in præsentie virtutem liberi arbitrii, ac erat in primæ conditionis integritate, sed, quemadmodum docet fides, non extinctum quidem, attenuatum tamen, inclinatum, & carnis cum ratione certamine lacessitum nunc esse, jure negamus esse in homine per illud solum auxilium eam potestatem expeditam, nulloque alio adjutorio juvandam, quo non tantum *possit*, sed etiam *velit*: idque valere plurimum arbitramur ad revincendum Quesnellum, hoc duntaxat adjutorium postremo commemoratum, non illud dans *posse*, & inefficax, inducentem definitionibus illis suis; in quibus *indefinita* appellens gretiam *virtutem & operationem omnipotentis Dei*, atque e numero gratiarum extrudens eas, quæ non operantur, nec donant quod Deus præcipit, manifestissime demonstrat solam gratiam *sese efficacem*, nullam vero ab effectu sejunctam, in suo, & Jansenii systemate prædicari. De mente autem nostra certiorem reddere possunt unumquemque vel ea tantum, quæ de gratiarum partitione scripsimus libro 14. cap. 8. ac superiori capite prænotavimus agentes de propositionibus Jansenianis. III. Quemquam agnoscamus in Christo Jesu exemplum clarissimum splendidissimumque *prædestinationis nostræ*, in quantum nullis præcedentibus meritis ad gratiam & ad gloriam eligimur, quemadmodum natura humana, priusquam hujus prænoscerentur opera, prædestinata fuit ad unionem, quam dicimus *hypostaticam*, non arbitramur tamen exemplum istud, aut aliud consimile, idoneum esse ad explicandam concordiam liberi arbitrii cum gratia; quippe, ut sæpenumero dictum est, ac in libro

XVI.

xvi. Theologicarum disciplinarum cap. 2. luculentissime demonstratum, non sola *libertas voluntatis* immunis a coactione, & a violentia, verum etiam *libertas arbitrii* soluti ab antecedentis necessitatis vinculo agnosci debet in Adæ posteris: quæ utique libertas, sicuti non adinvenitur in actibus deliberationem nostram præcedentibus, ita nequit excogitari, vel in unione *hypostatica*, vel in rerum productione, vel in resurrectione mortuorum, vel demum in aliis exemplis, quibus Quesnellius abutitur in explicanda effectricis gratiæ energia. IV. Absit vero, ut aliquis in tantam dementiam nos devenisse opinetur, ut cæcitatis, & obdurationis nostræ causam in Deum refundamus, obliti Augustinianæ illius præceptionis 2. lib. de peccat. meritis cap. 17. *Nullius culpæ humanæ in Deum referas causam: vitiorum namque omnium humanorum causa superbia est*. In hanc propterea, non in consilia, præcepta, & comminationes supremi Domini, neque in inspirationes gratiarum, quibus humana obnititur pervicacia, referentes peccatorum duritiem, eos brutis animantibus deteriores existimamus, qui vel Dei legem incusant, vel gratiam sufficientem deridebant, vel aliunde, quam a propria voluntate, causam suæ perversitatis arcessunt, ceteris proculdubio atrociori, nisi resipiscant, plectendi supplicio, non quia aut vocati, aut admoniti, aut gratia præventi; sed quia vocationi, monitis, & Spiritus Sancti impulsibus obluctantes ad iracundiam concitaverunt Dominum, cui *similiter odio sunt impius, & impietas ejus*, Sap. 14. 9. Hanc esse fidem nostram constat ex dissertatione, quam conscripsimus citato libro 19. cap. ultimo *de causa effectrice peccatorum*. Adeat ergo quisquis cupidus est cognoscendi, num in scriptis nostris præmissæ Quesnellianæ theses confutentur, loca indigitata nuper, quæ occurrent pervolutanti tertium Theolog. discipl. Volumen pagina 147. 266. 293. 279. 299. 303. 383. 388.

§. II.

Propositiones Quesnelli spectantes ad Fidem.

Propositiones 26. 27. 28. 29. I. SEquuntur quatuor propositiones Quesnelli pertinentes ad fidem. In XXVI. inquit nullas dari gratias, nisi *per fidem*. In XXVII. repetit *fidem* esse primam gratiam, omniumque aliarum fontem. In XXVIII. enuntiat primam gratiam, quam Deus peccatori elargitur, esse *remissionem peccatorum*: atque in XXIX. concludit, extra Ecclesiam, scilicet ubi non est fides & peccatorum remissio, a Deo *nullam gratiam* concedi.

II. Constat pravum Quesnelli sensum non esse in eo situm, quod asseruerit fidem primam dari, *ex qua impetrentur cetera*, aut fidem esse *humanæ salutis initium*; id enim traditur ab Augustino de Prædestinat. Sanctorum cap. 7. necnon a Tridentino Concilio sess. 6. cap. 8. sed cum in fide distinguendum sit, quod ad ipsam præparat, cujusmodi sunt divina inspiratio, pius credulitatis affectus, aliaque gratiarum munera concessa infidelibus, priusquam credant, & quod ipsa fidem peculiariter constituit, assensus nempe præstitus mysteriis divinitus revelatis; Quesnellus nullam gratiam admittens extra Ecclesiam, nomine *fidei* intellexit fidem claram, & distinctam in Christum; atque ita (inquiunt Galliarum Præsules in Instruct. Pastorali pagina 39.) non distinxit inter gratias, quæ præparant ad fidem, atque inter eas, quæ ipsam fidem producunt. Similia centum Episcopi pagina 34. §. *Il faut faire une distinction necessaire entre les divers degrez de la Foy*. Et quidem recte: nam ante fidem præparari voluntatem ad credendum per gratiam prævenientem, docet Augustinus de dono perseverantiæ cap. 16. definit Synodus Arausicana can. 2. ac Tridentina sess. 6 can. 3. & adversus Semipelagianos Catholici fatentur omnes. Vide Jacobum Fontana pagina 438. tom. 1. Henricum Cardinalem de Bissy pagina 529. Verit. & equit. Constit. pagina 38. aliosque auctores superius commemoratos. II. Quod consectarium est præcedentium, Quesnellus *nullam* in paganis & infidelibus extra Ecclesiam positis admittit *gratiam sufficientem*; id vero damnatum est ab Alexandro VIII. propositione quinta inter alias. & quidem omni æquitate: ex opposito enim dogmate sequeretur nullum infidelem, nullum hæreticum, nullumque schismaticum converti, immo nec pro sua conversione Deum orare posse. Atque id pariter observarunt prælaudati auctores in propositionem 29. necnon Dominicus Viva pagina 179. Cardinalis Selleri tomo 4. pag. 188. Delirantius p. 3. pagina 152. auctor Opusculi, *Les cent & une propositions*, &c. pagina 74. aliique communiter. III. Efficiens Quesnellus primam omnium gratiarum esse *peccatorum remissionem*, coherenter affirmat non tantum Judæis, Paganis, ceterisque omnibus extra Ecclesiam constitutis, atque illis præsertim, quibus nunquam contingit ut ad Deum convertantur, sed nec fidelibus in peccatum lapsis, nullam unquam obvenire supernam gratiam, quandiu permanserint in peccato. Portentosus hic error tollit dispositionem omnem, quæ justificationem præcedit, aut hæresi plusquam Pelagiana negat eamdem dispositionem pendere a supernaturali gratiæ adjutorio. Recte ergo Theologi Quesnellum confutarunt ea his, quæ Tridentina Synodus definit sess. 6. cap. 6. de modo, quo peccatores disponuntur ad justificationem, atque ex his, quæ eadem sessione can. 3. statuit de gratia omnem actum fidei, spei, & dilectionis, quibus ad justificationem disponimur, præveniente. Observarunt quoque hisce thesibus renovasse Quesnellum propositiones Baji 35. & 40. necnon 8. inter 31. damnatas ab Alexandro VIII. quibus asseritur infideles & impios, priusquam justificentur, utpote omni gratia destitutos, & servientes dominanti cupiditati, peccare in omnibus suis actibus. Vide Jacobum Fontana tomo 1. pagina 496. Epistolam V. Abbatis demonstrantis æquitatem Constitutionis *Unigenitus*, pagina 64. *Venin des 101. proposit*. pagina 11. Opusculum inscriptum, *Veritas & æquitas*, pagina 38. Gregorium Cardinalem Selleri tomo 5. pagina 136. Bernardum Desirant p. 3. libro 28. pagina 122. Cardinalem de Bissy tomo 1. pagina 512. Institutionem Pastoralem Episcopi Suessionensis per Augustinianum Theologum latine redditam §. 8. pagina 58. *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, pag. 74. Hinc vero perspicuum est nullam a Quesnello admitti gratiam ante fidem perfectam, nullam in iis, qui sunt extra Ecclesiam, nullam denique in peccatoribus ad justificationem se disponentibus.

III. Orthodoxiam Augustinianæ Scholæ, atque oppositionem cum præfatis Quesnelli erroribus, aperte scripta nostra declarant. I. Disputantes enim libro 15. adversus Semipelagianam hæresim ostendimus cap. 4. necessariam esse gratiam prævenientem ad fidei initium, ac *divini muneris esse, ut oremus, petamus, quæramus, atque pulsemus*, uti de dono perseverantiæ cap. 23. ait Augustinus. *Augustiniensium Catholica & orthodoxa doctrina.* Perspicue etiam eodem capite docuimus distinguenda esse in fide sanctam cogitationem, & collustrationem mentis, deinde inspirationem sanctæ voluntatis audiendi Evangelium *ex desiderio salutis*, tum deliberatum assensum, & actum ipsum credendi, probantes, & auctoritate canonum, Patrum testimoniis, exemploque Cornelii, Zachæi, & Nathanaelis confirmantes quidquid adversus 26. & 27. propositionem Quesnellianam prælaudati Theologi produxerunt. II. Insuper differentes de operibus eorum, qui destituti sunt gratia fidei, libro 18. cap. 2. prop. 4. demonstravimus auctoritate Augustini disputantis contra Julianum, etiam infideles aliquando bona opera facere *ex gratiæ adjutorio*; ibique produximus exemplum Polemonis, cujus continentiam adscribendam gratiæ censet ipsemet Sanctus Pater ob ea, quæ leguntur Sapientiæ 8. *Nemo esse potest continens, nisi Deus det*. Propositione autem prima ejusdem capitis statuimus tum ab infidelibus ante fidem perfectam, tum ab impiis ante justificationem plura fieri, quæ nequeunt censeri peccata, producto Tridentino canone, damnatisque Witclefi, & Michaelis Baji propositionibus. Infidelibus item, necnon pervicacissimis peccatoribus conferri *sufficientem gratiam* (quamquam non semper, ut adversarii nostri contendunt) eodem libro cap. 8. sæpenumero testati sumus. III. Demum, ne ab eodem libro discedamus, neque de re notissima prolixiori oratione tractemus, secundo capite præcitato expresse refutavimus dogmata Baji & Quesnelli, propterea quod ante remissionem peccatorum in impiis, in catechumenis, & non semel in infidelibus inveniuntur bona opera facta supernaturalis gratiæ adjutorio; Tridentini vero doctrinam de dispositionibus, quæ justificationem præcedunt, libro undevicesimo cap. 4. pro nostra virili explicavimus propugnavimusque, immunes propterea ab omni labe errores Quesnelliani paullo supra descripti. Appellamus autem criminatorum oculos ad ea, quæ mandavimus litteris in tertio Theologicarum disquisitionum Volumine pagina 246. 250. 383. 388. 390. 437. & 490.

§. III.

Sequuntur errores Quesnelli circa Dei voluntatem salvandi omnes, & circa Christi mortem ac redemptionem.

I. PRoximæ propositiones quatuor enuntiantur a Quesnello adversus voluntatem, quam Deus habet, salvandi omnes, & adversus mortem Christi, redem- *Proposit. Quesnelli 30. usq. 33.*

redemptionemque hominum universorum. In propositione itaque xxx. dogmatizat omnes *infallibiliter* per Christum salvari, quoscunque Deus vult ut salventur. Ait in xxxi. impleri, & consequi effectum suum omnia prorsus desideria Christi, ac semper obtinere intimam cordis tranquillitatem eos omnes, quibus illam Christus ipse peroptat. In xxxii. asserit Jesum Christum se morti tradidisse, *ut pro semper liberaret* de potestate angeli exterminatoris primogenitos, idest, *electos*. Addit in xxxiii. oportere, ut bonis terrenis & sibimetipsi renunciet, quisquis fiduciam habere vult sibi appropriandi Christum Jesum, ejusque amorem, mortem, & mysteria, quemadmodum fecit Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

Sensus Quesnellianus. II. Negat Quesnellus in his propositionibus, velle Deum, ut aliqui salvi fiant, præter prædestinatos electosque, qui certissime salvantur. I. Hunc Jansenii errorem notant xlii. Episcopi in sua Pastorali Instructione pag. 36. ubi ajunt insinuasse Quesnellum, *que Dieu n'a voulu sauver, que les seuls Elûs, & que Jesus-Christ n'a formé des souhaits, & qu'il n'est mort pour le salut, que des seuls predestinez.* Similia censuram Episcopi art. 3. pag. 19. ubi sapientissime monent, quibusdam maxime fidelibus dari per Christum *moyens plus immediats, & des secours plus abondants pour se sauver*; atque ad electos extendi *une volonté très-speciale & absoluëe*; tametsi in voluntate conditionata, & in communi redemptione singuli comprehendantur. Negari a Quesnello prop. 30. & 31. voluntatem salvandi alios, præter electos, recte scripserunt Cardinalis de Bissy tom. 1. p. 573. Desirantius lib. 30. pag. 167. ubi ingeniose distinguit *inter voluntatem salvandi, & voluntatem salvantem*, Vanden-Dyck in *Clementina*, seu adversus *Theologiam Supplicem*, pag. 111. & Jacobus Fontana tom. 1. pag. 556. ubi ait pravum Quesnelli sensum *patulum esse, nullique obnoxium dubitationi*. II. Una cum voluntate Dei salvandi omnes constat Quesnellum negasse mortem Christi pro *omnibus*, & in quintam Jansenianam impegisse. Refert auctor opusculi, cui titulus, *Veritas & æquitas*, &c. pag. 42. Quesnellum versiculo 20. capitis xvii. Joannis hunc Janseniano affectu affixisse titulum, *Jesus orat pro electis*, atque in Officio *Parvus Regii* sublatum fuisse ex hymnis, *Jesu Redemptor omnium*. Vociferantur Vindices Quesnelli, Christum dici mortuum pro solis electis, quatenus hi vocantur *secundum propositum*, eisque præparatur donum finalis perseverantiæ: sed præterquamquod Quesnellianæ propositiones indefinite, neque apposita ulla tali limitatione enunciantur; constat ex proposit. 12. juxta Quesnellum ex Dei voluntate & redemptione Christi consequi effectum *indubitabilem*, ideoque eos, qui *infallibiliter* non salvantur, minime fuisse redemptos. III. Quid sibi velit Quesnellus prop. 33. subobscurum videtur, quibusdam apud Vanden-Dyck pag. 141. asserentibus innovasse hæresim *Fratricellorum*, qui ajebant neminem posse habere in Christum fiduciam, nisi terrenis omnibus per voluntariam paupertatem abdicatis, quibusdam aliis apud auctorem Opusculi, *Veritas & æquitas*, &c. thesim illam damnatam existimantibus, quod fiduciam locandam esse pronuntiet, non in Dei promissis, & in Christo Mediatore, sed in sola terrenorum bonorum renuntiatione. Arbitramur autem nos illam esse surculum quemdam præcedentium, planissimumque sensum illius esse, reprobos, & qui nondum terrenarum rerum cupiditate sunt expediti, dicere non posse fiducialiter cum Apostolo, *Christus dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; atque ita Quesnellum captiose indicare, Christum non esse mortuum pro omnibus, nec posse quemlibet sibi applicare productam Pauli sententiam. Ita in ea propositione, fascino dolosæ pietatis obducta, Jansenianam hæresim detexerunt Antonius Rolliers in suis Reflexionibus cap. 2. pag. 21. Jacobus Fontana tom. 1. pag. 695. & Cardinalis de Bissy in Tractatus Theologici parte prima, pag. 576. Videtur propterea Quesnellianam pravitatem aperta ratiocinatione evincere auctor celebris Opusculi, cui titulus, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*. „ Il fait ensuite (inquit de Quesnello pag. 32.) un second pas en disant, qu'il *faut comme Saint Paul, renoncer à toutes les choses de la terre, & à soi même, pour pouvoir dire comme cet Apôtre avec confiance: Jesus-Christ m'a aimé, & s'est livré pour moi*. En lisant ces paroles, un lecteur attentif se demande naturellement à soi-même; puis-je dire comme Saint Paul, que Jesus-Christ m'a aimé, & s'est livré pour moi? On m'avertit qu'il n'appartient pas à tout le monde de parler ainsi, mais qu'il faut avoir renoncé, comme cet Apôtre, à toutes les choses de la terre, & à soi-même, pour pouvoir tenir ce langage avec confiance. Cependant si Jesus Christus étoit mort generalement pour tous les hommes, il me suffiroit d'être homme pour pouvoir dire, *Il m'a aimé, il s'est livré pour moi*. „ Hinc habes, Quesnellum tria in recensitis thesibus dogmatizasse, Deum nolle salutem omnium hominum: Christum pro omnibus nequaquam mortem oppetiisse: nec omnes in ejus morte posse spem ac fiduciam suam collocare.

Sensus Augustinianus oppositus Quesnelliano. III. Quid vero nos, quid Augustinianæ doctrinæ propugnatores? I. Nos quidem, ac nostrates omnes credimus Deum optimum maximum electorum suorum, quos *secundum propositum voluntatis suæ* prænovit, segregavitque a ceteris, peculiarem gerere providentiam, eisque uberiora gratiarum munera, *quibus certissime liberentur*, intuitu meritorum Christi præstitisse; quod non tantum memorati Galliarum Antistites tradiderunt, sed ii omnes tenentur docere, qui unum præ altero eligi credunt, & perseverantiam specialissimum donum esse cum Tridentinis Patribus asseverant. Verum si de voluntate illa loquamur, quam Scholæ appellant *antecedentem*, & quæ subtili indagine, nec eadem ratione a Scholasticis solet exponi, versari illam circa salutem omnium, nec sterilem esse, atque prorsus inefficacem, sed universis media ad consequendam salutem necessaria præparavisse, docuimus lib. v. cap. 1. Prophetarum testibus, qui nos sæpe monent Deum nolle *mortem impiorum, sed ut convertantur & vivant*, verbisque Apostoli Pauli nos hortantis ut oremus pro omnibus, quoniam *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Quomodo etiam Janseniani testimonia Augustini disputantis contra Pelagianos a voluntate *absoluta*, & quæ est de rerum effectu, ad voluntatem conditionatam, & solam rerum possibilitatem, & quæ ad hanc requiruntur certo inferentem, imperite detorqueant, eo loci demonstrare curavimus. II. Quid vero de morte Christi pro omnibus sentiamus, quoniam declaratum est uberiori stylo dissertat. 4. ac nonnulla quoque repetita sunt paullo supra cap. 2. num. 3. omnibus compertum esse confidimus: & si qui sunt, qui hæsitent adhuc, sciant nos, tum laudato libro sexto cap. 1. tum lib. 17. cap. 3. necnon libro 28. cap. 9. sincero animo propugnasse quod Paulus frequenter repetit, Patres docent, Augustini demonstrantis originalis peccati transfusionem argumenta confirmant, conclamantque pussimi Jesu vulnera ac preces, ita unum pro omnibus *mortuum esse*, quemadmodum omnes in Adam *mortui sunt*. Hoc tantum nobis licere putamus; dogma illud fidei defendere absque præsidio opinionum, quæ in Theologiam superiori ætate irrepserunt, & quæ Catholicorum Scholas in partes discindunt, rati non esse dogmata fidei exigenda ad Scholasticas concertationes, in quibus veteres a Junioribus, nostrique Proceres a Medistis salva Fide dissentiunt. Hujus autem rei, quamquam necessum non est proferre rationem, quum satis appareat petendam non esse credendi normam a fluxis opinionibus hominum privatorum, sed ab Ecclesiasticis definitionibus, a traditione Patrum, atque a Theologorum constanti, communique sententia; præcitato tamen libro 17. capite 4. momenta, rationesque produximus. III. Omnibus denique, tametsi improbi sint, & gravati iniquitatum suarum pondere, sperandum esse, ac summam fiduciam, (quæ tamen salutarem timorem, & sollicitudinem non excludat, nec degeneret in *præsumptionem* atque inanem jactantiam) in Christo Redemptore locandam esse, scripsimus ac demonstravimus lib. 23. cap. 11. disserentes *de spe*, ibique inter ceteras sperandi causas eam protulimus, quam in Psalmum 148. ita proposuit beatissimus Augustinus: *Promissiones Dei tales arrhas accepimus; tenemus mortem Christi. tenemus Sanguinem Christi.* Undique igitur Quesnellianos errores execramur, profligamus, evertimus, ut dicta nuper evincunt: quæ Theologica methodo, atque uberiori doctrina exponuntur ac demonstrantur tom. 1. *Theolog. Discipl.* pag. 387. & 391. tom. 3. pag. 347. & 351. tom. 4. pag. 449. & tom. 5. pag. 448.

§. IV.

Enuntiationes Quesnelli de gratia naturæ integræ.

Proposit. Quesnel. 34. &c. I. AD gratiam collatam primo homini pertinent proximæ quatuor propositiones. XXXIV. in qua asseritur gratiam Adami produxisse merita duntaxat *humana*. XXXV. quæ ipsam Adami gratiam appellat *sequelam creationis*, ac debitam fuisse ait naturæ primitus institutæ, & adhuc integræ. XXXVI. hanc differentiam constituens inter gratiam Adami ac status innocentiæ, & gratiam Christi hujusque status, quod primam unusquisque recepisset *in propria persona*, istam vero recipimus tantummodo *in persona Jesu Christi*, qui a mortuis surrexit, & cui nos conjungimur, atque unimur. XXXVII. propositio exprimit gratiam Adami, *sanctificando* illum in semetipso, fuisse ei *proportionatam*; gratiam vero Christianam, nos *sanctificando*

cando in Christo Jesu, esse gratiam omnipotentem, dignamque Unigenito Filio Dei. Atque hæc sunt Quesnellianæ proscriptæ theses, quantum attinet ad sonum complexumque verborum.

Istarum propositionum sensus exponendus.

II. Sensus vero istarum thesium judicio XL. Episcoporum pag. 38. est, merita Adami nullum aliud habuisse principium, præter gratiam duntaxat *naturalem*, quæ a naturæ conditione esset prorsus *inseparabilis*, nec merita aliqua producere posset, quam merita *tantum humana*: horum autem Episcoporum verba produximus præcedenti Volum. dissert. 2. cap. 1. §. 4. Ostendimus eo loci testimoniis Jacobi Fontanæ, Cardinalis Bissy, Cardinalis Selleri, aliorumque, Quesnellum in statu naturæ integræ agnovisse gratiam, quæ non excederet naturæ ordinem, quæ esset naturalis proprietas, & quæ non esset donum naturæ superadditum, gratiam nempe Pelagianam, eaque tantum significatione dignam *gratiæ* nomine, juxta quam *gratia* dicitur ipsa natura, in qua conditi fuimus nullis meritis præcedentibus. Rursus de hoc Quesnelli sensu egimus dissert. 5. cap. 2. §. 5. Addamus testimonium centum Episcoporum, qui pag. 22. docent juxta Augustinum de Prædest. SS. capit. 15. nu. 31. merita Adæ dici humana, *dans un sens très-catholique*: cavendum vero, ne cum Quesnello dicantur *humana tantummodo*, scilicet comparata absque adjutorio gratiæ supernaturalis, *qu'on ne peut sans erreur confondre avec les dons naturels, ou inseparablement attachez à la nature*. Quare adversus 34. & sequentem propositionem Quesnellianam opus est, ut in Adam agnoscamus cum Augustino cap. 106. Enchiridii, & cap. 11. de Corrept. & Grat. *supernaturale adjutorium*, sine quo promereri non poterat, neque in accepta justitia perseverare. II. Quantum vero ad propositionem 36. temere & audacter Quesnellus ait, inter gratiam Adami, & gratiam Christi istud versari discrimen, quod illa ab omnibus reciperetur, hæc vero non reciperetur nisi ab iis, qui per fidem & caritatem conjuncti sunt Christo: hinc enim, si id verum esset, sequeretur infideles, & impios nunquam gratiæ Christi fieri participes. Atque id revera Quesnellum dogmatizasse eruitur ex ejus propositionibus secundo §. recensitis. Sed cubat in eadem propositione sensus alter, & Novatorum damnata hæresis; nam cum loquatur Quesnellus *de gratia sanctificante*, qua efficimur viva in Christo membra, eique per caritatem unimur; asserendo hanc gratiam recipi *in sola persona Christi*, significat hominem non justificari per inhærentem justitiam, sed per solam imputationem justitiæ Christi; quod canone 10. sess. 6. damnatum est a Synodo Tridentina. Hunc vero sensum in Quesnelliana positione redarguunt Henricus Cardinalis de Bissy tomo 1. pag. 732. Auctor Opusculi inscripti, *Veritas & æquitas*, pag. 47. Jacobus Fontana tom. 1. pag. 767. Dominicus Viva pag. 244. aliique plurimi. Desirantius tamen lib. 36. seu p. 4. pag. 28. negat Quesnellum hæresi *de justitia imputativa* adhæsisse; at nihilominus sat manifestam esse propositionis pravitatem, dum aperte negat a nobis gratiam recipi *in propria persona*. III. Propositio autem 37. rursus demonstrat Quesnellum in statu innocentiæ admisisse gratiam naturalem & Pelagianam; dum vero addit gratiam hujus status esse *omnipotentem*, confirmat errorem, & hæresim propositionum, de quibus §. 2. hujus capitis, & quæ gratiam *sufficientem*, & *libertatem indifferentiæ* a statu corruptæ per peccatum naturæ procul arcent. Recte Auctor Opusculi, *Les cent & une propositions qualifiées en detail* pag. 77. hanc trigesimam septimam vocat, *suspecte de Pelagianisme par cette grace proportionnée à l'homme, la quelle sent une grace d'un ordre purement naturel*: *& de Jansenisme par la grace tout-puissante, la quelle sent fort la grace irresistible*. Idem est ceterorum judicium. Vide Cardinalem de Bissy citato in loco pag. 734. Jacobum Fontanam pag. 786. librum, cui titulus, *Veritas & æquitas*, pag. 48. Quoniam tamen hæc propositio XXXVI. aperte agit *de gratia sanctificante*, perspicuum arbitror, denegari a Quesnello in Adam gratiam habitualem, & justitiam illati connaturalem, non vero naturæ superadditam, ideoque renovari Bajanos errores; de quibus cap. 1. hujus dissertationis §. 1. gratiam vero sanctificantem hujus status dici *omnipotentem*, quoniam amitti nequit, si non sensu Calviniano, & Lutherano, Janseniano saltem, scilicet per resistentiam liberi arbitrii. Ita de hac propositione XXXVII. Desirantius p. 4. pag. 54. & Vanden-Dyck pag. 105. Constat ergo ex horum complexione adversus Quesnellianas theses admittendam esse in statu naturæ integræ gratiam habitualem, & actualem, naturæ superadditas, distinctasque a naturalibus donis, & a gratia Pelagianorum; in hoc autem statu gratiam eam *habitualem*, quam justi inhærentem habent, & in suamet persona recipiunt, ac insuper pro sua libertate possunt amittere, tum *actualem*, cui liberum arbitrium valeat obtemperare, aut resistere.

Doctrina Augustinianorum.

III. Jam diximus §. 1. & 2. refelli in scriptis nostris ea Quesnellianæ doctrinæ capita, quæ spectant ad actualem hujus status gratiam, quæ iis etiam, qui Christo uniti non sunt, misericorditer impenditur, & liberum arbitrium adjuvat ac perficit, sed non intermit, nec trahit invincibili necessitate. At cetera etiam Quesnelli placita a nobis refutata sunt, & reprobata. I. De gratia Adami egimus supra cap. 1. §. 1. discurrentes per articulos Baji, quibuscum concordare Quesnellianos asserunt omnes Clementinæ * Constitutionis propugnatores. Præterea disput. 2. cap. 2. demonstravimus primum hominem conditum fuisse cum gratia sanctificante, naturæ ordinem excedente, atque exornatum supernaturalibus donis, & adjutorio *sine quo* perseverare non poterat; quoniam Augustino, aliisque Patribus hoc tradentibus, solius naturæ viribus nunquam in accepta justitia stetisset, nec consequi potuisset beatitudinem. Vide cap. 1. §. 1. num. 3. Huc etiam spectant, quæ scripsimus lib. 4. *Theolog. Desc.*, potuisse primum hominem, ut fecerunt angeli sancti, permanere *per liberum arbitrium*, ac merita humana, ut inquit S. Pater de Prædest. SS. cap. 15. petiisse per Adam, quoniam ipse Adam perseverare potuit, non per liberum arbitrium sola nativa vi operans, sed per liberum arbitrium suffultum adjutorio versatili: nunc apparere quid possit gratiæ beneficium, quoniam adjacent nobis carnalis appetitus illecebræ, ac privati sanitate primæva imploramus auxilium Christi, quo & possimus, & velimus. Atque ita sectantes Augustini vestigia incedimus media quadam regiaque via inter Quesnellianos, Bajanosque negantes primæ conditionis gratiam, eamque naturalibus muneribus accensentes, ac inter Semipelagianos moleste ferentes ita dividi gratiam, ut primo homini datum sit *posse perseverare*, nunc vero *perseverantia ipsa donetur*. II. Justificari autem impios per caritatem & gratiam ipsis inhærentem, non autem sola imputatione justitiæ Christi, neque in hujus tantum persona, sed in cordibus eorum, qui justificantur, per Spiritum Sanctum caritatem diffundi; antequam vero id contingat, per inspirationem actualis gratiæ peccatores sese ad justificationem consequendam disponere, decimonono libro cap. 2. & 4. demonstravimus adversus Heterodoxos, ideoque Quesnellum his judicio doctissimorum virorum, quos supra commemoravimus, adhærentem simul confiximus atque oppugnavimus. III. Capite ejusdem libri postremo, Scripturarum auctoritate, Majorum traditione, invictisque argumentis ex Augustino depromptis, demonstratum est justos, quamdiu vitam agunt mortalem, posse gratiam & caritatem amittere, & quidam libero lapsu, ad quem vitandum tenentur assiduis precibus postulare gratiam auxiliatricem, & cum timore & tremore salutem suam operari: ideoque & hac in parte a Quesnellio discessimus, (si velis illum præter tot ac tanta errorum portenta justitiam quoque *inamissibilem* excogitasse) fideique nostræ occurrent ampliora argumenta legenti volumen 1. Theolog. discipl. pag. 338. & volumen 3. pag. 476. 490. 531.

** Unigenitus.*

Vide Ep. post. Hilarii ad Augustin. num. 5. Tom. 2. pag 786.

§. V.

Seu Quesnelli propositiones circa vires liberi arbitrii primo peccato inclinati.

Prop. Quesnelli 38. usq. 43.

I. AGit Quesnellus in quinque proximis propositionibus de libero arbitrio absque gratia sibique relicto, in quadragesima autem tertia de ipsomet libero arbitrio simul cum gratia per Baptismum collata. Propositione XXXVIII. enuntiat peccatorem absque *gratia Liberatoris*, (de qua gratia recolendum est quid viginti quinque primis propositionibus dogmatistes asseruit) non esse liberum, *nisi ad malum*. Duabus proximis XXXIX. & XL. pariter docet voluntatem, quam *Christi gratia* non prævenit, posse tantummodo *aberrare, in præcipitium ruere, ac sese vulnerare*; capacem esse cujuscunque mali, omnisque prorsus boni incapacem, nil posse amare nisi in sui perditionem, ac damnationem. In XLI. affirmat, omnem, *etiam naturalem*, cognitionem, quam Philosophi Ethnici habuerunt, non posse venire nisi a Deo, *sine gratia* autem producere præsumptionem, vanitatem, atque pervicaciam, qua Deo opponimur & reluctamur, loco piæ affectionis, cultus, amoris, gratique animi, quem ipsi Deo exhibere tenemur. XLII. definit absque *sacrificio fidei*, ad quod offerendum *sola Christi gratia* reddit nos aptos, nihil in nobis adinveniri, nisi *impuritatem* atque *indignitatem*. XLIII. contra dogmatizat gratia baptismali id primum in nobis effici, ut ita *moriamur peccato*, ut spiritus, cor, sensusque noster non habeant pro ipso peccato plus vitæ, quam homo *mortuus* habeat pro rebus mundi.

Sensus Quesnellianus.

II. Quadraginta Episcoporum judicio in *Instruct.*

Pastorali

Pastorali pag. 37. in prioribus quinque propositionibus Quesnellus tradidit hominem absque gratia Liberatoris necessitate impelli ad peccatum. *Dans ces principes* (inquiunt) *l'homme n'est libre, que pour le mal, il se trouve necessairement determiné au peché, & ne à pour toute liberté que le choix du crime.* Cumque solam gratiam efficacem Quesnellus admiserit, eamque necessitantem; damnatæ propositiones exprimunt illam ad malum determinationem haberi etiam sub gratia sufficienti, atque, ut ajunt laudati Antistites, *sans la grace, qui a toujours son effet*. Idem docent centum Episcopi pag. 28. exigentes adversus damnatas theses, ut fateamur liberum arbitrium ita cooperari gratiæ excitanti, ut huic valeat obsistere, & reluctari, atque cum Augustino de Grat. & lib. arbitrio cap. 2. & 4. lib. 2. contra duas Epist. Pelagian. cap. 5. & de corrept. & grat. cap. 2. defendamus liberum arbitrium ad bonum & malum etiam in hoc infirmitatis statu persistens. Auctor item Opusculi, cui titulus, *Veritas & æquitas, &c.* propositionem XXXVIII. & duas proximas appellat *suspectas de hæresi*, propterea quod innuant *sine gratia efficaci*, & *absque caritate dominante* peccari in omnibus, liberum arbitrium esse *titulum sine re*, omniaque opera, quæ ante justificationem fiunt, esse vera peccata. Ite pag. 50. In parvo etiam libro inscripto, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, prænotatur propositiones, de quibus sermo est, accipiendas esse, *pour la grace efficace, sans la quelle on est dans l'impuissance de faire le bien, ou pour la charité dominante, sans la quelle* (in sensu Quesnelliano) *on est necessité a pecher en tout ce que l'on fait*. Jacobus item Fontana tom. 2. pag. 5. ait sensum, qui ab Auctore intenditur, esse peccatorem destitutum auxilio, *cui resistere nequeunt, & voluntatem boni indeclinabilem inferente*, necessario delinquere; quippe non aliam gratiam, quam *omnipotentem*, & *quam nihil impedire potest, aut retardare*, Quesnellus intellexisse convincitur ex X. XI. ac XXXVII. propositionibus. Idem sentient Pius Vanden-Dyck in *Clementina* Vindicata §. 8. pag. 220. Dominicus Viva pag. 254. Episcopus Suessionensis in 1. Instruct. Pastorali n. 22. & Antonius Rullrers cap. 4. pag. 23. suarum Reflexionum. II. Prædicti omnes auctores alium sensum in Quesnello damnatum animadvertunt, in his scilicet propositionibus inter peccata censeri officia illa moralium virtutem, quæ fiunt *absque gratia*, quoniam in Quesnelliano systemate *l'homme destitué de la grace ne peut plus être determiné à agir que par le mouvement de la concupiscence, qui l'entraine vers le peché*, inquit Cardinalis de Bisly tom. 1. pag. 776. Augustinianos omnes rejicere hunc sensum constat ex diss. 3. ubi ostendimus illos etsi non admittant officia virtutum moralium *undique* bona absque gratia actuali, non tamen ea existimare secundum substantiam, & *intrinsece* mala, ac multo minus exigere ad vitandum peccatum gratiam cum remissione peccatorum conjunctam, & caritatem prædominantem; qua in re Bajum & Quesnellum exorbitasse fuse ostendimus in priori, & in tertia dissertatione, ibidem quoque animadvertentes discrepantiam Gregorii Ariminensis a Bajo ex Vindiciis Norisianis. Quod, facta hoc in loco mentione Cardinalis de Bisly, duximus repetendum, is enim pag. 773. sententiam Ariminensis *a nullo alio traditam*, & ab Ecclesia *proscriptam* putat, duplici deceptus errore, ut constat ex citata dissert. 3. pag. 322. ubi permultos laudavimus Gregorio adhærentes. III. Perspicuum item est, Quesnellum in præmissis enuntiationibus nil boni *absque fide* agnovisse, & cum Bajo damnasse omnia infidelium opera, nec fidem qualemcumque necessariam putasse, ne quod agitur sit *impuritas* atque *indignitas*, sed talem fidem, quam *caritas imperet, aut comitetur*; ut inquit, atque ex cohærentia aliarum propositionum evincit Jacobus Fontana tom. 2. col. 139. cui ceteri assentiuntur. IV. In propositione demum XLIII. juxta auctorem Opusculi, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, latet Lutheranæ hæreseos suspicio, scilicet, collatam baptismo justitiam amitti non posse, aut per illam penitus concupiscentiam extingui. Jacobus Fontana pag. 239. tom. 2. idem asserit, observatque præterea errorem Quesnelli accedere ad apathiam Stoicorum, qui aiebant se immunes esse ab omni animorum perturbatione, necnon ad Quietistarum turpitudinem, & insaniam. Legantur insuper Delrantius lib. 43. pag. 222. de Bisly tom. 1. pag. 246. Epistola 7. Anonymi ad Episcopum pag. 87. & Vanden-Dyck pag. 415. Ex quibus omnibus constat adversus theses Quesnellianas asserendum esse, homines habere liberum arbitrium ad vitandum peccatum absque gratia efficaci & necessitante, quam solam dogmatistæ propugnant: posse absque gratia exercere officia quædam moralium virtutum, quæ non fiant *ex cupiditate*, a qua corrumpantur: non omnia quæ fidem præcedunt esse inquinamenta, sordesque; baptismate demum originale deleri peccatum, hominemque constitui adoptivum Dei filium, sed in eo permanere concupiscentiam ad agonem, acceptamque justitiam amittendi liberrimam potestatem.

III. Jam vero extra omnem dubitationem positum esse reor, tum in lucubrationibus nostris, tum in Operibus nostratium firmiter doceri, neminem, etsi actu careat gratiæ adjutorio, impelli necessitate ad peccandum; necnon ut homo dicatur posse obtemperare præceptis, minime requiri inspirationem victricis gratiæ, quæ a nullo duro corde respuitur, scilicet efficacis & cum operatione conjunctæ: idque luculenter traditum de Theologicis disciplinis tertio Volumine lib. 18. cap. 8. unde loca quædam exscripsi differ. 4. cap. 2. §. 3. & 4. istarum Vindiciarum. Æque vero apertum est commendare nos officia virtutum, quæ sine superna gratia exercentur, tametsi Augustiniana Schola iis neget omnimodam virtutis rationem inesse; eosque esse falsidicos, qui ajunt sententia nostra opera omnia, quæ in Deum minime diriguntur, fluere ex cupiditate, atque hinc labefieri, & corrumpi; quemadmodum tradidimus præcitato lib. 18. cap. 3. & 5. atque in tertia harum dissertationum cap. 2. §. 3. & 4. necnon in 1. cap. 2. §. 1. & 2. atque cap. 1. hujus sextæ dissertationis §. 2. & 3. agentes de Bajanis articulis. III. Eadem ratione perspicuum esse arbitramur ex lib. 18. cap. 2. ac ex tertia dissertatione cap. 2. §. 2. agnosci a nobis in Gentibus destitutis fide Christi, & gratia quoque carentibus, honesta quædam officia, quæ secundum justitiæ regulam vituperare non possumus, litterisque cubitalibus denegari, quod omnia illarum Gentium opera sint germina cupiditatis, & appellanda sint inquinamenta, aut peccata. IV. De gratia autem, quam confert regenerationis lavacrum, num Catholice sentiamus, ac per omnia probemus Tridentinos canones, veterumque, & recentium dogmatistarum dispungamus, ac refutemus errata; si quis de nobis formaverit præposterum, sinistrumque judicium, nil temere proferat, nisi perlecto vigesimoquinto capite libri XXIV. Theolog. discipl. sive tom. 6. pag. 571. & sequentibus.

Sententia nostra opposita quorundam Quesnellianis.

§. VI.

Quesnelli propositiones de caritate, & cupiditate.

I. AD caritatem vero pertinent quindecim Quesnellianæ propositiones, quæ post nuper discussas locum tenent proximiorem. Propositio XLIV. enuntiat duo esse humanarum omnium actionum principia, *amorem Dei*, qui agit omnia propter Deum, quemque Deus remuneratur, & *amorem quo nos & mundum diligimus*, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum malus est. XLV. asserit in corde peccatoris, in quo non amplius regnat *caritas*, regnare *cupiditatem*, omnesque illius actiones corrumpere. XLVI. enuntiat bonum usum sensuum *a caritate*, malum vero usum *a cupiditate* proficisci. In XLVII. XLVIII. XLIX. & L. traditur debere obedientiam legis profluere *a caritate*, & quidquid illinc non derivat, esse *hypocrisim, aberrationem*, atque *peccatum*; adeo ut, ubi deest *spiritus caritatis*, falsa sit justitia, & oratio quoque frustranea. Propositio LI. enuntiat Fidem *justificare* quando operatur, sed nunquam operari nisi *per caritatem*. Propositionem LII. LIII. LIV. LV. LVI. & LVII. idem sensus est; significant nempe, nil boni absque *caritate* advenire, non fidem, non spem, non religionem; ac solam *caritatem* facere actiones Christianas, istas ad Deum dirigendo: solam *caritatem* obtinere coronam & remunerationem a Domino: sola demum *caritate* ipsi Domino honorem cultumque præstari. Propositione vero LIX. concluditur *orationem impiorum* (in quibus non regnat caritas, ideoque in sensu Quesnelliano quidquid agunt, corrumpitur a regnante cupiditate) esse *novum peccatum*, ac proinde Deum, si orationem illam exaudiat, pœnam infligere, atque exercere *judicium*.

Proposit. Quesnel. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. Adducuntur quæ ab iisdem formulat.

II. Doctissimi viri demonstrarunt Paschasium Quesnellum in hisce propositionibus nullum aliud principium bonorum operum agnovisse præter caritatem in justis prædominantem, quæ justificat, & quam Deus coronat & remuneratur; quem utique sensum ipsa damnatarum thesium verba dilucide præseferunt, & commonstrant. Perstringunt autem Quesnellianum hunc sensum quadraginta duo Galliarum Episcopi in sua Pastorali Institutione, §. *Est celà le langage, &c.* pagina 53. Centum item Episcopi in Explicationibus suis, §. *C'est encore*, pagina 37. Jacobus *Le-Fontaine*, aliique plurimi, quorum testimonia collegimus dissert. 1. cap. 1. §. 4. 5. & 6. neque ullam de pravo hoc damnatoque sensu dubitationem superesse censemus. II. Serpit ibidem sensus alter, æque noxius ac reprobandus,

Eorundem propositionum pravus sensus.

dus, nimirum neque fidem, neque spem, neque virtutem aliquam permanere in impio, *qui caritatem amisit*, neque ab illo posse bonum aliquod opus exerceri: unde centum laudati Episcopi inquiunt: *Ce sont donc autant d'erreurs contre la foy, & justement condamnées par la Bulle, de dire que le pecheur, qui perd la charité habituelle, perde en même temps la foy; qu'il n'y ait plus de sentiment de crainte, ni acte d'esperance, ni bonne oeuvre, ni culte, ni priere, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la charité:* quod itidem asserunt alii quamplurimi, eadem prima dissertatione recensiti. III. Nec tantum in sensu Quesnelliano in impiis gratia, & caritate *habituali* carentibus pereunt virtutes omnes, & amore Dei non amplius in illorum corde regnante, in nihilum abeunt, atque evanescunt: verum etiam regnante ibidem *cupiditate*, omnesque actiones juxta Quesnellianum systema eliciente, vel imperante, necessum est, ut omnia opera, quæ justificationem, & diffusionem caritatis dominantis, seu *habitualis* præcedunt, sint germina ejusdem noxiæ cupiditatis, intrinsecus mala, & peccata: quare ita centum Galliarum Antistites exponendo Quesnelliani sensus pravitatem immediate sequuntur: *Que, lorsqu'il* (le pecheur) *a perdu cette vertu* (la charité * habituelle) *la cupidité qui regne dans son cœur, corrompt toutes ses actions, qu'il n'est plus que tenebres, erreur & peché*; ac similia cæteri, qui de Clementina Constitutione, atque de proscriptis in ea erroribus sedulo pertractarunt. Quamobrem Catholici profiteri debent dari alia humanarum actionum principia *præter caritatem, & cupiditatem habitualem*: in peccatoribus, in quorum corde *caritas habitualis* non regnat, permanere habitus aliarum virtutum, pluraque bona opera ante justificantem gratiam patrari; nec omnia, quæ ab iis exercentur, seu dum sese ad justificationis gratiam disponunt, seu dum exequuntur officia humanarum virtutum, esse mala & noxia germina cupiditatis.

Opposita Augustinensium Theologorum sententia. III. Jam vero constat nostra, aliorumque Augustinensium sententia plura ab homine fieri, non tantum laudabilia *secundum justitiæ regulam*, sed etiam *ad justificationem disponentia*, caritate habituali nondum in illius corde per Spiritum Sanctum diffusa; ut animadvertimus paullo supra agentes de articulis Baji §. 2. num. 3. necnon in priori dissert. cap. 2. §. 1. atque in Opere Theologicarum disciplinarum pluribus in locis eodemmet §. 1. repetitis. II. Evidens quoque est defendi in Scholis nostris permanentes *absque caritate* habitus fidei, spei, aliarumque virtutum, necnon illorum actus pios, perennes, atque ad justificationem disponentes; quamvis e *caritate*, sive a dilectione Dei benevola ac propter se (a qua tamen perfectionem virtutis nancisci debent) segregati sint, ac sejuncti; quod utique scripsimus, ac demonstravimus libro 21. 23. & 34. Operis Theologici, & locis illinc exscriptis confirmavimus pagina 111. & seq. prioris harum Vindiciarum voluminis. III. Illud præterea manifestissimum est ex prima dissertatione cap. 2. §. 1. & 2. ex tertia, capite item 1. §. 2. & 3. atque ex testimoniis pluribus ibidem productis, neque nos, neque Augustinensium aliquem rejicere inter noxiæ cupiditatis effectus quælibet opera, quæ *ex caritate* non fiunt; quum plura auxilio gratiæ patrata ad obtinendam justificationem disponant; quædam alia, etsi non undique bona, non tamen sint intrinsecus mala, neque a noxia cupiditate profluant & corrumpantur. Vide tomum 1. pag. 106. 107. 108. 402. 403. & 404.

§. VII.

Octo Quesnelli propositiones de Timore.

Proposit. Quesnel. 60. usque ad 67. I. COhærenter ad ea, quæ dicta sunt, Quesnellus damnat, atque inter actus noxia cupiditate corruptos rejicit timorem gehennæ, qui expers sit caritatis; prout ex sequentibus positionibus constat. Enimvero propositione lx. inquit pœnitentiam, si hanc excitet *solus timor supplicii*, quo magis violenta est, eo magis ducere ad desperationem. Propositione lxi. & lxii. asserit timore *nonnisi manum* cohiberi, & eum, qui non ducitur amore justitiæ, dum abstinet a malo timore pœnæ, illud *in corde* committere, & coram Deo reum esse. Propositiones lxiii. lxiv. & lxv. enuntiant, eum, qui ex solo timore adimplet legem, esse adhuc *sub lege*, ac si foret Judæus, immo esse *sub maledicto legis*, quoniam peccatur sive malum faciendo, sive malum *ob timorem* evitando; legem vero, ac Moysem, Sacerdotes, legisque Doctores nullum Deo *filium* dedisse, quoniam timorem incutiendo non effecerunt *nisi mancipia*. Duabus proximis propositionibus, idest lxvi. & lxvii. adeo Quesnellus timorem servilem deprimit, ut non vereatur asserere eos, qui per timorem Deo appropinquant, violenter adduci, atque *ad instar bestiarum*; eumdemque timorem non aliam de Deo nobis speciem ingerere, præterquam duri, imperiosi, injusti, ac intractabilis Domini.

Sensus Quesnellianus. II. Quesnellus in prænuntiatis articulis audacter opponitur Tridentinæ Synodo definienti sess. 6. cap. 6. peccatores *divina justitiæ timore utiliter concuti*, & sess. 14. cap. 4. eumdem timorem esse *donum Dei, Spiritus Sancti impulsum, atque ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam disponere*. His vero definitionibus adversari præmissas theses demonstrant in sua Pastorali Institutione pagina 43. & seq. xlii. Episcopi, atque in suis Explicationibus art. 5. pagina 41. centum Galliarum Antistites: quibus subscribunt Jacobus Fontana tomo 2. col. 878. Joannes Joseph Languet Episcopus Suessionensis in 1. Instiut. num. 18. Card. de Bissy tomo 2. pagina 193. Desirant tomo 5. pag. 186. aliique omnes agentes de Quesnellianis dogmatibus. Neque enim aliud hæc sonant, quam timorem peccato addicere, trahere ad desperationem, peccatum esse: quod idem est, ac sextum Lutheri articulum, & decimumquartum, ac decimumquintum ex 31. ab Alexandro VIII. proscriptis, instaurare atque intrudere. II. Falso etiam ac temere Quesnellus de lege instituit sermonem, comparando baptizatum, qui timet æterna supplicia, Judæo timenti inflictionem pœnarum temporalium, ac asserendo veterem legem nonnisi *mancipia* peperisse, quasi lex solum afferret timorem, dilectionem Dei non præciperet, omnique justificationis remedio careret: quæ omnia dogmatizans ulterius repetit prænuntiatam hæresim, timorem scilicet esse peccatum, & a peccato abstinentes *propter timorem* legem transgredi. Id vero prænuntiati Theologi animadvertunt, necnon auctor Opusculi, *Veritas & æquitas, &c.* pagina 82. auctor libri, *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, pag. 91. & auctor alterius Opusculi, *Venin des 101. propositions*, pagina 21. & sequenti. III. Quesnellus de timore loquens adeo desipuit, & quoniam existimavit actiones, quæ non emanant a caritate, originem ducere a cupiditate vitiosa, ut diximus sup. §. & quoniam non distinxit *timorem servilem*, qui bonus est, a *servilitate*, quæ est mala: quamobrem scriptor Opusculi nuperrime laudati, *Les cent, & une, &c.* de cujus pretio egimus diss. 1. cap. 1. §. 4. ita adversus Quesnellianos scribit pag. 42. „ La crainte servile, qui nous fait eviter le peché à cause des chatimens, & la servilité de la crainte qui consiste dans la disposition de commettre encore le peché, si l'on n'étoit retenu par la crainte du châtiment, sont deux choses biens differentes, & qu'il importe extremement de bien distinguer. Nous condamnons la servilité de la crainte, & nous réconnoissons en même temps avec le Concile de Trente, que la crainte servile est un don de Dieu. „ Itaque adversus Quesnellianos articulos certissima fide tenendum est, timorem pœnarum esse donum Dei, bonum ac perutilem; non vero malum, noxium, & vitiosæ cupiditatis prolem veneficam: firmiter quoque credendum est eos, qui ob timorem gehennæ abstinent a peccatis, non proinde peccare, sed bene salubriterque timere, atque ita recta æquissimaque ratione ad amorem & ad caritatem perduci; sedulo tandem, ut bonum a malo, & donum Dei ab hominum culpa secernatur, timor servilis a *servilitate* distingui debet.

Augustiniensium doctrina. III. Quantum ab errore Quesnelliano distet Augustiniana doctrina, quæ ad gratiam in Sacramento consequendam necessarium existimat dolorem ex benevola dilectione conceptum, ea loca satis superque demonstrant, in quibus ostendimus *timorem servilem* esse donum Dei, supernaturalem, substantia sua bonum, coercere a malo, atque viam sternere caritati. Id vero tradidimus lib. 21. cap. 4. ubi expresse *rejectis* Quesnelli thesibus affirmavimus timorem hunc oriri ex fide, atque ex consideratione rectissimæ justitiæ Dei, hujusque supremum dominium & æquitatem repræsentare, & cum divinæ majestatis reverentia conjunctum esse. Idem docuimus lib. 23. cap. 12. afferentes scripturarum, & Patrum testimonia, quæ ipsum timorem suadent, atque commendant, ac præsertim ex Augustino commonstrantes quomodo eodem timore mala cupiditas coerceatur. Lib. autem 34. cap. 5. rursus propositiones Quesnellianas refutantes ostendimus timori adscribendum non esse, si timens pœnam adhuc peccato adhæreat; sed per timorem peccandi licentiam frænari potius & comprimi, eoque cohiberi effluentem animum, vetustamque frangi consuetudinem. II. Demonstravimus quoque eo loci, timendo nec perpetrari peccatum, nec legem servari more quodam Judaico; itemque produximus discrimen inter comminationem temporalium malorum, quæ Judæi formidabant, timoremque æternorum suppliciorum, quem saluberrime incutit lex Christiana. Quomodo vero lex vetus sancta & immaculata erat, quomodo

cultum

cultum Deo exhibebat, & Idololatriam ac superstitionem vetabat, insertis Patriarcharum vindiciis, præceptisque pertinentibus ad vitæ institutionem, ac ritibus, typisque futurorum expositis, vicesimo libro capite 6. & 8. pro modulo nostro significare, & declarare studuimus. III. *Servilitatem* quoque a timore distinguendam esse docuimus lib. 23. cap. 12. Sancti Thomæ, & illustrium Theologorum doctrinam propugnantes, juxta quam timor bonus est, quamvis *servilitas* sit mala, quoniam eadem *servilitas* nullatenus spectat *ad substantiam timoris*: quod rursus declaravimus dist. 3. cap. 1. §. 6. num. 15. Adeat, qui plura desiderat, tomum IV. Theol. disc. pagina 210. 502. 503. ac tomum 7. pagina 551. 552. & 575. præcedentem quoque Refutationem *Bajanismi Redivivi*, pagina 365. & seqq.

§. VIII.

De reliquis Quesnellianis propositionibus.

Propositiones Quesnell. &c. I. BRevi damnatas alias theses percurram, quum illarum nulla objiciatur adversus Augustinianum systema, si excipias septuagesimam, quæ eadem est cum 69. Bajana, de qua cap. 1. hujus dissert. §. 6. Propositionibus itaque LXVIII. & LXIX. commendatur Christiana fides, tanquam donum, in quo clauditur *totum* ad salutem pertinens, ejusdemque fidei usus, augmentum & præmium *puræ Dei liberalitati tribuitur*. In LXX. asseritur nunquam Deum immittere innocentibus *afflictiones*, utpote quæ *ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem* semper deserviant. Propositio autem LXXI. inquit posse hominem *ob sui conservationem* sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejusdem hominis utilitatem. Agitur a LXXII. usque ad LXXVIII. de Ecclesia, atque attributa hac nota, quod electos omnes, angelos hominesque comprehendat, statuitur ad illam eos tantum pertinere tanquam membra qui vivunt & aguntur *Dei spiritu*, quorum Christus *sanctificator* ait, & qui non credunt tantum Evangelio, verum etiam *secundum illud* vitam instituunt, ita ut neque sit Ecclesiæ membrum, neque habeat Christum pro capite, quisquis *non ducit vitam dignam Filio Dei*. Proximæ octo propositiones, idest, a LXXIX. ad LXXXVI. suadere nituntur lectionem Scripturarum Sanctarum semper, ubique, & omni personarum generi necessariam esse, ac perutilem: nec laicis, nec fœminis fas esse se ab ea lectione dispensare ob illarum obscuritatem: diem Dominicam ipsa præsertim lectione sanctificari: maximam esse *illusionem* eorum, qui censent mysteria Religionis mulieribus communicanda non esse, atque abusum aliquem, vel errorem oriri posse ex illarum simplicitate: idem esse abripere e Christianorum manibus *novum Testamentum*, lectionemque *Sacræ Scripturæ* interdicere, atque obturare illis *os Christi*, lumen *filiis lucis* subtrahere, atque efficere ut patiantur speciem aliquam *excommunicationis*; id demum *intentioni Dei* necnon *praxi Apostolicæ* contrarium esse. Tres propositiones, quæ sequuntur, nimirum LXXXVII. LXXXVIII. & LXXXIX. ad eos attinent, qui agunt patratorum scelerum pœnitentiam, enuntiantque esse modum sapientia & caritate plenum dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, atque ad minus satisfaciendi justitiæ Dei, antequam reconcilientur; eos autem, qui volunt *statim restitui* possessioni bonorum, quæ peccando amiserunt, ac detrectant ferre *confusionem* hujus separationis, ignorare quid sit peccatum, & quid sit vera pœnitentia; tunc denique pœnitentem habere jus assistendi sacrificiis Ecclesiæ, quando jam reconciliatus est. Ultimæ decadis positiones a XC. ad C. usque pertinent ad excommunicationem, atque primum ad auctoritatem excommunicandi requirunt *consensum*, saltem præsumptum, *totius Corporis* Ecclesiæ: docent metu excommunicationis injustæ neminem exire de Ecclesia, nec detineri debere, quin debitum suum adimpleat: injustum anathema *in pace* ferendum esse potius, quam prodere veritatem; qui enim hac ratione se gerit, *Apostolum imitatur*, non autem scindit unitatem, nec adversus auctoritatem erigitur: primos Pastores excommunicationem infligendo ductos *inconsiderato zelo, ac præcipiti fese natione*: pessimam ingeri de Ecclesia opinionem ejus inimicis, quando exercet dominatum *supra fidem* credentium: veritates eo devenisse, ut plerisque Christianorum sint *lingua quasi peregrina*, & idioma quoddam incognitum, idque *a simplicitate Apostolorum* esse valde remotum, & signum quoddam sensibile iræ Dei, atque senectutis Ecclesiæ: permittente Deo omnes potestates contrarias esse prædicatoribus veritatis, & tanquam indigna & ab Ecclesia separata respici ac tractari ea membra, quæ *magis sancte, & magis stricte* eidem Ecclesiæ unita sunt: esse plerumque ultimam *probationem*, & maxime meritoriam, dum quis habetur *tanquam hæreticus, flagitiosus & impius*. Quorumdam denique præventione ac pervicacia multos, quos Deus posuit in Ecclesia ut essent odor vitæ, commutari *in odorem mortis*, atque idem avenire in libris, institutionibus, exemplisque bonis ac perutilibus, adeo ut advenerit tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus persequendo veritatem; ejusque discipulos rejici tanquam putrida membra, & indigna omni commercio cum Deo, necnon frequenter sacrificari diabolo *Dei servum*, dum credimus sacrificari Deo hominem *impium*. Addidit Quesnellus, ut maximum plenissimumque errorum cumulum accederet, propositionem centesimamprimam: in qua asserit nil magis opponi spiritui & doctrinæ Christi, quam *communia facere juramenta in Ecclesia*, atque id esse multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, atque efficere ut aliquando nomen & veritas Dei deserviant consilio impiorum. Atque hæc sunt, quæ in proscriptis Quesnelli propositionibus comprehenduntur atque enuntiantur.

II. Harum propositionum pravitatem Theologorum Censorumque plurimi demonstrarunt: & quantum ad 71. attinet, in qua sermo est de legis divinæ dispensatione, (quæ enim de fide agunt, eique totum salutis negotium attribuunt, nimium favent Protestantibus, qui omnia salutis media *in sola fide* concludunt, assertisque Michaelis Molinosii, qui inducunt virtutum, bonorumque operum contemptum; ac præterea Dei liberalitati totum tribuentes, cum liberam cooperationem nostram, tum meritum denegare videntur:) quod, inquam, ad 71. attinet, causam exhibet laxitatis, omniaque licere suadet. Nam si ob sui conservationem fas sit a lege seipsum dispensare, fieri poterit quidquid humanæ vitæ conducit, & fidem quoque abjurare licebit, minitantibus mortem persecutoribus. Adde naturalem legem nunquam admittere dispensationem: in divina autem & positiva non pro libitu, hominumque arbitratu dispensandum esse, sed ex consultu, atque auctoritate Pastorum. Ita centum Episcopi pag. 17. §. *Enfin l' Eglise Catholique*, prædictam propositionem censura dignissimam esse evidenter evincunt. II. Propositiones autem de Ecclesia enuntiatæ, dum in ea prædestinatos tantum, justosque comprehendunt, eamdem Ecclesiæ notam constituunt, quam obtendunt Lutheri, Calvinique gregarii; ideoque Ecclesiam intrudunt acephalam, & absque visibili capite, excludunt a membris ejus scelestos & impios, & Episcopis quoque, ac presbyteris crimine aliquo irretitis, unionem mystici illius corporis, ideoque jurisdictionem potestatemque, cum Hussitis, aliisque Novantibus negant: quæ omnia Jacobus Fontana tom. 3. col. 408. ac sequentibus. Cardinalis de Bissy tom. 2. pag. 380. Episcopi Galliarum in sua Instit. pag. 47. §. *L' idée qu' on nous donne de l' Eglise*, Desirantius p. 6. pag. 30. aliique plurimi refutarunt. III. Propositiones, quæ agunt de lectione Scripturarum, tametsi carpunt Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem ac disciplinam, necnon monita Patrum docentium sæpe ex illarum lectione oriri offensiones, non quod Scripturæ ipsæ noxiæ sint, sed quod plerumque *infirmas sit legentium animas*, ut inquit Epistola 1. ad Chilonem S. Basilius. Probare quoque videtur Quesnellus praxim hæreticorum, sacros libros, ut a laicis feminisque intelligantur, patrio idiomate & vernacula lingua legentium, in Liturgiis quoque, sacrisque mysteriis: nec attendit quot errores invexerint mulieres divinis imbutæ litteris, ut secundo sæculo Maximilla & Priscilla, sæculo nono Thiota, & proxime elapso Guionia, atque Antonia de Baurignon. At lege Explicat. centum Episcoporum art. 8. pag. 53. Institutionem Episcopi Suessionensis num. 11. pag. 24. Opusculum inscriptum, *Veritas & æquitas*, *&c.* pag. 502. Vanden-Dyck cap. 12. pag. 435. necnon alios superius recensitos, addita regula quarta Indicis Tridentini. IV. Quesnellianæ theses de pœnitentia non solum damnant exteriorem doctorum praxim, qua illi certe dispositis absolutionem statim impendunt; verumetiam dum ajunt præmittendam esse satisfactionem, approbant doctrinam Petri de Osma damnatam a Sixto IV. & propositiones 16. 17. & 18. ac confixas ab Alex. VIII. Dum vero Quesnellus insinuat eos, qui reconciliati non sunt, non habere jus assistendi sacrificio Missæ, opponitur Tridentino definienti sess. XX. nullos a sacrificio illo excludendos, nisi *publice & notorie criminosos*; ignoratque jus illud fundari in baptismo, quo efficimur Ecclesiæ membra, atque in ipsius natura sacrificii, instituti, ut supremo Domino cultus exhibeatur, ut redemptionis recolantur mysteria, atque ut venia peccatoribus impetretur. Legito Reflexiones Rolliers cap. 8. pagina 42. *Les cent & une propositions qualifiées en detail*, pag. 47. & 104. *Venin des sus. propositions*, pag. 36. *Veritas & æquitas Constit. Unigenitus*, pag. 110. *Explications* C. Episcoporum §. *Les grand pecheurs*, pag. 47. Jacobum Fontanam p. 3. pag. 1113. cæterosque

que prælaudatos. V. Propositiones autem Quesnelli circa Excommunicationem omni jure proscriptæ sunt, quoniam dum requirit *præsumptum saltem consensum Ecclesiæ*, detrahit Pontificum & Episcoporum auctoritati, meritoque præsumitur quod ab excommunicationis vinculo eximere velit omnes illos, qui protestantur adversus excommunicationem latam in provinciis *Batavo fœderatis*; ut cap. 9. animadvertit Aut. Rolliers. Affirmans præterea Quesnellus eos, qui *in pace* ferent injustum anathema, imitari Apostolum Paulum, uti recte observarunt art. 7. pag. 52. centum Episcopi, ac num. 15. prioris Instir. Antistes Suessionensis, videtur suadere, ut superba securitate negligant media, quæ adhibere tenentur, ut a se inflictam excommunicationem amoveant, ac rursus divinorum Sacramentorum participatione fruantur. Nec silentio prætereundum est, Quesnellum, dum inducere studet excommunicationis contemptum, morem gerere ceteris Jansenianis, de quibus recte in Pastorali documento anni 1714. doctissimi Galliarum Præsules, „ Les defenseurs de Jansenius, qui se sont revoltez contre l' Eglise, & qui craignent avec raison les censures & les excommunications, font tous leurs efforts pour s' en garantir, &c. „ VI. Ob eamdem rationem Quesnellus invehitur in juramenta, ægre ferens personas de Jansenismo suspectas subscribere *Formulario*, ut inquiunt Auctor opusculi, *Veritas & æquitas, &c.* pag. 130. Rolliers pag. Reflexionum suarum ultima, Vanden-Dyck cap. 11. §. 2. Episcopi Galliarum in docum. Pastorali paginæ 63. §. *Il n' est pas plus fidele à la verité*, atque in Explicat. pag. 62. art. 10. *Touchant les sermens*, Suessionensis Antistes §. 9. num. 37. aliique. Sane juramentum cum iis conditionibus, *in veritate, in judicio, & in justitia*, Theologi omnes approbant, Concilia & Pontifices jure exigunt, induci ad finiendas controversias docet 2. 2. q. 89. art. 2. S. Thomas; & qui oppositum sentiunt, impingunt in illum articulum 13. quo Synodus Constantiensis declaravit, *Ad mandatum Judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum, etiam pro purificatione infamiæ, esse licitum*.

Sententia nostra ab opposita Quesnelliana. III. Reliquum est, ut demonstremus sententiæ nostræ a Quesnelliana discrimen. Ac primo præter fidem, quam lib. 21. cap. 4. & lib. 23. cap. 10. aliisque in locis *a caritate* secernimus, requirit ad salutem opera, atque in his non solam *Dei liberalitatem*, verum etiam liberam cooperationem, meritumque nostrum adinveniri, liber 19. cap. 5. & 6. luculenter evincit. Discedere a lege, sive, ut inquiunt, *se dispensare* (quod in lege naturali locum non habet, & in aliis legibus assensum postulat legislatoris, vel ejus, in quem translata est jurisdicendi facultas, quemadmodum scripsimus lib. 20. cap. 5. & 21.) nemini arbitratu suo, propriique duntaxat commodi ratione habita licitum esse, commonstrat brevis nostra *de dispensatione* præceptio, tradita quarto Volumine Th. discipl. inter *juris & æqui Regulas*. II. De Ecclesia nondum peculiarem dissertationem in lucem emisimus: ut libri hactenus a nobis editi perspicue tradunt Romanum Pontificem tanquam visibile Caput præesse Ecclesiæ, præditumque esse Ecclesiastica & politica potestate, lib. 20. cap. 16. Propugnamus Sacerdotes etiam improbos & scelestissimos esse ministros sacrorum mysteriorum, ideoque Ecclesiæ membra, lib. 30. cap. 14. Docemus fideles impios, etsi careant *gratia sanctificante*, ornatos adhuc esse fide habituali, qua corpori Ecclesiæ sunt conjuncti, lib. 23. cap. 10. quod utique sufficit ad oppugnandam notam ipsius Ecclesiæ traditam a Quesnello, innixasque eidem regulæ erroneas, ac de hæresi valde suspectas propositiones. III. Quid vero de Scripturarum Sanctarum lectione sentiamus, ares potest ex nostra dissertatiuncula de Ritibus Sacramentorum, lib. 30. cap. 23. quo in loco refutavimus morem hæreticorum, qui promiscue omnibus, laicis etiam ac feminis, necnon patria & vernacula lingua legendos proponunt sacros utriusque Testamenti libros, non absque magno Christianæ plebis offendiculo, atque adversus veterem disciplinam, Patrumque saluberrimam institutionem. IV. Absolvendos rite dispositos, non autem inolita consuetudine, & noxia, quam nolint vitare, occasione implicatos, ostendimus p. 2. lib. 34. cap. 8. & 11. ibique pluribus argumentis evicimus necessum non esse, ut satisfactio præcedat absolutionem, 9. cap. thesibus Quesnellianis, una cum damnatis ab Alexandro VIII. expresse commemoratis, atque rejectis. De sacrificio item Missæ, quod *propitiatorium* esse, & peccatoribus perutile demonstravimus lib. 33. cap. 20. ita pertractavimus, ut nihil eorum, quæ ad fidem moresque pertinent, in Theologicis Institutionibus omiserimus. V. Insuper quæ scripsimus agentes de Ecclesiæ Pastoribus, quibus lib. 20. cap. 16. vindicavimus potestatem *coactivam*, demonstrantes hanc potissimum exerceri inflicta excommunicatione, atque exemplis Apostolorum, & Zosimi, Babylæ, Ambrosii, Joannis Chrysostomi, aliorumque ostendentes ad eam infligendam non requiri corporis Ecclesiæ consensum, ac magnopere esse omnibus formidandam, quidquid enuntiavit Quesnellus falsitatis revincunt, evidenterque refellunt. VI. Tandem juramenta, modo adsint præscriptæ conditiones, licite fieri, atque a Judicibus utiliter exigi, docuimus in præcepta Decalogi lib. 20. cap. 8. Immo qua obedientia & religione subscribendum sit *Formulario*, parendumque Romanorum Pontificum Constitutionibus, tradidimus lib. 17. cap. 6. ubi etiam sacramento Jansenianam hæresim ejuravimus, ad idem præstandum parati, quotiescumque opus fuerit. Adeas interim Theolog. discipl. Volum. 3. pag. 323. 363. & 375. Volum. 4. pag. 21. 65. 67. 119. 136. 139. 488. Volum. 6. pag. 143. & 280. Vol. 7. pag. 428. atque Vol. 8. pag. 149. & 194. pluraque adinvenies, quibus propositiones Quesnelli, de quibus in hoc postremo §. pertractavimus, ratione multiplici refutantur. Hinc vero colliges, non unam, vel alteram Baji, Jansenii, & Quesnelli propositiones, sed omnes ac singulas in libris nostris refelli. Easdem vero propositiones suomet ordine, atque ut sonant, exhibent subjectæ Romanorum Pontificum Bullæ; quarum auctoritatem, & Apostolicas confirmationes legere quisque potest lib. 17. cap. 1. & seqq. ubi egimus de rebus gestis a Bajo, a Jansenio, a Quesnello.

XXXVII. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex natura solis viribus ortum ducit, agnoscit.

XXXVIII. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.

XXXIX. Quod voluntarie fit, etiamsi necessitate fiat, libere tamen fit.

XL. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.

XLI. Libertatis modus, qui est a necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solum nomen libertatis a peccato.

XLII. Justitia, qua justificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum justitia, non autem in gratia aliqua animæ infusa, qua adoptatur homo in filium Dei, & secundum interiorem hominem renovatur, ac divinæ naturæ consors efficitur, ut sic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire possit.

XLIII. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum absolutionis, & in Catechumenis ante baptismum, est vera justificatio, separata tamen a remissione peccatorum.

XLIV. Operibus plerisque, quæ a fidelibus fiunt ut Dei mandatis pareant, cujusmodi sunt, obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia, & veræ legis justitiæ, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

XLV. Sacrificium Missæ non alia ratione est sacrificium quam generali illa, qua omne opus, quod fit ut sancta societate Deo homo inhæreat.

XLVI. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis quæstio est, sed causæ, & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati, sine ulla relatione ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

XLVII. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium; & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium. Et ex habituali voluntate dominante fit ut parvulus decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum rationis consecutus est, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, & legi Dei repugnet.

XLVIII. Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto, Non concupisces.

XLIX. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.

L. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum authorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

LI. Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

LII. Diffinitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

LIII. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

LIV. In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad pœnam. Unde in Sacramento baptismi, aut Sacerdotis absolutione, proprie reatus peccati duntaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat a reatu.

LV. Peccator pœnitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui pœnitentiam suggerens, & inspirans vivificat eum, & resuscitat: ministerio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.

LVI. Quando per eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus, sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus, saltem aliqua ex parte, redemptores) sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur, & communicatur.

LVII. Per passiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta, sed per communionem charitatis nobis eorum passiones impartiuntur, ut digni simus, qui pretio Sanguinis Christi a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

LVIII. Celebris illa Doctorum distinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri: altero modo quantum ad præceptorum operum substantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad regnum æternum (hoc est ad modum meritorium) commentitia est, & explodenda.

LIX. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum (quod moraliter bonum appellari consuevit) vel quia est meritorium regni æterni, eo quod fit a vivo Christi membro per Spiritum charitatis, rejicienda putatur.

LX. Similiter & illa distinctio duplicis justitiæ: alterius, quæ fit per spiritum charitatis inhabitantem: alterius, quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis & in eo caritatem diffundentis, qua divinæ legis justificatio impleatur, odiosissime & pertinacissime rejicitur.

LXI. Denique & illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur; commentitia judicatur, & scripturis minime congruens.

LXII. Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, sive non malus; & gratiæ Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.

LXIII. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

LXIV. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit.

LXV. Infidelitas pure negativa in his, in quibus Christus non est prædicatus, peccatum est.

LXVI. Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis; non autem per occultam communicationem, & inspirationem gratiæ, quæ per eam justificatos faciat implere legem.

LXVII. Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, potest consistere cum reatu æternæ damnationis.

LXVIII. Per contritionem, etiam charitate perfectam, & cum voto suscipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.

LXIX. Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde & Job, & martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt.

LXX. Nemo præter Christum est absque peccato originali. Hinc beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum; omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

LXXI. Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut & alii habitus pravi.

LXXII. Motus pravi concupiscentiæ sunt, pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto, Non concupisces: unde homo eos sentiens, & non consentiens, transgreditur præceptum, Non concupisces; quamvis transgressio in peccatum non deputatur.

LXXIII. Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis in diligente est, non facit præceptum, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

LXXIV. Satisfactiones laboriosæ justificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem restantem post culpam condonatam.

LXXV. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.

LXXVI. Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, & institui sine justitia naturali.

Quas quidem sententias coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto substineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes respective, ac quæcumque super iis verbo, scriptoque emissa præsentium authoritate damnamus, circumscribimus, & abolemus; deque eisdem, & similibus posthac quocumque pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscumque interdicimus. Qui secus fecerint, ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus; vinculo quoque anathematis eo ipso innodamus, ac nullus Romano Pontifice inferior valeat ipsos, excepto mortis articulo, liberare. Cæterum ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi possint, simulque animarum saluti plenius consulatur, dilecto filio nostro Antonio tituli Sancti

Bartholomæi in Insula Presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apostolica scripta mandamus, ut ipse quid ad perpetuam dictarum sententiarum, & scripturarum oblivionem, quid ad arcenda hujusmodi prologuia, & disputationes, quid denique ad unionem, & pacem, cum communi omnium Ecclesiæ Catholicæ satisfactione componendum facto opus sit, in primis diligenter expendat. Deinde in iis omnibus, quæ pro communi salute, tranquillitate, & honore optimum judicaverit, salva semper Ecclesiæ prædictæ unitate, etiam per alium, seu alios fide, doctrina, & religione præstantes ocyus exequatur, faciatque quidquid decreverit inviolate ab omnibus observari: contradictores quoslibet per censuras, & pœnas prædictas, cæteraque juris, & facti remedia opportuna, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Non obstantibus, quod forsitan aliquibus ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apostolicis specialibus, vel generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus præsentium impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ damnationis, circumscriptionis, abolitionis, interdicti, decreti, mandati, privationis, & innodationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Kal. Octobris. Pontificatus Nostri anno secundo.

B U L L A

S S. D. N.

I N N O C E N T I I X.

Adversus quinque propositiones Jansenii.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei, Universis Christifidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cum occasione impressionis libri, cui titulus (Augustinus) Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, inter alias ejus opiniones, orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis, complures Galliarum Episcopi apud Nos institerunt, ut easdem Propositiones Nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero præfatarum propositionum est prout sequitur.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant.

II. Interiori Gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur

III. Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam Gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut Ecclesia Dei Nobis ex alto commissa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tamquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, secure navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit; pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus, ad id specialiter sæpius congregatis, ac pluribus in Sacra Theologia Magistris, easdem quinque Propositiones, ut supra, Nobis oblatas fecimus sigillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata mature consideravimus, eosdemque Magistros, variis coram Nobis actis Congregationibus, prolixe super eisdem, ac super earum qualibet disserentes, audivimus. Cum autem ab initio hujusmodi discussionis, ad divinum implorandum auxilium multorum Christifidelium preces, tum privatim, tum publice indixissemus; postmodum iteratis eisdem ferventius, ac per Nos sollicite implorata Sancti Spiritus assistentia, tandem Divino Numine favente ad infrascriptam devenimus declarationem, & definitionem. Primam prædictarum propositionum: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant: Temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Secundam; Interiori Gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Tertiam: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare: Falsam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Quintam. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse: Falsam, temerariam, scandalosam; & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Mandamus igitur omnibus Christifidelibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare, aliter præsumant, quam in hac præsenti nostra declaratione, & definitione continetur, sub censuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscumque per censuras, & pœnas prædictas, cæteraque juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, omnino coerceant, & compescant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, pridie Kal. Junii, Pontificatus Nostri Anno nono.

B U L L A
S. S. D. N.
C L E M E N T I S XI.

Adversus 101. *Propositiones Quesnelli.*

Clemens XI. Servus Servorum Dei, Universis Christifidelibus salutem, & Apostolicam Benedictionem.

UNigenitus Dei Filius pro nostra, & totius Mundi salute filius hominis factus, dum Discipulos suos doctrina veritatis instrueret, universamque Ecclesiam suam in Apostolis erudiret, præsentia disponens, & futura prospiciens, præclaro, ac saluberrimo documento Nos admonuit, ut attenderemus a falsis Prophetis, qui veniunt ad Nos in vestimentis ovium; quorum nomine potissimum demonstrantur Magistri illi mendaces, & in deceptione illusores, qui splendida pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine Sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem, & sese Divinæ Legis sententiis, velut quibusdam ovium velleribus, obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius novi Testamenti verbis, quæ multipliciter in suam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui scilicet, a quo progeniti sunt, mendacii Parentis exemplo, ac magisterio edocti, nullam omnino esse ad fallendum expeditiorem viam, quam ut ubi nefarii erroris subintroducitur fraudulentia, ibi divinorum verborum prætendatur auctoritas.

His Nos vere divinis monitis instructi, ubi primum, non sine intima cordis nostri amaritudine, accepimus, Librum quemdam Gallico idiomate olim impressum, & in plures Tomos distributum, sub titulo: Le Nouveau Testament en François, avec des reflexions morales sur chaque verset &c. A Paris 1699. *Aliter vero:* Abbregé de la morale de l'Evangile, des Actes des Apostres, des Epistres de S. Paul; des Epistres Canonique, e de l'Apocalypse, ou Pensées Chretiennes sur le Texte des ces Livres Sacrez, &c. A Paris 1693. & 1694. *tametsi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscentem, adhuc tamen tamquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Christifidelium manibus passim obtrudi, ac nonnullorum nova semper tentantium consilio, & opera studiose nimis quaquaversum disseminari, etiam latine redditum, ut perniciosæ institutionis contagium, si fieri possit, pertranseat de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum: versutis hujusmodi seductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis sensim abduci summopere doluimus: adeoque Pastoralis non minus curæ nostræ stimulis, quam frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis, maxime vero complurium Venerabilium Fratrum, præsertim Galliæ Episcoporum, litteris, ac precibus excitati, gliscenti morbo, qui etiam aliquando posset in deteriora quæque prorumpere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.*

Et quidem ad ipsam ingruentis mali caussam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes, perspicue novimus summam hujusmodi Libri perniciam ideo potissimum progredi, & invalescere, quod eadem intus lateat, & velut improba sanies, nonnisi secto ulcere foras erumpat; cum Liber ipse primo aspectu legentes specie quadam pietatis illiciat; molliti enim sunt sermones ejus super oleum: sed ipsi sunt jacula, & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut salubrius præstari a Nobis posse arbitrati sumus, quam si fallacem Libri doctrinam generatim solummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus singillatim ex ea excerptis Propositionibus, distinctius, & apertius explicaremus, atque universis Christifidelibus noxia zizaniorum semina e medio tritici, qua tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quasi in propatulo positis, non uno quidem, aut altero, sed plurimis, gravissimisque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem aperta jam, manifestæque veritati cedere compellantur.

Id ipsum maxime e re Catholica futurum, & sedandis præsertim in florentissimo Galliæ Regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores scissuras protendentium dissidiis apprime proficuum: conscientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum necessarium, non modo præfati Episcopi, sed & ipse inprimis Charissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ Fidei puritate, extirpandisque erroribus zelum satis laudare non possumus, sæpius Nobis est contestatus; repetitis propterea vere piis, & Christianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quamocitius Apostolici censura Judicii consuleremus.

Hinc adspirante Domino, ejusque cælesti ope confisi, salutare opus sedulo, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus; ac plurimas ex prædicto Libro, juxta supra recensitas respective editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositiones a compluribus in Sacra Theologia Magistris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accurate discuti: deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quammaxima diligentia, ac maturitate, singularum insuper Propositionum cum ipsomet Libri textu exactissime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujusmodi autem Propositiones sunt quæ sequuntur, videlicet:

I. *QUid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?*

II. Jesu Christi gratia, principium efficax boni cujuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest.

III. In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.

IV. Ita Domine: Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.

V. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.

VI. Discrimen inter fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando.

VII. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

VIII. Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

IX. Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

X. Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.

XI. Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.

XII. Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.

XIII. Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.

XIV. Quantumcumque remotus a salute sit Peccator obstinatus, quando Jesus se ei videndum exhibet lumine salu-

salutari suæ gratia, oportet, ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret Salvatorem suum.

XV. Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctione sui Spiritus, & interiori vi gratia suæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI. Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti.

XVII. Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum; quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus est doctus a Patre.

XVIII. Semen Verbi, quod manus Dei irrigat, semper effert fructum suum.

XIX. Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas: hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.

XX. Vera gratiæ idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

XXI. Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum.

XXII. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illico nobis, in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.

XXIII. Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis orationis suæ gratiæ, eam significans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

XXIV. Justa idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jesu Christi, in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia suæ gratiæ in sanandis animabus a cupiditate.

XXV. Deus illuminat animam, & eam sanat æque, ac corpus sola sua voluntate; jubet, & ipsi obtemperatur.

XXVI. Nullæ dantur gratiæ, nisi per Fidem.

XXVII. Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.

XXVIII. Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, est peccatorum remissio.

XXIX. Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.

XXX. Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.

XXXI. Desideria Christi semper habent suum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

XXXII. Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine Primogenitos, idest Electos, de manu angeli exterminatoris.

XXXIII. Proh! quantum oportet bonis terrenis, & sibimetipsi renunciasse, ad hoc ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.

XXXIV. Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.

XXXV. Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.

XXXVI. Differentia essentialis inter gratiam Adami, & status innocentiæ, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria persona recepisset: ista vero non recipitur, nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

XXXVII. Gratia Adami, sanctificanda illum in semetipsa erat illi proportionata: Gratia Christiana, nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei.

XXXVIII. Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris.

XXXIX. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum: est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

XL. Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.

XLI. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi a Deo; & sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, oppositionem ad ipsum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

XLII. Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium Fidei; sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil, nisi indignitas.

XLIII. Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeout spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

XLIV. Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.

XLV. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.

XLVI. Cupiditas, aut Charitas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt.

XLVII. Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius; alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia.

XLVIII. Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate?

XLIX. Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.

L. Frustra clamamus ad Deum, Pater mi: si spiritus Charitatis non est ille, qui clamat.

LI. Fides justificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per Charitatem.

LII. Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine; sed hæc fidee non est absque amore, & fiducia.

LIII. Sola Charitas Christiano modo facit actiones Christianas per relationem ad Deum, & Jesum Christum.

LIV. Sola Charitas est, quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit.

LV. Deus non coronat, nisi Charitatem; qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.

LVI. Deus non remunerat, nisi Charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat.

LVII. Totum deest Peccatori, quando ei deest spes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.

LVIII. Nec Deus est, nec Religio, ubi non est Charitas.

LIX. Oratio Impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos judicium.

LX. Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.

LXI. Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiæ non ducitur.

LXII. Qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.

LXIII. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.

LXIV. Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando.

LXV. Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui sunt, absque eo quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.

LXVI. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestiæ, sed per fidem, & per amorem, sicuti filii.

LXVII. Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.

LXVIII. Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in Fide, & precibus.

LXIX. Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei, totum est donum puræ liberalitatis Dei.

LXX. Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.

LXXI. Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

LXXII. Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos cæli, & omnes Electos, & Justos terræ, & omnium sæculorum.

LXXIII. Quid est Ecclesia, nisi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri sæculi?

LXXIV. Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

LXXV.

LXXV. Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona; unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator.

LXXVI. Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Justi omnium sæculorum illam componunt.

LXXVII. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite.

LXXVIII. Separatus quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput est Jesus Christus tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

LXXIX. Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, pietatem, & mysteria Sacræ Scripturæ.

LXXX. Lectio Sacræ Scripturæ est pro omnibus.

LXXXI. Obscuritas Sancta verbi Dei non est Laicis ratio dispensandi seipsos ab ejus lectione.

LXXXII. Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII. Est illusio sibi persuadere, quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari feminis, lectione Sacrorum Librorum. Non ex feminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia, ortus est Scripturarum abusus, & natæ sunt hæreses.

LXXXIV. Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

LXXXV. Interdicere Christianis lectionem Sacræ Scripturæ, præsertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.

LXXXVI. Eripere simplici Populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei.

LXXXVII. Modus plenus sapientia, lumine, & charitate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi, ad minus, satisfacere Justitiæ Dei, ante quam reconcilientur.

LXXXVIII. Ignoramus quid sit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis istius ferre confusionem.

LXXXIX. Quartus decimus gradus conversionis Peccatoris est, quod, cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ.

XC. Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu, saltem præsumpto, totius Corporis.

XCI. Excommunicationis injustæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro. Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ per charitatem affixi sumus.

XCII. Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari Sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.

XCIII. Jesus quandoque sanat vulnera, quæ præceps primorum Pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato; Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.

XCIV. Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

XCV. Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est velut idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; Neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & iræ Dei in Filios suos.

XCVI. Deus permittit, ut omnes potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ.

XCVII. Nimis sæpe contingit, membra illa, quæ magis sancte, ac magis stricte unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tanquam ab ea separata; sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.

XCVIII. Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jesu Christo.

XCIX. Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, v. g. bonos libros, instructiones, sancta exempla, &c.

C. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos. Tempus hoc advenit .... Haberi, & tractari a Religionis Ministris tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus Diabolo Dei servum.

CI. Nihil spiritui Dei, & doctrinæ Jesu Christi magis opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum scripta Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præsidio; omnes, & singulas Propositiones præinsertas, tanquam falsas, & captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ, & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemas, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, necnon hæreticis, & hæresibus, ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses, & potissimum illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeste innovantes, respective, hac nostra perpetuo valitura Constitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque sexus Christifidelibus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quam in hac eadem Nostra Constitutione continetur; itaut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam disputative, aut privatim, tractaverit, nisi forsan impugnando, Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes a Jure statutis pœnis ipso facto, absque alia declaratione, subjaceat.

Ceterum per expressam præfatarum Propositionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus: cum præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propositiones illis, quæ, ut supra, damnatæ fuerunt, consimiles, & affines, iisdemque erroribus imbutas: nec sane paucas sub imaginario quodam veluti grassantis hodie persecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, easque falso Christianæ patientiæ nomine prædicantes; quos propterea singulatim recensere, & nimis longum esse duximus, & minime necessarium; ac demum, quod intolerabilius est, Sacrum ipsum Novi Testamenti Textum damnabiliter vitiatum comperimus, & alteri dudum reprobatæ versioni Gallicæ Montensi in multis conformem: a Vulgata vero editione, quæ tot sæculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, & aberrantem, pluriesque in alienos, exoticos, ac sæpe noxios sensus, non sine maxima perversitate detortum.

Eumdem propterea Librum, utpote per dulces sermones & benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est, sub falsa piæ institutionis imagine, seducendis innocentium cordibus longe accommodatum, sive præmissis, sive alio quovis titulo inscriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hactenus impressum, aut in posterum (quod absit) imprimendum auctoritate Apostolica tenore præsentium iterum prohibemus, ac similiter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & singulos in ejus defensionem tam scripto, quam typis editos, seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, descriptionem, retentionem, & usum omnibus, & singulis Christifidelibus sub pœna excommunicationis per contrafacientes ipso facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præ-

Præcipimus insuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscunque per censuras, & pœnas præfatas, aliaque Juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii sæcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus Septembris, Pontificatus Nostri Anno decimo tertio.

FINIS TOMI SEXTI.